

**RESUMEN DEL
ANTIGUO TESTAMENTO
de las SAGRADAS ESCRITURAS**

en el idioma huave
de San Mateo del Mar
Oaxaca, México

Primera edición publicada por Liga del Sembrador, A.C. y
Liga Bíblica Mundial del Hogar
1988 1M

Licencia Creative Commons

(Reconocimiento-NoComercial-SinObraDerivada 4.0 Unported)

- Compartir — Usted es libre de copiar, distribuir y comunicar públicamente la obra.
- Reconocimiento — Debe reconocer los créditos de la obra.
- No comercial — No puede utilizar esta obra para fines comerciales.
- Sin obras derivadas — No se puede alterar, transformar o generar una obra derivada.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.es>

Versión electrónica 2026

Resumen del Antiguo Testamento
Huave de San Mateo del Mar
huv

©Instituto Lingüístico de Verano, A.C. 2026
Oaxaca, México

Introducción

El resumen se divide en secciones; cada una tiene su título y una o más referencias a los pasajes del Antiguo Testamento que han servido como base para su preparación.

Al final del resumen se incluye un pequeño diccionario de palabras del español usadas en el texto huave, con muy poco o ningún cambio. Si hay traducción, ésta aparece en letras itálicas. Se da una explicación del significado de la palabra en huave, acompañada de algunas referencias bíblicas en las que se encuentra. La primera vez que se presenta una de estas palabras en una sección del resumen, se indica con un asterisco (*).

Prólogo

Aaga ajlüyay poch naw tiül nasoic Nangaj Biblia. Ajlüy tiül ijquiaw ajlüy nanderac—andeac wüx nguineay Teat Dios tajiür anaag monajneaj nipilan israel. Nejiw tarangüw aaga poch wüx nawiig asaj nejiw Teat Dios. Meáwan tarangüch lamajiür xeyay neat. Palpálwüx nerang Nangaj Biblia tajlüyiw wüx noic mil neat marangüw. Aag ayaj tambichaw lamajiür among ijquiaw mil neat. Aaga nawiig ijiür tiwix quiaj andeac wüx leawa tajlüy tiül aaga ajlüyay poch, minüt nej tiül castille “Antiguo Testamento”.

Nganüy ajlüy alacas ngo majlüy tiül, cos aag agüy tarangüch najáwan ninguiün ninguiün, niquiriw naw tiül Nangaj Biblia. Ndom majaraw mateoraw cuane aquiüüb miün aaga ajlüyay poch. Nganüy sandiüman nasajan ic, nde mepiüng aag agüy palan Nangaj Biblia. Ngwüy, cos ngo maquiüüb miün meáwan leawa aquiüüb miün Nangaj Biblia. Leawa sasajan ic wüx landoj meteow aaga nawiig cam alndom meteow aaga Nangaj Biblia. Quiaj alndom mexom meáwan leawa ngo maquiüüb miün aaga nawiig cam.

Aclaraciones

La ortografía del huave es casi la misma del español, pero es necesario notar las siguientes diferencias:

La letra **x** representa un sonido silbante como la 'ch' del francés, o la 'sh' del inglés, que no existe en español pero que se encuentra en huave en palabras como **xor** 'jarro'; y **xax** 'jícara'. También hay una vocal que no existe en español. Esta es la **ü**, que se forma como la 'u' del español, pero con los labios estirados como cuando se va a sonreír. La **ü** se encuentra en huave en palabras como **müm** 'madre'; y **müx** 'canoa'.

Resúmen del Antiguo Testamento

Teat Dios tarang iüt, tarang cielo

(Génesis 1.1—2.4)

Tanomb nómban ngo majlüy nicuajind. Ngo majlüy iüt; ngo majlüy tiüc; ngo majlüy lam; ngo majlüy ndec; ngo majlüy xiül; ngo majlüy nimal; ngo majlüy nipilan. Aton ngo majlüy cielo; ngo majlüy nüt; ngo majlüy caaw; at ocas ngo majlüy. Teat Dios miün almajlüy.

Quiaj tapiüng Teat Dios marang iüt, marang cielo; ndoj atquiaj tarang. Tajlüy ndec wüx iüt, tajlüy pojniün aton. Nicuajind ngo majlüy atnej ajlüy nganüy. Aag miün Miespíritu Teat Dios teajlüelüel wüx iüt mayeyey tiüt. Quiaj tapiüng Teat Dios majlüy ran, quiaj tajlüy. Tambaag majlüy pálwüx ran, pálwüx pojniün. Quiaj tajlüy nüt, tajlüy ongwiiüts.

Wüx amb ic nüt Teat Dios tapiüng mamb andüy cawüx tegüy yow, quiaj tamb. Aag nerang oic.

Wüx er nüt Teat Dios tapiüng mambaag majlüy pálwüx ndec pálwüx iüt, atquiaj tajlüy. At tapiüng majlüy xeyay xiül palpálwüx, majiürüw aongoj, majiürüw osajpüw. Osajpüw nejiw wüx ajntsop apmaw ata nejiw. Condom Teat Dios tajaw leaw lamarang quiaj, najneajay.

Wüx peic nüt, Teat Dios tarang nüt, tarang caaw, tarang ocas, tayac cawüx. Aaga nüt arraj nüt; nganüy caaw arraj ongwiiüts. Ajcüw ayaj netijpeaw nüt, netijpeaw caaw, netijpeaw neat. Wüx Teat Dios landoj marang, tajaw najneajay.

Wüx amb coic nüt, Teat Dios tarang meáwan nimal leaw ajlüy tiül ndec, leaw ajlüy tiül yow. Tarang meáwan quiec aton. Tajaw leaw lamarang quiaj xeyay najneaj. Quiaj tasaaj meáwan a nimal leaw lamarang quiaj, majiürüw micualüw nejiw mewiquiachayej mambüw wijchiümoj macülüw wüx iüt, at tiül ndec.

Wüx anüy nüt Teat Dios tapiüng majlüy wüx iüt nimal nesatatüy tiüt ajüy, meáwan nimal leaw nacül tixiül, átan nemas

nimal. Tiül aaga nüt quiaj Teat Dios tarang nipilan aton. Tapiüng nejiw majawüw wüx meáwan nimal at wüx iüt. Quiaj tarang nop naxey nop najtaj. Nejiw tarangüchiw pálwüx, ngo matnej arangüchiw nimal. Laliüc matnejiw Teat Dios cos alndom maxom omeajtsüw, alndom majawüw cuane netam marangüw. Teat Dios tasaj nejiw mequiiübajey majiürüw xeyay micualüw nejiw. Condom micualüw nejiw apmacüliw tiül palpálwüx iüt. Tasaj nejiw Teat Dios ngün aong xiül at aong soex alndom müetiw. Wüx ndoj marang meáwan leaw almajlüy, quiaj tajaw xeyay najnejay leaw lamarang.

Wüx anüy nüt, quiaj Teat Dios tambich marang meáwan leaw ajlüy wüx iüt at tiül cielo. Wüx amb ayaíw nüt, quiaj Teat Dios taxood. Quiaj tapiüng naw wüx aaga nüt cam, aaga ayaíw nüt, apmarang netam nüt ngo matnej meáwan nüt.

Teat Dios arang nipilan, naxey at najtaj

(Génesis 2.5-25)

Wüx Teat Dios tarang nipilan naag iüt, ndójan marang, tapep miüünd nej teoxing, quiaj tapac, tajüy. Teat Dios tarang noic iüt najnejay nenüt Edén niüng ajlüy cuajantanej najnej mbaj, najnej xiül. Quiaj tayac aaga naxey macül tiül. Aton Teat Dios tasaj nej marang najiüt tiül aaga iüt quiaj, majiür mataag majnej. Tasaj alndom müet meáwan aong xiül leaw alquiaj, nganüy alquiaj alanoic owil xiül mbich ngo ndom müet aong. Teat Dios tapiüng ngo ndom müeteran aong aaga xiül quiaj, cos jane apmüet apmaxom majaw ngün najnej ngün ngo majnej, apmandiüm marang leaw ngo majnej. Aton Teat Dios tasaj aaga naxey sitiül tüet aong aaga xiül quiaj, alngün nüt apmandeow.

Teat Dios tajaw a naxey anopúyan; tajaw netam majlüy aljane maquiiüb, mambeol nej. Quiaj tümb mapaj meáwan nimal leaw almajlüy müüch Adán mayac cuane apmanütiw. Teat Dios tajaw ajcüw aaga nimal quiaj, nejinguind tiül nejiw ngo ndom mambeolüw aaga naxey quiaj. Quiaj tüüch mameay aaga naxey. Wüx almameay, quiaj tawün nots micostil naxey, condom aag terangüy nop najtaj. Wüx tapac aaga naxey, quiaj Teat Dios tüüch nej majaw aaga najtaj. Quiaj aaga naxey xeyay tapac omeaats, tasaj aaga najtaj:

—Terangüch naag xecostil, nganüy sanüüch ic menüt Najtaj cos nerioiw tiül naxey tejlüy, aw.

Nde quiaj meáwan nipilan acueatiw miteatiw nejiw ndom majlüyiw nóiquian maquiüjpüw mintajüw nejiw.

Tiül aaga nüt ndoj arangüchiw quiaj ngo majlüy nicuajind monxing, tajlüyiw miotajcüw miün.

Ngo marangüw leaw apiüng Teat Dios

(Génesis 3)

Ajcüw a ijpüw nipilan, naxey at najtaj, tacüliw tiül aaga najneajay iüt niüng Teat Dios tayac nejiw. Tiül aaga nüt quiaj lajlüy Satanás, aag ayaj leaw ajcüy majaw Teat Dios. Satanás minatang newaiich tajmel tiül nop nimal atnej ndiüc cas tamb matüch aaga najtaj quiaj, tasaj:

—¿Naleaingue isoiquiüna ngo ndom metiüna meáwan aong xiül leaw altiül aaga iüt cama? aj.

Quiaj tapiüng aaga najtaj:

—Teat Dios asaj xicon alndom nüetiün meáwan aong xiül leaw alningüy, áagan aong noic owil xiül najlüy pinawan cam ngo ndom nüetiün. Cos apiüng Teat Dios wüx sanüetiün tengwüy naxolan, sanandeowan, aw a najtaj.

Quiaj tawaiich nej aaga nimal, tapiüng:

—Ngome apmendeowan, cos Dios ajaw wüx apmeatiün aong aaga xiül quiaj, quiaj apmejlüyiün nómban atanej ajlüy nej, cos apmejawan cuane najneaj cuane ngo majneaj, aw.

Quiaj aaga najtaj tayar andeac aaga nimal, condom taxaing omal majaw aong aaga xiül quiaj. Tajaw xowüy lajneaj, tandiüm majlüy atnej Teat Dios. Quiaj tapeed noic aong xiül müet, ndoj tüüch minoj nej müet quiriw aton. Wüx landoj müetiw, quiaj taxomüw majawüw miotajcüw miün, taxinguiaw. Quiaj tayambüw aop atnej nadam op maporrüw wüx ombasüw nejiw.

Wüx langwiiüts laámb apmajmel nüt, quiaj aaga naxey maquiüüb aaga najtaj tanguyaiw teamapaj nejiw Teat Dios. Cos axinguiaw majawüw Teat Dios, áag textoyej. Quiaj Teat Dios tapaj aaga naxey masaj:

—¿Nguiane almejlüy? aj.

Quiaj tapiüing aaga naxey:

—Jogüy xic, Teat. Tanguiyiüs indeac, quiaj textotayos, timbolas nandüy ic cos xeotaag miün, aw.

Quiaj tasaj nej Teat Dios:

—Nejinguind ngo masaj ic sitiül miotaag miün. Sitiül ique ngo meat aong aaga xiül leaw tasajas ic ngo ndom meat, ngome apmejaw sitiül merotaag miün, aj nej Teat Dios.

Quiaj tapiüing aaga naxey:

—Aaga najtaj leaw teaach xic naquiiüb, nej neech xic nüet, quiaj tüetiüs aong aaga xiül quiaj, aw.

Ndoj Teat Dios tasaj aaga najtaj:

—¿Cuane lamerang quiaj? aw.

Quiaj tapiüing aaga najtaj:

—Aaga nimal atnej ndiüc tawaiich xic, tüüch xic nüet, aw.

Quiaj Teat Dios talic aaga nimal, talic aaga naxey, átan aaga najtaj. Tasaj aaga nimal:

—Nde nganüy apmerang ndiüc, apmersatatüy tiüt ijüy. Meáwan micualan apmandiümüw matojchiw mingwüt oleaj micual aaga najtaj, áag lamewaiich quiaj. Nganüy micual najtaj apmandiüm mambiy meáwan micualan apmacuüüch tiüt omalüw nejiw, ajow aaga nimal.

Aton tasaj:

—Ique najtaj meáwan micual wüx apmewiquiach apmemogoch xeyay necoy. At andeac minoj netam meyar, aj.

Aton Teat Dios tasaj:

—Ique naxey, cos teyar andeac mintaj cas terang aaga ngo majneaj quiaj, nganüy apmerang xeyay najiüt ndom meretiün. Wüx iüt apmajntsop xeyay sats, xeyay ngo majneaj soex ngo metam cos aaga nisoet leaw lamerangan quiaj. Aton ique, cos naag iüt tarangas ic, nganüy apmetaxey, ndoj apmendeow apmendilil merang iüt alinomb, aw Teat Dios.

“Adán”, aaga minüteran quiaj apiüing wüx iüt. Adán tüüch manüt mintaj nej Eva, apiüing wüx apacaran, cos nej apmamüm meáwan cambajiüt leaw aliüc miün apmajlüy. Teat Dios tüüch nejiw masoiqquiw miotaag nimal, ndoj tawün nejiw tiül aaga najneajay iüt nenüt Edén ngana müetiüw aong xiül leaw neech mapacaran meáwan nüet, áag leaw Teat Dios tapiüing ngo ndom

müetiw. Quiaj Teat Dios tüüch miün imiün tiül cielo acas mimonbeol nej nasoiquiw querubin*, majlüyiw wüx ombeay aaga Edén quiaj majiürüw, nganandot majmeliw alinomb Adán müetiw aong aaga xiül neech mapacaran meáwan nüt.

Adán, Eva ajiürüw micualüw nejiw

(Génesis 4—5)

Adán maquiiüb Eva tajiürüw nop micualüw nejiw nine nench, tujchiw manüt Caín. Ndoj tajiürüw amb ijpüw, tujchiw manüt Abel. Wüx tatangüw, Caín tarang najiüt tiül corrül, tapiür cuajantanej; Abel tajiür nimal. Noic nüt tapiüngüw mayacüw ichechiw nejiw mujchiw Teat Dios. Caín tajoy aong soex leaw apiür. Abel tambiy acas misap nej müüch Teat Dios. Teat Dios tayar ichech Abel, nganüy ichech Caín ngo mayar. Quiaj tajcüy xeyay a Caín. Teat Dios tasaj nej:

—Nde mejcüy, sitiül ique meyac erchech atnej tayac michiig, aton apmapac ximeaats najaw. Sitiül ique ngo merang atnej sasaj ic, alndom merang xeyay nadam nisoet, aj. Caín ngo mayar leaw tasaj nej Teat Dios.

Noic nüt Caín tasaj michiig nej Abel:

—Tabar ajüyiür tiül wajchiüc majawar cua ajlüy, aw.

Abel tayar andeac Caín, tamb maquiiüb micoj nej. Wüx tapeayiw tiül wajchiüc, quiaj Caín tambiy michiig nej nómban. Teat Dios wüx tajaw leaw tarang Caín, xeyay ngo majneaj majaw, quiaj tasaj a Caín:

—¿Nguiane almajlüy michiigue? aw.

Caín tind awaiich Teat Dios, quiaj tapiüng:

—Ngo najaw, xique ngome mbichmeaw naquiiüb, aw.

Quiaj Teat Dios tasaj nej:

—Xeyay ngo majneaj leaw lamerang. Lanajaw lamembiy michiig. Aaga leaw lamerang quiaj, apmemongoch xeyay naél, cos wüx apmepiür mífüt napateay apmexaing. Aton apmeriow ningüy apmeamb mecül miünquiaj, aw Teat Dios.

Wüx landoj manguiay aag ayaj a Caín, tapiüng:

—Xique ngo ndom nafüc wüx meáwan leaw ipiüng quiaj, cos sitiül sanamb miünquiaj aleaic alndom mambiy xic ninguiün, aw. Quiaj Teat Dios tambün nej cos atquiaj ngo ndom mambiy

nej nejinguid. Quiaj taw quiaj a Caín tamb andüy miünquiaj iüt. Condom tajiür mintaj nej, ndoj tajiürüw nop micualüw nejiw, tujchiw manüt Enoc. Enoc tajiür micual nej; aton a Caín tajiürüw alacas micualüw nejiw. Atquiaj texeyayiw, tarangüw noic cambaj. Micual nej tawüw altiül monjiür nimal, altiül montsünd, altiül monind, at monrang najiüt wüx manchiüc.

Nganüy Adán maquiüüb Eva xeyay ngo majneaj omeajtsüw nejiw cos tandeow micualüw nejiw aag nenüt Abel. Quiaj Teat Dios tajneaj majaw nejiw, tajiürüw alinop nine nench, tujchiw manüt Set. Wüx tatang a Set tajiür mintaj nej; tajiürüw micualüw nejiw nop nine nench, tujchiw manüt Enós. Enós tatang, tajiür mintaj nej, micual nej. Nejiw xeyay tayambüw Teat Dios, tatüniw ocueaj Teat Dios mambeol nejiw. Condom naw tiül micual micual Enós, tajlüy Enoc. Enoc xeyay tayamb Teat Dios. Quiaj Teat Dios xeyay tandiüm nej, taquiüüb nej mamb andüy cielo aliün mapac, ngome tandeow, nejinguid ngome tajaw nej alinomb. Aaga natang micual Enoc tanüt Matusalén. Wüx tandeow Matusalén lamajiür ojquiej acoic miow er miow ojquiej (969) mineat nej. Micual micualüw Matusalén, aag ayaj nenüt Noé.

Teat Dios tandrooch ombas tiül yow meáwan monlüy wüx iüt (*Génesis 6—9*)

Tiül aaga nüt quiaj, Teat Dios tajaw lajlüy xeyay nipilan wüx iüt teamarangüw xeyay ngo majneaj; lango marangüw leaw andiüm nej, andiümüw marangüw xeyay ngo majneaj. Teat Dios xeyay ngome tajneaj omeaats, tapiüng: “¿Neol tarangas nipilan?” aw. Cos xeyay ngo majneaj teamarangüw. Quiaj tapiüng apmambich mandrooch ombasüw ajcüwa nipilan quiaj, at meáwan nimal aton.

Tiül aaga nüt quiaj almajlüy nop naxey nenüt Noé, néjan quiaj ayamb Teat Dios. Almajüür arojpw micual monxey nej, nop nenüt Sem, alinop nenüt Cam, amb arojpw wüx nenüt Jafet. Tatüch noic nüt wüx Teat Dios tasaj a Noé:

—Lanajaw nganüy cam, nipilan xeyay ngo majneaj teamarangüw; sanandrooch ombasüw. Nganüy ique, mintaj at micual sanawün icon wüx. Nganüy irang nop nadam müx. Ndoj merang, ixejmbeach ombas nej naag onts xiül. Irang majiür

ombeay niüing ajmeleran, átan mepalpalüy teomeaats. Aton ipal omal cos sanüüch meýow meáwan wüx iüt. Quiaj sanandrooch ombasüw meáwan nipilan meáwan nimal. Nganüy ique sanawün ic wüx, aton meáwan micualan, cos apmejmeliün tiül aaga müx quiaj. Iyac tiül müx ayaíw nequiüjquiüjpüy nimal leaw alndom metam wüx iyacan ichechiün, aton ijquiawquiaw nimal leaw almajlüyiw wüx iüt. Ijoyiün xeyay leaw apmetam icon meatiün, at üetiw nimal aton. Ngome apmarang icon nicuajind masey meýow meáwan wüx iüt, aw.

Noé tümb marang meáwan leaw tasaj nej Teat Dios.

Wüx Noé ndot marang aaga nadam müx, Teat Dios tasaj nej majmeliw tiül maquiiüb mintaj nej, arojpüw micual nej, arojpüw mintaj micual nej. Aton maquiüjpüw meáwan nimal leaw lamasoic maquiiüb mamb. Wüx laümb majmeliw tiül, quiaj Teat Dios tapal a müx. Tiül aaga nüt quiaj, Noé lamajiür anaíw acoic miow (600) mineat nej. Quiaj Teat Dios tapots müüch majoet; tajoet napac, nüt at ongwiiüts. Aton tajtep a yow imiün tiüt tiül iüt. Tajtep a yow xeyay, talopiich aaga nadam müx, tümb maxot meáwan nadamdám tiüc. Meáwan nipilan, at nimal najlüyiw wüx iüt tümb mandeowüw. Noé, at micualüw nejw at meáwan nimal leaw tayac tiül müx, ajcüwan ayaj tapacüw, tawüw wüx.

Wüx tajiür acas caaw ndoj ajoet, Teat Dios tüüch mawaag teamteáman aaga yow. Aaga nadam müx tacül wüx omal nop najal oleaj tiüc. Wüx Noé tajaw laámb teawaag a yow, quiaj taleaaig noic nine apal müx tatsambiich noic quiec nenüt mimüm wiür majaw sitiül lawaag a yow. Aaga quiec quiaj najen tandilil. Amóngan ayaíw nüt, tatsambiich noic palom. Aaga palom quiaj iün miünquiaj tandilil andüy tiül müx, cos ngo majlüy iüt nguiane chetem. Ajiür miün al ayaíw nüt tatsambiich alinoic, condom tandilil, aquiüüb miün nop aop xiül nenüt olivo. Amb nimiow noic (21) nüt tatsambiich alinomb aaga palom, quiaj tamb nómban. Wüx tamb a palom nómban, quiaj tajaw a Noé lawaag a yow, lajüic iüt. Quiaj taleaaig apal müx, talech onic majaw. Ngo maw, tacül tiül müx alacas nüt. Wüx tamong nomb neat acüliw tiül müx a Noé, quiaj tasaj nej Teat Dios mawüw tiül müx, aton matsambiich meáwan nimal leaw almaquiiüb tiül müx. Wüx landoj aag ayaj, quiaj Teat Dios tasaj Noé majiürüw xeyay

micualüw nejiw, machipichaw a iüt. Noé wüx tawüw tiül aaga müx quiaj, tarang noic artül naag piedra niüng ajmel nichech. Ndoj marangüw aag ayaj, tarriüid acas nimal alacas quiec leaw alndom majmel marang nichech. Ndoj mambiy, tawün mionij mambel wüx artül marang nichech müüch Teat Dios. Teat Dios tayar aaga nichech cos xeyay tapac omeaats majaw leaw tarang Noé. Quiaj tapiüng:

—Ngome sanandüy wüx alinomb nüüch meyow a iüt nandrooch ombas nipilan, masey marangüw xeyay ngo majneaj, aw Teat Dios.

Teat Dios tasaj Noé:

—Naw tiül aaga nüt cam meáwan nimal wüx iüt apmimboloj mandüiyw nipilan, aw.

Aton tasoic:

—Alndom matsambaran áagan mionij nimal, nganüy miquiej aaga nimal ngo ndom müeteran. Sitiül nipilan tengwüy nimal mambiy nop nipilan, quiaj aaga nerang atquiaj netam mandeow aton, aw Teat Dios. Teat Dios tapiüng aton ngome apmandüy wüx alinomb mambiy meáwan nipilan tiül yow, quiaj tayac cawüx aaga ndequiamb poj majüiquich naleaing andeac.

Teat Dios tangowüüch andeacüw nipilan mandeacüw palpálwüx ombeayiün

(Génesis 11.1-9)

Tiül aaga nüt quiaj meáwan nipilan andeacüw noic miün ombeayiün. Wüx texeyayiw nipilan wüx iüt, mbajcatoj tambüw macülüw tiül noic iüt nenüt Sinar*. Tapiüngüw marangüw nop najal oleaj iüm nasoic torre cos andiümüw müjchiw matüch tiül cielo. Tarangüw aag ayaj cos andiümüw marangüw xeyay nadam cambaj malomb nejiw nipilan. Aton cos ngo mandiümüw macülüw miün miünquiaj noicnoic ajlüy. Teat Dios ngome tajneaj majaw leaw nejiw teamarangüw; quiaj tüüch mandeac noicnoic ajlüy, palpálwüx ombeayaran. Quiaj ngome tenguiayayej andeacüw nejiw nómban. Atquiaj tarang Teat Dios wüx tambaag nejiw macülüw tiül palpálwüx iüt. Tiül aaga iüt quiaj niüng lamawitichaw aaga torre quiaj tujchiw manüt Babel.

Teat Dios arriiüd Abram mandüüb nej, marang leaw apmasaj

(Génesis 11.10—12.20)

Naw wüx Sem, aaga naxey micual Noé tajlüy nop tanüt Taré. Aaga Taré quiaj tajiür arojpüw micual monxey nej, nop nenüt Abram, alinop nenüt Nacor, amb arojpüw wüx nenüt Harán. Nejiw tacüliw tiül iüt nenüt Ur*. Harán tajiür nop micual naxey nej nenüt Lot. Ngome xeyay nüt tandeow Harán. Wüx landeow Harán, quiaj tapiüng Taré mawün quiaj Abram maquiiüb Lot mandüyiw tiül alinoic iüt nenüt Canaán*. Wüx tambüw, taton ngo matüchiw tiül Canaán, tatüchiw tfülan iüt Harán, quiájan tandiümüw macüliw. Taré, miteat Abram, tandeow tiül Harán. Aaga Abram ajiür mintaj nenüt Sarai, nej Sarai ngo ndom majiür micual.

Wüx aliw tiül Harán, Teat Dios tasaj Abram:

—Icueat micambaj, quiür indüy tiül aaga iüt niüng sanatiib icueaj. Wüx apmepeay quiaj, apmejiüran xeyay micualan, sanambeol icon xeyay wüx cuajantanej. Aton sanambeol xeyay jane apmajneaj majaw icon; sanüüch mamongoch naél jane apmajcüy majaw icon. At wüx sanambeolüw nejiw ajcüwa nipilan leaw apmajlüyiw naw wüx ique, aton sanambeolüw meáwan nipilan wüx iüt, aw Teat Dios.

Abram tayar leaw asaj nej Teat Dios, quiaj taw tiül iüt Harán. Wüx taw quiaj Abram ajiür er miow gajpocoic (75) mineat nej. Taquiiüb mamb mintaj nej, micual michiig nej nenüt Lot, meáwan mimos nej, aton meáwan leaw almajiürüw quiaj. Quiaj tawüw tiül iüt Harán andüyiw tiül Canaán.

Wüx tapeayiw tiül iüt Canaán, quiaj tajawüw acüliw quiaj nipilan cananeo micual Cam, aag micual Noé. Abram tatüchiw tiül noic cambaj nenüt Siquem, alquiaj niüng xenenguejow nipilan mapajüw minüt Teat Dios. Quiaj Teat Dios tasaj Abram:

—Sanüüch icon aaga iüt cam at meáwan leaw apmajlüyiw naw wüx ique, aj nej Teat Dios.

Ndoj Abram tarang quiaj noic artül* ocueaj Teat Dios. Wüx landoj marang aag ayaj tamb andüy tiül noic iüt niüng ajlüy cambaj Betel, tarang quiaj alinoic artül ocueaj Teat Dios. Wüx ndoj marang aag ayaj tiül aaga iüt quiaj, tamb andüy ningüiün

cos tandiüm matüch tiül iüt Neguev. Taton ngo matüch tiül Neguev, tamb andüy tiül iüt Egipto* cos tiül aaga nüt quiaj ngo majlüy nüeteran tiül Neguev. Wüx tajlüy nüeteran, quiaj tandilileaw alinomb macülüw tiül Neguev.

Abram at Lot mbajcatoj

(Génesis 13)

Abram tajiür xeyay tomiün, xeyay nimal, xeyay cuajantanej; átan michiig nej Lot tajiür. Mijpüéj tandilileaw imiün Egipto, tatüchiw tiül mífüt cambaj Betel, niüng lamarangüw noic artül* ocueaj Teat Dios. Ngome xeyay nüt, ajcüwa mos monjiür minimal Abram maquiiüb monjiür minimal Lot tembiyayej, cos lango majlüy nguiane majüy nimal. Abram wüx tanguiay aag ayaj, quiaj tasaj a Lot:

—Icora ngo majneaj majcüyiür, cos necualaatsayor. Aaga iüt niüng ajlüyiür tiül cam xeyay nadam; nganüy najneaj mecueatayor, apmambar macülüür ninguiün ninguiün. Ique alndom mepiüng nguiane indiüm mecül, aw.

Quiaj Lot tajaw mbeay lam Jordán xeyay püjchiün, alquiaj yow, aaga iüt quiaj najneaj mapiürüch. Quiaj tarang aniüng nej niüng ajlüy cambaj Sodoma. Nipilan monaw tiül cambaj Sodoma xeyay ngo majneaj arangüw cos ngo mayambüw Teat Dios. Abram tacúlan tiül iüt Canaán*, masey ngome niüng acül Lot.

Wüx mbajcatoj Abram maquiiüb a Lot, quiaj Teat Dios tasaj Abram, tapiüng:

—Ijaw aaga nadam iüt cam, sanüüch micualan leaw aliüc miün apmajlüyiw jan wüx ique. Ique apmejiür xeyay micual, aton xeyay micualüw micual, nejinguind ngo ndom mateow cas apmejlüyiün. Nde mermbol mejüy tiül aaga iüt cam cos ique apmerneay, aw Teat Dios.

Wüx ndoj aag ayaj, Abram tamb andüy cambaj Hebrón, quiaj tarang alinoic artül niüng apajüch Teat Dios.

Abram tamb mawün wüx a Lot

(Génesis 14)

Tajlüy noic nüt canchiütoj acoquiaw minatang monajiüt nasoiquiw rey*. Tiül ajcüwa acoquiaw monajiüt quiaj, aliw tiül

monaw Sodoma at Gomorra. Tembiyajej maquiüjpüw alinop nenajiüt nenüt Quedorlaomer aaga minatang nenajiüt tiül iüt ocueaj Elam*. Quedorlaomer aquiüüb alarojpüw natang monajiüt monaw tiül palpálwüx cambaj. Wüx tatsojow, nejiw tajntsopiw. Wüx landoj monbiyay taquiüjpüw mamb meáwan nipilan meáwan nimal monaw Sodoma at Gomorra, meáwan cuajantesnej aton leaw almajiürüw quiaj. Tiül aaga nüt quiaj, cos Lot acül tiül cambaj Sodoma, aton taquiüübaranüw mamb meáwan minimal nej aton. Áagan nop minipilan Lot tecuiür tamb masaj Abram leaw tamongochiw. Wüx tanguiy Abram, quiaj tasojnong minipilan nej cas tambüw matüchiw a Quedorlaomer tiül tiüüd. Wüx tatüchiw tatsojow maquiüjpüw, quiaj Abram tajntsopiw. Ndoj quiaj Abram tanojtiw meáwan nipilan meáwan nimal leaw lamaquiüjpüw mamb ajcüwa natang monajiüt andüy tiül miiütüw nejiw. Aton tawün wüx a Lot maquiüüb minipilan nej, at minimal nej aton. Tatüch manood Abram xeyay cuajantanej leaw aneayiw nejiw ajcüwa monajiüt quiaj. Wüx ndot atsojow, tandilileaw andüyiw niüng acüliw.

Tiül aaga nüt quiaj, almajlüy nop naxey nenüt Melquisedec; aaga minüteran quiaj amb apiüng wüx najneaj natang nenajiüt, neyac monajneaj. Nej minatang nenajiüt tiül cambaj Salem. Salem apiüng wüx: niüng ngo majlüy moncüy. Aaga Melquisedec quiaj, nop nej miteaats ocueaj Teat Dios. Nej tamb mangoch Abram tiül tiüüd wüx tapeay imiün tiül montsoj, ajoy mamb pan maquiüüb vin. Tapiüng atcüy:

—Teat Dios nerang aaga iüt cam, nerang aaga cielo cam, nej apmambeol ic xeyay. Xique sasaj Dios mangüy nej Teat Dios cos lamambeol ic mejntsop wüx tiül montsoj, aw Melquisedec.

Ndoj Abram tüüch nej noic noic naw tiül gajpowüw leawa tanood ocueaj aaga Rey Quedorlaomer.

Aaga minatang nenajiüt ocueaj Sodoma xeyay tapac omeaats cos Abram tanood nej teowix Quedorlaomer, quiaj tasaj Abram, tapiüng:

—Satün icueaj teat, mandilileaw aag miün xenipilan, nganüy xicueajiün iyar maquiüüb leaw tenood ocueaj aaga Rey Quedorlaomer, aw.

Quiaj tapiüng Abram:

—Xique ngo ndom nayar nicuajind leaw ineayiün, cos alinoic nüt alndom mepiüangan xique lanajiür xeyay cos tayariüs xeyay cuajantanej icueajiün. Naleaing sanasaj icon, sanayar aag miün leawa lamüetiwx xenipilan tiül montsoj; icona nganüy alndom meajchiün quiriw ajcüwa nipilan amorreo* leaw tambeolüw xic tiül montsoj aton, aw Abram.

Teat Dios tapiüng apmajiürüw nop micualüw nejiw Abram
(*Génesis 15*)

Noic nüt Teat Dios tasaj Abram:

—Sanarang noic xeyay najneajay wüx ique, aw.

Quiaj Abram tapiüng:

—Teat, sanapiüng ngo metam merang, cos ngo najiüuran xecualan, nganüy wüx sanandeow, xemos apmayariw meáwan leaw sanacueat cam, aw.

Quiaj tapiüng Teat Dios:

—Ngwüy, ngome atquiaj apmajlüy cos icona apmejiüuran nop micualan, naw wüx ique apmajlüy xeyay nipilan atow nejiw ocas najlüy tiül cielo, aw.

Abram tayar meáwan leaw tasaj nej Teat Dios. Teat Dios xeyay tapac omeaats cos Abram tayar nej andeac nej. Quiaj Teat Dios tandilil masaj Abram alinomb:

—Nde ndrom imeaats xic, cos xique sawün ic tiül iüt Ur*, taquiüjpas ic miün ningüy nüüch ic aaga iüt cam, aw.

Quiaj Abram tatün manguiaj:

—¿Nguineay alndom najaw sitiül naleaing ique apmeaach xic aaga iüt cama? aw.

Quiaj tasaj nej alinomb Teat Dios:

—Iyamb acas nimal imbiy, ndoj teyac erchech, aw.

Abram tarang atnej asoic. Quiaj Teat Dios tejüiquichay alinomb majaw nej Abram, tapiüng:

—Aliüc miün noic nüt wüx micualüw apmambüw macülüw tiül alinoic iüt niüng apmarangüw minajiüt alinoic ajlüy nipilan. Apmamongochiw xeyay ngo majneaj teowixaw a nipilan quiaj xeyay neat, apmatüch apiquiw acoic miow (400) neat. Condom xique sanüjchiw mamongochiw xeyay ngo majneaj ajcüwa nipilan tiül aaga iüt quiaj. Micualüw sanawüniw quiaj. Wüx

apmawüw quiaj xeyay lamajiürüw. Meáwan aag ayaj apmajlüy wüx ique lango mejlüy. Leaw apmambüw andüyiw tiül aaga iüt quiaj nejiw ngome apmandilileaw; micual micual micualüw nejiw apmandilileaw andüyiw tiül iüt Canaán*. Aaga nüt quiaj nipilan amorreo* apmacüliw tiül aaga iüt Canaán, quiaj xique sanawüniw quiaj, sanüüch aaga iüt quiaj maneayiw leaw micualüw aliüc miün, aw Teat Dios.

Wüx wijquiat Ismael micual Abram

(Génesis 16)

Cos Sarai mintaj Abram ngo ndom majiür micual nej, tasaj minoj nej mameay aweaag Agar, nop nembeol nejiw. Atquiaj Abram tarang, ndoj Agar tajiür teomeaats nej nop nine micual nej. Condom aaga Agar tajcüy majaw Sarai; Sarai tajcüy majaw nej aton. Quiaj taw quiaj Agar, tamb ajüyjüy miün. Teat Dios wüx tajaw Agar laáw aniüng Abram, quiaj tüüch mamb nop ángel*. Aaga ángel taxom Agar mbeay lol, tasaj:

—Indilil indüy aniüng Sarai cos ique apmejiür nop nine nench, apmeaach manüt Ismael, ajow Agar.

Nej Agar tanguiay leaw tapiüng aaga ángel, quiaj tandilil andüy aniüng Sarai. Ndoj tajiür micual nej, tüüch manüt Ismael. Wüx wijquiat Ismael Abram lamajiür peic miow anaíw (86) mineat nej.

Teat Dios maquiüüb Abram tarangüw noic poch

(Génesis 17.1—18.15)

Wüx tajiür peic miow gajpojquiyej (99) mineat nej Abram, Teat Dios tasaj nej atcüy:

—Tanaámb indüüb opech leaw teanasaj ic, nde leaic merang, cos apmarangar noic poch. Aaga poch leaw apmarangar quiaj, aag agüy: Xique sanambeol ic, ajan wüx ique apmajlüy xeyay nipilan. Aton langome apmenüt Abram, leaw amb apiüng wüx nop teat netam ajlüy. Nganüy sanüüch ic menüt Abraham leaw amb apiüng wüx miteatiw xeyay cambaj. Xique sanambeolüw macüliw tiül iüt Canaán* nómban. Nganüy ique, at meáwan leaw apmajlüyiw ajan wüx ique netam merangan palan leaw sanasaj icon. Cos netam merangan noic aaga poch leaw sanayac, aag

ayaj metajcan circuncidar* meáwan monxey, meáwan monench tiül icona; aton meáwan mimos leaw ingalüw. Namix nine monench netam metajcüw circuncidar wüx amóngan ayaíw nüt ndoj wijquiajow. Aton sanambiülüüch minüt mintaj. Langome apmanüt Sarai, leaw apiüng wüx axenderan, nganüy apmanüt Sara, leaw amb apiüng wüx micual nop minatang nenajiüt. Xique sanambeol nej xeyay, sanarang noic najneaj wüx nej cos nej apndom majiür nop nine nench. Apmamüm nej meáwan cambajiüt, apmawüw tiül micual nej xeyay natang monajiüt, aj nej Teat Dios.

Wüx ndot manguiay Abraham aag ayaj, acuiquiáyan cos nej ajaw wüx nop naxey lamajiür acoic miow (100) mineat nej ngo ndom majiür micual nej. Aton nop najtaj wüx lamajiür peic miow gajpowüw (90) mineat nej ngo ndom mawiquiach nop nine. Quiaj Abraham tasaj Teat Dios:

—Ngwüy Teat, alndom membeol xecual Ismael, wüx nej alndom merang leaw lamepiüng quiaj, aw Abraham.

Quiaj Teat Dios tasaj nej:

—Ngwüy, cos aaga Ismael quiaj xique sanatangüüch, aton sanambeol xeyay cos naw wüx nej apmajlüy altigüy nipilan. Nganüy naleaing sasaj ic, sanüüch icon mejiüran nop nine nench mequiiüb a Sara. Aaga nine leaw lanasaj ic quiaj, apwijquiam alningüy alinomb neat, apmeaach manüt Isaac. Aaga poch leaw lamandecar quiaj, atanej sanarang aweaag micual aton; at meáwan micual nej leaw apmajlüyiw naw wüx nej, aw Teat Dios.

Wüx Teat Dios ndoj mapiüng aag ayaj, quiaj ndot andeacüw maquiiüb Abraham.

Abraham tayar leaw tasaj nej Teat Dios. Wüx tapeay aniüng nej, quiaj tataag circuncidar* meáwan monxey, aton namix nine monench leaw moncül aniüng nej. Nej aton tetajquiaj circuncidar, at micual nej Ismael, aton leawa mos wijquiattoj aniüng nej, aton meáwan monrang najiüt leaw tangal.

Ajfüran acas nüt, Teat Dios tejüiquichay alinomb majaw nej Abraham. Abraham alchetem mbeay minden nej. Quiaj tajaw arojpwüw monxey alembejoj quiajan. Wüx tajaw, acuiür tamb mangoch nejiw, quiaj tapiüng Abraham mamongoj maxojtüw quiaj metiw maquiüjpwüw nej. Ajcüwa monxey quiaj tandiümüw.

Quiaj Abraham tamb najen, tasaj mintaj nej marang ijpüw pan. Aton tasaj nop mos majüniich quiriw onij najen. Tatüch a ores metiw, wüx teaüetiw maquiüjpüw Abraham ajcüw arojpwüw monxey quiaj tatüniw manguiayiw nguiane almajlüy a Sara. Abraham tasaj nejiw alningüy tinden. Nop tiül arojpwüw monxey quiaj nejay Teat Dios newüneay marang nipilan. Quiaj tapiüng apmandilil miün alinomb neat. Wüx nüt apmandilil, quiaj a Sara lamajiür nop nine micual nej. Sara teamanguiy leaw teamandeac aaga nendeac quiaj; wüx tanguiy apchüc majiür micual nej, acuiquiy miün cos ayaag nej xeyay latang ombas, lango ndom majiür micual nej. Teat Dios quiaj tasaj Abraham ngo metam macuiquiy miün nej a Sara cos ngo majlüy naél leaw nej ngo ndom marang. Teat Dios tandilil mapiüng alinomb, nej apmandilil miün alinomb neat. Wüx nüt apmandilil, quiaj a Sara lamajiür nine micual nej. Cos Sara lambayaw, quiaj tapiüng nej ngome teacuic. Ndoj Teat Dios tasaj nej:

—Naleaing ique tecuic cos ngo meyar leaw tapiüngas, aw.

**Teat Dios androoch ombas ajcüwa
cambaj Sodoma maquiüüb Gomorra**

(Génesis 18.16—19.38)

Ajcüwa monxey leaw tambüw majawüw Abraham tawüw quiaj, tandüjpiw aaga tiiüd andüy Sodoma. Abraham tamb maquiüüb nejiw mamb quiriw tiül tiiüd. Cos nop nejiw ajcüwa monxey quiaj aag ayaj Teat Dios awüneay marang nipilan. Quiaj nej tapiüng tiül omeaats: “Leaw sanarang ngo ndom naxot, netam nasaj Abraham cos nej apmateat xeyay xenipilan. Nej, landoj lanariiüd, at sanambeol ndom maquiaach acualaats nej nguineay alndom mayambüw xic.” Quiaj Teat Dios tasaj Abraham, nej laám andüy Sodoma at Gomorra apmandrooch ombas ajcüwa cambaj quiaj sitiül naleaing naleaing xeyay ngo majneaj teamarangüw ajcüw moncül quiaj atnej lamanguiy. Ajcüw ijpüw monxey quiaj, ayaj ángel* ocueaj Teat Dios. Quiaj tasoiquiw mambüw andüyiw Sodoma. Nganüy Teat Dios maquiüüb Abraham tacülüw nejíwan quiaj. Abraham tatün manguiay Teat Dios, tasaj:

—Jondot mexom ic miow gajpowüw (50) nipilan monrang najneaj tiül Sodoma, ¿apmendrooch ombas a cambaj quiaja? Cos naleaing ngo majneaj mandeow monrang najneaj maquiüjpüw nipilan monrang ngo majneaj. Cos Teat, ique nerjlüy wüx meáwan leaw ajlüy wüx iüt, xique sawaw ique irang leawa najneaj, aw Abraham.

Quiaj Teat Dios tapiüing ngome apmandrooch ombas a cambaj Sodoma sitiül majlüy tiül ic miow gajpowüw (50) nipilan monrang najneaj. Wüx Abraham tanguiay aag ayaj quiaj tandüy wüx matün manguiyay Teat Dios atcüy:

—Teat, jondot apmexom ic miow acoquiaw (45) nipilan monrang najneaj tiül cambaj Sodoma, ¿apmendrooch ombas a cambaj quiaja?

Teat Dios tapiüing: —Ngwüy, aw.

Condom Abraham tandüy wüx matün manguiyay Teat Dios:

—Teat, jondot mexom tiül ajcüwa cambaj quiaj ic miow (40) nipilan monrang najneaj, tingwüy nimiow gajpowüw (30), tengwüy nimiow (20), tengwüy gajpowüw (10) nipilan monrang najneaj, ¿apmendrooch ombasüw a cambaj quiaja, teat? aw.

Quiaj Teat Dios tasaj nej:

—Ngome sanandrooch ombas a Sodoma sitiül aliw quiaj atow nej lamepiüing quiaj, ajow a Abraham.

Wüx ndoj mapiüing aag ayaj, quiaj tecueatayej, Teat Dios tamb, Abraham tandilil andüy aniüing nej.

Ajcüw ijpüw ángel tapeayiw Sodoma andüy wüx quinüt. Quiaj taxomüw a Lot alchetem mbeay cambaj niüing ajmeleran. Wüx tajaw nejiw a Lot, acuiür tamb mangoch nejiw. Tasaj nejiw mambüw maxojtüw aniüing nej aaga ongwiiüts quiaj. Quiaj tambüw maquiüjpüw a Lot andüy tinden.

Wüx ndoj üetiw nganaw majmeliw mameayiw, quiaj tajawüw ajcüwa monxey monaw quiaj lamayeyiw tiüt aniüing a Lot. Quiaj tasajüw a Lot müüch nejiw ajcüw ijpüw monxey leaw aliw quiaj tinden aniüing nej majlüyiw maquiüjpüw. Condom Lot tayamb monajneaj teombasüw nejiw, tasaj apmüüch nejiw ijpüw monüx micual nej majlüyiw maquiüjpüw ndom macueatiw ajcüwa ijpüw monxey quiaj. Nganüy ajcüwa monxey monaw Sodoma arangüw ngo manguiyayiw; leawa tarangüw ajcüyiw miün, tapiüingüw

apmajmbajüw ombeay nden majmeliw tinden aniüing Lot. Ajcüwa monxey ocueaj Teat Dios wüx tajawüw nguineay teamarangüw monxey monaw Sodoma, tamüjnchiw owix a Lot mamelichaw tinden; quiaj tapalüw ombeay nden, tujchiw mesombüw ajcüwa monxey, quiaj ngo ndom maxomüw ombeay nden.

Ajcüwa ángel ocueaj Teat Dios wüx tajawüw aag ayaj, quiaj tasajüw a Lot mawün acualaats nej, mawün najenjen miün cos nejiw apmandrojchiw ombas aaga cambaj Sodoma nómban. Wüx ndoj manguiay aag ayaj a Lot, quiaj tamb masaj ajcüw ijpw monench altiüt mipochiw maquiüjpüw micual nej, mawüw aton tiül cambaj Sodoma. Wüx nejiw tanguiayiw andeac Lot ngo mayariw, tapiüngüw ngome apmawüw cos ngome naleaing apndrom ombas a cambaj.

Wüx landüy wüx arraw amb alinoic nüt, quiaj a ángel tajawüw aliün quiaj a Lot. Masey tambüw masajüw alinomb mawüw najen, nejiw ngo mawüw, tequiyaw. Ajcüwa ángel tambüw manototoj owix a Lot maquiüüb mintaj nej alijpw micual monüx nej mawüw najen. Ndoj tasaj nejiw a ángel mambüw acuiürrüw andüyiw wüx tiüc. Aton tasoiquiw: “Nde wantsamearon mejawan imiün niüing ijngoton, cos Teat Dios apmandrooch ombas meáwan cambaj leaw ajlüyiw niüing ajlüy Sodoma”, maw. Quiaj Lot xeyay mbayat, tatün monajneaj sitiül ndom müjndiw mambüw andüyiw tiül noic nine cambaj nenüt Zoar. Quiaj ajcüwa ángel tapiüngüw:

—Neam najneaj, quiüran najenjéan, awüw.

Lot tambüw xeyay najen andüyiw tiül cambaj Zoar. Mintaj nej aleambüw titiüüd, quiaj leaad omeaats nguineay teajlüy tiül aaga cambaj Sodoma, quiaj wantsat majaw. Wüx wantsat, quiaj nómban andand, tarang quiniüc, tacül miün quiaj. Almümb arrawüy, quiaj tatüchiw tiül cambaj Zoar. Teat Dios wüx tajaw a Lot maquiüüb ijpw micual nej lapeayiw tiül cambaj Zoar, quiaj tüüch majoet biümb aquiüüb azufre wüx cambaj Sodoma, Gomorra, at meáwan namix nine cambaj, aag miün Zoar tawün wüx cos aliw tiül a Lot. Teat Dios tawün wüx a Lot cos micual michiig Abraham.

Wüx amb alinoic nüt, Abraham tamb majntsop tiül püjchiün majaw lareng Sodoma at Gomorra; quiaj tajaw teleámban ajndoc nasop lareng tiül ajcüwa cambaj quiaj.

Wüx tajiür acas nüt, quiaj a Lot tambüw macüliw cawüx tiül noic warraj tiüc maquiiüb miijpüw micual monüx nej. Ajcüwa ijpüw monüx quiaj leaad omeajtsüw wüx miteatiw nejiw, tapiüngüw:

—Miteatiür lajlüy anopüy miün, jondot langome apmaquiiiüb alinop najtaj, at jondot laliüc mandeow, quiaj laümb acualajtsaats, awüw a monüx.

Noic nüt tujchiw manganeow vin miteatiw nejiw ndom mameay. Wüx tajawüw lango mayaag, quiaj tajlüyiw maquiiüjpüw anopnopo. Ndoj tajiürüw teomeajtsüw nejiw nine. Natang nüx tajiür nop micual nej tanüt Moab. Aaga Moab quiaj nej mixejchiw nipilan moabita*. Nganüy alinop nüx tajiür nop micual nej tanüt Ben-ammi, aag ayaj mixejchiw nipilan amonita*.

Wüx wijquiat Isaac micual Abraham

(Génesis 21)

Teat Dios tarang leaw lamapiüng apmarang. Sara tajiür teomeaats nej micual nej, tawijquiach nop nine nench. Aaga nine nench tujchiw manüt Isaac. Wüx amóngan ayaíw minüt aaga nine, quiaj Abraham tataag circuncidar*, cos netam marang aaga leawa lajlüy poch lamayac Teat Dios. Tiül aaga nüt quiaj wüx wijquiat a nine, Abraham lamajiür coic miow (100) mineat nej. Abraham maquiiiüb Sara xeyay tapac omeajtsüw cos lamajiürüw nop micualüw nejiw. Wüx tatüch a nüt majnot achech nine Isaac, quiaj Abraham tarang noic nadam nangox nüt. Tiül aaga nangox nüt quiaj, Sara tajaw a Ismael itsojúyan nine Isaac. Quiaj tajcüy xeyay, tasaj minoj nej Abraham mawün aniüngüw nejiw a Ismael maquiiiüb mimüm nej Agar. Agar nej nop nerang najiüt tinden, angal nej Abraham mambeol Sara. Sara ngo mandiüm majaw mbajcam meáwan leaw almajiürüw müünd quiriw a Ismael. Wüx Abraham tanguiy leaw apiüng a Sara, xeyay ngome tajnej mayaag, cos nej aton andiüm Ismael. Teat Dios tasaj nej najnej mawün aniüng nej a Agar maquiiiüb micual nej Ismael, cos miijpüéj nacualaran apmajiürüw xeyay micualüw nejiw,

naw wüx nejiw apmajlüy xeyay nipilan. Wüx tanguiy aag ayaj Abraham, quiaj tawün aniüng nej Agar maquiüb micual nej Ismael, condom Teat Dios tambeol nejiw.

**Teat Dios tandiüm majaw sitiül naleaing
Abraham ayar leawa nej andeac**
(*Génesis 22*)

Wüx Isaac lambiniow quiriw, quiaj Teat Dios tandiüm majaw sitiül naleaing Abraham ayar leawa asaj nej, quiaj tasaj Abraham:

—Apmeamb mequiüb Isaac andüy wüx tiüc Moríah, quiaj apmeyac Isaac marang erchech atnej nipilan ambiyaw nimal mayacüw müjchiw xic, ajow.

Abraham andiüm marang leawa Teat Dios apmasaj nej, quiaj tajüyw er nüt matüchiw wüx tiüc Moríah. Wüx laliüc mapeyiw tiül Moríah, quiaj Isaac tasaj miteat nej:

—Teat, sawaj ajoyiür meáwan leaw netam wüx ajmel nichech, nganüy nimal ngo maquiüjpar miün, aw Isaac.

Quiaj Abraham tapiüng:

—Xecual, Teat Dios apmüich icor, aw.

Wüx tapeyiw wüx aaga tiüc niüng andüyw quiaj, Abraham tarang noic artül* naag piedra, ndoj tayac wüx tegüy soex. Wüx landoj marang leaw netam, quiaj tamb maodel a Isaac. Ndoj tapiib wüx artül, cas taxaing micochil nej, amb apmandooig onic micual nej. Quiaj tapaj nej Teat Dios:

—Abraham, Abraham, aj.

Wüx Abraham tanguiy, quiaj tapiüng:

—Jogüy xic, Teat, aw.

Quiaj Teat Dios tasaj nej:

—Nde membiy micual. Nganüy naleaing lamejüiquich najaw ique indiüm merang leawa sanasaj ic cos ngo mepiüng wüx meaach xic anopüy miün micual, ajow.

Wüx Abraham taxaing omal wantsat majaw, quiaj tajaw nop sap alpandam miweac nej tiül sats. Quiaj tamb masap mamby, meyacüy ichech nej müich Teat Dios.

Ndoj Teat Dios tasaj nej alinomb:

—Naleaing sasaj ic Abraham, cos tejüiquich nguineay iyar leawa sasaj ic, tendiüm meaach xic anopüy miün micual, ngo

mepiüŋ wüx nicuajind; nganüy sanüüch ic majneaj ijlüy, apmejiür xeyay micual, nejiw apmexeyayiw atow nejiw ocas, atow nejiw miwiiüd nadam ndec. Nejiw apmajntsopiw wüx tiül montsoj. Aton naw wüx icona sanambeolüw meáwan nipilan wüx iüt. Naleaing aag lanapiüŋ quiaj sanarang cos ique terang leawa sasaj ic, ajow.

Wüx ndoj aag ayaj, Abraham tandilileaw, ndoj tambüw macüliw tiül cambaj Beerseba.

**Wüx tandeow Sara mintaj Abraham, at wüx
tengoch owix Isaac maquiüüb Rebeca**

(Génesis 23—24)

Ajiür miün alacas neat, Abraham maquiüüb meáwan minipilan nej tambüw macüliw tiül noic cambaj nenüt Hebrón. Aliw tiül Hebrón, quiaj tandeow Sara. Wüx Sara tandeow ajiür coic miow nimiow ayaíw (127) mineat nej. Abraham xeyay tamix omeaats, tetam nej noic iüt niüŋ alndom mamiüt mintaj nej. Quiaj tamb majaw nipilan heteo*. Nop naxey nenüt Efrón tanüüb noic iüt müüch Abraham, tangüy apiquiw acoic miow (400) tomiün plat. Aaga iüt leaw tangal Abraham altiül noic warraj tiüc nenüt Macpela. Tiül aaga warraj tiüc quiaj tamiüraad a Sara.

Wüx lamajiür acas nüt tatow ndoj andeow a Sara, quiaj Abraham tandiüm mayamb mintaj micual nej Isaac. Nej ngo mandiüm nop nüx naw tiül nipilan cananeo* niüŋ nejiw acüliw. Quiaj tüüch mamb natang mimos nej leaw ajiür aweaag xeyay monajneaj, andüy tiül cambaj Harán niüŋ acüliw xeyay acualaats nej, mayamb mintaj Isaac. Tasaj mimos nej mamb mayamb mintaj micual nej. Naleaing ngome apmüüch mamb Isaac macül aniüŋ mintaj nej tengwüy tiül micambaj nüx. Wüx ndoj manguiaj aag ayaj natang mos tamb majan gajpowüw camello* cas tayac amal, tajoy xeyay cuajantanej. Wüx ndoj marang meáwan, quiaj tamb andüy Harán niüŋ acül Nacor michiig Abraham. Tapeayiw mbeay cambaj niüŋ ajlüy noic lol, nganaw majmel nüt. Ajcüwa camello cos netam manganeowüw yow, áag tüüch maxojtüw. Quiaj tapeayiw monüx monpiow yow imiünüw tiül cambaj. Aaga mos wüxan tapeay quiaj, taquieel micos nej tiüt cas tasaj Teat Dios atcüy:

—Sajaw Teat, ique Midios Abraham, leaw nesaj xic niün. Nganüy Teat, satün icueaj membeol xic naxom leaw nej tasaj xic niün narang. Nganüy sajlüy ningüy mbeay aaga lol cam niüng teapeayiw monüx imiünüw tiül cambaj mepiowüw. Satün icueaj, Teat, merang atcüy: Sitiül aljane monüx apmandiüm mapiow yow manganeowüw a camello leaw saquiüjpüw miün cam, wüx xique sanatün ocueaj nej tegüy yow nanganeow, aag ayaj apmantaj Isaac. Atquiaj alndom najaw, Teat, ique temembeol xicon, aw.

Teleámban masaj Teat Dios, quiaj tajaw nop natsajüy ombas nüx aliüc andüy wüx lol apmepiow. Wüx landoj machipich mingan nej aaga nüx, quiaj tamb a mos matüch a nüx masaj sitiül ndom müüch nej noic pite yow manganeow. Wüx tanguiaj a nüx andüüb mawün tiüt mingan nej, cas tüüch nej yow. Wüx ndoj manganeow a yow, quiaj tasaj nej a nüx alndom mapiow yow manganeowüw a camello. Atquiaj tarang. Wüx landoj anganeowüw yow ajcüwa camello, quiaj tamb a mos mawün acas nembeatmbeat leaw ajoy mamb, müüch aaga nüx. Ndoj tatün manguiay jane necual nej, aton sitiül ndom maxojtüw quiaj noic ongwiiüts. Quiaj tapiüng aaga nüx:

—Xique micual xic Teat Betuel, micual Teat Nacor, ninguiaj saniügan niüng alndom mexojtan. Alquiaj cuane müetiw micamello aton, ajow.

Condom aaga mos wüx nganaw mambüw andüyiw aniüng nüx, tawün ijquiw namb nic owix monüx, müüch; aton tüüch noic arend oxingueran. Ndoj quiaj tasaj Teat Dios, dios mangüy nej cos lamambeol nej tiül tiüü, aton lamaxom aniüng acualaats Abraham.

Aaga nüx nenüt Rebeca, tamb acuiür andüy aniüng nej mapiüng cuane amongoch. Wüx tanguiaj micoj nej Labán, acuiür taw mangoch aaga natang mimos Abraham; tamelich tinden maxood. Masey tasoic metiw, aaga natang mos ngo mandiüm met, tapiüng leaw ndoj mapiüng cuane amb marang. Tasaj nejiw atcüy:

—Xique natang mimos Teat Abraham. Tüüch xic niün nayamb mintaj micual nej Isaac, aw.

Tasaj nejiw aton leaw tatün ocueaj Teat Dios; cos naleaing, wüx nej tachej yow ocueaj a Rebeca andüüban müüch nej,

aton tapiow yow manganeowüw a camello; aag ayaj taw atnej tatün ocueaj Teat Dios. Quiaj aaga mos tatün manguiyaj nejiw sitiül alndom müjchiw nej aaga Rebeca maquiiüb mamb mantaj Isaac. Betuel miteat Rebeca at Labán micoj nej tapiüngüw, naleaing Teat Dios lamajaw nde tanomb aaga Rebeca apmantaj Isaac. Quiaj tasajüw nej najneaj alndom maquiiüb. Wüx landoj manguiyaj aag ayaj mimos Abraham, quiaj tawün meáwan leaw ajoy mamb mayac aniüng Rebeca. Ajcüw ajoy mamb quiaj xeyay nembeatmbeat. Wüx landoj majin müüch nejiw, quiaj tambüw metiw noic miün, ndoj tengwiiüts tacúlan quiaj mameay.

Wüx úmban arraw alinoic nüt, tatün manguiyaj alinomb sitiül alndom müjchiw nej maquiiüb mamb nómban Rebeca aaga nüt quiaj. Condom acualaats nej tapiüngüw sitiül ndom macüliw alacas nüt ndoj cas tambüw. Nganüy aaga mos tapiüng andiüm mamb nómban, atmiün apiüng a Rebeca aton. Aaga úmban arraw quiaj, tandilileaw andüyw tiül cambaj niüng Isaac almajlüy. Wüx tapeayiw quiaj, Isaac taquiiüb a Rebeca marang mintaj nej. Xeyay tendiümamej nop alinop.

Wüx tandeow Abraham

(Génesis 25.1-18)

Wüx lamajiür nüt andeow a Sara, quiaj Abraham tajiür alinop mintaj nej, tajiür aweaag anaíw monguich. Ndoj wüx tandeow Abraham, Isaac tarang natang, tüünd mayar meáwan leaw ocueaj miteat nej. Wüx Abraham tandeow ajiür coic miow er miow gajpocoic (175) mineat nej. Isaac maquiiüb Ismael ajcüw ayaj taxainguiw miteatiw nejiw, tayacüw tiül warraj tüc nenüt Macpela niüng tamiüraad a Sara mintaj nej. Tiül aaga nüt quiaj Ismael lamajiür mintaj nej, lamajiürüw xeyay monguich, acüliw tiül noic iüt naw Canaán* andüy nonüt. Nganüy Teat Dios teamüüch majneaj ajlüy a Isaac.

Jacob micual Isaac awaiich a Esaú

(Génesis 25.19—28.22)

Rebeca mintaj Isaac nganaw majiür micual nej tiül aaga nimiow (20) neat tatow ndoj maquiiüb minoj nej. Quiaj Isaac tatün ocueaj Teat Dios sitiül ndom majiürüw micualüw nejiw.

Teat Dios tanguiaiy andeac Isaac, quiaj mintaj nej tajiür teomeaats nej micual nej. Wüx alteomeaats nej aaga nine, Rebeca tayaag xeyay axolxolüy teomeaats nej micual nej. Tatün manguiaiy Teat Dios neol tayaag atquiaj. Quiaj Teat Dios tasaj nej cos apmajiür cuüch. Aton tasaj nej apmexeyayiw apmarangüw anopnopo noicnoic nadamdand cambaj palpálwüx. Nganüy naleaing aaga chingüy tiül nacualaran quiaj apmarang natang. Wüx tatüch a nüt majiür micual nej a Rebeca, wijquiat cuüch, taw atnej tasaj nej Teat Dios. Leaw wijquiat ombas, nop nine nachüüp miondeats omal nej, neyedeed ombas, tujchiw manüt Esaú. Andüüb miün wijquiat alinop almasap mingwüt oleaj micoj nej, tujchiw manüt Jacob.

Wüx tatangüw, Esaú taw marang nop najüy tixiül nembiy nimal, nganüy Jacob ngomeáag ajüy, xowüy ind arang najiüt tinden aniüng nej. Isaac xeyay andiüm a Esaú cos xowüy andiüm matsamb mionij nimal leaw ajoy mamb; nganüy Rebeca xeyay andiüm a Jacob.

Tatüch noic nüt, Jacob tacül tinden atnej ajlüyay marang, tarang tegüy najngow. Wüx langwiiüts tandilil Esaú laindeow lop, quiaj tasaj michiig nej müüch nej noic pite najngow müet. Jacob ngo mandiüm müüch nej, tapiüng:

—Alndom nüüch ic sitiül ndom mangowüüchayor narang natang, aw.

Quiaj tapiüng Esaú:

—Neam najneaj, aw. Cos ngo leaam omeaats nicuajind sitiül aag ayaj nembeat. Quiaj Jacob tüüch tegüy najngow alquiriw pan.

Ndoj tatüch noic nüt wüx tajlüy noic nadam lop tiül miiütüw nejiw. Quiaj Teat Dios tejüiquichay majaw nej Isaac, tasaj:

—Nde meriümb indüy Egipto*, cos xique sanajlüy meáwan nüt niüng ijlüy, sanambeol ic xeyay. Sanarang leaw tasajas Abraham miteat. Sanüjchiw aaga iüt Canaán* macülüw tiül micualüw leaw aliücüw miün. Ajan wüx ique apmajlüy xeyay nipilan, atow nejiw ocas tiül cielo. Meáwan aag ayaj sanarang cos Abraham xeyay tarang leawa xic tasajas, ajow.

Naleaing Teat Dios xeyay tambeol Isaac, nej tajiür xeyay nimal, tajiür xeyay mos aton.

Wüx tatang Esaú, lamajiür ic miow (40) mineat nej, taquiiüb ijpüw montaj. Nganüy Isaac maquiiüb Rebeca ngo majneaj omeajtsüw cos ajawüw montaj leaw taquiiüb Esaú nawüw tiül miüt Het*.

Tatüch noic nüt wüx Isaac lataxey, lamisomb oniiüg, tayaag nej laliüc mandeow. Quiaj tapaj micual nej Esaú, tasaj:

—Xecual, nganüy apmeamb tiwajchiüc membiy nop nine nimal iqiiiüb miün mionij nej mejünich natsamb, atquiaj alndom natün ocueaj Teat Dios mambeol ic, ajow.

Wüx landoj masoic, quiaj Esaú tamb. Wüx teamasoic quiaj, Rebeca alquiaj niüng ajlüyiw nejiw teamanguiaj. Wüx tamb a Esaú, quiaj Rebeca tapaj a Jacob masaj meáwan leaw tasoic Esaú. Ndoj tasaj mamb majan ijpüw nine teants. Jacob tamb marang atnej tasoic, tapeay maquiiüb miün aaga teants. Quiaj Rebeca tajüniich mionij namix nine teants aag xowüy andiüm müet Isaac. Wüx tajün onij, quiaj a Rebeca tapaj a Jacob; tasooig tiül apix Esaú, tapor wüx miijtsüw owix nej miotaag teants, at wil onic nej, majiüc atnej Esaú. Cos Esaú ajiür xeyay miyeed ombas nej. Wüx landoj masooig tiül, quiaj tasaj majoy aaga onij lajün quiaj müüch miteat nej. Jacob tajoy müüch Isaac. Isaac tayar a onij quiaj, apiüng a nej Esaú neech nej, cos wüx tasamb ombas, tayaag neyeed ombas nej atnej Esaú, masey andeac nej atnej andeac Jacob. Quiaj tatün ocueaj Teat Dios monajneaj, tapiüng:

—Teat, imbeol aaga xecual cam ndom merangüy ocueaj meáwan leaw apmapiür, iich marang nop natang nenajiüt tiül nipilan, at marang natang tiül micoj nej michiig nej. Teat, imbeol aton meáwan nipilan leaw apmajneaj majaw nej, nganüy jane apmajcüy majaw nej, icueat, Teat, nde membeol, aw.

Wüxan ndoj matün ocueaj Teat Dios Isaac, quiaj tapeay Esaú aquiiüb miün mionij nimal leaw tambiy. Tasaj miteat nej matün ocueaj Teat Dios mambeol nej meáwan nüt. Quiaj tajaw Isaac landoj mawaiich nej Jacob, cos tayar aaga monajneaj atün ocueaj Teat Dios leaw andiüm müüch Esaú, tüüch Jacob. Isaac xeyay ngome tajneaj omeaats, nganüy nguineay apmarang cos landoj lamüüch Jacob. Esaú wüx tanguiaj, xeyay tajiünts masaj miteat nej matün ocueaj Teat Dios mambeol nej aton. Quiaj Isaac tatün ocueaj Teat Dios alinomb. Tasaj ngome apmacül niüng ajlüy

najneaj iüt, aton xeyay apmamb tiül monbiyay. Tasoic michiig nej apmarang natang; at alngün nüt apmajcüyiw maquiüüb michiig nej.

Wüx landoj manguiay aag ayaj, Esaú xeyay tajcüy majaw michiig nej cos Teat Dios apmambeol xeyay a Jacob. Esaú tapots mayamb omeaats nguineay apmambiy a Jacob wüx miteatiw nejiw lango majlüy. Quiaj mimümüw nejiw tateots wüx cuane teaind marang a Esaú, áag tasaj a Jacob maw quiaj mamb andüy tiül iüt Harán niüng ajlüy micoj nej Labán; ndoj leaw among ajcüy a Esaú tandilil miün alinomb. Wüx Rebeca landoj mandeac aweaag a Jacob, quiaj tamb masaj minoj nej Isaac:

—Ngo nandiüm micualar Jacob maquiüüb nop nüx naw ningüy, aw.

Quiaj Isaac tayar andeac mintaj nej, tapaj a Jacob masaj:

—Xecual, ngo nandiüman mequiüüb nop nüx naw ningüy. Sandiüman meamb meyamb mintaj tiül mífüüt mimüm, ajow.

Jacob wüx ndoj manguiay, quiaj tamb.

Wüx aleamb tiül tiüüd, noic ongwiiüts taüm majaw noic najal ajiür noicnoic atepich naw tiüt andüy tiül cielo. Xeyay ángel teajtepiw at altiül teawüw tiüt, ambüw wüx. Quiaj Teat Dios tejüiquichay niüng ajlüy nej, tapiüng:

—Xique Midios Abraham, Midios Isaac. Sanüüch meáwan aaga iüt Canaán maneayiw monguich aliücüw miün, naw wüx ique apmajlüy xeyay nipilan. Xique sanambeol ic meáwan nüt. Aton wüx apmendilil indüy iniüng, xique sanaquiüüb ic miün najneájan, aw.

Quiaj tapac a Jacob, tajaw naleaing Teat Dios tajlüy quiaj. Tüüch manüt aaga iüt quiaj Betel, aaga poch Betel quiaj apiüng aniüng Teat Dios. Condom Jacob tasaj Teat Dios atcüy:

—Teat, sitiül naleaing apmembeol xic, sanarang leaw ique indiüm meáwan nüt, aton sitiül apmembeol xic nandilil tiül xeiüt najneajiüs miün, sanüüch ic noic naw tiül gajpowüw leaw sanajiür, aw.

Jacob tacül niüng Labán, taquiiüb Lea at Raquel

(Génesis 29—33; 35—36)

Ndoj Jacob tapeay aniüng micoj naxey mimüm nej, nenüt Labán, nacül tiül iüt Harán. Tatüch noic caaw acül quiaj mambeol Labán. Cos Labán ajiür ijpüw monüx micual nej, nop nenüt Lea alinop nenüt Raquel. Aaga Raquel najntsop atsajüy ombas. Wüx palat noic caaw arang najiüt quiaj a Jacob, tasaj nej a Labán:

—Jow, nganüy ¿nguitow netam nangüy ic aaga noic caaw irang xenajiüt quiaja? aj.

Quiaj Jacob tapiüng:

—Malüy mendiüm narang minajiüt ayaíw neat, ndoj meaach xic micual, aaga Raquel, marang xentaj, aw.

Labán ngo majcüy, tapiüng najneaj. Ndoj Jacob tarang minajiüt Labán ayaíw neat.

Wüx tajaw a Labán lapalaw ayaíw neat arang najiüt a Jacob, quiaj tarang noic nadam nangox nüt. Nganüy naleaing Labán tawaiich nej. Wüx tengwiiüts aaga nüt quiaj, lapojniow, quiaj tajpaj a Jacob müüch aaga nüx maquiiüb. Jacob tajan aaga nüx. Wüx larrow amb alinoic nüt quiaj tajaw Jacob ngome aaga Raquel leaw nej andiüm. Quiaj tamb masaj Labán:

—¿Neol teach xique Lea, neol ngwa, andeacare Raquel apmeaach xic? aw.

Quiaj Labán tapiüng:

—Cos ngo majneaj mengoch owix nop chingüy nacualaran, teoj aaga natang; áag tarangas atquiaj, ajow a Jacob. Aton tapiüng a Labán:

—Alndom nüüch ic Raquel mequiiüb marang mintaj sitiül naleaing merang xenajiüt alayaíw neat, aw.

Jacob wüx tanguiaj atquiaj, tarang najiüt alayaíw neat cas tüünd a Raquel maquiiüb. Ajcüwa Lea maquiiüb a Raquel taquiüjpüw Jacob, quiaj Labán tüüch nejiw nopnop nembeol nejiw. Aaga Lea tüünd nop nenüt Zilpa, nganüy Raquel tüünd nop nenüt Bilha.

Jacob xeyay tandiüm Raquel, nganüy Teat Dios tajaw napateay andiüram a Lea; quiaj tambeol majiür micual aweaag Jacob, tajiür apiquiw micual nej. Aaga natang tanüt Rubén,

tandüüb miün Simeón, alinop nenüt Leví, amb apiquiw wüx nenüt Judá. Nganüy a Raquel cos ngo ndom majiür micual nej, quiaj tajcüy majaw a Lea. Tasaj Jacob:

—Xique ngo ndom najiür xecual, nganüy ique alndom memeay aweaag a Bilha ngwa ndom majiür micual nej marang xecual, aw.

Quiaj Jacob tameay aweaag a Bilha, tajiür micual aweaag. Quiaj Raquel tüüch manüt Dan. Ndoj tajiür amb alinop, quiaj Raquel tüüch manüt Neftalí.

Nganüy a Lea wüx ndoj majiür Judá, aag amb apiquiw micual nej, quiaj ümb ajiür micual nej acas neat. Quiaj tasaj a Jacob sitiül ndom mameay aweaag a Zilpa, aaga nembeol nej. Ndoj aaga Zilpa tajiür ijpüw micual aweaag a Jacob, nop tanüt Gad, alinop tanüt Aser. Wüx ndoj ayaj, Lea tandüy wüx majiür alarojpüw micual nej, ijpüw monench, alinop nüx. Nop tanüt Isacar, alinop Zabulón, nganüy a nüx tanüt Dina. Quiaj a Raquel xeyay ngome tajneaj omeaats alinomb cos ngo majiür micual nej. Tatün xeyay ocueaj Teat Dios. Quiaj Teat Dios tanguiy andeac nej, tajiür nop nine nench, tujchiw manüt José.

Wüx lajlüy a José, quiaj Jacob tandiüm mandilil andüy tiül miífüt nej maquiiüb meáwan micual nej. Labán tatün manguiy a Jacob nguitow apmangüy meáwan nüt leaw lamacül quiaj marang minajiüt nej. Masey Labán lamandeacüw maquiiüb a Jacob, nej ngo macueat mawaiich a Jacob. Teat Dios xeyay tambeol Jacob, quiaj tüüch majiür xeyay. Noic nüt Teat Dios tasaj Jacob mandilil andüy tiül miífüt nej najen miün. Condom Jacob tapaj meáwan micual nej, mintaj nej mambüw canchiümoj tiül wajchiüc niüng teajüy minimal nej. Wüx tapeayiw niüng ajlüy nej, quiaj tapiüng mambüw andüyiw timiífüt nej. Quiaj tawüw quiaj, ambüw wüx camello*, ngome tasajüw a Labán ambüw.

Wüx Raquel taw aniüng miteat nej tajoy acas namix nine narangüch dios leaw mbójan matün ocueaj aaga Labán, ngo masaj Jacob. Wüx tanguiy a Labán lacuiürriw a Jacob, ndoj tajaw lango majlüy quiaj midios nej, tajcüy xeyay. Quiaj tamb mandüüb a Jacob. Wüx tatüch a Jacob, tayamb meáwan midios nej. Ngo maxom cos Raquel tsotoj wüx. Ndójjwüx Labán maquiiüb a Jacob tajneajiw, cos Labán taúm majaw tasaj nej Teat Dios

nde aleaic marang wüx ombas a Jacob. Wüx tecueatayej, Labán tandilil andüy tiül mífüt nej, nganüy Jacob tamb andüy tiül Canaán*.

Jacob wüx nganaw mapeay niüng acüliw, quiaj timbol cos ayaag aliün majcüy majaw nej micoj nej Esaú. Quiaj tambaag meáwan mos, tambaag nimal, tatün ocueaj Teat Dios mambeol nej. Wüx landoj mambaag, quiaj tüüch mamb xeyay teants, sap, camello, wacüx, bur múüchan micoj nej. Tarang atquiaj cos apiüng a nej áag leawa lamüüch quiaj apmajneaj majaw nej micoj nej.

Aton tüüch mamb mintaj nej micual nej ombas nejiw, nej tacül tiül tiüüd. Wüx tengwiiüts tapeay niüng ajlüy nej nop naxey tembiyayej maquiiüb. Aaga naxey ngo ndom marang nicuajind wüx ombas Jacob. Wüx teachijmbaw arraw, quiaj aaga naxey tasaj Jacob matsambiich nej. Quiaj tapiüng Jacob:

—Sanatsambiich ic sitiül mepiüng apmembeol xic xeyay namongoch najneaj, aw.

Quiaj tapiüng aaga naxey:

—Naleaing sasaj ic, naw wüx nganüy ique lango menüt Jacob, apmenüt Israel, cos ique termbiyayon mequiiüb Teat Dios, aton lertsoj mequiiüb nipilan, tejntsop wüx. Quiaj Jacob tatün manguiay aaga naxey cuane minüt nej, nganüy nej ngome tandiüm mapiüng. Leawa tapiüng, naleaing nej apmamongoch xeyay najneaj cos apmajlüy niüng ajlüy nej. Wüx Jacob tanguiy aag ayaj, quiaj tajaw aaga naxey quiaj Teat Dios nej newüneay marang nipilan.

Wüx ndoj aag ayaj, Jacob tamb andüy niüng acül micoj nej Esaú. Wüx laliüc mapeay quiaj, tajaw aliüc micoj nej Esaú aquiüüb miün apiquiw acoic miow (400) monxey. Jacob wüx tajaw aag ayaj xeyay mbayat, acuiür tamb mangoch micoj nej. Wüx tengochayej tepeiquiequiyayej apac omeajtsüw. Quiaj Jacob tüüch majaw Esaú miüjpüw mintaj nej maquiiüb meáwan micual nej. Ndoj Jacob tüüch micoj nej ajcüwa nimal leawa lamambaag. Quiaj Esaú tapac omeaats, tayar. Wüx tecueatayej lajneajiw, lango majcüyiw. Ndoj tamb Jacob andüy cambaj Sucot, quiaj tarang aniüng nej cos tangal iüt ocueaj cambaj Siquem amongoj miün wüx coic miow (100) sap.

Wüx lamajiür nüt, Teat Dios tasaj nej maw niüng acül, mamb andüy tiül cambaj nenüt Betel, marang quiaj noic artül. Wúxan nganaw mambüw, Jacob tasaj meáwan leaw aliw aniüng nej, jane nejiür narangüch dios netam majarrich. Meáwan leaw almajiürüw midiosüw nejiw tujchiw Jacob, ndoj nej tümb mamiüt tiüt. Wüx landoj marang, quiaj taxainguiw tiüt andüyiw Betel niüng Jacob taüm majaw Teat Dios tiül tiüüd wüx tecuiür nde imbol mandüy Esaú. Nganüy tarang quiaj noic nadam artül niüng ajmel nichech müünd Teat Dios. Wüx tawüw Betel aleambüw tiül tiüüd, cos Raquel alteomeaats micual nej, quiaj tajiür nine. Condom nej tandeow wüx awiquiach nine. Quiaj Raquel tamiüraad mbeay tiüüd, nganüy nine micual nej tüünd manüt Benjamín. Ndoj Jacob tandilil andüy Hebrón, quiaj taxom miteat nej Isaac aliün mapac. Ajiür miün acas nüt tandeow Isaac. Tamiütüw nej Jacob maquiüüb Esaú.

Wüx ndoj mamiütüw miteatiw nejiw, quiaj mbajcatoj, cos ngo majlüy nguiane majüy minimalüw nejiw tiül Canaán. Esaú tamb andüy tiül tüc nenüt Seir; tajiür xeyay micual nej aton; tajlüy xeyay nipilan ajan wüx nej.

**José micual Jacob taquiüraab andüy
Egipto, tarang nop natang quiaj**
(Génesis 37; 39—41)

Jacob tacül tiül iüt Canaán*. Aaga micual nej José xeyay tandiüm. Quiaj meáwan micoj nej José tajcüyiw majawüw nej. Cos José mbójan maüm majaw atnej apmarang nop natang nenajiüt. Quiaj micoj nej xeyay tajcüyiw majawüw nej.

Noic nüt Jacob tüüch mamb a José majaw micoj nej tiül wajchiüc niüng ajiürüw nimal, majaw nguineay teajlüyiw. Wüx tajawüw nej micoj nej aliüc miünquiaj, tapiüngüw:

—Jofün aliüc aaga xowüy aümeay majaw apmarang natang. ¿Jondot mambiyaats maloxiiüts tiül lol, ndoj masajaats miteatiiüts tambiy nej nop napat nimal? awüw.

Taw tiül nop micoj nej aaga natang nenüt Rubén, tapiüng nde mambiyaw. Quiaj tasojniw tiül apix, condom taloxiw tiül nawaag lol. Ngome xeyay ores, acas mongalüy tamongoj quiaj andüyiw Egipto. Quiaj nop micoj José nenüt Judá tajaw nejiw;

quiaj leaad omeaats manüjpiw José mamb marang minajiüt nipilan. Tasaj meáwan micoj nej:

—Sitiül icootsa apmambiyaats a José ngo maxomaats wüx nicuajind. Sapiüng najneaj manüjpiiüts müjchiiüts ajcüwa mongalüy quiaj, aw.

Quiaj tapiüngüw:

—Najneaj manüjpiiüts, awüw. Quiaj tanüjpiw a José, tüjndiw nimiow (20) tomiün plat. Wüx tapeay a Rubén, tamb mayamb tiül lol niüng taloxiw a José. Ngome taxom cos lamanüjpiw. Ndoj xeyay ngome tajneaj omeaats. Nganüy ajcüw micoj nej taxainguiw micamix José tatsopochiw wüx miquiej nop teants. Wüx landoj marangüw aag ayaj, tajoyiw micamix José müjchiw majaw miteatiw nejw. Jacob aleaing miün wüx majaw micamix José tapiüng aleaic tatsamb nej, xeyay ngome tajneaj omeaats cos apiüng a nej naleaing landeow a José. Jacob tamix omeaats xeyay nüt, masey ajcüw micual nej tandiümüw müjchiw nej mapac omeaats alinomb.

¿Cua arang nganüy ajcüwa monxey leaw tangalüw a José? Wüx tapeayiw tiül iüt Egipto tanüjpiw aaga José müjchiw nop naxey nenüt Potifar, nop netsoj ocueaj natang nenajiüt tiül iüt Egipto quiaj. Masey José tearang minajiüt a nipilan quiaj, Teat Dios ngo macueat nej, teamambeol nej tiül minajiüt nej. Nganüy aaga Potifar tajaw Dios teamambeol xeyay aaga José, quiaj tayac marang minatang mos aniüng nej. Teat Dios deda amb teamambeol José, tanaámb najneaj teajlüy aniüng Potifar.

Noic nüt mintaj Potifar tajaw José xeyay netsajüy ombas, tasaj majlüy aweaag. José ngo mandiüm, tapiüng ngo majneaj marang atquiaj wüx ombas neneay nej; aton aag ayaj noic nadam nisoet. Nganüy a najtaj mbichmeaw masaj nej majlüy aweaag. Noic nüt tacüliw tinden aaga José ijpüej miün aquiüüb aaga najtaj. Quiaj tamb aaga najtaj mamüünch micamix José. Masey José tenojteay, aaga najtaj ngo matsambiich nej. Wüx tajaw a José ngo matsambiich micamix nej aaga najtaj, quiaj sojndiüt tiül, tecuiür.

Wüx najtaj tajaw lacuiür, xeyay tajcüy, ndoj tawüy ombas a José, tapiüng tind masaj nej. Atquiaj tümb masaj meáwan mos, wüx tapeay minoj nej tasaj aton. Nganüy wüx tanguiy a Potifar tayar andeac mintaj nej, xeyay tajcüy, tasap a José mayac

timanchiüc. Masey altiül manchiüc a José, Teat Dios teamambeol nej. Aaga naxey nejiür manchiüc tayac José marang minatang tiül meáwan monlüy tiül manchiüc.

Tatüch noic nüt wüx aaga minatangüy tiül Egipto nasoiç Faraón tajcüy aweaag ijpüw mimos nej, nop nerang pan, alinop nepeax vin müüch nej. Tajmeliw tiül aaga manchiüc niüng ajlüy José. Wüx aliw timanchiüc ajcüwa ijpüw monxey quiaj, teümajej; naleaing ngo majawüw cuane amb apiüng aümiw quiaj. Tasajüw a José, quiaj tasaj nejiw cuane aümiw quiaj, cos Teat Dios tambeol nej. Leaw taüm aaga naxey nepeax vin tasoic apmaw timanchiüc apmandilil andüy tiül minajiüt nej. Nganüy aaga nerang pan tasoic apmawün nej a Faraón timanchiüc mambiyaw nej. Meáwan leaw tapiüng José taw atnej.

José tasaj aaga naxey nepeax vin, wüx apmaw timanchiüc masaj Faraón mawün nej timanchiüc aton cos nej nawüyaran ombas ngo marang nicuajind. Wüx taw aaga naxey, ndrot omeaats, ngo marang atnej tasaj nej José. Wüx tatüch iüm neat ndoj aw timanchiüc aaga naxey nepeax vin, quiaj Faraón teümeay. Taüm majaw ayaíw nequichquich wacüx tatsambüw nómban ayaíw naxixip wacüx. Aton taüm majaw ayaíw nawaag aol trigo lapolpoliow, tüetiw nómban ayaíw najneaj nerangüy aol trigo. Ümban arraw tapaj meáwan monsüet tiül Egipto masüetiw cuane amb apiüng leaw aüm quiaj. Nejinguid tiül monsüet ngo ndom masüetiw. Condom aaga naxey nepeax vin ocueaj Faraón, quiaj leaad omeaats wüx José. Tümb masaj Faraón leaw José tasüet wüx nejiw wüx tajlüyiw tiül manchiüc. Wüx tanguiaj Faraón leaw tasüet José, tasaj monajiüt mambüw mawüniw timanchiüc a José najen. Wüx tapeay, quiaj Faraón tümb masaj José cuane taüm. Wüx José landoj manguiay, quiaj tapiüng:

—Mijquiaw leaw iüm quiaj noic nej amb apiüng. Cos Teat Dios lamüüch ic mejaw leaw aliüc miün apmajlüy: ajcüwa ayaíw naxixip wacüx quiaj, maquiiüb ayaíw netsajüy ombas aol trigo apiüng wüx apmajlüy ayaíw neat apmajoet najneaj, apmerangüy meáwan napiürüch. Nganüy leaw tejaw ayaíw nequich wacüx at ayaíw aol trigo ngo majneaj, nawaag, aag ayaj apiüng wüx langome apmajoet ayaíw neat, apmajlüy xeyay montiün andüy. Atnej lanasaj ic, apmajlüy ayaíw neat apxejnguiam xeyay

nüeteran, nganüy alayaíw neat apmajlüy xeyay lop. Cos teúm ijmbüw, aag ayaj naleaing apmajlüy. Nganüy leaw netam merang apmeyamb nop natang nenajiüt majlüy wüx masojnong xeyay trigo mayac tiül nadamdám iüm tiül aaga neat apmajlüy xeyay. Aaga trigo quiaj apmetam müetiw meáwan nipilan tiül Egipto wüx apmajlüy lop, aw.

Wüx Faraón ndoj manguiay, tapiüng naleaing leaw tasaj nej José. Quiaj tapiüng mayac José marang nenajiüt. Quiaj José tajiür nadam najiüt, almandüüb minajiüt Faraón. Aton Faraón tayamb mintaj José, tüüch maquiüüb nop nüx naw quiaj, tajlüyiw xeyay najneaj. Tiül aaga nüt quiaj José ajiür nimiow gajpowüw (30) mineat nej. Wüx tarang nenajiüt tasojnong xeyay trigo lango matüch mapeaxeran. Tiül aaga ayaíw neat quiaj José tajiürüw ijpüw micualüw nejiw, nop tüüch manüt Manasés alinop Efraín. Wüx tumb ayaíw neat ajlüy xeyay nüeteran quiaj, quiaj tatüch ayaíw neat ngo majoet, tajlüy montiün andüy. Tiül aaga neat quiaj aag miün Egipto nejiür nüeteran. Xeyay nipilan naw tiül palpálwüx cambaj tatüchiw Egipto mangalüw nüeteran.

José taxom acualaats nej

(Génesis 42—45)

Tiül aaga nüt quiaj, Jacob miteat José aliünüw macüliw tiül Canaán* maquiüüb meáwan micoj nej. Wüx tatüch quiaj aaga lop tiül Canaán aton, quiaj Jacob tüüch mamb gajpowüw monxey micual nej mangalüw nüeteran tiül Egipto*. Wüx tapeayiw tiül Egipto tambüw mangalüw trigo ocueaj José, nejiw ngo majawüw jane. Quiaj José aleaing miün wüx majaw jane nejiw. Quiaj tarang atnej alic nejiw. Tasaj nejiw ngo maleaing mengalayej; ambüw mendacüwiw. Masey nejiw tapiüngüw ngo maleaing aag ayaj, José tatüntün manguiay nejiw cas ajlüyiw. Nejiw tapiüngüw gajpiüp (12) acularanüw, nganüy áagan nop tacül niüng ajlüy miteatiw nejiw. Tasaj nejiw José, ngome apmayar andeacüw nejiw leaw apeayiw maquiüjpüw miün aaga alinop nenüt Benjamín, mbich quiaj apmayar. Quiaj tüüch nejiw a trigo majoyiw wüx tandilileaw, nganüy naleaing tapal timanchiüc nop nenüt Simeón. José tasaj mimos nej mayac wüx ombeay

micostüliw nejiw aaga tomiün ombeat trigo. Wüx tandilileaw tiül Canaán taxomüw a tomiün tiül costül.

Wüx tumb ocueajiw nejiw aaga trigo, quiaj tasaj nejiw a Jacob mandilileaw mangalüw alegüy. Quiaj tandiümüw maquiüjpüw a Benjamín, cos aaga naxey nenüjpeay ngome apmüüch nejiw trigo sitiül ngo maquiüjpüw mamb. Jacob ngo mandiüm müüch mamb a Benjamín cos néjan aliün majlüy micual aweaag mintaj nej Raquel. Imbol wüx cos jondot aleaic marang nej tiül tiüüd. Quiaj Judá tapiüng nej apmajlüy wüx majiür a Benjamín tiül tiüüd. Wüx tanguiay aag ayaj Jacob, quiaj tüüch mamb. Jacob tapiüng majoyiw alinomb aaga tomiün leaw taxomüw tiül micostüliw nejiw mangüyiw. Aton majoyiw alegüy tomiün mangalayej trigo, at majoyiw xeyay cuajantanej müjchíwan aaga naxey nelic nejiw tiül Egipto. (Cos Jacob ngo majaw sitiül aaga naxey quiaj José, micual nej.)

Ndoj meáwan micual Jacob tandilileaw andüyiw Egipto alinomb. Wüx tapeayiw Egipto tajaw nejiw José, quiaj tasaj mimos nej marangüw noic najneaj nüeteran. Wüx tatüch mambüw metiw, quiaj tapeay José aquiüüb miün a Simeón awün timanchiüc, ndoj tambüw andüy niüng üeteran. Tachetech nejiw ajan wüx minatang ndoj wüx chingüy. Nejiw lambayajow majawüw cos ngo majawüw nguineay aaga naxey ajaw mineatüw nejiw.

Wüx ndot üetiw maquiüjpüw José, quiaj José tasaj mimos nej mayac mbeay amalüw nejiw aaga tomiün, maquiüüb mitas nej majmel mbeay amal Benjamín. Quiaj aaga mos tarang atnej asoic. Almawüw quiaj, José tasaj mimos nej mambüw matüchiw ajcüwa monxey leawa les tawüw quiaj, masajüw neol tanejtiw mitas aaga nenüüb trigo. Wüx tatücheranüw tapiüngüw nejiw ngo manejtüw nicuajind cos naleaing nejiw ngo manejtüw. Condom tapiüngüw mayambüch tiül micostüliw nejiw; jan taxoram tiül micostül nej, apmacül marang mimos neneay tas. Wüx tayambüch, taxomüw tiül micostül Benjamín. Nejiw xeyay ngo majneaj mayajcüw cos ajawüw ngome tandiüm müüch nej mamb miteatiw nejiw. Quiaj tandilileaw andüyiw aniüng nenüüb trigo. Wüx tapeayiw quiaj José talic nejiw, tapiüng apmacül

quiaj a Benjamín marang minajiüt nej, nganüy meáwan micoj nej alndom mandilileaw andüy aniüngüw nejiw.

Quiaj Judá tatün xeyay monajnej teombas José müüch mamb a Benjamín mandilil. Tasaj, wüx miteatiw nejiw apmanguiyay, xeyay apmamix omeaats sitiül ngo mandilil a Benjamín, cos tajlüy ngo müüch nejiw maquiüjpüw mamb. Ndójuwüx tasaj José, nej apmacül ingow acül michiig nej sitiül ndom matsambiich a Benjamín mandilileaw andüyw tiül Canaán.

Wüx tanguiyay José meáwan leaw tandec Judá, quiaj xeyay tapac omeaats, tajnej majaw nejiw. Tasaj meáwan monaw quiaj mawüw najen niüng ajlüyw nejiw. Quiaj José tajiünts xeyay, tasaj nejiw:

—Xique José. Masey icona tenüjpiün xic andüy ningüy, cos Teat Dios tüüch xic niün nayamb itean nganüy wüx ngo majlüy nüeteran cam, ajowiw. Aton tasaj nejiw, Teat Dios xeyay tambeol nej matüch marang nop natang nenajiüt tiül Egipto. Ndójuwüx tasaj nejiw mambüw masajüw miteatiw nejiw Jacob miünüw andüyw tiül Egipto, cos quiaj nej alndom mambeol maxomüw üetiw nejiw tiül aaga acoquiaw neat montiün andüy leaw aliün miün.

Wüx aaga Faraón minatangüy tiül Egipto, tanguiyay aliw quiaj micoj José xeyay tapac omeaats, aton nej tapiüng najnej miünüw meáwan acualaats José andüyw Egipto; at tüüch nejiw xeyay carret meleajayej. Wüx tapeayiw tiül Canaán tasajüw miteatiw nejiw taxomüw michijquiaw nejiw aaga José. Nej almapac, arang nop natang nenajiüt tiül iüt Egipto.

Jacob maquiüüb micual nej tambüw tiül Egipto

(Génesis 46—50)

Jacob maquiüüb micual nej tambüw macülüw tiül iüt Egipto*. Wüx aliw tiül tiüüd tambiyaw acas nimal arang ichechiw nejiw tayacüw müjchiw Teat Dios. Quiaj Teat Dios tasaj nejiw:

—Nde mermbolan meamban tiül Egipto cos xique sanajlüy quiaj naquiüüb icon. Xeyay micual apwijquiamoj quiaj, ndoj xique sanawüniw quiaj mandilileaw andüyw tiül Canaán, ajow.

Condom quiaj taxainguw tiüt tandüyw Egipto. Leawa tambüw tajlüyw er miow ayaíw (67) monxey ngo mateoraw tiül

montaj. Cos José aliw quiaj maquiiüb ijpüw micual nej, quiaj tatüchiw er miow gajpowüw (70) nipilan Israel. Wüx tapeayiw quiaj, Jacob tamb majaw Faraón natangüy nenajiüt tiül Egipto. Quiaj Faraón tasaj nejiw alndom mambüw macüliw tiül iüt Gosén cos aaga iüt xeyay najneaj ijüyay nimal. Quiaj tambüw macüliw quiaj at tambeol nejiw José wüx nüeteran. Wüx aliw quiaj tiül Gosén meáwan micual Jacob texeyayiw.

Wüx tapeay tiül Egipto Jacob ajiür coic miow nimiow gajpowüw (130) mineat nej; tacül quiaj gajpoyay (17) neat. Wüx tayaag latang, laliüc mandeow, quiaj tapaj a José masaj nde mamiüttüw nej tiül Egipto, ich mamiüttüw nej tiül aaga warraj tiüc nenüt Macpela niüng tamiürajtüw mixeech nej. Tayar a José, tapiüng apmarang.

Ndoj José taquiiüb mamb miijpüw micual nej nenütiw Manasés maquiiüb Efraín, andüy niüng ajlüy miteat nej. Jacob tasaj a José, Teat Dios apmüüch nejiw majiürüw xeyay micualüw nejiw, at apmüüch nejiw aaga iüt tiül Canaán. Aton tapiüng ajcüw ijpüw monguich micual José nenütiw Manasés at Efraín andiüm majaw majlüyiw atnej micual nej, cos apmüjndiw iüt at nejiw alacas micual nej. Quiaj tayac owix wüx omalüw a namix nine monguich, cas tatün ocueaj Teat Dios mambeol nejiw. Talembecharanüw angochiw ombas a Jacob, Manasés amb wüx miác owix Jacob, Efraín amb wüx miquiamb owix nej. Nganüy wüx tayac owix a Jacob tambil owix, quiaj miác owix nej tayac wüx omal Efraín, miquiamb owix nej wüx omal Manasés. Tarang ayaj a Jacob cos lamajaw masey chingüy a Efraín, alinoic nüt Teat Dios apmambeol nej apmarang natang. Quiaj Jacob tatün ocueaj Teat Dios mambeol miijpüw nacualaran, cos atnej lamapiüng aaga Efraín apmarang natang tiül micoj nej. Atquiaj tarang Jacob cos José nandiüram xeyay, quiaj tüünd alwüx quiriw a iüt cos atquiaj alndom matüch nejiw micual micual nej leaw aliücüw miün.

Ndoj Jacob tapaj ajcüw micual nej mbeay mimats nej masaj nop nop nguineay apmamongochiw nejiw at meáwan micualüw nejiw leaw aliüc miün apmajlüy. Quiaj tasoiquiw:

—Ique Rubén, ngome apmejlüy at ic natang, ngome apmeyar atnej ayariw meáwan natang nacualaran, cos ique nomb temeay

aweaaḡ a najtaj leaw taquiüjpas. Simeón maquiiüb Leví aton ngome xowüy apmertaman, cos tembayan xeyay nipilan tiül noic nine cambaj, ngome aleaic xeyay ngo majneaj arangüw.

'Ique Judá, apmerang natang tiül michiig tiül micoj. Ique Zabulón, apmecül mbeay ndec. Isacar, ique cos ngome apmind iriow ijüy meyamb irang najiüt, wüx apmerang najiüt xeyay apmerbichay ipac.

'Ique Dan, apmejiür micualüw, apmersapayon noic ijlüyiün xeyayaron, at nejingund ngome apmalomb icon.

'Gad, ique apmerneederanan condom apmepeaxiw acuiürrüw ajcüwa need, apmenood meáwan ineayiün.

'Ique Aser, apndom imbas merang najneaj nüeteran, apmeret najneaj.

'Neftalí apmejlüy atnej nop xicüw acuiür nguiajantanej, ngo mapal nej nicuajind, aj nejiw Jacob.

Wüx tatüch nej a José tasoic:

—Ique José, ijlüy atnej arang noic owil xiül ayac xeyay aong, masey tandiümüw mambiyaw ic leaw ajcüyiw majawüw ic cos Teat Dios tambeol ic xeyay. Aton Teat Dios tanaámb apmambeol ic tiül meáwan minüt, ajow.

Ndojay wüx, tatüch nej a Benjamín, tasoic:

—Ique Benjamín xowüy erpat, najen ijcüy, átan quiaj apmejlüyiün, ajow.

Wüx tümb masaj micual nej meáwan leaw aliüc miün apmamongochiw, quiaj tasaj nejiw alinomb wüx nej apmandeow andiüm mamiüraad tiül warraj tiüc nenüt Macpela tiül Canaán. Ajiür miün acas nüt Jacob tandeow. Quiaj José tasaj mimos nej mayacüw najmboc angan wüx ombas aaga nandeow quiaj ndom mafüc acas nüt tiül tiüüd. Condom meáwan nipilan monaw Egipto xeyay tamix omeajtsüw cos landeow Jacob. José tasaj Faraón sitiül alndom mambüw maquiüjpüw miteatiw nejiw mamiütüw. Quiaj Faraón tapiüng najneaj. Condom José aquiüjpüw micoj nej tambüw mamiütüw miteatiw nejiw tiül aaga warraj tiüc nenüt Macpela. Wüx ndoj mamiütüw miteatiw nejiw, quiaj tandilileaw andüyiw Egipto alinomb.

Ndoj meáwan micoj nej José timboloj mandüyiw nej, cos apiüngüw nejiw nganüy wüx landeow miteatiw nejiw José

alndom mambiy nejiw, cos atquiaj alndom mapalüch ombas wüx tanüjpiw nej andüy Egipto. Quiaj José tasaj nejiw nde mimboloj majawüw nej cos meáwan leaw tarangüw wüx ombas nej lamawün wüx omeaats. Teat Dios landoj lamapiüng majlüy aag ayaj mangowüüch aaga ngo majneaj marang najneaj ndom mambeol nejiw wüx nüt tajlüy nadam montiün andüy. Teat Dios atquiaj tarang, tangowüüch aaga ngo majneaj marang najneaj. Wüx tasaj nejiw aag ayaj a José, quiaj tajawüw naleaing José lamawün wüx omeaats meáwan leaw lamarangüw wüx ombas nej, quiaj tajneajiw. Condom wüx tandeow a José ajiür coic miow gajpowüw (110) mineat nej. Wúxan nganaw mandeow tüüch nejiw leam omeajtsüw nguineay Teat Dios apmambeol nejiw, cos apmawün nejiw tiül Egipto, apmaquiiüb nejiw mamb andüy tiül iüt Canaán. Nej tatün ocueaj meáwan micoj nej majoyiw miolaats nej andüy Canaán wüx nüt apmawüw tiül Egipto, mamiütüw quiaj.

Monaw Egipto tajcüyiw majawüw nipilan Israel

(Éxodo 1)

Wüx tandeow José at meáwan micoj nej, micualüw nejiw tacüliw miün tiül Egipto*. Quiaj tasoiquiw nipilan Israel cos nejiw micual nejiw aaga Jacob nasoic Israel. Tajiürüw xeyay micualüw nejiw, ndoj texeyayiw. Tatüch noic nüt wüx tajmel alinop jayats Faraón marang natang tiül aaga iüt quiaj, nej ngo majaw nicuajind nguineay a José tambeol cambaj Egipto. Nej xeyay ngo mind majaw ajcüwa nipilan israel cos teaxeyayiw. Timbol, tapiüng jondot alngün nüt apmexeyayiw alndom marangüw natang. Quiaj tapots marang wüx ombasüw nejiw leawa andiüm; tapac wüx müüch marangüw xeyay najiüt. Tambaag nejiw, tayac nopnop nenajiüt tiül noicnoic ajlüyiw, ajcüwa monajiüt quiaj tajmeliw nipilan Egipcio. Ndoj tasoiquiw ajcüwa nipilan israelita marangüw ijquiaw cambaj, condom marangüw tiül nadamdám iüm niüng apmacanchichaw nüeteran leaw apmaxainguiw.

Masey nejiw teamamongochiw xeyay naél, Teat Dios meáwan nüt teamajaw nejiw, teamajiürüw xeyay micualüw nejiw. Wüx tajawüw nipilan egipcio nguineay nipilan israel teaxeyayiw at teamongochiw meáwan leaw teamüjndiw marangüw; quiaj

tajcüyiw xeyay a egipcio; tujchiw marangüw xeyay najiüt. Aaga Faraón quiaj xeyay tajcüy, tasaj aaga monxaing nine mambiyaw meáwan nine monench leaw apwijquiam micualüw nipilan Israel. Nganüy ajcüwa monxaing nine ngo mayariw leaw tapiüng a Faraón, naleaing tarangüw leaw andiüm Teat Dios. Quiaj Teat Dios xeyay tapac omeaats tambeol ajcüwa minchey nine. Quiaj aaga Faraón tapiüng meáwan namix nine monench micualüw Israel leaw apwijquiam netam majlosüw tilam nenüt Nilo.

Moisés tandiüm mamebol minipilan nej

(Éxodo 2.1-22)

Tiül aaga nüt quiaj nop naxey maquiüüb mintaj nej tajiürüw nop nine nench micualüw nejiw. Aaga naxey naw tiül micual Leví, micual Jacob. Aaga nine xowüy latsajüy ombas, nguineay mimüm nej apmalox nej tiül lam cos andiüm nej xeyay. Taxot aniüng nej arej caaw, ngo majaraw. Quiaj leaad omeajtsüw ngo ndom maxotüw xeyay nüt cos ajcüwa egipcio apmajawüw. Ndo quiaj tarang noic pang nchep, taquiaand, tayac onts xiül ngana majmel tiül yow. Quiaj tapiib tiül aaga nine, cas tamb mateel tiül yow mbeay lam. Tapots aloplopeay teomal yow niüng ajlüy tegüy najcow. Condom nop nüx micoj nej aaga nine tacül miün mbeay lam majaw cuane apmarang nej aaga pang nchep.

Ngo majiür xeyay tatow mayacüw, quiaj tajngot nop nüx micual aaga Faraón andüy tilam maxeeb. Quiaj tajaw aaga pang nchep teajplopeay teomal yow. Tasaj nop nejiür nej mamb maxaing. Wüx taleaaig omal aaga pang nchep, quiaj tajaw nop nine nench altiül. Aaga nine teajiünts. Quiaj aaga nüx micual Faraón tandiüm xeyay. Andüüban tajngot aaga nüx micoj aaga nine masaj micual Faraón, tapiüng:

—Sitiül indiüm alndom nayamb nop najtaj jane ndom matangüch icueaj aaga nine quiaj, aw.

—Najneaj, ajow.

Quiaj tamb aaga nüx acuiür mapaj mimüm nej. Condom wüx tapeay quiaj mimüm aaga nine tangüy nej aaga nüx micual Faraón matangüch aaga nine. Atquiaj tajlüy. Wüx tatang aaga nine nench quiaj taquiüüb nej mimüm nej mayac nej niüng ajlüy

aaga nüx micual Faraón. Aaga nüx taján aaga nine nench marang atnej micual nej, quiaj tüüch manüt Moisés.

Condom wüx tatang Moisés, tarang naxey, noic nüt taw ajüy. Quiaj tajaw acualaats nej ajcüw nasoic israelita nguineay teamamongochiw ngo majneaj wüx arangüw minajiüt nipilan. Quiaj tandiüm mambeol nejiw cos lamong wüx teambicharan apacüw. Apeáyan quiaj tajaw nop naxey teamambiy nop israelita, teamawüüch. Wüx tajaw, xeyay tadjcüy. Quiaj tajawjaw ninguiün majaw nejingüind ngome teamajaw nej, quiaj tamb mambiy, ndoj tamiüt tiüt tiül wiüüd niüng ngo ndom maxom nej nejingüind.

Wüx amb alinoic nüt taw alinomb majüyjüy, quiaj tajaw ijpüw israelita teambiyajej, tamb malic aaga teayamb moncüy. Aaga naxey wüx tajliquiüts, tadjcüy masaj a Moisés:

—Ique nicuajind ic ningüy mejngot melic xic, cos ngome ique natang tiül xiconá, ngo mejiür nicuajind najiüt. ¿Ngwa indiüm membíy xic atnej tembíy nop naxey tim? ajow.

Ndoj Moisés xeyay mbayat, cos apiüng a nej meáwan nipilan lamanguaiyiw. Ndoj wüx tanguiy a Faraón andeow minipilan nej, xeyay tadjcüy, tapiüng mayambüch a Moisés mambiyaran. Quiaj Moisés tecuiür, tawün oleaj taw tiül Egipto. Quiaj tamb andüy tiül iüt Madián*, tacül aniüng nop miteaats. Ndoj taquiiüb nop nüx micual aaga miteaats quiaj, nenüt Séfora. Condom tajiürüw nop nine nench micualüw nejiw, tujchíw manüt Gersón.

Teat Dios tapaj a Moisés mamb mambeol nipilan Israel

(Éxodo 2.23—4.31)

Wüx lamajiür xeyay neat tatow andeow aaga natang nenajiüt tiül Egipto* nenüt Faraón, lajmel alinop. Quiaj Teat Dios tandiüm mambeol minipilan nej, cos ajaw xeyay naél teamamongochiw, at tanguiy meáwan leaw tatüniw nej ocueaj nej. Quiaj Teat Dios tandiüm müüch mamb a Moisés mambeol nipilan israel mawün nejiw tiül Egipto. Noic nüt wüx teajiür misap miocuats nej a Moisés, tamb tatüch wüx mitiüc Horeb. Quiaj tajaw noic nine posoc xiül teatitit teandaab, ngo mümb mandaab. Condom tamb matüch majaw cuane. Quiaj Teat Dios tapaj minüt nej; Moisés tamb manguiy. Tasoic masoond apaj nej cos aaga iüt niüng

alombom quiaj, aag ayaj nangaj. Wüx Moisés tanguiy, tarang atnej tasoic. Quiaj tasaj nej Teat Dios:

—Xícam Midios Abraham, Isaac, Jacob, ajcüw mixejchiün. Lanajaw nguineay teamamongochiw icualajtsüw teowixaw nipilan egipcio. Nganüy xique sanawüniw quiaj, sanaquiüjpüw mamb andüy tiül iüt Canaán*. Tiül aaga iüt quiaj xeyay najneaj, apmapac omeajtsüw quiaj. Moisés, sandiüm nüüch ic meamb niüng ajlüy aaga Faraón minatang nenajiüt tiül Egipto mendeac aweaag. Ndoj ique apmetiib mitiüjtüw nejiw a israelita mewüniw tiül Egipto, aj.

Quiaj tapiüng Moisés:

—Xique naleaig nicuajind xic. Ngome apndom ximbas narang, aw.

Quiaj tasaj nej Teat Dios:

— Xícam sanaquiüüb ic alndom merang leaw teanasaj ic quiaj, ajow.

Quiaj Moisés tandüy wüx masaj:

—Ajcüwa xenipilan israel apmatüniw manguiyiw jane neech xic namb, ¿cuane alndom nasajüw, Teat? aw.

Teat Dios tapiüng:

—Isajüw aag Midios Abraham, Midios Isaac, Midios Jacob aag neech xic niün, irajüw. Aton isajüw xique nenütiüs Jehová aag amb apiüng wüx Xícam. Isajüw mbas ajcüw montangtang ombas nipilan israel, ndoj teamban nóiquian mesajan a Faraón Xique lanasaj icon meamban tiül wajchiüc; apmejüyiün er nüt cas tetüchiün quiaj, apmembiyan nimal meyacan erchechiün. Faraón wüx apmesajan aag ayaj, ngome apmüüch icon meriowan, cos xique sanüjchiw mamongochiw xeyay ngo majneaj, quiaj apmandiümüw meriowan quiaj najen, aw.

Quiaj Moisés tandüy wüx mapiüng:

—Ajcüwa montangtang tiül israel wüx sanasajüw atquiaj, ngome apmayariw sandeac, Teat, aw.

Quiaj Teat Dios tasaj a Moisés malox tiüt angot nej. Condom quiaj talox tiüt angot nej, tewüneay marang nop ndiüc. Ndoj tasoic a Moisés masap miwiül aaga ndiüc; wüx tasap quiaj tewüneay marang nangoraad alinomb. Ndoj tasoic masoc owix tiül micamix nej, ndoj cas tawün alinomb. Condom atquiaj

tarang, quiaj tajaw atiümtiümbüüch wüx owix nej najloc. Ndoj tasoc owix nej tiül micamix nej alinomb, quiaj tajneaj owix nej. Quiaj tasaj nej Teat Dios:

—Wüx apmerang ijmbüw leaw lanasaj ic quiaj, ajcüw montangtang ombas tiül nipilan israel apmayariw indeac, apmapiüngüw naleaing xique nesajas ic meriümb. Jondot wüx ndoj merang ajcüw ayaj, ngome tayariw indeac, quiür ipiow tegüy yow tiül lam nasoic Nilo. Ndoj cas tetong tiüt marang quiej, quiaj mbich apmayariw indeac, ajow.

Moisés aliün mimbol marang leawa teamasaj nej Teat Dios tapiüng:

—Xique ngomeáag sandeac niüng ajlüy xeyay nipilan, cos xeyay ajtochtoch sandeac, aw.

Quiaj tasaj nej Teat Dios:

—Ich leam imeaats xique, aaga Dios leaw nerang imbeay quiaj, nganüy quiür irang leaw lanasaj ic. Xique sanambeol ic ndom mendeac niüng ajlüy nipilan, ajow.

Moisés masey lamasoic aag ayaj ngo mandiüm mamb, tatün ocueaj Teat Dios müüch mamb alinop. Quiaj tajcüy Teat Dios cos aaga asaj nej atquiaj a Moisés. Tapiüng:

—Aaga Aarón micoj, alndom mambeol ic wüx aag ayaj. Xique sanasaj ic cuane apmerangan, ique apmesaj Aarón leaw sasaj ic, quiaj nej apmandeac masaj nipilan. Nej apmexom tiül tiüüd wüx apmendilil indüy Egipto, ajow.

Moisés tamb masaj miocuats nej müüch nej mamb Egipto majaw acualaats nej. Aaga Jetro miocuats nej tandiüm. Quiaj tawüw quiaj maquiüüb mintaj nej, micual nej, andüyiw tiül Egipto. Wüx tambüw, aleambüw tiül tiüüd, quiaj Teat Dios tajlüy mambiy a Moisés cos ngo marang atnej aaga poch lajlüy, cos ngo mataag circuncidar* micual nej. Quiaj mintaj nej, najen miün tarang wüx ombas micual nej. Quiaj Teat Dios tüüch nejw mambüw najneájan tiül tiüüd.

Cos Teat Dios landoj lamasaj Aarón mamb macül a Moisés, quiaj tambüw mexomayej tiül tiüüd. Ndoj Moisés tasaj a Aarón meáwan leaw landoj lamasaj nej Teat Dios. Condom wüx tapeayiw tiül Egipto tacanchichaw meáwan montangtang nipilan tiül Israel. Ndoj Aarón tasaj nipilan Israel leaw lamasaj nejw

Teat Dios. Aton talox tiüt angot nej mewüneya marang nop ndiüc, ndoj tasap miwiül aaga ndiüc, quiaj tewüneya marang nangoraad alinomb. Aton Moisés tasoc owix tiül micamix nej, wüx tawün owix nej atiümbtiümbüüchan owix nej. Tandüy wüx masoc tiül micamix nej alinomb, quiaj tajneaj owix nej. Wüx tümb majawüw aag ayaj ajcüw nipilan Israel, quiaj tapiüngüw naleaing Teat Dios teamandiüm mambeol nejiw. Taquiejliw tiüt micosüw nejiw, tapajüw minüt Teat Dios.

Faraón ngo mandiüm matsambiich nejiw mawüw

(Éxodo 5—10)

Moisés maquiiüb Aarón tambüw majawüw a Faraón minatang nenajiüt tiül Egipto* masajüw, lamasaj nejiw Midiosüw nejiw mawüw quiaj mambüw tiül wajchiüc mayacüw ichechiw nejiw müjchiw Teat Dios. Quiaj a Faraón tapiüng:

—Xique ngo metam xic Midiosan. Nganüy ngo ndom meriowan. Leaw icona teamendiüman aag ayaj majlüy naél, ngo meajchiün marangüw najiüt ajcüw minipilan, aw.

Condom tapiüng a Faraón müjndiw marangüw xeyay najiüt, nde müjndiw aaga soex leaw atam nejiw wüx arangüw adobe. Nganüy netam marangüw atanej arangüw meáwan nüt wüx üjndiw soex. At tapiüng a Faraón neanchiw ajcüwa nipilan israel, áag tind ambüw tiwajchiüc marangüw minangox nüt Midiosüw nejiw. Nganüy naleaing, ajcüwa nipilan israel ngo ndom marangüw xeyay adobe cos netam mambüw mayambüw soex. Quiaj ajcüwa nipilan egipcio tawüjchiw nejiw xeyay. Ndoj ajcüwa nipilan israel tajcüyiw maquiiüjpüw Moisés at Aarón cos áag tüjndiw marangüw xeyay najiüt. Quiaj Moisés tamb matün ocueaj Teat Dios, tapiüng:

—Teat ¿neol teaach xicon namongochiün aaga naél cam? Cos naleaing nganüy xeyay naél samongochiün, ngo matnej nomb, aw.

Quiaj tasaj nej Teat Dios:

—Leaw netam merangan, icüliün miün, ndoj apmejawan nguineay sanambeol icon xeyay. Meáwan leaw lanasaj icon apmajlüy atnej. Cos aaga Faraón apmasaj icon meriowan tiül

iüt Egipto, condom xique sanaquiiüb icon indüyiün tiül Canaán, quiaj sanüüch icon aaga iüt quiaj, ajow.

Quiaj tamb a Moisés masaj ajcüwa montangtang tiül israel leaw lamasaj nej Teat Dios. Wüx tanguiyiw meáwan leaw tandeac a Moisés ngo mayariw mapiüngüw aag ayaj naleaing.

Wüx ndoj aag ayaj, quiaj tambüw a Moisés maquiiüb a Aarón niüng ajlüy Faraón. Quiaj Aarón talox tiüt angot nej, tewüneay marang ndiüc. Masey tarangüw aag ayaj, ngome tayar nejiw andeacüw. Quiaj Teat Dios tasaj a Moisés masaj a Aarón mamb marreeg naag angot nej aaga yow tiül lam nenüt Nilo marang quiej. Quiaj tambüw marangüw atnej asoiquiw. Condom tümb mandeowüw meáwan cüet tiül aaga lam quiaj, aton ngome tajlüy yow manganeowaran. Masey tarangüw atquiaj a Moisés, ngome tandiüm a Faraón matsambiich nipilan israel. Quiaj Teat Dios tayac xeyay naél tiül Egipto. Tüüch majlüy xeyay chiyam; condom tayac xeyay mbat. Ndoj tüüch majlüy xeyay mem tiül cambaj niüng acüliw nipilan egipcio. Nganüy meáwan ajcüwa ngo majneaj quiaj ngome tajlüy tiül iüt Gosén niüng acüliw a nipilan israelita.

Condom Teat Dios tayac noic monandeow ocueaj nimal, meáwan minimalüw egipcio tümb mandeowüw; nganüy minimalüw israel ngo marang nejiw nicuajind. Wüx ndoj aag ayaj Teat Dios tayac noic monandeow tiül nipilan egipcio atnej najloc, atextexiich miün. Condom tajmiüc xeyay newalang hielo imiün cawüx, tandrooch ombas meáwan napiürüch, nganüy ocueajiw nipilan israel ngo marang nej nicuajind. Níüngan Teat Dios tayac xeyay nchiül mambichaw nómban leaw apiürüw nipilan egipcio. Wüx ndoj aag ayaj, quiaj Teat Dios tüüch pojniüm meáwan wüx iüt Egipto er nüt at er ongwiiüts; nganüy tiül Gosén niüng acüliw israelita ngo pojniüm quiaj. Amb wüx ojquiyej ngo majneaj leawa tayac Teat Dios andüy tiül cambaj Egipcio.

Wüx tengual müjndiw noicnoic ajcüwa ngo majneaj quiaj, aaga Faraón lamapiüng apmüüch mawüw ajcüwa nipilan israel. Nganüy wüx Moisés lamasaj Teat Dios mamongoch ajcüw a ngo majneaj quiaj, quiaj Faraón lamangowüüch andeac, lango mandiüm matsambiich ajcüwa nipilan israel. Ndójjwüx Teat Dios tasaj a Moisés mamb masaj a Faraón, Teat Dios ngo mambiy nej

cos atquiaj alndom majawüw meáwan nipilan wüx iüt nguineay Teat Dios alndom marang cuajantanej leaw andiüm.

Faraón tapiüng mawüw tiül Egipto ajcüwa nipilan israel
(*Éxodo 11.1—13.16*)

Cos aaga Faraón aliün marang adam omeaats, quiaj ngo mandiüm müüch mawüw tiül Egipto* ajcüwa israelita. Condom Teat Dios tapiüng apmayac alinoic ngo majnej ndójuw. Tapiüng apmambiy meáwan natang nacualaran tiül Egipto, at leawa nimal mbas wijquiam apmandeowüw aton. Wüx aaga leaw lamapiüng Teat Dios quiaj, tiül nipilan israel ngome apmarang nejiw nicuajind, cos Teat Dios lamasaj Moisés at Aarón nguineay alndom marangüw. Atquiaj lango mandeow natang micualüw nejiw, at natang micual minimalüw nejiw.

Tasoiquiw meáwan najlüyiw tiül noic noic nden wüx gajpowüw (10) minüt caaw netam masapüw nop teants, tengwüy nop sap leaw lamajiür nomb mineat, leaw napacüy ngo marang nej nicuajind. Netam masapüw miün macül quiaj leawa atüch wüx gajpopeic (14) nüt tiül aaga caaw quiaj. Sitiül noic nden napateayiw tiül, alndom canchiümoj ijquiw nden wüx nop nimal. Aton Teat Dios tapiüng wüx gajpopeic (14) minüt aaga caaw quiaj, netam mambiyaw aaga nimal quiaj wüx teajmel nüt. Condom matsopochiw wüx ombeay iüm miquiej aaga nimal quiaj. Wüx ndoj marangüw aag ayaj netam macüliw tinden, amb alinoic nüt ndoj tawüw. Nganüy mionij aaga nimal quiaj netam machenchiw, ndoj cas tatsambüw müetiw maquiiüb nangaag soex, maquiiüb pan ngo majmel aaga neech maxip ajtsaj. Aton ngo ndom mapoliw miolaats aaga nimal quiaj. Sitiül tenaw onij netam mambeliw. Wüx apmetiw netam masoijquiw apajüw nejiw atnej laambüw andüyiw miünquiaj. Atquiaj Teat Dios tasaj Moisés maquiiüb Aarón.

Moisés tasaj montangtang tiül nipilan israel meáwan leaw lamasaj nejiw Teat Dios. Quiaj meáwan monxey tiül israel tarangüw atnej lamasaj nejiw Teat Dios. Ndoj quiaj Teat Dios tapots mambiy meáwan natangtang micualüw egipcio, at natang micualüw minimalüw nejiw. Nganüy aniüngüw nipilan israel niüng tajaw quiej, ngo mandeowüw, tamong miün wüx

ombiümüw nejiw. Naw quiaj, janwüx aaga ongwiiüts quiaj arangüch nangox nüt nenüt Pascua*.

Wüx tatüch pinawan ongwiiüts tandeowüw meáwan montangtang nacualaran tiül meáwan nden, at natangtang micualüw nimal tiül cambaj Egipto. Aton natang micual faraón tandeow. Tfülan aaga ongwiiüts quiaj tapiüng a Faraón mawüw quiaj najen meáwan nipilan israel. Quiaj tayariw miajtsajüw nejiw arangayej pan, ngo matüch mayacüw neech maxip ajtsaj. Aton tümb maxainguw leaw aneayiw nejiw, quiaj tambüw. Wüx nganaw mambüw tatüniw ocueajiw nipilan egipcio müüch nejiw xeyay nembeatmbeat nandiigueran at napixeran aton. Ajcüwa egipcio tüüch nejiw cuajantanej cos lambayajow. Quiaj tawüw a nipilan israel tiül aaga ongwiiüts quiaj, tambüw andüyiw tiül noic cambaj nenüt Sucot. Ajlüyiw anaíw acoic miow mil (600,000) monxey leaw aquiüjpw mintajüw nejiw, micualüw nejiw, at minimalüw nejiw aton. Ajcüwa nipilan israel quiaj lamacüliw tiül Egipto piquiw acoic miow nimiow gajpowüw neat (430).

Nde jan quiaj Teat Dios tasaj nejiw netam marangüw nangox nüt Pascua meáwan neat cos netam leam omeajtsüw aaga najneajay ongwiiüts quiaj. Netam mambiyaw nop teants, tengwüy nop sap atnej tarangüw tiül aaga ongwiiüts wüx tajawanüw tiül Egipto. Aton wüxan nganaw matüch a nangox nüt netam mawüniw tinden aaga neech maxip ajtsaj almajiürüw. Aaga pan leaw netam müetiw wüx Pascua ngo metam mayacüw aaga neech maxip ajtsaj. Aton netam müetiw ayaíw nüt aaga pan quiaj. Apmarangüw aag ayaj cos netam leam omeajtsüw wüx tawüw tiül iüt Egipto, cos tawüw xeyay najenjen miün. Teat Dios tasaj nejiw marangüw aaga nangox nüt quiaj, aton masajüw micualüw nejiw neol tarangüw aaga nasoic Pascua.

Ndoj Teat Dios tasaj nipilan israel, meáwan nacualaran mbas wijquiam, at micual nimal mbas wijquiam netam mambajcüw mayacüw pálwüx cos aag ayaj aneay nej, cos nej tawün nejiw wüx; taton ngome tandeowüw tiül Egipto wüx aaga ongwiiüts nasoic Pascua. Aton tasaj nejiw mambiyaw ajcüwa monench nimal mbas wijquiam leawa lamawüniw pálwüx mayacüw marang ichechiw nejiw. ajcüwa nimal leaw apmambiyaw alndom mambiyaw maquiiüb pálwüx nimal. Aton cos atquiaj alndom

mawüw wüx aaga mbas wijquiam micual minimalüw nejiw. Alndom mambiyaw nop teants tengwüy nop sap. Aton netam mambiyaw nop teants tengwüy nop sap cos atquiaj alndom mawüniw wüx minatang micualüw nejiw ingow ajmel marang nichech. Teat Dios tasaj nejiw masajüw micualüw nejiw neol tapots marangüw meáwan aag ayaj, cos netam leaam omeajtsüw meáwan leaw tarang Teat Dios wüx tambeol nejiw mawüw tiül Egipto.

**Teat Dios tambeol nipilan israel
mamongoj tiül aaga Nacants Ndec**
(*Éxodo 13.17—15.21*)

Ajlüy nots tiüüd aleaing miün naw tiül iüt Egipto andüy tiül iüt Canaán*, najen alndom mapeayeran quiaj, among amb tiül miiütüw filisteo*. Nganüy Teat Dios ngo mandiüm maquiiüb nejiw amb quiaj, cos alndom membiyayej maquiiüjpüw filisteo ndoj mapiüngüw neol tambüw. Quiaj Teat Dios taquiiüb nejiw amb tiül nots tiüüd xeyay miünquiaj, ambüw tiül nots narix owix ndec nenüt Nacants Ndec. Wüx tawüw tiül cambaj Sucot tiül mífüte Egipto, Teat Dios tatiib mitiüjttüw nejiw naag noic oic najal andüy cawüx atnej nots oleaj najneaj iüm. Wüx nüt aaga oic quiaj among ombas, nganüy ongwiiüts xeyay nerraj atnej oniw biümb, arraj mitiüjttüw nejiw. Wüx teajüyiw quiaj mbichmeaw majoyiw miolaats José. Cos wüx nganaw mandeow landoj lamasaj nejiw, aton nejiw lamasajüw apmajoyiw mamb miolaats nej andüy Canaán. Áag mbich meáwan majoyiw tiül tiüüd, meáwan niüng teamongoj cos atquiaj alndom majoyiw mamiütüw tiül iüt Canaán.

Wüx tapeayiw tiül noic iüt nenüt Etán, tasaj nejiw Teat Dios mambüw maxojttüw mbeay nadam ndec nenüt Nacants Ndec. Teat Dios tandiüm müüch mayaag a Faraón nguineay teamajiürüw xeyay naél tiül tiüüd ajcüwa israel, cos atquiaj alndom leaam omeajtsüw mambüw mandüjpiw. Quiaj ajcüwa israel taxojttüwan quiaj mbeay ndec. Quiaj Faraón at meáwan monajiüt tiül Egipto tapiüngüw:

—Nechachiiüts ngwaj, neol tujchiiüts mambüw ajcüwa nipilan israel quiaj, awüw.

Quiaj tasojnongoj xeyay montsoj taquiüjpiw xeyay carret ajcüw ajoyiw mamb tiül montsoj, nejay a faraón tamong ombas. Tambüw mandüjpiw mamb ajcüwa israel. Tambüw matüchiw mbeay Nacants Ndec atnej tapiüngüw. Condom ajcüwa israel wüx tajawüw aliücüw a egipcio, timboloj xeyay, tatüniw ocueaj Teat Dios mambeol nejiw. Aton taliQUIAW Moisés:

—¿Neol ngwaj najneaja jondot macüliüts miün tiül iüt Egipto? awüw.

Quiaj Moisés tasaj nejiw:

—Nde mermbolan. Nganüy apmejawan nguineay apmawün icoots wüx Teat Dios. Najen miün apndrom ombasüw ajcüwa montsoj monaw Egipto quiaj. Ngome apmendililean mejawan alinomb, ajowiw.

Ndoj quiaj Teat Dios tasaj Moisés maxainguw mamb meáwan niüng axojtüw. Aton tasaj Moisés maxaing angot nej matiib andüy tiül nadam Nacants Ndec ndom mbajcam aaga ndec majlüy nots tiüüd iütan tiül. Wüx tajüyw a israel, quiaj Teat Dios tüüch mamb aaga oic leawa teamerraj nejiw tiül tiüüd mandüy wanopechiw nejiw. Cos amongoj ombas a israel, pinawan tacül aaga oic leaw teamerraj nejiw; nganüy egipcio teoj nejiw. Quiaj lango ndom maxomüw majawüw a israel cos aaga oic aponiich nej oniüjcw nejiw. Wüx aaga nüt quiaj najen miün pojniüt. Wüx aaga ongwiiüts quiaj, taw noic napac ncherrec, tambaag aaga ndec, quiaj tawün nots tiüüd pinawan. Quiaj ajcüw israel tamongoj ambüw pinawan aaga ndec quiaj. Wüx tengual amongoj tiül aaga ndec tajüic atnej ajjürjiür nepal nej a yow.

Ajcüwa egipcio wüx tajawüw a tiüüd pinawan ndec, tajmeliw tiül mandüjpiw ajcüwa israel mapalüw teombas. Quiaj Teat Dios tüüch majiürüw xeyay naél ajcüwa egipcio, cos pandat micarretiw nejiw, ngo ndom malangüjchiw.

Wüx tajaw Teat Dios laúmb mamongoj a israel tiül a nadam ndec, quiaj tasaj alinomb a Moisés maxaing angot nej matiib andüy tindec. Wüx tarang aag ayaj tengochay alinomb aaga ndec; nganüy ajcüwa egipcio cos aliünüw pinawan, nganaw mamongoj, quiaj palatoj tiül. Quiaj miün tumb mandeowüw. Nganüy ajcüwa israel aliw necamb ndec najneajiw miün. Atquiaj tarang Teat Dios wüx tawün nipilan israel teowixaw nipilan egipcio.

Wüx lamajawüw israel nguineay lamambeol nejiw Teat Dios, quiaj xeyay tapac omeajtsüw cos tajawüw naleaing nej alndom marang cuajantesnej. Quiaj tayacüw omeajtsüw wüx nej. Aton tajawüw naleaing leaw andeac Moisés. Quiaj tarangüw acas poch ayacüw misoen matsündiw manguiay Teat Dios. Atcüy apiüng wüx:

Sanalomban minüt Teat Dios xeyay cos nej lamawün xicon wüx. Tüüch mandeowüw tiül Nacants Ndec ajcüwa egipcio leaw tandiümüw mambiyaw xicon.

Naleaing, ngo majlüy alinop Dios atnej.

Nej teamajiür xicon, teamaquiüb xicon andüy tiül iüt Canaán.

**Nipilan israel tawüw mbeay Nacants Ndec
tambüw andüyw wüx tiüc Sinai**

(Éxodo 15.22—17.16)

Ndoj Moisés tawüw mbeay Nacants Ndec maquiüb minipilan nej israel andüy tiül wajchiüc niüng ngo majlüy yow. Tajüyw tiüt er nüt, nómban ngo maxomüw yow. Ndójjwüx tatüchiw mbeay noic yow nenüt Mara niüng ajlüy noic lol; aaga yow quiaj xowüy langaag. Condom quiaj tapots ajcüyw masajsajüw a Moisés wüx yow. Moisés tatün manguiay Teat Dios cuane netam marang. Teat Dios tüüch nej majaw noic owil xiül. Aaga xiül quiaj wüx apmajlos tiül yow apmüüch mangan aaga yow, quiaj apmajneaj manganeowaran. Atquiaj tarang a Moisés, ndoj quiaj tanganeowüw nangan yow. Aliünüw quiaj mbeay yow nenüt Mara, Teat Dios tasaj nejiw netam mayariw meáwan leawa apmasaj nejiw, mbich ngome apmüüch nejiw mamongochiw nicuajind tiül ajcüwa ngo majneaj leawa tüüch mamongochiw ajcüwa nipilan monaw tiül Egipto*. Ndoj tawüw tiül Mara tambüw andüyw Elim. Tiül aaga nasoic Elim quiaj, alquiaj gajpic (12) oniiüg yow, quiaj tacüliw maxojtüw.

Ndoj wüx tawüw tiül Elim, tambüw ajüyw ambüw tiül aaga iüt quiaj, ajcüwa nipilan israel tandüyw wüx ajcüyw alinomb maquiüjpüw Moisés. Tapiüngüw neol ngwaj jondot macüliw miün tiül Egipto niüng ajlüy xeyay nüeteran, nganüy teandeowüw lop tiül a wajchiüc quiaj. Quiaj tajcüy a Moisés tasaj nejiw:

—Naleaing sasaj icon, Teat Dios teajcüyiün mequiüjpan ngome xique, nganüy nej apmüüch icoots nüeteran, ajowiw.

Tiül aaga andüy wüx quinüt quiaj, Teat Dios tüüch mamong niüng ajlüyiw nejiw noic nadam cardom ngox. Meáwan nejiw tasapüw acascas ajcüwa quiec quiaj, ndoj tajiürüw xeyay onij matsambüw.

Wüx úmban arraw amb alinoic nüt, wüx laámb awaag ajmiüc naquind, quiaj tajawüw anarraan tiüt wüx iüt, ajüic atnej tajmiüc hieló tepood, nganüy aag ayaj atnej namix nine osaab soex nenüt cilantro. Quiaj tasaj nejiw a Moisés, aag ayaj a pan leawa lamüüch miün Teat Dios müetiw. Aton tasaj nejiw netam mawüw meáwan ümb arraw mawiteaw ijquiawquiaw nepeax anopnopo, ngo ndom mawiteaw mamongochiw wüx. Aton tasaj nejiw ngo ndom müjchiw menaw müetiw amb alinoic nüt, cos sitiül tarangüw atquiaj apmendiüc ocueajiw. Tasaj nejiw ngo ndom mawiteaw wüx aaga nüt axoodaran, cos tim quiaj alndom mawiteaw üetiw amb alinoic nüt, quiaj mbich ngome apndrom ombas ocueajiw.

Condom meáwan nipilan tawüw mawiteaw aaga raan nüeteran quiaj, nganüy altiül tawit xeyay altiül napateay, camüm ndom mapeaxeran ocueajiw nejiw taw atowtow. Aton tawüw tiül acas ngo mayariw andeac Moisés, tawüniw tegüy müetiw raw tiüt alinoic nüt; taw atnej lamasoiquiw, tümb mendiüc ocueajiw nejiw, tajmboc. Aton tawüw tiül acas ngo mawiteaw üetiw amb alinoic nüt wüx nüt axoodaran. Quiaj wüx tawüw tiül nüt axoodaran mawiteaw nüeteran ngo maxomüw nicuajind, cos Teat Dios tandiüm majaw maxojtüw wüx aaga nüt quiaj. Quiaj tayariw meáwan leawa Teat Dios lamasaj Moisés wüx aaga raan nüeteran quiaj. Nejiw tujchiw manüt maná*. Najmboc angan atnej gallet najoy cün, alndom marangüch marang atnej peats, tengwüy alndom marangüch anganeowaran atnej chaw.

Teat Dios tasaj Moisés machipichaw nop xar nimal ijquiaw litre mayac niüng andeow nimal wüx ayacüw nichech müjchiw Teat Dios, cos atquiaj alndom majawüw meáwan nacualaran aliücüw miün nguineay ajlüy aaga nüeteran quiaj. Moisés quiaj tarang atnej tasoic. Condom ajcüwa nipilan israel meáwan nüt awiteaw nüeteran. Aag miün wüx nüt axoodaran mbich ngo

mawiteaw. Nde ambüw palüy miün aag tüetiw tiül tiüüd andüyiw tiül iüt Canaán.

Ndoj ajcüw israel tambüw, tatüchiw tiül noic iüt nenüt Refidim, quiájan tacüliw. Wüx tümb miyowüw nejiw tandüyiw wüx ajcüyiw maquiüjpüw Moisés, tasajüw apmandeowüw cos ngo majlüy yow. Quiaj tasaj nejiw ngo metam majcüyiw majawüw Teat Dios. Moisés tatün manguiay Teat Dios cuane netamarang. Condom Teat Dios tasaj nej mayar alinomb angot nej, aag tawüüch tiül lam Nilo, mangwang noic nadam piedre. Atquiaj tarang Moisés, ajawayej ajcüwa montangtang ombas monxey tiül Israel, quiaj taw yow tiül piedre, ndoj meáwan tanganeowüw yow.

Ajcüwa acualajtsüw Esaú micoj Jacob nasoiquiw amalecita* wüx tanguiayiw aleambüw quiaj ajcüw israel, tambüw membiyayej maquiüjpüw. Moisés tüüch mamb aaga Josué maquiüüb alacas mimontsoj israel matsojow maquiüjpüw. Quiaj tajntsopiw wüx. Teat Dios xeyay tajcüy majaw ajcüwa amalecita. Quiaj tasaj Moisés masaj a Josué mambüw mambichaw mambiyaw nómban.

**Teat Dios tarang noic poch maquiüüb israel wüx tiüc Sinaí,
tüüch nejiw ajcüwa gajpowüw nembeatbeat poch**
(Éxodo 19.1—20.20)

Ndoj ajcüwa israel tatüchiw tiül iüt Sinaí, tambüw maxojtüw niüng ajlüy tiüc Sinaí. Quiaj tamb Moisés andüy wüx tiüc. Condom tasaj nej Teat Dios:

—Moisés, quiür isajüw ajcüwa israel leam omeajtsüw nguineay tambeolasüw wüx tujchiüs mamongochiw xeyay ngo majnej ajcüw egipcio*. Aton, isajüw leam omeajtsüw nguineay tambeolasüw mapeayiw ningüy najneajiw napacüw, cos ningüy niüng ijlyüün cam sanarang noic poch naquiüjpüw. Naleaing sapiüng, sitiül nejiw mayariw sandeac marangüw atnej sapiüng, mbich nejiw sanarriüjtüw marangüw xenipilan. Masey sanajiürüw, at sanambeolüw meáwan nipilan wüx iüt; nganüy nejiw a israel sanarriüjtüw marangüw xenipilan, sanambeolüw xeyay. Nejiw apmüjchiw majawüw meáwan nipilan jan xic, nguineay sajlüy, aw Teat Dios.

Condom Moisés tandilil andüy niüng ajlüyiw nipilan, tasaj nejiw leaw tasaj nej Teat Dios; nejiw tapiüngüw apmayariw aaga poch leawa lamayac Teat Dios. Ndoj Moisés tajtep alinomb wüx tiüc, tasaj Teat Dios leaw tasajüw nej nipilan israel. Condom tandilil masaj nej Teat Dios:

—Najneaj. Nganüy sandiüm mepal tiül corrül aaga tiüc cam, nejinguind ngo ndom majtep, ngo ndom marreeg. Sitiül aljane tarang atquiaj netam majlos naag piedra mandeow nómban. Isajüw meáwan nipilan majantsüw apixaw nejiw. Aton monxey ngo ndom mameayiw maquiüjpüw mintajüw nejiw, cos sanaw tiüt sandüy wüx aaga tiüc cam alningüy er nüt, aw Teat Dios.

Quiaj Moisés taw tiüt masaj nejiw leaw tasaj nej Teat Dios. Camüm wüx er nüt tatow ndoj masoic, quiaj aaga tiüc Sinaí tayac wüx xeyay oic anpojniün, xeyay tajüy teat monteoc, tajliplip tiüt xeyay, tajlüy xeyay nasop. Quiaj tanguiayaran ajiünts nots trompet xeyay napac, xeyay mbayatoj nipilan. Ndoj quiaj Moisés tüüch xenenguemoj tiüt otüeng tiüc. Nganüy a nej tasaj nej Teat Dios majtep wüx tiüc. Ndoj Teat Dios tasaj nej maw tiüt alinomb masaj nipilan ngo ndom malüengüiw tiüt aaga wil corrül leaw lamarangüw. Quiaj Moisés taw tiüt najen masaj nejiw.

Ndoj Teat Dios tendead nde imiün cawüx wüx omal tiüc, tapiüng:

—Xícam Midiosan. Xique newüniüs icon tiül iüt Egipto niüng temongochiün xeyay naél, cos nómban taneayiw nejiw icon.

'Ngo ndom meyamban, mendüjpiün alinop dios.

'Ngo ndom majlüy aleaic marang midiosan, leawa najlüy cawüx, tengwüy wüx iüt, ngo ndom mendüjpiün, cos xique ngo mind najaw.

'Nde mertsojon xenüt cos xique sanüüch mamongoch ngo majneaj jane apmarang atquiaj.

'Ich leaam imeajtsan netam mexojtan wüx nüt axoodaran. Alndom merangan najiüt anaíw nüt, nganüy amb ayaíw nüt nejinguind ngo ndom marang najiüt, at mimosan monrang minajüütan ngo ndom marangüw nicuajind, at minimalan. Nde ndrom imeajtsan, xique tarangas aaga iüt maquiüüb aaga cielo wüx anaíw nüt, nganüy amb ayaíw taxojtas. Nde naw quiaj aaga ayaíw nüt quiaj ngo matnej meáwan nüt.

'Iyariün andeacüw miteatiün mbich xique sanüüch icon mepacan xeyay neat wüx lerpeayiün tiül aaga iüt leaw sanüüch icon.

'Ngo ndom membiyan nejinguid.

'Nejinguid ngo ndom majlüy aweaag alinop sitiül ngome minoj nej tengwüy ngome mintaj nej.

'Ngo ndom menejtiün ocueaj alinop.

'Nde merwajchan mendeacan miün wüx ombas alinop, majlüy moncüy wüx.

'Nde meyamban nguineay alndom mejlüyiün mequiüjpan mintaj tengwüy minoj alinop, nguineay alndom menood aniüng alinop, mimos alinop, minimal nej tengwüy alinoic cuajantanej leaw aneay alinop.

Aag ayaj Teat Dios tasaj nipilan israel marangüw.

Condom nipilan mbayatoj wüx tanguiayiw andeac nejay Teat Dios. Quiaj tasajüw Moisés nde nganüy at meáwan nüt nej netam mendeac masaj nejiw leaw andiüm Teat Dios marangüw. Ayajcüw mandeowüw jondot manguiayiw alinomb andeac nejay Teat Dios. Quiaj tasaj nejiw Moisés, ngo metam mbayamoj majawüw Teat Dios cos leaw nej andiüm, aag ayaj mimboloj wüx arangüw ngo majneaj.

Teat Dios tüüch Moisés alacas poch wüx monrang najiüt atnej naneayaran at wüx moneed

(Éxodo 20.21—23.33)

Moisés tandilil alinomb andüy wüx tiüc Sinaí niüng almajlüy Teat Dios tiül noic oic. Quiaj tasaj nej Teat Dios, tapiüng:

—Isajüw ajcüwa nipilan israel leaw sanasaj ic nganüy. Iich leaam omeajtsüw lamajawüw xiquiay nendeacas imiün cielo. Ngo metam marangüw aleaic oro tengwüy plat mandüjpiw. Wüx andiümüw mapajüw xenüt netam marangüw noic artül* iüt tengwüy piedre, ngo metam müjchiw metotow. Ngo ndom majiür noicnoic atepich mambüw majtepiw wüx, aw.

Ndoj Teat Dios tasaj nejiw acas poch nguineay netam marangüw najneaj maquiüjpüw ajcüwa nangalüch monrang najiüt, at nguineay alndom marangüw wüx ombas nop sitiül

aleaic arang wüx ombas aljane, tengwüy cuajantanej ocueaj nej. Atcüy tapiüng Teat Dios:

—Sitiül icona apmengalan nop nerang najiüt micual miiütan netam marang minajiütan áagan anaíw neat. Wüx amb ajmel tiül ayaíw neat netam metsambijchan mamb. Nganüy sitiül wúxan tenguialeámban marang minajiütan merangan angoch owix majiür mintaj nej, condom wüx apmatüch aaga nüt mamb, ngo ndom maquiiüb mamb mintaj nej, at ngo ndom maquiiüb mamb micual aweaag aaga najtaj. Nganüy sitiül nej andiüm mintaj nej micual nej tengwüy nengal nej, nej majaw sitiül andiüm macül. Sitiül tandiüm macül, quiaj aaga nengal nej netam manchil olaag. Condom atquiaj apmajüiquich nej apmarang minajiüt nengal nej meáwan nüt.

’Ngo ndom mambiyeran nop nengalüch nerang najiüt; nganüy sitiül aljane mamongoch wüx arang, tsüjmbiüt owix macuiaach noic oniiüg tengwüy mapol nots olüic, aaga naxey najon quiaj netam tsajmbiüm mamb. Atquiaj alndom mangüyeran leaw larangüch wüx ombas nej.

’Sitiül aljane apmambiy nop nipilan, arang wüx omeaats, nej aton netam mandeow. Aton sitiül aljane apmambiy alinop, ngo marang wüx omeaats, netam mawün oleaj mamb macül niüng sanasaj, mewüneay quiaj. Nganüy sitiül arang wüx omeaats mambiy nop, masey mamb mesapüy wüx oxing xeartül majiünts, ngo ndom majawan wüx, netam mandeow. Aton sitiül aljane atol miteat nej tengwüy mimüm nej tengwüy atsojúyan nejiw netam mandeow. Aton netam mandeow jan taxaing alinop nipilan macuarreech maxot.

’Sitiül nop nipilan maneed nop boy cas tambiy tengwüy manüüb, netam mayac acoquiaw boy ingow a nop, tengwüy maneed sap apmayac apiquiw ingow a nop. Nganüy sitiül aliün teowix nej aaga nimal aneed netam matsoriich müüch neneay nej, noic miün maquiiüb ajcüwa nimal leawa netam mayac. Aton wüx aljane aleaic ambel tiül micorrül nej, tajwic ocueaj nej biümb mambel aleaic tiül micorrül alinop, condom aaga newiquiich biümb quiaj netam mangüy naw tiül apiür nej, netam mangüy leawa lamambel tiül micorrül alinop. Leawa poch lajlüy leaw lamanguaiyiw meáwan nipilan, aag ayaj netam mangüyeran

meáwan ngo majneaj, meáwan necoy leawa arangüch wüx ombas alinop. Sitiül aljane mambiy alinop, atanej netam mandeow. Aton sitiül aljane arang alngün necoy wüx alinop, atanej netam marangüch wüx ombas nej aton, atquiaj tasaj nejiw Teat Dios.

Teat Dios tayac aaga poch quiaj müüch ajcüwa nipilan israel majlüyiw najneaj, mendiümajej.

Aton Teat Dios tasaj Moisés alacas poch andüy wüx nguineay marangüw, tasaj masajüw nipilan israel. Tapiüng:

—Xíquian quiaj netam mendüjpiün. Netam membiyan jangantanej tiül icona, jane tambiy nimal mayac ichech nej müüch nop narangüch dios. Aton netam membiyan meáwan monwüney ombas. Netam mexojtan wüx nüt axoodaran, aton ndeme chiütan iüt wüx apmatüch meáwan ayaíw neat axoodaran. Irangan arojmbüw tiül nomb neat xenangox nüt, niüng aliücüw meáwan monxey malombüw xic. Netam merangan najneaj wüx ombas napeay miün nipilan, cos icona aton terangan napeay miün nipilan tiül iüt Egipto*. Nde metüniün micual mitomiünan leawa ajüch icueajiün micual miütan sitiül nómban ngo majiür. Ndeme aleaic merangan wüx ombasüw ajcüwa lemben omalüw montaj at nendeoj monquich. Aton nde mechiwean imeajtsan wüx Teat Dios, nde mendeacan wüx ombasüw monajiüt tiül micambajan. Nde metsamban mionij alngün nimal sitiül ngome icona nermbiyan. Netam mendiüman atotow mequiüjpan nipilan monjiür xeyay, atanej ajcüwa nipilan ngo majiürüw. Nde mejlüyiün miün mangal icon nipilan naag tomiün tengwüy naag alngün cuajantanej, aw Teat Dios.

Ndoj tapiüng alinomb Teat Dios:

—Sanüüch miün nop ángel* maniüng icon, maquiiüb mayac icon tiül iüt Canaán niüng lanapiüng sanüüch icon. Sitiül meyariün andeac nej, xique sanambeol icon wüx apmetsojon mequiüjpan meáwan nipilan leawa moncül quiaj nganüy tiül iüt Canaán. Teamteáman sanawüniw quiaj cos sanambeol icon membiyanüw, ndoj meáwan aaga iüt apmeyariün. Nganüy nde meyacan tiüt nicuajind poch mequiüjpanüw; aton nde mendüjpiün midiosüw nejiw. Indüjpiün xíquian quiaj. Ijarrichan meáwan miartüliw nejiw, at meáwan leaw niüng apiüngüw

nangaj. Condom imbiyan meáwan tengwüy apmawaijchaw icon, ndójuwüx apmendüjpiün midiosüw nejiw, aw.

Aag ayaj Teat Dios tasaj Moisés wüx mitiüc Sinaí.

Moisés tawiich quiej wüx ombasüw nipilan israel

(Éxodo 24)

Ndoj quiaj tamb a Moisés masaj ajcüwa nipilan leawa poch lamasaj nej Teat Dios wüx tiüc. Meáwan nejiw tapiüngüw apmarangüw. Quiaj Moisés tarang wüx nawiiğ.

Amb alinoic nüt, Moisés tarang noic artül* wüx otüeng tiüc nenüt Sinaí. Tasaj monench mambiyaw acas boy ndoj mambeliw tegüy onij mayacüw ichechiw nejiw müjchiw Teat Dios. Ndoj Moisés tawiich wüx artül pinawan miqueiej ajcüwa boy, cas tayac tiül nadam tas alpinawan. Condom tateow napac aaga poch leawa ajcüwa nipilan israel landoj lamasaj nejiw Teat Dios tim quiaj marangüw. Ndoj manguiayiw, tapiüngüw alinomb apmarangüw meáwan leawa tapiüng Teat Dios. Quiaj Moisés tayar ajcüwa nadamdandam tas altiül quiej, mawiichwiich wüx ombasüw ajcüwa minipilan nej, quiaj tapiüng:

—Aaga quiej cam ajüiquich naleaing icoots lamepiüangan apmerangan aaga poch leawa Teat Dios lamasaj icon, ajowiw.

Ndoj Moisés maquiüüb micoj nej Aarón, aton ajcüwa Nadab at Abiú, micualüw Aarón, al er miow gajpowüw (70) montangtang ombas monxey, tandüyiw wüx otüeng tiüc, cos quiaj apmayacüw ichechiw atnej lamasaj nejiw Teat Dios marangüw. Quiaj Teat Dios tejüiquichay niüng ajlüyiw nejiw. Ndójuwüx tacüliw nejíwan quiaj, tatsambüw aaga onij leawa najmel ichecheran. Quiaj Teat Dios tasaj Moisés majtep andüy cawüx mal tiüc. Quiaj apmüüch nej ijquiaw tirip piedra niüng landoj lamarang wüx aaga nembeat poch leawa lamasaj nejiw. Wüx Moisés tajtep quiaj, Teat Dios tendead imiün tiül oic. Quiaj Moisés tajmel tiül oic, tacül quiaj ic miow (40) nüt. Cos Moisés lamacueat müüch Aarón maquiüüb alinop naxey nenüt Hur majlüyiw wüx nipilan wüx nej ngo majlüy.

Teat Dios tasaj Moisés marangüw noic nangaj iüm niüng apmapajüw minüt nej

(Éxodo 25.1—31.11; Levítico 24.1-9)

Wüx Moisés alwüx mitiüc Sinaí Teat Dios tasaj nej andiüm majaw ajcüwa israelita marangüw noic nine nangaj iüm niüng apmapajüw minüt nej. Tapiüng:

—Isajüw minipilan macanchichaw leawa netam merangayej xenangaj iüm, at aton meáwan leawa netam tiül. Netam marangüw atnej sanüüch ic mejaw nganüy cam. Mipüjchiün nej apmajiür nimiow acoquiaw (25) metre adam tiüt, naw calüy andüy cawac. Aton apmajiür ic miow gajpowüw (50) metre ajal tiüt naw nonüt andüy noleat. Apmajiür noic niüng ajmeleran amb nonüt. Apmayey nej tiüt tegüy raan jael najmel ipac naag xiül neoeloel wüx, quiaj ngo maél majawan wüx mandiüram.

'Aaga nine nangaj iüm quiaj netam majiür andüy wüx adam teomeaats acoquiaw metre, algajpocoic (15) metre andüy wüx ajal tiüt. Aton netam marangüch naag taula otüeng nej andüy wüx lomboj. Ajcüwa taula quiaj netam majiürjiürüw tiül niüng sojqüüjow, at cawüx aptorrongom nots xiül nesap nejiw naag ergolle. Nganüy omal aaga nine nangaj iüm quiaj, netam majiür apiquiw xarranguiaw teombas niüng alndom mecüür wüx yow. Netam mamb cawüx teombas iüm noic nadam raan jael najüyeran tiül nasongaran jarüch marang tiül acas nasoic querubín*, ajcüw atnej ángel. Ndoj apojchiüm amb cawüx alinoic jael, aag ayaj najüyeran naag miyeed teants. Ndoj apmajmel wüx alinoic, nganüy mbich nanchoram mitaag sap marang nacants. Ndójjwüx apmajmel alinoic amb taag.

'Nganüy amb tiül aaga nine nangaj iüm quiaj, netam palam teomeaats nej naag noic nadam jael atnej aag nepooch omal iüm amb tiül. Aaga teomeaats iüm najlüy más tiül, aag apmarang xeyay nangaj. Condom tiül aaga xeyay nangaj teomeaats iüm quiaj netam meyacan aaga nangaj cüx, aaga narangüch xiül, najmel wüx ombas nej oro. Iyacan tiül aaga cüx ajcüwa tirip nalip piedra, aag lanarang wüx xepoch. Aaga apal cüx quiaj netam marangüch oro, apmajmel wüx ijpüw querubín tengual ajawayej teombasüw, awindeaw miolümbiw nejiw angochay

pinawan arreegueyej. Naw wüx aaga apal cüx quiaj sanandeaç nasaj icon cuane netam merangan.

’Tiül aaga teomeaats iüm niüng ajlüy ombeay iüm netam meyacan quiaj noic mes niüng apmeyacan pan. Aaga mes narangüch xiül najmel wüx ombas nej oro. Aton apmajmel noic candiler apmarangüch oro, atnej noic owil xiül najpoet. At apmajiür malmal owix nej ayaíw nerraj, nandaab naag aceite. At aton netam majmel quiaj noic nine artül* niüng apmandaab pom; apmajiürjiür notsnots oxing nej nepund andüy cawüx. Apmarangüch xiül, apmajmel wüx ombas nej oro. Tiül aaga nüt axoodaran quiaj, ajcüwa miteaats netam maripipeaw niquiquiriw pom wüx ajcüwa gajpic (12) pan, cas tayacüw wüx mes malinch ijquiaw amb wüx, anaíw noicnoic amb. Aag ayaj apmarang xenangaj pan. Ndoj nejiw a miteaats alndom müetiw aaga ajlüyay pan, nejinguind alinop ngo ndom müet. Ajcüw a miteaats quiaj netam majawüw ajcüwa ayaíw nerraj quiaj, mandaab mbich nüt mbich ongwiiüts.

’Nganüy amb tiül mipüjchiün nej netam meyacan quiaj noic nadam artül. Apmajiür notsnots mipond nej najaljal andüy cawüx, alwüx miapiquiw oxing nej. Apmarangüch xiül, condom apmajmel wüx ombas nej bronze. Wüx aaga artül quiaj apmembiyan ajcüwa nimal leaw apmeyacan meajchiün xic. Aton netam meyacan noic nejantsüy tiül owixeran apmarangüch bronze.

’Meáwan ajcüw ayaj netam marangüch niüng alndom xaijnguiam majoyeran nguiajantanej. Átan meáwan ajcüw ayaj netam majiür olaag niüng alndom masocaran tiül xiül majneaj xaijnguiam. Irangan aton meáwan cuajantanej leawa apmetam icon, atnej: polat, xor narangüch oro, at nipüch, aton acas najal quicheech manchiüc nejiür acas oxing. Aton netam merangan acas nadamdam tas bronze ermebeyon tiül mionij nimal, wüx aaga nadam artül apmajlüy tiül püjchiün, aw Teat Dios.

Ndoj Teat Dios tasaj Moisés nguineay marang noic najneaj pom, aag ayaj netam mandaab quiaj tiül nangaj iüm. Nejinguind ngome apmüünd marang miyacüy ichech nej.

Aton tasaj nej Teat Dios, Aarón maquiiüb micual micualüw nejiw apmarangüw miteaats; apmajlüyiw wüx meáwan leawa

apmarangüw quiaj tiül nine nangaj iüm. Aton tasaj Moisés nguineay apmajlüy meáwan leawa apmarangüw quiaj tiül nine nangaj iüm. At tasaj nguineay apmajlüy aaga napixeran leawa ajcüwa miteaats alndom masoijquiw wüx apmarangüw najiüt quiaj tiül nine nangaj iüm. ajcüwa apixaw nejiw netam marangüch naag najneaj jael nasoic lino*. Nganüy Aarón aag minatang miteaats, netam mayac teomal nej noic chincül ngo matnej ocueajiw alacas miteaats, alinoic najal morada camix, aton alinoic nine camix ngo majiür owix. Apmajiür ijquiw nine piedra apmajmel noicnoic wüx mipeaic nine micamix nej quiaj. Apmarangüch wüx minütiw micual Jacob, ajcüw gajpiüp (12) mixejchiw nipilan israel, anaíw wüx noicnoic ajcüwa nine piedra. Amb teombas aaga nine camix quiaj, netam majiür noic namb teombas micamixeran narangüch natsajyay ombas nembeatmbeat piedra, noicnoic ajcüwa natsajyay ombas piedra quiaj apmajüiquich noicnoic aaga nine micambajüw nejiw.

Aton Teat Dios tasaj Moisés nguineay alndom marang najmboc angan aceite leawa apmetam wüx apmajmel nop miteaats marang minajiüt nej. Nejingund ngo ndom mayar ajcüwa najneaj aceite quiaj. Ndoj quiaj Teat Dios tasaj Moisés nguineay alndom marang wüx Aarón maquiiüb meáwan micual nej apmajmeliw marangüw miteaats.

Aton Teat Dios tasaj Moisés minütiw ajcüwa ijpüw monrangrang cuajantanej, ajcüw ayaj apmerangüw leawa nej lamapiüng apmarangüch. Bezaleel apmajlüy wüx marang, nganüy Aholiab mbich aag apmembeol nej.

**Ajcüwa nipilan israel ngo mayariw
andeac Teat Dios, tarangüw nop dios**
(*Éxodo 31.18—34.35*)

Moisés tacül wüx tiüc nenüt Sinaí ic miow (40) nüt. Tiül ajcüwa nüt quiaj Teat Dios tapots masaj nej meáwan leawa andiüm majaw marangüw ajcüwa nipilan israel. Quiaj ajcüwa minipilan nej leawa teamacüliw nej wüx otüeng tiüc paxiüt ocueajiw. Laümb apacüw macüliw a Moisés, apiüngüwa nejiw langome apmandilil. Ndoj meáwan nejiw tasajüw Aarón marang nej ocueajiw nejiw acas dios maquiiüb nejiw mamb andüy

Canaán. Quiaj Aarón tasaj nejiw mǔjchiw nej meáwan arend olaagaran oro leawa ajiürüw montaj. Ndoj atquiaj tarangüw. Quiaj Aarón taponch aaga oro ndoj cas tarang nop nine toro. Condom quiaj tasaj ajcüwa nipilan, aaga nine toro quiaj, aag ayaj dios newün nejiw tiül Egipto*. Aton tapiüng raw tiüt apmarangüw noic minangox nüt nej. Ndoj atquiaj tajlüy. Wüx tatüch amb alinoic nüt tarangüw noic nadam nangox nüt; tambiyaw nimal mayacüw ichechiw nejiw mǔjchiw aaga narangüch dios quiaj.

Cos Teat Dios teamajaw leawa ajcüwa nipilan teamarangüw, quiaj tasaj Moisés maw tiüt imiün wüx tiüc najen, cos ajcüwa nipilan israel lamarangüw leawa nej lamasaj nejiw ngo ndom marangüw; nejiw teamarangüw casa nop narangüch dios. Quiaj Teat Dios xeyay tajcüy majaw nejiw; tasaj Moisés apmambiy meáwan ajcüwa nipilan quiaj, ndoj apmüüch majlüy alinoic cambaj naw wüx Moisés maquiüb mintaj nej micual nej, ngome ajcüwa nipilan nerangüw ngo majneaj quiaj. Moisés xeyay tatün ocueaj Teat Dios nde marang atnej apiüng quiaj. Tüüch leam omeaats Teat Dios leawa lamandeac masaj ajcüwa Abraham, Isaac, Jacob. Cos tasajüw apmüüch majiürüw xeyay micualüw nejiw. Aton tasaj:

—Jondot membiy meáwan nipilan israel, quiaj apmapiüngüw ajcüwa nipilan monaw Egipto*, ique Teat tewün xicon tiül Egipto membiy xicon, aw.

Condom Teat Dios tanguiay andeac Moisés, quiaj tapiüng langome apmambiy ajcüwa nipilan israel.

Moisés taw tiüt imiün wüx tiüc, alteowix nej ijquiaw quicheech tarrap nalip piedre niüng Teat Dios lamarang wüx acas mipoch nej. Almapeay tiüt majaw aaga nine toro narangüch oro, nganüy ajcüwa nipilan quiaj tenguijal ajiüngüw niüng ajlüy nej, quiaj tajcüy xeyay. Tawealeal tiüt ajcüwa nine piedre nómban ajmbaj ancaqueleteay tiüt; ndoj quiaj taxaing aaga nine narangüch toro macolot; quiaj tapots malic Aarón. Cos Aarón tind awüneay, tapiüng ajcüwa nipilan xeyay ngo majlüyiw miün cos andiümüw nop dios maquiüb nejiw; áag tayar arend olaagaran mayac tiül biümb, quiaj taw aaga nine toro nawüy miün tiül; ngome tasaj Moisés leaw naleaing.

Cos Moisés tajaw ajcüwa nipilan ngome teamarangüw leawa Teat Dios lamasaj nejiw, quiaj tasaj nejiw jane andiüm marang leaw andiüm Teat Dios mamb lombom niüng ajlüy nej. Quiaj ajcüwa nipilan nawüw tiül micual Leví tambüw lombomoj quiaj. Ndoj quiaj tambüw majüyiw tiül meáwan nden mambiyaw leawa tandiümüw mandüjpiw aaga narangüch dios quiaj. Tajlüy matüch arej mil nipilan leawa tambiyaw.

Ndoj Moisés tamb matün ocueaj Teat Dios masaj mawün wüx omeaats leawa tarangüw ajcüwa nipilan israel. Quiaj Teat Dios tasaj nej najneaj, nganüy naleaing langome apmaquiiüb nejiw mamb tiül tiiüd. Quiaj Moisés tandüy wüx matüntün ocueaj Teat Dios masaj nde macueat nejiw. Ndoj Teat Dios tayar leaw apiüng, apmaquiiüb nejiw mamb.

Ndoj Teat Dios tasaj Moisés müüch metotow alijquaiw quicheech tirip piedre, ndoj majtep wüx tiüc, apmarangüch wüx aaga poch alinomb. Wüx Moisés tajtep, quiaj Teat Dios tüüch nej leaam omeaats alinomb ajcüw nipilan israel ngo ndom mandeacüw maquiüjpüw ajcüwa nipilan moncül tiül Canaán, at ngo ndom mandüjpiw midiosüw nejiw. Aton tüüch leaam omeaats alacas mipoch nej leawa netam marangüch. Atquiaj Moisés tacül al ic miow (40) nüt wüx tiüc, tarang wüx ajcüwa piedre ajcüwa gajpowüw ajlüy poch leawa Teat Dios lamapiüng marangüch, ndoj cas taw tiüt imiün wüx tiüc. Nganüy teombas nej xowüy larraj cos landoj andeac aweaag Teat Dios; nej ngo mateots wüx ajüic atquiaj. Ndoj wüx Aarón maquiiüb meáwan nipilan tajawüw teombas nej mbayatoj majawüw, timboloj matüchiw niüng ajlüy nej. Ndójjwüx tatüchiw nej, quiaj Moisés tasaj ajcüwa nipilan meáwan leawa Teat Dios lamapiüng marangüw. Ndoj quiaj Moisés tapooch noic nerinchrinch püy teombas nej; condom wüx amb andeac aweaag Teat Dios lamawün aaga püy, ndoj lamapooch alinomb cos nipilan apmajawüw achech teombas nej.

Nipilan israel tarangüw nine nangaj iüm ocueaj Teat Dios (*Éxodo 35—40*)

Ndoj Moisés tasojnong meáwan nipilan israel, tandeac masaj nejiw wüx nine nangaj iüm leawa Teat Dios andiüm marangüch. Tatün ocueajiw nejiw meáwan leawa ajiürüw, meáwan leaw

andiümüw mayacüw merangayej nangaj iüm. Tasaj nejiw aton sitiül aljane ndoj ombas marang aleaic leawa apmetam merangayej aaga nangaj iüm quiaj, alndom mambeolüw marangüw najiüt wüx. Aton tapiüng wüx Bezaleel maquiiüb aag nembeol nej Aholiab, nejiw apmajlüyiw wüx aaga najiüt quiaj. Condom meáwan nipilan apac omeajtsüw marangüw aaga nangaj iüm, tapots majoyiw leawa netam. Taw tiül xeyay leawa tandiümüw mambeolüw tiül aaga najiüt quiaj. Tajlüy xeyay ajcüwa leawa netam, quiaj tasaj nejiw Moisés ngochay, leaw lamajoyiw apmatüch.

Ajcüwa monrang najiüt tarangüw atnej Teat Dios tasaj Moisés wüx tiüc: tatajcüw majneaj taula, tajüyiw a jael, at leawa netam tiül tarangüw. Aton tarangüw najmboc angan aceite, maquiiüb pom. At miün aaga tomiün plat leawa taxainguw wüx tateowayej ajcüwa monxey tiül israel. Aton tajüyiw jael marangüw apixaw miteaats. Wüx meáwan najiüt laúmb ndom, quiaj Moisés tamb majüy wüx majaw sitiül najneaj. Quiaj tajaw tajlüy najneajay, nomb miün atnej tüüch nej majaw Teat Dios.

Quiaj Teat Dios tasaj Moisés masojquiw nómban aaga nine nangaj iüm, ndoj masojquiw mawiichwiich wüx aaga najmboc angan aceite majüiquich aaga nangaj iüm quiaj apmajlüy ocueaj nej nómban. At aton tasoic nganüy ajcüwa miteaats apmajmeliw marangüw minajiütüw nejiw nomb miün. Atquiaj tarang Moisés. Wüx tajlüy aag ayaj laliüc matüch nomb neat nde wüx nipilan israel tawüw tiül iüt Egipto.

Wüx ajcüwa nipilan israel landoj marangüw leawa Teat Dios tasaj nejiw, quiaj aaga oic leawa tatiib mitiüjtüw nejiw wüx tajüyiw matüchiw aaga tiüc Sinaí, tatüch tiüt, nómban taxot aaga nine nangaj iüm cos netam majüiquich alquiaj Teat Dios. Condom nde quiaj aaga oic tüüch nejiw majawüw ngow netam maxainguw ombiümüw nejiw mambüw, ngow ngwüy; cos aaga oic aw wüx nangaj iüm wüx Teat Dios ajneaj majaw mambüw majüyiw alquiriw.

Teat Dios tasaj Moisés ngün ichech netam majmel

(Levítico 1—7; 17; Números 5; 15.1-31; 28.1-15)

Condom Teat Dios tasaj Moisés ajlüy acoquiaw ajmel ichecheran palpálwüx leawa nipilan netam mayaciüw müjchiw nej. Noic tiül nejiw aag ayaj nasoic palan ichecheran; alndom majmel nop toro, nop sap, nop teants, noic nine nguex, tengwüy noic palom; netam najneaj nimal nicuajind ngo marang nej. Condom aaga nipilan neyac nop toro netam mayac owix wüx omal aaga nimal ndoj cas tambiy. Quiaj ndoj aaga miteaats apmawiichwiich miquiej aaga nimal wüx nadam artül*. Ndoj quiaj apmambel nómban aaga nimal. Teat Dios ayar masey nimal mandeow müünd angüyaranaag nej leawa ngo majneaj tarang aaga teayac ichech nej quiaj, ndoj apmajneaj majaw aaga nipilan quiaj.

Ajlüy alinoic ajmel ichecheran osaab soex leawa napiürüch. Aag ayaj netam müünd liiüm marang arin. Ajlüy najmel ichecheran naolüch tiül aceite. Ajlüy alinoic mbich narimberan osaab soex cas taolaran tiül aceite. Ajcüw atquiaj najmel ichecheran quiaj netam majoy wüx niquiquiriw pom. Ajlüy alinoic ajmel ichecheran mbich nepow atnej gallet, tengwüy najünicheran wüx manguix, tengwüy tiül xortean. Meáwan najmel ichecheran osaab napiürüch soex, netam majmel aceite maquiüb quiniüc; Teat Dios tapiüng ngo ndom majmel wüx neech maxip ajtsaj at ngo ndom majmel cün. Wüx aljane majoy mamb meyacüy ichech nej arang naag osaab napiürüch soex, aaga miteaats apmayar quiriw mambel wüx artül müüch Teat Dios. Aton netam mambel meáwan aaga pom leawa najmel wüx ichecheran. Wüx landoj, aaga miteaats alndom müet leawa nenaw. Nganüy wüx nop miteaats majoy meyacüy ichech nej, arang naag osaab napiürüch soex, netam mambich mambel müüch Teat Dios.

Ajlüy alinoic ayacüch ichecheran nasoic nambajcüch ajmel nichech, alndom majmel nop toro tengwüy nop vac, nop sap tengwüy nop teants. Aaga nipilan apmayac ichech nej quiaj, apmayac owix wüx omal aaga nimal quiaj, cas tambiy. Condom quiaj aaga miteaats apmawiichwiich miquiej aaga nimal wüx

nadam artül, ndoj cas apmawün mirrinioen aaga nimal, alquiriw ic. Aton apmawün meáwan aow aaga nimal, ndoj cas apmambel wüx artül müüch Teat Dios. Aaga nipilan neyac ichech nej quiaj, netam mawün mal miñünd aaga nimal maquiiüb miác mitoet aaga nimal müüch miteaats; nganüy leawa nenaw onij mbich alndom majoy matsamb aniüng nej.

Ajlüy arej ajlüy aaga nambajcüch ajmel ichecheran quiaj. Noic tiül nejiw aag ayaj mbich amb masaj Teat Dios najneajay leawa lamarang wüx nej. Aaga nipilan leaw apmarang aag ayaj netam majoy nóiquian maquiiüb aaga nimal palpálwüx gallet, altegüy pan; apmamb tiül acas pan najmel ixipeay, altiül ngwüy nicuajind. Nganüy onij aaga leawa lamayacüw marang ichechiw nejiw, netam matsaramb wúxan aaga nüt andeow aaga nimal quiaj. Nganüy alinoic ajmel ichecheran quiaj mbich arangüch cos aleaic leawa lamasajüw Teat Dios apmarangüw. Nganüy alinoic ajmel nichech wüx arang nop nde ajmiüc omal omeaats; aag ayaj cos nde andiüm mayac. Nganüy tiül ajcüwa ijquiw ndóywüx ajmel ichecheran quiaj, mionij aaga nimal quiaj alndom matsaramb tíulan aaga nüt wüx andeow aaga nimal, tengwüy raw tiüt; ngo ndom matsaramb amb alacas nüt. Meáwan jan apmatsamb onij landoj ajmel marang nambajcüch ichecheran netam majlüy nerixix, ngo majiür nisoet teombas Teat Dios.

Condom Teat Dios tasaj ajcüwa nipilan israel ngo mind majaw matsambüw aow nimal at miquiej nimal. Aton cos ngo mind majaw mambiyeran nimal nguiajantanej. Leawa naleaing nej andiüm wüx mind atsambüw onij majoyiw mamb aaga nimal müjchiw miteaats mayac marang nambajcüch ajmel nichech. Aton sitiül mambiyaw quiec matsambüw, netam müjchiw majünch miquiej nej andüy tiüt tiül iüt, ndoj cas tamiütüw tiüt.

Ajlüy alinoic ajlüy ajmel ichecheran mbich apmayacüch wüx ajlüy nisoet. Aaga nichech quiaj apmajmel wüx nop nipilan tarang aleaic ngo majneaj. Jondot nop miteaats tarang ngo majneaj, netam maquiiüb nop toro mayac owix nej wüx omal aaga nimal ndoj cas tambiy. Ndoj cas apmajoy noic pite miquiej a toro andüy tiül nine nangaj iüm, mayac oxing artül niüng ambeliw pom; cas tawiichwiich alinoic pite teombas aaga cortín* nepal teomeaats iüm niüng ajlüy xeyay nangaj —niüng ajlüy

nangaj cüx—, ndoj cas tatong tiüt teoleaj nadam artül altegüy quiej leawa tenaw. Ndoj cas tambel wüx aaga nadam artül quiaj aaga rinioen, alinoic quiriw ic, at aow nimal; ndoj cas tajoy mamb andüy mal cambaj meáwan leawa nenaw wüx aaga nimal quiaj, mambel.

Jondot meáwan ajcüwa nipilan israel tarangüw ngo majneaj, ajcüwa montangtang ombasüw nipilan netam maquiüjpüw nop toro, mayacüw owixaw wüx omal nej, cas tambiyaw. Ndoj quiaj nop miteaats apmarang wüx aaga nimal quiaj atnej arangüch wüx nop nimal wüx nop miteaats arang ngo majneaj.

Sitiül nop netam ajlüy naxey marang alngün ngo majneaj, netam maquiüüb nop teants. Sitiül jangantanej nipilan tarang ngo majneaj netam maquiüüb mamb nop nchey teants tengwüy nop nchey sap. Jondot aljane ngo majiür nop nchey sap tengwüy nchey teants, quiaj alndom majoy ijquiaw palom tengwüy ijquiaw nguex: noic apmajmel marang nichech wüx asoet nej, nganüy alinoic apmajmel marang palan ajmel nichech. Jondot aljane ngo majiür aag ayaj, alndom majoy masey osaab napiürüch soex müüch liiüm marang arin, naleaing ngo metam mayac aceite at pom. Sitiül aaga nipilan quiaj tarang ngo majneaj, quiaj wüx ndoj mayac ichech nej, Teat Dios nómban apmawün wüx omeaats leawa tarang. Sitiül miquiej aaga nimal quiaj tawiichwiicheran tiül nine nangaj iüm, quiaj mionij aaga nimal quiaj netam mümb mandaab; sitiül ngwüy ajcüwa miteaats alndom matsambüw.

Nganüy alinoic ajmel ichecheran mbich leawa aleaic tarangüch masey ngo leaam omeaatsaran. Jane ngo leaam omeaats marang noic tiül ajcüwa poch leawa Teat Dios lamapiüng marangüch, quiaj netam meyacüy ichech nej nop sap müüch Teat Dios. Sitiül nop nipilan tawaiich aljane, apaj wüx minüt Teat Dios ndom manood aleaic ocueaj alinop, aag ayaj aton netam mayac nop sap meyacüy ichech nej ingow aaga andeac quiaj; cos tapaj wüx minüt Teat Dios cos atquiaj alndom mayar andeac nej alinop nipilan. Condom wüx aaga nipilan quiaj landoj lamaquiüüb mamb aaga sap mambiy, quiaj aaga miteaats netam mawiichwiich a quiej wüx nadam artül ndoj apmambel aaga rinioen alquiriw ic maquiüüb aow nimal. Ndoj ajcüwa miteaats alndom matsambüw aaga onij leawa tenaw. Ndoj aaga nipilan quiaj aton netam

matsoriich leawa anood ocueaj alinop, at netam mayac wüx alquiriw. Naleaing netam mayac tíulan aaga nüt wüx ayac ichech nej.

Teat Dios andiüm majaw ajcüwa nipilan israel meáwan nüt mayacüw ichechiw nejiw. Meáwan nüt netam mambiyaw ijpüw nine sap nomb mineatüw nejiw majoyiw mayacüw marang palan ajmel ichecheran müjchiw Teat Dios; apmayacüw nop nine sap wüx ümb arraw nganüy alinop mbich al miün majmel nüt. Aton netam majoyiw vin maquiiüb osaab napiürüch soex mayacüw marang ichechiw nejiw nóiquian maquiiüb ajcüwa nine sap quiaj. Wüx nüt netam maxojtüw, ümb arraw netam maquiüjpüw ijpüw nine sap nomb mineatüw nejiw, alijpüw al miün majmel nüt marang ichechiw nejiw. Meáwan nüt wüx ajmel tiül amb alinoic caaw, netam mambiyaw nop naxey teants marang ichechiw nejiw mengüyayej asoetiw nejiw. Aton majmel ijpüw nine toro, alinop sap, alayaíw nine sap nomb mineatüw nejiw, marangüw palan ajmel nichech.

Ajcüw miteaats lajmeliw marangüw minajiütüw nejiw

(Levítico 8—9)

Wúxan Moisés aliün wüx tiüc Sinaí, Teat Dios tasaj nej meáwan leawa apmarangüw wüx ajcüwa miteaats apmamelichaw marangüw minajiütüw nejiw. Nganüy Moisés tacanchich meáwan nipilan mbeay nine nangaj iüm. Ndoj quiaj tüüch maxeeb Aarón maquiüjpüw micual nej ndoj tasooig tiül apix Aarón leawa larangüch masooig minatangüy miteaats. Nganüy micual nej tasooigueranüw tiül apixaw nejiw leawa larangüch masoijquiw. Ndoj quiaj Moisés tawiichwiich aaga najmboc angan aceite wüx nine nangaj iüm maquiiüb wüx meáwan leaw altiül, at wüx ombasüw ajcüwa jayats miteaats.

Ndoj quiaj Aarón maquiüjpüw micual nej tayacüw owixaw nejiw wüx omal nop toro, quiaj Moisés tambiy mayac marang nichech wüx asoetiw nejiw. Tambel aow aaga nimal wüx artül*, nganüy leawa nenaw onij tamb mambel andüy mbeay cambaj.

Ndoj tambiy nop sap mayac marang palan ajmel nichech. Condom tambiy alinop, nganüy mbich tayac aag ayaj wüx miün aaga najneajay nüt quiaj. Ndoj tayar noic pite miquiej aaga amb

ijpüw sap quiaj majendjend wüx miác mirendiw nejiw, miác mimüm owixaw nejiw, maquiiüb wüx miác mimüm oleajiw nejiw a miteaats. Ndoj tatong tiüt nenaw quiej teoleaj nadam artül. Quiaj tayar aaga rinioen alquiriw ic maquiiüb aow aaga nimal. At miác mitoet nej maquiiüb alacas pan ngo majmel neech maxip ajtsaj, tündiw a Aarón mandeajndiw teowixaw mayacüw müjchiw Teat Dios. Quiaj Moisés tumb mambel. Aton tayac mal miünd sap müüch Teat Dios. Ndoj Aarón maquiüjpüw micual nej tajüinjchaw nenaw onij müetiw maquiiüb pan. Aaga leaw tarangüw quiaj tacüliw wüx noic seman.

Condom wüx ümb aaga nüt quiaj, Aarón tayac alinoic nichech wüx nisoet leaw arang, at alacas palan ajmel nichech aton wüx nej. Aton tayac ichechiw meáwan nipilan. Tayac nichech wüx nisoet leaw ajlüy, aton tayac nichech naag osaab napiürüch soex, at nambajcüh ajmel nichech. Condom ajcüwa nipilan israel tarangüw meáwan cuajantanej atnej Teat Dios lamasaj nejiw marangüw; quiaj nej tüüch miün noic biümb imiün cawüx tiül oic mambel meáwan aaga nichech nóiquian. Ndoj wüx tajawüw aag ayaj, quiaj tajawüw naleaing Teat Dios alndom marang cuajantanej.

Leawa ajcüwa miteaats netam marangüw

(Levítico 21—22)

Ajcüwa miteaats netam marangüw aag miün minajiüt Teat Dios, at netam mandüjpiw alacas poch leawa meáwan nipilan ngo masoiqiw marangüw. Ngo ndom mambüw mambeolüw wüx apmamiüraad aljane tiül acualajtsüw nejiw. Áagan miteatiw nejiw, mimümüw nejiw, micualüw nejiw, átan micojow nejiw, michijquiw nejiw nganaw mengoch owixaw mbich alndom. Cos jondot marrejquiw nop nandeow nipilan, ngome apmajlüyiw nerixix teombas Teat Dios. Quiaj ngo ndom marangüw minajiüt nop miteaats aaga nüt quiaj. Alndom majiürüw mintajüw nejiw, naleaing netam maquiüjpüw nop nüx tengwüy nop lemben omal najtaj. Nganüy minatangüy miteaats, netam mandüüb marang leaw apiüng alacas poch leawa xeyay naél. Condom nej aton ngo ndom mamb mambeol wüx apmamiüraad aljane tiül acualaats nej, at ngo ndom mambeol wüx apmamiüraad miteat nej, at

mimüm nej. Aton ngo ndom maquiiüb nop lemben omal najtaj. At aton ngo ndom müünd marang miteaats nop naxey sitiül aleaic nerang nej tengwüy ndron ombas.

Aton Teat Dios tasaj ajcüwa miteaats sitiül aag miün ajcüwa nipilan nerixix ajlüyiw teombas nej alndom matsambüw leawa ajawan matsamb miteaats naw wüx ajcüw ajoyiw mamb nipilan israel mayacüw müjchiw Teat Dios. At ajcüwa nipilan leawa acüliw maquiüjpüw ajcüwa miteaats aniüngüw nejiw alndom matsambüw aton. Aton Teat Dios tasaj ajcüwa miteaats nde mayariw mayacüw marang nichech leaw niün andeow nimal, tengwüy ndron ombas.

Tandeowüw ijpüw tiül micual Aarón ngo mandüjpiw leaw apiüng Teat Dios

(Levítico 10.1-7)

Miijpüw natangtang micual Aarón nenütiw Nadab maquiiüb Abiú. Condom noic nüt ngo mandüjpiw najneaj leaw apiüng aaga poch leaw Teat Dios tapiüng marangüw ajcüwa monrang miteaats. Tayariw nitomb mayacüw tiül pom ndoj cas tambeliw mandequejchiw müjchiw Teat Dios. Teat Dios ngo majneaj majaw aaga atquiaj ajmel nichech quiaj, cos ngo marangüch atnej lamapiüng. Ndoj quiaj tüüch miün biümb nómban tambel nejiw quiaj miün tiül nine nangaj iüm. Quiaj tapiüng a Moisés:

—Naleaing Teat Dios andiüm majaw marangüch meáwan atnej lamapiüng, aw.

Ndoj quiaj Moisés tüüch mamb majpaj micojow a Aarón, ndoj tasaj nejiw mawüniw quiaj tiül nine cambaj ajcüwa mondeow quiaj. Nganüy Aarón maquiiüb alijpüw micual nej nenütiw Eleazar maquiiüb Itamar, tasoiquiw ngo ndom mawüw tiül aaga nine nangaj iüm mambüw niüng tengual ajlüy monjiünts; cos landoj awiichwiicheran wüx ombasüw nejiw aaga najmboc angan aceite, aag nejiüquich alndom marangüw minajiüt Teat Dios tiül aaga nine nangaj iüm quiaj. Ndoj nejiw tayariw andeac Moisés.

Nipilan israel ngo ndom müetiw cuajantanej

(Levítico 11)

Teat Dios tasaj Moisés maquiiüb Aarón masajüw ajcüw nipilan israel alndom matsambüw mionij acas palpálwüx nimal; nganüy ajlüy alacas mbich ngo ndom. Ajcüwa nimal moncül wüx iüt leawa nejiw alndom matsambüw mbich ajcüwa: monpüüig üet nimal, nganüy mimbeax oleajiw nejiw chiriw, ajcüwa vac, sap, teants, at xicüw aton. Nganüy leawa ngo ndom matsambüw, alinoic ajlüy nimal atnej sow, coy, camello*. Aton ngo ndom maxolüch ajcüwa nimal quiaj wüx landeow. Condom ajcüwa nipilan israel tujchiw manüt ngo majneaj nimal, ngo merixix, leawa ngo majneaj matsaramb. At alndom matsambüw mionij cuajantanej cüet leaw nejiür owix, nejiür milil; nganüy ngo ndom matsaramb alacas cüet, alacas nimal moncül tiül ndec, tiül yow. Alndom matsambüw mionij cuajantanej quiec. Nganüy mionij quiec montsambtsamb nandeow nimal tengwüy leawa monet cuajantanej ngo majneaj, mbich ngo ndom. Aton alndom matsambüw mow, nganüy cuajantanej chech mbich ngo ndom. Ngo ndom matsambüw mbip, at cuajantanej nimal leawa nesatatüy tiüt ajüy. Sitiül alngün tiül ajcüwa ngo majneaj nimal quiaj mandeow tiül cuajantanej erquialayon, aag ayaj ngo merixix. Nganüy leawa xor tengwüy alngün itaagayej minajiütüw nejiw narangüch manchiüc, netam majantsüch wüxan nganaw mayarich alinomb; nganüy leaw narangüch iüt atnej xor, mbich netam mandrojchiw ombas majmbajüch nómban.

Teat Dios tasaj Moisés cuane neech merixix nipilan at cuane neech majlüy ngo merixix

(Levítico 12—15; Números 19)

Wüx nipilan aleaic marangüw, tengwüy aleaic mamongochiw, ngo merixix majaw nejiw Teat Dios. Sitiül nop nipilan atquiaj ajlüy netam maw tiül niüng axojtüw macül miünquiaj; ngo ndom matüch alinop nipilan; aton ngo ndom matüch tiül nine nangaj iüm. Meáwan jan tarreeg aaga nipilan quiaj, atanej apmajlüy aton. Wüx nop nipilan nganaw merixix alinomb teombas Teat Dios, netam maxeeb, majants apix nej; condom quiaj netam

majoy ichech nej müüch Teat Dios, tengwüy macül miteaats marang leawa netam marang müüch nej merixix alinomb.

Teat Dios tasaj Moisés masaj minipilan nej cuane nichech alndom mayac nop najtaj jayats majiür nine. Meáwan montaj monwiquiach nop nine nench apmajlüy ngo merixix ic miow (40) nüt. Aaga nine quiaj netam marangüch wüx ombas nej aaga circuncisión* wüx apmatüch ojpeacüw nüt tatow wijquiaw. Condom wüx apalam ic miow (40) nüt tatow wijquiaw aaga nine nench, quiaj aaga najtaj netam maquiiüb mamb nop sap müüch aaga miteaats marang palan ichech nej, alinoic palom tengwüy nguex marang nichech wüx nisoet leaw ajlüy, ndom aaga miteaats mayac müüch Teat Dios. Quiaj aaga najtaj apmandilil majlüy nerixix alinomb teombas Teat Dios. Nganüy sitiül nómban xeyay ngo majiür, ngo ndom mayac nop sap, quiaj alndom mayac ijquiaw palom tengwüy ijquiaw nguex. Sitiül mawiquiach nop nine nüx, ndoj netam macül peic miow (80) nüt, cas tajoy müüch miteaats aaga nimal marang ichech nej, ndoj quiaj apmajlüy nerixix alinomb teombas Teat Dios.

Aton Teat Dios tasaj a Moisés at Aarón nguineay marangüw wüx nop nipilan ajiür noic monandeow wüx miotaag nej. Tasaj nejiw nguineay majawüw sitiül laxeyay monandeow tengwüy nganaw. Jondot laxeyay, quiaj aaga miteaats netam majüiquich aaga nipilan quiaj lango merixix teombas Teat Dios. Condom netam maw niüng axojtüw macül miünquiaj, nejingüind ngo ndom matüch nej. Nganüy sitiül aaga monandeow quiaj ajüic tengüial ajneaj, quiaj aaga miteaats apmajaw; ndoj nej apmapiüng sitiül naleaing tengüial ajneaj. Sitiül naleaing, quiaj aaga miteaats apmaquiiüb mamb andüy mal cambaj marang leaw netam marang. Cos apmayar ijquiaw quiec, apmambiy noic tiül noic nadam tas altiül yow, cas apmawiichwiich aaga quiej ayaíw awiich wüx ombas aaga nipilan quiaj. Ndoj cas tasoc tiül altigüy quiej tiül tas aaga nine quiec aliün mapac cas tatsambiich mamb. Ndoj aaga nipilan quiaj netam majants apix nej, majep omal nej nangwang, ndoj cas taxeeb.

Wüx lamong anaíw nüt, aaga nipilan quiaj netam mandüy wüx majep omal, majants apix, at netam maxeeb aton. Ndoj wüx amb alinoic nüt netam mayac ijpüw monxey sap alinop najtaj

sap, tengwüy nop sap alijquiaw palom tengwüy ijquiaw nguex marang ichech nej. Átan netam mayac ichech nej naag osaab napiürüch soex, alinoic pite aceite. Nganüy ajcüwa nimal mbich nop apmajmel marang nichech wüx aleaic arangüch ngo leaam omeaatsaran. Alinoic mbich apmayac marang nichech wüx asoet nej. Nganüy alinoic apmarang palan ajmel nichech. Ndoj quiaj aaga miteaats apmarang leaw netam marang; apmayac noic pite miquiej aaga nimal leawa nerang nichech wüx aleaic arang leawa ngo leaam omeaatsaran, cos apmayac wüx miác mirend olaag aaga nipilan quiaj, at wüx miác mimüm owix nej, aton wüx miác mimüm oleaj nej. Ndoj apmawiichwiich wüx nadam artül noic pite aceite. Aton apmayac wüx ombas aaga nipilan quiaj alinoic pite niüng landoj mayac quiej. Condom atquiaj aaga nipilan quiaj apmajlüy nerixix alinomb teombas Teat Dios.

Wüx nop naxey maxom nej noic najloc mayac aonts, apmajlüy ngo merixix teombas Teat Dios maquiiüb cuajantanej leawa taxol. Átan jangantanej leawa tarreeg aleaic leawa nej landoj marreeg, aton apmajlüy ngo merixix aaga nüt quiaj. Netam majants apix nej, at netam maxeeb. Ndoj wüx apmajmel nüt, quiaj apmalüy nerixix alinomb teombas Teat Dios. (Aag ayaj tarangüch atquiaj cos ajcüwa nipilan israel amelich jayats nüt wüx apmajmel nüt). Wüx minajloc aaga naxey quiaj lajneaj, netam majoy müüch aaga miteaats ijquiaw palom tengwüy ijquiaw nguex. Noic apmajmel marang ichech nej wüx nisoet, nganüy alinoic apmarang palan ajmel nichech. Condom wüx landoj aag ayaj, quiaj apmajlüy nerixix alinomb teombas Teat Dios.

Wüx nop naxey mameay aweaag mintaj nej, ndoj netam maxejpiw; condom apmajlüyiw ngo merixix pal nüt leaw ajmel nüt. At meáwan montaj at monüx wüx apmapeay micajwüw nejw apmajlüyiw ngo merixix teombas Teat Dios acas nüt. Cos Teat Dios ngo mandiüm mambüw tiül nine nangaj iüm ajcüwa nipilan quiaj.

Átan wüx aljane marreeg nop nandeow tengwüy majmel niüng almajlüy aaga nandeow quiaj, aton apmajlüy ngo merixix teombas Teat Dios ayaíw nüt. Wüx amb er nüt alinop nipilan leawa nerixix ajlüy teombas Teat Dios netam mawiichwiich narangüch yow wüx ombas aaga ngo merixix ajlüy nipilan quiaj,

at wüx amb ayaíw nüt tatow ajlüy ngo merixix. Aaga narangüch yow quiaj naolaran tiül mingwiat nop nandaab nacants chiüp vac. Ndoj wüx apmatüch amb ayaíw nüt aaga ngo merixix ajlüy nipilan quiaj netam maxeeb, majants apix nej; ndoj wüx apmajmel nüt, quiaj apmajlüy nerixix alinomb teombas Teat Dios.

**Teat Dios tüüch Moisés alacas poch leawa
netam marangüw nipilan israel**

(Levítico 18—20)

Teat Dios tüüch Moisés alacas poch leawa andiüm majaw marangüw ajcüwa nipilan israel. Tapiüng sitiül nejiw apmarangüw leawa nej apmapiüng, mbich apmacüliw maquiüjpüw nej alinoic nüt. Noic tiül ajcüwa poch quiaj apiüng nejinguind ngo ndom majlüy aweaag acualaats. Nganüy alinoic apiüng ngo ndom nop naxey majlüy aweaag alinop naxey, at nop najtaj ngo ndom majlüy aweaag alinop najtaj. At aton nejinguind nipilan ngo ndom majlüy aweaag nop nimal. Aton tapiüng monxey ngo ndom majlüy aweaag nop najtaj tiül aaga nüt wüx tenguiäl apeay micaaw nej. Cos ajcüwa nipilan leaw moncül tiül iüt Canaán* arangüw meáwan ngo majneaj quiaj, Teat Dios apmanood ocueajiw nejiw aaga iüt quiaj müüch ajcüwa nipilan israel. Teat Dios andiüm majaw marangüch najneaj leawa netam, ngana müjndiw mamongochiw ngo majneaj aton.

Teat Dios tasaj ajcüwa nipilan israel netam majlüyiw nangaj, ngo mat nejiw jangantanej nipilan. Netam marangüw leawa nej lamapiüng marangüch, cos nej nangaj nej. Aton tüüch nejiw leaam omeajtsüw mayariw leawa andeac miteatiw nejiw, maxojtüw wüx apmatüch aaga nüt netam maxoodaran, at nde marangüw nicuajind narangüch dios. Aton tandüy wüx masaj nejiw nde manejiw aleaic ocueaj alinop, nde mawaijchaw aljane, at nde mandeacüw aleaic mapajüw wüx minüt nej ndoj ngo marangüw. Aton tasaj nejiw mangüyiw mimosüw nejiw meáwan nüt ndoj najiüt, majneaj majawüw nop nelaag nipilan, nop nesomb, átan ajcüwa montiün andüy nipilan; at napeay miün nipilan majneaj majawüw aton. Tasoiquiw aton nde majcüyiw maquiüjpüw micual miütüw nejiw, ngo ndom mandiümüw

mapalüchiw ombas leawa arangüch wüx ombasiw nejiw. Aton netam mendiümamej membeolayej meáwan atnej nop nendiümü nejáyan quiaj. Aton tasoiquiw nde mambüw majawüw monsüet, tengwüy mondeac aweaag mondeow. Netam mapeaxiw palan meáwan leaw anüjpiw tengwüy angalüw. Aton tasaj nejiw netam mambiyaw jangantanej jan apmambiy nop micual nej meyacüy ichech nej müüch nop narangüch dios. Ndoj Teat Dios tüüch nejiw leaam omeajtsüw meáwan aaga poch leawa lamasaj nejiw marangüw, cos atquiaj alndom majneaj macüliw tiül iüt Canaán.

Teat Dios tasaj Moisés wüx aaga nangox nüt leawa nipilan israel netam marangüw

(Levítico 16; 23; Números 28.16—29.40)

Teat Dios tasaj Moisés müüch leaam omeajtsüw ajcüwa minipilan nej israel, maxojtüw wüx ümb minüt seman. Netam marangüw meáwan minajiütüw nejiw tiül aaga anaíw nüt. Ndoj wüx nüt netam maxoodaran netam canchiümoj mbeay nine nangaj iüm malombüw minüt nej.

Aaga nangox nüt mbas apmarangüch aag ayaj nangox nüt Pascua* apmarangüch wüx gajpopeic (14) minüt caaw naw wüx ajmel neat. Nejiw apmarangüw aaga nangox nüt quiaj, cos netam leaam omeajtsüw nguineay Teat Dios tawün nejiw tiül iüt Egipto*. Ndoj naw tiül gajpocoic (15) minüt aaga ajmel caaw tiül ajmel neat quiaj, nde amb leaw atüch tiül nimiow noic (21) minüt aaga caaw quiaj, apmarangüch aaga nangox nüt nasoic nüt üeteran pan ngo majmel neech maxip ajtsaj. Tiül nangox nüt quiaj netam maxoodaran tiül aaga gajpocoic nüt, at tiül nimiow noic nüt, pálwüx leaw apmaxoodaran ümb minüt seman. Meáwan tiül aaga seman wüx üeteran pan ngo majmel neech ümb maxip ajtsaj, ajcüwa nipilan netam mambiyaw acas nimal mayacüw ichechiw nejiw müjchiw Teat Dios. Rawrráwan tiüt netam mambiyaw ijpiw nine toro, nop nadam sap alayaíw nomb mineat nine sap marangüw palanüy ajmel nichech. Meáwan nop nop ajcüwa nimal quiaj netam maquiüübquiüjpüw wüx neteopteopcüy osaab soex leaw apiürüw. Aton meáwan nüt netam mambiyaw nop teants marangüw nichech wüx nisoet.

Condom tiül aaga seman wüx üeteran pan ngo majmel neech maxip ajtsaj quiaj, quiaj arangüch aaga nangox nüt nasoic minangox nüt mbas xaijnguiam napiürüch. Wüx amb alinoic nüt ndoj aaga nüt netam maxoodaran tiül aaga seman quiaj, ajcüwa nipilan netam majoyiw anopnopoij müjchiw aaga miteaats noic netsaag soex nejiür osaab leaw mbas xaijnguiam tiül aaga neat quiaj, müjchiw Teat Dios. Aton netam maquiüjpüw nop sap marang palan ajmel nichech, alinoic pite osaab napiürüch soex alinoic pite vin. Ngo ndom müetiw osaab aaga soex leawa taxainguw, at ngo ndom marangüw marang pan, leawa ndoj mayacüw ichechiw nejiw mbich alndom. (Cos naleaing wüx tenguiäl ajüyw aleambüw tiwajchiüc, ngo ndom mayacüw aaga nichech quiaj cos ngo ndom mapiürüw nicuajind; at cos Teat Dios tasaj nejiw aag ayaj marangüw wüx apmapeayiw tiül iüt Canaán*.)

Wüx amb ic miow gajpowüw (50) nüt ajanwüx aaga nüt niüng tarangüw minangox nüt mbas xaijnguiam napiürüch, quiaj apmarangüch alinoic nangox nüt nasoic pentecostes*. Condom tülan aaga nangox nüt quiaj ajcüwa nipilan israel netam majoyiw müjchiw Teat Dios neteopteopcüy osaab napiürüch soex leawa taxainguw tiül aaga neat quiaj. Aton netam mambiyaw ayaíw nomb mineat nine sap, nop toro alijpüw nadamdandam sap, mayacüw marang palan ajmel nichech. At nop teants mayacüw marang nichech wüx arangüch nisoet, alijpüw nomb mineatüw nine sap marangüw nasoic nambajcüc ajmel nichech. Condom aaga nüt quiaj apmaxoodaran, pálwüx apmaxoodaran ümb minüt seman. Aton Teat Dios tasaj nejiw wüx apmaxainguw omeaats corrül netam macueatcueatiw niquiriw tiül corrül, at leawa najcueat tiüt ngo ndom maxainguw, cos apmambüw ajcüwa nipilan nómban ngo majiürüw maxiücxiücüw.

Wüx nüt amelich minüt aaga amb ayaíw caaw, quiaj apmarangüch nangox nüt nasoic minangox nüt trompet. At aaga nüt quiaj aton apmaxoodaran, ndoj meáwan nipilan apcanchiümoij mbeay nine nangaj iüm, apmambiyaw nimal marang nichech müjchiw Teat Dios. Netam mambiyaw nop nine toro, nop nadam sap alayaíw nomb mineatüw nine sap marangüw palan ajmel nichech. Condom meáwan ajcüwa nichech quiaj

apmamb wüx noic najmel nichech naag osaab napiürüch soex, alinop teants marang nichech wüx nisoet.

Wüx gajpowüw minüt aaga amb ayaíw caaw quiaj, quiaj apmarangüch aaga nangox nüt nasoic nüt wüx leaaw omeaatsaran ngo majneaj tarangüch. Aag ayaj noic nangox nüt xeyay netam cos tiül aaga nangox nüt quiaj, ajcüwa nipilan israel netam masajüw Teat Dios lamayajcüw naleaing ngo majneaj tarangüw tiül aaga neat quiaj, masajüw nej mawün wüx omeaats leawa tarangüw. At aaga nüt quiaj axoodaran aton, pálwüx netam maxoodaran tiül ümb seman. Condom tiül aaga nüt quiaj ajcüwa miteaats tarangüw leaw tayac Teat Dios, cos apmasajüw nej mawün wüx omeaats meáwan nisoet leawa tarangüw ajcüwa nipilan israel tiül aaga neat quiaj. Áagan noic nüt tiül neat, quiaj alndom aljane mamong matüch niüng ajlüy aaga nangaj cüx, leawa almajlüy necamb aaga cortín* nepal teomeaats nine nangaj iüm, niüng nejay Teat Dios ajüiquichay tiül quiriw oic wüx aaga cüx quiaj. Néjan quiaj aaga minatang miteaats alndom majmel quiaj tiül aaga nüt quiaj; at netam marang meáwan atnej Teat Dios lamapiüng marangüch, tengwüy quiájan apmandeow.

Wüx aaga nüt quiaj minatangüy miteaats netam maxeeb cas tasooig nerixix apix nej narangüch naag najneaj jael nenüt lino*. Netam maquiiüb nop nine toro marang nichech wüx nisoet, alinop sap marang palan ajmel nichech, ichech nej maquiiüb ichechiw miteaats; alijpüw teants marang nichech wüx nisoet, alinop sap marang palan ajmel nichech, ichechiw meáwan nipilan israel. Ndoj netam majaw majüic ngün apmaw tiül a ijpüw teants quiaj apmandeow marang nichech wüx nisoet. Nganüy alinop mbich aptsajmbiüm mamb andüy tiül wajchiüc. Wüx aaga minatangüy miteaats apmajmel tiül aaga nine nangaj iüm niüng ajlüy aaga nangaj cüx, netam majoy noic nitomb altiül olüic biümb alijquiaw op owixeran pom mandequieech wüx tengual ajmel; ndoj cas tawiichwiich wüx apal nangaj cüx miquiej a toro. Ndoj cas apmaw andüy tiül püjchiün mambiy aaga teants marang nichech wüx nisoet; cas apmandilil majmel majoy mamb aaga pom alinomb. Aton apmawiichwiich wüx apal nangaj cüx miquiej teants. At aton netam mawiichwiich miquiejw ajcüwa nimal quiaj tiül alinoic teomeaats nine nangaj

iüm, at wüx aaga nadam artül* najlüy tiül püjchiün. Ndoj cas tayac owix nej wüx omal aaga teants aliün mapac, cas tendead napac mapiüng meáwan ngo majneaj leawa ajcüwa nipilan israel tarangüw tiül aaga neat quiaj. Wüx ndoj marang aag ayaj, aljane apmamb maquiüüb mamb aaga teants matsambiich tiül wajchiüc, majüiquich meáwan ngo majneaj leawa nipilan israel tarangüw tiül aaga neat quiaj lamongocheran andüy tiül aaga teants majoy mamb andüy miünquiaj.

Ndoj aag ayaj, quiaj minatangüy miteaats apmasoond apix nej aag narangüch naag najneaj jael, cas apmasooig apix nej leawa ajlüyay masooig wüx arang minajiüt Teat Dios tiül nine nangaj iüm. Cas taw andüy tiül püjchiün mambich mayac meáwan nichech. Netam mambel wüx nadam artül nómban ajcüwa nimal leaw najmeliw marang palan ajmel nichech at aow nimal leawa najmel marang nichech wüx nisoet. Ndoj apmamb aljane andüy mal cambaj mambel leawa tenaw wüx ajcüwa nimal lajmel marang nichech wüx nisoet. Tiül aaga nüt quiaj aton ajcüwa nipilan israel netam mambiyaw nop nine toro, nop nadam sap, at ayaíw nomb mineat nine sap marangüw palan ajmel nichech, meáwan nopnop ajcüwa nimal quiaj netam mamb wüx noicnoic pite osaab napiürüch soex alinop teants marang nichech wüx asoetiw nejiw.

Wüx gajpocoic (15) minüt tiül aaga ayaíw caaw quiaj, apmamelichaw alinoic nangox nüt nasoic minangox nüt namix nine nden. Aaga nangox nüt apmarangüw ayaíw nüt. Condom wüx nüt amelich seman at wüx amb ojpeacüw nüt, ajcüwa nüt quiaj axoodaran. Ndoj tiül ajcüwa nüt quiaj ajcüwa nipilan israel netam canchiümoj mbeay nine nangaj iüm. Wüx apmamelichaw aaga nangox nüt quiaj netam marangüw namix nine nden macüliw tiül aaga seman quiaj. Tarangüw aag ayaj mambeol nejiw leaam omeajtsüw nguineay tamongochiw wüx tajüyjüyiw imiünüw Egipto andüyiw Canaán. Aag ayaj apmarang noic najneaj nangox nüt apmüüch mapac omeaatsaran; cos nejiw apmasajüw Dios mangüy nej Teat Dios wüx aaga najneajay leawa lamarang wüx nejiw, at wüx leawa taxaingüiw omeaats corrül. Aton netam müjchiw Teat Dios tiül aaga nangox nüt quiaj acas nimal marang palan ajmel nichech, at ichechiw nejiw wüx nisoet.

Nop naxey tapaiich Teat Dios, tambiyaw nómban

(Levítico 24.10-23)

Noic nüt nop naxey miteat nej naw Egipto*, nganüy mimüm nej naw tiül nipilan israel, tembiyayej maquiüüb alinop naxey; quiaj tapaiich Teat Dios. Quiaj Teat Dios tasaj Moisés:

—Iquiiüb mamb aaga naxey quiaj andüy mal nine cambaj, at meáwan nipilan leawa tanguiayiw nej andeac ich mambüw aton. Meáwan leawa tanguiayiw nej andeac netam mayacüw owixaw wüx omal aaga naxey quiaj, ndoj cas taloxiw naag piedre mambiyaw nómban. Atquiaj netam marangüch wüx ombas jangantanej nipilan jane apmapaiich xic, aw Teat Dios.

Condom atquiaj tarangüw.

Teat Dios tüüch Moisés acas poch andüy wüx iüt, at andüy wüx iüm

(Levítico 25)

Teat Dios tasaj a Moisés masaj meáwan nipilan israel atnej ajiürüw nüt axoodaran, atquiaj netam mäjchiw maxood micorrüliw nejiw leaw teamapiürüw. Wüx ndoj aaga anaíw neat apiürüw miiütüw nejiw quiaj, wüx amb ayaíw neat netam mäjchiw maxood. Tiül aaga neat quiaj ngo ndom mapiürüw nicuajind, ngo ndom manchowüyw soex, ngo ndom mandoijquiw omal xiül, at ngo ndom maxainguw omeaats corrül. Condom ajcüw aaga nipilan ngo majiür nicuajind, at ajcüwa napeay miün nipilan, mbich alndom majmeliw tiül corrül aaga neat quiaj, maxiücxücüw leawa najntsopeáyan quiaj; at nimal alndom metiw quiaj aton. At neneay corrül aton alndom maxaing quiriw, naleaing netam mayar müet nómban, ngo ndom mapalpal miün aniüng nej.

Condom meáwan ic miow gajpowüw (50) neat, tengwüy alndom mapiürang, wüx landoj arangüch ayaíw aaga neat axood iüt quiaj, netam marangüch alinoic neat axoodaran nasoic jubileo*. Tiül aaga neat quiaj ajcüwa nipilan israel ngo ndom mapiürüw miiütüw nejiw; at ajlüy acas poch tasoiquiw leawa nejiw netam marangüw tiül aaga neat quiaj. Sitiül nop nipilan israel tanüüb mífüt nej müüch alinop micual mífüt nej, wüx

apmatüch aaga neat nasoiç jubileo, quiaj netam matsoriich aaga iüt andüy teowixaw moneay nej mbas. Cos atquiaj meáwan iüt apmacül miün teowixaw jane tüünd mayar wüx Canaán* mbajcat müjndiw ajcüwa gajpic (12) micual israel. Ajcüwa poch tasoiquiw quiaj apmarangüch andüy wüx corrül, at andüy wüx iüm tiül namix nine cambaj; nganüy ajcüwa iüm najlüy tiül ajcüw nadamdám cambaj nejiür nadam muro ayey nej tiüt, mbich ngo ndom. Alinoic poch leawa nipilan israel netam marangüw tiül aaga neat nasoiç jubileo, aag ayaj netam müjchiw mamb mandilil meáwan nipilan israel jane ngo majiür nicuajind, xeyay metiün andüy, tenüjpeay nejáyan quiaj marang mimos nengal nej.

**Teat Dios asaj Moisés nguineay alndom müjchiw
nej cuajantanej leawa andiümüw müjchiw**

(Levítico 27)

Wüx nop nipilan mandiüm mayac mipoch aleaic müüch Teat Dios, alndom mayac müüch Teat Dios nop nipilan tengwüy nop nimal, nop iüm tengwüy noic corrül. Jondot mayac müüch Teat Dios nop nipilan, netam mayac müüch aaga miteaats tegüy tomiün wüx lamajawüw cas mineat nej at sitiül nüx tengwüy nench. Sitiül mayac müüch Teat Dios nop nimal leawa ajneaj majmel marang nichech condom netam mambiy müüch Teat Dios; nganüy sitiül mayac alinoic ajlüy nimal, alndom manüüb aaga nimal quiaj nejay, cas tüüch aam mambiy müüch Teat Dios; nganüy sitiül mayac alinoic ajlüy nimal, alndom manüüb aaga nimal quiaj nejay, cas tüüch ajcüwa miteaats aaga tomiün leawa ombeat. Tengwüy ngo manüüb, netam mayac müüch atow nej ombeat ajcüwa nimal quiaj. At netam mayac wüx nimiow leawa altiül aaga coic miow, quiaj alndom macül teowix nej aaga nimal. Sitiül nop nipilan müüch Teat Dios nop iüm, quiaj alndom manüüb aaga iüm cas apmüüch ajcüwa miteaats leawa tambeat aaga iüm quiaj. Tengwüy netam mayac atow nej ombeat iüm; at netam mayac wüx nimiow leawa altiül aaga coic miow, ndoj alndom macül teowix nej aaga iüm. Sitiül nop mapiüng apmüüch Teat Dios quiriw mifüt nej, condom quiaj ajcüwa miteaats apmapiüngüw nguitow apmambiat aaga corrül. Aton apmayacüw wüx nguitow apmaxom tiül, tatow tamb apmatüch

aaga neat jubileo* wüx atsoiicheran cuajantanej. Quiaj aaga neneay nej apmüüch ajcüwa miteaats mapiürüw. Tengwüy neneay nej apmayac ombeat aaga corrül quiaj, at netam mayac wüx nimiow leawa altiül aaga coic miow, mbich alndom macül miün teowix nej aaga corrül. Aaga corrül quiaj apmandüy teowix neneay nej alinomb wüx apmatüch aaga neat nasoic jubileo wüx atsoiicheran cuajantanej.

Ajlüy alinoic leawa ngo ndom müünd Teat Dios cos ocueaj nej. Noic tiül ajcüwa leawa aneay nej quiaj aag ayaj meáwan mbas wijquiam nimal, at noic naw tiül gajpowüw leawa ombeat napiürüch, at noic naw tiül gajpowüw nimal. Ajlüy alinoic leaw ngo ndom müünd Teat Dios, aag ayaj jangantanej nembiy nipilan, tengwüy ajcüw ndeaa tiül montsoj, cos Teat Dios lamapiüng netam mandeow. Ajcüwa nipilan quiaj ngo ndom mawüw wüx at ngo ndom majmel tomiün mawüw wüx, at ngo ndom mandeow nop nimal ingow andeowüw nejiw, cos naleaing netam mandeowüw nómban.

**Teat Dios tasaj Moisés mateow cas nipilan ajlüy,
aton masaj nguiane apmacüliw**

(Números 1—2)

Wüx atüch nomb neat tatow awüw a nipilan israel tiül Egipto*, Teat Dios tasaj Moisés maquiiüb Aarón netam mateowüw nipilan cas ajlüyiw ajcüwa gajpic (12) noicnoic ajlüy nipilan israel. Aton tawün nopnop mondüy tiül meáwan noicnoic ajlüy nipilan quiaj mambeol nejiw. Condom quiaj tateowüw meáwan monxey leawa monjiür ic miow (20) mineatüw nejiw andüy wüx más natang tiül noicnoic ajlüy micual ajcüw: Rubén, Simeón, Judá, Isacar, Zabulón, Efraín, Manasés, Benjamín, Dan, Aser, Gad, at Neftalí. Ngome tateowüw tiül micual Leví. Wüx ndot atorawüw tatüchiw seiscientos tres mil quinientos cincuenta (603,550) monxey.

Teat Dios tasaj Moisés netam mäjchiw mayey tiüt aaga nine nangaj iüm mindeniw nejiw. Aaga nine nangaj iüm netam mambas nonüt, condom quiaj apmacüliw micualüw Judá, Isacar, at a Zabulón. Nejiw mbas apmambüw majüyjüyiw tamb wüx aaga cambaj israel apmambüw majüyiw alquiriw. Condom

amb cawac otüeng aaga nine nangaj iüm quiaj, apmacüliw micualüw Rubén, Simeón, at a Gad. Condom nejiw apmangóchan apmambüw majüyiw. Amb noleat otüeng aaga nine nangaj iüm quiaj, apmacüliw micualüw Efraín, Manasés, at a Benjamín. Ndoj nejiw apmangochiw miün apmawüw. Nganüy amb calüy otüeng a nine nangaj iüm mbich quiaj apmacül micualüw Dan, Aser, at a Neftalí, cos nejiw úmbwüx apmawüw majüyiw.

Teat Dios tarriüd ajcüwa micual Leví mambeolüw miteaats

(Números 3—4; 7—8)

Wüx ajcüwa nipilan israel tawüw tiül iüt Egipto*, Teat Dios tasaj nejiw meáwan mbas wijquiam nacualaran naw tiül noic nden, aag ayaj ocueaj nej, cos nej taton ngome tambiy nejiw wüx tümb mambiy meáwan natang micualüw nipilan egipcio. Nganüy wüx nipilan israel tajlüyiw niüng ajlüy mitiüc Sinaí Teat Dios tasaj nejiw apmayar meáwan micual Leví ingow ayar nejiw. Ajcüwa micual Leví asoiquiw levita*; nawüw tiül ajcüwa nipilan quiaj Moisés maquiüüb Aarón. Teat Dios tapiüng ajcüwa levita netam mambeolüw Aarón maquiüüb alacas miteaats; at ngo ndom mambeolüw mayacüw ichecharan, cos nejíwan quiaj miteaats alndom marangüw aag ayaj. Minajiütüw levita, aag ayaj maxaingüiw miün nine nangaj iüm majoyiw mamb nguijantanej mambüw, at meáwan cuajantanej leawa netam tiül, aton mambeolüw miteaats leawa niüng alndom.

Condom Leví tajiür arojpiw micual nej: Gersón, Coat, at a Merari. Ndoj naw tiül micual micualüw Coat tajlüy a Moisés, Aarón, at alacas miteaats. Nganüy alacas micual micualüw Coat ajcüw monxaing cuajantanej naw tiül nine nangaj iüm wüx ajcüwa nipilan israel mambüw andüyiw nguijantanej. Nganüy naw tiül micual micualüw Gersón mbich nejiw nejoyiw meáwan aaga cortín* maquiüüb aaga jael omal iüm. Nganüy naw tiül micual micualüw Merari mbich nejiw monjoy aaga taula, at alacas xiül ocueaj nine nangaj iüm.

At ajcüwa nipilan leaw xeyay atamüw monaw tiül ajcüwa gajpiüp (12) micual Jacob taquiüjpiw miün anaíw carret alanaíw oleaj boy manotoj carret, mújchiw ajcüwa nipilan levita mambeol nejiw wüx minajiütüw nejiw. Ajcüwa nipilan monaw

tiül micual micualüw Merari tündiw apiquiw carret, cos ajcüwa taula leaw taleajiw xeyay naümümiw. Nganüy alijquiw carret tündiw micual micualüw Gersón, nganüy micual micualüw Coat ngome tündiw nicuajind tiül ajcüwa carret quiaj, cos ajcüwa cuajantanej naw tiül aaga nine nangaj iüm quiaj xeyay nangaj; aton Teat Dios lamapiüng netam majoyeran mamb amb wüx xiül mambitiquiw tiüt.

Aton tarangüw aaga lajlüy poch leaw netam marangüw müjchiw Teat Dios ndom majlüyiw nerixix teombas Teat Dios ajcüwa levita, condom naw wüx aaga nüt quiaj marangüw minajiüt nej. Condom tiül aaga nüt quiaj ajcüwa nipilan levita netam mambiyaw ijpüw boy, nop apmarang palan ichechiw nejiw, nganüy alinop mbich apmarang nichech wüx asoetiw nejiw.

Condom meáwan micual Leví tündiw macülüw mayeyiw tiüt aaga nine nangaj iüm, nganüy alegüy nipilan israel tündiw mayeyiw tiüt ajcüwa levita. Nganüy Moisés, Aarón maquiiüb alegüy miteaats tacülüw amb nonüt otüeng aaga nine nangaj iüm niüng ajmeleran. Nganüy micual micualüw Coat tacülüw amb noleat otüeng aaga nine nangaj iüm; micual micualüw Gersón tacülüw amb cawac otüeng; nganüy a micual micualüw Merari mbich amb calüy otüeng tacülüw.

Teat Dios tasaj Moisés andüy wüx nazareo

(Números 6; 30)

Teat Dios tasaj Moisés cuane ngo ndom marang nop jan mendiüm marang minajiüt Teat Dios acas nüt tengwüy meáwan nüt. Tajlüy arej leaw ngo ndom marang nop wüx tengual marang minajiüt Teat Dios: ngo ndom manganeow vin, ngo ndom müet uva; ngo ndom majep omal nej; at ngo ndom matüch niüng ajlüy nop nandeow masey acualaats nej, cos jondot maxol nop nandeow apmajlüy ngo merixix teombas Teat Dios. Aaga nipilan quiaj netam majlüy nerixix teombas Teat Dios meáwan nüt leawa nej lamapiüng apmarang aaga najiüt quiaj. Nganüy sitiül wüx aleaic tarang nej tajlüy ngo merixix, quiaj netam majan tiüt alinomb mandilil marang aaga najiüt quiaj.

Wüx laúmb aaga nüt leawa nej tapiüng apmarang aaga najiüt quiaj, netam maquiiüb nop sap marang palan ajmel nichech, alinop nchey sap marang nichech wüx nisoet, alinop sap marang mbajcanaran wüx ajmel nichech maquiiüb pan; ndoj nop tiül ajcüwa miteaats apmüüch Teat Dios meáwan ajcüw ayaj. Ndoj quiájan niüng ajmeleran tiül aaga nine nangaj iüm, aaga nipilan landoj marang leawa tapiüng apmarang quiaj, netam majep omal nangwang nangwang cas tawiich tiül biümb miondeats omal nej nóiquian maquiiüb canchiowaran wüx ajmel nichech. Ndoj quiaj aaga miteaats apmayar nots mipeaic aaga sap leawa landoj mambiyaw marang nambajcüch ajmel nichech, maquiiüb alacas pan mayac teowix aaga nipilan quiaj. Quiaj aaga nipilan apmüüch Teat Dios úüchan. Ndoj aaga nipilan quiaj apmüüch miác mitoet nimal aaga miteaats, at mal mifünd a nimal atnej arangüw wüx nambajcüch ajmel nichech. Ndoj marangüw meáwan aag ayaj, quiaj aw tiül aaga najiüt leaw nej tandiüm marang, ndoj alndom manganeow vin alinomb.

Wüx aljane landoj mandeac apmarang minajiüt Teat Dios, quiaj netam marang meáwan leawa Teat Dios andiüm majaw marangüch. Nganüy sitiül ngo marang, quiaj Teat Dios apmajcüy majaw nej cos leawa aaga arang ngo majneaj quiaj, ngo marang leawa tapiüng. Sitiül nop najtaj mapiüng apmarang minajiüt Teat Dios, condom sitiül miteat nej tengwüy minoj nej ngo mandiümüw majawüw marang aaga najiüt quiaj, quiaj Teat Dios apmawün wüx omeaats. Nganüy sitiül minoj nej tengwüy miteat nej mapiüngüw najneaj, tengwüy ngo mapiüngüw nicuajind, condom aaga najtaj quiaj netam marang leawa lamapiüng.

Ajcüwa nipilan israel tawüw niüng ajlüy mitiüc Sinaí andüyw Canaán

(Números 9.15—10.36)

Nde wüx tarangüch aaga nine nangaj iüm, noic oic taxot nej meáwan nüt, nganüy ongwiiüts mbich noic ran terraj nej. Condom ajcüwa nipilan israel lamajawüw ngo ndom mambüw majüyw alquiriw wúxan aaga oic alwüx nine nangaj iüm, quiaj netam mambüw mandüjpiw mamb aaga oic wüx apmaw quiaj. Condom wüx nimow (20) minüt caaw tiül amb ijquyaw caaw,

lamong nomb neat tatow awüw tiül iüt Egipto*, aaga oic taw tiül aaga nine nangaj iüm. Quiaj ajcüwa nipilan israel tandüjpiw mamb. Condom tambüw mbas ajcüwa micualüw Judá, Isacar, at Zabulón; ndoj tandüüban nejiw micualüw Leví, ajcüw monjoy taula maquiiüb meáwan cortín*; ndoj tandüüban nejiw micualüw Rubén, Simeón, at a Gad; ndoj tandüjpiwan altegüy levita* ajcüw monjoy cuajantanej netam tiül nine nangaj iüm. (Ndoj tajlüy atquiaj, cos wüx apmapeay aaga leaw netam tiül aaga nine nangaj iüm niüng apmaxojtüw, aaga oleaj nine nangaj iüm landoj lamalombochiw, üp miün mayacüw tiül leawa netam.) Ndoj tandüüban nejiw minipilanüw Efraín, Manasés, at Benjamín. Ndójjwüx tawüw quiaj minipilanüw Dan, Aser at a Neftalí.

Ajcüwa nipilan israel tandeacndeacüw wüx ombas Teat Dios ijmbüw
(*Números 11*)

Ngome xeyay nüt ajcüwa nipilan israel tandeacndeacüw wüx aaga naeleay cuajantanej leawa teamamongochiw. Condom Teat Dios tajcüy majaw nejiw, quiaj tüüch majmiüc biümb mambel niüng axojtüw. Quiaj tambüw masajüw Moisés matün ocueaj Teat Dios maxejquien aaga biümb. Ndoj Moisés atquiaj tarang, quiaj Teat Dios taxejquien aaga biümb.

Ajiür miün acas nüt, ajcüwa nipilan israel paxiüt ocueajiw üetiw maná*, tandiümüw müetiw leaw tüetiw nomb tiül Egipto*. Tandüyiw wüx ajcüyiw alinomb, quiaj Teat Dios tajcüy majaw nejiw. At Moisés tajcüy majaw nejiw, tasaj Teat Dios lango ndom majlüy wüx ajcüwa nipilan quiaj, at tatün ocueaj mambeol nej. Condom Teat Dios tasaj Moisés macanchich er miow gajpowüw (70) montangtang ombasüw monxey, tapiüng apmüüch maxomüw omeajtsüw ndom mambeolüw nej. Aton tapiüng apmüüch onij ajcüw nipilan israel müetiw meáwan tiül noic caaw, mapaxijchaw müetiw nómban. Cos Moisés ngo ndom majaw sitiül naleaing Teat Dios apmüüch miün xeyay onij matüch müetiw ajcüwa seiscientos mil (600,000) monxey aaga noic caaw, quiaj tasaj nej Teat Dios:

—Xique alndom narang cuajantanej, ndoj apmejaw, ajow.

Quiaj Moisés tacanchich er miow gajpowüw (70) montangtang ombas monxey. Teat Dios tambeol nejiw mendüyiw xeyay ndom mambeolüw a Moisés. Quiaj Teat Dios tüüch mamong niüng ajlüyiw nejiw noic nadam cardom ngox. Meáwan nipilan tasapüw ajcüwa ngox quiaj mambiyaw, ndoj tujchiw mawaag aaga onij. Nganüy Teat Dios tajcüy wüx andeacndeacüw ajcüwa nipilan quiaj, áag tüüch majlüy noic monandeow quiaj niüng axojtüw. Xeyay nipilan tiün andeowüw, tandeowüw.

María maquiiüb Aarón tendeacndeacüw wüx ombas Moisés
(*Números 12*)

Ngome xeyay nüt tatow ndoj Teat Dios tüüch nejiw matsambüw ngox, quiaj María maquiiüb Aarón tapots mandeacndeacüw ngo majneaj wüx ombas michijquiaw nejiw Moisés, cos nejiw ngo majneaj majawüw aaga nambeor ombas najtaj leawa Moisés taquiiüb. At aton tapiüngüw tengual arangrangüy wüx arang natang tiül nejiw. Nganüy aag ayaj ngo maleaing, cos Moisés ngo merangrangüy wüx nicuajind. Teat Dios tajaw leaw teamandeacüw a María maquiiüb Aarón, quiaj tasaj nejiw miarobjpüéj mambüw tiül aaga nine nangaj iüm. Quiaj tapots malic Aarón maquiiüb María áag andeacüw ngo majneaj wüx ombas Moisés. Aton tasaj nejiw áagan Moisés apmandeac aweaag aleaing miün, cos néjan quiaj nerang najneaj ngo matnej aldemas nipilan. Quiaj tüüch mamongoch xeyay ngo majneaj a María, taxom nej noic xeyay ngo majneaj monandeow wüx miotaag ombas nej. Moisés tatün ocueaj Teat Dios müüch majneaj aaga necoy quiaj, quiaj Teat Dios tüüch majneaj a María; condom tapiüng netam maw tiül niüng acüliw ayaíw nüt ingow angüy leaw andeac.

Ajcüwa nipilan israel üjchiw mamb gajpiüp
nipilan mandacüwiw a iüt Canaán

(*Números 13—14*)

Condom wüx tandilil a María andüy tiül niüng acüliw alinomb, ajcüwa nipilan israel tajüyiw alquiriw tambüw matüchiw tiül nasoic Parán. Quiaj Teat Dios tasaj Moisés müüch mamb gajpiüp (12) monxey nop naw tiül noicnoic ajlüy micual Jacob,

mambüw mandacüwiw aaga iüt Canaán*. Quiaj Moisés tüüch mambüw, tasaj nejiw majawüw quiaj nguineay ajlüyiw ajcüwa nipilan moncül quiaj, nguineay ajlüy aaga iüt, sitiül najneaj iüt alndom mapiürüch. Condom quiaj tambüw ajcüwa gajpiüp monxey quiaj; tandilileaw wüx ic miow (40) nüt, tapots masajüw meáwan a nipilan israel leawa tajawüw quiaj. Tapiüngüw aaga iüt xowüy lajneaj, nganüy ajcüwa nipilan moncül quiaj xeyay napacüw, at ajlüy tiül nejiw xeyay napacüw najaljal oleajiw, nganüy micambajüw nejiw xeyay najiürüch. Aag miün Josué nop nendacüw naw tiül micual Efraín, maquiiüb a Caleb at nop nendacüw naw tiül micual Judá, nejiwan quiaj tapiüngüw ajcüwa nipilan israel netam mandüjpiw leaw lamapiüngüw apmarangüw, manojtiw aaga iüt quiaj, cos ajawüw Teat Dios apmambeol nejiw. Nganüy al gajpowüw (10) tiül nejiw mbich tengual mapiüngüw nómban ngome apndom manojtiw mayariw aaga iüt quiaj. Condom meáwan nipilan tayariw andeacüw ajcüwa gajpowüw nipilan quiaj, ngome tayariw andeacüw Josué maquiiüb Caleb. Quiaj tapots ajcüyiw masajsajüw a Moisés maquiiüb Aarón alinomb. Tapiüngüw:

—Ngwüy najneaja macüliiüts miün tiül iüt Egipto*, awüw. At tapots andeacndeacüw mapiüngüw mayacüw alinop jayats minatangüw nejiw maquiiüb nejiw mamb mandilileaw andüyiw tiül iüt Egipto.

Quiaj Teat Dios tasaj Moisés apmambiy meáwan nipilan israel ndoj apmüüch marang noic nadam cambaj ajcüw micual micualüw Moisés. Teat Dios xeyay tajcüy majaw ajcüwa nipilan israel cos masey lamarang meáwan najneajneajay wüx nejiw, nganaw mayariw andeac nej wüx tapiüng apmüüch nejiw aaga iüt Canaán. Quiaj Moisés xeyay tasaj Teat Dios sitiül marang aag ayaj, ajcüwa nipilan monaw tiül iüt Egipto apmajawüw ndoj apmapiüngüw nej ngo ndom ombas manood aaga iüt Canaán müüch ajcüwa nipilan israel, áag tambich mambiy. Aton tatün ocueaj Teat Dios mawün wüx ajcüwa nipilan quiaj alinomb. Quiaj tasaj nej Teat Dios:

—Najneaj, nganüy sanüjchiw majüyjüyiw ic miow (40) neat tiül wajchiüc. Tiül ajcüwa neat quiaj apmandeowüw meáwan ajcüwa ngo mandiümüw mayariw sandeac sanüjchiw iüt Canaán.

Áagan Josué maquiüüb Caleb apmapacüw majmeliw tiül iüt Canaán, aj nej.

Quiaj Moisés tasaj ajcüwa nipilan meáwan leawa Teat Dios lamasaj nej. Condom nejiw xeyay ngome tajneaj omeajtsüw, tandiüümüw manojtiw a Canaán, nganüy Teat Dios ngome tambeol nejiw, áag ngome tajntsopiw tiül montsoj. Aag ayaj tamongochiw cos Teat Dios lamapiüing müüch nejiw majüyjüyiw miün tiül wajchiüc ic miow (40) neat.

Coré, Datán, at Abiram tendecüw ngo majneaj wüx Teat Dios *(Números 16—17)*

Nop naxey nenüt Coré noic nüt tapiüing lango mind mayar andeac Moisés. Aaga Coré quiaj naw tiül micual micualüw Coat, micual Leví at miün nej Moisés. Átan a Datán maquiüüb Abiram, ijpüw monxey monaw tiül micual micualüw Rubén tarangüw atnej apiüing Coré maquiüjpüw al ijquiaw acoic miow ic miow gajpowüw (250) montangtang monxey. Condom tambüw majawüw Moisés maquiüüb Aarón, maliquiaw masajüw nejeyej miün quiaj tajmeliw marangüw natang tiül nipilan israel. Quiaj Moisés tasaj nejiw ráwan tiüt amb alinoic nüt apmasaj nejiw Teat Dios jane tarriüüd, jane netam müüch nej nichech leawa nipilan apmayacüw. Ndoj tapots malic Coré cos masey naw tiül ajcüwa nipilan levita* leawa Teat Dios lamarriüüd majoyiw cuajantanej leaw netam tiül nine nangaj iüm, nganüy nej ngo matüch nej, cos naleaing andiüm marang miteaats. Quiaj Moisés tüüch mamb majpaj a Datán maquiüüb Abiram, nganüy nejiw ngome tandiüümüw mambüw. Tapiüingüw masoic a Moisés nej lamawaiich nejiw cos tapiüing apmüüch nejiw macüliw tiül noic najneaj iüt; nganüy ngo mündiw aaga iüt quiaj, tengual ajüyjüyiw miün tiül wajchiüc. Aton tapiüingüw aaga Moisés ngo ndom majmel nejay miün quiaj marang natang.

Quiaj Moisés tasaj Coré raw tiüt alinoic nüt macanchich meáwan minipilan nej mbeay nine nangaj iüm, at meáwan nejiw majoyiw mamb noic nitomb maquiüüb pom. Condom atquiaj tarangüw; quiaj Teat Dios tasaj meáwan nipilan mawüw niüing ajlüyiw ajcüwa arojpwüw montangtang tiül ajcüwa nipilan tengual ajcüyiw quiaj. Condom Teat Dios tüüch lejquiam iüt

teoleajiw nejiw niüng alombomoj, tajmiücüw tiül ajcüw arojpwüw monxey quiaj maquiüjpüw micualüw nejiw, mintajüw nejiw, at meáwan leaw aneayiw nejiw. Aton Teat Dios tüüch miün biümb imiün tiül oic, aaga alwüx nangaj cüx, mambel ajcüwa ijquiaw acoic miow ic miow gajpowüw (250) monxey quiaj leawa tengual andequejchiw pom. Ndoj atquiaj Teat Dios tüüch majaraw, nej nerriiüd Aarón marang minatang miteaats.

Amb alinoic nüt ajcüwa nipilan tapots andeacndeacüw wüx ombasüw Moisés maquiiüb Aarón, cos ajcüwa nipilan israel tengual andeowüw. Quiaj Teat Dios tajcüy majaw ajcüwa nipilan quiaj, tapots mambiy nejiw; nganüy Moisés tasaj Aarón mambel pom niüng ajlüyiw a nipilan quiaj, ngwüy atquiaj alndom Teat Dios macueat mambiy. Condom Aarón atquiaj tarang, nganüy almiün wüx aag ayaj landeowüw gajpopeic mil (14,000) nipilan.

Ndoj Teat Dios tasaj a Moisés majoy acas nine xiül, notsnots naw tiül meáwan noicnoic ajlüy micual Jacob, aton netam marangüw wüx aaga nine xiül minüt aaga naxey natang tiül noicnoic ajlüyiw. At aton marang minüt Aarón wüx a nine xiül naw tiül micual Leví. Ndoj tasaj nej mayac ajcüwa nine xiül quiaj tiül a nine nangaj iüm, niüng ajlüy xeyay nangaj. Condom mixiül aaga naxey larriüjtüch marang miteaats apmajntsopntsop wüx aop nej. Moisés tasaj a nipilan israel meáwan leaw Teat Dios lamasaj nej. Quiaj meáwan noicnoic ajlüy nipilan micual Jacob tajoyiw notsnots nine xiül. Ndoj Moisés tayac tiül nine nangaj iüm. Condom wüx amb alinoic nüt tajaw nine xiül alwüx minüt Aarón ngome áagan aop tajiür, at tajiür ajpoet, teaóng aton. Ndoj atquiaj tawün a gajpiüts (12) nine xiül majawüw ajcüwa nipilan israel nejejeje. Ndoj Teat Dios tasaj Moisés majoy mamb nine mixiül Aarón andüy tiül nine nangaj iüm alinomb, cos atquiaj alndom majawüw jangantanej alinop sitiül tandiüm mendeacndeac wüx aag ngo müünd marang miteaats; quiaj Moisés tayac alinomb tiül nine nangaj iüm.

Moisés maquiiüb Aarón ngo marangüw leaw tandeac Teat Dios

(Números 20.1-13, 22-29)

Ajcüwa nipilan israel tatüchiw tiül cambaj nasoic Cades, quiaj ngo majlüy yow manganeowüw. Quiaj nipilan tajcüyiw masajüw a Moisés:

—Ngwüy najneaj jondot Teat Dios mambiy icoots nóiquian maquiüjpaats a Coré, Datán at Abiram. Nganüy icona ¿neol tewün xicon tiül Egipto*? Nganüy aaga iüt cam xowüy lawaag, ngo majntsop nicuajind, ngo majlüy yow manganeowaran, awüw.

Condom Moisés maquiiüb Aarón tambüw andüyiw mbeay nine nangaj iüm. Quiaj Teat Dios tasaj Moisés:

—Iyar ingot, ndoj tecanchichan meáwan nipilan mequiiüb a Aarón. Ndoj terndeac mesaj a xeech piedra, quiaj apmaw yow tiül, ajow.

Quiaj Moisés maquiiüb Aarón tacanchichaw nipilan, ndoj Moisés tajcüy masaj nejiw:

—¡Xique ngo najaw neol tetam nawün yow tiül aaga piedra cam, sitiül icona nermejchiün! aw.

Condom tawüüch ijmbüw awüüch aaga piedra naag angot nej, quiaj taw yow tiül a piedra, taw xeyay, tatüch manganeowüw meáwan nipilan meáwan nimal. Teat Dios tajcüy majaw Moisés maquiiüb Aarón cos ngome tarangüw leaw tandeac nej; cos tasaj a Moisés mendeac masaj aaga piedra. Nganüy nej ingow arang aag ayaj, tajcüy masaj nipilan cas tawüüchwüüch aaga piedra. Quiaj Teat Dios tasaj Moisés maquiiüb Aarón langome apmaquiüjpüw mamb ajcüwa nipilan israel andüy tiül iüt Canaán*. Naleaing apmandeowüw miün tiül wajchiüc. Condom ngome xeyay nüt tandeow Aarón. Quiaj Eleazar natang micual nej, aag leaw aliün majlüy, tarang minatang miteaats.

Tendeacndeacüw alinomb nipilan israel; quiaj Teat Dios tüüch mamb ndiüc matooch nejiw

(Números 20.14-21; 21.4-9)

Condom wüx ajcüwa nipilan israel laliüc matüch ic miow (40) neat ajüyjüyiw tiül wajchiüc, tandüyiw wüx ajcüyiw alinomb majawüw Moisés maquiiüb Teat Dios. Aliw tiül tiüüd andüy

tiül iüt Canaán*, nganüy netam maquiüjpüw alinots tiüüd aaga xeyay najal cos ajcüwa nipilan monaw Edom*, micual micualüw Esaú, micoj Jacob, ngo müüch nejiw mamongoj tiül miüütüw nejiw. Quiaj ajcüwa nipilan israel tendeadendeacüw mapiüngüw lapaxiow ajüyjüiw tiül wajchiüc, at lapaxiow üetiw maná*. Áag Teat Dios tüüch mamb ndiüc andüy tiül mindeniw nejiw matatojchiw nejiw; xeyay nipilan tandeowüw. Nganüy ajcüwa nipilan tayajcüw Teat Dios neech mamb ajcüwa ndiüc matooch nejiw, áag ajcüiw. Quiaj tambüw masajüw Moisés matün ocueaj Teat Dios mawün ajcüwa ndiüc quiaj. Ndoj atquiaj tarang Moisés. Quiaj Teat Dios tasaj nej marang nop ndiüc bronce, mayac cawüx wüx omal nots xiül. Atquiaj wüx jangantanej nipilan matooch nej aaga ndiüc, sitiül apwantsam majaw aaga ndiüc bronce, atquiaj alndom maw wüx. Quiaj Moisés tarang aaga ndiüc bronce, ndoj xeyay nipilan natocheranüw tawüw wüx, áagan ajawüw aaga ndiüc bronce quiaj.

Ajcüwa nipilan israel miijmbüw atsojow tajntsopiw wüx

(Números 21.21-35)

Ajcüwa nipilan israel tujchiw mamb acas matüniw manguiayiw niüng ajlüy minatang nenajiüt ocueajiw nipilan amorreo*, ajcüw moncül amb nonüt otüeng lam Jordán, masajüw müjchiw nejiw mamongoj najnej miün ambüw tiül miüütüw nejiw. Nganüy nejiw tapiüngüw ngwüy, tacanchich minipilan nej tambüw matsojow. Condom ajcüwa nipilan israel tacanchichaw minipilanüw nejiw aton, tembiyayej maquiüjpüw nipilan amorreo. Ajcüwa nipilan israel tajntsopiw, tumb mambiyaw, ndoj tayariw miüütüw amorreo, tacüliw tiül. Wüx ndoj aag ayaj, tambüw andüyiw tiül iüt nenüt Basán*; quiaj aaga minatangüy nenajiüt tiül aaga iüt quiaj tacanchich minipilan nej, tambüw membiyayej maquiüjpüw nipilan israel. Quiaj Teat Dios tasaj nipilan israel nde mimboloj, cos nej apmambeol nejiw majntsopiw wüx tiül aaga montsoj quiaj aton. Tambiyaw ajcüwa nipilan monaw Basán, ndoj tacüliw tiül miüütüw nejiw.

Minatangüy nenajiüt tiül Moab tatün ocueaj Balaam mamb mandeac ngo majneaj wüx ombasüw nipilan israel

(Números 22—25; 31)

Wüx ajcüwa nipilan israel landoj ajntsopiw wüx tiül atsojow maquiüjpüw amorreo*, at maquiüjpüw nipilan monaw Basán*, quiaj tambüw maxojtüw tiül iüt nenüt Moab*, aaga nacül niüing ajlüy Canaán*, amb noleat otüeng lam Jordán. Ndoj ajcüwa nipilan moabita* xeyay mbayatoj wüx tajawüw nipilan israel xeyayiw, aton cos tajntsopiw wüx miijmbüw tatsojow.

Quiaj aaga minatang nenajiüt tiül Moab tüüch mamb majpaj nop nesüet nenüt Balaam mamb mandeac nej wüx ombasüw ajcüwa nipilan israel; at ajcüwa nipilan monaw Madián* tesojnongayej mambeolüw a moabita. Condom wüx Balaam tajaw cuane andiümüw, quiaj tasaj nejiw macülüw nej cos apmamb majaw cuane apmasaj nej Teat Dios. Ndoj Teat Dios tasaj nej nde mamb mandeac ngo majneaj wüx ombasüw nipilan israel cos nej andiüm müüch majneaj ajlüyiw. Quiaj Balaam tasaj nejiw langome apmamb.

Quiaj aaga minatangüy nenajiüt tiül Moab tüüch mamb alinoic ajlüy monxey xeyay atamüw tiül nejiw, ngo matnej ajcüwa monamb mbas. Condom nejiw tapots mawüywüyiw aaga Balaam mamb. Tasajüw nej minatangüy nenajiüt tiül Moab apmüüch nej xeyay nembeatmbeat cuajantanej sitiül mamb mandeac ngo majneaj wüx ombasüw nipilan israel. Quiaj Balaam tatün manguiaiy alinomb Teat Dios cuane netam marang. Ndoj Teat Dios tasaj nej alndom mamb, nganüy netam marang leawa apmasaj nej.

Naleaing Teat Dios ngo mind majaw mamb Balaam, áag tüüch mamb nop miángel* nej mapal nej tiül tiüüd. Balaam almajtep nop nchey mibur nej, quiaj aaga nchey bur tajaw aaga ángel alombom tiül tiüüd, nganüy Balaam ngo majaw. Condom aaga bur taw tiül tiüüd, quiaj Balaam tawüüch. Ndoj aaga ángel tamb alinomb lembem tiül tiüüd, aaga tiüüd quiaj ajürjür otüeng atnej otüeng iüm. Wüx aaga bur quiaj tajaw a ángel tandiüm mayey tiüt; naleaing tatüch xeyay wüx otüeng tiüüd, quiaj tachar oleaj Balaam wüx otüeng tiüüd. Quiaj Balaam tandüy wüx mawüüch

alinomb. Ndoj aaga ángel tamb lembem alinomb tiül narix tiüüd. Condom quiaj aaga bur peaad tiüt wüx tajaw a ángel; xeyay tajcüy Balaam tapots mawüüch xeyay napac. Quiaj Teat Dios tüüch mendeac aaga bur, tatün manguiaj a Balaam neol tawüüch nej. Condom Balaam tapiüing tawüüch cos teamüüch nej marang atnej nop chach. Ndoj aaga bur tandüy wüx matün manguiaj a Balaam ngüt nej ngome tandiüm marang leawa asaj nej. Quiaj Balaam tapiüing ngomeáag marang. Quiaj Teat Dios tüüch majaw a Balaam aaga ángel alembem tiül tiüüd alteowix nej nots espada*. Aaga ángel tapots malic Balaam aag awüüch mibur nej. Aton tapiüing nej iün mapal nej mitiüüd nej. Condom Balaam tapiüing najneajay alndom mandilil; nganüy aaga ángel tasaj nej alndom mamb maquiiüb mamb ajcüwa monpaj nej, naleaing netam mapiüing áagan leawa Teat Dios apmasaj nej mapiüing.

Atquiaj Balaam tamb andüy niüng ajlüy minatang nenajiüt tiül Moab. Condom wüx amb alinoic nüt tajtepiw wüx noic tiüc, nde imiün quiaj ajüic niüng axojtüt a nipilan israel. Quiaj Balaam tasaj minatang nenajiüt tiül Moab marang ayaíw artül*, cas tamb mayac nop boy alinop sap wüx meáwan artül. Condom aaga minatang nenajiüt tiül Moab atquiaj tarang. Ndoj quiaj Balaam tapiüing maciül nej quiaj cos apmamb majaw ngwüy aleaic apmasaj nej Teat Dios. Quiaj Balaam tamb andüy ninguiün quiriw, ndoj Teat Dios tasaj nej leawa netam mapiüing. Quiaj tandilil tasaj aaga minatangüy nenajiüt tiül Moab:

—Ique teaach mamb najpaj niün nandeac ngo majneaj wüx ombasüw nipilan israel, nganüy ngo ndom narang cos Teat Dios andiüm müüch majlüyiw najneaj. Nej lamüüch mexeyayiw lango ndom mateowaranüw. Xique malüy sapiüing ndom narang nop tiül nejiw, aw.

Condom wüx aaga natang nenajiüt tiül Moab tanguiaj aag ayaj, tajcüy xeyay; nganüy Balaam tasaj nej leaam omeaats, nej apmandeac áagan leaw Teat Dios asaj nej.

Quiaj aaga natang nenajiüt taquiiüb mamb Balaam andüy wüx alinoic tiüc, tarang alayaíw artül, aton tayac boy at sap aton. Quiaj Balaam mbich tapiüing:

—Ijaw mejaw, Teat Dios ngo mangowüüch andeac, ngo matnej arang nipilan. Nej lamapiüing apmüüch majneaj ajlüyiw ajcüwa

nipilan israel, condom atquiaj apmarang. Cos aag ayaj leawa nej lamasaj xic mandeac, ngo ndom nangowüüch sandeac. Teat Dios ngo majcüy majaw nipilan israel, almaquiiüb nejiw; nejingüind ngo ndom mandeac ngo majneaj wüx ombasüw nejiw, aw.

Condom aag ayaj ngo mayar nej omeaats manguiaay aaga minatangüw nipilan tiül Moab, quiaj tasaj Balaam sitiül ngo ndom mandeac ngo majneaj wüx ombasüw ajcüwa nipilan israel, nde mambeol.

Ndoj quiaj aaga minatangüy tiül Moab taquiiüb Balaam andüy wüx amb arojpwüw tiüc, tarang quiaj alayaíw artül, at tambiy boy maquiiüb sap. Quiaj mbich Balaam taton ngo marang nicuajind, cos ajaw naleaing Teat Dios andiüm müüch majlüyiw najneaj nipilan israel. Tajaw lareng niüng axojtüw a nipilan israel, quiaj miespíritu Teat Dios tasaj nej leaw netam mandeac. Quiaj Balaam tapiüng:

—Teat Dios teamüüch xic najaw ranüy wüx ajcüwa nipilan israel. Nejiw apmarangüw xeyay nadam wüx iüt cos naleaing Teat Dios tengüial mambeol nejiw, apmambeol nejiw mambiyaw leaw ajcüyiw maquiiüjpüw. Apmüüch mamongochiw ngo majneaj leaw andiümüw majawüw mamongochiw ngo majneaj ajcüwa nipilan israel. Aton apmüüch majlüyiw najneaj leaw andiümüw majawüw mamongochiw najneaj nipilan israel, aw.

Condom wüx tanguiaay aag ayaj minatangüy tiül Moab xeyay tajcüy, tüüch mandilil Balaam andüy aniüng nej. Tasaj nej lamapiüng apmüüch nej majiür xeyay tomiün; nganüy langome apmüüch nej nicuajind. Quiaj Balaam tandüy wüx mapiüng nej netam mandeac leaw Teat Dios asaj nej. Tapiüng najneaj alndom mandilil. Nganüy tapiüng aliün majiür alacas poch cuane mandeac, tasaj:

—Teat Dios tengüial müüch xic najaw andüy wüx nipilan israel ranüy. Teanajaw nop nipilan israel leaw apwijquiam tíulan ajcüwa neat aliüc miün quiaj. Nej apmembiy moabita*, edomita*, amalecita*, at ajcüwa ceneo* aton, aw.

Quiaj ndoj Balaam tamb andüy aniüng nej.

Ndoj Balaam tasaj ajcüwa montaj monaw Moab at monaw Madián mayambüw nguineay alndom müjchiw majlüy ngo majneaj tiül nipilan israel. Cos montaj napench omalüw quiaj

tambüw awüyayej wüx ateapeayiw nipilan israel, ndoj tasajüw mambüw tiül minangox nütiw nejiw wüx apmayacüw nimal marang ichechiw nejiw müjchiw narangüch midiosüw nejiw. Atquiaj altiül nipilan israel tapots andüjpiw narangüch dios, aton tameayiw maquiüjpüw montaj monaw Moab at monaw Madián.

Condom quiaj Teat Dios tajcüy xeyay majaw nejiw, tasaj Moisés maquiüüb alacas monlüy wüx nipilan israel mambiyaw meáwan nipilan leaw tandüjpiw narangüch dios. Aton tasaj nejiw masapüw ajcüwa nipilan monaw Madián, müjchiw mamongochiw naél, áag lamawaijchaw a nipilan israel. Quiaj ajcüwa nipilan israel tacanchichaw noic ajlüy montsoj, tambüw membiyayej maquiüjpüw nipilan monaw Madián. Condom nejiw nipilan israel tajntsopiw wüx tiül aaga montsoj quiaj. Tambiyaw a Balaam at ajcüwa nipilan monaw Madián. Ndoj taquiüjpüw mamb ajcüwa montaj at namix quich, at a nimal, aton cuajantanej leaw ocueajiw nipilan monaw Madián tajoyiw. Ndoj taquiüjpüw mamb ajcüwa nipilan leaw ndeajtoj, at cuajantanej leaw taxainguiw, tujchiw Moisés maquiüüb Eleazar minatang miteaats. Quiaj tajcüy Moisés cos ngo mambiyaw ajcüwa montaj aton, cos nejiw tambüw mawaijchaw ajcüwa nipilan israel, áag tandüjpiw narangüch dios. Ndoj quiaj tambiyaw meáwan namix quich at meáwan montaj. Aag miün monüx nganaw majiürüw minojow mbich taton ngame tambiyaw.

Ndoj Moisés tüüch leam omeajtsüw lajlüyiw ngo merixix teombas Teat Dios, cos tajlüyiw niüng ajlüy nandeow nipilan. Quiaj netam marangüw aag leawa lajlüy lamayac Teat Dios, ndom majlüyiw nerixix alinomb teombas nej. Aton netam müjchiw majnej meáwan niüng acüliw; alngün tiül cuajantanej ocueajiw nejiw netam ajmel tiül biümb, alacas netam majantsüch. Quiaj Moisés maquiüüb Eleazar tajineaw cuajantanej leaw xaijnguiat ocueajiw monaw Madián müjchiw ajcüwa montsoj, at nipilan levita* tujndiw, at alegüy nipilan aton tatüch nejiw.

Moisés tateow nipilan alinomb

(Números 26)

Condom wüxan ajcüwa nipilan israel aliünüw tiül iüt nenüt Moab*, niüng ajlüy lam nenüt Jordán, Teat Dios tasaj Moisés

maquiiüb Eleazar mateowüw alinomb majüic cas nipilan ajlüy. Cos laúmb ic miow (40) neat tatow ndoj mateowüw noic. Nganüy leaw nipilan tajlüy naw wüx nimow (20) mineat nej andüy miün cam tajlüy seiscientos un mil setecientos treinta (601,730). Condom Teat Dios tapiüng naw wüx ajcüwa nipilan quiaj apmambaagayej wüx aaga iüt Canaán* wüx apmapeayiw quiaj. Ajcüwa noicnoic ajlüy micual Jacob leaw alwüx quiriw axeyayiw, ajcüw apmayariw nadam iüt; nganüy aaga xeyay apateayiw, at nine micambajüw nejiw apmayariw quiriw iüt. Condom aaga ateowaran nipilan quiaj ngome tateowüw tiül nipilan levita* cos nejiw ngome apmüjndiw noic miiütüw nejiw. Ajcüwa nipilan levita tateowaranüw noic ajlüyiw pálwüx, tatüchiw ic miow arojpüw mil (23,000) monxey at monguich, namix nine monench leaw lamong noic micajwüw nejiw.

Wüx ndot mateowüw nipilan, quiaj Moisés maquiiüb Eleazar tajawüw laúmb mandeowüw meáwan ajcüwa nipilan israel leaw tateowaranüw niüng ajlüy mitiüc Sinaí. Aag miün Josué, Caleb maquiiüb Moisés aliün mapacüw. Nganüy meáwan tandeowüw tiül wajchiüc atnej Teat Dios tapiüng, cos ngo mayariw andeac Teat Dios wüx apiüng apmüüch nejiw a iüt Canaán.

Acas nipilan israel tatüniw iüt amb nonüt otüeng aaga lam Jordán

(Números 32)

Ajcüwa nipilan israel naw tiül micual micualüw Rubén maquiiüb micual micualüw Gad tajiürüw xeyay nimal. Condom tajawüw aaga iüt nacül amb nonüt otüeng aaga lam Jordán xeyay najneaj niüng alndom mejüyay nimal. Quiaj tasajüw Moisés andiümüw mayariw aaga iüt quiaj ingow ayariw iüt tiül Canaán*. Condom wüxan tanguiaj aag ayaj Moisés ngome tajneaj mayaag, cos apiüng a nej alndom müjchiw machiweaw omeajtsüw meáwan nipilan, atnej tarangüw ajcüwa gajpowüw (10) mondacüw iüt lamajiür ic miow (40) neat. Nganüy ajcüwa nipilan nawüw tiül micual micualüw Rubén maquiiüb Gad tapiüngüw apmacueatiw mintajüw nejiw micualüw nejiw tiül cambaj narangüch nadam mimuro nej, mambüw mambeolüw alacas minipilanüw nejiw manojtiw Canaán. Condom quiaj

Moisés tasaj nejiw najneaj, nganüy netam marangüw leaw lamandeacüw quiaj. Quiaj tüüch nejiw aaga iüt nacül amb nonüt otüeng aaga lam Jordán ajcüwa micual micualüw Rubén, Gad at pinawan micual micualüw Manasés.

Teat Dios tasaj nipilan israel mambajcüw a iüt Canaán
(*Números 27.1-11; 34-36*)

Teat Dios tasaj Moisés nguiane aleaw apmatüch aaga iüt Canaán*. Aton tasaj mambajcüw aaga iüt quiaj. Netam masüetiw wüx jane apmayar tiül ajcüwa ojquiej noicnoic ajlüyiw quiaj alwüx pinawan, leawa apmacüliw amb noleat mbeay aaga lam Jordán. Cos Josué apmajlüy wüx ajcüwa nipilan wüx apmandeow Moisés, Teat Dios tapiüng nej maquiüüb Eleazar minatang miteaats, netam mambajcüw aaga iüt. Aton tajmel nopnop monxey naw tiül meáwan noicnoic ajlüy micual Jacob mambeol nejiw.

Aton tapiüng Teat Dios, tasaj Moisés sitiül nop naxey ngo macualüw nench, masey micual nüx nej alndom maneay mifüt nej; naleaing netam mangoch owix maquiüüb nop náwan tiül minipilan nej cos atquiaj alndom macül miün tiül nine cambaj quiaj aaga iüt.

Ajcüwa nipilan levita* ngome apmüjndiw noic quiriw iüt, naleaing netam müjndiw ic miow ojpeacüw (48) cambaj niüng apmacüliw, at aaga iüt niüng alndom majiürüch nimal amb mbeaymbeay cambaj. Meáwan noicnoic ajlüy nipilan netam müjchiw ajcüwa levita acas cambaj naw tiül Canaán leaw tujndiw mayariw. Nganüy ajcüwa noicnoic ajlüy nipilan leawa tujndiw xeyay nadamdandam iüt, netam müjchiw xeyay cambaj ajcüwa nipilan levita.

Condom anaíw tiül ajcüwa cambaj quiaj apmarangüw cambaj niüng awüneayaran. Atquiaj sitiül nop nipilan tambiy alinop nipilan ngo marang wüx omeaats, alndom mamb mewüneay tiül ajcüwa cambaj quiaj, mecuiür imiün teowix acualaats aaga nandeow quiaj. Nganüy sitiül aljane tambiy alinop arang wüx omeaats ndoj tamb tiül ajcüwa cambaj quiaj, apndeaa mandeow. Ajcüwa cambaj quiaj apmarang niüng awüneayej monbiy nipilan leaw ngo marang wüx omeaats. Aaga nipilan

jane apmamb quiaj netam macül quiaj leaw andeow aaga minatang miteaats, quiaj alndom majüyjüy nguiajantanej tengwüy mandilil andüy tiül micambaj nej. Nganüy sitiül taw wüx nganaw mandeow aaga natang miteaats at taxom nej aljane tiül acualaats aaga nandeow quiaj mambiy nej, aag acualaats aaga nandeow quiaj ngome apmajmel asoet. Atquiaj Teat Dios tasaj nejiw marriüjtüw arej cambaj niüng awüneayaran amb necamb nonüt aaga lam Jordán, alarej amb necamb noleat.

Moisés taquiaach nipilan montang tiül wajchiüc guineay marangüw

(Deuteronomio 1—11)

Wüx lamatüch ic miow (40) neat tatow ajcüwa nipilan israel tawüw tiül iüt Egipto*; nganüy landojay apmajmeliw tiül iüt Canaán* leaw Teat Dios lamapiüng apmüüch nejiw. Moisés lamajaw, nej ngome apmajmel tiül iüt Canaán maquiüjpüw minipilan nej, cos Teat Dios lamasaj nej apmandeow wüxan nganaw majmeliw. Nganüy wüxan nganaw mandeow, tandiüm müüch leam omeajtsüw nipilan israel aaga poch leaw Teat Dios lamüüch nejiw majawüw lamajiür ic miow (40) neat wüx mitiüc Sinaí, cos latangüw alinoic ajlüy nacualaran wüx tajüyjüyiw tiül wajchiüc.

Condom quiaj Moisés tandeac masaj nejiw guineay Teat Dios tandiüm müüch miteatiw nejiw mambüw macüliw tiül aaga iüt Canaán; guineay tujchiw mamb gajpiüp mondacüw tiül aaga iüt quiaj; at guineay miteatiw nejiw timboloj majmeliw quiaj. Tasaj nejiw aton áag Teat Dios tüüch nejiw majüyjüyiw miün tiül wajchiüc ic miow (40) neat, leaw ümb mandeowüw nopnop ajcüwa nipilan leawa timboloj majmeliw tiül iüt Canaán. Aag miün ijpüw nipilan aliün mapacüw minaw tiül leawa tandeowüw, aag ayaj Josué maquiiüb Caleb; cos nejiw ijpüw quiaj mondacüw leaw tandiümüw majawüw majmeleran tiül Canaán. Aton tüüch leam omeajtsüw guineay tajntsopiw wüx tiül ijmbüw ambiyayej, noic wüx atsojow maquiüjpüw cambaj amoreo*, nganüy alinoic wüx atsojow maquiüjpüw monaw Basán*. Aton aaga iüt nacül amb necamb nonüt aaga lam Jordán, aag ayaj taneayiw ajcüwa nipilan quiaj, nganüy lamaneayiw

micual micualüw Rubén, Gad, alpinawan micual Manasés. Aton tasaj nejiw Moisés Teat Dios lamasaj nej ngo ndom majmel tiül iüt Canaán maquiüüb nejiw, at tapiüng wüx nej apmandeow Josué apmajlüy wüx nejiw.

Condom Moisés tüüch nejiw leaam omeajtsüw xeyay netam mandüjpiw opech marangüw meáwan leaw apiüng Mipoch Teat Dios wüx apmacüliw tiül Canaán. Aton tasaj nejiw xeyay nembeat maquiajchiw wüx Mipoch Teat Dios micualüw nejiw at micual micualüw nejiw. Aton tasaj nejiw xeyay nembeat leaw lamasoiquiw, nde mayambüw narangüch dios. Cos tiül aaga nüt wüx Teat Dios tendead masaj miteatiw nejiw, at tüüch nejiw a gajpowüw (10) xeyay nembeatmbeat poch, nganaw majawüw nicuajind wüx ajcüwa narangüch dios quiaj; leawa naleaing tanguiaiyw andeac nejay Teat Dios. Cos ngo ndom majndüp nop narangüch dios, tengwüy nop narangüch nipilan, tengwüy nop nimal, noic piedra, at nüt, caaw, ocas. Ndoj Moisés nómban tasaj nejiw sitiül mandüjpiw nop narangüch dios, Teat Dios apmüüch nejiw mamongochiw xeyay ngo majneaj, apmawün nejiw tiül Canaán, cos atquiaj alndom mandüümüw alinomb mayambüw nej.

Tasaj nejiw meáwan najneajneaj leaw lamarang Teat Dios wüx nejiw. Nejiw miün quiaj lamanguiaiyw andeac Teat Dios nejay; aton nómban Teat Dios ngomeáag mawün wüx noic nadam cambaj niüng ajiürüw xeyay naél, atnej tarang wüx nejiw. Ndoj Moisés tasaj nejiw, aaga poch leaw Teat Dios tarang maquiüüb miteatiw nejiw aliün membeat, cos aaga poch leawa Teat Dios tarang maquiüüb cambaj israel nembeat meáwan nüt, ngo majiür ümb.

Aton Moisés tandüy wüx masaj nejiw aaga gajpowüw membeatmbeat poch leaw Teat Dios tüüch nejiw wüx tendead imiün wüx mitiüc Sinaí. Tüüch nejiw leaam omeajtsüw aton meáwan poch leaw Teat Dios lamasaj nejiw, at tasaj nejiw meáwan wüx tajcüiyw miteatiw nejiw masajüw Teat Dios nde wüx tawüw tiül iüt Egipto. Tasaj nejiw nde mandüiyw wüx majcüiyw, at nde marangüw ngo majneaj majiüc cuane apmarang wüx nejiw Teat Dios. Aton tasaj nejiw meáwan tajlüy tiül ajcüw ic miow (40) neat lamong quiaj, Teat Dios tajaw nejiw

majüic sitiül apmayariw andeac nej ngwüy ngo mayariw. Tasaj nejiw nguineay Teat Dios tüüch nejiw mamongochiw xeyay lop, ndoj tüüch nejiw maná* müetiwi. Cos atquiaj ndom majawüw nipilan ngome aag miün nüeteran alndom mepacayej, naleaing naag Mipoch Teat Dios alndom müüch mapacaran aton.

Aton Moisés tasaj nejiw:

—¡Inguiayiün nipilan israel! Jehová, aag ayaj Midiosaats. Nej miün quiaj Teat Dios. Netam mandiümaats mayacaats wüx omeajtsaats. Netam leaam omeajtsaats Mipoch Teat Dios meáwan nüt. Netam maquiajchiiüts wüx micualaats, aton netam mandeacaats wüx aaga poch quiaj meáwan nüt nguijantanej ajlüyiiüts. Netam marangaats aaga poch wüx nawig cas tayacaats tiül noic nine iquial, ndoj cas teoeliiüts wüx owixaats, at teombas omalaats. Aton netam marangaats aaga poch wüx oleaj mindeniüts, at wüx ombeay ombiümaats, ajowiw.

Aton tasaj nejiw wüx apmapeayiw tiül iüt Canaán netam mambiyaw meáwan nipilan moncül quiaj, cos micostumbrejüw nejiw xeyay ngo majneaj, tapiüng:

—Ngo ndom merangan alinoic poch at ngo ndom mengoch iwixan mequiüjpan monaw quiaj, cos sitiül merangan ngünantanej tiül ayaj, nejiw apmüüch icon meyariün imbeayiün mendüjpiün narangüch midiosüw nejiw, aw. Aton tasaj nejiw netam mandrojchiw ombas meáwan artül*, meáwan narangüch dios, at cuajantanej aleaic leaw andüjpiw monaw Canaán; atquiaj ngome apmandiümüw mandüjpiw wüx. Aton tasaj nejiw netam mayambüw áagan Jehová, aag naleaing Teat Dios nej.

Condom Moisés tasaj ajcüwa nipilan israel leaam omeajtsüw Teat Dios ngome tarriiüd nejiw cos arangüw najneaj; cos naleaing andiüm nejiw, aton cos tengual mapalüch marang leaw tasaj mixejchiw nejiw Abraham, Isaac ata Jacob. Tasaj nejiw aton nde ndrom omeajtsüw wüx Teat Dios wüx apmacüliw tiül iüt Canaán, wüx apmajiürüw meáwan cuajantanej aneayiw nejiw. Tapiüng aton Teat Dios teamüüch nejiw aaga iüt Canaán quiaj cos ajcüwa nipilan monaw quiaj xowüy arangüw ngo majneaj, ngome cos nejiw netam mayariw. Aton tüüch nejiw leaam omeajtsüw nguineay catscatsúyan ajcüyiw mandeacüw wüx Teat Dios wüx tengual ajüyiw tiül wajchiüc. Ndoj tapiüng:

—Jehová Midiosaats ngome alngün xeyay atün ocueajiiüts marangaats. Aag miün mayambaats nej mandüjpiiüts opech aaga poch leaw nej lamüüch icoots, mandüümaats nej mayacaats wüx omeajtsaats, marangaats leaw apiüng mipoch nej. Ich leam imeajtsan ajcüwa poch quiaj cos aag ayaj apmambeol icon majneaj ijlüyiün. ¡Iyamban imeajtsan ndoj apmejawan! Teat Dios tarang aaga iüt, tarang aaga cielo, tarriiüd icoots, at mixejchiiüts, marangaats minipilan nej, aw.

Ndoj Moisés tüüch nejiw majawüw sitiül marangüw leaw apiüng Mipoch Teat Dios, Teat Dios apmawün ajcüwa nipilan cananeo, ndoj apmüüch nejiw aaga iüt Canaán. Aton apmüüch majoet ndom matang najneaj merangüy leawa napiürüch.

**Moisés tüüch leam omeajtsüw
nipilan israel wüx Mipoch Teat Dios**

(Deuteronomio 12—26)

Condom Moisés tüüch leam omeajtsüw ajcüwa nipilan israel leaw poch lamandea Teat Dios netam marangüw. Tandea acas andea manguiayiw ajcüwa poch leaw Teat Dios tüüch nejiw wüx mitiüc Sinaí, at alacas jayats poch leaw Teat Dios tasaj nej. Tasaj nejiw cuane netam marangüw sitiül alngün nüt mandüümüw majiürüw nop natang nenajiüt atnej ajjürüw alacas cambaj. Ngo ndom mayacüw marang nenajiüt nop napeay miün nipilan. Condom aaga natang nenajiüt quiaj ngo ndom mandüüm majiür xeyay cawüy, ngo ndom majiür xeyay montaj, at ngo ndom majiür xeyay tomiün. Nejingüind natang nenajiüt ngo ndom mandüüm maquiüb nejiw mandilileaw andüyiw Egipto*. At netam majiür teowix nej Mipoch Teat Dios, netam mateow meáwan nüt.

Condom Moisés aton tasaj nejiw wüx mondeac andea Teat Dios. Tapiüng sitiül nop nipilan mapiüng nej andea andea Teat Dios, netam majawüw leaw apmandea sitiül naleaing apmajlüy atnej apiüng, ngwüy ngo maleaing ngome apmajlüy. Cos atquiaj alndom majaraw sitiül naleaing nej nop nendea andea Teat Dios leawa Teat Dios lamüüch nej, tengwüy awün miün wüx omeaats. Teat Dios apmambiy ajcüwa nipilan monwaiich monpüangan üüch nejiw miün Teat Dios mandeaacüw andea

nej, tengwüy monpiüng mondeac andeac nop narangüch dios. Aton tasaj nejiw nde mambüw majawüw monsüet atnej mbójan marangüw monaw palpálwüx cambaj, cos Teat Dios ngo mind majaw ajcüw ayaj.

Aton Moisés tasaj ajcüwa nipilan israel alngün nüt Teat Dios apmüüch nejiw alinop nendeac andeac Teat Dios at nej. Nej apmasaj nejiw leaw Teat Dios andiüm majaw marangüch; nganüy sitiül ngo mangochiw ombas aaga nendeac andeac Teat Dios quiaj, condom Teat Dios apmajaw cuane apmarang wüx ombasüw.

Aton tasaj nejiw, wüx ndeaam nop nipilan nerang alngün nadam nisoet, netam majlüy ijpüw monjaw wüx leaw tarang.

Aton Moisés tasaj nejiw aag agüy:

Sitiül merrondan onic nop nipilan leaw tarang nadam nisoet, netam mewün tiüt najen cas temiütan túlan aaga nüt quiaj; cos Teat Dios ajaw aaga nisoet quiaj xeyay ngo majneaj, áag tüüch marrondaran onic.

Aton sitiül mexoman ombiüm quiec altiül aomb nej tengwüy naliw quiec, alndom mejoyiün aomb nej tengwüy mequiüjpan aaga naliw quiec, nganüy aaga nchey quiec netam metsambijchan mamb.

Nejinguind nipilan amonita* tengwüy moabita* ngo ndom marang micual cambaj israel, cos nejiw tandiümüw mangüyiw aaga Balaam mandeac ngo majneaj wüx imbasan.

Aton sitiül memongon tiül noic corrül niüng apiürüch uva naneayeran, alndom mepejtiün aaga uva leaw alndom meatiün quiaj, ngo ndom mapiüngüw inejtiün; at ngo ndom mepejtiün mejoyiün meatiün alinoic nüt tengwüy cawül quiaj. Atanquiaj alndom marangüch wüx trigo tengwüy alinoic napiürüch.

Sitiül nop naxey macueat mintaj nej wüx arang alngün ngo majneaj mawün aniüng nej, netam müüch noic nawiig niüng apmapiüng wüx lacueatayej.

Nejinguind ngo ndom müünd mamongoch ngo majneaj mangüy cuajantanej nisoet leaw tarang miteat nej tengwüy micual nej. Alndom sitiül nejay nerang.

Ngo ndom mamongochiw wüx ic miow (40) ajwüch naag xiül nop nerang nisoet.

Ngo ndom mayacüw minchiiüts ombeay boy wüx tengual atajtüw osaab soex; netam müjchiw müet noic pite osaab soex sitiül nind üet.

Sitiül nop naxey mandeow, macúlan mintaj nej lemben omal, ngome tajiür awaag nicuajind micual awaag, ndoj nop tiül michiig tengwüy micoj aaga naxey quiaj netam mengoch owix maquiiüb; ndoj aaga nine mbas apmacualüw apmüünd marang atnej micual aaga nandeow naxey. Atquiaj alndom mayar miíüt nej.

Moisés tasaj ajcüwa nipilan israel alacas poch ndójuwüx andeac
(Deuteronomio 27—30)

Condom wüx Moisés tandeac ndójuwüx mipoch nej mapaj ocueajiw ajcüwa nipilan israel, tapiüng:

—Iyacan wüx imeajtsan nguineay merangan meáwan Mipoch Teat Dios cos nej apmüüch mamongoch xeyay ngo majneaj jangantanej ngo mayar meáwan mipoch nej. Ndoj tíulan aaga nüt wüx apmemongon aaga lam Jordán mejmeliün tiül iüt Canaán*, ilombochiün acas nadamdandam piedre wüx mitiüc Ebal, ijchan mejnin naag posol ndoj cas terangan wüx Mipoch Teat Dios. Ndoj terangan quiaj noic artül*, apmembiyan nimal marang palan ajmel nichech, at nambajcüch ajmel nichech. Irangan noic najneaj nangox nüt mapac imeajtsan, ajowiw.

Ndoj Moisés tandüy wüx masaj nejiw meáwan najneaj leaw apmarang wüx nejiw Teat Dios sitiül mandüjpiw mipoch nej. Aton tandeac wüx meáwan ngo majneaj leaw Teat Dios apmüüch nejiw mamongochiw sitiül ngo marangüw atnej lamapiüng. Sitiül mayariw andeac Teat Dios, nej apmüüch majneaj ajntsop meáwan apiürüw tiül micorrüliw nejiw, apmüüch nejiw majiürüw xeyay nimal, apmüüch mexeyay micualüw nejiw. Aton apmajntsopiw wüx meáwan apmembiyayej maquiüjpüw moncüy majaw nejiw. Nganüy sitiül nejiw ngo marangüw, Teat Dios apmüüch nejiw miün andeowüw, apmawaag miiütüw nejiw, apmandrooch ombas omeaats micorrüliw nejiw chech, apmajlüy montiün andüy. Aton nejay Teat Dios apmüüch maquiiüb nejiw moncüy majaw nejiw, mawüniw nejiw tiül Canaán, apndajrriümoj mandüyiwiw tiül ngünantanej cambaj, niüng ngome apndom majlüyiwiw najneaj.

Ndoj quiaj Moisés tasaj nejiw mapiüngüw sitiül apmarangüw aaga poch maquiüjpüw Teat Dios leaw miteatiw nejiw tayariw; tapiüngüw apmarangüw. At tüüch nejiw majawüw Mipoch Teat Dios, aag ayaj ngome naél marangüch. Tasaj nejiw marriüjtüw ngün andiümüw, sitiül apmarangüw najneaj apmapacüw, tengwüy marangüw ngo majneaj apmandeowüw. Nganüy nej tasaj nejiw marangüw najneaj, mayambüw monapacüy. Aag ayaj apiüng sitiül apmarangüw leaw apiüng Teat Dios at mandiumüw. Tandüy wüx masaj nejiw sitiül ngo mayariw andeac Teat Dios, sitiül apmandüjpiw narangüch dios, quiaj Teat Dios apmüüch nejiw mamongochiw xeyay ngo majneaj. Atquiaj apmajawüw meáwan cambaj nguineay nipilan israel maquiüüb micorrüliw nejiw tengual amongochiw ngo majneaj cos ngo marangüw atnej apiüng a poch leaw lamarangüw maquiüjpüw Teat Dios. Nganüy sitiül mandilileaw alinomb mandüjpiw Teat Dios, marangüw leaw nej apiüng, xeyay apmajneaj omeaats majaw nejiw, apmüüch mandilileaw andüyiw Canaán, apmüüch majneaj ajlüyiw alinomb.

Moisés tandeow, Josué tarang natang tiül israel

(Números 27.12-23; Deuteronomio 31—34)

Condom wüx ndot masaj nejiw aaga ndóiwüx poch nguineay alndom marangüw, quiaj tasaj nejiw a Moisés lamajiür coic miow nimiow (120) mineat nej, laliüc mandeow. Nganüy Josué apmarang ingow nej, nej apmaquiüüb nejiw andüy tiül iüt Canaán*. Aton tasaj Josué maquiüüb ajcüwa nipilan israel nde mimboloj.

Ndoj quiaj Moisés tarang meáwan Mipoch Teat Dios wüx noic nambiülaran nawiiig, ndoj tüüch ajcüw nipilan levita* maquiüüb ajcüw natangtang ombasüw monxey monquiaach nipilan israel, tasaj nejiw mateowüw wüx apmatüch aaga neat netam maxojtüw, meáwan ayaíw neat, wüx apmatüch minangox nüt nine nden. Netam mateowüw napac manguiyiw meáwan nipilan israel jánwüx monxey, montaj, ata namix quich.

Condom Teat Dios tasaj Moisés laliüc mandeow, tasaj nej mapaj Josué maquiüüb mamb andüyiw tiül nine nangaj iüm. Ndoj Moisés atquiaj tarang. Quiaj Teat Dios tejüiquichay tiül noic oic

tiül nine nangaj iüm. Tasaj a Josué nde mimbol, cos meáwan nüt nej apmaquiiüb nej, apmambeol nej maquiiüb ajcüwa nipilan israel andüy tiül Canaán. Nganüy a Moisés tasaj mayac owix nej wüx omal Josué niüng ajlüyiw ajcüwa nipilan israel, majawüw nguineay Josué lamayar minajiüt Moisés. Ndoj atquiaj tarang a Moisés.

Ndoj quiaj Moisés maquiiüb Josué tajiüngüw soen manguiyiw nipilan israel. Aaga andeacüw quiaj andeac wüx nguineay ajneaj, nguineay cuajantanej alndom marang Teat Dios, at andeac tiül netam marangüw leaw andeac Teat Dios.

Ndoj quiaj Moisés tatün ocueaj Teat Dios mambeol nejiw, müüch majneaj ajlüyiw noicnoic ajlüyiw micual israel.

Ndoj tajtep wüx tüüc nasoic Nebo, condom nde imiün quiaj taxom majaw tiül aaga iüt Canaán. Ndoj quiájan tandeow Moisés, nejinguind ngo majaw nguiane tamiüraad Moisés. Tajlüy néjan quiaj nop leaw xeyay natang tiül mondeac andeac Teat Dios leaw tajiürüw ajcüwa nipilan israel.

Ajcüwa nipilan israel xeyay tamix omeajtsüw wüx Moisés lango majlüy. Wüx tamong ajiünts omeajtsüw, quiaj a Josué tarang jayats natangüy tiül nejiw. Teat Dios tüüch nej maxom omeaats xeyay.

Nipilan israel tamongoj aaga lam Jordán aquiüüb nejiw Josué *(Josué 1—5)*

Wüx landeow Moisés, quiaj Teat Dios tasaj Josué maquiiüb mamb ajcüwa nipilan mamongoj aaga lam Jordán mandüyiw tiül iüt Canaán*, leaw Teat Dios lamapiüing apmüüch nejiw. Aton Teat Dios lamapiüing apmambeol nejiw meáwan wüx apmatsojow, ndom maneayiw nómban aaga iüt quiaj. Áag tasaj nejiw Josué netam leam omeajtsüw meáwan nüt wüx mipoch Teat Dios, marangüw leaw apiüing tiül aton; cos sitiül marangüw ayaj Teat Dios apmambeol nejiw. Ndoj Josué tasaj minipilan nej, nganüy landojay apmamongoj aaga lam Jordán. At tüüch leam omeajtsüw ajcüwa ijquiaw ajlüy micual Jacob alwüx pinawan leaw lamüjndiw aaga iüt amb nonüt otüeng lam Jordán, cos landoj lamapiüingüw apmambüw mambeolüw alacas ajcüw

nipilan israel membiyayej maquiüjpüw nipilan moncül tiül iüt Canaán.

Ndoj tüüch mamb alijpüw monxey mandacüwiw tiül Canaán. Quiaj ajcüwa monxey quiaj tambüw andüyiw tiül cambaj Jericó. Aaga ongwiiüts quiaj nejiw tambüw mexotayej aniüng nop najüyjüy najtaj nenüt Rahab. Aaga natang nenajiüt tiül Jericó tanguiaiy alaniüng Rahab acas mondacüw monaw tiül nipilan israel. Quiaj tüüch mamb acas monajiüt masajüw aaga najtaj müüch nejiw ajcüwa monxey quiaj. Nganüy Rahab mbas manguiay apmambüw quiaj monajiüt, tamb maxot ajcüwa ijpüw monxey quiaj tiül tigüy ponong nawaag soex nasoic lino* leaw ajlüy cawüx mal iüm. Wüx ajcüwa monajiüt tapeayiw quiaj matüniw manguiayiw wüx ajcüwa mondacüw quiaj, quiaj tasaj nejiw laawüw tiül cambaj laambüw, quiaj nejiw najénan tambüw mandüjpiw mamb.

Quiaj Rahab tamb majaw ajcüwa ijpüw nipilan israel, tasaj nejiw lamajaw Teat Dios apmüüch nejiw aaga iüt Canaán. Ndoj tatün mambeolüch atnej nej tambeol nejiw. Tapiüng majawanüw wüx, nde mambiyeranüw maquiüüb acualaats nej wüx apmambiyaw monaw Jericó. Quiaj ajcüwa mondacüw tapiüngüw najneaj. Aaga ombiüm Rahab alwüx nadam muro* leaw ayey nej tiüt cambaj; ndoj nej tayar nots tsapaj las mawün tiüt ajcüwa ijpüw mondacüw quiaj. Amb tiül noic ventan niüng ajmel nepepew tawün nejiw tiüt. Tasaj nejiw mambüw mexotayej tiül xiül er nüt ndoj cas tandilileaw majawüw aquiüjpüw nejiw. Ndoj quiaj nejiw tasajüw Rahab maoel noic nacants jael tiül aaga ventan, aton macanchich meáwan acualaats nej aniüng nej. Atquiaj nipilan israel alndom majawüw ngün aniüng nej, gana mambiyaw monlüy tiül. Quiaj tapiüng a Rahab najneaj, atquiaj apmarang. Quiaj tambüw ajcüw mondacüw.

Ndoj textotayej tiül xiül er nüt, quiaj tandilileaw andüyiw niüng ajlüy Josué maquiüjpüw alacas ajcüw nipilan israel. Tapiüngüw nguineay Teat Dios lamüüch mbayamoj majawüw nejiw ajcüwa nipilan moncül tiül Canaán.

Quiaj Teat Dios tasaj Josué masaj ajcüwa miteaats mambüw andüyiw mbeay lam Jordán majoyiw mamb aaga nangaj cüx. Ndoj Josué atquiaj tarang. Condom wüx ajcüwa miteaats

taxequiw oleajiw tiül yow, aaga lam mbajcat pinawan. Nganüy aaga yow leaw tengual acuiür quiájan palat masey tiül aaga nüt quiaj xeyay tengual apeay yow. Condom ajcüwa miteaats monjoy nangaj cüx lombotoj miün pinawan teomeaats lam macüliw mümb mamongoj meáwan nipilan. Aton Josué tüüch mamb gajpiüp (12) monxey nopnop naw tiül meáwan noicnoic ajlüy micual Jacob maxainguw noicnoic nadam piede naw teomeaats aaga lam quiaj, niüng alembejoj miteaats. Tambüw mapojnongoj niüng apmaxojtüw. Josué tüüch nejiw marangüw aag ayaj ndom leam omeajtsüw leaw Teat Dios tarang wüx nejiw tiül aaga nüt quiaj. Quiaj ajcüwa miteaats mondeaand tiüt nangaj cüx tamongoj aaga lam andüyiw noleat. Wüx tawüw tiül lam, quiaj aaga yow tandüy wüx acuiür alinomb.

Ajcüwa namix nine leaw wijquiatoj tiül aaga ic miow (40) neat wüx nipilan israel tajüyjüyiw miün tiül wajchiüc, ngome tarangüchiw wüx ombasüw nejiw aaga leawa lajlüy poch matajcüchiw circuncidar* wüx atüch ojpeacüw nüt tatow wijquiajow atnej Teat Dios tasaj Abraham netam marang. Wüx ajcüwa nipilan israel tamongoj aaga lam Jordán, Teat Dios tasaj Josué mataag circuncidar meáwan monxey. Aaga caaw quiaj aag ayaj jayats neat, quiaj ajcüwa nipilan israel tarangüw nangox nüt Pascua* tiül gajpopeic (14) minüt caaw. Tayariw a trigo napiürüch tiül Canaán merangayej pan ngo majmel neech maxip ajtsaj leaw tüetiw tiül seman ndoj Pascua. Quiaj tumb ajmiüc maná* cos lango metam nejiw.

Nipilan israel tanojtiw Jericó

(Josué 6)

Ajcüwa nipilan monaw Jericó xeyay timboloj mandüyiw ajcüwa nipilan israel. Meáwan tajlüyiw tiül cambaj; nejingüind ngo maw at ngo majmel. Nganüy mbeay cambaj palan, ngo ndom majmeleran cos ajiür nadam muro* ayey nej tiüt aaga cambaj. Quiaj Teat Dios tasaj Josué cuane netam marangüw ndom manojtiw aaga cambaj Jericó. Tasaj nej:

—Iquiiüb meáwan mimontsoj alacas miteaats mandeajndiw tiüt aaga nangaj cüx, ndoj teyeyiün tiüt aaga cambaj Jericó. Iyeyiün tiüt noic tiül noic nüt, apmerangan aag ayaj anaíw nüt.

Nejinguind ngo ndom mendeac wúxan tengual meyeyiün tiüt aaga cambaj. Wüx apmatüch ayaíw nüt, netam meyeyiün tiüt alayaíw. Condom wüx apmatüch amb ayaíw iyeyiün tiüt, quiaj ajcüwa miteaats apmatetiwi miindeaw nejiw aag miweac sap. Wüx ajcüwa montsoj apmanguiaiyw ajiünts ind, netam mepajüw nóiquian. Quiaj aaga nadam muro ocueaj Jericó apcharram tiüt. Ndoj xique sanüüch mamongochiw ngo majneaj meáwan monlüy tiül aaga cambaj quiaj. Imbiyan meáwan nipilan, at meáwan nimal, ndoj teyacan tiül nine xenangaj iüm meáwan leaw narangüch manchiüc, ndoj tembeliün aaga cambaj. Ngo ndom meyariün nicuajind leaw ajlüy tiül aaga cambaj, aj nej Teat Dios.

Josué quiaj tasaj minipilan nej leaw Teat Dios lamasaj nej, at nde mawüniw wüx nejinguind tiül cambaj Jericó, aag miün Rahab maquiiüb acualaats nej cos nej tambeol ajcüw mondacüw. Condom ajcüwa nipilan israel tarangüw meáwan atnej Teat Dios lamasaj nejiw, tayeyiw tiüt aaga cambaj Jericó noic tiül noic nüt tiül aaga anaíw nüt quiaj. Wüx tatüch amb ayaíw nüt quiaj tayeyiw tiüt ayaíw ayeyiw tiüt. Quiaj ajcüwa miteaats tatetiwi miindeaw nejiw, ajcüwa montsoj tepajüw napac; quiaj aaga nadam muro charrat tiüt. Andüüb miün tajmeliw ajcüwa montsoj tiül Jericó, tumb mambiyaw meáwan nipilan at meáwan nimal, aag miün a Rahab maquiiüb acualaats nej tajwanüw wüx. Condom ajcüwa ijpüw monxey leaw tambüw mendacüwiw tambüw majanüw a Rahab maquiiüb acualaats nej, taquiiüjpüw mamb andüy niüng axojtüw. Quiaj tambeliw aaga cambaj Jericó.

Nipilan israel tandiümüw manojtiw a Hai

(Josué 7—8)

Condom nop tiül ajcüwa nipilan israel ngome tarang leaw tapiüng Teat Dios, nde maxainguw majoyiw leaw apmaxümüw tiül cambaj Jericó. Aaga naxey quiaj, nenüt Acán, tajaw noic ajlüy oro, ategüy tomiün plat, alinoic najal camix xeyay najneaj. Cos andiüm maneay, quiaj tajoy mamb mamiüt tiüt niüng acül nej; nejinguind ngome tajaw nej.

Condom ajfüran acas nüt, ajcüw mimontsoj nipilan israel tambüw mambiyaw nipilan tiül aaga cambaj nenüt Hai. Cos ngome nadam cambaj, áag ngome tujchiw mamb meáwan

montsoj, acásan tambüw. Wüx tajmeliw tiül Hai, quiaj ajcüwa nipilan monaw Hai tajntsopiw wüx. Condom aag ayaj meáwan nipilan israel tamong ind atsojow. Quiaj Josué xeyay tatün ocueaj Teat Dios wüx aag ayaj. Teat Dios tasaj Josué nejiw ngome tajntsopiw wüx tiül montsoj cos aljane tiül nejiw ngome tayar andeac nej, nde majoyiw nicuajind leaw apmaxomüw tiül Jericó. Wüx amb alinoic nüt ümb miün arraw tasüetiwi, tatüniw ocueaj Teat Dios masaj nejiw jane nerang aag ayaj. Leaw tarang Teat Dios, aag ayaj tajüiquich tiül micual micualüw Judá; condom tajüiquich ngün acualaats nej. Condom átan quiaj tasaj nejiw. Ndójjwüx tajüiquich aaga nenüt Acán. Josué tatün nej manguiay cuane arang, nej tapiüng meáwan leaw tarang. Quiaj nipilan israel tawüniw nej tiül cambaj, majoy maquiüüb mamb cuajantanej leaw aneay nej, at leawa taxaing aton, ndoj tapots maloxiw nej mambiyaw nómban.

Ndoj quiaj Teat Dios tasaj nejiw manojtiw aaga cambaj Hai; apmembraagayej a montsoj marang ijquiaw ajlüy. Noic ajlüy tarangüw mbayajow, tecuiürrüw; quiaj ajcüwa nipilan monaw Hai tandüüb nejiw mamb. Ndoj ajcüw alinoic ajlüy, leaw textoyej mbeay cambaj, tawüw niüng axotayej, tajmeliw tiül Hai mambeliw. Condom ajcüwa montsoj monaw israel, ajcüw tarangüw mbayajow, andilileáwan tiüt matsojow; tumb mambiyaw nipilan monaw Hai. Quiaj mbich tasaj nejiw Teat Dios alndom mayariw meáwan nimal at meáwan cuajantanej leaw apmanojtiw ocueajiw nipilan monaw Hai.

Ndójan aag ayaj Josué tarang noic artül* piedra wüx mitiüc Ebal. Quiaj miün tambiyaw nimal marang palan ajmel nichech at nambajcüch ajmel nichech. Aton quiaj miün Josué tarang wüx acas piedra ajcüwa poch leaw Teat Dios tüüch Moisés. Ndoj tateow napac manguiayiw meáwan nipilan israel. Tateow nguineay Teat Dios apmüüch nejiw majneaj ajlüyiw sitiül mandüjpiw mipoch nej; aton nguineay alndom müüch mamongochiw ngo majneaj sitiül ngo marangüw atnej lamasaj nejiw. Josué tarang aag ayaj cos Moisés atquiaj landoj lamasaj nej marang wüxan ngoyay mandeow.

Monaw Gabaón tawaijchaw nipilan israel

(Josué 9)

Ajcüwa nipilan monaw tiül cambaj nenüt Gabaón, najlüy tiül iüt Canaán*, imboloj mandüiyw nipilan israelita. Cos nejiw lamanguiayiw nguineay Teat Dios lamambeol nejiw manojtiw xeyay cambaj, at mambiyaw nipilan moncül quiaj. Nejiw ngo mandiümüw mamongochiw atquiaj aton, quiaj tawaijchaw ajcüwa nipilan israel. Tasoijquiw ngarrats apixeaw nejiw, tajoyiw mamb cayang pan najquiec, cas tambüw majawüw a nipilan israel. Tapiüngüw nejiw nawüw miünquiaj iüt. Tasajüw Josué marangüw mayacüw tiüt noic poch maquiüjpüw. Condom ajcüwa nipilan israel ngo leaam omeajtsüw masajüw Teat Dios nguineay netam marangüw. Quiaj tarangüw aaga poch maquiüjpüw nipilan monaw Gabaón, tapiüngüw langome apmambiyaw. Wüx amb er nüt, quiaj nipilan israel tanguiyaw ajcüwa nipilan quiaj monaw Canaán, cos lamapiüngüw langome apmambiyaw, áag ngome tambiyaw. Condom naw wüx aaga nüt quiaj tujchiw marangüw mos, monjoc soex, monleaj miyowüw nipilan israel.

Nipilan israel tanojtiw alacas namix nine cambaj at nadamdambaj

(Josué 10—12)

Condom aaga minatang nenajiüt tiül cambaj Jerusalén* tanguiyaw ajcüwa nipilan monaw tiül cambaj Gabaón lamarangüw noic poch maquiüjpüw nipilan israel. Aag ayaj nómban ngome tajneaj majaw, áag tacanchich ajcüwa monajiüt tiül alapiquiw cambaj leaw najneajiw maquiüüb. Tacanchichaw meáwan mimontsojow nejiw; quiaj tambüw membiyayej maquiüjpüw nipilan monaw Gabaón. Ajcüwa nipilan monaw Gabaón tatüniw ocueajiw nipilan israel mambeol nejiw, cos lamarangüw noic poch. Quiaj Teat Dios tasaj Josué apmambeol nejiw majntsopiw wüx tiül montsoj quiaj. Quiaj Josué tacanchich meáwan mimontsoj nej cas tambüw membiyayej. Cos Teat Dios tambeol ajcüwa nipilan israel, áag tambiyaw mimontsoj ajcüwa acoquiaw natang monajiüt, tujchiw mecuiürrüw leaw tacüliw, taton ngo mandeowüw. Ndoj tambüw mandüjpiw mamb mambiyaw

altegüy. Aton Teat Dios tambeol nejiw, tüüch majmiüc newalang hielo, tambiy xeyay nipilan, tajntsop wüx ngo matüch leawa tambiyaw nipilan israelita. Aaga nüt quiaj Teat Dios tajüiquich alinoic leawa nej alndom marang; cos Josué tatün ocueaj Teat Dios müüch majal ajüy a nüt ndom mandüyiw wüx ambiyayej. Quiaj Teat Dios tüüch ngo majüy a nüt acas ores. Wüx landoj mambiyaw ajcüwa montsoj moncüy majaw nejiw, quiaj ajcüwa nipilan israelita tambüw tiül acas micambajüw ajcüwa acoquiaw montangtang monajiüt, at tiül alacas cambaj. Tümb manojtiw meáwan cambaj leaw niüng tajmeliw quiaj mambiyaw. Aton tambiyaw meáwan nipilan moncül tiül ajcüwa cambaj quiaj, at ajcüwa acoquiaw natangüy monajiüt tambiyaw aton.

Condom aaga minatang nenajiüt tiül cambaj Hazor tanguiy leaw tajlüy, quiaj tacanchich altegüy montang nenajiüt. Ndoj meáwan tacanchichaw mimontsojow nejiw, at cawüy, carret leaw ajoyiw tiül montsoj; cas tambüw membiyayej maquiüjpüw nipilan israelita. Quiaj Teat Dios tasaj Josué nde mimboloj mandüyiw nejiw cos apmajntsopiw wüx raw tiüt alinoic nüt. Condom Josué taquiüüb mamb mimontsoj nej larrow tiüt mametiw ajcüw ajcüyiw maquiüjpüw. Quiaj tajntsopiw wüx alinomb tiül montsoj, tümb mambiyaw. Tambeliw micarretiw nejiw leaw ajoyiw tiül montsoj, at tandoijquiw netsapaj mixiüt oleaj micawüyiw nejiw. Ndoj quiaj Josué tambüw maquiüüb mimontsoj nej andüyiw Hazor, tambiyaw ajcüwa nipilan moncül quiaj, tambeliw a cambaj. Ndoj tambüw mandrojchih ombas alacas nine cambaj at nadamdand cambaj. Tambiyaw meáwan nipilan quiaj; taquiüjpüw mamb meáwan nimal, meáwan cuajantanej leaw taxomüw. Atquiaj tarang Josué maquiüüb mimontsoj nej, tayariw noic nadam iüt naw teowixaw ajcüwa cambaj quiaj.

**Josué tambaag aaga iüt müüch gajpic (12)
noicnoic ajlüy nipilan tiül Israel, micual Jacob**

(Josué 13—22)

Nipilan israel teamajüyich nejiw Josué, tacüliw wüx xeyay neat manojtiw aaga iüt Canaán*. Atnej tengual among a nüt, at a Josué aton tengual ataxey. Quiaj tasaj nej Teat Dios

masey nganaw mambichaw manojtiw aaga iüt Canaán, nej netam mambaag a iüt mäjchiw aaga ojquiyey alwüx pinawan noicnoic ajlüy micual Jacob leaw nganaw mayariw iüt. Eleazar minatang tiül miteaats maquiüjpüw nateataran tiül nipilan israel tambeolüw nej marangüw. Tambajcüw asüetiw wüx nguiane apmayariw anopnopo noicnoic ajlüy.

Caleb aliün mapac, aag ayaj nop tiül ajcüw gajpiüp (12) monxey leaw tambüw mbas mendacüwiw iüt Canaán. Cos Caleb wüx tambüw manojtiw a Canaán tasajsaj ajcüw nipilan israel mambüw. Quiaj Moisés tasaj nej apmayar aaga iüt leaw niüng tambüw mandacüwiw. Nganüy aag ayaj tatün a Caleb ocueaj a Josué müüch nej aaga quiriw iüt quiaj. Josué tapiüng najneaj; quiaj tüüch nej aaga cambaj Hebrón. Quiaj Caleb tambüw maquiüüb mimontsoj nej membiyayey maquiüjpüw nipilan monaw tiül aaga cambaj quiaj, tanojtiw. Aaga Caleb quiaj naw tiül noic ajlüy nasoic Judá, miüt nej álan tiül miütüw nipilan Judá leaw tündiw mayariw. Aaga iüt quiaj almajlüy amb cawac ocueaj aaga iüt Canaán; aton tiül aaga iüt quiaj almajlüy cambaj Jerusalén*. Ajcüwa nipilan monaw tiül noic ajlüy nasoic Judá ngome ndot ombasüw mambiyaw nipilan jebuseo* leaw moncül tiül Jerusalén, quiaj tacülüw maquiüjpüw.

Nganüy amb calüy ocueaj a Canaán tayariw a noic ajlüy nasoic Efraín maquiüüb alinoic ajlüy nasoic Manasés, ajcüw nganaw majiürüw iüt. Ajcüwa ijquyaw ajlüy quiaj tapiüngüw aaga iüt leaw tündiw ngome xeyay nadam; quiaj Josué tasaj nejiw alndom mayariw ajcüwa iüt najlüyan quiaj sitiül mawüniw quiaj a nipilan moncül quiaj.

Ndoj ajcüwa nipilan israel tayacüw tiül cambaj Silo aaga nine nangaj iüm, quiaj tapiüngüw mambajcüw leaw aliün minaw iüt mayariw ajcüwa ayaíw noicnoic ajlüy micual Jacob leaw nganaw mayariw. Quiaj tujchiw mamb acas monxey mambajcüw ayaíw ajlüy aliün minaw iüt, ndoj tembaagayey wüx ajcüwa ayaíw noicnoic ajlüy micual Jacob asüetiw wüx. Micual micalüw Simeón maquiüüb Benjamín tayariw aaga iüt najlüy niüng ajlüy miütüw Judá. Nganüy micual micalüw Zabulón, Isacar, Aser, Neftalí at a Dan tayariw aaga iüt najlüy calüyay. Ndoj tujchiw ic miow ojpeacüw (48) cambaj ajcüwa miteaats maquiüjpüw

nipilan levita* cos nejiw nganaw mayariw nicuajind iüt. Tarriüjtüw tiül anaíw tiül ajcüwa cambaj quiaj marang cambaj niüng awüneayeran. Wüx alngün nipilan mambiy alinop, ngome arang wüx omeaats, alndom mamb mewüneay quiaj. Atquiaj ngondom mambiyaw nej acualaats aaga nandeow.

Wüx landoj mambajcüw aaga iüt, quiaj Josué tasaj ajcüwa monxey monaw tiül micual micualüw Rubén maquiiüb a Gad, at ajcüw al pinawan micual micualüw Manasés, tasaj nejiw nganüy landoj lamarangüw leaw tayacüw mipochiw nejiw apmambeolüw nipilan israelita manojtiw aaga iüt Canaán. Nganüy alndom mandilileaw andüyiw tiül miiütüw nejiw amb nonüt necamb aaga lam Jordán. Josué tasaj nejiw marangüw meáwan leaw apiüng mipoch Teat Dios, mandüümüw Teat Dios naag omeajtsüw.

Ndójwüx andeac Josué apaj ocueaj nipilan israel

(Josué 23—24)

Wüx lataxey a Josué tapaj meáwan monlüy wüx nipilan israel tasaj nguineay netam marangüw, tapiüng:

—Icona lamejawan nguineay Teat Dios lamambeol icoots maneayiiüts aaga najneajay iüt cam niüng alndom macüliiüts. Nganüy netam leaam imeajtsan, netam merangan leaw apiüng aaga nembeat poch leaw Moisés tüüch icoots. Nde merndeacan mequiüjpan nipilan monaw Canaán* leaw aliün majlüyiw tiül aaga iüt cam; nde mequiüjpan nejingüind tiül nejiw, nde mendüjpiün narangüch midiosüw nejiw. Cos sitiül apmerangan ajcüw ayaj, Teat Dios ngome apmambeol icon mewüniün tiül aaga iüt cam ajcüwa nipilan quiaj, apmüüch macülüw, müüch icon mejlüyiün ngo majneaj mejquiüjpan. Dios mangüy nej Teat Dios cos meáwan leaw tarangaats taw ocueajiiüts najneaj. Nganüy sitiül ngo marangaats atnej apiüng aaga poch leawa tarangaats maquiüjpaats, ndot mandüjpiiüts aaga narangüch dios, nej apmajcüy, apmanood ocueajiiüts aaga iüt leaw lamüüch icoots cam, ajowiw.

Josué tüüch nejiw leaam omeajtsüw meáwan najneaj leaw Teat Dios tarang wüx mixejchiw nejiw naw wüx Abraham. Aton tüüch nejiw leaam omeajtsüw leaw Teat Dios lamarang wüx nejiw. Ndoj tasaj nejiw nde mayambüw narangüch dios. Leaw

naleaing netam mayambüw áagan Teat Dios almapac. Quiaj tapiüngüw naleaing apmandüjpiw nejay Teat Dios. Ndoj quiaj Josué tüüch nejijw majtsoriw meáwan anopnopo mandüyiw tiül miiütüw nejijw. Cos aaga iüt quiaj nganüy lamaneayi w nipilan israel, lango manüt Canaán, tujchiw manüt Israel.

Amóngan acas nüt tandeow a Josué; tambüw mamiütüw nej tiül aaga cambaj ocueaj nej tiül a iüt Israel, leaw ocueaj noic ajlüy nipilan nasoic Efraín, cos nej naw tiül aaga nipilan quiaj. Wúxan aliün mapac a Josué ajcüwa nipilan israel tayambüw Teat Dios, tanaám tarangüw najneaj wúxan aliün mapacüw ajcüwa natangtang ombasüw nipilan leawa tajawüw nguineay Teat Dios tüüch nejijw aaga iüt quiaj. Tíülan aaga nüt quiaj ajcüwa nipilan israel tamiütüw miolaats José leaw taquiüjpüw miün imiün Egipto*, tamiütüw tiül aaga iüt Israel niüng landoj lamüjndiw micual micualüw nejijw.

Nipilan israel awitichaw arangüw ngo majneaj, ngo marangüw leaw andiüm Teat Dios

(Jueces 1.1—3.6)

Wüx tandeowüw a Josué maquiüüb ajcüwa leaw tajawüw nguineay Teat Dios tambeol nejijw mayariw aaga iüt Canaán*, quiaj micualüw nejijw tapots arangüw ngo majneaj, ngo marangüw leaw apiüng Teat Dios. Tiül aaga nüt quiaj nejijw nganaw mambichaw manojtiw meáwan cambaj leaw ocueajiw nipilan cananeo, nganaw mambichaw mambiyaw ajcüwa nipilan moncül quiaj. Aton ngome tapacüw wüx manojtiw nenaw cambaj. Leaw tarangüw tapots mayacüw tiüt poch maquiüjpüw a nipilan cananeo leaw moncül quiaj, matüniw ocueajiw tomiün ingow ambiyayej. Átan quiaj altiül nipilan cananeo tacülüw tiül aaga iüt quiaj leaw nganüy nenüt Israel. Ndoj ajcüwa nipilan israel tapots andüjpiw narangüch dios leaw ajcüwa nipilan cananeo andüjpiw. At aton tapots angoch owixaw maquiüjpüw montaj cananea.

Quiaj Teat Dios tajcüy majaw nipilan israel cos ngo marangüw leaw nej tapiüng. Cos lamasaj nejijw mambiyaw nipilan cananeo, nde majanüw maquiüjpüw ajcüwa nipilan quiaj, nde mayacüw tiüt poch maquiüjpüw, at ngo ndom mandüjpiw midiosüw nejijw.

Quiaj Teat Dios tüüch mamb nop ángel* masaj nejiw langome apmambeol nejiw mawüniw quiaj aaga nipilan cananeo. Aton aaga ángel tasaj nejiw, Teat Dios apmayac ajcüwa nipilan cananeo mayamb nej ombasüw, majaw sitiül ajcüwa nipilan israel apmarangüw leawa nej lamapiüng, ngwüy ngo marangüw. Tapiüng naw wüx aaga nüt quiaj ajcüwa nipilan cananeo apmajcüyiw maquiüjpüw nejiw. Quiaj nejiw xeyay ngome tajneaj omeajtsüw wüx tanguiayiw aag ayaj; tambiyaw acas nimal meyacayej ichechiw nejiw mäjchiw Teat Dios.

Ndoj ajcüwa israel tacüliw miün tiül iüt Israel maquiüjpüw ajcüwa nipilan cananeo leaw nacüliw tiül aaga iüt quiaj nde tanomb. Ajcüw ayaj monyac nejiw wüx mandüjpiw narangüch dios ocueajiw nejiw. Átan aton tandüyiw wüx mangoch owixaw maquiüjpüw montaj monaw quiaj, atnej lamasoiquiw, Teat Dios tüüch majntsopiw wüx tiül montsoj ajcüwa moncüy majaw nejiw, tarangüw wüx ombasüw nejiw ngo majneaj. Wüx tengual amongochiw ngo majneaj, leaad omeajtsüw matüniw ocueaj Teat Dios mambeol nejiw, quiaj tüüch nejiw juez* mambeol nejiw. Wüxan aliün mapac aaga juez, nejiw tayambüw Teat Dios, nganüy wüx tandeow, nejiw tandüyiw wüx mayambüw mandüjpiw narangüch dios. Tandilileaw marangüw atquiaj xeyay neat.

Teat Dios tayac juez majlüyiw wüx nipilan israel

(Jueces 3.7—5.31)

Ajcüwa moncüliw tiül Mesopotamia* nejiw mbas majntsopiw wüx tiül atsojow maquiüjpüw israel. Teat Dios tüüch majntsopiw wüx, cos ajcüwa nipilan israel lamayambüw mandüjpiw narangüch dios. Aaga natang nenajiüt tiül Mesopotamia tajlüy teowix nej aaga cambaj israel ojpeacüw neat. Ndoj ajcüwa nipilan israel tatüniw ocueaj Teat Dios mambeol nejiw. Quiaj nej tarriiüd Otoniel, nop tiül micual michiig Caleb, mawün nejiw tiül aag ayaj. Cos Teat Dios tambeol nej, quiaj Otoniel tatsoj maquiüüb aaga natang nenajiüt tiül Mesopotamia, maquiüüb mimontsoj nej, tajntsopiw wüx. Ndoj quiaj Otoniel tarang juez* tiül israel, tajlüy wüx nejiw ic miow (40) neat.

Wüx Otoniel tandeow tandüiyw wüx ngo marangüw leaw lamapiüng Teat Dios. Ndoj quiaj Teat Dios tüüch majntsop wüx tiül montsoj natang nenajiüt tiül Moab*, wüx tatsojow maquiüjpüw israel. Condom tajlüiyw teowix nej gajpopeac (18) neat. Quiaj tatüniw ocueaj Teat Dios mambeol nejiw alinomb. Condom Teat Dios tasaj Aod mambiyw aaga natang nenajiüt tiül Moab, aton mambeol israel mambiyaw ajcüwa nipilan moabita. Wüx ndoj aag ayaj tajlüiyw najneaj peic miow (80) neat.

Alinop naxey leaw tambeol nipilan israel tiül ajcüwa neat quiaj aag ayaj nenüt Samgar. Nej tambiy anaíw acoic miow (600) nipilan filisteo* naag nots nitil nejiür acas oxing.

Wüx Aod tandeow, quiaj nipilan israel tandüiyw wüx alinomb ngo marangüw leaw tapiüng Teat Dios. Quiaj Teat Dios tüüch majntsop wüx tiül montsoj aaga natang nenajiüt tiül nipilan cananeo* wüx tatsojow maquiüjpüw nipilan israel. Ndoj quiaj tajlüy wüx nejiw aaga minatangüy mimontsoj nipilan cananeo nenüt Sísara. Aaga naxey quiaj tüüch mamongochiw xeyay ngo majneaj ajcüwa nipilan israel nimiow (20) neat. Quiaj nejiw tatüniw ocueaj Teat Dios mambeol nejiw. Aaga juez leaw tajlüy wüx nipilan israel tiül ajcüwa neat quiaj, aag ayaj nop najtaj nenüt Débora. Teat Dios tasaj nej mamb masaj nop naxey nenüt Barac macanchich noic ajlüy montsoj, mambüw membiyayej maquiüjpüw a Sísara, cos naleaing Teat Dios apmambeol nejiw mambiyaw a Sísara. Cos Barac timbol marang leawa tasaj nej a Débora, quiaj tapiüng apmamb mambiyaw sitiül Débora apmamb maquiüüb nej. Quiaj Débora tapiüng:

—Najneaj sanamb; nganüy sanasaj ic nermoch, cos Teat Dios apmüüch nop najtaj mambiy a Sísara ingow iind membiy, aj.

Quiaj tambüw Barac maquiüüb Débora. Tacanchichaw acas montsoj tiül nipilan israel, tambüw membiyayej maquiüjpüw mimontsoj cananeo. Condom nejiw israel tajntsopiw, nganüy Sísara tecuiür.

Condom Sísara tamb mexotüy tiül minden nop naxey naw tiül nipilan ceneo*, cos aaga naxey quiaj maquiüüb nipilan cananeo najneajiw maquiüjpüw. Nganüy ajcüwa nipilan ceneo acualajtsüw mintaj Moisés, najneaj majawüw acualaats Moisés. Condom aaga naxey ceneo quiaj tecueatayej maquiüjpüw

minipilan nej, tambüw maxojtüw tiül iüt Israel. Condom aaga naxey ceneo ngo majlüy tiül minden nej, áagan mintaj nej nenüt Jael alquiaj; nej tasaj a Sísara majmel tinden. Tayamb anganeow, tüüch noic pite leche, ndoj tasaj maxood. Masey tarang atnej tengual mambeol a Sísara, nganüy nej tengual mambeol nipilan israel. Ndoj wüx Sísara tameay, quiaj aaga najtaj tamb mambiy, apap wüx omal nots tocots xiül. Ngome cátsan tapeay a Barac mayamb a Sísara, quiaj aaga najtaj tüüch nej majaw a nandeow. Condom tiül aaga nüt quiaj ajcüwa nipilan israel tümb mambiyaw nipilan cananeo. Quiaj Débora maquiüüb Barac tarangüw acas poch ayacüw misoen, andeac andüy wüx nguineay tambeol nejiw Teat Dios. Ndójan aag ayaj nipilan israel tajlüyiw najneaj al ic miow (40) neat.

Gedeón tawün wüx israel teowixaw nipilan madianita

(Jueces 6.1—8.29)

Wüx tandeow a Débora, ajcüwa nipilan israel tandüyiw wüx alinomb ngo marangüw leaw apiüng Teat Dios. Quiaj Teat Dios tambeol ajcüwa nipilan madianita* majntsopiw wüx tiül montsoj wüx tatsojow maquiüjpüw nipilan israel. Condom tajlüyiw teowixaw nejiw ayaíw neat. Ajcüwa nipilan madianita, amalecita*, maquiüjpüw alacas cambaj tambüw mandrojchiw ombas leaw apiürüw nipilan israel. Quiaj nejiw ngome tajiürüw cuane müetiw.

Ndoj nipilan israel tatüniw ocueaj Teat Dios alinomb mambeol nejiw. Quiaj Teat Dios tüüch nejiw leam omeajtsüw neol tamongochiw atquiaj, cos ngo marangüw leaw andeac nej, at cos tandüjpiw narangüch dios. Quiaj Teat Dios tüüch mamb nop ángel* masaj nop naxey nenüt Gedeón mamb membiyayej maquiüjpüw mimontsoj madianita. Aton masaj mandrooch ombas aaga artül* leaw miteat nej tarang ambiyay wüx nimal meyacüy ichech nej müüch nop narangüch dios nenüt Baal*. Ndoj tarang quiaj alinoic artül ocueaj Teat Dios. Aton netam mambiy nop boy mayac marang palan ajmel nichech müüch Teat Dios. Masey Gedeón tandiüm marang meáwan leaw apiüng Teat Dios, timbol mandüy acualaats miteat nej at micual mífüt nej. Quiaj tandiüm marang ongwiiüts. Raw tiüt amb alinoic nüt, wüx

nipilan tajawüw leaw tarang, tandiümüw mambiyaw nej. Quiaj miteat Gedeón tapiüng sitiül Baal naleaing dios nej, neol ngwüy alndom mewüney nejáyan quiaja, aw. Ndoj atquiaj taw wüx a Gedeón.

Quiaj ajcüwa nipilan madianita, amalecita, alacas ajlüy nipilan canchiütoj xeyayiw, tambüw maxojtüw tiül miüt israel. Teat Dios tengual mambeol a Gedeón, at a nej aton tacanchich noic ajlüy montsoj; quiaj Teat Dios tasaj nej lamong wüx laxowüy ajcüwa montsoj leaw lamacanchich quiaj. Quiaj a Gedeón tapiüng majtsoriw andüyiw aniüngüw nejiw altiül leaw imboloj. Masey tandilileaw tegüy montsoj, aliün mexeyayiw. Ndoj taquiiüb mamb ajcüwa montsoj andüy niüng ajlüy noic oniiüg yow, manganeowüw yow. Áagan arej acoic miow (300) monxey tatemiw yow naag owixaw nejiw manganeowüw; nganüy alacas taquiejliw tiüt micosüw nejiw manganeowüw yow tíulan oniiüg yow quiaj. Quiaj Teat Dios tasaj Gedeón müüch majtsor andüy aniüngüw nejiw meáwan leawa taquiejliw tiüt micosüw nejiw manganeowüw yow, áagan arej acoic miow (300) quiaj apmarang mimontsoj nej. Condom atquiaj tarang.

Aga ongwiiüts quiaj Gedeón tüüch nopnop mimontsoj nej notsnots trompet al notsnots netequech najquiol teatitit, axotxotüw tiül noicnoic nadamdax. Alteowixaw ajcüw ayaj tambüw matüchiw niüng axojtüw ajcüwa ajcüyiw maquiüjpüw. Quiaj Gedeón tatet miünd nej, átan alacas aton tatetiw, andüüb majmbajüw mixarrüw nejiw ndom merraj ajcüwa najquiol, metitit. Aton tepajüw nóiquian:

—¡Teat Dios almaquiiüb Gedeón! awüw.

Ajcüwa arej acoic miow (300) mimontsoj nipilan israel lombotoj miün niüng almajlüyiw, mbeay niüng axojtüw ajcüw leaw ajcüyiw maquiüjpüw. Nganüy ajcüw a mimontsoj ajcüyiw maquiüjpüw quiaj, lambayajow, tapots ambiyayej nejeyéjan quiaj michachiw miün tiül. Ndoj meáwan witjówan tiüt tecuiürrüw. Tajlüy tegüy nipilan israel ngome monaw tiül aaga arej acoic miow (300) quiaj, tambüw mandüjpiw mamb. Átan alegüy nipilan israel teamajiürüw nguiajantanej niüng ajcüwa nipilan madianita alndom mecuiürrüw mandoijquiw aaga lam Jordán. Atquiaj tambiyaw tegüy montsoj nipilan madianita, at alijpüw

natang monajiüt ocueajiw nejiw. Ndoj Gedeón maquiiüb aaga arej acoic miow (300) mimontsoj nej tamongoj aaga lam Jordán, tasapüw alijpüw minatang monajiüt tiül nipilan madianita, tambiyaw aton.

Gedeón wüx landoj mambiy ajcüwa nipilan madianita, quiaj nipilan israel tandiümüw mäjchiw nej marang natang nenajiüt, nganüy nej tasaj nejiw nejay Teat Dios netam marang natang tiül nejiw, ngome nej. Leawa tarang, tatün ocueajiw nejiw meáwan arend olajcan naw tiül cuajantanej leaw tanojtiw ocueaj nipilan madianita. Quiaj tümb mäjchiw nej arend olajcan, ndoj aaga oro quiaj tarang noic nine tequech owix camix atnej asojiquiw miteaats. Ndoj aag ayaj nipilan israel najneájan tajlüyiw ic miow (40) neat. Condom wüx tandeow a Gedeón, quiaj talombüw aaga nine camix arang Gedeón, ingow ayambüw Teat Dios.

Teat Dios tayac alegüy juez majlüyiw wüx nipilan israel

(Jueces 8.30—12.15)

Gedeón tajiür er miow gajpowüw (70) micual nej acual aweaag maquiiüb acas mintaj nej, alinop nenüt Abimelec mbich acual aweaag miconcubina* nej. Wüx nej tandeow, ajcüwa nipilan israel tandüyiw wüx andüjpiw narangüch dios. Abimelec tamb andüy Siquem, tiül cambaj niüng tacül mimüm nej. Tapots masajsaj ajcüwa nipilan mäjchiw nej marang natang majlüy wüx nejiw. Tacanchich noic ajlüy minipilan nej, tambüw mambiyaw ajcüwa er miow gajpowüw (70) micoj nej, micual miteat nej. Áagan Jotam taw wüx cos textöy. Ndoj quiaj Jotam tamb lombom mbeay cambaj Siquem, quiaj tepaj napac manguiayiw ajcüwa nipilan moncül quiaj. Tapiüng larangüchiw wüx xeyay ngo majneaj micoj nej, michiig nej, nganüy teamacül aaga Abimelec maquiiüb minipilan nej mangüyiw leaw lamarangüw. Wüx tatüch aroomb neat, Teat Dios tüüch membiyayej nejeyéjan quiaj ajcüwa nipilan monaw Siquem maquiiüjpüw Abimelec. Abimelec maquiiüb mimontsoj nej tajntsopiw wüx; at tambeliw noic nadam xeech iüm najal andüy cawüx, tandeowüw meáwan nipilan monlüy tiül. Wüx Abimelec tambüw mambiyaw alinoic cambaj, nop najtaj talox nej wüx omal nej noic micow nenchiül osaab soex, nómban ambiy nej.

Wüx tandeow Abimelec, quiaj tarang juez* aaga Tola nimiow aroomb (23) neat. Ndoj tarang juez aaga Jair al nimiow iüm (22) neat.

Tajlüy ayaj tamong, wüx tatsojow alinoic a nipilan israel tajntsopiw wüx ajcüwa nipilan amonita*; at a nipilan filisteo* aton tajntsopiw wüx, tajlüyiw wüx nejiw. At aton tüüch nejiw mamongochiw ngo majneaj gajpopeac (18) neat. Teat Dios tüüch nejiw mamongochiw aaga ngo majneaj quiaj cos tandüyiw wüx ayambüw andüjpiw narangüch dios. Wüx nejiw tatüniw ocueaj Teat Dios mambeol nejiw, quiaj Teat Dios tasaj nejiw matüniw ocueaj aaga narangüch dios, aag tenguijal mandüjpiw mambeol nejiw, majüic sitiül alndom marang. Quiaj ajcüwa nipilan israel tacueatiw ayambüw narangüch dios, ndoj Teat Dios tambeol nejiw alinomb.

Tiül aaga neat quiaj almajlüy nop naxey nenüt Jefté, nop najneaj natsoj tiül montsoj. Micoj nej, nop miteatiw, ngo mandiümüw nej cos micual nej nop najüyjü najtaj. Wüx nipilan amonita tatsojow maquiüjpüw israel, ajcüwa micoj nej tambüw masajüw nej marang natang tiül montsoj. Tasajüw nej apmayacüw nej marang juez sitiül majntsopiw tiül montsoj. Jefté tayar ombeay, tüüch mamb masoic aaga natang nenajiüt tiül nipilan amonita matün manguiy, neol tind mambiyaw nejiw. Quiaj tasoic cos ajcüwa nipilan israel tanojtiw miiütüw nejiw nde tanomb. Quiaj Jefté tapiüng ajcüwa nipilan israel ngo manood miiütüw amonita. Nganüy aaga natang nenajiüt tiül amonita arang ngo manguiy andeac a Jefté. Quiaj Teat Dios tambeol Jefté mambiyaw ajcüwa amonita.

Ajcüwa nipilan naw tiül micambaj Efraín tajcüyiw majawüw a Jefté cos ngome tapaj nejiw majmeliw tiül mimontsoj nej. Quiaj ajcüwa micambaj Manasés niüng wijquiat Jefté maquiüüb micambaj Efraín tembiyayej. Condom xeyay nipilan naw tiül micambaj Efraín tandeowüw. Jefté tarang juez tiül cambaj israel anaíw neat.

Ndójan arang juez Jefté, quiaj tangoch Ibzán, tarang juez tiül israel ayaíw neat. Ndoj tangoch Elón, tajlüy wüx gajpowüw neat, ndoj miün tangoch Abdón, tajlüy wüx nipilan israel ojpeacüw neat.

Sansón tawün wüx nipilan israel teowixaw nipilan filisteo

(Jueces 13—16)

Wüx tandeow Abdón, ajcüwa nipilan israel tandüyiw wüx alinomb ngo marangüw leaw andiüm Teat Dios. Quiaj Teat Dios tüüch mambiy nejiw nipilan filisteo*, ndoj tajlüyiw teowixaw nejiw.

Tíulan ajcüwa nüt quiaj Teat Dios tüüch mamb nop ángel* niüng ajlüy nop najtaj israelita ngo ndom majiür micual nej. Aaga ángel quiaj tasaj aaga najtaj, Teat Dios apmüüch nej majiür nop nine. Nganüy naleaing nej lango ndom manganeow vin; cos aaga nine leaw apmajiür quiaj apmarang minajiüt Teat Dios meáwan nüt wüx almapac. Nej nasoic nazareo*. Tasaj nej nómban ngo ndom majerep omal aaga nine quiaj. Aton tasoic aaga nine quiaj apmembiyayej maquiüjpüw nipilan filisteo. Wüx aaga ángel tamb, quiaj aaga najtaj tasaj minoj nej leaw tasoic. Teat Dios tüüch mamb alinomb a ángel mendeacüw maquiüjpüw, ndom majaw aaga nanojaran naleaing apiüng mintaj nej. Taw atnej tapiüng aaga ángel, cos aaga najtaj tajiür nop nine, tüüch manüt Sansón. Teat Dios tambeol nej, áag tajiür xeyay apac. Tambiy xeyay nipilan filisteo at tambel micorrüliw nejiw aton. Tarang juez* tiül nipilan israel ic miow (20) neat.

Cos ajcüwa nipilan filisteo andiümüw mambiyaw a Sansón, quiaj tasajüw a Dalila, aag ayaj nop najtaj leawa Sansón xeyay andiüm, tasajüw mayambyamb neol nguineay tajiür xeyay apac aaga naxey quiaj. Tasajüw apmüjchiw nej xeyay tomiün sitiül marang. Quiaj aaga najtaj tandiüm masaj Sansón neol taw marang napac naxey. Sansón tawaiich, cos tapiüng:

—Sitiül maoeliw xic naag ayaíw najaljal napac taag, sanarang at xic jangantanej nipilan, ngome sanajiür sapac, aw.

Quiaj aaga najtaj quiaj tasaj ajcüwa nipilan filisteo müjchiw nej ayaíw napac taag, ndoj quiaj taoel a Sansón. Nganüy ajcüwa nipilan filisteo tengual axotayej tiül iüm. Quiaj aaga najtaj tasaj a Sansón:

—Aliw ninguij ajcüwa nipilan filisteo, apmasapüw ic, aj.

Quiaj Sansón ngo maél ocueaj mandooig aaga taag tsajmbiüt. Ndoj Dalila tapots müüch mawüywüw alinomb, tasaj:

—Tewaiich xic. Nganüy isaj xic naleaing neol tejiür xeyay ipac, aw.

Sansón tandüy wüx mawaiich, cos tasaj:

—Sitiül meoel xic naag jayats tsapaj las leaw nganaw mayarich, nómban sanarang atnej jangantanej nipilan, ngome sanajiür sapac, aw.

Quiaj aaga najtaj taoel naag jayats tsapaj las. Nganüy ajcüwa nipilan filisteo alíwan quiaj tengual axotayej tiül iüm. Quiaj aaga najtaj tandüy wüx masaj:

—Aliw ninguij a nipilan filisteo apmasapüw ic, aj.

Sansón ngo maél majaw mandooig jayats tsapaj las. Nganüy Dalila tandüy wüx masajsaj alinomb; quiaj a Sansón tandüy wüx mawaiich alinomb, tasaj:

—Sitiül mepeat tiül naag nchopalüic miondeats ximal ayaíw opech, ndoj teoel wüx nots xiül, mbich sanarang atnej jangantanej nipilan, ngome sanajiür sapac, aj.

Aaga najtaj quiaj tarang atnej tasaj nej Sansón. Wüx tasaj aliücüw ajcüwa nipilan filisteo apmasapüw nej, quiaj nómban lombot, tajalüinch a jael najüyeran tiül miondeats omal nej, nómban alooig tiüt aaga xiül. Quiaj aaga najtaj tapots masajsaj nej, tapiüng:

—Naleaing Sansón, ique ngo mendiüm xic, cos jondot indiüm xic ngwüy lamesaj xic neol tejiür ipac, aw.

Condom aaga najtaj lajlüyay masajsaj a Sansón, ndójuwüx Sansón tasaj naleaing, tapiüng:

—Xique napacas cos tündiüs narang minajiüt Teat Dios nde wüx saliün teomeats xemüm, ximal nómban ngomeáag ajeperan. Cos sitiül majerep ximal ngome sanajiür sapac, apmat xic jangantanej nipilan, aw.

Quiaj aaga najtaj tüüch mamb majpaj ajcüwa nipilan filisteo alinomb. Tandüy wüx müüch mameay a Sansón; ndoj tasaj nop naxey majep omal. Quiaj tandüy wüx mapaj masaj:

—Aliw ninguij a filisteo apmasapüw ic, aj.

Quiaj a Sansón witiüt, ngo mayaag sitiül Teat Dios langome teamambeol nej. Quiaj ajcüwa nipilan filisteo tasapüw nej, tasojndiw osaab oniiüg nej. Ndoj taquiiüjpüw mamb andüy tiül

miiütüw nejiw. Quiaj taoeliw nej naag galen tiül manchiüc, tujchiw manchiül osaab soex ocueajiw nejiw.

Tíulan aaga nüt wüx Sansón tajlüy tiül manchiüc, quiaj tandüy wüx tsatsat tajal miondeats omal nej. Noic nüt wüx ajcüwa nipilan filisteo tarangüw nangox nüt, xenenguetoj teombas midiosüw nejiw, tapiüngüw mamb majanüch a Sansón mitsojow, maxendiw. Quiaj Sansón tasaj nop quich nench leaw tanetet nej owix, tasaj maquiiüb nej mamb andüy niüng ajlüy ijtsüw oleaj iüm, ajcüw almamal aaga nadam iüm quiaj. Condom Sansón tatün ocueaj Teat Dios tasaj mambeol nej ndójuwüx. Quiaj tasamsamb miijtsüw oleaj iüm, tatech napac. Nómбан tüüch charram tiüt aaga xeech iüm, charrat tiüt omal iüm wüx ombasüw ajcüwa nipilan monlüy tiül. Ata Sansón tandeow tiül maquiüjpüw. Tambiy xeyay nipilan filisteo aaga nüt quiaj, among wüx leaw tambiy wüx aliün mapac.

Rut ayamb Teat Dios

(Rut 1—4)

Tíulan aaga neat wüx ajcüwa juez* tarangüw natang tiül nipilan israel, tajlüy noic nadam montiün andüy. Tiül aaga neat quiaj, nop naxey nenüt Elimelec, naw tiül micual micualüw Judá, tamb macül tiül miiütüw Moab, taquiiüb mamb mintaj nej nenüt Noemí, at alijpüw micual nej monüt Mahlón maquiiüb Quelión. Elimelec tandeow tiül Moab, nganüy miijpüw micual nej taquiüjpüw nüx monaw Moab. Mahlón taquiiüb nop nüx nenüt Rut, nganüy aaga Quelión taquiiüb alinop nenüt Orfa. Naleaing miijpüw micual monxey nej a Noemí tandeowüw. Quiaj a nej xeyay tamix omeaats. Ngome xeyay nüt, Noemí tanguiay lajlüy nüeteran tiül iüt israel. Quiaj tapiüng mandilil andüy tiül mifüt nej. Tasaj miijpüw mintaj micual nej mandilileaw andüyiw niüng ajlüy acualajtsüw nejiw, maquiüjpüw aljane tiül micual miiütüw nejiw. Condom Orfa tapiüng apmandilil andüy tiül acualaats nej, nganüy a Rut tandiüm macül aweaag a Noemí. Tapiüng apmacül aweaag, ndoj apmayaag atnej naw tiül minipilan Noemí, at Midios Noemí apmayac marang Midios nej aton. Quiaj a Noemí tacül aweaag a Rut, ndoj taquiiüb mamb andüy Belén, tiül aaga cambaj niüng Noemí wijquiat.

Wüx tapeayiw Belén ajcüwa nipilan moncül quiaj les tamelichaw axainguw omeaats corrül nenüt cebada*. Ndoj quiaj a Rut tatün manguiaj a Noemí sitiül ajneaj mamb tiül alngün corrül maxiücxüic leawa tengual ajmiüc ocueajiw monrang najiüt. Cos atquiaj micostumbrejüw, alndom mambüw ajcüwa leaw ngo majiür, maxiücxüicüw tiül ngünantanej corrül. Noemí tapiüng najneaj. Quiaj a Rut tamb axiücxüic cebada. Naleaing aaga corrül niüng nej tamb, aneay nop naxey nejiür xeyay, nenüt Booz, acualaats nandew minoj nej a Rut. Wüx aaga naxey quiaj tajaw nej alquiaj, tatün manguiaj jane nej, tendec najneaj majaw nej, tasaj nej alndom maxaing cebada tiül micorrül nej nde mimbol. Quiaj Rut tatün manguiaj neol tandec najneaj wüx nej, sitiül nej nop nej napeay miün nipilan. Quiaj aaga Booz tapiüng cos anguiaj xowüy andiüm mimümüw nejiw aaga Noemí. Aton tasaj nej Teat Dios apmambeol nej xeyay cos lamüüch omeaats wüx nej. Aton Booz tamb mayamb nüeteran müüch a Rut, müet. Ndoj quiaj tasaj mimonrang minajiüt nej mäjchiw majmiüc cebada maxaing a Rut. Atquiaj taxaing xeyay cebada wüxáyan mandeaand tiüt majoy mamb andüy aniüng Noemí.

Noemí xeyay tapac omeaats cos Rut tamb tiül micorrül Booz, tasaj nej nde macueat amb quiaj. Noemí tandiüm majaw a Booz maquiiüb a Rut marang mintaj nej, cos atquiaj micostumbrejüw nipilan israel: sitiül nop naxey mandew, ngo majiür micualüw nejiw maquiiüb mintaj nej, quiaj nop tiül acualaats nej alndom maquiiüb aaga lemben omal najtaj quiaj. Quiaj a Noemí tüüch mamb a Rut masaj a Booz maquiiüb nej. Quiaj Booz tapiüng nej andiüm maquiiüb nej, mengoch owix awaag. Nganüy cos ajlüy alinop acualaats nandew minoj nej, aag netam maquiiüb. Nganüy netam mandec awaag mbas aaga nacualaatsaran quiaj. Ndoj quiaj tawün müüch altigüy cebada majoy müüch a Noemí. Quiaj tajtsor a Rut.

Tfülan aaga nüt quiaj, Booz tamb lombom mbeay nadam muro* neyey tiüt cambaj, macül mapeay aaga naxey acualaats nandew Mahlón. Wüx tamong aaga naxey quiaj, quiaj a Booz tatün manguiaj sitiül andiüm mangal miüt nandew Mahlón, at sitiül andiüm maquiiüb a Rut. Condom aaga naxey tandüman mangal aaga iüt, nganüy ngome tandiüm maquiiüb a Rut. Quiaj

Booz tangal aaga iüt, ndoj quiaj taquiiüb a Rut. Ndoj tajiürüw nop nine micualüw nejiw tujchiw manüt Obed, tayacüw atnej micual Mahlón. Nganüy a Noemí xeyay tapac omeaats wüx tajiür nop nine micual micual nej, quiaj nej tüw aaga nine. Meáwan montaj monaw Belén tapac omeajtsüw cos Teat Dios lamüüch nop nine a Noemí matangüüch masey latang ombas. Wüx Obed tatang, tajiür aweaag mintaj nej nop nine micualüw nejiw, tanüt Isaí. Condom aaga Isaí quiaj nej miteat David, aag terang natang nenajiüt tiül Israel.

Nop naxey nenüt Samuel, nendeac andeac Teat Dios

(1 Samuel 1—3)

Tajlüy nop naxey nenüt Elcana tacül tiül mifüt micual Efraín, tajiür ijpüw mintaj nej. Nop aaga ijpüw mintaj nej quiaj nenüt Ana. Aaga Ana ngo majiür micual nej; xowüy tamix omeaats cos xowüy itsoj nej alinop mintaj Elcana. Aaga naxey quiaj meáwan neat aqiiüb miijpüw mintaj nej at micualüw nejiw tiül iüt Silo niüng ajlüy nine nangaj iüm niüng ajmel nichech. Quiaj ambiy acas nimal mayac marang ichechiw nejiw mujchiw Teat Dios. Tatüch noic nüt wüx tambüw tiül aaga iüt, quiaj Ana tamb maquieel micos mbeay nine nangaj iüm quiaj, tajiünts masaj Teat Dios müüch nej nop nine micual nej cos nej ngo majiür nicuajind. Tapiüng aton sitiül Teat Dios müüch nej, apmayac marang minajiüt Teat Dios meáwan nüt. Ajcüwa nipilan quiaj asoiquiw Nazareo*. Wüx ndoj marangüw aag ayaj, amb alinoic nüt tandilileaw andüyiw aniüngüw nejiw. Ngome acas nüt Ana tajiür teomeaats nej micual nej. Condom wüx tatüch aaga nüt, quiaj tawiquiach nop nine nench, tujchiw manüt Samuel.

Wüx tatüch a nüt majnot achech aaga nine Samuel, taquiiüb nej mamb mimüm nej tiül nine nangaj iüm. Quiaj tüüch aaga minatangüw miteaats nenüt Elí, tasaj aag ayaj a nine leaw tatün ocueaj Teat Dios; tapiüng apmüüch nómban marang minajiüt Teat Dios. Ana tasaj Teat Dios aton, nej xeyay tapac omeaats cos tanguaiy nej andeac nej. Wüx landoj mayacüw quiaj a nine Samuel, tandilileaw meáwan leaw taquiiüb mamb a Elcana. Nganüy a nine Samuel tacül maquiiüb aaga minatangüw miteaats

nenüt Elí. Neatneátan miteat nej, mimüm nej ambüw majawüw nej, ajoyiw mÿjchiw jayats napixeran.

Aaga Elí tajiür ijpüw micual nej, nop nenüt Ofni alinop nenüt Fineses, ajcüwa ijpüw nacualaran quiaj ngo marangüw atnej andiüm Teat Dios. Cos wüx ajcüwa nipilan israel aquiüjpüw nimal mambiyaw marang ichechiw nejiw, ajcüwa ijpüw nacualaran quiaj ngo macüliw mümb mandaab aow aaga nimal; leaw arangüw najen miün lamatüniw aaga onij leaw netam mÿjndiw. Aton cos nejiw ajlüyiw maquiüjpüw ajcüwa montaj monjiür tiül nine nangaj iüm. Elí alic nejiw xeyay cos aag arangüw aaga ngo majneaj quiaj, nganüy nejiw ngo mayariw andeac miteatiw nejiw. Aaga Samuel ngo mat nejiw, cos nej xeyay andiüm marang leaw andiüm Teat Dios.

Tatüch noic nüt tapeay nop nendeac andeac Teat Dios majaw Elí. Tapiüng Teat Dios apmambich mandrooch nej ombasüw nejiw maquiüüb micual nej cos nej ngome tapaj ocueajiw micual nej marangüw leaw andiüm Teat Dios. Aton tasoic mambich majaw naleaing Teat Dios nepiüng leawa lamasoic quiaj, apmandeowüw micual nej noic nej nüt, nóiquian apmandeowüw miüjpüéj.

Tajlüy wüx xeyay lataxey Elí, noic ongwiiüts almameayiw tiül nangaj iüm, Samuel tanguiaj nop nendeac teamapaj nej, apiüng a nej Elí teamepaj nej, tamb acuiür majaw, tasaj:

—Jogüy xic, teat, aw.

Quiaj tasaj nej Elí:

—Xique ngome teanapaj ic, ajow. Tajpaj amb ijmbüw, átan masaj nej Elí. Wüx arojmbüw ajpaj, quiaj tateots wüx a Elí Teat Dios teamepaj a Samuel. Quiaj tasoic a Samuel, tasaj nej a Elí:

—Quiür indilil inguiay sitiül tapaj ic alinomb a Teat Dios, isaj: “¿Cuane ipiüng Teat? sananguiaj”, iraj.

Tamb a Samuel piiüm alinomb, quiaj tajpaj minüt nej alinomb. Tapiüng a Samuel atnej landoj masaj nej a Elí. Quiaj tasaj nej Teat Dios:

—Meáwan ajcüw ngo majneaj leaw lanapiüng apmamongoch a Elí maquiüjpüw micual nej, aag ayaj naleaing. Isaj a Elí aag ayaj apmamongochiw cos nej ngo mapaj ocueaj micual nej macueatiw, aj.

Wüx larrow tiüt, Samuel timbol masaj a Elí leaw tasaj nej Teat Dios, nganüy Elí tawüywü nej mapiüng. Quiaj a Samuel tasaj a Elí. Quiaj tapiüng a Elí:

—Xique sawaw Teat Dios alndom marang leaw nej ajaw najneaj, aw.

Tajlüy wüx tatang a Samuel Teat Dios tambeol nej mandeac leaw aliüc miün apmajlüy. Wüx nej andeac cuane apmajlüy apmaw atnej lamapiüng. Quiaj meáwan nipilan tapiüngüw, Samuel nej nop nendeac andeac Teat Dios.

Nipilan filisteo tambiyaw xeyay monaw israel

(1 Samuel 4—7)

Tiül ajcüwa neat quiaj meáwan nipilan filisteo* sonogotoj, cas tambüw matsojow maquiüjpüw nipilan monaw israel. Aton ajcüwa israelita canchiütoj xeyayiw. Wúxan amelichaw atsojow tajntsopiw nipilan filisteo. Amb alinoic nüt quiaj tapiüngüw nipilan israel mawüniw tiül nine nangaj iüm aaga nangaj cüx majoyiw mamb tiül montsoj, cos apiüngüw ngwa mambeol nejiw wüx apmatsojow maquiüjpüw filisteo. Quiaj tawüniw acas monxey israelita mambüw tiül iüt Silo mayariw aaga nangaj cüx majoyiw mamb andüy tiül wajchiüc niüng alcanchiümoj ajcüwa montsoj ocueaj nipilan israel. Ajcüwa ijpüw monxey micual Elí tambüw maquiüjpüw nóiquian ajcüwa monjoy aaga nangaj cüx. Wüx tatüch aaga nüt matsojow alinomb maquiüjpüw a nipilan filisteo, quiaj nómban tajntsopiw ajcüwa filisteo, cos tandeowüw arej mil (3,000) montsoj monaw israel. Tandeowüw tiül miijpüéj micual Elí. Ndoj tanojtiw aaga nangaj cüx andüy timiütüw nejiw. Wüx tanguiay meáwan leaw tajlüy a Elí, quiaj tajmiüc imiün tiül misillet nej, pajcaw tiüt, nómban sojndiow onic tandeow. Aaga miteaats nenüt Elí quiaj, tarang juez* ic miow (40) neat.

Condom ajcüwa nipilan filisteo tajoyiw mamb aaga nangaj cüx andüy tiül miütüw nejiw; tayacüw teombas midiosüw nejiw narangüch piedra. Wüx raw tiüt alinoic nüt taxomüw midiosüw nejiw alpeaam tiüt. Taxainguw malombochiw niüng tajlüy meáwan nüt. Raw tiüt alinoic nüt taxomüw alpeaam tiüt, nómban ndojquiow onic, at owix nómban polpoliow. Aton meáwan tiül cambaj tajlüy xeyay war. Nganüy nipilan taxom

nejiw necoy najloc. Meáwan aag ayaj tamongochiw ajcüwa nipilan quiaj ajcan anojtiw nangaj cüx. Ajcüwa nipilan filisteo tajüyichaw aaga nangaj cüx tiül palpálwüx micambajüw nejiw. Masey tajüyichaw aaga nangaj cüx quiaj tiül palpálwüx cambaj, aaga nipilan nde amb maxom nejiw aaga monandeow. Quiaj tambüw masajüw montangtang miteaats montangtang monsüet monaw tiül miütüw nejiw cuane netam marangüw. Ajcüwa miteaats maquiüjpüw a monsüet tapiüngüw netam maoliw omal ijpüw vac ndoj cas tayacüw wüx carret. Tiül aaga carret quiaj netam mayacüw aaga nangaj cüx. Condom cas tayacüw maquiüüb alngün nembeatmbeat leaw ajiürüw mäjchiw miün. Cos tayajcüw atquiaj alndom marangüw, quiaj Teat Dios ngome apmajcüy majaw nejiw. Atquiaj tarangüw, tatsambijchaw miün ajcüwa vac quiaj, mambüw leaw niüng andiümüw. Aaga ijpüw vac wüx tawüw quiaj, tambüw aleainguíwan tiül noic cambaj, quiájan tam niüng ajlüy micambajüw israelita. Ajcüwa filisteo tayajcüw teamamongochiw aaga naél quiaj cos ajcan anojtiw aaga nangaj cüx quiaj, ngome amongochiw miün.

Ajcüwa vac tambüw andüyiw tiül noic cambaj niüng acüliw ajcüwa miteaats monaw israel. Ajcüwa nipilan leaw moncül tiül aaga cambaj quiaj wüx tajawüw aliücüw aaga ijpüw vac anototoj noic carret altiül aaga nangaj cüx, xeyay tapac omeajtsüw. Tambiyaw miüjpüw a vac ndoj tayacüw marang nichech palanüy ajmel. Aaga carret tandoijquiw marang soex. Nganüy alinoic leawa nipilan filisteo tayacüw ticarret maquiüüb nangaj cüx mäjchiw miün Teat Dios, mbich tayariw israelita mapechiw quiaj wüx noic piedre quiaj miün niüng apmandaab aaga nichech. Ajlüy tiül aaga cambaj quiaj noic ajlüy israelita necualaatsayej, ngo mapac omeajtsüw majawüw aag lamandilil miün aaga nangaj cüx andüy tiül iüt israel. Quiaj Teat Dios xeyay tajcüy majaw nejiw. Ngo majiür acas nüt tandeowüw er miow gajpowüw (70) monaw tiül ajcüwa nipilan quiaj. Wüx tajawüw aag ayaj xeyay nipilan ngo majneaj omeajtsüw; tapiüngüw najneaj mamb andüy tiül alinoic micambajüw nejiw aaga nangaj cüx. Quiaj tasoiquiw ajcüwa moncül tiül Quiriat-jearim majoyiw mamb. Ajcüwa monxey monaw Quiriat-jearim tajoyiw mamb

aaga nangaj cūx andüy timicambajüw nejiw. Tiül aaga cambaj quiaj tacül nimiow (20) neat aaga nangaj cūx.

Aaga Samuel tangoch marang juez wūx tandeow a Elí, tacül tiül cambaj Ramá. Neatneátan amb majüy tiül arej nadamdandam cambaj masaj nejiw wūx nguineay netam marangüw wūx meáwan naél leaw amongochiw nipilan israelita. Wūx tatüch ic miow (20) neat tatow andilil mayacüw tiül Israel aaga nangaj cūx, quiaj ajcüwa nipilan israel tacueatiw nómban andüjpiw ajcüwa narangüch dios; naleaing xeyay tandiümüw marangüw leawa Teat Dios andiüm. Tasaj nejiw a Samuel netam mambüw meáwan andüyiw tiül cambaj nenüt Mizpa. Wūx tapeayiw tiül aaga cambaj quiaj, tachejtiw masajüw Teat Dios meáwan leaw ngo majneaj lamarangüw. Wūx tanguiaiyw ajcüwa nipilan filisteo, ajcüwa nipilan israelita aliw tiül cambaj Mizpa tandiümüw mambiyaw. Wūx tanguiaiyw ajcüwa israelita aliücüw a filisteo apmambiyaw nejiw, xeyay mbayatoj. Tasajüw a Samuel matün ocueaj Teat Dios mambeol nejiw xeyay. Samuel tatün ocueaj Teat Dios mambeol nejiw, aton tambiy nop nine sap mayac marang palan ajmel nichech. Teat Dios tanguiaiy nej andeacüw, quiaj tüüch meterriür tiüt napacpac. Quiaj ajcüwa montsoj tiül filisteo xeyay mbayatoj, taton ngo marangüw nicuajind. Wūx tajawüw a israelita lamandilileaw a nipilan filisteo, tandüjpiw mamb, tambiyaw xeyay. Wūx ndoj aag ayaj, ajcüwa nipilan filisteo tacüliw miün tiül micambajüw nejiw; ngo marangüw nicuajind wūx ombasüw a israelita cos xeyay timboloj.

Teat Dios tayac Saúl marang natang nenajiüt tiül israel

(1 Samuel 8.1—13.2)

Wūx tataxey a Samuel tayac micual nej marangüw juez* ocueajiw nipilan israel. Naleaing ajcüwa micual nej ngo marangüw najneaj atnej tarang a Samuel. Cos nejiw ayariw ocueaj alinop, ngo marangüw leaw najneaj majaw Teat Dios. Quiaj tambüw ajcüwa natangtang ombas monxey israelita majawüw a Samuel masajüw mayac nop minatangüw nejiw nasoic rey* majlüy wūx nejiw. Samuel ngo mandiüm leaw tatüniw nej ocueaj. Wūx tatün ocueaj Teat Dios cuane netam marang, quiaj tasaj nej Teat Dios netam marang atnej teamatüniw

nej ocueaj. Cos wüx teamatüniw ocueaj a Samuel aag ayaj, atnej lango marangüw leawa Teat Dios andiüm. Quiaj apmajawüw nguineay apmamongochiw xeyay naél cos nop nenajiüt apmatün nej ocueajiw mangüyiw meáwan wüx leaw almajiürüw; átan apmetam marangüw xeyay najiüt ocueaj aaga nenajiüt quiaj. Wüx apmarang nej wüx ombasüw meáwan ajcüwa naél quiaj, ndoj apleaam omeajtsüw neol tayacüw aaga natang nenajiüt nasoic rey quiaj. Quiaj lango ndom mapüejliw alinomb leaw landoj lamarangüw quiaj. Samuel wüx ndoj manguiay aaga leaw lamasoic quiaj, tamb masaj a nipilan israel naleaing nejiw ngo mayariw leaw niüng andeac nej. Leawa tarangüw, tasajsajüw nej mayac aaga natang nenajiüt quiaj atnej ajiürüw ajcüwa alacas cambaj.

Quiaj Teat Dios tasaj a Samuel marang atnej teamatüniw nej ocueaj nej. Aton tasoic jane netam majmel marang aag natang nenajiüt quiaj. Tasoic:

—Oxep aaga ores cam sanüüch mamb nop naxey naw tiül micualüw Benjamín micual Jacob. Netam meteng wüx omal nej aceite, quiaj ajüic nej apmarang natang nenajiüt tiül israel. Aaga naxey quiaj nej apmaquiiüb nejiw tiül montsoj mambiyaw ajcüwa nipilan filisteo*, ajow.

Condom atquiaj tajlüy. Wüx raw tiüt amb alinoic nüt, nop naxey nenüt Saúl tamb matün manguiay a Samuel nguiane alndom maxom acas mibur miteat nej leaw ndrot ocueajiw. Wüx tapeay quiaj a Saúl, quiaj Teat Dios tasaj a Samuel, aaga naxey quiaj apmarang minatang nenajiüt nasoic rey ocueajiw nipilan israel. Samuel tasaj a Saúl landoj lamaxomüw ajcüwa bur leaw teamayambüw. Quiaj tacül a Saúl metiw maquiüjpüw cos tiül aaga nüt quiaj arangüw noic nangox nüt malombüw Teat Dios.

Tambüw miijpüéj andüyiw niüng ajlüy noic artül*. Quiaj a Samuel tamb mayar quiriw omeaats onij müüch a Saúl matsamb. Tiül aaga ongwiiüts quiaj Saúl tacül miün aniüng Samuel mameay. Wüx raw tiüt alinoic nüt miijpüéj tambüw andüyiw mbeay cambaj. Quiaj Samuel tateng aceite wüx omal Saúl. Ndoj tasaj nej apmarang natang nenajiüt tiül israel. Aton tasoic a Saúl cuane apmamongoch aaga nüt quiaj. Condom taw atnej tasaj nej Samuel. Tiül aaga nüt quiaj Teat Dios tüüch maxom omeaats

a Saúl cuane netam mandeac, atnej tambeol meáwan mondeac andeac nej; aton tambeol nej majüiquich nguineay lajlüy nganüy. Wüx tandilil andüy aniüng nej ngo mapiüng sitiül lamasoic nej apmarang natang, leawa tarang, tapiüng wüx nguineay tajlüyw ajcüwa bur.

Samuel tasaj a nipilan israel mambüw canchiümoj tiül noic cambaj nenüt Mizpa. Tiül aaga cambaj tasüetiwi majawüw jane apmarang aaga natang nenajiüt. Tasüetiwi naw tiül micualüw micual Benjamín. Amb ijmbüw wüx tapiüngüw naw tiül acualaats Saúl. Ndóchwüx nejay a Saúl tapiüngüw marang aag natang nenajiüt. Wüx tayambüw ngo maxomüw; tambüw maxomüw axotüyan quiaj tiül iquial cuajantanej ajoyiw. Wüx landoj maxomüw, quiaj taxaing poch a Samuel masaj nejiw nguineay alndom marangüw najiüt maquiüjpüw aaga jayats minatang nenajiüt quiaj. Ndoj tarang wüx nawiig cas tamb mayac tiül nine nangaj iüm. Wüx ndot marangüw meáwan aag ayaj, tasoiquiw a nipilan mandilileaw andüyiw aniüngüw nejiw. At a Saúl aton tandilil andüy aniüng nej taquiüüb mamb acas montsoj.

Wüxan tajiür noic caaw ndoj ayar minajiüt nej a Saúl, ajcüwa montsoj amonita* tambüw tandiümüw mambiyaw nipilan tiül noic cambaj tiül miiütüw israel. Wüx tanguiay aag ayaj a Saúl, najen tacanchich noic ajlüy montsoj. Cos Teat Dios tambeol nejiw, tawün wüx aaga cambaj ocueajiw israel. Tiül aaga nüt quiaj, ajcüwa montsoj ocueaj israel tandiümüw mambiyaw meáwan nipilan leaw ngo mandiümüw marang natang a Saúl. Nganüy Saúl ngome tandiüm, quiaj Teat Dios xeyay tambeol nej. Nawüw tiül aaga cambaj quiaj, tambüw andüyiw tiül noic cambaj nenüt Gilgal. Quiaj tambiyaw acas nimal mayacüw marang ichechiw nejiw mbajcan nichech, müjchiw Teat Dios. Aton tarangüw noic nangox nüt wüx tajmel micorona nej a Saúl marang natang nenajiüt. Tiül aaga nüt quiaj xeyay tapac omeajtsüw.

Wüx aliünüw tiül cambaj Gilgal ajcüwa nipilan israel, Samuel tandeac masaj nejiw nguineay aliüc miün apmamongochiw maquiüjpüw aaga jayats natang nenajiüt quiaj. Tasaj nejiw mapiüngüw cuane ngo majneaj majawüw leaw lamarang nej wüx ombasüw. Quiaj tapiüngüw Samuel ngome aleaic arang, ngo mawaiich nejinguind. Aton tüüch leaam omeajtsüw nguineay

Teat Dios tambeol mixejchiw nejiw nde tanomb. Tandeac wüx nguineay tambeol nejiw wüx tawüw tiül Egipto*, ndoj tüüch nejiw aaga iüt Canaán*. Tandeac tiül aton wüx laxeyay tandüjpiw narangüch dios. Wüx aaga nisoet quiaj, Teat Dios tacueat nejiw majmbiyaw tiül montsoj. Nfünge tasaj nejiw wüx tacueatiw mandüjpiw ajcüwa narangüch dios quiaj, tayambüw Teat Dios matüniw ocueaj mambeol nejiw, Teat Dios tawün nejiw najen tiül aaga naél quiaj. Tasajsaj nejiw wüx aton nguineay ndrojow wüx atüniw majiürüw nop natang. Ngeñü meáwan nejiw netam mayariw meáwan leaw niüñge apiüñge mipoch Teat Dios. Ndójuwüx tapiüñge a Samuel apmatün ocueaj Teat Dios mambeol nejiw xeyay.

Wüx ndoj meáwan leaw lamarangüw quiaj, tapiüñge a Rey Saúl apmacüliw maquiüjpüw nej arej mil (3,000) montsoj majiür nejiw maquiüüb micual nej Jonatán. Ngeñü meáwan nipilan alndom mandilileaw andüyiw aniüñge nejiw.

Rey Saúl lango mayar leaw apiüñge Teat Dios, lango ndom marang natang

(1 Samuel 13.3—15.35)

Wüx lamajiür nüt ndoj ajmel a Saúl marang natang nenajiüt, nipilan filisteo* tasojnongoj xeyay montsoj cas tambüw matsojow maquiüjpüw a nipilan israel. Aaga Rey Saúl altiül cambaj Gilgal, teamacüliw a Samuel cos apmambiy acas nimal mayacüw marang nichech müjchiw Teat Dios. Cos Samuel lamasaj a Saúl macüliw nej ayaíw nüt. Wüx tatüch ayaíw nüt ngo mapeay, quiaj xeyay nipilan tandilileaw. Quiaj tamb aaga Saúl marang minajiüt a Samuel. Nejay tambiy acas nimal cas tayac marang nichech müüch Teat Dios. Wüx tapeay a Samuel tanguiy cuane tarang a Rey Saúl, tajcüy xeyay. Tasaj a Saúl ajcan lamarang atquiay, quiaj Teat Dios apmayamb alinop naxey mayac marang natang tiül Israel. Wüx landoj majaw meáwan aag ayaj, tandilil andüy aniüñge nej Samuel.

Saúl taw tiül cambaj Gilgal tambüw andüyiw tiül wajchiüc maquiüüb mimontsoj nej macüliw ajcüwa apmatsojow maquiüjpüw. Wüx miün tenguijal marangüw aag ayaj a Saúl, tambüw a Jonatán micual Saúl maquiüüb alinop nench nejiür

mimanchiuc nej, tatüchiw niüng ajlüyiw ajcüwa filisteo monlüy wüx monjiür nots nine narix tiüd wüx tüic. Jonatán tandiüm, malüy Teat Dios apmambeol nejiw mambiyaw ajcüwa filisteo quiaj. Cos nej tandiüm majaw majüiquich Teat Dios majüic apmambeol nejiwe. Tapiüng, sitiül tüüch nejiw mamongoj niüng ajlüy ajcüwa monjiür quiaj, mbich lajüic apmambeolaranüw. Condom atquiaj tajlüy. Ajcüwa monjiür tasajüw nejiw mamongoj majtepiw andüy cawüx niüng ajlüyiw nejiw. Wüx lapeayiw quiaj, Teat Dios tambeol nejiw mambiyaw. Wüx tanguiayiw ajcüwa alacas montsoj ocueaj filisteo landeowüw ajcüwa monjiür, quiaj tecuiürrüw andüyndüy ninguiün noicnoic ajlüy, cos lango majawüw cuane apmarangüw. Wüx tajaw a Saúl lacuiürrüw ajcüwa filisteo, quiaj tambüw matüchiw mambeolüw a Jonatán. Tiül aaga nüt quiaj Teat Dios tambeol nejiw, tambiyaw xeyay filisteo.

Tiül aaga nüt quiaj tapiüng aaga natang, nejingüind ngo ndom müet nicuajind, leaw ndoj mapalüch ombas meáwan leaw lamarangüw ajcüwa nipilan filisteo. Sitiül aljane ngo mayar aag ayaj, netam ndeaam mandeow. Nejevej ajcüwa montsoj tanguiayiw, nejingüind ngo met aaga nüt quiaj masey laindeowüw lop. Wüx tamongoj niüng ajlüy noic ombiüm cün nejingüind ngo müet, anopüy miün aaga Jonatán tüet. Cos nej ngo manguiay cuane leaw tapiüng miteat nej, áag tawün tegüy cün müet.

Tiül aaga ongwiiüts quiaj Saúl tandiüm mandilil maquiiüb minipilan nej matsojow maquiüjpüw nipilan filisteo. Quiaj tamb aaga miteaats matün manguiay Teat Dios sitiül netam mandilileaw matsojow maquiüjpüw a filisteo. Teat Dios ngo masaj nejiw nicuajind cos aaga Jonatán micual Saúl wüx tandilileaw tawün quiriw micün xiül müet. Cos meáwan nejiw ngo majawüw jane nejiür nisoet, quiaj canchiütoj masüetiw majawüw jane ngo majneaj tarang. Quiaj tajawüw áag Jonatán micual Saúl. Wüx tanguiy a Rey Saúl, tapiüng ndeaam a Jonatán mandeow. Nganüy ajcüwa montsoj ocueaj israel tapacüw wüx a Jonatán ngo ndom mandeow cos nej nemelich mambiy ajcüwa filisteo. Atanquiaj taw wüx a Jonatán, ngo mandeow.

Saúl xeyay tetam ajlüy, tasojnong xeyay montsoj, ndoj tambüw mambiyaw leaw ajcüyiw majawüw nipilan israel. Aton nipilan filisteo ngo macueatiw ajcüyiw.

Ngome xeyay nüt Samuel tasaj a Rey Saúl:

—Teat Dios andiüm meamb membiy ajcüwa nipilan amalecita*, imbiy meáwan nipilan, imbiy meáwan minimalüw nejiw, cos naleaing tapiüng Teat Dios netam mandeowüw, aj.

Teat Dios tandiüm majlüy atquiaj cos ajcüw nipilan amalecita tandiümüw mambiyaw a nipilan israel wüx aliw tiül tiüü imiünüw Egipto* andüyiw Canaán*. Wüx ndoj manguiaj aag ayaj a Saúl tasojnong xeyay mimontsoj nej mambüw matsojow maquiüjpüw amalecita. Nejiw a israelita tajntsopiw, tümb mambiyaw. Aag miün minatang nenajiüt ocueajiw amalecita tawüniw wüx, taquiüjpüw mamb. Ajcüwa israelita tambiyaw ajcüw miün nimal leaw ngome netam, nganüy najneajneaj nimal tawüniw wüx, ngo mambiyaw.

Wüx ndoj aag ayaj, Teat Dios tapaj a Samuel masaj:

—Aaga Saúl ngo marang atnej xique sasaj, nganüy ngo majneaj nayaag, ndej coen ngo nayaca marang natang, aw.

Wüx ndoj manguiaj aag ayaj a Samuel najen tamb mayamb a Saúl, taxom tiül cambaj Gilgal. Quiaj Saúl andüüb mapiüng najen miün:

—Lanarang leaw landoj lamasaj xic Teat Dios, aw.

Quiaj tangoch a Samuel masaj nej:

—Jondot naleaing lamerang, ¿neol tapots apajüw ninguij a sap? ¿neol tapots aiümüw ninguij a nimal quiaj? aj nej.

Quiaj tapiüng a Saúl:

—¡Jaa! cos tarriiüdasan leaw najneajneaj nimal tawünanan wüx meyacayoots nichech müjchiiüts Teat Dios. Nganüy ajcüw ngome xeyay netam tümb nambiyan, aw.

Quiaj tasaj nej a Samuel:

—Naleaing sanasaj ic, tepood tasaj xic Teat Dios ique lango ndom mecül tiül merang natang nenajiüt cos ngome terang leaw tasaj ic merang. Naleaing nej tasaj ic meamb membiy meáwan nipilan at meáwan nimal, nganüy ique ngome terang atquiaj. Leawa terang tewün wüx acas mequiiüb miün, aj nej.

Quiaj tapiüng a Saúl:

—Xique landoj lanarang atnej apiüing Teat Dios! Tambas natsojow naquiüjpüw, tambiyasan meáwan, at tasapas aaga minatang ocueajiw nejiw. Áagan acas nimal taquiüjpüw miün ajcüwa montsoj mayacüw müjchiw Teat Dios, aw.

Quiaj tapiüing a Samuel:

—Leawa andiüm Teat Dios merang, aag ayaj merang leaw apiüing nej ingow meyac nimal marang nichech. Cos nop palanüy netam marang meáwan leaw Teat Dios apmapiüing. Xeyay nisoet wüx ngo marangüch atnej apiüing Teat Dios, aag ayaj atanej mewaiich wüx isu"et, tengwüy meamb mendüüb narangüch dios. Teat Dios langome apmambeol tanaámb merang natang cos ngome terang leaw asaj ic merang, ajow.

Quiaj aaga Rey Saúl xeyay mbayat. Tapots masaj a Samuel mambeol nej; quiaj Samuel tandilil masaj nej, Teat Dios ngo ndom mangowüich andeac cos ngo matnej nipilan. Naleaing nej apmayac alinop naxey marang natang. Wüx ndoj mapiüing aag ayaj a Samuel ndoj tamb nejay mambiy aaga natang nenajiüt ocueajiw nipilan amalecita, cas tandilil alinomb andüy aniüing nej. Aton Saúl tandilil andüy aniüing nej. Nde quiaj ngome tandilileaw mejawayej. Samuel xeyay tamix omeaats cos Saúl apmaw tiül arang natang.

Teat Dios tayac David marang jayats natang nenajiüt tiül israel

(1 Samuel 16.1-13)

Noic nüt wüx landoj mamongoch aag ayaj a Rey* Saúl, Teat Dios tasaj a Samuel nde mamix omeaats áag leaw lamamongoch aaga Rey Saúl quiaj; leaw netam marang mamb mateng wüx omal aceite nop naxey áag apmarang jayats natang nenajiüt. Tüünd mamb a Samuel andüy tiül cambaj Belén, mateng wüx omal aceite nop tiül micual a Isaí, naw tiül micambaj Judá. Wüx ndoj manguiaj a Samuel, tamb andüy Belén. Wüx tapeay quiaj tajaw natang micual a Isaí xowüy lajal oleaj, aton xowüy latsajüy ombas, apiüing a nej áag amb mayamb. Quiaj tasaj nej Teat Dios:

—Masey mejaw xowüy lajal oleaj, xowüy latsajüy ombas nganüy ngome aag ayaj sasaj ic, cos naleaing nipilan alndom maxom majaw amb miün cawüx nganüy xique sawaw cuane apiüing tiül omeaats nej, atquiaj alndom napiüing jane, aj nej.

Isaí tapaj nopnop micual nej mamongoch niüng ajlüy Samuel. Quiaj Teat Dios tasaj a Samuel ngomeáag teamayamb. Quiaj a Samuel tatün manguiaj a Isaí, tasaj sitiül almajiür acas monguich leaw ngo majlüy tinden. Tapiüng a Isaí ajiür alinop, aaga úmbwüx monguich altiwajchiüc teajiür sap. Quiaj tapiüng a Samuel mamb majpaj. Wüx tapeay a David, quiaj tapiüng Teat Dios:

—Aag agüy teanayamb, iteng wüx omal nej tegüy aceite, aw.

Quiaj tamb a Samuel mateng wüx omal a David tegüy aceite, meáwan micoj nej teamajawüw leaw tarangüch wüx ombas a David. David xowüy latsajüy ombas napacüy ngo majiür nicuajind monandeow, aton xowüy lapacpac oniiüg. Wüx ndoj aag ayaj miespíritu Teat Dios nómban tajlüy maquiüb a David. Nganüy a Samuel tandilil andüy aniüng nej.

David atsünd miárpa nej manguiaj a Rey Saúl

(1 Samuel 16.14-23)

Wüx Teat Dios tacueat mambeol a Saúl, nguiajnguiaj üüch nej michach miespíritu nimeech. Quiaj tapiüngüw mimonrang najiüt nej mayambüw aljane leaw alndom matsünd arpa manguiaj, mambeol nej mamong michach. Nop nejiw ajcüwa monrang najiüt quiaj tapiüngüw mayambüw a David micual Isaí. Quiaj aaga Rey* Saúl tapaj miün a David mamb matsünd miárpa nej wúxan ayaag ajngot iün andeow. Wúxan ajngot iün andeow aaga natang nenajiüt, David lamatsünd miárpa nej manguiaj. Aaga Rey Saúl xeyay ajneaj majaw a David, tayac wüx marang nejiür mimanchiüc nej wüx amb tiül montsoj.

David tambiy nop filisteo xowüy ladam, at najal oleaj

(1 Samuel 17.1—18.5)

Tatüch noic nüt wüx tambüw membiyajej ajcüwa nipilan israel maquiüjpüw ajcüwa filisteo*, tambüw mengochayej wüx tiüc. Israel tacüliw wüx noic tiüc, nganüy a filisteo tacüliw wüx alinoic tiüc. Taw nop natsoj tiül filisteo tepajpaj mapiüng:

—¿Jane tiül icona ayaag alndom natsoj aweaag? aw.

Aaga filisteo quiaj atüch arej metre ajal oleaj, almasooig apix nej manchiüc. Aaga naxey quiaj nenüt Goliat. Taw tiül aqiuüjpüw nejiw tepaj napac tapiüng:

—Irriüjtan nop naxey ich miün nengochayon ninguiaj pinawan a püjchiün quiaj, natsoj anaag, majüic jane apmajntsop, aw. Aton tapiüng: —Sitiül xique najntsop wüx, mbich xicona sananeayiün cambaj israel; tengwüy iquüjpan tajntsop mbich icona apmejlüyiün wüx xicona, aw. Nganüy naleaing, ajcüwa israelita timboloj mandüyw xeyay aaga Goliat.

Miarojpüéj micoj a David aliw tiül ajcüwa montsoj ocueaj aaga Rey* Saúl quiaj. Nganüy a David tengual ajiür misap miteat nej. Wüx lamajiür acas nüt tatow ndoj ambüw micoj nej, tapiüng a Isaí tasaj a David mamb majaw micoj nej majüic cuane tarangüw. Aton tasoic wúxan amb netam majoy quiriw nüeteran müüch micoj nej. Wüx tapeay a David niüng almajlüyw a montsoj, quiaj tanguiaj lamong noic caaw tatow teamatün aaga Goliat quiaj jane maw matsoj aweaag. Cos naleaing mbich meaw ajntsop mapaj matün jane alndom matsoj aweaag. Wüx tanguiaj, quiaj tapiüng a David:

—Aaga naxey quiaj ngo ndom matüntün jane andiüm matsoj aweaag tiül minipilan Teat Dios cam, aw. Quiaj tapiüng nej alndom matsoj aweaag aaga Goliat quiaj. Wüx tanguiaj a Saúl, quiaj tapiüng mamb majanüch a David, ndoj tasaj:

—Ique ngo ndom metsoj aweaag cos nej laquiajchay tiül montsoj, nde quich nej atsoj, áag xeyay landoj ombas; nganüy ique nop ic naliw monguich ngo ndom imbas itsoj, ajow a David.

Quiaj tapiüng a David:

—Teat, xique sajiür misap xetate, lanambiy acas liong, lanambiy oso leaw tandiümüw matsambüw misap xetate. Wüx tambiyas ajcüwa nimal quiaj, Teat Dios xeyay tambeol xic. Sapiüng átan quiaj wüx sanatsoj anaag aaga filisteo quiaj apmambeol xic Teat Dios xeyay, aw.

Aaga Rey Saúl taneam leaw tapiüng a David, tüüch meáwan leaw asooig tiül montsoj. David tayar masooig meáwan leaw lamüünd. Cos nej ngomeáag masooig, ngo majneaj mayaag. Quiaj tasoond mayac quiaj. Ndoj masoond meáwan leaw tüünd masooig, tamb andüy tiül nine mitiiüd yow mamil acoquiaw

mipiedre lam. Tayac tiül mimorral nej, ndoj tamb andüy quiaj matüch quiripite niüng ajlüy a Goliat, ngo majoy aleaic, aag miün milamb nej.

Wüx tajaw a Goliat aliüc a David apmatüch nej, acuiquiy miün. Quiaj tapiüng a David:

—Aaga Dios leaw almapac, áag Xediosan ocueaj Israel, nej apmambeol xic. Aaga nüt cam meáwan nipilan apmajawüw nguineay ambeol xicon Teat Dios, aw.

Goliat tanaámb, amb ajüy mangoch a David; at a David aton, quiaj amb metüchayej. David najen miün tasoc owix tiül mimorral nej, tawün noic piedre, tayac tiül milamb nej, ndoj quiaj mandalal cas tayac müüch. Tasap lareng teombas omal a Goliat, nómban ajtsot tiül, quiaj tajmiüc. Wüx tajaw a David lajmiüc a Goliat, acuiür tamb matüch, najen tandooig onic ajcananüy miün miespada* nej. Wüx tajawüw filisteo landeow a Goliat, tecuiürrüw. Quiaj tandüüb nejiw mamb a israelita tatüchiw tiül micambajüw nejiw mambiyaw.

Wüx tanguiy a Rey Saúl nguineay tarang a David, tasaj Abner aag minatängüw tiül montsoj, mamb majan a David maquiüüb mamb andüy niüng ajlüy nej. Wüx ndoj manguiay Abner, tamb majan a David, taquiüüb mamb andüy niüng ajlüy Saúl. Wüx tapeay niüng ajlüy Rey Saúl a David, almandeaand tiüt omal Goliat. Quiaj tasaj nej a Saúl macül quiaj niüng ajlüy nej. Jonatán xeyay tajneaj aweaag a David, tüüch nots espada. Naw quiaj, aaga Rey Saúl wüx majlüy montsoj lamasaj mamb; cos David xeyay najneaj arang, quiaj tajmel marang minatängüw tiül montsoj. Wüx tanguiyiw nguineay lamarang a David meáwan nipilan apac omeajtsüw, aton ajcüwa montangtang monjiür najiüt xeyay tapac omeajtsüw.

Rey Saúl tandiüm mambiy a David ajcan andiüram

(1 Samuel 18.6—20.42)

Tatüch noic nüt wüx tandilil miün a David imiün tiül montsoj niüng tambiyaw xeyay filisteo*, tambüw xeyay montaj israelita mangochiw nejiw, tatsündiw soen, aton tejiüngüw wüx. Condom tatsündiw soen andüy wüx ombas Rey* Saúl, at wüx ombas David aton. Tapiüngüw Rey Saúl lamambiy acas mil, nganüy a

David lamambiy gajpowüw atow nej lamambiy Rey Saúl. Wüx tanguiy aag ayaj Rey Saúl xeyay tajcüy cos tayaag najen miün nipilan apmayacüw a David marang natang. Naw quiaj taneoc ombas a David.

Wüx raw tiüt alinoic nüt tajngot alinomb iün andeow a Rey Saúl, cos miespíritu nimeech tajmel tiül omeaats nej. David tamb majoy miárpa nej matsünd manguiay a Rey Saúl. Wüx teatsünd a David, cos Saúl alteowix nej nots nitil talox wüx ombas a David ijmbüw alox. David tambiülüüch miijmbüw, ngo marang nej nicuajind. Wüx tajaw aag ayaj a Saúl xeyay mbayat cos lamajaw Teat Dios xeyay teamambeol a David; nganüy a nej lamacueat mambeol nej. Tayac marang minatangüw noic ajlüy montsoj, ngwa mandeow wüx apmamb tiül montsoja. David wüx ambüw tiül montsoj nejiw ajntsopiw, ngo marang nej nicuajind cos Teat Dios xeyay ambeol nej. Wüx tajaw aag ayaj a Rey Saúl xeyay mbayat. Nganüy meáwan nipilan israel xeyay tandiümüw a David.

Wüx ndoj aag ayaj leaad omeaats a Rey Saúl nguineay alndom mambiy a David, cos tajaw aaga chingüyay nüx micual nej nenüt Mical andiüm a David. Quiaj tapaj a David masaj alndom müüch nej a Mical maquiiüb marang mintaj nej. Tapaj mimonrang najiüt nej a Saúl masaj mawüywüyw a David maquiiüb a Mical. David ngo mandiüm; nganüy nejiw tasajüw nej ngome laxowüy atün a Saúl, sitiül nej mamb mambiy coic miow (100) filisteo, quiaj apmüüch nej nop micual nej maquiiüb marang mintaj nej. Tapiüng atquiaj a Rey Saúl cos lamajaw ajcüwa nipilan filisteo alndom mambiyaw nej, atquiaj alndom maw aweaag wüx. Quiaj David taneam, tamb. Wüx tapeay quiaj tambiy ijquiaw acoic miow (200) montsoj tiül filisteo. Quiaj a Rey Saúl lango majiür cuane mandeac, quiaj tüüch micual nej maquiiüb a David. Wüx Rey Saúl tajaw a Mical xeyay tandiüm a David, quiaj xeyay timbol cos ajüic Teat Dios xeyay teamambeol nejiw.

Ndoj Saúl tandiüm mambiy a David. Quiaj tasaj meáwan acualaats nej, aton tasaj mimonrang najiüt nej. Nganüy Jonatán amóngan tamb masaj a David cuane teamandiüm marang miteat nej, cos xowüy ajneaj aweaag. Condom a Jonatán tamb mawüywüy miteat nej masaj nde mambiy a David. Ndoj Rey

Saúl tapiüing najneaj, ngome apmambiy a David. Atanquiaj tacül, tanaám David tarang minatangüw montsoj. Tamb matsoj alinomb maquiüjpüw a nipilan filisteo, ndoj nejiw mimontsoj a David tajntsopiw.

Ngome xeyay nüt miespíritu nimeech tüüch nej michach alinomb a Saúl. Condom quiaj tajpaj alinomb a David mamb matsünd miárpa nej manguiay a Saúl. Wüx teatsünd a David, quiaj a Saúl talox wüx ombas nej alinomb aag minitil nej. David wüx tajaw tewüney tecuiür tamb andüy aniüing nej. Almapeay tinden tasaj nej a Mical mintaj nej maw quiaj macül miünquiaj, cos miteat nej teamandiüm mambiy. Wüx aaga ores quiaj aaga Rey Saúl tawün noic ajlüy montsoj mambüw majiürüw a David aniüing nej, wüx apmaw quiaj apmasapüw. Wüx tajaw a Mical teajiürüch teombeay iüm, quiaj tamb mawün a David amb tiül ventan, ndoj tamb marang nop atnej nipilan mapeaab niüing ameay a David, ndoj cas tapooch ombas, atanquiaj aliün mameay a David. Wüx tajmeliw ajcüwa monxey majawüw mayambüw a David, quiaj tapiüing mintaj nej niün andeow ngo ndom witiüm. Wüx tanguiy Rey Saúl lamawaiich nej micual nej, tajcüy xeyay tapaj malic, nganüy aaga najtaj tawaiich, tapiüing:

—Cos David tapiüing apmambiy xic, áag tawüniüs, aw.

Wüx tecuiür a David, tamb majaw a Samuel masaj meáwan leaw tamongoch aniüing Saúl. Condom Saúl xeyay tayamb a David, ngo maxom. Wüx ndoj aag ayaj tamb a David mangoch a Jonatán, aag xowüy lajneaj aweaag, tatün manguiay:

—¿Neol tapots ajcüy majaw xic miteat? aw.

Jonatán tapiüing ngo maleaing najcüy miteat nej. Quiaj tapiüing a David:

—Sajaw naleaing najcüy majaw xic, ngo mandiüm masaj ic cos lamajaw icora xowüy andeacar, aw.

Quiaj tapiüing a David tasaj a Jonatán mamb matün manguiay sitiül naleaing naleaing ngo majcüy majaw nej a Saúl. Jonatán tapiüing apmamb matün manguiay, ndoj apmandilil masaj nej cuane taxom. Quiaj tajaw a Jonatán naleaing miteat nej andiüm mambiy a David. Ndójan manguiay a Jonatán, tamb axotúyan masaj a David, wüx ngo majaw nejinguind. Wüx ndoj andeacüw tapiüing nómban ngome apmandarrijchaw aaga monajneaj leaw

ajiürüw quiaj, aton apmembeolayej acualajtsüw nejiw. Ndoj aag ayaj David taw quiaj tayaag netam mawün oleaj mamb andüy miünquiaj ngana mandeow.

**David tecuiür imiün niüng ajlüy Rey
Saúl, xeyay nipilan tandüjpiw nej**
(1 Samuel 21—23)

Wüx David teacuiür imiün niüng ajlüy aaga Rey* Saúl, tamb majaw aaga natang miteaats nenüt Ahimelec, quiaj tatün acas pan. Ahimelec wüx tajaw a David anopüy miün xeyay mbayaw, quiaj tatün manguiyay cuane amb marang. David tawaiich nej tapiüng asaj nej aaga Rey Saúl mamb marang aleaic nejingüind ngo majaw nej. Tapiüng Ahimelec ngo majiür pan leaw alndom müet jangantanej, almajiür aag miün ajcüwa nangaj pan leaw landoj iün wüx nangaj mes tiül nine nangaj iüm, aag ayaj üetiw miün miteaats. Condom Ahimelec tawün müüch nej majoy müetiw maquiüjpüw ajcüwa monxey teamacüliw nej. Ndoj quiaj tapiüng a David tasaj Ahimelec sitiül ngo majiür quiaj nots espada* tengwüy nots nitil müüch nej majoy. Ahimelec almajiür quiaj miespada aaga nandeow nenüt Goliat. David tayar ndoj tambüw, tawüw tiül miiütüw Israel.

Quiaj tamb andüy tiül cambaj Gat, noic cambaj ocueajiw nipilan filisteo*. Wüx tapeay quiaj, meáwan nipilan monaw tiül aaga cambaj quiaj aleaing miün tajawüw jane nej. Quiaj a David mbayat xeyay cos apiüng a nej apmasap mambiy nej aaga nenajiüt naw quiaj. Quiaj tarang michach. Ndójwüx taw tiül Gat, tamb andüy tiül noic warraj tiüc nenüt Adulam. Wüx tanguiayiw acualaats nej alquiaj, tambüw majawüw nej. Aton meáwan monxey leaw ajiürüw naél maquiüjpüw aaga Rey Saúl tambüw majawüw nej, altiül nejüchayej, altiül tajiürüw pälwüx naél. Wüx canchiütoj meáwan tatüchiw piquiw acoic miow (400) monxey. Aton David taquiiüb miteat nej mimüm nej mayacüw niüng ajlüy aaga nenajiüt ocueaj Moab, cos quiaj ngo ndom mamongochiw naél. Ndoj quiaj tasoic a David tasaj nej nop nendeac andeac Teat Dios nenüt Gad, maw tiül aaga warraj tiüc niüng acül, mamb andüy tiül mífüt Judá niüng ajlüy nadam peat.

Meáwan tiül aaga nüt wüx teajüyjü a David quiaj, aaga Rey Saúl tengual atsoj wüx masap nej, nómban ngome taxom. Aton xowüy tajcüy cos nejinguid tiül anopoj ajcüwa natangtang mimonrang minajiüt nej ngo masajüw nej sitiül Jonatán micual nej xowüy ajneaj aweaag a David. Tiül aaga nüt wüx tamb a David matün pan matün espada niüng ajlüy nop miteaats nenüt Ahimelec, alquiaj nop naxey naw tiül Edom teamajaw nej. Nej tamb masaj a Rey Saúl nguineay tajlüy. Wüx tanguiaj a Rey Saúl meáwan leaw tarangüw a David maquiüüb a Ahimelec, quiaj tapiüng mamb majanüch a Ahimelec. Wüx tapeay, tapots malic neol tambeol a David. Ahimelec tapiüng cos ajaw nop minerang najiüt aaga Rey Saúl áag tambeol, nganüy Saúl arang ngo manguiaj. Quiaj tapiüng ndeaam mandeow a Ahimelec maquiüüb meáwan miteaats tiül a cambaj quiaj; aton meáwan acualajtsüw miteaats aquiüüb tiül namix nine monguich at meáwan minimalüw nejw. Áagan nop micual Ahimelec nenüt Abiatar tecuiür tamb mayamb a David. Wüx taxom, quiaj David tasaj nej najneaj macüliür ningüy cos naleaing miüjpüör teayambücharanar, aj.

Ngome tajiür acas nüt ajcüwa nipilan filisteo tambüw mambiyaw nipilan moncül tiül cambaj Keila nacül tiül mifüt Israel. Nganüy David tamb mambeol monaw Keila, quiaj tajntsopiw wüx cos Teat Dios tambeol nejw xeyay. Wüx tanguiaj a Saúl aaga David altiül cambaj Keila tapiüng mamb mayambüch. David tatün manguiaj Teat Dios cuane netam marang. Teat Dios tasaj nej Saúl aliüc najen, apmamb mayamb nej tiül Keila, quiaj nipilan monaw Keila apmayacüw nej teowix aaga nenajiüt. Wüx tanguiaj aag ayaj a David, tawüw quiaj maquiüüb minipilan nej, ngome noic nej niüng tacüliw. Wüx tanguiaj a Saúl laáw tiül Keila a David, tacueat; ngome tamb mandüüb. Wüx aaga nüt quiaj David lamasojnong anaíw acoic miow (600) montsoj.

Saúl tanaámb tayamb a David, nganüy Teat Dios ngo müüch nej maxom. Noic nüt tamb axotúyan a Jonatán mayamb a David, tapiüng:

—Nde mermbol, David. Xeteat ngo ndom marang wüx imbas nicuajind. Alinoic nüt ique apmerang jayats nenajiüt tiül Israel; xique nop sanambeol ic. Xeteat aton lamajaw aag ayaj, aw.

Ndoj David maquiiüb a Jonatán tapiüngüw tanaámb apmajürüw monajneaj; quiaj Jonatán tandilil andüy aniüing nej. Nganüy a David tacül miün tiül tiüc mexotüy. Ajcüwa nipilan leaw moncül quiaj tasajüw a Saúl alndom mambeolüw nej masapüw a David. Wüx tanguiaj a David taw quiaj maquiiüb minipilan nej. Nganüy aaga Rey Saúl tapeaxiw nej acuiürrüw ajlüylüy matüchiw nejiw. Aliün wüx aag ayaj, quiaj tapeay nop mapiüing aaga nipilan filisteo lajmeliw tiül miüt Israel, lamambiyaw xeyay nipilan. Quiaj najen tacueat mayambüw a David, tambüw matsojow maquiüjpüw ajcüwa nipilan filisteo.

**David among wüx mambiy a Saúl
ijmbüw, naleaing nej ngo mandium**

(1 Samuel 24—27)

Wüx ndoj atsojow aaga Rey* Saúl maquiüjpüw nipilan filisteo*, tandilileaw alinomb tambüw mayambüw a David. Tatün manguiaj nguiane almajlüy. Taquiiüb mamb arej mil (3,000) montsoj. David maquiiüb minipilan nej axotayej tiül noic warraj tiüc najlüy tiül aaga iüt quiaj. Wüx Saúl tajmel tiül aaga warraj tiüc quiaj, üp tisoex, ajcüwa minipilan David tasajüw nej mambiy wüxan axom. Naleaing David ngo mandium mambiy, tapiüing cos aliün tiül minajiüt nej arang natang nenajiüt tiül Israel, átan tayaag atnej minatang nej. Leawa tarang tamb matüch teamteáman wüx ngo mayaag aaga Rey Saúl, tandooig naag miespada* nej quiriw teoleaj micamix nej. Wüx laáw tiül warraj tiüc a Saúl lapeay miünquiaj, quiaj taw a David tepaj cas tanguer omal müüch, cas tandic müüch aag quiriw teoleaj micamix nej a nenajiüt. David tasaj nej sitiül nej mandium mambiy ngo maél, nganüy cos ngo mandium, áag ngo marang. Tapiüing aton Teat Dios lamajaw jane teamarang najneaj. Wüx tanguiaj a Rey Saúl xeyay ngome tajneaj omeaats, ndoj tapiüing:

—Naleaing ipiüing, David, xeyay ngo majneaj leaw teanarang wüx imbas quiaj. Cos naleaing ngomeáag ajaraw nop nipilan mawün wüx leaw teamandium mambiy nej. Naleaing Teat Dios xeyay apmambeol ic cos aag irang atquiaj. Lanajaw ique apmerang jayats nenajiüt, quiaj aaga cambaj Israel apmajntsopiw

apmamongochiw xeyay najneaj. Nganüy satün icueaj mendiüm membeolüw meáwan sacualaats, aw.

Quiaj tapiüng a David apmarang atnej atün aaga natang nenajiüt, ndoj quiaj tecueatayej. Saúl tamb andüy aniüng nej. Nganüy a David tacül miün tiül tüc niüng axotayej.

Ngome xeyay nüt quiaj tandeow aaga nendeac andeac Teat Dios nenüt Samuel. Meáwan nipilan israel ngome tajneaj mayajcüw, tajüiichaw amix omeajtsüw.

Tiül aaga nüt quiaj David tüch mamb minipilan nej majawüw nop naxey nenüt Nabal sitiül ndom müch nejiw aleaic müetiw, cos aaga Nabal nop nej nejiür. Wüx tapeayiw quiaj ajcüwa minipilan David, Nabal tenguijal ajep misap nej. Cos David lamasaj nejiw mapiüngüw wüx nguineay tambeolüw mimos nej monjiür misap nej wüx texomayej maquiüjpüw tiül wajchiüc. Naleaing Nabal tangoch nejiw, arang atnej ngo majaw jane nejiw, áag ngome tüch nejiw nicuajind. Wüx tanguiay a David xeyay tajcüy cos Nabal ngo leaam omeaats wüx minipilan David tambeolüw mimos nej tiül wajchiüc. Quiaj David tasaj minipilan nej mambüw mambiyaw meáwan moncül aniüng Nabal. Nabal tajiür nop mintaj nej xeyay atsajüy ombas nenüt Abigail, aton xeyay axom omeaats. Wüx tanguiay Abigail nguineay tapiüng minoj nej cos tasaj nej nop mimosüw nejiw, quiaj najen tapiüng mamb mayac xeyay nüeteran müch a David maquiüüb minipilan nej. Quiaj tayacüw amal acas bur cas tambüw mayacüw. Aaga najtaj wüx taxom a David tüch meáwan leaw tajoyiw, ndoj tasaj najneaj mayar meáwan leaw teamüch cos jondot mambiyaw a Nabal maquiüüb meáwan leaw alaniüng nej, quiaj apmajiür xeyay nisoet. Condom tayar a David meáwan leaw tajoy a Abigail.

Wüx nganaw matüch gajpocoic (15) nüt, landeow a Nabal. Quiaj tayaag a David Teat Dios nembiy nej. Ndoj David tasaj Abigail maquiüüb marang mintaj nej. Abigail tandiüm, quiaj tequiüubayej. Condom tajlüyiw ijpüej mintaj a David, alinop nenüt Ahinoam. Ajcüw ayaj tajiür nde ndoj acuiür ambolooch nej Rey Saúl. Cos Mical aaga mbas mintaj nej, tawün nej miteat nej, tüch alinop naxey maquiüüb.

Ngome xeyay nüt aaga Rey Saúl tandiüm mambiy alinomb a David. Tasojnong arej mil (3,000) montsoj, ndoj cas tamb

mayamb a David. Wüx David tanguiy, quiaj tüüch mamb acas montsoj mandacüwiw nguiane almacüliw aaga Rey Saúl maquiiüb minipilan nej. Wüx tanguiy nguiane almajlüyiw, quiaj tamb maquiiüb nop aquiüüb nej tatüchiw niüng ajlüyiw aaga nenajiüt aquiüüb mimontsoj nej. Cos Teat Dios tüüch masap nejiw ameyiw ajcüwa nenajiüt maquiiüb minipilan nej, nejinguind ngo majaw nejiw ajmeliw. Wüx tatüchiw quiaj, aaga naxey aquiüüb mamb David tapiüng apmambiy aaga Rey Saúl. Quiaj a David ngo mandüüm, tapiüng Teat Dios ajaw cuane naél apmüüch mamongoch aaga Rey Saúl. Quiaj taxainguiw aaga xar iquial miyow Saúl, at minitil nej aton, cas tambüw andüyiw wüx omal nop tüüc. Imiün wüx omal aaga tüüc quiaj tepaj masaj Abner minatangüw montsoj, tasaj:

—Leawa netam merang, mejiür opech aaga nenajiüt, aj.

Aton tasaj sitiül ndot mayambüw aaga xar iquial yow maquiiüb minitil ocueaj nenajiüt, lango majlüy quiaj niüng ajlüyiw nejiw. Quiaj aaga Rey Saúl tanguiy nejay David teandeac masaj nej. David tapiüng nej ngo mandüüm mambiy; nganüy ngo majaw neol Saúl tanaámb mayamb nej ombas mambiy nej. Quiaj a Rey Saúl tayamb monajneaj wüx ombas a David, cos ngo majaw neol tind mambiy. Ndoj tapiüng a David, tasaj a Saúl müüch mamb nop mayar minitil nej. Tapiüng aton Teat Dios tanaámb apmambeol nej atnej mbójan mambeol a Saúl. Quiaj tandilil a Saúl andüy aniüng nej, at a David aton tandilil maquiiüb minipilan nej.

Cos David lango majiür monajneaj maquiiüb aaga Rey Saúl, quiaj tamb alinomb andüy tiül micambajüw nipilan filisteo nenüt Gat aquiüüb mamb miijpüw mintaj nej maquiiüb meáwan minipilan nej. Wüx tanguiy a Saúl, tacueat mandüüb nej, ndoj David tamb matün ocueaj aaga nenajiüt tiül cambaj Gat müüch nej quiriw iüt niüng alndom macüliw. Aaga nenajiüt tiül Gat tüüch a David noic nine cambaj nenüt Siclag niüng alndom macüliw maquiiüb minipilan nej. Quiaj tacüliw tumb nomb neat. Wüx ndoj müjndiw aaga cambaj quiaj, mbójan awüw a David maquiiüb minipilan nej mambiyaw ajcüwa nipilan xowüw ajcüyiw majawüw israel. Ambiyaw meáwan nipilan, nganüy minimalüw nejiw tambichaw manojtiw at napixeran anojtiw

aton. Cos David tawaiich aaga nenajiüt tiül Gat, tapiüng nipilan israel teamambiyaw. Aaga nenajiüt tiül Gat tapiüng naleaing David lajcüiyw maquiüjpüw a nipilan israel.

Rey Saúl maquiüüb micual nej tandeowüw tiül montsoj

(1 Samuel 28—31; 1 Crónicas 10)

Tatüch noic nüt ajcüwa nipilan filisteo* tatsojow maquiüjpüw ajcüwa nipilan israel. Aaga nenajiüt tiül Gat tasaj a David sitiül ndom mambeol nejiw mambiyaw ajcüwa nipilan israelita; David taneam.

Wüx ajcüwa nipilan filisteo canchiütoj, aton Rey Saúl tacanchich minipilan nej. Wüx tajaw a Rey Saúl xeyayiw ajcüwa mimontsojow nipilan filisteo, xeyay mbayat. Tasaj Teat Dios masaj nej nguineay apmajlüiyw tiül montsoj, nganüy Teat Dios nómban ngo müüch nej majaw. Cos naleaing ngo müüch nej maüm, at ngo müüch nej masüet naag ajcüwa nangaj piedre. Aton nejinguid tiül anop nendeac andeac Teat Dios ngo masaj nej nguineay apmajlüy. Quiaj a Saúl tandiüm mayamb nop nipilan nepiüng nepaj omeaats mondeow mambeol nej. Cos nejay aaga Rey Saúl quiaj nepiüng mandeowüw meáwan monpaj omeaats mondeow moncül tiül Israel, áag tequiy maxom. Mimos nej tapiüngüw ajlüy nop najtaj aliün marang aaga najiüt quiaj, acül tiül noic cambaj nenüt Endor. Aaga nenajiüt wüx tanguiay, tasoond apix nej cas tasooig alinoic niüng ngo ndom majaraw jane nej, cas tamb majaw aaga najtaj. Nganüy aaga najtaj ngo mandiüm mapaj omeaats mondeow cos imbol jondot manguiay aaga Rey Saúl mambiy nej nómban. Nganüy aaga nenajiüt tawüywüy nej mapaj omeaats Samuel, condom quiaj tarang. Aaga najtaj wüx tajaw a Samuel, quiaj tateots wüx aaga Rey Saúl nepaj nej, cos nej ngomeágag majaw a Rey Saúl. Quiaj tapiüng a Samuel:

—¿Neol tapots meyamb ximbas? aw.

Quiaj tapiüng a Saúl:

—Sajiür xeyay naél cos ajcüwa filisteo apmambiyaw xicon. Teat Dios ngo masaj xic nguineay alndom narang. Nganüy sapaj ic mesaj xic cuane netam narang, aw.

Quiaj tapiüng a Samuel:

—Naleaing ngome apmambeol ic nicuajind metün menguiay xic. Cos nganüy Teat Dios ngome teamayamb ic. Nganüy ajcüy majaw ic cos ique ngome terang meáwan wüx tasaj ic membiy meáwan nipilan amalecita. Naleaing sasaj ic nej langome apmambeol ic tiül irang natang nenajüt. Oxep ajcüwa nipilan filisteo apmajntsopiw wüx apmetsojon; nganüy icona apmendeowan tiül mequiüjpüw micual, aw.

Wüx tanguiay aag ayaj Rey Saúl xeyay mbayat.

Wüx sonongotoj ajcüwa filisteo, quiaj tapiüngüw alacas monajiüt, tasajüw aaga nenajiüt tiül Gat, ngo ndom maquiüjpüw tiül a David mambeol nejiw, cos imboloj jondot tenguijal atsojow mbiüjlamoj mambüw andüyiw tiül nipilan israel. Quiaj tasoic a David tasaj nej aaga nenajiüt naw Gat mandilileaw andüyiw tiül Siclag maquiüüb minipilan nej. Wüx tapeayiw tiül Siclag tajawüw landoj iünüw quiaj ajcüwa nipilan amalecita, lamajoyiw meáwan cuajantanej ajiürüw quiaj, at tajoyiw ocueajiw minipilan David. Aton mintajüw nejiw at namix nine tumb maquiüjpüw mamb, ndoj cas tambeliw a cambaj. David tatün manguiay Teat Dios sitiül ndom mamb mandüüb mamb, ngwüy naéle. Quiaj Teat Dios tasaj nejiw mambüw. Tambüw matüchiw tiül tiüüd, tambiyaw xeyay nipilan amalecita, tanojtiw mintajüw nejiw micualüw nejiw, at meáwan minimalüw nejiw. Aton tanojtiw xeyay minimalüw nipilan amalecita, ndoj tüüch mamb acas nimal andüy tiül nine micambajüw Judá múüchan ajcüwa montangtang ombas nipilan cos nej aton naw quiaj.

Wüx tandilil a David ndoj acueatayej maquiüüb a nipilan filisteo, ajcüwa filisteo tatsojow maquiüjpüw a nipilan israelita. Tambiyaw xeyay nipilan israelita, ndoj tapeaxiw acuiür a Rey Saúl. Wüx tatüchiw tambiyaw maquiüjpüw micual nej. Atanquiaj tandeow a Rey Saúl cos ngo marang atnej andiüm Teat Dios; aton cos tamb matün manguiay aaga najtaj nepiüng nendeac aweaag mondeow.

David tajmel marang jayats nenajiüt tiül Israel

(2 Samuel 1—6; 8—10; 1 Crónicas 11—16; 18—20; 26.29—27.34)

Ajcüwa nipilan filisteo* wüx ndoj mambiyaw a Saúl, tujchiw mamb nop masaj a David nguineay lamarangüw. Wüx tanguiay

a David landeow a Saúl maquiiüb micual nej Jonatán, xeyay ngome tajneaj omeaats. Quiaj tarang acas poch tayac misoen ndom leam omeaatsaran a Rey* Saúl maquiiüb micual nej; cos Saúl nej nemelich arang nenajiüt tiül Israel; nganüy Jonatán xeyay tajiürüw monajneaj maquiiüb. Teat Dios tasaj a David mandilil andüy tiül cambaj Hebrón najlüy tiül miüt Judá. Wüx tapeay quiaj, ajcüwa monxey monaw quiaj tatenguiw wüx omal nej aceite, ndoj tapiüngüw nej apmarang jayats nenajiüt tiül micambaj Judá.

Tatüch noic nüt aaga minatangüy montsoj ocueaj Saúl nenüt Abner tapaj a Is-boset, nop tiül micual a Saúl leaw ngome tandeow; tayac marang nenajiüt tiül nipilan Israel aton. Noic nüt aaga Joab minatangüw montsoj ocueaj Rey David tatsojow maquiüjpüw a Abner, minatangüy tiül montsoj ocueaj Is-boset. Ndoj tajntsopiw ajcüwa minipilan David. Ajcüwa montsoj ocueajiw David pal nüt tandüjpiw mamb ajcüwa minipilan Is-boset, tasap nejiw ongwiiüts wüx, nganüy aaga Abner tambiy michiig Joab. Aaga montsoj quiaj tacüliw wüx xeyay nüt nganüy ajcüwa minipilan David tajntsopiw.

Noic nüt Is-boset talic Abner, tasaj:

—¿Neol temeay mequiiüb nop concubina* ocueaj xeteat? aj.

Abner wüx tanguiy aag ayaj xeyay tajcüy, tandiüm mamb mambeol a David. Quiaj tüüch mamb nop nembeol nej masaj a David sitiül ndom macül quiaj niüng ajlüy David. Tapiüng a David sitiül ndom matsorijchaw mintaj nej, aag nenüt Mical. Nejiw tatsorijchaw a Mical tandüy niüng ajlüy David. Wüx ndoj aag ayaj Abner tamb majaw a David, tasaj nej alndom mawüywüy meáwan montangtang ombas tiül nipilan israel leaw ajlüyiw maquiüjpüw Is-boset mambüw mambeolüw nej. Wüx tanguiy a David leaw tandeac Abner, xeyay tajneaj manguiy, tüüch mamb a Abner marang atnej tapiüng.

Wüx tapeay a Joab niüng ajlüy David imiün tiül montsoj, tanguiy landoj iün quiaj a Abner lamüüch nej mamb a David najneájan. Quiaj tajcüy xeyay. Masey ngo masaj David, tüüch mamb ijpüw monxey mapajüw mandilil a Abner. Wüx tapeay a Abner niüng ajlüy Joab, tapiüng a Joab andiüm mandeac aweaag nejiwan quiaj. Tawün ninguiün quiriw, ndoj quiaj tambiy

nómban. Joab tarang aag ayaj cos Abner tambiy michiig nej Asael tiül montsoj.

Wüx tanguiay a David aaga Joab lamambiy Abner xeyay tajcüy, tapiüng netam majüiquichaw ngo majneaj omeajtsüw ajcan tandeow Abner. Quiaj meáwan tarangüw atnej tapiüng a David. Quiaj tapiüngüw meáwan nipilan naleaing David ngome nej nepiüng mandeow a Abner.

Wüx tanguiay a Is-boset landeow a Abner xeyay mbayat. Ngome xeyay nüt ijpw natangtang tiül minipilan nej tambiyaw nej wüx almameay, ndoj tandoijquiw onic tajoyiw omal nej müjchiw majaw a David. Tarangüw aag ayaj cos apiüngüw nejiw xeyay apmapac omeaats a David. Wüx David tanguiay, xeyay tajcüy, tasaj minipilan nej ndeajmoj ajcüwa monxey quiaj mandeowüw ajcan ambiyaw a Is-boset.

Wüx tandeow a Is-boset, meáwan nipilan tiül micambajw Israel canchiütoj maquiüjpüw a David tiül Hebrón. Quiaj tapiüngüw a David nej apmarang jayats natang nenajiüt tiül Israel. Lamajiür ayaíw neat alwüx pinawan tatow ajmel marang nenajiüt tiül Judá, ndoj quiaj tarang nenajiüt tiül meáwan cambaj Israel al nimiow gajparoomb (33) neat.

Aaga David maquiiüb meáwan nipilan israel tapiüngüw aaga nadam cambaj nenüt Jerusalén* apmarang minatang cambaj tiül miiütüw nejiw. Quiaj tapiüngüw netam mambiyaw meáwan ajcüwa nipilan jebuseo* leaw acüliw quiaj. Ajcüwa nipilan israel ngome taél manojtiw ocueaj a nipilan jebuseo aaga cambaj niüng awüneayej wüx ajlüy montsoj. Quiaj tujchiw manüt micambaj David. Wüx ndoj manojtiw aag ayaj, quiaj tujchiw madam aaga cambaj, tarangüw ayey tiüt aaga niüng awüneayaran wüx ajlüy montsoj. David tarang xeyay cuajantanej cos Teat Dios tambeol nej xeyay. Alinop nenajiüt nenüt Hiram naw tiül cambaj Tiro*, tüüch nej xeyay xiül, aton tambeol tüüch mamb xeyay monrang najiüt ndom marangüw nop nadam najneaj iüm niüng alndom macül aaga Rey David. Atquiaj David tajaw xeyay teamambeol nej Teat Dios. Tiül aaga cambaj Jerusalén David taquiiüb alacas mintaj nej, condom taquiiüb acas concubina*, quiaj texeyay micual nej.

Wüx tanguiayiw a nipilan filisteo aaga David lamayar minajiüt tiül Israel, tambüw membiyayej ijmbüw maquiüjpüw a nipilan israel. Nganüy miijmbüw tajntsopiw a David maquiüüb minipilan nej cos Teat Dios tambeol nejiw xeyay.

Wüx ndoj aag ayaj, quiaj tapiüng a David laminüt mamb mayarich aaga nangaj cüx mayacüw macül tiül Jerusalén. Quiaj tasojnong mimontsoj nej cas tüüch mamb andüy tiül cambaj Quiriat-jearim niüng almayacüw aaga nangaj cüx. Wüx tapeayiw quiaj tayacüw tiül carret aaga nangaj cüx, ndoj tajoyiw andüy Jerusalén. Wüx aliw tiül tiüüd xeyay tapac omeajtsüw; nde ambüw teajiüngüw, atsündiw wüx soen. Wüx aleambüw tiül tiüüd ajcüwa boy monot carret terrojpeay oleajiw tajmiücüw. Aaga naxey nendüüb a carret tajchic mawind owix mambeol aaga nangaj cüx ngana ndot majmiüc. Quiájan tandeow, ambiy nej Teat Dios cos aag arreeg nangaj cüx. Meáwan aquiüjpüw aaga naxey quiaj xeyay tamix omeajtsüw; quiaj tandüjpiw ajlüy aaga nangaj cüx tiül noic nden, taton ngo majoyiw andüy Jerusalén. Condom Teat Dios xeyay tambeol aaga naxey niüng tandüjpiw aaga nangaj cüx.

Wüx tajiür acas nüt, David tandüy wüx mandiüm majoy aaga nangaj cüx andüy tiül Jerusalén, naleaing nganüy tarang atnej lamasoiquiw netam marangüw. Condom ajcüwa nipilan levita* tambitiquiaw, tajoyiw andüy Jerusalén. Nganüy alacas nipilan ajüyjüyiw miün, teajiüngüw teatsündiw soen. Wüx tapeay Jerusalén aaga nangaj cüx tayacüw tiül nine nden iüm. Ndoj tambiyaw acas nimal mayacüw marang palan ajmel nichech, alacas tayacüw marang mbajcan ajmel nichech müjchiw Teat Dios. David tapaj meáwan nipilan leaw aliw quiaj metiw maquiüjpüw, ndoj cas tajtsoriw andüyiw aniüngüw nejiw. Wüx tapeay aniüng nej a David, tandeac wüx ombas nej mintaj nej Mical; tapiüng ngo majneaj tarang David aag tajiüng niüng ngo ndom marangüch, tarang atnej nop chach. Quiaj David tapiüng aag ayaj tarang majaw Teat Dios cos xeyay tapac omeaats; aton cos xeyay lamarang Teat Dios mambeol Israel. Wüx tanguiay a Teat Dios nguineay tandeac a Mical, xeyay tajcüy, ngome tambeol nej Teat Dios majiür micual nej nómban.

David tambaag ajcüwa levita noicnoic ajlüy ndom majiürüw aaga nine nden iüm niüng tayacüw aaga nangaj cüx. Altiül tasoiquiw apmetsündiw, altiül apmeindeaw, altiül tasoiquiw apmetsündiw soen. Alinoic ajlüy tasoiquiw apmejiürüw niüng ajmeleran. Nganüy ajcüwa miteaats maquiiüb acas levita tasoiquiw apmacüliw tiül Gabaón cos nde wüx tarang nenajiüt a Saúl, tacül quiaj aaga nine nangaj iüm leaw tarangüch wüx aliün mapac Moisés.

Aaga David meáwan tajntsoj wüx tatsoj tiül monbiyay maquiüjpüw palpálwüx cambaj. Aton meáwan nüt wüx tarang natang xeyay tarang najneaj, ngo marang leaw ngo metam. Leaad omeaats leaw tasaj a Jonatán, nej apmambeol xeyay meáwan acualaats Jonatán. Tatün manguiaj sitiül aliün mapac aljane micual micual a Saúl. Tanguiaj aliün mapac nop ndron ombas necoex nenüt Mefi-bozet, micual Jonatán. Quiaj tatün mapeay macül aniüng nej. Ndoj tasaj ajcüwa nipilan leaw tarang minajiüt Saúl marangüw najiüt mapiürüw miüt aaga Mefi-bozet.

Teat Dios tasaj a David apmambeol wüx cuajantanej

(2 Samuel 7; 1 Crónicas 17)

Wüx lamamelich marang natang nenajiüt aaga David, aton landoj aaga nadam iüm nasoic palacio*, wüx laúmb mambiy meáwan nipilan leaw moncül tiül cambaj ayey nej tiüt cambaj Israel, quiaj tapaj a Natán, nop nendeac andeac Teat Dios. Tasaj a Natán andiüm marang nop nangaj iüm macueaj Teat Dios cos nej ngo majneaj majaw aaga nangaj cüx macül tiül nine nden iüm, nganüy a nej acül tiül nop najneaj iüm. Quiaj tapiüng Natán, aag leaw apiüng a David quiaj xeyay najneaj; Teat Dios apmambeol nej xeyay marang. Tíulan aaga ongwiiüts quiaj Teat Dios tasaj a Natán:

—Quiür isaj a David, xique sacül tiül noic nine nden iüm nde ndoj apeayiw imiünüw Egipto* a Israel. Naleaing xique nómban ngomeáag natün marang nop nangaj iüm niüng alndom nacül. Aton quiür isaj, Xique tarriüjtas nej wüx teajiür sap nayac marang natang nenajiüt tiül xenipilan, Xique tambeolas nej meáwan tiül montsoj mambiy meáwan moncüy majaw nej. Nganüy sandiüm mesaj manguiaj nguineay sanambeol. Xique

sanambeol majlüy nop nej naxey netam ajlüy, apmänderac wüx nej xeyay. Ajcüwa nipilan israel sanambeolüw maneayiw aaga iüt cam, macülüw tiül nómban, nejingund ngo ndom manood nej ocueajiw. Meáwan micual miculüw a David apmarangüw natang nenajiüt tiül iüt Israel. Naleaing lango nambiülülüch sandeac, alinoic nüt napiüng nejiw lango ndom marangüw monajiüt, ngo matnej tarangas wüx Saúl. Sitiül nejiw tarangüw ngo majneaj, xique sanüjchiw mamongochiw naél atnej nop teat apaj ocueaj micual nej wüx ngo mayarich andeac. Wüx nüt apmandeow a David, nop naw tiül micual nej apmarang natang nenajiüt, apndom ombas marang xeyay cuajantanej wüx iüt; nej apmarang nop xenangaj iüm, ngome David, aw Teat Dios.

Amb alinoic nüt Natán tamb masaj a David meáwan leaw tasaj nej Teat Dios. Wüx ndoj manguiay a David, quiaj tamb andüy tiül aaga nine nden iüm niüng almacül aaga nangaj cüx. Quiaj tatün ocueaj Teat Dios, tasaj:

—Teat, xique ngo naxom nguineay alndom najüiquich ajneaj ximeats. Xique naquüjpüw sacualajtsüw nomb tayaagasan ngo nembeatiün nicuajind; nganüy xique sajlüy wüx Israel. Meáwan leaw lanarang quiaj ique tembeol xic, Teat. Ique Teat, inopüyan almejlüy, naleaing cuajantanej ndoj imbas merang. Xeyay najneaj lamembeolüw xenipilan cos naleaing minipilan xicon. Ique tewün xicon wüx samongochiün naél tiül Egipto; aton tewüniw ajcüwa nipilan cananeo* tiül aaga iüt cam, cas teaach xicon nacülüün tiül. Satün icueaj Teat, merang meáwan leaw lamepiüng apmerang wüx xicon; quiaj meáwan nipilan apmajawüw ique alndom merang xeyay cuajantanej. Quiaj apmapiüngüw ique Teat Dios leawa xicon sayamban at sandüjpiün, aj Teat Dios.

**Masey Rey David tarang xeyay ngo majneaj,
Teat Dios tawün wüx omeats**

(2 Samuel 11—12)

Tatüch noic nüt aaga Rey* David tüüch mamb a Joab, aaga natang tiül montsoj, maquüüb meáwan mimontsoj nej matsojow maquüjpüw a nipilan amonita*; nej David taton ngo mamb, tacül miün tiül Jerusalén*. Noic nüt andüy wüx quinüt David teajüyjüw cawüx wüx omal aaga najneaj iüm niüng acül, quiaj

taxom majaw teaxeeb nop xeyay natsajüy ombas najtaj. Quiaj tatün manguiaj mimonrang najiüt nej jane aaga najtaj. Tasajüw nej aaga najtaj nenüt Betsabé mintaj nop naxey nenüt Urías. Aaga naxey quiaj tamb maquiiüb a Joab, aliw tiül montsoj. David tandiüm xeyay aaga najtaj, quiaj tapiüng mamb majanüch. Wüx tapeay aaga najtaj, taquiiüb nej a David ndoj tameay aweaag. Ngome xeyay nüt aaga najtaj tayaag lamajiür teomeaats nej micual nej, quiaj tüüch mamb manguiaj a David.

David ngo mandiüm majaw manguiaj nejingund sitiül landoj ameay aweaag mintaj Urías, tandiüm maxot. Tüüch mamb manguiaj a Joab, müüch miün a Urías masaj nej nguineay teamamongochiw tiül montsoj. Aaga Joab wüx tanguiaj, quiaj najen tüüch mamb a Urías andüy Jerusalén. Wüx tapeay Jerusalén a Urías, David tatün nej manguiaj cuane tarangüw tiül montsoj, nguineay teajlüyiw quiaj. Wüx ndoj andeaciw, David tasaj a Urías majtsor majaw mintaj nej, cos David tapiüng aaga ongwiiüts quiaj Urías apmameay aweaag mintaj nej. Quiaj apmapiüngüw meáwan nipilan aaga nine alteomeaats a Betsabé, aag ayaj micual aweaag minoj nej. Ndoj nejingund ngome apmateots wüx leaw tarang a David. Aaga ongwiiüts quiaj Urías ngome tajtsor mameay aweaag mintaj nej; leawa tarang tameay miün teombeay aaga nadam iüm ocueaj a Rey David maquiüjpüw alacas mimonrang najiüt a rey. Al ram tiüt aaga Rey David tatün manguiaj a Urías neol ngo mamb aniüng nej majaw mintaj nej. Urías tapiüng ngo mayar mamb aniüng nej mameay aweaag mintaj nej cos meáwan aquiüjpüw nejw aliw tiül montsoj, xeyay naél teamamongochiw; at aton cos aaga nangaj cüx almacül tiül noic nine nden iüm. Condom aaga Rey David tasaj a Urías macül tiül Jerusalén alinoic nüt. Wüx langwiiüts David tapaj a Urías metiw aniüng nej maquiiüb, ndoj tüüch mangün. Nganüy Urías ngome tajtsor mameay aniüng nej.

Wüx larrow tiüt alinoic nüt lango majaw a David cuane apmarang wüx a Urías. Quiaj leaad omeaats müüch mamb noic nawiig müüch a Joab. Tasaj mayac a Urías niüng alndom mambiyeran najen. Wüx tapeay quiaj Joab, tayac Urías niüng lamapiüng a David; quiaj tandeow a Urías tiül aaga montsoj quiaj. Wüx tanguiaj a Betsabé landeow minoj nej, quiaj tacül

acas nüt majüiquich amix omeaats. Wüx lamong acas nüt, aaga Rey David tapiüing mamb majanüch a Betsabé. Quiaj tajan nómban marang mintaj nej. Teat Dios tajaw meáwan leaw tarang a David, tajcüy xeyay.

Quiaj Teat Dios tüüch mamb a Natán masaj a David, cos nej nop nendeac andeac nej. Atcüy tasaj a David:

—Nomb tajlüy chüc ijpüw monxey, nop ajiür xeyay tomiün alinop ngo majiür chüc. Aaga naxey nejiür quiaj almajiür xeyay nimal, nganüy aaga naxey ngo majiür, aag chüc miün nop nine quicheech nüx sap almajiür, xowüy lamandiüm, ayac chüc atnej majlüy nop micual nej. Noic nüt aaga naxey nejiür tapeay chüc aniüing nej nop naxey najüy miün nipilan majaw chüc nej. Aaga naxey nejiür quiaj ngo chüc mandiüm mamby nop naw tiül minimal nej. Quiaj tamb maneed chüc a nine misap aaga naxey ngo majiür, marang natsaramb, aj nej.

Wüx tanguiay aag ayaj a David tajcüy xeyay, tapiüing:

—Aaga naxey nerang atquiaj najneaj ndeagam mandeow, aton netam mangüy aaga nine sap leaw taneed, at netam mayac apiquiw nadam sap ingow aaga nine sap quiaj, aw.

Quiaj tapiüing a Natán:

—Ique aaga naxey leaw tarang aag lanasaj ic quiaj. Teat Dios neech xic niün nasaj ic. Nej neech ic merang natang, aton nej teamambeol ic xeyay, tüüch ic mejiür xeyay mintaj. Nganüy ique temby a Urías ndoj cas teneed mintaj nej. Lanajaw ajcüwa montsoj amonita monby a Urías, nganüy Teat Dios lamajaw ique nerpiüing mandeow. Terang meáwan ngo majneaj quiaj, tecueat merang meáwan atnej andiüm Teat Dios. Nganüy apmüüch ic memongoch naél. Tíulan icualajtsüw apmembiyayej nejeýéjan quiaj; lango mejaw cuane apmerangüw wüx. Masey nüt apmamb aljane mameay aweaag mintajüw cos naleaing ique ngo mendiüm manguiy nejingüind leawa terang aweaag Betsabé. Nganüy Teat Dios apmüüch majaw meáwan nipilan israel cuane naél apmemongoch, aw.

Aag ayaj tapiüing a Natán masaj a David. Quiaj tapiüing a David:

—Naleaing ipiüing, xique ngome tarangas leaw apiüing Teat Dios, xeyay ngo majneaj tarangas, aw.

Quiaj tapiüing a Natán:

—Masey xeyay nisoet lamerang, Teat Dios ngome apmacueat ic mendeow, nganüy aaga nine leaw tawiquiach a Betsabé apmandeow, aw.

Wüx ndoj andeacüw, quiaj a Natán tandilil andüy aniüing nej.

Ngome xeyay nüt aaga nine nench xeyay tiün andeow. David taíünd ngo met noic seman majüiquich nguineay amix omeaats. Aton xeyay tatün ocueaj Teat Dios mambeol nej majneaj aaga nine. Naleaing ngome tajneaj, tandeow.

Wüx ndoj mamongoch aag ayaj a David, tamb majaw a Joab maquiiüb mimontsoj nej cos teleámban ambiyayej maquiiüjpüw nipilan amonita. Wüx aaga nüt quiaj nejw a David tajntsopiw.

Wüx lamajiür nüt Betsabé tajiür alinop nine nench, tujchiw manüt Salomón. Quiaj Teat Dios tüüch mamb alinomb a Natán masaj a David, aaga nine Salomón quiaj xeyay andiüm.

Absalón tajcüy majaw miteat nej

(2 Samuel 11.3; 13—15; 23.24)

Tajlüy nop naxey nenüt Absalón, nop tiül micual a David, tajiür nop michiig nüx nej nenüt Tamar. Aaga Tamar quiaj nop miteat aweaag nop mimüm aweaag Absalón. Tamar xowüy latsajüy ombas. Tajlüy alinop nench micual David nenüt Amnón, xeyay tandiüm a Tamar, aaga nüx ingow michiig nej. Noic nüt Amnón tasaj ingow michiig nej mamb majaw nej aniüing nej anopüyan. Wüx tapeay aniüing nej, quiaj tasap tajlüy aweaag. Wüx ndoj majlüy aweaag, xeyaj tajcüy majaw, tapiüing majawan quiaj najen mamb majtsor. Wüx tanguiay a David meáwan leaw tarang a Amnón ngo majcüy, aton ngo marang wüx nicuajind cos aaga Amnón quiaj, nej natang nacualaran. Nganüy aaga Absalón tajcüy majaw a Amnón.

Wüx tatüch iümb neat aaga Absalón tarang noic nangox nüt aniüing nej, tapaj meáwan micoj nej, michiig nej, aton ingow michiig nej at ingow micoj nej. Tapiüing a Absalón tasaj mimonrang najiüt nej, wüx apmajawüw langün andüy a Amnón, quiaj netam mambiyaw. Condom tarangüw atnej tasoiquiw. Meáwan micual David wüx tajawüw landeow Amnón tajchiquiaw wüx mimolüw nejw tecuiürrüw najenjánan. Absalón lamayaag

apmajcüy miteat nej wüx apmanguiay landeow Amnón; quiaj tecuiür, taw tiül Israel tamb andüy niüng ajlüy miteat mimüm nej. Tacül quiaj aroomb neat. Ndoj David tamong amix omeaats aag andeow Amnón. David masey lamandiüm mandilil aaga Absalón andüy niüng ajlüy nej, nej ngo matün. Joab xowüy tasaj David müüch nej mamb majan Absalón. Quiaj David taneam, tandiüm müüch nej mamb. Masey tandilil alinomb a Absalón nganüy David ngo mandiüm mamb majaw nej. Tatüch al iümb neat ngo mejawayej nómban. Ndójuwüx David tapaj Absalón mamb majaw nej, quiaj tetepeayayej.

Aaga Absalón quiaj xowüy latsajüy ombas, meáwan nipilan israel xowüy andiümüw majawüw nej. Quiaj Absalón tajcüy majaw miteat nej, tandiüm marang jayats natang nenajiüt tiül Israel. Tacanchich xeyay monxey mambeolüw nej; tambüw majiürüw ombeay aaga nadam muro* neyey tiüt cambaj amb niüng ajmeleran tiül Jerusalén*. Wüx meáwan nipilan amongoj majawüw aaga Rey David masajüw mambeol nejiw marang leaw nejiw apmatüniw ocueaj, quiaj aaga Absalón asaj nejiw aaga natang ngome apmanguiay meáwan leaw apmasajüw. Jondot nej Absalón marang natang, mbich apmanguiay meáwan leaw apiüing nipilan, apmarang najneaj. Absalón xeyay arang ajneaj omeaats, meáwan nipilan tajneaj majaw nej.

Wüx tatüch apeic neat tatow arang atquiaj Absalón tayaag alndom marang jayats natang. Tatün ocueaj miteat nej, aaga Rey David, müüch nej mamb tiül cambaj Hebrón apmayac ichech nej cos atquiaj lamasaj Teat Dios. Condom David tüüch nej mamb. Absalón ngo masaj miteat nej cuane andiüm marang cos nej tandiüm mamb tiül Hebrón meyacüy marang jayats natang tiül nipilan israel. Xeyay nipilan israelita tambeolüw nej. Aton nop nembeol Rey David nenüt Ahitofel tambeol wüx Absalón. Aaga naxey quiaj xeyay axom omeaats marang cuajantanej, aton nej mixeech Betsabé.

Wüx tanguiay a David leaw teamarang micual nej, quiaj tapiüing apmaw tiül Jerusalén najen maquiüüb meáwan mimonbeol nej, meáwan nipilan leaw najneaj majaw nej, wúxan nganaw mapeay a Absalón mambiy nejiw. Atquiaj tarang a David, tawüw tiül Jerusalén maquiüüb acualaats nej, mimonrang

minajiüt nej, mimontsoj nej. Aag miün gajpowüw miconcubina* nej tacüliw quiaj majiürüw aaga iüm niüng acüliw. Wüx taw Jerusalén a David tawüw ijpwüw miteaats mangochiw nej, nenütiw Sadoc at Abiatar; aton tambüw acas levita* mangochiw nej. Ajcüw monxey leaw tawüw quiaj tajoyiw mamb aaga nangaj cüx cos andiümüw mambüw maquiüjpüw a Rey David, majoyiw mamb aaga nangaj cüx aton. Wüx David tajaw nejiw ajoyiw mamb aaga nangaj cüx, tasaj nejiw mandilileaw mayacüw alinomb aaga nangaj cüx niüng acül; cos jondot naleaing Teat Dios teamambeol nej, apmandilileaw alinomb andüyiw tiül Jerusalén. Tasaj nejiw alndom macülwan tiül Jerusalén mandacüwiw cuane apmajlüy quiaj, ndoj müjchiw mamb masajüw nej. Quiaj tandilileaw ajcüwa miteaats maquiüjpüw a levita mambitiqiuaw aaga nangaj cüx mayacüw niüng acül.

Wüx aleamb tiül tiüüd a David xeyay tamix omeaats, tanguiaiy aaga Ahitofel teamambeol a Absalón, tatün ocueaj Teat Dios mapal a Absalón nde mayar andeac Ahitofel. At a Husai tamb mangoch nej cos nej aton nop nembeol David, asaj wüx nguineay marang minajiüt nej. Aaga Husai aton xeyay tamix omeaats cos aag laínd manood minajiüt miteat nej a Absalón. David tasaj a Husai mandilil alinomb andüy tiül Jerusalén marang atnej teamambeol a Absalón. Cos David tayac a Husai mandacüw, tasaj meáwan leaw apmajaw cuane teajlüy tiül Jerusalén netam masaj a miteaats, ndoj ajcüwa miteaats netam müjchiw mamb nop nipilan masaj nej. Wüx ndoj mapiüng aag ayaj a David, quiaj taw Jerusalén tamb andüy miünquiaj.

Teat Dios ngo mambeol Absalón marang atnej andiüm

(2 Samuel 16—20)

Wüx tapeayiw tiül Jerusalén* Absalón maquiiüb meáwan minipilan nej, altiül Ahitofel aton, quiaj taw a Husai mangoch nejiw. Tasaj nejiw nej alndom mambeol nejiw aton. Absalón tatün manguiay Ahitofel cuane netam marang wüx ajcüwa montaj leaw aliw tiül aniüng aaga natang nenajiüt. Quiaj tasaj nej Ahitofel, netam mameay aweaag ajcüwa miconcubina* miteat nej, cos atquiaj alndom mecueatayej nómban maquiiüb miteat nej. Quiaj tambüw ajcüw a monbeol nej marangüw noic

nine nden cawüx wüx omal aaga iüm, ndoj quiaj taquiiüb mamb meáwan miconcubina miteat nej mameay aweaag. Meáwan nipilan tajawüw cuane teamarang a Absalón. Meáwan poch leaw tapiüng Ahitofel tasaj Absalón, aag ayaj naleaing. Wüx landoj aag ayaj quiaj tapiüng tasaj Absalón masojnong ajcüwa montsoj, ndoj mambüw mandüjpiw mamb Rey David maquiiüb minipilan nej. Tapiüng a Ahitofel nej apmamb maquiiüb mamb a montsoj. Wüx apmümb apac aaga natang nenajiüt, quiaj apmatüchiw, ndoj nejay apmembiy. Ndoj meáwan minipilan nej aaga nenajiüt apmandüjpiw Absalón apmambeolüw nej aton. Meáwan tapiüngüw aaga andeac Ahitofel quiaj najneaj. Wúxan nganaw mambüw, Absalón tapaj a Husai matün manguiyay cuane netam marang. Quiaj tapiüng a Husai:

—Xique sapiüng nganüy mbich ngomeáag leaw lamapiüng aaga Ahitofel quiaj, cos naleaing miteat nej nop nej ndoj ombas atsoj, nejinguind ngo mawaiich nej. Sapiüng nej ngome apmameay niüng ajlüy minipilan nej; nganüy jondot meaach mamb mimontsoj, nej alndom mambiy acas, ndoj nipilan apmanguiyayiw apmapiüngüw aaga leaw temendiüm merang lango ndom. Xique sapiüng najneaj mepaj meáwan nipilan moncül tiül Israel, cas tesojnong xeyay montsoj, ndoj cas teamb membiyan meáwan minipilan nej, aw.

Meáwan mondüyndüy tiül minipilan Absalón tapiüngüw aaga leaw tandeac Husai xeyay najneaj, ngo matnej tapiüng Ahitofel. Masey xeyay najneaj tandeac Ahitofel, Teat Dios ngo müüch nejüw maxomüw omeajtsüw cos tandiüm müüch Absalón mamongoch naél. Quiaj Absalón maquiiüb minipilan nej tarangüw leaw tandeac Husai.

Wüx ndoj aag ayaj, tamb a Husai masaj aaga miteaats meáwan leaw lamanguiyay. Ndoj ajcüwa miteaats tujchiw mamb nop masaj a Rey David, netam mamong najen andüy necamb a lam Jordán ngana masapüw nej minipilan Absalón mambiyaw nej.

Wüx tajaw Ahitofel ngo mayarich andeac nej, tajtsor andüy aniüng nej, quiaj tembiyay nejáyan quiaj.

Wüx ndoj aag ayaj Absalón tacanchich mimontsoj nej ndoj tambüw mayambüw a David. David wüx aaga nüt quiaj lapeay miünquiaj, tamb macül tiül noic nine cambaj nenüt Mahanaim,

tatüch mayamb omeaats nguineay apmarangüw tiül montsoj. Cos ajcüwa natangtang minipilan nej ngo müjchiw nej mamb tiül montsoj, tacül miün tiül Mahanaim. David xeyay andiüm Absalón cos micual nej. Quiaj tasaj meáwan montsoj ngo ndom marangüw wüx ombas nicuajind.

Wüx tengochayej ajcüwa montsoj ocueajiw David maquiiüb mimontsoj Absalón, tatsojow; quiaj ajcüwa minipilan David tajntsopiw, tambiyaw nimiow mil (20,000) nipilan ocueaj Absalón. Acas tiül minipilan David tajawüw lacuiür a Absalón amb wüx nop mol. Aaga mol tamong amb teoleaj noic owil xiül, quiaj Absalón sojqüüt miondeats omal nej wüx mipüüüg xiül, rondótan wüx. Aaga naxey leaw tajaw nej, tamb acuiür masaj a Joab minatangüw montsoj ocueaj David. Wüx tanguiy a Joab tajcüy talic aaga naxey cos aag ajaw miün ngo mambiy. Aaga naxey ngo mambiy a Absalón cos lamanguiy Rey David ngo mandiüm mandeow micual nej. Quiaj a Joab maquiiüb nop nench nendeaand nej itsojüy tiül montsoj, tambüw najen mambiyaw Absalón wüxan aliün rondon cawüx teonic xiül. Ndoj marang aag ayaj, quiaj tasaj meáwan minipilan nej landoj montsoj, apmandilileaw.

Wüx tanguiy a David minipilan nej tajntsopiw tiül montsoj at aton tandeow tiül micual nej, aag Absalón, nej xeyay tamix omeaats. Quiaj tapeay Joab malic nej tapiüng:

—Ngo majnej teamerang quiaj, cos atnej ngo netaman xicona. Xicona landoj nambeolan ic lanambiyaw meáwan najcüyiw majawüw ic, nganüy ique ajüic ijcüy mejaw xicon, ajüic atnej najnej mejaw nandeowan meáwan xicona, nganüy a Absalón mapac. Naleaing sasaj ic, leawa netam merang mejntsop mesajüw meáwan minipilan ique xeyay apac imeaats cos lamambeolüw ic, cos jondot ngo mesajüw nicuajind, nejiw apmümb macueatiw ic, aw.

Quiaj taw a David chetem teombeay iüm, tüüch mapac omeajtsüw minipilan nej.

Ngome xeyay nüt ajcüwa nipilan israel monaw tiül micambaj Judá tambüw mayambüw a David, tasajüw mandilil andüy Jerusalén. Wüx tandilil, nejiw tambüw maniüngüw tiül tiüüd. Nganüy meáwan alacas micambaj israel tajcüyiw majawüw

micambaj Judá. Taw alinop naxey nenüt Seba, nej tandiüm manood minajiüt a David aton. Meáwan micambaj Israel ambeolüw nej, aag miün micambaj Judá tambeolüw a David. Wüx tapeay Jerusalén David tüüch mamb minipilan nej matsojow maquiüjpüw a Seba. Seba wüx tanguiay, tecuiür tamb mewüneyay tiül noic cambaj. Wüx tanguiay a Joab tamb apal miün tiüt a cambaj quiaj. Quiaj tapiüng nop napench omal nexom omeaats najtaj naw quiaj, tasaj Joab, ¿neol tandiüm mandrooch ombas a cambaj quiaja? cos aaga cambaj quiaj arang meáwan leaw meáwan cambaj Israel arangüw. Quiaj tapiüng a Joab, nejiw andiümüw masapüw a Seba mambiyaw cos nej nind manood minajiüt aaga Rey David. Quiaj aaga najtaj tamb masaj meáwan nipilan sitiül ndom mambiyaw a Seba; atquiaj tarangüw. Wüx ndoj mambiyaw, taloxiw omal aaga Seba amb cawüx nic nadam muro* neyey tiüt cambaj, maxaing a Joab. Wüx ndoj maxaingüiw omal a Seba, quiaj tandilileaw andüyiw aniüngüw nejiw.

Rey David amelich marang nop nangaj iüm ocueaj Teat Dios

(2 Samuel 24; 1 Crónicas 21.1—26.28; 28.1—29.22a)

Wüx lamatüch xeyay nüt tatow ajmel marang natang nenajiüt a David, quiaj tapiüng mateoraw cas nipilan ajlüy tiül mifüt Israel. Aaga leaw tarang a David quiaj, Teat Dios xeyay tajcüy, tayac noic nadam monandeow xeyay napat. Aton Teat Dios tüüch mamb nop ángel* mandrooch ombas aaga cambaj Jerusalén*; ndoj tambiülüüch andeac, tandiüm alinomb ajcüwa nipilan israel; tasaj aaga ángel nde marang nicuajind. Aaga ángel lembet miün tiül mifüt nop naxey jebuseo* niüng ataad osaab trigo. Quiaj a David tajaw aaga ángel. Teat Dios tasaj David marang quiaj noic artül*. Quiaj David tamb masaj aaga naxey jebuseo manüüb mifüt nej. Aaga naxey tandiüm múüchan nej aaga iüt, condom David ngo mandiüm. Tapiüng ngo mandiüm müüch Teat Dios cuajantanej sitiül ngome angal naag mitomiün nej. Wüx ndoj mangal aaga iüt a David, tarang quiaj noic artül, ndoj tambiy acas nimal marang palan ajmel nichech, at mbajcan ajmel nichech. Ndoj quiaj Teat Dios tayar, tüüch majmiüc biümb imiün cawüx mambel aaga nichech quiaj. Ndoj tasaj aaga ángel alembem quiaj mayac tiül ombiüm miespada* nej, lango ndom

mambiy nejinguid. Aaga nine nangaj iüm leaw tarang Moisés acül tiül cambaj Gabaón. Xeyay miünquiaj imiün Jerusalén mambaran majmel nichech wüx teajlüy aaga napat monandeow quiaj. Áag David tarang noic artül tiül Jerusalén. Wüx ndoj marang, quiaj tapiüng:

—Niüng sarang aaga nine nangaj iüm cam, xecual ningüy apmawitich nop nangaj iüm ocueaj Teat Dios, aw.

Teat Dios tasaj a David ngome nej netam marang aaga nangaj iüm, nganüy David tandiüm mambeol micual nej xeyay. Tacanchich xeyay cuajantanej leaw apmetam wüx arangüch aaga nangaj iüm quiaj. Meáwan najüy miün nipilan tayac majmbajüw aaga piede marang otüeng iüm. Aton tacanchich xeyay manchiüc bronce, xeyay monopoots xiül. Aton tapiüng majpajüw meáwan miteaats, ata ajcüwa levita*, tambaag noicnoic ajlüy, palpálwüx najiüt tündiw. Noic ajlüy nejiw apmejimbeaw tiül nangaj iüm, apmatajcüw majneaj tiül, aton apmengochiw aaga osaab napiürüch leaw ajmel marang nichech. Alinoic ajlüy apmajlüyiw wüx aaga najiüt leaw apmajlüy wüx nangaj iüm. Alinoic ajlüy apmajüürüw ombeay nangaj iüm. Alinoic ajlüy apmetsündiw soen masajüw Teat Dios. David atquiaj tapiüng cos quiaj lango metam majüyjüyichaw aaga nine nangaj iüm. Tiül aaga nüt quiaj lamatüch nimio w piquiw (24) miteaats leawa tacual Aarón, quiaj tambajcüw majawüw cuane netam marangüw noicnoic ajlüy.

Aaga Rey David tapaj micual nej Salomón masaj nej apmarang jayats natang nenajiüt, aton netam marang nop nadam nangaj iüm ocueaj Teat Dios. Aton tasaj, Teat Dios ngo mandiüm müüch nej marang aaga nangaj iüm nejay cos nej nop nej natsoj, tambiy xeyay nipilan. Lamapiüng Salomón apmarang aaga najiüt quiaj cos nej apmayac xeyay monajneaj tiül cambajiüt. Wüx ndoj aag ayaj, quiaj tapiüng alinomb a David netam marang a Salomón meáwan leaw lamasaj; aton netam marang meáwan leaw lamapiüng Teat Dios. Tapiüng nej lamasojnong xeyay oro, plat, bronce, manchiüc, najneaj xiül, aton xeyay piede. Ndoj tüüch aaga nawiiig leaw larangüch wüx nguineay apmarangüch aaga nangaj iüm maquiiüb aaga püjchiün ayey nej tiüt. Tasaj nguineay netam mambajcüw aaga najiüt tiül ajcüwa levita

maquiiüb a miteaats. Ndoj tasaj meáwan leaw lamapiüing quiaj, aag ayaj Teat Dios nesaj nej.

Ngome xeyay nüt aaga Rey David tasaj meáwan mimonrang minajiüt nej netam mambeolüw a Salomón wüx apmarang aaga nangaj iüm. Ndoj tapaj mapeay meáwan nipilan tiül Jerusalén, cas tapiüing:

—Xique tapiüingas sanarang nop nadam nangaj iüm ocueaj Teat Dios, tacanchichas meáwan leaw apmetam wüx aaga najiüt quiaj. Nganüy Teat Dios ngo mandiüm narang aaga najiüt quiaj cos xique nop xic natsoj. Teat Dios tayac xic narang natang nenajiüt, nganüy lamapiüing Salomón apmarang aaga jayats nenajiüt, nej apmarang aaga nangaj iüm. Aton lamapiüing Teat Dios wüx nüt apmandeow a Salomón nop tiül micual nej tengwüy micual micual nej apmarangüw natang nenajiüt ocueaj israel átan ndot apmarangüw leaw apiüing Teat Dios. Nganüy ique Salomón, tanaámb netam meyac wüx imal imeaats merang atnej andiüm Teat Dios. Naleaing sasaj ic, sitiül apmerang meáwan leaw apiüing nej, apmasaj ic nguineay netam merang tiül minajiüt cos nej lamarriiüd ic merang aaga nangaj iüm. Nganüy iyac wüx imeaats nguineay alndom memelich merang najen. Átan icona israelita iquiaachayon wüx merangan meáwan leaw lamasaj icon Teat Dios, atquiaj alndom mecüliün tiül aaga iüt cam nómban, aw.

David tasaj meáwan mimonrang najiüt nej netam mambeolüw a Salomón wüx aaga najiüt quiaj, cos aliün mimonguich at aaga nangaj iüm netam marangüch najneajay. Aton tasaj nejiw lamacanchich xeyay leaw apmetam wüx aaga nangaj iüm, xeyay tiül ajcüw ayaj nej angal naag mitomiün nej. Tasaj nejiw aton alndom mayacüw cuajantanej leaw alndom metam wüx arangüch aaga nangaj iüm. Xeyayiw tapiüingüw apmayacüw cuajantanej leaw alndom metam tiül aaga najiüt quiaj. David quiaj xeyay tapac omeaats. Condom niüing ajlüy meáwan mimonrang minajiüt nej tatün ocueaj Teat Dios, tasaj:

—Teat, ique xeyay nadam ijlüy, xeyay najneajay aton, meáwan leaw ajlüy ningüy wüx iüt ineay. Ique teameach meáwan leaw netam xicon. Xicon sandililean quiriw leaw ique iich xicon. Aton ijaw cuane teanayajcan tiül ximeajtsan cos

ique indiüm narangan meáwan leaw apmepiüng. Ique ijaw, Teat, meáwan leaw lanayac andüw wüx aaga nangaj iüm tayacas nde apac ximeaats. Aton meáwan nipilan leaw aliw ningüw cam lamayacüw aton nde apac omeajtsüw. Satün Teat, imbeol xicon ndom narangan leawa ique indiüm meáwan nüt, imbeol a Salomón marang leaw ique ipiüng, aton marang aaga nangaj imbiüm, Teat, aj.

Wüx ndoj matün ocueaj Teat Dios, quiaj tasaj meáwan nipilan leaw aliw quiaj matüniw ocueaj Teat Dios mambeol nejiw xeyay. Quiaj meáwan taquiejliw tiüt micosüw nejiw, tatüniw ocueaj Teat Dios mambeol nejiw xeyay. Amb alinoic nüt tambiyaw xeyay nimal, ndoj tayacüw marang nichech müjchiw Teat Dios. Ndoj tarangüw noic nadam nangox nüt.

David tarang xeyay poch, tayac misoen mapiüng najneajay arang Teat Dios

(2 Samuel 22—23; 1 Crónicas 16; Salmos 18; 96; 105.1-15)

Rey* David ndoj ombas matsünd a arpa. Aton ajiüng soen wüx, tarang xeyay poch mandeac tiül wüx teatsünd soen. Meáwan leaw arang quiaj, aag ayaj alomb Teat Dios. Aton tarang soen majiüngaran leaam omeaatsaran wüx nop nipilan tarang xeyay najneaj, masey lango majlüy.

Ajcüw agüy a poch leaw tarang aaga Rey David wüx tambeol nej Teat Dios maw teowix aaga Rey Saúl, ngo mambiy nej: “Teat Dios, nej teamajiür xic, nej teamawün xic. ¡Meáwan icoots netam malombaats nej! Xique wüx nüt sanajiür naél, sanatün ocueaj nej mambeol xic, lanajaw nej ngo mapiüng wüx, apmarang; cos wüx ajcüwa monyamb ximbas landoj apmambiyaw xic tatüniüs ocueaj nej mambeol xic, nej tanguiay leaw tasajas, tajcüy majaw monyambymb ximbas; áag nej tawün xic teowixaw nejiw, masey nejiw alndom marangüw cuajantanej. Teat Dios lamajaw ngo metam marangüch wüx ximbas leaw nejiw teamarangüw cos nej ajaw xique sandüüb leaw apiüng tiül mipoch nej, áag tambeol xic. Atquiaj arang Teat Dios, nej ambeol nerang najneaj nipilan, aton acueat aaga nerang ngo majneaj nipilan mamongoch naél. Naleaing nej tambeol xic xeyay. Cos leaw nej andiüm marang, apmarang najneajay. Teat Dios teamajiür meáwan leaw ayacüw

omeajtsüw wüx nej. Nej nembeol xic ndom nambiy meáwan leawa moncüy majawüw xic. Nganüy sapiüing Dios mangüy nej Teat Dios; sandeac nasaj tiül xesoen wúxan saliün najiür xenüt ningüy wüx cambajiüt”, aw.

Aaga Rey David tarang acas poch ipajüy minüt Teat Dios wüx aaga nüt tapeay aaga nangaj cüx tiül Jerusalén*. Atcüy apiüing: “¡Masajaats Teat Dios, Dios mangüy nej, aton masajaats wüx aaga najneaj lamarang wüx icootsa! ¡Majiüngaats soen naag ombeayiiüts wüx apajaats minüt nej, aton mayacaats wüx omeajtsaats meáwan cuajantanej najneajay leaw lamarang ningüy wüx iüt majawaats! Teat Dios ngo ndrom omeaats meáwan leaw tasaj Abraham, Isaac, Jacob, cos tapiüing apmüüch meáwan aaga iüt Canaán macüliw tiül micualüw nejiw leaw aliücüw miün. Nganüy naleaing lamüjndiiüts. Nganüy masajaats meáwan nipilan, Teat Dios nerang aaga iüt cam. ¡Cos ajcüwa dios leawa nejiw andüjpiw, ajcüw ayaj narangüch naag owixeran! ¡Nganüy meáwan nipilan moncül wüx iüt ich mayambüw Teat Dios, cos nej nerang aaga iüt cam! Meáwan nüt nipilan netam mayambüw áagan Jehová, aaga Dios leaw xicona israelita sandüjpiün”, aw.

Wüx nganaw mandeow aaga Rey David tarang alacas poch ilombüy Teat Dios. Atcüy apiüing: “Xique nenütiüs David, aaga naxey leaw Teat Dios tayac marang natang nenajiüt ocueaj Israel. Xique satsünd soen nasaj Teat Dios cos miespíritu Teat Dios neech xic naxom ximeaats cuane napiüing. Cos Teat Dios apiüing nop nenajiüt arang najneaj wüx minipilan nej wüx arang leaw apiüing Teat Dios. Condom apmüüch mapac omeaats meáwan minipilan nej. Naleaing, üüch mapac omeaatsaran atnej wüx noic ümb arraw ndoj awün ajoet, ranüy, awün atil a nüt andüy wüx nacats nateaic soex. Meáwan sacualajtsüw ayambüw Teat Dios. Teat Dios lamarang aweaag noic poch, nómban ngome apmümb. Nganüy leaw ngo mayariw andeac Teat Dios ajlüyiw at nejiw noic omal xiül nesats, ngo ndom maxaing nej nejingüind, nandaab soex mbich alndom marang”, aw.

**Salomón, micual David, ajmel marang amb
aropjüw minatang nenajiüt tiül Israel**

(1 Reyes 1.1—2.12; 1 Crónicas 29.22b-30)

Wüx aaga Rey* David lataxey xowüy tambiybiy nej naquind, nicuajind ngo ndom matsants nej. Wüx tajawüw aag ayaj acas tiül mimos nej tapiüngüw mayambüch nop natsajyay ombas nüx majiür nej mameay aweaag maquiiüb, matsants nej. Quiaj tayambüw, taxomüw nop nüx nenüt Abisag.

Adonías, natang tiül micual David leaw aliün mapac, nop natsajyay ombas nench, nganüy miteat nej ngomeáag mapaj nej ocueaj. Wüx nej ajaw miteat nej lataxey lango majiür apac, tandiüm nejay marang natang. Quiaj tancanchich noic ajlüy minipilan nej, ndoj tasajüw a Joab, natang tiül mimontsoj Rey David, at a Abiatar nop miteaats, tandüjpiw nej marang minipilan nej. Nganüy aaga miteaats nenüt Sadoc, at nendeac andeac Teat Dios nenüt Natán, at alinop natang nenajiüt nenüt Benaía, at ajcüwa monjiür David, ngome tandiümüw marangüw minipilan Adonías. Quiaj Adonías tarang noic nangox nüt tiül niüng nasoic Rogel. Tapaj meáwan monajiüt tiül cambaj Judá, meáwan michiig nej micoj nej aton. Aag miün Salomón taton ngome tapaj, átan a Natán, at mimontsoj Rey David.

Natán tatüch majaw cuane andiüm marang Adonías, quiaj tamb majaw a Betsabé, mimüm Salomón, masaj guineay tenguijal ajlüy. Tasaj müüch leam omeaats a David landoj mandeac mapiüng apmayac a Salomón marang natang nenajiüt. Quiaj a Betsabé tamb masaj a David, tümb masaj meáwan leaw tasaj nej Natán. Wüx miün tengualeámban andeaciw, quiaj tapeay a Natán, nejay tapiüng naleaing leaw Betsabé tenguijal masaj nej. Quiaj a David tapaj a Benaía, nop natang tiül montsoj monjiür opech monajiüt, quiaj tasaj:

—Itepich a Salomón wüx xemol, ndoj tequiiüb mamb andüy Gihón. Quiaj Sadoc maquiiüb Natán netam mayaciw aceite wüx omal xecual majüic nejay nganüy jayats natang nenajiüt, ajow.

Quiaj a Sadoc, Natán maquiiüjpüw a Benaía tarangüw leawa David tasaj nejiw marangüw. Condom ajcüwa nipilan leawa

tambüw majawüw wüx tajmel a Salomón marang natang, tepajüw tapiüngüw:

—¡Najneajay, apmarang natang nenajiüt xeyay neat a Salomón! awüw.

Nganü a Adonías maquiüb minipilan nej les ndot üetiw quiaj tanguaiyw ancayaingyainguiw nipilan. Cos quiaj tapeay quiaj a micual Abiatar, quiaj tapiüng David lamayac marang natang nenajiüt a Salomón. Wüx tanguaiyw aag ayaj meáwan nipilan leaw almaquiüjpüw Adonías tiül nangox nüt mbayatoj acuiürrüw tambüw tajtsoriw andüyw aniüngüw nejiw. Nganü Adonías tamb andüy tiül nine nangaj iüm macotsots oxing artül* cos tiül ajcüwa nipilan israel, nop naxey alndom mamb macotsots oxing artül matün nde mambiyeran. Quiaj a Salomón tasaj a Adonías majtsor andüy aniüng nej, langome apmambiy sitiül lango müüch majlüy naél.

Cos David lamajaw laliüc mandeow, tasaj acas poch ndójuwüx a Salomón jayats natang nenajiüt, tapiüng:

—Xique lanajaw laliüc nandeow. Ique netam meaach imeaats nde mermbol. Sitiül merang meáwan aaga poch leaw lamüüch icoots Teat Dios najneaj apmejlüy. Sitiül merang najneaj Teat Dios apmarang leaw lamasaj xic, palüy naw tiül micualüw xecualüw apmarangüw natang nenajiüt tiül Israel, aw.

Aton tasaj müüch mamongoch ngo majneaj a Joab aag ambiy a montangtang monajiüt monüt Abner maquiüb Amasa.

Condom David tandeow ndoj arang natang nenajiüt ic miow (40) neat tiül cambaj Israel. Ndoj micual nej Salomón tangoch marang natang nenajiüt, tarang nop najneaj natang cos Teat Dios tambeol nej maw ocueaj nej najneaj.

Salomón arang natang nenajiüt tiül Israel

(1 Reyes 2.13—4.34; 2 Crónicas 1)

Ngome xeyay nüt tatow andeow David, micual nej nenüt Adonías tamb majaw a Betsabé, mimüm Rey Salomón, masaj mambeol nej, masaj a Salomón müüch nej maquiüb a Abisag mantaj nej. Aaga nüx tejiür Rey David wüx ümb minüt nej. Quiaj a Betsabé tamb matün ocueaj a Salomón. Wüx nej tanguaiy leaw tengual matün ocueaj nej mimüm nej, tajcüy xeyay. Quiaj

tüüch mamb nop tiül mimontsoj nej mambiy a Adonías. Cos nej lamajaw Adonías andiüm maquiüüb a Abisag ndoj atánan quiaj teamteáman apmandiüm marang natang nenajiüt.

Ndoj quiaj a Rey Salomón tawün tiül cambaj Jerusalén* aaga miteaats nenüt Abiatar, tüüch mamb macül tiül micambaj nej niüng wijquiaw. Tarang atquiaj ajcan tajlüy tiül minipilan Adonías; ngome tapiüing mandeow cos tambeol miteat nej aaga Rey David. Cos Abiatar naw tiül micual micualüw Elí, quiaj tajlüy leaw Teat Dios lamandeac lamajiür xeyay neat andüy wüx ombasüw micual micualüw Elí.

Wüx aaga Joab, natang tiül montsoj, tanguiy nguineay lamarang aaga Rey Salomón wüx a Abiatar, xeyay mbayat. Quiaj tamb macotsots oxing artül* najlüy tiül nine nangaj iüm majiünts matün majawan wüx nde mandeow cos nej aton tajlüy tiül minipilan Adonías. Nganüy Rey Salomón tasaj a natang tiül montsoj nenüt Benaía mamb mambiy a Joab, quiájan niüng almajlüy, cos aag ambiy ajcüwa Abner maquiüüb a Amasa. Aton cos miteat nej aaga Rey David landoj lamasaj nej marang. Naw quiaj Rey Salomón langome tajiür naél maquiüüb ajcüwa nipilan nind arangüw natang. Quiaj meáwan ajcüwa nipilan israel najneaj majawüw Salomón marang natang nenajiüt.

Ngome xeyay nüt aaga Rey Salomón tacanchich meáwan nipilan israel, quiaj tambüw maquiüjpüw mamb andüy Gabaón, niüng almajlüy aaga nine nangaj iüm. Quiaj a Salomón tambiy gajpowüw acoic miow (1,000) nimal marang palan ajmel nichech müüch Teat Dios. Condom aaga ongwiiüts quiaj tatün manguaiy nej Teat Dios:

—¿Cuane indiüm nüüch ic? ajow.

Quiaj a Salomón tapiüing:

—Ique, Teat, lameaach xic narang natang nenajiüt ocueajiw xeyay nipilan masey monguich xic, nicuajind ngo najaw nguineay arangüch. Satün membeol xic naxom ximeaats najaw ngün najneaj ngün ngo majneaj; atquiaj alndom narang nop najneaj natang nenajiüt ocueajiw minipilan, aw.

Quiaj Teat Dios xeyay tapac omeaats áag ajtan ocueaj nej mendüy xeyay, quiaj tapiüing:

—Jondot alinop nasaj atquiaj alndom matüniw xicueaj nambeoluw mambiyaw leaw ajcüy majaw nejiw, tengwüy nüüch mapac xeyay nüt, tengwüy nüüch majiür xeyay tomiün, tengwüy malomb nej nipilan. Cos ique ingow irang atquiaj tetün xicueaj nambeol ic nüüch ic merndüy, áag sanüüch ic leaw lametün xicueaj, aton sanüüch ic mejiür xeyay tomiün, átan apmelombaran xeyay wüx iüt, ajow.

Ngome xeyay nüt ijpüw montaj tambüw masajüw a Rey Salomón, masajüw majaw wüx noic naél leaw ajiürüw. Cos nejiw acüliw nóiquian tiül noic iüm. Miijpüéj tajiürüw nopnop nine noic nej nüt. Condom noic ongwiiüts tandeow nop tiül aaga nine quiaj. Nganüy miijpüéj ajcüwa montaj quiaj teamapiüngüw micualüw nejiw aaga nine almapac quiaj. Wüx Rey Salomón tanguiy ayaj nguineay ajlüy, quiaj tasaj mimos nej müjchiw nej nots espada. Ndoj tapiüng mandoijquiw pinawan aaga nine aliün mapac quiaj, cas tujchiw pinawan anopnopo ajcüwa montaj quiaj. Quiaj taw tejüiquichay mimüm aaga nine leaw almapac quiaj, tapiüng:

—¡Ngwüy! ¡Nde merangan atquiaj! Najneaj ich maquiüüb xecual aaga najtaj quiaj, aw.

Tandeac atquiaj cos xeyay andiüm micual nej, áag tapiüng najneaj müünd aaga alinop najtaj quiaj aaga nine ingow ambiyeran. Nganüy alinop tapiüng mandooigueran pinawan, cos sitiül nej ngo ndom macül teowix nej aaga nine, at aton ngo mandiüm majaw macül teowix alinop najtaj. Quiaj a Salomón tapiüng:

—Ijchan a nine aaga najtaj leaw xeyay tandiüm cos aag mimüm nej, aw. Atquiaj tarangüw.

Wüx nipilan tanguiyiw nguineay a Rey Salomón lamandondoch laáw najneaj aaga naél tajlüy, quiaj meáwan nipilan tajawüw naleaing Teat Dios lamüüch nej mendüy xeyay.

Condom tiül a neat wüx aaga Rey Salomón tajlüy wüx aaga cambaj quiaj, aaga cambaj Israel tajlüy najneaj. Xeyay cambaj neyey nej tiüt angüyiw nejiw, aton nejingund ngo marang wüx nicuajind aaga cambaj Israel. Condom Salomón tatüch majiür xeyay tomiün, tajiür xeyay cawüy, carret, at xeyay nüeteran. Meáwan neat wüx aaga Salomón tarang natang nenajiüt tajlüy

xeyay najneaj tiül Israel. Aton Salomón tendüy xeyay: tarang xeyay poch leawa alndom mambeol alinop, tarang poch aton aquiüüb wüx misoen, at aton tajaw wüx soex, at wüx nimal. Tanderac xeyay wüx nej, tapeayiw xeyay nipilan monaw miünquiaj iüt manguiayiw nej andeac. Meáwan ajcüwa nipilan quiaj ajoyiw mamb cuajantanej najneajneaj müjchiw nej.

Salomón tarang nadam nangaj iüm ocueaj Teat Dios

(1 Reyes 5—7; 2 Crónicas 2.1—5.1)

Hiram, minatang nenajiüt naw tiül cambaj Tiro*, nomb xowüy tajneaj aweaag a Rey David. Quiaj wüx tandeow David, tüüch mamb acas nipilan andüy niüng ajlüy Salomón matepeayiw müjchiw monapacüy cos ajcan lamarang jayats natang nenajiüt. Quiaj a Salomón tapiüng masoic a Hiram, ¿ngwüy ndom müüch mamb monrang najiüt maquiüjpüw nipilan israel mandoijquiw monopoots xiül tiül iüt Tiro merangayej nangaj iüma? Condom Hiram tapiüng najneaj. Quiaj a Salomón tüüch mamb minipilan nej mambeolüw minipilan Rey Hiram marangüw aaga najiüt quiaj. At tüüch mamb nüeteran müetiw monrang najiüt. Atquiaj Rey Salomón tacanchich leaw netam merangayej nangaj iüm, pálwüx leaw tacanchich a Rey David wüx almapac.

Amb apiquiw neat arang natang nenajiüt a Salomón, quiaj tamelich marang aaga nangaj iüm. Condom tiül aaga nüt quiaj lamong piquiw acoic miow peic miow (480) neat tatow ajcüwa nipilan israel tawüw tiül Egipto*. Salomón tarang aaga nangaj iüm niüng a Rey David tarang noic artül ocueaj Teat Dios wüx nomb tajlüy quiaj noic caabcüy. Aaga nangaj iüm quiaj atüch gajpowüw metro andüy wüx adam teomeaats, al nimiow gajpowüw (30) metro andüy wüx ajal tiüt, al gajpocoic (15) metro ajal oleaj. Nganüy aaga nadam teombas iüm ajiür acoquiaw metro. Amb tiül aaga nangaj iüm quiaj palan teomeaats, aaga teomeaats amb niüng ajmeleran ajiür nimiow (20) metro ajal tiüt, al gajpowüw (10) metro andüy wüx oxet. Nganüy alinoic teomeaats amb tiül, niüng ajlüy aaga xeyay nangaj, mbich ajiür gajpowüw metro ajal tiüt, al gajpowüw andüy wüx oxet. Niüng ajlüy aaga xeyay nangaj quiaj, tajlüy aaga nangaj cüx alwüx ijpüw querubín*, aton noic cortín* neteap nexot tiül

nanğaj niüŋ aǰlüy nanğaj cüx. Nğanüy amb teopech at wüx otüeng nanğaj iüm tarangüw xeyay nine iüm ayey nej tiüt aaga nanğaj iüm, niüŋ ayacüw cuajantanej netam. Aaga nanğaj iüm quiaj narangüch piedra, nğanüy amb tiül najmel monopoots xiül najeperan najneaj cas tajmelmel oro ombas. Tayacüch tiül noic artül ambelayej wüx pom, at gajpowüw (10) mes ayacüw wüx nanğaj pan, at gajpowüw candeler, al coic miow (100) nadamdam tas, meáwan aag ayaj narangüch oro.

Nop nerang cuajantanej nenüt Hiram, taponch bronze marangüy noic nadam pil pawal iquial yow; at gajpowüw (10) nejantsüy owixeran alndom majüyicheran cos aǰiür rueda; alinoic artül aǰmel wüx nichech müünd Teat Dios at cuajantanej leawa netam wüx aǰmel nichech. Condom talombochiw iǰtsüw atnej oleaj iüm tiül ombeay nanğaj iüm, nots calüy nots cawac.

Rey Salomón tandondoch marang aaga nanğaj iüm ocueaj Teat Dios wüx ayaíw neat, lamatüch gajponoic (11) neat tatow aǰmel marang natang nenajiüt. Wüx ndot marangüw aaga nanğaj iüm, quiaj Salomón tacanchich meáwan oro meáwan plat leaw lamayac a David metam andüy wüx nanğaj iüm. Tayac tiül noic nine iüm tiül aaga nanğaj iüm. Wüx ndoj aaga nanğaj iüm, quiaj Salomón tapiüŋ marangüch nop nadam najneaj iüm niüŋ apmacül nej tiül Jerusalén.

Rey Salomón tarang nadam nanğox nüt wüx tayar nanğaj aaga nanğaj iüm

(1 Reyes 8.1—9.9; 2 Crónicas 5.2—7.22)

Wüx aaga Rey* Salomón tandondoch aaga nadam nanğaj iüm, tapaj meáwan natangtang monajiüt tiül iüt israel canchiümoj tiül Jerusalén* wüx nanğox nüt, asajüw minangox nüt nine nden. Tandiüm marang noic nadam nanğox nüt majaraw landoj aaga nanğaj iüm, aton majoyiw aaga nanğaj cüx mayacüw tiül nanğaj iüm cos aliün tiül noic nine quicheech nden niüŋ nomb tayac nej a Rey David. Wüx laümb canchiümoj a nipilan israelita tambüw a levita* mayariw aaga nanğaj cüx mayacüw tiül nanğaj iüm niüŋ xeyay nanğaj teoleaj aǰcüwa querubín* leaw lamarangüw quiaj. Tiül aaga nüt quiaj, altiül áagan iǰquiaw piedra leaw tarangüch wüx aaga gajpowüw poch leaw tandeac

Teat Dios. Aton tiül aaga nüt quiaj ajcüwa israelita tambiyaw xeyay sap, aton tambiyaw xeyay boy mayacüw marang nichech müjchiw Teat Dios. Nganüy ajcüwa miteaats maquiüjpüw a levita teindeaw, aton tatsündiw soen ajiüngüw wüx müjchiw manguiay a Teat Jehová, cos xeyay najneaj arang, ngo macueat mambeol nejiw. Wüx teajiüngüw soen, quiaj Teat Dios taw tiüt amb tiül noic oic xowüy lalilit. Quiaj ajcüwa miteaats monlüy tiül nangaj iüm ngo ndom maiücüw macüliw tiül; tawüw cos aaga oic xowüy lachech.

Quiaj tapiüng a Salomón, tasaj a nipilan:

—Teat Dios xeyay najneaj arang cos tarriüd aaga Jerusalén marang micambaj nej, nganüy xeteat David tayac marang natang nenajiüt. Wüx tandiüm xeteat marang nop nangaj iüm, Teat Dios tasaj nej: “Apmejiür nop micual aaga apmerang aaga nangaj iüm”, aj. Nganüy, Teat Dios lamarang leaw tapiüng cos nganüy xique natang ocueaj Israel, aton landoj lanarang aaga nangaj iüm lanayac tiül aaga nangaj cüx, aw.

Quiaj a Salomón tasaj Teat Dios:

—Nejinguind tiül anop ajcüwa narangüch dios ngo mat ic Teat Jehová. Meáwan leaw isaj minipilan apmerang; leaw tesaj xeteat, landoj lamerang. Aton tesaj sitiül micual micualüw nejiw apmarangüw leaw ipiüng, nejiw apmarangüw natang tanaámb tiül Israel. Xique satün icueaj, Teat, merang meáwan leaw lamepiüng apmerang tiül xicon.

’Xique sapiüng lanarang nop nadam imbiüm; jow nganüy, ¿quia alndom mecül tiül nop iüm leaw arang nipilan? Sajawan ique xeyay netam ijlüy Teat, ique imbich mepal a cielo, xeyay nadam ijlüy Teat. Ique tepiüng apmecül tiül aaga nangaj iüm leaw lanarang quiaj. Satün icueaj Teat mecül ningüy nómban. Meáwan minipilan wüx aliw tiül aaga nangaj iüm cam matüniw icueaj membeolüw tengwüy aliw miünquiaj, satün icueaj Teat, inguiay andeacüw nejiw aton, ijchaw leaw andiümüw. Sitiül ajcüwa minipilan marangüw nisoet, jondot ique Teat mecueatiw mambiy nejiw ajcüyiw maquiüjpüw, tengwüy ngo meaach majoet, tengwüy meajchiw noic montiün andüy, tengwüy noic caabcüy, tengwüy meaach maxom nej chech axileaw nejiw; jondot nejiw tayajcüw ngo majneaj teamarangüw mayambüw

ic matüniw icueaj membeolüw, satün icueaj Teat mewün wüx imeaats asoetiw nejiw. Aton jondot nop napeay miün nipilan manguiay xeyay najneaj irang, miün ningüy matün icueaj membeol, satün icueaj membeol aton Teat. Atquiaj meáwan nipilan moncül wüx aaga iüt cam apmayambüw ic. Jondot minipilan maquiiübaranüw mamb andüyiw alinoic cambaj wüx ngo mayariw leaw ipiüng; aliw quiaj leaad omeajtsüw ngo majneaj teamarangüw mandilileaw mayambüw ic, lembemoj andüyiw ombasüw niüng ajlüy aaga nangaj iüm cam, matüniw icueaj membeolüw; satün icueaj, Teat, ijchaw leaw teamatüniw icueaj, iwün wüx imeaats asoetiw nejiw, aw a Salomón.

Wüx ndoj matün ocueaj masaj Teat Dios a Salomón, Teat Dios tüüch majmiüc biümb imiün cawüx mambel meáwan a palan nichech leaw lamayacüw; meáwan nipilan taquiejliw tiüt micosüw nejiw, masajüw Teat Dios, Dios mangüy nej. Wüx ndoj marangüw aag ayaj tambiyaw xeyay sap, aton tambiyaw xeyay boy mayacüw marang nichech müjchiw Teat Dios. Wüx tatüch ojpeacüw nüt arangüw nangox nüt, quiaj meáwan nipilan tandilileaw andüyiw aniüngüw nejiw, tapac omeajtsüw cos Teat Dios xeyay tambeol aaga Rey David, Rey Salomón, at meáwan lamarang tiül Israel.

Tajlüy, wüx tatüch noic ongwiiüts, Teat Dios tejüiquichay maüm nej a Salomón. Tapiung nej lamanguiay meáwan leaw nej tatün tiül nangaj iüm; tapiüng naw quiaj meáwan nipilan netam mayacüw ichechiw nejiw tiül nangaj iüm. Aton tapiüng, sitiül andiümüw israelita matüniw ocueaj nej cuajantanej, netam mamb matüniw tiül nangaj iüm. Aton nej apmawün wüx omeaats meáwan nisoet leaw arangüw a israelita sitiül nejiw apmacueatiw marangüw, at apmayambüw nej alinomb. Tandüy wüx mapiüng masaj a Salomón, sitiül Salomón apmarang meáwan leaw apiüng nej, tanaámb apmarang natang náwan tiül acualaats nej. Nganüy jondot ngo marang atnej apiüng Teat Dios mandüjpiw aaga narangüch dios, mbich apmüüch mbajcam, apmacüliw miünmiünquiaj, apmawüw tiül miiütüw nejiw. Nej apmacueat aaga nangaj iüm, aliüc nipilan imiün palpálwüx cambaj apmajarrichaw. Ndoj jangantanej majaw lajarriow

aaga nangaj iüm apmapiüngüw: Israel lamacueatiw Teat Dios lamandüjpiw aaga narangüch dios.

Salomón tarang nop natang nenajiüt xeyay netam ajlüy

(1 Reyes 9.10—10.29; 2 Crónicas 8.1—9.29)

Aaga Rey* Salomón tacül wüx nimiw (20) neat marang aaga nadam nangaj iüm maquiiüb aaga nadam najneaj iüm niüng acül nej. Meáwan nipilan leaw monaw palpálwüx cambaj moncül tiül Israel tayac wüx marangüw najiüt wüx tarangüch aaga miijquiaw najiüt quiaj. Tarangüw aaga nadam muro* neyey tiüt cambaj Jerusalén*, atquiaj tarangüw wüx alacas cambaj aton. Salomón maquiiüb a Hiram, aaga natang nenajiüt naw tiül cambaj Tiro*, tujchiw mamb xeyay müx andüy palpálwüx iüt; taquiüjpüw miün xeyay oro, xeyay cuajantanej nembeatmbeat, najneajneaj xiül, aton aag nasoic marfil* at taquiüjpüw miün echweac aton.

Tajlüy nop najtaj minatang nenajiüt tiül iüt Sabá, tanguiy tanderac wüx Salomón xeyay nendüy, xeyay netam ajlüy. Áag tamb majaw matün manguiy cuajantanej leaw naeael. Quiaj Salomón tasaj nej wüx meáwan leaw tatün manguiy. Wüx tajaw meáwan nguineay ajlüy aaga najneajay iüm niüng acül Rey Salomón, tapiüng:

—Ngo nayar andeacüw meáwan leaw tasajüw xic nipilan wüx ique; nganüy naleaing sawaw ngo matüch pinawan leaw tasoiquias, cos nganüy xiquiy teanajaw naag xiniiüg. ¡Najneajay amongochiw meáwan icualajtsüw, aton meáwan mimonrang najiüt! ¡Najneajay arang aag Midios Israel cos lamayac nop natang nenajiüt xeyay najneaj arang, xeyay najneaj omeaats! aw.

Ndoj quiaj aaga najtaj natang nenajiüt tawün meáwan leaw ajoyiw mamb, cas tüüch a Salomón. Tüüch oro, tüüch xeyay nembeatmbeat cuajantanej, aton tüüch najmboc angan yow. Condom at a Salomón tüüch nej xeyay, cos nejay aaga reina* tarriiüd leaw andiüm tiül iqualüy Salomón tiül aaga nadam najneaj iüm niüng acül nej. Ndoj quiaj tandilil andüy timiüt nej.

Salomón apeay teowix nej xeyay tomiün cos angüyiw nej ajcüwa nipilan moncül quiaj leawa ngome nipilan israel. Aton israelita awüniw tomiün leaw netam mayacüw. Ajiür niüng chetej arang jostis narangüch naag nasoic marfil*, palüy oro

ombas. Ajiür anaíw atepich andüy cawüx matüch aaga escün niüng chetej miün nej. Aaga owix escün najmel wüx nopnop liong noicnoic lada; narangüch tiül noicnoic atepich ajiür ijpüw liong nopnop ladalada. Salomón ajiür noic tas inganeowüy narangüch oro. Tajiür apiquiw mil (4,000) cawüy monot carret, al gajpic mil (12,000) najteperan cawüy. Aton cos tajlüyiw xeyayiw a cawüy, ngome áagan ayaj; quiaj tapiüng marangüch alacas cambaj niüng ndom macüliw meáwan aaga cawüy quiaj. Nej aaga Rey Salomón tajntsop tiül ajiür, aton nej najntsop tendüy tiül.

Salomón wüx lataxey lango marang leaw apiüng Teat Dios

(1 Reyes 11; 2 Crónicas 9.30-31)

Rey* Salomón xeyay tandiüm palpálwüx montaj; tajiür xeyay mintaj nej, aton taquiiüb xeyay montaj monaw palpálwüx cambaj leaw Teat Dios lamasaj nejiw ngo metam maquiüjpüw. Taquiiüb nop nüx micual Rey Faraón naw Egipto*. Meáwan ajcüwa montaj ngome monaw Israel leaw taquiiüb a Salomón, tandüjpiw narangüch dios. Salomón xeyay tandiüm meáwan mintaj nej. Wüx lataxey tayacüw nej wüx mandüüb narangüch dios aton. Aton tarang xeyay artül*; tüüch noicnoic ajcüwa nopnop mintaj nej niüng alndom mambüw mapajüw minüt midiosüw nejiw, quiájan niüng ajlüy Jerusalén*. Ndójuwüx nejay a Salomón tamb mapaj minüt ajcüwa narangüch dios quiaj, at aton tayamb nejay Teat Dios. Quiaj Teat Dios tajcüy xeyay, tasaj nej:

—Ique ngome terang meáwan leaw xique tasajas ic merang. Nganüy micual micual langome sanüüch marangüw natang tiül meáwan Israel. Sanüjchiw majlüyiw wüx quiríwan a iüt, cos lanayac xepoch nasaj a David, naw tiül micualüw apmajlüyiw wüx Israel; aton cos aaga nadam nangaj iüm ajlüy tiül aaga iüt cam. Nganüy al meáwan cambaj tiül iüt Israel sanayac nop tiül mimonrang najiüt marang natang, ajow.

Naw quiaj meáwan iüt leaw angoch aweaag a Israel tajiürüw naél maquiüjpüw.

Tiül micambaj Efraín altiül nop naxey nenüt Jeroboam, nop mínerang najiüt ocueaj Rey Salomón. Noic nüt aaga Jeroboam taw tiül Jerusalén taxom titiüüd nop naxey nenüt Ahías, nop nendeac andeac Teat Dios. Wüx nejingüind ngo majaw nejiw

Ahías tayar aag najal micamix nej tachiüt gajpiüts (12) quiriw, quiaj tasaj a Jeroboam:

—Iyar gajpowüw (10) quiriw cos Teat Dios lamüüch ic merang natang tiül gajpowüw micambaj micualüw Israel. Nej langome apmüüch micual micualüw David marang natang cos Salomón teamandüüb narangüch dios. Atquiaj apmacueat nejiw mamongochiw naél masey acas neat. Aton apmüüch marangüw natang a micual David tfülan quiriw miüt Israel, cos landoj lamayac mipoch nej masaj a David. Cos David mbich tarang meáwan leaw tasaj nej Teat Dios. Nganüy Teat Dios teamandiüm müüch ic menguiay sitiül ique apmerang meáwan leaw apiüng, mbich apmüüch marangüw natang tiül Israel micual, ajow.

Jeroboam xeyay tandiüm marang najiüt. Quiaj aaga Rey Salomón tüüch nej marang natang tiül micambajüw Efraín maquiiüb micambajüw Manasés, cos ajcüwa ijquiw cambaj quiaj xeyay arangüw minajiüt nej. Ngome xeyay nüt tajcüy a Jeroboam cos xeyay najiüt leaw üjndiw acualaats nej marangüw. Quiaj tandiüm manood minajiüt a Rey Salomón. Nganüy cos ngo maw ocueaj, quiaj tandiüm a Salomón mambiy a Jeroboam. Tecuiür a Jeroboam tamb macül tiül Egipto meáwan nüt wüx aliün mapac a Salomón.

Salomón tarang natang nenajiüt tiül Israel ic miow (40) neat. Wüx tandeow, micual nej aag nenüt Roboam tangoch marang natang nenajiüt.

Miüt Israel mbajcat ijquiw ajlüy

(1 Reyes 12.1-24; 2 Crónicas 10.1—11.4)

Wüx ndoj andeow a Salomón micual nej aag nenüt Roboam tamb andüy tiül cambaj Siquem, quiaj canchiütoj a israelita mapiüngüw, nej apmarang natang nenajiüt tiül Israel. Tiül aaga neat quiaj ajcüwa israelita moncül amb calüy tiül iüt Israel tujchiw mamb manguiay a Jeroboam tiül Egipto* mandilil cos landeow aaga Rey Salomón. Wüx tapeay a Jeroboam, quiaj tamb masaj a Roboam meáwan leaw tapiüngüw israelita. Tapiüng:

—Wüx miteat tarang natang nenajiüt xeyay nembeat tangüyasan wüx meáwan leaw salnajiüran. Nganüy ique sitiül

apmemiücüch quiriw, xicon sanapiüangan ique apmengoch merang jayats natang, aj.

Quiaj tapiüng a Roboam apmasaj nejiw wüx er nüt meáwan leaw teamatüniw manguiayiw nej. Quiaj tamb matün manguiay ajcüw a teat xan leaw tambeolüw aaga Rey Salomón. Quiaj tasajüw nej ajcüwa teat xan alndom marang meáwan atnej atüniw nej ocueaj nej. Cos Roboam ngo majneaj manguiay meáwan leaw tasajüw nej ajcüwa natangtang ombas nipilan, quiaj tamb matün manguiay acas monguich nipilan ajcüwiw. Tasajüw nej netam mapiüng apmatepich xeyay leaw netam mangüyiw wüx leaw meáwan ajiürüw. Wüx tatüch er nüt, quiaj tapeay a Jeroboam maquiiüb meáwan nipilan israelita manguiayiw cuane apmasaj nejiw a natang. Tapiüng a Roboam netam mangüyiw xeyay, ngo matow nej tatün Salomón. Quiaj tajlüy atnej Teat Dios lamapiüng masaj a Ahías masaj Jeroboam.

Wüx tanguiayiw meáwan israelita moncül amb calüy, tapiüngüw:

—Ngo ndom müjchiiüts aiücüw ajcüwa acualajtsüw aaga Rey David. ¡Icootsa apmajawaats nguineay apmarangaats! awüw.

Meáwan tandilileaw andüyiw aniüngüw nejiw. Quiaj Roboam tajlüy wüx áagan ijquiaw ajlüy micual israel, noic ajlüy micualüw Judá, mixeech Roboam, alinoic ajlüy micualüw Benjamín cos quiaj miün acüliw niüng acüliw Judá. Naw quiaj aaga quiriw iüt tujchiw manüt Judá. Meáwan ajcüwa israelita ngome nawüw tiül aaga mifüt Judá quiaj, ngo mandiümüw a Roboam marang natang. Wüx tamb tiül micambajüw nejiw aaga netün tomiün leawa netam mayacüw, tambiyaw aloxiw naag piedre. Ndoj ajcüw moncül amb calüy tayacüw a Jeroboam marang natang nenajiüt ocueajiw nejiw. Wüx tanguiay a Roboam lajmel a Jeroboam marang natang ocueajiw monaw calüy, quiaj tasojnong noic ajlüy montsoj ajcüwa micualüw Judá maquiiüb micual Benjamín mambüw matsojow maquiiüjpüw alinoic ajlüy israelita. Tapiüng, ngwa, wüx majlüy noic neje alinomb, aaga cambaj Israele. Quiaj Teat Dios tasaj a Semaías aaga nendeac andeac nej mamb masaj a Roboam nde aleaic marang wüx ajcüwa israelita moncül amb calüy, cos Teat Dios nepiüng mbajcam a nipilan israel. Quiaj tamb a Semaías masaj a Roboam meáwan leaw tasaj

nej Teat Dios. Wüx tanguiy a Roboam quiaj tatsoriich meáwan montsoj majtsoriw andüiyw aniüngüw nejiw.

**Jeroboam tarang natang nenajiüt tiül
miüt Israel amb calüy ocueaj**

(1 Reyes 12.25—14.20)

Wüx ndoj mbajcaw a Israel, nej Jeroboam tajlüy wüx amb calüy ocueaj miüt Israel. Naw quiaj tujchiw manüt Efraín aaga iüt quiaj, cos Jeroboam mixeech nej a Efraín. Jeroboam tapiüng aaga cambaj Siquem apmarang natang cambaj tiül aaga iüt Efraín. Ngo majiür xeyay nüt tajaw xowüy ambüw minipilan nej tiül Jerusalén* mayacüw ichechiw nejiw. Ngome tajneaj majaw aag ayaj cos nganandot mandilileaw mandiümüw alinomb aaga Roboam. Tapiüng apmayamb cuane apmandüübaran tiül iüt Efraín. Quiaj tarang ijpüw nine toro narangüch oro. Condom tasaj a nipilan israelita aag ayaj midiosüw nejiw, lango metam mambüw Jerusalén mayacüw ichechiw nejiw quiaj. Tayac nop tiül miüt Dan alinop tiül cambaj Betel. Wüx tarang atquiaj a Jeroboam, meáwan israelita moncül tiül iüt Efraín tandüjpiw aaga narangüch dios, tacueatiw marangüw leaw tasaj nejiw Teat Dios. Cos aton Jeroboam tayac xeyay miteaats ngome naw tiül micualüw Leví, ndoj tapiüng wüx atüch ojpeacüw caaw tiül nomb neat apmarangüw noic nangox nüt malombüw ajcüwa narangüch dios quiaj.

Wüx nüt tamelichaw arangüw nangox nüt, Jeroboam tambiy acas nimal mayac marang nichech müüch aaga nine toro quiaj. Wüx teamarang aag ayaj tapeay quiaj nop nendeac andeac Teat Dios imiün Judá tasaj nej:

—¡Inguiay leaw sanasaj ic, Teat! Apmatüch noic nüt nop naw tiül micualüw David aliüc apmambiy meáwan leaw teayacüw nichech ningüy wüx aaga artül* quiaj. Cos naleaing apmambel miolaats nipilan wüx, majüic nómban lango majneaj aaga artül quiaj. Nejingüind langome apmandilil mandüy wüx mayac nichech wüx aaga artül quiaj, majüic naleaing leaw lanapiüng quiaj; cos Teat Dios nganüy nganüy apmajarriich aaga artül quiaj, ajow.

Wüx tümb manguiay a Jeroboam leaw tasoic, xeyay tajcüy, tapiüing ndeaam aaga nendeac andeac Teat Dios leaw tasaj nej cuane apmamongochiw. Wüx taxaing owix matiib aaga naxey quiaj, nómban awaag aaga owix nej itijpeay, at aaga artül nómban jarriow. Quiaj tapiüing a Jeroboam tasaj aaga nendeac andeac Teat Dios:

—Teat, ¿ngwüy alndom mesaja Teat Dios müüch majneaj xiwix alinomba? aw.

Quiaj tajneaj alinomb owix nej nómban. Masey lajneaj owix nej, Jeroboam tanaámb tarang xeyay ngo majneaj tiül iüt Efraín. Aton tanaámb tayac xeyay miteaats naw palpálwüx cambaj, ngome tayac naw tiül micual Leví.

Ngome xeyay nüt tiün andeow Abías, micual Jeroboam. Quiaj tüüch mamb mintaj nej majaw aaga nendeac andeac Teat Dios nenüt Ahías. Aaga Ahías quiaj nesaj nej apmarang natang tiül Israel. Tiül aaga nüt quiaj xeyay lataxey Ahías, aton lamisomb. Aaga mintaj Jeroboam tasooig alinoic apix nej cos atquiaj ngo ndom majaraw jane nej. Cos Teat Dios lamasaj Ahías apmamb majaw nej mintaj Jeroboam. Wüx tapeay niüing ajlüy Ahías, quiaj tasaj nej:

—Ngo metam mengowüüch ipix cos xique lanajaw mintaj ic Jeroboam. Sajiür xeyay ngo majneaj sanasaj ic. Nganüy quiür isaj minoj atcüy andiüm masaj nej Teat Dios: “Xique tayacas ic merang natang tiül Efraín, nganüy ique ngome teyar meáwan leaw tasajas ic. Ique lamong wüx lamerang xeyay ngo majneaj ngo matnej tarangüw nomb ajcüwa mixejchiün. Lango meteow xic tiül, xeyay teameyamb narangüch dios. Áag sanambich nandrooch ombas meáwan icualajtsüw; sanambich nambiy meáwan monxey tiül icona.” Áagan ayaj asaj xic Teat Dios mejoy mesaj minoj. Nganüy quiür ijtsor. Wüxan apmepeay iniüing, quiaj apmandeow micual. Nej apmandeow cos atquiaj apmajlüy leaw lamapiüing Teat Dios. Ndoj Teat Dios apmayac alinop natang tiül Efraín, nej apmümb mambiy meáwan icualajtsan leaw aliün mapacüw. Wüx ndoj ajlüy aag ayaj, Teat Dios apmüüch mamongochiw naél minipilan Efraín cos apmüüch nejiw mambüw macüliw tiül miünquiaj iüt. Ajcan teleámban marangüw leaw tayac nejiw wüx Jeroboam, aj nej.

Wüx ndoj manguiay aag ayaj a mintaj Jeroboam, quiaj tandilil andüy aniüng nej. Wüxan tapeay quiaj tandeow micual nej. Jeroboam tarang natang nenajiüt nimiow ijquiw (22) neat. Wüx tandeow, nop naw tiül micual nej nenüt Nadab tangoch marang natang.

**Wüx tarangüw natang monajiüt a Nadab, Baasa,
Ela, Zimri, Omri tiül iüt Efraín**

(1 Reyes 15.25—16.28)

Nadab tarang natang nenajiüt tiül Efraín iümb neat, aton tarang xeyay ngo majneaj atnej tarang miteat nej. Noic nüt wüx teatsojow a Nadab maquiüjpüw a nipilan filisteo*, nop natang nerang minajiüt nej nenüt Baasa tajcüy majaw nej. Ngome xeyay nüt tambiy nej nómban. Quiaj tajmel marang natang nenajiüt. Ndoj tapiüng mandeowüw meáwan monxey monaw tiül acualaats aaga Jeroboam quiaj.

Baasa tarang natang nenajiüt tiül Efraín nimiow piquiw (24) neat. Tayac aaga cambaj Tirsa marang minatang cambaj tiül a iüt quiaj. Aton xeyay tarang ngo majneaj atnej Jeroboam, ngome tarang atnej Teat Dios andiüm. Tiül aaga neat quiaj, Teat Dios tüüch mamb nop nendeac andeac nej nenüt Jehú masaj a Baasa. Atcüy tapiüng: “Xique tayacas ic merang natang nenajiüt wüx israelita tiül Efraín; nganüy ique terang xeyay ngo majneaj at ic Jeroboam. Áag sanüüch aljane mandrooch ombas meáwan icualajtsüw atnej terang wüx ombas Nadab”, ajow. Wüx tandeow a Baasa nop micual nej nenüt Ela tarang jayats natang nenajiüt.

Ela tarang natang tiül Israel tiül miüüt Efraín iümb neat. Condom nop natang tiül mimontsoj nej nenüt Zimri tambiy nej; aton tümb mambiy meáwan monxey leaw acualaats Baasa. Aaga Zimri tarang natang nenajiüt aag miün noic seman. Cos wüx tanguiayiw ajcüwa montsoj tiül Efraín aaga Zimri lamambiy aaga Rey Ela, quiaj tayacüw nop natang ocueaj montsoj nenüt Omri. Nejiw ajcüwa montsoj tambüw mayambüw masapüw a Zimri. Wüx tajaw nejiw tachen indaab aaga nadam najneaj iüm niüng almajliü, ata nej tandaab tiül.

Aaga Omri tarang natang nenajiüt tiül Efraín gajpiüp (12) neat. Nej xeyay ngo majneaj tarang ngo matnej ajcüw najmeliw

mbas marangüw natang, cos tayac wüx nipilan mandüjpiw ajcüwa narangüch dios. Tangal noic tüc nenüt Samaria, quiaj tarang noic minatangüw cambaj tiül iüt Efraín. Wüx tandeow a Omri nop tiül micual nej nenüt Acab tangoch marang natang.

**Wüx tarangüw minatang monajiüt Roboam,
Abías, maquiüb Asa tiül Judá**

(1 Reyes 14.21—15.24; 2 Crónicas 11.5—16.14)

Roboam micual Salomón, nej mbas marang natang nenajiüt tiül iüt Judá, amb cawac ocueaj a iüt Israel. Wúxan tajmel tandiüm majiürüw meáwan leaw netam tiül noic cambaj, cos nej apiüng atquiaj alndom marang natang tanaámb. Quiaj tapiüng marangüch nadam muro* neyey tiüt meáwan cambaj, aton matajcüch majneaj leawa muro lango majneaj. Aton tacanchichaw meáwan leaw netam tiül montsoj. At tayacüw omeaats nadamdandam troj tiül tiül palpálwüx cambaj.

Tiül aaga neat wüx tarang natang nenajiüt a Roboam tiül Judá ajcüwa miteaats, at ajcüwa levita* leaw tacüliw tiül miüt Efraín, tumb mamb macüliw tiül Judá, cos Jeroboam ngo müüch nejiw marangüw najiüt ocueaj Teat Dios tiül Efraín. Cos Jeroboam tayac pálwüx nipilan marangüw miteaats mayacüw nichech müjchiw ajcüwa nine toro leaw tarangüw oro. Atquiaj ndoj meáwan nipilan leaw tandiümüw mayambüw Teat Dios tumb mawüniw oleajiw mambüw macüliw tiül iüt Judá, niüng ndom mayacüw nimal marang ichechiw nejiw tiül Jerusalén*. Meáwan nipilan leaw tapeayiw tiül Judá tambeolüw mesapüy majlüyiw nóiquian. Roboam aroomb neat tarang meáwan atnej tandiüm Teat Dios, áag Teat Dios tambeol nejiw.

Ndoj aag ayaj Roboam tacueat meáwan leaw tasaj nej Teat Dios. Quiaj meáwan nipilan tiül Judá tarangüw xeyay artül* niüng ayacüw nichech müjchiw narangüch dios. Niüng ajlüy noic noic artül quiaj, alquiaj acas monxey monjiür, wüx apeayiw monxey mayacüw ichechiw nejiw ajlüyiw maquiüjpüw quiájan. Quiaj meáwan nipilan israel tiül Judá xeyay ngo majneaj tarangüw, cos atquiaj tarangüw nomb nipilan cananeo*, áag Teat Dios tawün nejiw quiaj. Wüx tatüch acoquiaw neat arang natang nenajiüt a Roboam tiül iüt Judá, aaga minatang nenajiüt naw tiül

iüt Egipto* tamb mambiy nejiw. Ajcüwa montsoj ocueaj nipilan egipcio tanojtiw meáwan cambaj masey mimurojúw* nejiw, atquiaj arangüw tatüchiw tiül Jerusalén. Quiaj Teat Dios tüüch mamb nop nendeac andeac nej nenüt Semaías masaj a Roboam maquiiüb mimonrang najiüt nej, tapiüng:

—Teat Dios tüüch icon memongochiün a naél quiaj cos icona lamecueatiün merangan meáwan leaw nej lamapiüng, aw.

Roboam maquiiüb meáwan mimonrang najiüt nej wüx leaad omeajtsüw naleaing nejiw lango marangüw meáwan leaw lamasaj nejiw Teat Dios, quiaj xeyay tamix omeajtsüw. Ngome xeyay nüt tandilil alinomb a Semaías majaw nejiw, aquiüüb miün leaw tasaj nej Teat Dios, tapiüng:

—Teat Dios lamajaw icon laleaaw imeajtsan ngo majnej terangan. Nganüy ngome apmüüch a montsoj ocueaj a natang nenajiüt naw Egipto mandrooch ombas cambaj Jerusalén. Icona impena apmeriowan wüx, apmetam mengüyiün teombas aaga natang nenajiüt quiaj wüx meáwan leaw ijiüran, aw.

Aaga natang nenajiüt naw Egipto maquiiüb mimontsoj nej tajoyiw meáwan cuajantanej leaw tarangüch oro leawa tajiür a Salomón naw tiül aaga nadam nangaj iüm, aton naw tiül aaga nadam najnej iüm niüng nej tacül. Roboam tandüy wüx marang meáwan cuajantanej leaw tajoyiw ajcüwa nipilan egipcio, nganüy naleaing áagan bronce terangüy. Aleamb tiül gajpoyay (17) neat tatow ajmel marang natang nenajiüt a Roboam, quiaj tandeow. Wüx tandeow, quiaj tajmel micual nej nenüt Abías marang natang nenajiüt.

Wüx altiül minajiüt nej Abías ngome tarang palan leaw lamapiüng Teat Dios. Teat Dios tayac nej marang natang nenajiüt cos nde nomb lamayac mipoch nej masaj a David micual micualüw nejiw apmarangüw natang nenajiüt. Cos naleaing David tandiüm marang leaw andiüm Teat Dios, nganüy nej aton tajiür nisoet wüx tapiüng mandeow Urías ndoj tanood mintaj nej. Aaga Rey Abías xowüy tembiyayej maquiüjpüw a Rey Jeroboam, aaga natang nenajiüt tiül Efraín. Teat Dios xeyay tambeol a Abías cos tayamb nej. Tiül aaga montsoj quiaj Judá tanojtiw acas cambaj ocueajiw Efraín. Wüx aleamb tiül aroomb neat arang

natang aaga Abías, quiaj tandeow. Nop micual nej nenüt Asa tangoch marang natang nenajiüt.

Wüx tarang natang nenajiüt a Asa, tarang xeyay najneaj cos tarang meáwan leaw tapiüng Teat Dios. Tümb mandrooch ombas meáwan artül niüng apajüw minüt narangüch dios. Ndoj tasaj nipilan mandüjpiw áagan Teat Dios almapac, marangüw meáwan leaw apiüng. Tamong acas neat Asa ngo membiyajej maquiüjpüw nejinguind tiül alinoic cambaj. Tiül aaga neat quiaj aaga Rey Asa tapiüng marangüch aaga nadam muro ocueaj alacas cambaj leaw nganaw majiür, aton tatajcüw majneaj mimuro alacas cambaj; condom cas tüüch mesapüy noic ajlüy montsoj. Ajfüran acas nüt tatsojow maquiüjpüw noic cambaj nenüt Cus*. Asa tatün ocueaj Teat Dios mambeol nipilan tiül Judá niüng nej almajlüy. Quiaj nejw tajntsopiw tiül montsoj, cos Teat Dios tambeol nejw. Wüx tapeayiw imiünüw tiül montsoj, tamb mangoch nejw nop nendeac andeac Teat Dios nenüt Azarías, tasaj nejw:

—Teat Dios andiüm tanaámberangan leaw nej andiüm, nej tanaámberapmambeol icon memongochiün najneaj, aj nejw.

Asa tandüy wüx mayamb majarrich aaga narangüch dios leaw tarangüw nipilan monaw Judá; aton tanood midios mimüm vida nej cas tambel. Wüx altiül minajiüt nej a Asa, xeyay nipilan tawüw tiül Efraín tiünüw andüyw Judá cos tajawüw nguineay Teat Dios xeyay teamambeol moncül tiül iüt Judá.

Wüx lamajiür acas neat aaga Rey Baasa ajlüy wüx iüt Efraín maquiüüb mimontsoj nej, tajmeliw tiül miüt Judá. Wüx tajaw a Asa, tayar xeyay tomiün naw tiül nangaj iüm, aton mitomiün nej tüüch mamb andüy niüng ajlüy natang nenajiüt tiül iüt Siria mambeol wüx nejw tiül montsoj. Quiaj tapeayiw monaw Siria, tembiyajej maquiüjpüw ajcüwa monaw Efraín. Quiaj ajcüwa nipilan monaw Efraín tacueatiw mambiyaw a monaw Judá, tatsojow maquiüjpüw monaw Siria*. Wüx tajaw Teat Dios cuane tarang Asa, quiaj tüüch mamb nop nendeac andeac nej nenüt Hanani, tasaj nej:

—Atcüy apiüng Teat Dios: “Neol ngo meyac imeaats wüx xique mepiüng sanambeol ic atnej tambeolas ic membiyan mimontsoj Cus. Nganüy ique cos ngome leaad imeaats wüx xique, saw meáwan leaw nipilan arangüw, aton sambeol leaw

monyamb xic. Nganüy cos terang aaga ngo majneaj quiaj wüx tetün ocueaj aaga natang nenajiüt tiül Siria mambeol ic, áag janwüx nganüy sanüüch majlüy xeyay moncüy majaw icon mermbiyayon mequiüjpan”, ajow.

Wüx aaga Asa tanguiay aag ayaj tajcüy xeyay, tapiüng müünd mamongoch ngo majneaj a Hanani. Ngome xeyay nüt a Asa taxom nej noic monandeow wüx oleaj nej, ngome tayamb Teat Dios mambeol nej. Ndoj ajiür miün iümb neat, aaga Asa tandeow, lamarang natang nenajiüt ic miow noic (41) neat. Quiaj micual nej Josafat tajmel marang natang nenajiüt tiül Judá.

Elías tayac asoet Rey Acab tiül Efraín wüx arang ngo majneaj

(1 Reyes 16.29—19.21)

Laümb acas neat wüxan nganaw mandeow aaga Rey* Asa tiül Judá, quiaj tandeow a Omri, aaga natang nenajiüt tiül Efraín. Quiaj micual nej nenüt Acab tarang natang nenajiüt. Acab tarang más xeyay ngo majneaj ngo matnej leaw tarangüw monaw monajiüt. Nej taquiiüb nop najtaj nenüt Jezabel, naw tiül alinoic iüt, micual nop minatang nenajiüt tiül cambaj Sidón*. Cos meáwan nipilan monaw Sidón andüjpiw nop narangüch dios nasoic Baal*. Cos Jezabel tawüywüy Acab mandüüb aton, at marangüw noic minangaj iüm nej tiül Samaria, aaga natang cambaj tiül Efraín. Aton Jezabel tapiüng mambiyaranüw meáwan mondeac andeac Teat Dios. Cos Abdías najlüy wüx cuajantanej leaw tenguijal ajlüy aniüng Rey Acab, nej xeyay ayamb Teat Dios. Quiaj tamb maxot tiül warraj tüc coic miow (100) mondeac andeac Teat Dios, ndoj tajoy mamb nüeteran müjchiw.

Tiül aaga neat quiaj tajlüy nop nendeac andeac Teat Dios tiül Efraín nenüt Elías. Noic nüt tamb majaw aaga Rey Acab, tasaj:

—Xique nerangas minajiüt Jehová aaga Teat Dios leaw almapac. Nganüy sasaj ic menguiay, langome apmajoet tiül iüt Efraín sitiül xique napiüng ngo majoet, aw.

Quiaj Teat Dios tasaj a Elías mamb mexotüy niüng ajlüy noic mitiüüd yow nasoic Querit. Condom Elías atquiaj tarang. Meáwan nüt wüx nej tacül quiaj tambüw mayacüw quiaj üet nej mimüm wiür. Nganüy Acab tapots mayambyamb a Elías. Masey tacül wüx xeyay nüt, nómban ngome taxom. Nganüy a Elías

tacúlan quiaj niüng axotüy, tümb mawaag mitiiüd yow aжан ngo majoet. Quiaj Teat Dios tasaj nej mamb andüy tiül noic nine cambaj niüng ajlüy Sidón, mamb macül niüng nop lemben omal najtaj. Wüx Elías tapeay tiül aaga nine cambaj, quiaj tajaw nop lemben omal najtaj tengual amilmil soex. Quiaj tasaj sitiül alndom müüch nej aleaic müet. Nganüy aaga lemben omal najtaj tapiüng ngo majiür nicuajind aniüng nej áagan noic pite arin alinoic pite aceite ngo matüchay marang noic nine pan müet aweaag micual nej.

Quiaj Elías tasaj marang mipan nej mbas, ndoj cas tarang alinoic müet aweaag micual nej. Aton tapiüng sitiül mayarich andeac nej, Teat Dios apmüüch mafüc aaga arin maquiiüb aaga aceite leaw ajoet alinomb. Quiaj aaga lemben omal najtaj tarang noic nine pan müüch Elías, ndoj aaga aceite maquiiüb arin tafüc nejiw meáwan tiül awaag nüt.

Noic nüt nine micual aaga lemben omal najtaj xeyay tiün andeow lango mawün mifünd nej. Quiaj Elías tatün ocueaj Teat Dios mambeol aaga netiün andüy lemben omal najtaj. Ndoj quiaj tayac ombeay nej wüx ombeay aaga nine, cas tapep mifünd nej. Quiaj aaga nine tandüy wüx mawün mifünd nej alinomb. Wüx aaga lemben omal najtaj tajaw lapac alinomb micual nej quiaj tajaw naleaing Elías nop nej nendeac andeac Teat Dios üüch nej miün Teat Dios.

Atánan quiaj tamong aroomb neat ngo majoet, quiaj tajlüy noic nadam montiün andüy tiül iüt Efraín. Nganüy Acab ngo macueat mayamb Elías nguijantanej. Quiaj Teat Dios tasaj Elías mamb majaw Rey Acab masaj nej apmüüch majoet. Condom Acab wúxan tajaw Elías tasaj:

—¿Neol les tepeaya? Lemeaach mamongoch xeyay naél micambajaats, aw.

Quiaj tapiüng Elías:

—Ngome xique nejchiüs mamongoch ngo majneaj aaga cambaj cam. Ique terang cos lamecueat meyamb Teat Dios, nganüy tengual mendüüb aaga Baal. Nganüy apmajawaats jane naleaing dios nej. Isajüw meáwan nipilan mambüw andüyiw wüx tiüc Carmelo, aton iquiüjpüw mamb meáwan mondeac andeac Baal, ajow.

Acab tacanchich meáwan nipilan ndoj taquiiüb mamb meáwan mondeac andeac Baal. Wüx tapeayiw quiaj, quiaj tapiüng Elías:

—¿Neol ngo mepiüangan nómban ngün dios apmendüjpiün? Sitiül Jehová naleaing aaga Teat Dios almapac indüjpiün nej; nganüy sitiül Baal almapac néjan indüjpiün, aw.

Cos nejinguid ngome tendeac, quiaj tandüy wüx alinomb a Elías masaj nejiw:

—Xíquian quiaj nendeac andeac Teat Dios aliün napac, nganüy alcanchiümoj ningüy piquiw acoic miow ic miow gajpowüw (450) mondeac andeac Baal. Nganüy apmajawaats jane naleaing Dios nej. Ijchan xicon nopnop toro, ndoj nejiw apmarangüw noic artül*, xique sanarang noic aton; ndoj sanambiyán ajcüwa toro ndoj sanayacan wüx soex wüx artül, nejinguid ngome apmachen indaab. Ndoj nop a nop apmapaj midios nej, ndoj aaga dios leaw apmüüch majmiüc biümb imiün tiül cielo, aag ayaj naleaing Dios nej, ajowiw.

Meáwan nipilan tayajcüw najneaj aag ayaj, quiaj teyayjajiw tapiüngüw najneajay. Elías tüüch mondeac andeac Baal merriüjtüw ngün toro andiümüw. Nejiw tapots marangüw meáwan leaw netam nde ümb arraw. Aton nde ümb arraw tapots mapajüw Baal, ngome tajlüy nicuajind. Wüx lalembej nüt, quiaj Elías tapots matsoj nejiw masaj mepajüw xeyay napac cos jondot Baal aleaic tenguiál amb wüx omeaats, tengwüy aleaic teamarang, tengwüy almajüyjüy, tengwüy jondot almameay. Quiaj ajcüwa mondeac andeac Baal tepajüw xeyay napac, taparparrüw ombasüw nejiw naag espada* naag nitil majüic ngwa ndom mapeay. Laquinüt aliünüw quiaj, tenguiál apajüw at nejiw chach, nicuajind ngo majüic majlüy.

Quiaj Elías tarang miartül Jehová nómban andondoch. Ndoj quiaj tarang noic mitiiüd yow ayey tiüt aaga artül; ndoj tachipich tiül yow macachiich nómban aaga artül. Wüx lametiütüy nüt, atnej mbójan marangüw ajcüwa israelita mayacüw ichechiw nejiw müjchiw Teat Dios, quiaj Elías tatün ocueaj Teat Dios, tandeac napac, atcüy tapiüng:

—Jehová, Teat, aaga nüt cam satün icueaj meaach majawüw ajcüwa nipilan monaw tiül Efraín cam, majawüw naleaing

ique Teat Dios almepac. Aton ijchaw majawüw naleaing xique nerangas minajiüt, aw.

Quiaj Teat Dios tüüch majmiüc biümb imiün cawüx tiül cielo mambel nómban aaga nichech at a artül at a yow neyey nej tiüt, anmambich mambel. Ajcüwa nipilan wüx tajawüw aag ayaj tapiüngüw:

—Jehová aag ayaj naleaing Teat Dios almapac, awüw.

Quiaj tasaj nejiw Elías:

—¡Isapan meáwan mondeac andeac Baal! ¡Nde meajchiün mecuiürrüw nejingüind! ajowiw.

Quiaj ajcüwa nipilan tümb masapüw, Elías tambiy ajcüwa mondeac andeac Baal tíulan aaga nüt quiaj.

Ndoj quiaj Elías tasaj aaga Rey Acab mandilil najen andüy aniüng nej tengwüy apmajoet wüx ombas nej. Wüx tapiüng aag ayaj nicuajind oic ngo majlüy cawüx. Acab tamb andüy aniüng nej, condom aaga nüt quiaj tajoet napac ijchiür. Wüx Rey Acab tapeay aniüng nej tasaj mintaj nej Jezabel nguineay Elías landoj mambiy meáwan mondeac andeac Baal. Wüx Jezabel tanguiay aag ayaj tajcüy xeyay, quiaj tüüch mamb masoic Elías apmambiyaran, xowüy mequiy ráwan tiüt amb alinoic nüt. Wüx Elías tanguiay aag ayaj tecuiür andüy cawac lamóngan tiül Judá tandüy cawac tatüch mitiüc Sinaí, taxom noic warraj tüc tajmel tiül mameay. Quiaj Teat Dios tatün manguiay nej neol tapots acuiür, quiaj tapiüng:

—Xíquian quiaj saliün napac tiül monyamb ic, Teat. Nganüy tengüal mayambüw xic mambiyaw xic, aw.

Quiaj tasaj nej Teat Dios:

—Ajlüy ayaíw mil nipilan tiül Efraín leaw nómban ngomeáag andüjpiw Baal. Nganüy indilil indüy calüy isaj Eliseo, nej apmendeac sandeac wüx ique lango mejlüy, ajow.

Quiaj tamb Elías. Wüx taxom Eliseo tayac najal micamix nej wüx mipeaic Eliseo. Ndójan ayaj Eliseo tamb macül maquiüb Elías mambeol nej.

**Rey Acab tarang xeyay ngo majneaj, Elías tasaj nej
Teat Dios apmüüch nej mamongoch naél**

(1 Reyes 20—21)

Wúxan Acab altiül arang natang nenajiüt tiül Efraín, aaga Rey* Ben-adad naw Siria* tajmeliw tiül Samaria minatang cambaj tiül Efraín. Quiaj Teat Dios tüüch mamb nop nendeac andeac nej mamb masaj a Rey Acab atcüy:

—Teat Dios atcüy apiüng: “Sanambeolüw mimontsoj Efraín majntsopiw wüx tiül a montsoj cam, ndom nejiw majawüw xique naleaing Teat Dios”, aw.

Taw atnej tapiüng aaga nendeac andeac Teat Dios cos mimontsoj cambaj Efraín tajntsopiw. Condom ajfüran acas caaw mimontsoj cambaj Siria tandüyiw wüx majmeliw tiül Efraín. Quiaj aaga nendeac andeac Teat Dios tandilil masaj alinomb Acab:

—Teat Dios atcüy apiüng, “Sanambeolüw alinomb mimontsoj cambaj Efraín majntsopiw wüx apmatsojow maquiüjpüw mimontsoj cambaj Siria”, aw.

Atquiaj tajlüy, Efraín tajntsopiw alinomb tiül montsoj. Cos aaga Rey Ben-adad tatün ocueaj Acab mawün nej wüx, quiaj Acab tarang noic poch maquiüüb Ben-adad. Naleaing Teat Dios wüx tajaw aag ayaj tajcüy majaw Acab cos ngome tambiy Ben-adad. Quiaj tüüch mamb nop nendeac andeac nej masaj:

—Teat Dios atcüy apiüng: “Cos ique tewün wüx aaga natang nenajiüt tiül Siria, nganüy ique apmendeow ingow andeow nej”, ajow.

Wüx tanguiy aag ayaj Rey Acab tajcüy xeyay, tamb andüy aniüng nej.

Quíajan niüng ajlüy ombiüm Rey Acab tiül cambaj Jezreel, alquiaj noic iüt ocueaj nop naxey nenüt Nabot. Aaga iüt quiaj ocueajiw mixeech Nabot nde wüx mbajcat aaga iüt Canaán* müjndiw ajcüwa gajpic (12) micual Jacob nde tiül minüt Josué. Aaga Rey Acab tandiüm mangal mífüüt Nabot mapiür tiül soex leaw alndom müeteran, tandiüm mangowüjchiw wüx alinoic xeyay najneaj iüt pálwüx, tengwüy mangal. Nabot ngome tandiüm manüüb müüch nej a iüt. Quiaj Rey Acab tajcüy xeyay,

wüx tapeay aniüng nej ngome tandiüm met. Wüx mintaj nej Jezabel tajaw nej, quiaj tatün nej manguaiy neol tajcüy, quiaj a nej tümb mapiüng neol. Condom mintaj nej tüüch nej leaam omeaats neol ngwüy nej natang nenajiüta, alndom marang cuajantanej leaw andiüm. Ndoj tapiüng apmayamb aaga iüt quiaj müüch nej. Quiaj aaga najtaj tarang poch wüx nawiig müüch acas netam ajlüyiw nipilan tiül Jezreel, apiüng tiül a nawiig mayambüw ijpüw nimeechmeech nipilan mayacüw asoet aaga Nabot, mapiüngüw andeac ngo majnej wüx ombas Teat Dios, at wüx ombas aaga natang nenajiüt. Nganüy leawa nej aaga najtaj andiüm majaw aag ayaj mambiyeran Nabot majlos naag piedre. Cos atquiaj ajlüy wüx nipilan israelita andiümüw mambiyaw nop nipilan netam majlüy ijpüw monjaw wüx nop nipilan aleaic andeac. Ndoj quiaj Jezabel tambün aaga nawiig naag nembüneay minawiig Rey Acab, ndoj cas tüüch mamb. Ndoj ajcüwa monxey quiaj tarangüw leaw apiüng tiül nawiig. Wüx landoj landeow a Nabot, quiaj tasajüw a Jezabel. Wüx Jezabel tanguaiy, quiaj tamb masaj a Rey Acab landoj landeow a Nabot, nganüy alndom mayar a iüt leaw andiüm; atquiaj tayariw a iüt. Quiaj Teat Dios tüüch mamb Elías masaj Rey Acab, atcüy:

—Teat Dios atcüy asaj ic: “Apmendeow, ndoj apmalüplüpiw tiüt miqiej aaga pet atnej tarangüw wüx miqiej Nabot. Xique lanajaw naleaing ique ngome najnej nipilan ic, nganüy sanandrooch ombasüw meáwan icualaats atnej sandrooch ombasüw acualajtsüw Jeroboam maquiiüb Baasa”, ajow.

Wüx Acab tanguaiy aag ayaj, quiaj tajaw naleaing xeyay ngo majnej lamarang, ndoj xeyay ngome tajnej omeaats. Quiaj Teat Dios tüüch manguaiy Acab asaj nej Elías, langome apmandrooch ombas acualaats nej nganüy wüx aliün mapac; apmandrooch ombas wüx micual nej apmarang natang nenajiüt tiül Efraín.

Wüx Josafat tarang natang nenajiüt tiül Judá

(1 Reyes 22.1-50; 2 Crónicas 17.1—21.1a)

Wúxan Acab aliün marang natang tiül cambaj Efraín, Josafat micual Asa, natang nenajiüt nej tiül Judá aton. Ndoj Josafat tarang xeyay najnej tiül aaga neat wúxan ajmel, tandüüb opech mipoch Teat Dios. Aton tandiüm majaw masaj nej Teat Dios leawa

netam marang; tüüch mexeyay mimontsoj cambaj Judá. Condom Teat Dios xeyay tapac omeaats majaw meáwan leaw teamarang a Josafat, quiaj tüüch nej mejiür, at tarang cuajantanej netam, at talombaran xeyay. Josafat tandrooch ombas tegüy artül* niüng nipilan apajüw minüt narangüch dios; tümb mambiy ajcüwa monxey monlüyiw maquiüjpüw monxey mondüüb narangüch dios. Aton tüüch mamb acas monajiüt ocueaj nej aquiüjpüw levita* maquiüjpüw miteaats aton, andüyiw tiül palpálwüx cambaj tiül Judá maquiajchiw nipilan wüx mipoch Teat Dios. Tajoyiw noic nawiig leaw lamarangüw wüx mipoch Teat Dios.

Wüx aaga Josafat lajlüy nop nej nejiür, at landerac wüx nej xeyay, quiaj tarang xeyay ngo majneaj, tecualaatsayej maquiiüb a Rey Acab tiül Efraín, cos natang micual nej nenüt Joram tengoch owix maquiiüb a Atalía micualüw Jezabel maquiiüb Acab. Atquiaj a Judá maquiiüb a Efraín tajneaj ajlüyiw. Ajjüran acas neat, Josafat tamb tiül Samaria minatang cambaj tiül Efraín metepeay Rey Acab. Quiaj Acab tasaj nej majmeliw tiül cambaj Siria* nóiquian membiyayej maquiüjpüw, ndom manojtiw alinomb aaga cambaj Ramot najlüy tiül iüt Galaad. Condom Josafat taneam, tapiüng wüxan nganaw marangüw netam majawüw cuane apmasaj nejiw Teat Dios. Quiaj Acab tapaj piquiw acoic miow (400) mondeac andeac Teat Dios naw tiül micambaj nej. Ajcüwa mondeac andeac Teat Dios quiaj tapiüngüw Teat Dios apmambeol aaga cambaj Efraín maquiiüb Judá majntsopiw tiül a montsoj quiaj, awüw. Cos ajcüwa nipilan quiaj ngome naleaing nendeacüw andeac Teat Dios, quiaj Josafat tatün manguiay sitiül ngo majlüy alinop nendeac andeac Teat Dios. Quiaj Rey Acab tapiüng ajlüy alinop nenüt Micaías, naleaing ajcüy majaw cos ngomeáag masaj nej noic najneaj apmamongoch, palüy ngo majneaj asaj nej. Josafat tasaj nej andiüm manguiay cuane apmapiüng Micaías. Quiaj Acab tüüch mamb majpaj. Micaías tapeay masaj nejiw langome apmajntsopiw tiül a montsoj quiaj. Aton tasaj nejiw, Teat Dios acueátan ajcüwa mondeac andeac nej quiaj mawajchaw cos Acab apmandeow tiül a montsoj quiaj.

Masey Acab maquiiüb Josafat lamanguiayiw nguineay apmajlüy, nejiw tambüw membiyayej maquiüjpüw nipilan Sirio moncül tiül Ramot, aaga cambaj najlüy tiül iüt Galaad. Aaga

Acab textotüy tasooig atnej asoijquiw montsoj ngana majüic arang natang nenajiüt. Naleaing aaga minatang nenajiüt naw tiül Siria andiüm mambiy áagan Acab. Quiaj mimontsoj nej tandüjpiw a Josafat, cos asooig apix natang nenajiüt. Wüx tatüchiw nej, quiaj tajawüw ngomeáag a Acab, acueatiw miün nej. Nganüy nop tiül mimontsoj nipilan sirio tajeng miün noic ajeng ajéngan, ngo majaw jane andüy wüx ombas. Condom aaga oxing jeng tasap nej a Acab, ajmel amb tiül quiriw wirij niüng angochay apix nej narangüch manchiüc. Acab tandeow laámb apmajmel nüt, taquiüjpüw nej mamb mamiütüw nej tiül Samaria. Wüx tajantsüch micarret nej tajüunch tiüt miquiej nej, quiaj tambüw a pet malüplüpiw tiüt. Atquiaj tajlüy leaw Teat Dios lamüüch manguiay Acab asaj nej Elías nendeac andeac nej. Wüx Acab tandeow lamarang natang nenajiüt tiül Efraín nimioiw ijquiw (22) neat. Quiaj micual nej Ocozías tangoch miün marang natang nenajiüt. Ocozías xeyay ngo majneaj tarang atanej miteat nej.

Ndójuwüx Josafat tandilil andüy aniüng nej tiül Jerusalén*. Quiaj nendeac andeac Teat Dios nenüt Jehú tamb mangoch nej masaj:

—Teat Dios ngome tajneaj majaw imbeol Rey Acab, cos nemeech nipilan nej, lajneaj tam mimeech. Nganüy apac omeaats majaw indrooch ombas miartüliw narangüch dios, at wüx itün menguiay nej cuane netam merang, ajow.

Atquiaj a Josafat tapots masajsaj nipilan mandüjpiw áagan Teat Dios leaw almapac, aaga newün mixejchiw nejiw tiül iüt Egipto* ndoj tüüch nejiw aaga iüt Canaán*. Aton tamelich mayac juez*, tasaj marangüw najneaj atnej netam marangüw, ngo ndom marangüw ngo majneaj jondot aljane mandiüm mangüy nejiw.

Ajüüran acas neat nipilan moabita* maquiüjpüw nipilan amonita* maquiüjpüw alacas cambaj tajmeliw tiül iüt Judá. Wüx Josafat tanguiy aag ayaj tapiüng maiündüw meáwan nipilan tiül Judá. Tacanchich meáwan nipilan tiül nangaj iüm ndoj quiaj tapots matün ocueaj Teat Dios, tapiüng:

—Ique xeyay cuajantanej alndom merang, Teat. Teaach xicon aaga iüt cam cos micual xicon xexejchiün Abraham, aag xowüy tejneaj iweaag. Xexejchiün tarangüw aaga nadam minangaj iüm cam, ndom niünan canchiünon natüniün icueaj membeol xicon

meáwan nüt wüx sajiüran naél, Teat. Wüx xexejchiün tiünüw andüyiw tiül aaga iüt cam, ique ngome teajchiw manojtiw miiütüw nipilan amonita*, nipilan moabita, nipilan edomita*. Nganüy Teat, ijaw nguineay tengual mandiumüw marangüw wüx ximbasan, Teat. Ngo najawan cuane sanarangan cos xeyayiw nejiw. Áag tengual natüniün icueaj, Teat, membeol xicon, aw.

Quiaj Teat Dios tüüch manguiayiw andeac nej a nipilan monaw Judá asaj nejiw nop levita* nenüt Jahaziel. Tapiüng:

—Nde mermbolan cos Teat Dios apmatsoj ingow itsojon. Oxep teriümban mengochiün ndoj apmejawan nguineay Teat Dios apmawün icon teowixaw moncüy majaw icon, ajowiw.

Ndoj aag ayaj meáwan nipilan taquiejliw tiüt micosüw nejiw masajüw Dios mangüy nej Teat Dios; nganüy ajcüwa levita tapajüw minüt Teat Dios, atsündiw soen napac.

Raw tiüt amb alinoic nüt, mimontsoj Judá tambüw mangochiw ajcüw ajcüyiw maquiüjpüw. Quiaj a Rey Josafat tasaj acas nipilan matsündiw soen mapajüw minüt Teat Dios teombasüw montsoj. Quiaj Teat Dios tüüch mechachiw noic ores ajcüwa nipilan amonita, moabita, at altigüy nipilan aquiüjpüw mamb. Wüx tanguiayiw atsündiw soen nipilan monaw Judá tapots ambiyayej nejeyéjan quiaj. Quiaj wüx ajcüwa nipilan Judá tangochiw a nipilan apmembangiyayej maquiüjpüw laümb mandeowüw ancapatüy tiüt. Quiaj tapots maxainguw meáwan leaw ajoyiw ajcüwa nipilan ajcüyiw maquiüjpüw quiaj, majoyiw mamb andüy aniüngüw nejiw, tandilileaw tengual masajüw Dios mangüy nej Teat Dios.

Tiül ümb aaga neat wüx Rey Josafat natang nenajiüt tiül Judá, tandüy wüx ajneajiw maquiüüb aaga natang nenajiüt tiül Efraín. Nej maquiüüb Ocozías natang nenajiüt tiül Efraín tapiüngüw marangüch acas nadam müx menüübayej. Nganüy Teat Dios ngome tajneaj majaw a Josafat mambeol nop natang nenajiüt ngo majneaj arang, quiaj tüüch mamb nop nendeac andeac nej nenüt Eliezer masaj Josafat: Ajcüw a müx apleajquiam pinawan aptsoyomoj tiüt, maj. Naleaing taw atnej tandeac aaga nendeac andeac Teat Dios quiaj, cos ajcüwa müx tajmbaj, ndoj tsoyotoj tiüt.

**Micual Acab tarangüw minatang nenajiüt tiül Efraín, aton
Eliseo tarang nendeac andeac Teat Dios ingow Elías**

(1 Reyes 22.51-53; 2 Reyes 1—3)

Wúxan Josafat tengual arang natang nenajiüt tiül Judá, Ocozías micual Acab tarang natang nenajiüt tiül Efraín. Noic nüt Ocozías taxom monteomeaats, najmiüc imiün cawüx. Tandium majaw sitiül apmajneaj, tüüch mamb acas mimonajiüt nej matüniw manguiayiw nop narangüch dios tiül noic micambajüw filisteo*. Quiaj Teat Dios tasaj a Elías nendeac andeac nej:

—Carriür ingochiw acas mimonajiüt Rey Ocozías, isajüw xique netam matüniw manguiayiw xic leaw andiümüw, aton isajüw mandilileaw masajüw a Ocozías nej laliüc mandeow, ajow.

Quiaj Elías tamb masajüw leaw tasaj nej Teat Dios, ndoj ajcüwa monajiüt tandilileaw masajüw Ocozías leaw tasaj nejiw Elías. Nejiw ngo majawüw sitiül Elías tendeacüw maquiüjpüw; nganüy nejiw tasajüw Ocozías nguitow ajlüy aaga naxey quiaj. Quiaj Ocozías tajaw nejay Elías taxomüw. Quiaj tasaj tegüy montsoj mambüw masapüw Elías maquiüjpüw miün andüy niüng ajlüy nej. Wüx tambüw, quiaj Elías tasaj nejiw, “Apmajmiüc biümb imiün cawüx, mambel icon majaraw naleaing sandeac leaw asaj xic Teat Dios”, ajowiw. Atquiaj tajlüy, tajmiüc biümb imiün cawüx tumb mambel nejiw. Les mandüy wüx a Ocozías müüch mamb alinoic ajlüy montsoj, atanej tamongochiw aton. Tandüy wüx müüch mamb alinoic ajlüy. Nganüy aaga natang tiül montsoj quiaj tamb maquieel tüüt micos nej teombas Elías matün ocueaj mawün nejiw wüx, nde mambiyeranüw. Quiaj Teat Dios tasaj a Elías mamb maquiüjpüw mamb. Tandüy wüx Elías masaj aaga natang nenajiüt neol tüüch mamb matüniw manguiayiw nop narangüch dios sitiül apmandeow ngwangwüy. Áag nganüy apmandeow najen. Condom taw atnej tapiüng Elías. Ocozías tandeow, áagan iümb neat tarang natang nenajiüt. Cos ngome tajiürüw micualüw nejiw, quiaj michiig nej Joram tangóchan marang natang nenajiüt.

Ndójwüx Teat Dios tandium maquiiüb a Elías andüy tiül cielo amb tiül noic ndacnin. Condom Eliseo maquiiüb Elías, tambüw tamongoj tiül xeyay cambaj. Wüx tapeayiw tiül lam Jordán

quiaj Elías tambiül apix nej miwüjchay aaga yow; quiaj mbajcat a yow, miijpüéj tamongoj aaga lam ambüw wüx nawaag iüt. Cos Elías lamajaw najénan apmaquiiüb nej mamb Teat Dios, quiaj tatün manguiyay a Eliseo cuane wüx alndom mambeol nej wúxan nganaw mamb. Quiaj a Eliseo tatün miespíritu Teat Dios müüch nej marang cuajantanej najneajneaj atnej tarang wüx Elías. Nganüy nej tandiüm müünd xeyay, ngo matow nej tüünd a Elías ndom marang cuajantanej, atnej arangüchiw wüx natang nacualaran ayar ijquiaw quiriw leaw apmüüch nejiw miteatiw nejiw wüx apmandeow. Quiaj tasaj nej Elías:

—Lamong wüx aél leawa lametün, nganüy sitiül mejaw xic wüx sanamb, Teat Dios apmüüch ic, ajow.

Ndoj tambüw tengual ajüyw, quiaj a Eliseo tajaw noic nadam carret atnej najoyeran tiül montsoj ajüic atnej biümb, anototoj nej acas cawüy at nejiw biümb aton; taquiiüjpüw mamb a Elías andüy tiül cielo ambüw tiül noic ndacnin. Atquiaj wüx noiquíóres tamb Elías, áagan apix nej tacül, najmiüc ocueaj wüx amb. Quiaj Eliseo taxaing tamb andüy mbeay lam Jordán. Wüx tapeay mbeay lam quiaj tawüüch aaga lam naag apix Elías, tapiüng:

—¿Quia apmambeol xic Jehová aag naleaing Teat Dios nej, atnej tambeol Elías? aw.

Quiaj aaga yow mbajcat mamong Eliseo amb wüx nawaag iüt. Ndoj tajlüy alacas mondeac andeac Teat Dios tasajsajüw Eliseo müüch mamb noic ajlüy nipilan mayambüw Elías; cos apiüngüw nejiw jondot Teat Dios talox tiüt alnguiane, quiaj tujchiw mamb acas nipilan mayambüw Elías. Naleaing ngome taxomüw cos Teat Dios lamaquiiüb mamb andüy tiül cielo.

Tiül aaga nüt quiaj Joram natang najiüt tiül Efraín. Nej tarang natang nenajiüt gajpic (12) neat, temeech, masey napateay quiriw, ngo matnej miteat nej Acab. Ngome tayamb aaga narangüch dios nasoic Baal*; leawa tarang tandüüb nine toro narangüch oro. Wüx aaga Acab almapac, micambajüw Moab* angüyw teombas nej. Nganüy wüx tandeow Acab, quiaj Moab ngome tandiüm mangüy Joram. Quiaj Joram tasaj Josafat, minatang nenajiüt tiül Judá, mambeol nej membiyayej maquiiüjpüw a Moab. Quiaj Teat Dios tambeol nejiw majntsopiw.

Wüx aaga natang nenajiüt tiül Moab tajaw guineay tengual ambiyeranüw, quiaj tambiy natang micual nej mayac marang palan ajmel nichech müüch nop narangüch dios. Tarang aag ayaj cawüx wüx muro* neyey tiüt cambaj. Wüx tajawüw aag ayaj mimontsoj cambaj Efraín maquiiüb Judá, xeyay ngome tajneaj majawüw, tandilileaw andüyiw aniüngüw nejiw.

**Eliseo nendeac andeac Teat Dios tarang xeyay
najneajneaj ngomeáag ajaraw**

(2 Reyes 4—5)

Tiülan ajcüwa neat quiaj tandeow nop nendeac andeac Teat Dios, nganaw mangüy leawa tomiün tajüch. Nganüy aaga naxey najücheran quiaj, tandiüm maquiiüb mamb miijpüw micual aaga nendeac andeac Teat Dios quiaj, marangüw nangalüch mos ndom mangüyiw ajüchiw. Aaga lemben omal najtaj xeyay ngome tajneaj omeaats. Quiaj tamb majaw a Teat Eliseo mambeol nej. Aaga netiün andüy lemben omal najtaj quiaj ngo majiür nicuajind aniüng nej, áagan noic nine ngan aceite. Quiaj tasaj nej a Eliseo müw acas ngan leaw alndom maxom, ndoj machipich meáwan ngan naag aceite najlüy tiül nine mangan nej. Aaga müm lemben omal najtaj quiaj tarang atnej tasoic: tepalüy aniüng nej maquiiüb miijpüw micual nej, tachipichaw meáwan ngan leawa tüwiw. Quiaj Eliseo tasaj aaga lemben omal najtaj manüjpiw aaga aceite ndom mangüy leaw tajüch minoj nej wüx nganaw mandeow, ndoj mayar leaw apmenaw mengalüy leaw netam nejiw.

Tiül noic nine cambaj nenüt Sunem tajlüy quiaj nop najtaj lamajaw arang minajiüt Teat Dios a Eliseo. Nganüy wüx Eliseo among amb quiaj lamayamb üet. Noic nüt nej aaga najtaj maquiiüb minoj nej tapiüngüw marangüw noic nine iüm cawüx wüx omal miiumüw nejiw macül quiaj Teat Eliseo. Eliseo xeyay tapac omeaats majaw leaw lamarangüw, quiaj tatün ocueaj Teat Dios müüch aaga najtaj quiaj maquiiüb minoj nej nop nine cos ngo majiürüw. Atquiaj tajlüy, aaga nine wijquiat, tatang; nganüy wüx noic nüt xeyay tecoy omal nej, tambiy nej tiülan a nüt quiaj. Quiaj aaga mimüm nine tayac micual nej wüx mimats Eliseo cas tamb mayamb Eliseo. Wüx tapeay Teat Eliseo tajmel tiül iüm néjan quiaj maquiiüb aaga nine, ndoj cas tatün ocueaj Teat Dios

mapacüüch a nine. Condom piiüd aweaag a nine, matsants, ndoj cas tayac ombeay nej wüx ombeay a nine cas tapep miíünd nej. Quiaj a nine taleaag oniiüg nej, ndoj Eliseo tamb mayac a nine müüch mimüm nej lapac.

Tajlüy nop natang tiül mimontsoj nipilan Sirio* nenüt Naamán, tajiür noic napat monandeow wüx mitaag nej. Nop nüx nerang minajiüt mintaj nej naw tiül iüt Efraín tasaj aaga najtaj wüx aaga nendeac andeac Teat Dios nacül Samaria, aaga minatang cambaj ocueaj Efraín, alndom müüch majneaj a Naamán. Quiaj aaga natang nenajiüt naw tiül iüt Siria tüüch mamb Teat Naamán tiül Efraín, aton tüüch nej noic nawiiig majoy müüch a Rey* Joram. Wüx aaga Rey Joram tateow a nawiiig ngome tajneaj mayaag. Cos apiüng a nej, aaga natang nenajiüt tiül Siria tenguiay mayambyamb nguineay mamelichaw membiyayej alinomb, cos apiüng tiül nawiiig matajcüch majneaj a Naamán. Wüx Teat Eliseo tanguiay, quiaj tüüch mamb masoic aaga natang nenajiüt müüch miün Naamán andüy niüng ajlüy nej, ndom majaraw tiül Israel naleaing ajlüy nop nendeac andeac Teat Dios leaw almapac. Condom wüx Naamán tapeay aniüng Eliseo, quiaj Eliseo tasaj mimos nej mamb masaj Naamán mamb majlec tiül lam Jordán ayaíw ajlec, atquiaj apmajneaj. Quiaj Naamán tajcüy xeyay cos apiüng a nej Eliseo netam maw matün ocueaj Teat Dios müüch nej majneaj. Aton ngo majaw neol netam mamb majlec tiül lam Jordán, sitiül ajlüy najneaj lam tiül Damasco micambaj Siria. Condom Naamán landojay apmandilil andüy Siria, quiaj tasaj nej minipilan nej, tapiüngüw:

—Teat, ijaw mejaw, sitiül Eliseo alcuane matün icueaj naél merang, ique apmerang najénan. Nganüy tatün icueaj leaw nómban ngo maél. ¿Neol ngo merang sitiül ngome apmendrooch wüx nicuajind? ajow.

Quiaj a Naamán tamb tajlec tiül lam Jordán, ayaíw ajlec ndroj tiüt tiül yow. Quiaj taw atnej tapiüng Eliseo. Wüx tajntsop ndójjwüx ajntsop nómban lajneaj. Quiaj a Naamán nde apac omeaats tandilil andüy aniüng Eliseo, tandiüm müüch tegüy nembeatmbeat cuajantanej, nganüy Eliseo ngome tandiüm mayar nicuajind. Ndoj quiaj a Naamán tandilil andüy tiül miíüt nej.

Ajiür miün quiriw tatow amb a Naamán, quiaj Giezi, mimos Eliseo, tamb matüch a Naamán matün ocueaj acas ajcüwa nembeatmbeat cuajantanej leaw aquíüban müüch Eliseo. Leawa tarang Giezi tawaiich a Naamán, tasaj Eliseo andiüm noic pite tomiün at napixeran apmüjndiw ijpw monench mondeac andeac Teat Dios les tapeayiw. Quiaj a Naamán tawün müüch nej leaw tenguijal matün. Quiaj Giezi tamb maxot, ndoj tandilil andüy aniüng Eliseo. Nganüy Eliseo tatün nej manguiay nguiane tajlüy, cuane arang. Quiaj a nej tapiüng nicuajind.

Quiaj tasaj nej a Eliseo:

—Lanajaw cuane erwiün merang. Nop nerang minajiüt Teat Dios ngo metam matün tomiün. Nganüy Teat Dios apmüüch ic memongoch ngo majneaj, apmaxom ic aaga mimonandeow Naamán meáwan tiül minüt, ajow.

Naleaing atquiaj tajlüy.

Teat Dios tawün nipilan monaw Efraín teowixaw nipilan sirio

(2 Reyes 6.8—8.15)

Noic nüt wüx Joram aliün tiül arang natang nenajiüt tiül iüt Efraín, aaga natang nenajiüt naw tiül iüt Siria* nenüt Ben-adad, maquiiüb mimontsoj nej tajmeliw tiül Efraín. Quiaj tajawwüw mimontsoj Efraín atnej asüetiw leaw apmarangwüw nipilan sirio. Quiaj a Ben-adad tatün manguiay minatang mimontsoj nej, jane nendacüw imiün tiül Efraín. Nejiw ajcüwa montsoj tapiüngwüw nejinguind tiül nejiw ngome tenguijal awaiich, cos naleaing aaga nendeac andeac Teat Dios nenüt Eliseo tenguijal masaj a Rey Joram meáwan leaw Ben-adad andeac nejáyan quiaj aniüng nej. Condom Ben-adad tajcüy xeyay wüx tanguiay aag ayaj, quiaj tasaj minipilan nej mayambwüw nguiane almajlüy a Eliseo, ndom müüch mamb minipilan nej masapwüw. Wüx tanguiay acül tiül cambaj Dotán a Eliseo, tüüch mamb minipilan nej mayeyiw tiüt aaga cambaj. Wüx larrow tiüt amb alinoic nüt mimos Eliseo tajaw ajcüwa montsoj, quiaj tapiüng:

—¡Jo! ¿Jow anganüy Teat cuane apmarangar? aw.

Quiaj tasaj nej Eliseo:

—Nde mermbol cos ajlüy xeyay montsoj ocueajiür icora, nganüy nejiw napateay, ajow.

Quiaj Eliseo tatün ocueaj Teat Dios müüch majaw mimos nej leaw lamasaj. Atquiaj mimos Eliseo tajaw aaga tiüc najlüy niüng ajlüy Dotán chipiow wüx carret najoyeran tiül montsoj palúyan biümb, ata cawüy biümb nejiw aton ocueajiw ángel* monjiür Eliseo. Ndoj Eliseo tatün ocueaj Teat Dios müüch misombüw mimontsoj nipilan sirio noiquíóres. Atquiaj tarang Teat Dios. Quiaj Eliseo taw masaj nejiw ndronoj, ngome aaga tiüüd andüjpiw, tamb matiib ocueajiw nejiw nguiane amb netam mambüw. Quiaj tambüw aleanguíwan tiül Samaria, minatang cambaj ocueaj Efraín, atüch arej ores ajüyeran ndom matücheran quiaj. Ndoj Eliseo tatün ocueaj Teat Dios müüch nejiw maxomüw majawüw alinomb. Atquiaj tarang Teat Dios. Wüx Rey Joram tajaw a nipilan sirio, tandiüm mambiyaw, nganüy Eliseo tasaj nej mayambüw nüeteran müjchiw, ndoj alndom müjchiw mandilileaw. Atquiaj tarangüw. Ndoj aag ayaj, tajlüy acas neat nipilan sirio ngome tembiyayej maquiüjpüw nipilan monaw Efraín.

Ajiür alacas neat aaga Rey Ben-adad maquiüüb mimontsoj nej tajmeliw tiül Efraín alinomb, tayeyiw tiüt cambaj Samaria. Cos tacüliw xeyay nüt ayeyiw tiüt aaga cambaj quiaj, quiaj nipilan monaw Samaria tandeowüw lop cos ngo ndom mawüw tiül cambaj at ngo ndom majmeliw. Noic pite nüeteran tajnap xeyay nembeat. Naleaing ngome áagan, cos tajlüy nop najtaj tambiy micual nej ndom matsamb nde milop. Quiaj Rey Joram tayac asoet Eliseo, tapiüng nej teamayac nejiw tiül aaga naél quiaj. Quiaj tapiüng mambiy mandooig onic. Tüüch mamb nop tiül mimontsoj nej aniüng Eliseo majan nej. Eliseo tayaag apmambüw mayambüw mandoijquiw nej onic. Wüx tapeay quiaj aaga natsoj ngome taleaaig ombeay miífüm nej. Ndoj nejay aaga natang nenajiüt tapeay quiaj mendeac aweaag Eliseo, tapiüng:

—Meáwan aaga ngo majneaj teanamongochiün cam üüch miün Teat Dios. ¿Cuane sanaxoman wüx nacüliün mambeol xicon? aw.

Quiaj tasaj nej Eliseo:

—Teat Dios lamasaj xic guineay oxep tadcüy apmajnap arin apmajnap cebada ningüy mbeay Samaria, ngome nembeat apmajnap, aj nej.

Quiaj nop nenajiüt aquiüb mamb aaga natang nenajiüt tapiüng:

—Aag ayaj ngo ndom majlüy. Masey Teat Dios apmaleaaig cielo müüch majoet nüeteran, ngo ndom majlüy aag ayaj, aw.

Quiaj tasaj nej a Eliseo:

—Masey apmejaw iquiay, nganüy ngome apmeat nicuajind, ajow.

Condom tajlüy apiquiw monxey tacüliw mbeay cambaj niüng ajmeleran, axom nejiw noic ngo majneaj monandeow tiül miotajcüw nejiw. Ajcüwa nipilan quiaj leaad omeajtsüw mambüw niüng axojtüw mimontsoj Siria. Tapiüngüw najneaj mambüw mambiy nejiw nipilan sirio nómban ingow andeowüw lop niüng almajlüyiw. Quiaj ámban amexemem tambüw andüyiw niüng axojtüw montsoj. Wüx tapeayiw quiaj nejingund ngome taxomüw quiaj niüng acüliw mimontsoj sirio, cos Teat Dios tüüch nejiw manguiayiw aterriür oleaj cawüy aquiüb carret. Apiüngüw nejiw aliüc noic ajlüy nadam montsoj, quiaj tecuiürrüw acueatcueatíwan quiaj cuajantanej ocueajiw nejiw ancarrapapüy ninguiün. Meáwan aag ayaj tajlüy wúxan nganaw mapeayiw quiaj ajcüwa piquiw moniün andeow nipilan quiaj. Wüx tapeayiw quiaj ajcüwa moniün andeow, quiaj taxomüw anganeowüw, aton tetiw; ndoj taxomüw tomiün, napixeran. Quiaj leaad omeajtsüw xeyay ngo majneaj sitiül ngo mambüw mapiüngüw masajüw nipilan tiül cambaj. Quiaj tambüw andüyiw mbeay cambaj masajüw ajcüwa monjiür cambaj. Nejiw tujchiw mamb masoic aaga natang nenajiüt. Condom aaga natang nenajiüt tüüch mamb acas nipilan ambüw wüx cawüy mambüw majawüw sitiül naleaing ngo majlüyeran quiaj. Wüx tandilileaw mapiüngüw naleaing asoiquiw, quiaj meáwan nipilan tambüw acuiürrüw maxainguw leaw tacueatiw nipilan sirio. Atquiaj taw atnej tandeac Eliseo, cos tajnap mbeay cambaj Samaria arin at cebada ngo membeaibeat. Nganüy aaga nembeol natang nenajiüt, aaga nepiüng ngo ndom majlüy leaw tapiüng Eliseo, tacuücheran tiüt mbeay cambaj wüx amongaran, tandeow. Atquiaj tajlüy leaw tapiüng Eliseo, cos aaga nembeol natang nenajiüt tajaw leaw nej tapiüng ngo ndom majlüy, nganüy ngome tatüch müet nicuajind cos landeow.

Wüx lamajiür nüt tatow ndoj aag ayaj, Eliseo tamb andüy Damasco, minatang cambaj tiül iüt Siria. Nganüy a Rey Ben-adad niün andeow. Quiaj a Ben-adad tasaj nop nembeol nej nenüt Hazael mamb matün manguiay a Eliseo sitiül apmajneaj ngwangwüy. Quiaj Hazael tamb, almapeay quiaj tasaj nej Eliseo masaj apmajneaj. Condom tasaj nej aton, Teat Dios lamapiüng apmandeow a Ben-adad, nganüy nej a Hazael apmangóchan marang natang nenajiüt tiül Siria. Quiaj Hazael tandilil andüy niüng ajlüy Ben-adad, tasaj apmajneaj. Condom wüx amb alinoic nüt Hazael tambiy a Ben-adad ayac teombas noic nacats napixeran. Ndoj Hazael tajmel marang natang nenajiüt tiül Siria.

Joram tarang natang nenajiüt tiül Judá

(2 Reyes 8.16-24; 2 Crónicas 21.1b—22.1)

Wúxan Joram tenguiál arang natang nenajiüt tiül iüt Efraín, quiaj tandeow a Rey* Josafat natang nenajiüt ocueaj iüt Judá, ndoj marang nimioiw gajpocoic (35) neat. Quiaj a Joram, natang micual nej, tangóchan marang natang nenajiüt. Wúxan Joram tarang natang nenajiüt tapiüng mandeowüw meáwan michiig nej. Aton tümb mambiy leaw ayaag alndom mambiyaw nej manojtiw nej minajiüt nej. Mintaj a Joram, nenüt Atalía, nop naw tiül micual Acab landoj arang natang tiül Efraín. Áag a Joram tarang meáwan ngo majneaj leaw tarangüw ajcüwa monrang natang tiül Efraín. Aton tayac wüx meáwan nipilan tiül Judá mandüjpiw narangüch dios. Teat Dios xeyay tajcüy majaw a Joram. Nganüy cos nomb tasaj a David, naw tiül micual micualüw nej apmaw meáwan natang nenajiüt tiül Judá. Áag nejinguind ngome tüüch mamb mambiy a Joram, ngo matnej arang wüx monrang natang nenajiüt tiül Efraín.

Tiül aaga nüt quiaj monaw noic iüt nenüt Edom* leawa angüy teombas Judá, tajcüyiw tembiyayej maquiüjpüw a Judá, tajntsopiw wüx. Teat Dios tüüch majlüy atquiaj cos Joram ngome tarang leawa tasaj nej Teat Dios. Aton Rey Joram tüünd noic nawiig leaw Elías tarang wúxan nganaw maquiüraab andüy tiül cielo. Aaga nawiig apiüng: “Teat Dios apiüng ique ngo meyamb nej ngo matnej tarangüw Josafat miteat, at Asa mixeech. Lamerang meáwan ngo majneaj atnej arangüw monajiüt tiül

Efraín. Tembiyaw michijquian cos nejiw najneajneaj nipilan ngo mat ic quiaj. Nganüy Teat Dios apmüüch mamongoch ngo majneaj icualaats at micambajan. Ique apmiün indeow, ndoj apmendeow”, aw. Condom Teat Dios tüüch majmeliw tiül mífüt Judá ajcüwa nipilan filisteo* maquiüjpüw nipilan árabe*, tajoyiw mamb meáwan ocueaj Rey Joram, at mintaj nej micual nej aton; áagan a chingüyay taw wüx. Aton Teat Dios tüüch a Joram mamongoch noic monandeow wüx mixiüt aonts nej, ndoj atüüchan ijquiw neat tambiy nej. Wüx Joram tamb mamiüraad ngo marangüch nicuajind atnej mbójan marangrangüw. Almandeow a Joram, aaga chingüyay micual nej nenüt Ocozías tarang natang nenajiüt tiül Judá. Joram tarang natang ojpeacüw neat.

Jehú tambich mambiy acualaats Rey* Acab

(2 Reyes 8.25—10.36; 2 Crónicas 22.2-9)

Ocozías tarang natang nenajiüt áagan nomb neat tiül Judá, tarang xeyay ngo majneaj cos Atalía mimüm nej, micual nej nandeow Rey Acab tiül Efraín. Aaga najtaj quiaj neyac nej wüx marang ngo majneaj. Noic nüt tamb tiül cambaj Jezreel metepeay Joram mitocaye miteat nej aaga natang nenajiüt tiül Efraín. Aaga Joram quiaj landoj atileran wüx tatsojow maquiüjpüw mimontsoj Siria*.

Wúxan altiül aaga cambaj quiaj Ocozías, aaga nendeac andeac Teat Dios nenüt Eliseo tüüch mamb alinop nendeac andeac Teat Dios áag teamembeol nej, mateng aceite wüx omal a Jehú. Aaga Jehú quiaj nop minatang tiül mimontsoj Efraín. Aton tasoic netam masaj a Jehú, nej apmarang natang nenajiüt tiül Efraín. Aton netam mambiy meáwan monxey acualaats Acab, at a Reina* Jezabel aaga nembiy tegüy monyamb Teat Dios. Quiaj aaga nendeac andeac Teat Dios tamb marang meáwan leaw tasaj nej Eliseo, ndoj tecuiür. Condom alegüy montsoj tatüniw manguiayiw Jehú cuane lesndot masaj nej aaga nendeac andeac Teat Dios quiaj. Jehú tapiüng iün masaj nej, nej apmangóchan marang natang nenajiüt tiül Efraín. Quiaj meáwan monajiüt ajcüw aquiüjpüw nej tandiümüw mambeolüw.

Quiaj a Jehú maquiüjpüw alacas monajiüt tapots mayambüw omeajtsüw nguineay mambiyaw a Rey Joram. Nganüy Joram tengual ajneaj minecoy nej niüng acül tiül cambaj Jezreel. Ndoj Jehú tajtep tiül micarret nej tamb andüy Jezreel. Wüx Joram maquiiüb a Ocozías tajawüw nej ajngot, tajtepiw tiül micarretiw nejiw miijpüéj cas tambüw mangochiw. Wüx tengochayej quiaj, Joram tatün manguiay Jehú sitiül najneájan ajngot ngome najcüy. Quiaj tasaj nej a Jehú:

—¿Nguineay alndom majneaj ajlüyeran tiül Efraín sitiül Jezabel mimüm tengualeámban andüüb narangüch dios, aton ngo macueat arangrang awüney ombas? ajow.

Quiaj tajaw a Joram, Jehú ajngot manood nej minajiüt nej, tepaj masaj a Ocozías mecuiür cos apmajlüy naél. Jehú quiaj tajeng a Joram, tambiy. Condom tambiy a Ocozías aton, cos miijpüéj micual micual nejiw a Acab. Ndoj cas tambüw maloxiw a Joram tiül iüt leaw taneay Nabot, tajünch quiaj tiüt miquiej nej.

Wüx tapeay tiül Jezreel a Jehú tajaw a Jezabel temalotslots onic cawüx tiül miventan najneaj mífüm natang nenajiüt. Quiaj tasaj acas mos monrang najiüt quiaj maloxiw nej tiüt, amb tiül ventan. Condom nejiw tarangüw atnej tasoiquiw, quiaj tandeow a Jezabel. Ndoj quiaj a Jehú tarang nawiig müüch ajcüwa netam ajlüyiw nipilan tiül Samaria montangüüch micual micualüw Acab. Tiül aaga nawiig quiaj apiüng tiül mayambüw nop tiül a micual micualüw Acab mayacüw marang natang nenajiüt. Ndoj netam majiürüw ajcüwa monguich quiaj, nde marangüchiw wüx nicuajind. Ajcüwa nipilan timboloj marangüw aag ayaj; quiaj tujchiw mamb masoic a Jehú nejiw ngome apmayacüw nejinguind marang natang nenajiüt. Quiaj a Jehú tatün ocueajiw nejiw mambiyaw meáwan ajcüwa monguich quiaj. Cos ajcüwa monguich quiaj xeyayiw, atüchiw er miow gajpowüw (70). Condom tümb mambiyeranüw, ndoj tujchiw mamb omalüw ajcüwa monguich quiaj andüy niüng ajlüy Jehú. Átan a Jehú aton tamb mambich mambiy meáwan acualaats Acab, at leaw tambeolüw nej, ngome tapacüw nejinguind tiül nejiw. Atquiaj tajlüy meáwan leaw Elías tasaj Acab asaj nej Teat Dios.

Aaga Rey Jehú tandiüm majaw majcueat ajndüp aaga narangüch dios nasoic Baal*. Atquiaj ndoj tawaiich nipilan,

apiüng apmarang noic minangox nüt Baal. Tapaj meáwan miteaats monbiy nimal monyac nichech müjchiw Baal. At meáwan mondeac andeac Baal tajpajüw aton. Wüx tümb canchiümoj quiaj, quiaj a Jehú tajaw sitiül ngo majlüy quiaj nejingüind monyamb Jehová. Ndoj cas tambiy aaga nimal. Ndoj mambiy a nimal marang palan ajmel nichech quiaj, tarang owix müüch mimontsoj nej, cos alíwan quiaj tüeng minangaj iüm Baal. Tajmeliw tiül iüm, tümb mambiyaw meáwan nipilan monlüy tiül iüm teapajüw minüt Baal, ndoj tandrojchiw ombas nómban aaga nangaj iüm ocueaj Baal. Atquiaj ajcüwa nipilan Efraín tacueatiw apajüw minüt Baal.

Teat Dios xeyay tapac omeaats majaw leaw tarang Jehú, ndoj tasaj apiquiw tiül micual micual nej apmarangüw natang nenajiüt tiül Efraín. Condom Jehú tacueat mandüüb Teat Dios, cos tayamb tandüüb ijpüw nine toro narangüch oro arang Jeroboam. Tíulan aaga neat wüx Jehú tarang natang nenajiüt tiül Efraín, Teat Dios tüüch a montsoj ocueaj Siria manojtiw ocueaj Efraín aaga iüt najlüy amb nonüt otüeng aaga lam Jordán. Jehú tarang natang nenajiüt tiül Efraín nimiow ojpeacüw (28) neat, ndoj tandeow. Micual nej nenüt Joacaz tangóchan marang natang nenajiüt quiaj.

Wüx Reina* Atalía átan a Rey* Joás tarangüw natang tiül Judá
(2 Reyes 11—12; 2 Crónicas 22.10—24.27)

Wüx aaga lemben omal najtaj nenüt Atalía mintaj nandeow Joram, aag tarang natang nenajiüt tiül Judá, tanguiaiy landeow micual nej Rey Ocozías tiül Judá, ambiy nej Jehú, quiaj tandiüm mambiy meáwan micual micual David cos atquiaj alndom marang natang nenajiüt; cos apiüng a nej nejingüind alinop ngo ndom marang natang nenajiüt. Nganüy cos Josaba nop nüx micual nandeow Rey Joram taxaing a Joás micual micoj nej Ocozías, tamb maxot. Cos aaga Joás aliün maliw tiül aaga nüt quiaj, áag a Josaba maquiiüb minoj nej Joiada minatangüy miteaats taxotüw nej tiül namix nine iüm najlüy tüeng nadam nangaj iüm ocueaj Teat Dios, maquiiüb nop najtaj müw nej. Quiájan tacüliw anaíw neat, nganüy Atalía nej tarang natang tiül aaga neat quiaj.

Wüx aaga nine Joás tajiür ayaáf mineat nej, quiaj a Joiada tajaw lamajiür xeyay nembeol nejiw, alndom marang leawa nej lamapiüng apmarang, müüch marang natang a Joás. Tümb macanchich meáwan minatangüw montsoj, quiaj tüüch majawüw a Joás. Nejiw taneamüw tandiümüw mäjchiw marang natang a Joás. Ndoj tacanchich meáwan nipilan levita*, tüüch mapiüngüw sitiül apmajiürüw opech a Joás ngana ndot aleáic marang nej wüx ombas nej minchey nej. Quiaj tapiüngüw apmarangüw. Ndoj tawüniw a Joás imiün tiül a nadam nangaj iüm, tamb malembechiw cawüx niüng lembejeran. Ndoj tayacüw wüx omal nej noic najneajay nelitlit nasoic corona, tujchiw nej marang natang nenajiüt. Meáwan nipilan apac omeajtsüw ajiüngüw soen, aindeaw miindeaw nejiw.

Wüx Atalía tanguiaj aaga monyaingyaing quiaj tamb aleáingan tiül nadam nangaj iüm majaw cuane teajlüy. Wüx tajaw a Joás lamalembechiw cawüx, tapots müüch apaj mapiüng lamawaijchaw nej. Quiaj a Joiada tasaj ajcüw montsoj masapüw a Atalía mawüniw tiül nangaj iüm mambiyaw. Condom atquiaj tarangüw a montsoj.

Ndoj quiaj a Joiada tapiüng nde naw quiaj meáwan nipilan, at a natang nenajiüt netam mayambüw áagan Jehová cos nejay Teat Dios nej. Ndoj meáwan nipilan monlüy quiaj tambüw andüyiw tiül nangaj iüm ocueaj Baal* tiül Jerusalén*, tapots mäjchiw majarrichaw; at a miteaats nembiybiy nimal müüch Baal tambiyaw aton. Ndoj a Joiada tacanchich meáwan nipilan levita at a miteaats majawüw minajiütüw nejiw tiül aaga nangaj iüm, marangüw atnej nomb Teat Dios tasaj a Moisés.

Atquiaj Joás tangóchan marang natang nenajiüt tiül Judá. Aaga Joiada minatangüy miteaats tambeol mandüjpiw Teat Dios xeyay neat. Ndoj Joiada tayamb ijpw montaj maquiiüb marang mintaj a natang nenajiüt. Quiaj aaga Joás maquiiüb mintaj nej tajiürüw micualüw nejiw. Condom Joás tacanchich tomiün metajcüy majneaj nangaj iüm.

Wüx Joiada tandeow, quiaj acas nipilan xeyay atamüw tiül Judá tayacüw wüx a Joás mandüüb narangüch dios. Condom quiaj Teat Dios tüüch mambüw mondeac andeac nej masajw nipilan macueatiw andüjpiw narangüch dios, mayambüw néjan

quiaj. Nejinguind ngome tayar andeac ajcüwa mondeac andeac Teat Dios. Nop tiül ajcüwa mondeac andeac Teat Dios leaw nej tüüch mamb aag ayaj Zacarías micual Joiada. Zacarías tasaj nipilan atcüy:

—Icona ngome teamerangan leaw apiüing Teat Dios. Naleaing tenguiäl meyamban majcüy majaw icon Teat Dios. Nganüy sitiül icona ngo meyamban nej, ata nej aton ngome apmayamb icon, ajowiw.

Joás ngome tajneaj mayaag leaw tapiüing Zacarías, tasaj a nipilan maloxiw naag piede mambiyaw nómban. Condom atquiaj tarangüw, tambiyaw quiaj tiül mipüjchiün nangaj iüm. Cos Joás ngo mayaag nicuajind leaw Joiada miteat Zacarías tambeol nej, ndom marang natang nenajiüt. Wüx Joás tarang atquiaj, Teat Dios tüüch majmeliw tiül Judá a nipilan sirio. Condom ajcüwa nipilan sirio tumb mambiyaw ajcüwa montangtang mimontsoj ocueaj cambaj Judá, aton tatileaw a Rey Joás. Condom quiaj ijpüw tiül ajcüwa monrang minajiüt nej tapiüingüw mambiyaw, áag lamambiy Zacarías. Quiaj tambüw mambiyaw Joás wüx mimats nej. Wüx Joás tandeow, lamarang natang nenajiüt ic miow (40) neat tiül Judá. Ndoj micual nej nenüt Amazías tangóchan marang natang nenajiüt.

Joel tamb mandeac Mipoch Teat Dios tiül Judá

(Joel 1—3)

Tanomb tiül Judá Teat Dios tüüch majlüy xeyay nchiül altegüy chech ndom müetiw meáwan leaw napiürüch tiül Judá; tajlüy noic nadam montiün andüy. Aton Teat Dios ngome tüüch majoet. Quiaj tüüch mamb nop nendeac andeac nej nenüt Joel masaj nejiw neol tapots mamongochiw aaga ngo majneaj quiaj. Quiaj Joel tasaj nejiw atcüy:

—Icona teat montangtang ombas monxey at meáwan nipilan, ngo majlüy cuane wüx mepiüangan ngo mind menguiayiün leawa sanandeac. Cos naleaing tenguiäl mamongochiiüts xeyay ngo majneaj; meáwan leaw apiüraats laümb ndrom ombas. Tiül aaga neat cam nejinguind ngome apmajneaj omeaats wüx apmatüch a nüt xajnguiam napiürüch. Nganüy leaw netam marangaats mambaats matüniüts ocueaj Teat Dios mambeol

icoots. Lamajawaats ngo majiüraats osaab soex meyacayoots ichechiiüts mäjchiiüts Teat Dios. Ajüic atnej Teat Dios aton andiüm mambiy nómban monlüy wüx iüt.

'Nganüy sitiül icona mendüyiün wüx meyamban Teat Dios, mejüiquichan majaw naleaing xeyay ngo majneaj meyajcan leawa terangan, quiaj nej apmawün wüx omeaats. Aton apmambeol icoots majneaj ajlüyiiüts alinomb. Cos nej xeyay ajneaj omeaats, nej ngo mandiüm müüch icoots mamongochiiüts ngo majneaj; nganüy icona netam meyajcan xeyay ngo majneaj leaw lamerangan. Áag sandiüm nasaj icon teat montangtang ombas monxey: Ipajan meáwan nipilan, icanchichan. Netam maiündaats ngo metiiüts mäjchiiüts majaw Teat Dios naleaing lamajawaats xeyay ngo majneaj tarangaats. Ndoj isajan miteaats matüniw ocueaj Teat Dios mawün wüx omeaats meáwan leaw tarangaats, ajowiw.

Condom meáwan nipilan tarangüw atnej tasaj nejiw Joel. Ndoj marangüw, quiaj Teat Dios tapiüng apmapal teombas ajcüwa nchiül quiaj. Aton tasaj nejiw apmüüch nejiw majneaj ajlüyiw alinomb; átan apmüüch majneaj meáwan leaw apiürüw. Tasaj nejiw netam mandüjpiw nej cos xeyay najneaj arang wüx ombasüw nejiw.

Teat Dios tasaj nejiw aliüc miün nüt apmüüch miün Miespíritu nej andüy wüx meáwan nipilan, aton nej apmüüch majlüy xeyay najneaj cuajantanej wüx iüt atnej tiül cielo, majawüw meáwan nipilan naleaing Teat Dios almajlüy. Tapiüng meáwan ayaj apmajlüy wüxan nganaw matüch a nüt leaw nej apmapiüng ndrom ombas a iüt. Aton tapiüng, tiül aaga nüt quiaj jangantanej nipilan matün nej ocueaj mambeol nej, nej apmawün tiül ngo majneaj. Aton Teat Dios tapiüng ndoj amongochiw ngo majneaj meáwan nipilan, at wüx ndoj ndajrriüjow andüy tiül palpálwüx iüt ajcüw nipilan Judá, quiaj nej apmüüch canchiümoj alinomb majneaj ajlüyiw. At tapiüng apmüüch mamongoch ngo majneaj meáwan nipilan jane apmüüch mamongoch ngo majneaj a nipilan Judá. Tapiüng tiül aaga nüt quiaj apmapaj meáwan cambaj ndoj apmajaw jane tarang najneaj, jane tarang ngo majneaj. Nej apmüüch mamongoch ngo majneaj meáwan nipilan leawa tarangüw ngo majneaj. Ndoj tapiüng aton apmüüch majlüy a

Jerusalén* marang nangaj micambaj nej; átan apmajiür a nipilan monaw tiül Judá aton.

Rey* Joacaz, Joás, Jeroboam II tarangüw natang nenajiüt tiül Efraín, at Amazías tarang natang nenajiüt tiül Judá

(2 Reyes 13.1—14.24; 2 Crónicas 25)

Wüx tandeow a Rey Jehú tiül Efraín, micual nej Joacaz tarang natang nenajiüt gajpoyay (17) neat tiül Efraín. Nej ngome tacueat mandüüb nine toro narangüch oro. Tarang atnej arangüw meáwan minatang monajiüt tiül Efraín. Tiül aaga nüt quiaj Teat Dios tüüch a Hazael, natang nenajiüt ocueaj Siria*, majntsop tiül montsoj wüx tatsojow maquiüjpüw Efraín. Condom quiaj a Efraín tapots mangüyw teombas aaga Rey Hazael, at tangüyw teombas micual nej Ben-adad II. Atánan quiaj tarangüw tangüyngüyw aag ayaj xeyay neat. Nganüy wüx aaga Rey Joacaz tatün ocueaj Teat Dios mambeol nejiw, quiaj Teat Dios tawün wüx aaga iüt Efraín teowixaw iüt Siria. Wüx Joacaz tandeow, quiaj tangóchan micual nej Joás marang natang nenajiüt. Aaga Joás tacül tiül arang natang tiül Efraín gajponüy (16) neat. Aton aaga Joás quiaj tandüüb aaga narangüch dios ajcüwa nine toro narangüch oro.

Ngome xeyay nüt tatow ndoj amelich arang natang nenajiüt tiül Efraín a Joás, aag ayaj micual micual Jehú, quiaj Amazías, micual Rey Joás tüünd marang natang tiül Judá. (Aaga Joás quiaj micual micual Atalía.) Rey Amazías tarang natang nenajiüt tiül Judá ic miow ojquiyej (29) neat, tarang xeyay najneaj, at najneaj omeaats, masey tarang quiriw ngo majneaj. Cos wúxan tajmel marang natang tapiüng mandeowüw ajcüwa ijpüw monxey monbiy miteat nej; atquiaj tarang tambiyeranüw. Nej ngome tambiy micualüw ajcüwa monbiy miteat nej quiaj, cos apiüng tiül mipoch Teat Dios ngo ndom mambiyeran nop nacualaran ingow leaw tarang miteat nej, cos miteat nej tarang ngo majneaj.

Ndoj a Rey Amazías quiaj tasojnong noic ajlüy montsoj mambüw majmeliw tiül iüt Edom. Tandium mangüy mimontsoj ocueaj iüt Efraín mambeol nejiw aton. Quiaj tapeay nop nendeac andeac Teat Dios masaj nej, Teat Dios ngome apmambeol nej sitiül apmamb maquiiüb mimontsoj Efraín. Quiaj Amazías tasaj ajcüwa montsoj monaw tiül Efraín mandilileaw majtsoriw.

Condom nejiw tapótsan ajcüyiw áag lamasoiquiw mandilileaw. Ndoj leaw cambaj ocueaj Judá najlüy mbeay tiüüd tajmeliw tiül manejtiv. Nganüy Amazías maquiüüb mimontsoj nej tajntsopiwiw tiül atsojow maquiüjpüw Edom; Amazías ngome áagan tarang cos tajoy mamb andüy Jerusalén* narangüch dios leaw andüjpiw nipilan monaw Edom. Masey nej tajaw nguineay ajcüwa narangüch dios quiaj ngome tambeol Edom wüx tatsojow maquiüjpüw Judá, nganüy nej tambiy nimal mayac nichech müüch. Quiaj Teat Dios tüüch mamb nop nendeac andeac nej masaj a Amazías, nej ajcüy majaw cos arang aaga ngo majneaj quiaj. Aton tasaj, Teat Dios apmandrooch nej ombas. Ndójan mandeac, quiaj tecuiür cos aaga natang nenajiüt tapiüng apmambiy nej.

Ngome xeyay nüt tatow ndoj aag ayaj, Amazías tüüch mamb noic nawiig müünd a Rey Joás, aaga natang nenajiüt tiül Efraín, masaj apmembiyayej, cos ajcüwa mimontsoj Efraín tajmeliw tiül micambaj Judá manejtiv wüx andilileaw. Quiaj a Joás tamongoch müüch manguiay a Amazías masaj, sitiül nechach iich majmeliw tiül iüt Efraín cos mimontsoj Efraín apmambiyaw nejiw. Aton tasaj nde mapiüng ajcan tajntsopiwiw wüx tatsojow maquiüjpüw Edom alndom mambiyaw ngünantanej cambaj. Nganüy Amazías ngome tayar leaw tasoic quiaj, tambüw maquiüjpüw mimontsoj nej membiyayej maquiüjpüw nipilan tiül Efraín. Wüx tatsojow, mimontsoj Efraín tajntsopiwiw tambiyaw nejiw; quiaj tajarrichaw quiriw aaga muro* neyey tiüt Jerusalén. Tümb majoyiw meáwan tomiün, at nembeatmbeat cuajantanej najlüy tiül nadam minangaj iüm Teat Dios. At leaw najlüy tiül aaga nadam najneaj iüm niüng acül aaga natang nenajiüt, tümb majoyiw mamb andüy Samaria. Atquiaj Teat Dios tüüch mamongoch ngo majneaj Amazías, ajcan andüüb narangüch dios.

Tiül aaga nüt quiaj Eliseo, aaga nendeac andeac Teat Dios, tiün andeow tayaag laliüc mandeow; quiaj tasaj a Rey Joás, Teat Dios apmambeol Efraín majntsopiwiw wüx apmembiy aweaag a iüt Siria. Wüx tandeow Eliseo, quiaj Rey Joás maquiüüb mimontsoj nej tajntsopiwiw tiül atsojow maquiüjpüw mimontsoj Ben-adad II, natang nenajiüt tiül Siria. Condom wüx Joás tandeow, quiaj tangóchan micual nej Jeroboam II marang natang nenajiüt. Aaga

Jeroboam II tarang natang ic miow nomb (41) neat tiül Efraín. Aton mbójan amb niüing ajlüy ajcüwa nine toro narangüch oro leaw tandüjpiw meáwan monaw tiül iüt Efraín. Aaga Jeroboam II xeyay ndot ombas masaj nipilan cuane netam marangüw.

Ndoj andeow a Joás, aaga Amazías natang nenajiüt tiül Judá tapac alegüy neat. Nganüy wüx tiün majcüyiw majawüw nej, quiaj tambiyaw. Wüx nej tandeow quiaj micual nej Uzías tangóchan marang natang nenajiüt.

**Jonás tandeac maquiiüb aaga natang nenajiüt tiül Efraín,
tapiüing guineay apndrom ombas Nínive**

(2 Reyes 14.25; Jonás 1—4)

Wúxan Jeroboam II tengual arang natang nenajiüt tiül iüt Efraín, tajlüy nop nendeac andeac Teat Dios nenüt Jonás. Teat Dios tüüch nej mamb masaj aaga natang nenajiüt apmatsojow xeyay, ndoj nejiw apmajntsopiw tiül aaga montsoj quiaj. Aton apmanojtiw quiriw leawa iüt tanooderan ocueajiw nomb. Tümb majlüy atnej tasoic. Condom Teat Dios tambeol a Jeroboam II, quiaj aaga iüt Efraín tandüy wüx ajneaj ajlüy alinomb.

Noic nüt Teat Dios tasaj Jonás mamb tiül Nínive minatang cambaj tiül iüt Asiria*, masaj meáwan nipilan moncüil quiaj apndrom ombas micambajüw nejiw, cos xeyay ngo majneaj tengual marangüw quiaj. Cos Jonás ngome tandiüm mamb, tajtep tiül nop müx andüy alinoic cambaj ingow amb andüy Nínive. Tandiüm mamb andüy miünquiaj, ngana majaw nej Teat Dios. Teat Dios lamajaw cuane tengual mandiüm, áag tüüch majlüy noic napac ijchiür aquiüüb tiül napac ncherrec. Quiaj mbayatoj meáwan nipilan monlüy tiül müx. Condom tasüetiwiw majawüw majüic jane nejiür asoet neol tajlüy aag ayaj. Quiaj taw andüy wüx ombas Jonás. Quiaj tatüniw manguaiyiw nej ¿neol cuane arang? Quiaj nej tapiüing tengual ind axotüy ngana maxom nej Teat Dios. Ndoj quiaj tasaj nejiw maloxiw nej tiül ndec. Ajcüwa nipilan ngo mandiümüw marangüw, nganüy aaga ncherrec xeyay tengual apac, tayajcüw langome apmawüw wüx. Ndójjwüx quiaj tandiümüw marangüw, taloxiw tiül ndec a Jonás. Wúxan taloxiw tiül ndec a Jonás andúüban lomboy aaga napac ncherrec, limbiüt nómban. Quiaj meáwan nipilan monlüy tiül

müx tajawüw naleaing Teat Dios alndom marang cuajantanej leawa nej andiüm.

Wüx Jonás tajmiüc tiül ndec Teat Dios tüüch malaj nej nop nadamüy xeech cüet. Quiaj a Jonás tacúlan teomeaats cüet er nüt er ongwiiüts. Wüx Jonás alteomeaats aaga cüet quiaj, tasaj Teat Dios, Dios mangüy nej ajcan tüüch mamb nop cüet mawün nej wüx, ngana mandeow tiül ndec. Ndoj quiaj Teat Dios tasaj aaga cüet mamb majtiür a Jonás mbeay nadam ndec. Atquiaj tarang aaga cüet. Condom Teat Dios tandüy wüx masaj a Jonás netam mamb tiül cambaj Nínive. Quiaj Jonás tayar leaw tasaj nej Teat Dios, tamb andüy cambaj Nínive. Wüx tapeay quiaj tasaj ajcüwa nipilan moncül quiaj atcüy:

—Alningüy ic miow (40) nüt aaga cambaj Nínive cam apndrom ombas, ajowiw.

Wüx tanguiayiw ayaj ajcüwa nipilan, xeyay ngome tajneaj omeajtsüw. Quiaj aaga natang nenajiüt tasaj nipilan macueatiw arangüw ngo majneaj; aton netam maiündüw, at matüniw ocueaj Teat Dios nde mandrooch ombas micambajüw nejiw. Wüx Teat Dios tajaw nejiw nguineay ngo majneaj omeajtsüw, nguineay tayambüw nej wüx tayajcüw naleaing xeyay ngo majneaj tarangüw, quiaj taton ngome tandrooch ombas a cambaj Nínive.

Condom Jonás xeyay tajcüy cos áag ajaw Teat Dios tajneaj majaw nipilan monaw Nínive, cos apiüng a nej Teat Dios netam majneaj majaw áagan nipilan israel. Quiaj tasaj Teat Dios:

—Lanajaw apmerang atquiaj Teat, áag tecuiüras samb tiül müx. Cos lanajaw nguineay ajneaj imeaats, indiüm mewün wüx nipilan. Xique sandiüm najaw mendrooch ombasüw ajcüwa napeay miün nipilan quiaj, leaw arangüw xeyay ngo majneaj. Áag tajcüyiüs cam, malüy sapiüng nandeow, najneaj imbiy xic teat, aw.

Quiaj tasaj nej Teat Dios:

—Najneajay tarangas, tandiümas nawüniw wüx ajcüwa nipilan monaw tiül nadam cambaj quiaj, ajow.

**Amós tasaj wüx moncül tiül iüt
Efraín cuane aliüc miün apmajlüy**

(Amós 1—9)

Tíulan aaga neat wüx Jeroboam II tarang natang nenajiüt tiül Efraín, Teat Dios tüüch manguiay ajcüwa nipilan monaw Efraín acas poch, asaj nejiw nop nendeac andeac nej nenüt Amós. Tapiüng:

—Atcüy apiüng Teat Dios: “¡Inguiayiün nipilan israel! Xique nequiübasüw miün mixejchiün andüy tiül aaga iüt cam imiünüw tiül iüt Egipto*. Xique nerriüjtas icon tiül meáwan cambaj wüx aaga iüt cam, nganüy icona ngo merangan leaw sasaj icon; áag sanüüch icon memongochiün ngo majneaj. Xique tengual nüüch majawüw meáwan mondeac sandeac cuane sanarang, mejawan naleaing xique sarang meáwan leaw tengual memongochiün. Sanüüch mambiy icon noic ajlüy moncüy majaw icon. Masey xique landoj nüüch majlüy lop, tawaag iüt ngo majoet, tayacas caabcüy tiül cambaj, tajlüy chech aton; nganüy icona ngome terangan leaw tasajas icon. Nde nganüy najneaj meyamban nguineay apmengochiün aaga naél leaw sanüüch icon. Cos leaw ajcüyiw majawüw icon apmambiyaw xeyay nipilan tiül miiütan, nejiw apmandrojchiw ombas cambaj Efraín”, ajowiw.

Aton apiüng Teat Dios: “Sitiül nind ijlüyiün najneaj iyamban xic, ngome ajcüwa narangüch dios quiaj leawa nicuajind ngo ndom mambeolüw icon. Sajcüy najaw icon cos ngo majneaj irangan, nermejchiün, ngo mendeacan leaw naleaing, ngo meajchiün mamongochiw atnej netam ajcüwa nipilan monrang ngo majneaj. Nganüy ajcüwa nipilan ngo majiürüw tomiün, mbich ertsojon omalüw, ijchan membichayej apacüw wüx arangüw najiüt ndom merxomxomayon wüx ombasüw nejiw. Xique lanajaw meáwan leawa tengual merangan quiaj. Nganüy ngome sanüüch mapac imeajtsan wüx aaga tomiün quiaj leawa texoman wüx ambichayej apacüw nipilan. Icona xowüy ind iriümban wüx mejawaranan teameyamban xic, imbiyan nimal meyacan ichechiün; nganüy xique nómban lango mind najaw aaga nichech quiaj cos ngo merangan naag imeajtsan. Sitiül naleaing xeyay indiüman xic, netam mejneajiün mequiüjpan

alinop merangan atnej netam. Nganüy icona lamimbichmeaw indüjpiün narangüch dios. Nganüy sanawün icon tiül aaga iüt cam meriümban mecüliün tiül alinoic iüt miünquiaj. Meáwan ajcüwa monjiürjiür xeyay tomiün monxomxomüy wüx ombasüw netiün andüy nipilan, nejiw mbas apmajwanüw ningüy. Xique lango mind najawüw ajcüwa nipilan quiaj cos najntsop milambüw; sanüüch mamongochiw xeyay ngo majneaj. Aton sanambich nambiyaw acualaats Jeroboam II; at meáwan artül niüng imbiyan nimal meyacan ichechiün meajchiün narangüch dios sanambich nandrooch ombas majcueat nómban”, ajowiw.

Wüx aaga miteaats ocueaj narangüch dios quiaj nacül tiül Betel tanguiy leaw teamapiüng Amós, tamb masaj aaga natang nenajiüt, ndoj cas tamb masaj Amós maw quiaj mamb andüy tiül Judá, quiaj mendeac, cos tiül Betel ngo mandiüram. Quiaj tangóchan Amós masaj nej:

—Xique nop xic nejiür sap, nganüy Teat Dios tasaj xic niün nasaj nipilan ningüy tiül Efraín leaw aliüc miün apmajlüy. Ique teamesaj xic nde nandeac leaw apmajlüy. Nganüy netam mejaw ajcüw micual apmambiyeranüw, nganüy mintaj mbich apmbiüjlam wüx arang najüyjüy najtaj, micorrül apmajineran müjndiw acas nipilan; nganüy a ique apmendeow tiül noic iüt miünquiaj. Meáwan nipilan israel, Teat Dios apmawün nejiw tiül Efraín mambüw macüliw tiül alinoic iüt miünquiaj, mamongochiw naél ajcan ngo marangüw leawa tasoiquiw, ajowiw.

Ndoj Teat Dios tasaj Amós:

—Sanüjchiw mamongochiw ngo majneaj meáwan monüüb osaab napiürüch soex, cos ngo ndom maiücüw wüx macüliw mamong aaga nangox nüt tengwüy mamong aaga nüt axoodaran cas tenüübayej. Aton cos ayacüw pálwüx apeaxayej osaab napiürüch, ndom manejtiv tiül quiriw. Condom lamayariw alinoic nepeaxay a plat wüx apmangüyeranüw, atquiaj nejiw axomüw wüx xeyay, ajow.

Aton tasaj nej Teat Dios, mapiüng:

—Alfücan nüt masey nipilan monaw Efraín apmind manguiayiw xepoch, apmind manguiayiw leaw sandeac, naleaing lango ndom. Aag ayaj apmamongochiw ajcan

andüjpiw narangüch dios. Mbich naleaing xeyay ngo majneaj apmamongochiw, ngome apmaxomüw nguiane mewüneayej mecuiürrüw. Masey sanandrooch ombas cambaj Efraín, nganüy ngome sanüüch mandeowüw meáwan nipilan. Apmandeowüw meáwan nimeechmeech nipilan leaw monpiüng ngome naleaing sanüüch majlüy ngo majneaj ningüy. Nganüy altiül nipilan ngome sanüüch mamongochiw nicuajind. Atquiaj alinoic nüt micual micualüw David apmarangüw natang monajiüt alinomb. Tiül aaga nüt quiaj meáwan nipilan Efraín sanüjchiw mandilileaw andüyiw tiül miiütüw nejiw alinomb, majneaj ajlüyiw quiaj. Ndoj nómban langome sanawüniw tiül miiütüw nejiw alinomb, ajow.

Uzías tarang natang nenajiüt tiül Judá

(2 Reyes 15.1-7; 2 Crónicas 26)

Wúxan Jeroboam II tengüial arang natang nenajiüt tiül iüt Efraín, Uzías micual Amazías tüünd marang natang nenajiüt tiül iüt Judá. Uzías tarang natang nenajiüt ic miow gajpic (52) neat tiül Judá, tarang xeyay najneaj. Wúxan aliün mimonguich tarang meáwan leaw andiüm Teat Dios. Teat Dios tambeol nej majntsopiw wüx tiül xeyay montsoj. Nganüy Uzías tüüch majiür xeyay apac aaga cambaj Jerusalén, at alacas namix nine cambaj, cos atquiaj ngo ndom marangüch nicuajind wüx meáwan cambaj tiül Judá. Nganüy wüx tajlüy teowix nej aaga cambaj, quiaj tarang noic leawa ngo metam marang, cos tajmel tiül nadam nangaj iüm mambel pom. Acas miteaats tandiümüw mapalüw nej, tujchiw leam omeaats áagan miteaats nawüw tiül micual micual Aarón alndom mambeliw pom tiül nangaj iüm. Nganüy Rey Uzías ngome tayar andeacüw; leawa tarang tajcüy majaw nejiw. Quíajan Teat Dios tüüch maxom nej noic monandeow wüx miotaag nej. Uzías wüx tajaw nguineay ajlüy, taw acuiür imiün tiül nangaj iüm, ndoj nómban tiül mineat nej ngome tüünd majmel tiül nangaj iüm alinomb. (Cos apiüng tiül mipoch Teat Dios ngo ndom müünd majmel tiül nangaj iüm nop wüx ajüür noic napat monandeow wüx miotaag nej.) Condom Rey Uzías tacueat teowix micual nej Jotam meáwan leaw netam marang. Quiaj aaga Jotam tarang leawa netam marang nop

natang wúxan nganaw mandeow miteat nej. Wúx tandeow Uzías, quiaj tangóchan marang natang nenajiüt Jotam.

Nop nendeac andeac Teat Dios nenüt Oseas asaj nipilan monaw Efraín at monaw Judá cuane aliüc miün apmajlüy

(Oseas 1—14)

Wúxan Jeroboam II tengualeámban arang natang nenajiüt tiül iüt Efraín, nganüy a Uzías aliün marang natang nenajiüt tiül iüt Judá, quiaj Teat Dios tüüch mamb nop nendeac andeac nej nenüt Oseas, tiül iüt Efraín at tiül iüt Judá mandeac leaw asoic. Oseas tandeac mipoch Teat Dios xeyay neat manguiayiw nipilan, átan wúx tarang natang nenajiüt Ezequías tiül Judá.

Ndoj Teat Dios tasaj a Oseas maquiiüb nop najüyjüy najtaj marang mintaj nej, ndom mayajcüw a nipilan israelita nguineay ajlüyiw. Cos at nejiw aaga najüyjüy najtaj quiaj, xeyay ngo majneaj teamarangüw ajcan acueatiw ayambüw nej. Oseas taquiiüb nop tiül ajcüwa najtaj quiaj, ndoj tajiürüw nop nine. Teat Dios tasaj Oseas müüch manüt aaga nine quiaj Jezreel, cos Teat Dios apmandrooch ombas acualaats Jehú mixeech Jeroboam II, cos nej tambiy tegüy nipilan tiül cambaj Jezreel. Aton tapiüng apmandrooch ombas aaga iüt Efraín. Condom mintaj Oseas tajiür alinop nine, nop nüx. Quiaj Teat Dios tasaj Oseas müüch manüt aaga nine Ngo-Mandiüram, cos nej Teat Dios apmacueat mambeol aaga iüt Efraín. Ndoj tajiürüw alinop nine nench, quiaj Teat Dios tasaj Oseas müüch manüt Ngome-Xenipilan, cos Teat Dios langome apmayac ajcüw monaw Efraín marangüw minipilan nej leawa tarriüd, at tasaj nej:

—Alinoic nüt apmajlüy xeyay nipilan israelita apmüjndiw manütiw micual Teat Dios almapac. Wúx aaga nüt quiaj nipilan monaw Judá maquiiüb monaw Efraín apcanchiümoj nóiquian, apmarangüw noic nej cambaj alinomb, ngome atnej ajlüyiw nganüy, ajow.

Aton Teat Dios tasaj a Oseas apmüüch mamongoch ngo majneaj ajcüwa nipilan monaw Efraín. Cos ingow andüjpiw nej, teamandüjpiw narangüch dios. Aton tasaj a Oseas, nipilan Efraín ajlüyiw at nejiw nop najtaj ngo marang leaw andeac minoj nej. Masey minoj nej andiüm nej, nganüy nej aaga najtaj quiaj, laáw

mayamb pálwüx monxey majlüy aweaag. Ngo majiür nicuajind monxing majaw leaw teamarang quiaj. Aton tasaj nej Teat Dios alinoic nüt apmacueat müüch mamongoch ngo majneaj ajcüwa nipilan monaw Efraín quiaj, ndoj apmüüch majneaj ajlüyiw. Tiül aaga nüt quiaj ajcüwa nipilan apmandüjpiw áagan Teat Dios, nómban langome apmandüyiw wüx mandüjpiw narangüch dios.

Ndoj Teat Dios tasaj Oseas maquiiüb mamb mintaj nej andüy aniüng nej alinomb, masey aaga najtaj quiaj landoj ajlüy aweaag alinop naxey, nganüy majüiquich naleaing andiüm aaga najtaj quiaj; cos atquiaj alndom majawüw a nipilan monaw Efraín naleaing Teat Dios andiüm nejiw aton, masey andüjpiw narangüch dios. Quiaj Oseas tapal tinden mintaj nej ngana mamb majlüy aweaag alinop naxey. Átan a nej aton ngome tameay aweaag mintaj nej. Oseas tarang aag ayaj müüch majawüw a nipilan monaw Efraín nguineay apmamongochiw xeyay neat. Cos ngome apmajiürüw natang nenajiüt, ngome apndom mayacüw nichech cos ngome apmajiürüw nguiane mayacüw, sitiül ngo mandüyiw wüx mandüjpiw Teat Dios.

Aton Oseas tasaj nejiw wüx meáwan lamarangüw leawa Teat Dios ngo mind majaw, tasaj nejiw:

—Teat Dios apiüng xeyay ngo majneaj irangan, apiüng icona ngo merangan leaw tendecan mesajan nej. Cos ermbiyayon, inejtiün cuajantanej ocueaj alinop, ijlüyiün mequiüjpan mintaj alinop. Nganüy nej apmüüch marang wajchiüc meáwan miütan micorrüliün. Ajlüy aljane tiül icona apiüngüw miteaats nejiw; altiül apiüngüw nendeac andeac Teat Dios nejiw. Nganüy ngo marangüw leaw apiüng Teat Dios, aton ngo maquiajchiw wüx nipilan. Meáwan nipilan andüjpiw dios narangüch xiül. Aton ajlüyiw maquiüjpüw najüyjüy montaj monrang najiüt niüng ajlüy miartül* narangüch dios. Nganüy Teat Dios apmüüch mamongoch ngo majneaj meáwan nipilan monaw Efraín. Átan a nipilan monaw Judá aton lamandüjpiw wüx marangüw aaga ngo majneaj quiaj. Nejiw apmamongochiw aaga ngo majneaj quiaj aton. Cos wüx nejiw majiürüw naél laambüw masajüw aaga natang nenajiüt tiül Asiria mambeol nejiw ingow ayambüw Teat Dios mambeol nejiw. Áagan ayaj asaj xic Teat Dios, ajowiw.

Aton tasaj nejiw Oseas:

—Masajaats Teat Dios xeyay ngo majneaj omeajtsaats a nganüy wüx tajawaats naleaing xeyay ngo majneaj tarangaats. Netam matüniüts ocueaj nej maquiaach icoots nguineay alndom mandüjpiiüts, aton masajaats mambeol icoots ndom majlüyiiüts najneaj alinomb, ajowiw.

Ndoj tandüy wüx Oseas mendeac masaj nejiw:

—Teat Dios atcüy lamasaj xic: “Ajcüwa nipilan monaw Efraín maquiiüb nipilan monaw Judá lajneaj tam ajen acueatiw ayambüw xic, atnej ajen awaag ajmiüc naquind ümb arraw. Cos xique lanüüch miün mondeac sandeac mapaj ocueajiw, sandiüm najaw marangüw leaw sandeac, majawüw naleaingalnaquiiüjpüw. Nejiw apiüngüw apmüjchiw majneaj ximeaats wüx ambiyaw xeyay nimal müjchiw xic. Aag ayaj ngo maleaing, cos leaw xique sandiüm najaw, aag ayaj marangüw leawa sasajüw. Masey xique sandiüm nüjchiw majneaj ajlüyiw ajcüwa nipilan monaw Efraín quiaj, ngo ndom narang, cos lajneaj tam mimejchiw. Apiüngüw a nejiw ngo najaw meáwan leaw arangüw. Nganüy xique sawaw, áag sanüjchiw mamongochiw ngo majneaj. Masey nejiw lamajawüw nguineay xique tengual nawüniw meáwan minatang nenajiüt leaw ajmel, nganüy ajcüwa jayats monajiüt ngo mandiümüw mayambüw xic. Wüx nejiw majiürüw cuajantanej naél laambüw masajüw ajcüwa cambaj mandüüb narangüch dios mambeol nejiw. Cos nejiw ayambüw nipilan leaw ngo metam matüniw ocueaj mambeol nejiw, áagan ayaj ajüic ndoj ombasüw marangüw, ngo mayambüw omeajtsüw cuane netam marangüw. Aag teamarangüw quiaj ngo maél apmajmiücüw tiül naél atnej arang nine quiec, ngo maél masap nej ndoc”, ajowiw.

’Aton tapiüng Teat Dios, tasaj Oseas: “Sajcüy najaw miijpüw nine toro narangüch oro leaw ajcüwa nipilan monaw Efraín andüjpiw. Nguineay alndom marang dios sitiül nejeyej nipilan monrang. Cos nipilan monaw Efraín ngo mandiümüw mayambüw xic, naleaing lamarangüw artül maquiejliw micosüw nejiw teombas narangüch dios. Nganüy sanüjchiw mamongochiw ngo majneaj teowixaw monaw alinoic cambaj. Ajcüwa nipilan monaw alinoic cambaj apmawün nejiw tiül aaga cambaj quiaj, apmaquiiüb nejiw mamb andüy tiül alinoic cambaj. Aton ajcüwa

nipilan quiaj apmambiyaw micualüw monaw Efraín”, ajow. Aag ayaj Oseas tasaj nipilan monaw Efraín.

Ndoj ajfüran alacas nüt tandüy wüx masaj nejiw:

—Atcüy lamapiüng Teat Dios: “Wüxan tengual ajneaj ijlüyiün, at tengual meajchiün majneaj ajlüy aaga artül niüng ipajan minüt narangüch dios, áag sanüüch memongochiün ngo majneaj. Ngome xeyay nüt ajcüwa nipilan monaw tiül iüt Asiria aliücüw apmajoyiw mamb andüy tiül miiütüw nejiw aaga toro narangüch oro leaw teamendüjpiün. Atquiaj aaga natang nenajiüt naw tiül Asiria alndom macanchich aaga oro quiaj tiül mitomiün nej. Ajcüwa nipilan monaw Asiria apmasapüw icon maquiüjpüw icon mamb andüy tiül miiütüw nejiw. Meáwan aaga artül leaw terangan apndrom ombas apmajcueátan, ndoj apmajntsop wüx sats. Malüy nejiw marangüw leawa najneaj, xique sanüjchiw majlüyiw najneaj. Itüniün xicueaj mejawan nguineay ajneaj sarang. Sitiül apmerangan leaw xic sandiüm, mbich sanüüch majoet tiül miiütan, sanüüch mejlüyiün xeyay najneaj. Nganüy icona iyacan imeajtsan wüx mimontsojon, ipiüangan, nejiw apmawüniw icon wüx ingow iyamban xic nambeol icon. Nganüy wüx apmetsojon mequiüjpan monaw alinoic cambaj ngome apmejntsopiün wüx”, ajowiw.

Ndoj tendead alinomb Oseas masaj nejiw:

—Atcüy lamapiüng Teat Dios: “Wüx xique tawünasüw mixejchiün teowixaw nipilan monaw tiül Egipto, tüüchasüw majneaj ajlüyiw, tandiümasüw atnej nop teat andiüm nine micual nej, awiül, aquiaach wüx majüy. Nganüy icona at icon nop nacualaran ndoj atangücharan lajcüy majaw miteat nej; áag sanüüch icon mequiübaranan mamb mecülüün tiül Egipto at tiül Asiria. Nganüy xique saliün nandiüm icon, ngome sanandrooch imbasan; ndoj alinoic nüt sanaquiüüb icon miün mendüyiün tiül miiütan alinomb. Icona netam leaam imeajtsan alinomb wüx xique, merangan leaw najneaj, aton mendiüman nop alinop. Icona wüx nganaw mejiüran nicuajind, wüx tecülüün teombas nipilan tiül Egipto merangrangánan minajiütüw nejiw, xíquian quiaj tendüjpiün xic. Nganüy wüx tejiüran xeyay, terlombochayon, nómban ndrot imeajtsan wüx xique. Nganüy xique sanüüch ajcüwa moncüy majaw icon müjchiw icon memongochiün

ngo majneaj. Nganüy a Samaria minatang cambaj tiül Efraín apmajcueátan, ngome apmajlüy quiaj nejingund. Alfücan nüt sananood icon teowixaw nejiw, quiaj mbich nejingund langome apmandeow”, ajowiw.

Ndoj tandüy wüx Oseas masaj nejiw atcüy:

—¿Neol ngo metüniün ocueaj Teat Dios mesajan naleaing lameyajcan xeyay ngo majneaj lamerangan? Isajan langome apmendüyiün wüx meyamban narangüch dios. Teat Dios lamapiüng: “Alfücan nüt sanandüy wüx nambeolüw aaga cambaj Efraín, ndoj apmandüyiw wüx ajlüyiw najneaj. Wüx aaga nüt quiaj ajcüwa nipilan langome apmandüyiw wüx mayambüw narangüch dios”, aw. Sitiül icona naleaing xeyay ixoman imeajtsan netam menguiayiün leaw tengual nasaj icon, cos leaw tiüüd ayac Teat Dios majndüp xeyay najneaj, nipilan mondüüm najneaj áag andüjpiw. Nipilan mondüüb andeac Teat Dios najneaj apmamongochiw, cos at nejiw monjüy ambüw tiül nots narix tiüüd naleaing, netotow, ngo mendojrropüy. Nganüy ajcüwa nipilan monrang ngo majneaj, mbich atnej monjüy ambüw tiül nots ngo majneaj tiüüd, nómban ngome apndom majüy najneaj, ajowiw.

Isaías nop nendeac andeac Teat Dios tamelich aquiaach nipilan tiül Judá

(Isaías 1—6)

Wüx Uzías lamarang natang nenajiüt tiül Judá xeyay neat, Teat Dios tüüch miün nop nendeac andeac nej nenüt Isaías maquiaach tiül iüt Judá, at tiül ajcüwa cambaj najlüyan quiaj maquiüjpüw. Tasaj a nipilan monaw Judá:

—Teat Dios atcüy apiüng: “Meáwan icon ngo majneaj nipilan icon, cos ngo meyamban xic. Tandüümas icon atnej nop teat andiüm micual nej, nganüy lerjcüyiün mejawan xic atnej arang nop nacualaran lajcüy majaw miteat nej. Lanüüch icon memongochiün xeyay ngo majneaj, nganüy áagan cambaj Jerusalén aliün majlüy icueajiün. Masey lanarang aag ayaj, icona ngo menguiayiün leaw sandeac. Ngo majlüy cuane ndom narang, ndom nüüch icon mejawan cuane netam merangan. Nómban ngo mind najaw aaga nimal leaw iyacan meajchiün xic,

cos ngo membeat najaw aaga nichech quiaj. Ngo nafüc wüx najaw meáwan nüt wüx irangan nangox nüt meajchiün xic. Ngo nanguiay cuane indeacan wüx erndeacan mesajan xic, cos icona ngo mecueatiün irangan ngo majnejaj. Nganüy icueatiün irangan ngo majnejaj, irangan leawa najnejaj; netam mendiüman nipilan leaw ngo majiür. Sitiül merangan atquiaj masey lamerangan xeyay ngo majnejaj, nganüy sitiül apmecueatiün, ndoj apmendüyiün wüx meyamban xic, sanüüch icon majnejaj ijlüyiün. Nganüy sitiül ngo merangan, apmejiüran xeyay naél. Nomb meáwan nipilan monaw Jerusalén tandüjpiw xic, tarangüw najnejaj wüx ombasüw nipilan; nganüy monbiy nipilan nejiw, aton anojtiw cuajantanej ocueaj alinop. Nganüy sanüüch icon memongochiün xeyay naél, quiaj apndom imbasan mejawan nguineay netam meyamban xic”, ajowiw.

Tandüy wüx andeac Isaías, tapiüng:

—Alinoic nüt meáwan nipilan monaw tiül palpálwüx cambaj wüx aaga iüt cam aliücüw tiül nangaj iüm manguiayiw nguineay ajlüy, nguineay arang Teat Dios. Quiaj meáwan nipilan langome apmembiyayej. Cos wüxan nganaw majlüy aag ayaj nipilan monaw tiül Judá apmamongochiw xeyay naél ajcan ayambüw narangüch dios. Apmajlüy xeyay necoy, nejeyéjan quiaj ajcüwa nipilan apmaloxiw tiüt midiosüw nejiw wüx apmecuiürrüw mexotayej. Ajcüwa nipilan monaw Jerusalén maquiiüb monaw Judá lajnejaj tam mimejchiw atnej tajlüyiw nipilan monaw Sodoma. Ajcüw minatangüw nejiw nómban ngo majnejaj arangüw, cos ngo majnejaj majawüw nipilan ngo majiür, aton ayacüw wüx nipilan marangüw ngo majnejaj. Nganüy wüx Teat Dios apmacueat marang ngo majnejaj wüx ombasüw ajcüwa nipilan monaw tiül Judá, quiaj apmawün wüx omeaats meáwan ngo majnejaj leaw tarangüw nipilan leaw aliün mapacüw. Quiaj aaga cambaj Jerusalén apmarang micambaj nej, aj nej.

Ndoj tandüy wüx Isaías masaj nejiw:

—Icona, nipilan monaw Judá, ijlüyiün at icon noic owil uva masey neneay nej üüch majnejaj atang, nganüy sitiül ngo maóng najnejaj, quiaj neneay nej apmandrooch ombas. Teat Dios lamüüch icon mejlüyiün najnejaj, nganüy icona ngo majnejaj irangan. At ngo merangan najnejaj wüx ombasüw nipilan, leawa

irangan inejtiün miiütüw nejiw meyariün. Nganüy a juez* ngo mapiüng nicuajind, apmambeol manood a iüt müüch alinop jan tengüy nej. Áag leaw lamerangan quiaj Teat Dios apmüüch mambiy icon noic ajlüy nipilan monaw miünquiaj iüt, aj.

Tiül aaga neat wüx Rey* Uzías tandeow, Isaías altiül nangaj iüm, quiaj tüünd majaw nguineay ajneaj ajlüy Teat Dios. Tajaw tigüy monaw tiül cielo, noic ajlüy ángel nasoiquiw serafín, tenguiat andeaciw napac mapiüngüw Teat Dios nangaj nej. Quiaj a Isaías tapiüng Teat Dios apmambiy nej cos tandeac ngo majneaj, aton cos tarang ngo majneaj atnej mbójan marangüw monaw tiül Judá. Quiaj Teat Dios tasaj nop tiül ajcüwa serafín quiaj, mayar noic olüic biümb naw wüx artül* marreeg wüx apal ombeay a Isaías. Wüx ndoj marang ayaj quiaj a serafín tasaj a Isaías Teat Dios lamawün wüx omeaats meáwan ngo majneaj leaw tandeac at leawa tarang. Ndoj tasaj nej Teat Dios:

—¿Jane apmamb, jane sanüüch mamb mendeac sandeac? aw.

Quiaj a Isaías tapiüng nej apmamb marang. Condom Teat Dios tasaj nej mamb masaj nipilan monaw Judá: masey manguiayiw mipoch Teat Dios, nejiw langome apmajawüw cuane cos lamarangüw xeyay ngo majneaj. Aaga ngo majneaj leaw arangüw quiaj lamüüch nejiw mesombüw, melajcüw. Aton tasaj Isaías nde macueat mandeac wüx nej leawa ümb ndrom ombas nómban a Judá.

Tarang natang nenajiüt Jotam, condom tand úüban Acaz tiül Judá

(2 Reyes 15.32—16.20; 2 Crónicas 27—28; Isaías 7.1—9.7)

Wüx landeow a Rey* Uzías tiül Judá, quiaj micual nej nenüt Jotam tangóchan marang natang nenajiüt. Tarang nop natang xeyay najneaj omeaats, tandüüb opech mipoch Teat Dios. Teat Dios tüüch nej majlüy napac. Jotam tajntsopiw wüx tiül atsojow maquiüjpüw amonita*. Ndoj tataag majneaj aaga cambaj Judá, aton tayac ipac otüeng cambaj neyey tiüt Jerusalén* atnej tarang miteat nej. Wüx tandeow a Rey Jotam lamarang natang gajponüy (16) neat, quiaj tayaciw micual nej Acaz marang natang nenajiüt.

Rey Acaz tarang nop natang lajneaj tam mimeech, nómban ngome tandüüb opech marang leaw apiüng Teat Dios. Tarang

meáwan ngo majneaj atnej arangüw natangtang monajiüt tiül Efraín. Tatüch noic nüt tambiy micual nej, ambel mayac marangüw nichech müüch nop narangüch dios. Quiaj Teat Dios tüüch majmeliw quiaj mimontsoj Siria* maquiiüb mimontsoj Efraín; tajmeliw tiül micambaj Judá membiyayej. Tajntsopiw wüx mimontsoj Siria maquiiüb Efraín. Mimontsoj Efraín taquiüjpüw mamb xeyay nipilan monaw Judá mayacüw timanchiüc tiül Efraín. Quiaj Teat Dios tüüch mamb aaga nendeac andeac nej nenüt Obed masaj nejiw matsambijchaw a nipilan monaw Judá mandilileaw mandüyiw aniüngüw nejiw, cos nipilan monaw Efraín maquiiüb monaw Judá necualaatsayej. Quiaj monaw Efraín tatsambijchaw monaw Judá. Wúxan Acaz aliün tiül arang natang nenajiüt tiül Judá, nipilan edomita tajcüyiw majawüw nejiw aton.

Quiaj a monaw Siria maquiiüb monaw Efraín tandüyiw wüx majmeliw tiül Judá, nómban tayeyiw tiüt majiürüw a cambaj Jerusalén. Condom Teat Dios tüüch mamb a Isaías, nendeac andeac nej, masaj a Rey Acaz nde membol mandüy a Siria at Efraín.

Atcüy tasaj nej Isaías:

—Teat Dios apiüng nganüy nicuajind ngome apmamongoch aaga cambaj Jerusalén. Aton apiüng alniüngüy er miow acoquiaw (65) neat aaga iüt Efraín langome apmarang cambaj. Ndoj apmajaraw alinoic, cos nop nüx apmawijquiach nop nine nench, apmüüch manüt Emanuel leaw amb apiüng wüx: Teat Dios almaquiiüb icoots. Wúxan aaga nine quiaj aliün maliw, nganaw majaw cuane najneaj cuane ngo majneaj, quiaj ajcüw monaw Asiria* apmandrooch ombasüw monaw Siria maquiiüb monaw Efraín. At aton cos nomb lamapiüng Teat Dios apmüüch miün nop jayats natang nenajiüt naw tiül micual micualüw Rey David. Aaga natang nenajiüt quiaj apmüüch majlüy monajneaj tiül Judá. Nej xeyay najneaj omeaats, apmarang palan, apndom ombas marang leaw nej andiüm, aj.

Aaga Rey Acaz ngome tayar andeac Isaías, cos ingow atün ocueaj Teat Dios mambeol nej, tamb matün ocueaj a Rey Tiglat-pileser, minatang tiül iüt Asiria, mambeol nejiw membiyayej maquiüjpüw monaw Sirio maquiiüb monaw Efraín.

Aaga minatang nenajiüt tiül Asiria tandiüm mambeol nejiw, cos tujchiw meáwan tomiün maquiiüb nembatmbeat cuajantanej leaw najlüy tiül nadam nangaj iüm. Quiaj Tiglat-pileser tajmeliw tiül Siria, tajntsopiw wüx tiül atsojow, ndoj tambiyaw aaga natang nenajiüt ocueaj Siria. Masey arangüw aag ayaj ajcüwa nipilan asirio, ngome naleaing teamambeolüw a cambaj Judá, cos ndoj tujchiw mamongochiw xeyay ngo majneaj ajcüwa nipilan monaw Judá, tamong wüx ngo majneaj leaw tüüch mamongochiw nipilan Efraín at Siria.

Ndoj aag ayaj, tamb a Rey Acaz andüy Damasco natang micambaj Siria, mandeac aweaag natang nenajiüt naw Asiria. Wúxan alquiaj tajaw noic artül*, quiaj tandiüm xeyay. Tüüch mamb masoic aaga miteaats Urías cuane naag arangüch, nguineay ajlüy aaga artül quiaj. Condom nej tajaleay marangüch noic ocueaj nej. Urías tapiüng marangüch aaga artül atnej andiüm Acaz. Condom Acaz tasaj miteaats áagan artül quiaj mambelayej wüx ichechiw nejiw meáwan nüt; nganüy aaga artül tarang Rey Salomón mbich ich majlüy, lango metam. Cos Urías ajlüyay mayaryáran leaw asaj nej Acaz. Ndójwüx aaga Acaz tapal aaga nadam nangaj iüm, ngome tüüch majmel quiaj nichech. Ndoj tarang xeyay artül ocueajiw narangüch dios meáwan tiül cambaj Jerusalén, ndoj tapajüw minüt quiaj meáwan narangüch dios. Wüx tandeow Acaz lamarang natang nenajiüt gajponüy (16) neat. Quiaj micual nej Ezequías tangóchan marang.

Isaías tandeac leaw asaj nej Teat Dios manguiaj monaw Judá maquiiüb monaw Efraín

(Isaías 9.8—12.6)

Teat Dios tasaj Isaías, aaga nendeac andeac nej, mandeac andüy wüx ombasüw monaw Efraín. Quiaj tapiüng a Isaías:

—Nipilan monaw Efraín lajneaj tam arangrangayej, nganüy Teat Dios apmüüch nejiw maxinguiaw. Masey Teat Dios lamüüch mambiy nejiw moncüy majaw nejiw, nicuajind aag ayaj ngo leaam omeajtsüw mayambüw nej. Nganüy Teat Dios apmüüch nejiw mamongochiw xeyay ngo majneaj, cos lamayacüw aaga ngo metam poch mandüjpiw leaw alndom mawaiichayej alinop. Lango mandüümüw mandüjpiw opech mipoch Teat Dios. Nganüy

Teat Dios apmüüch miün aaga natang nenajiüt imiün tiül iüt Asiria* mambiy nejiw, cos arangüw xeyay ngo majneaj quiaj. Aaga natang nenajiüt quiaj lamong wüx arang ngo majneaj; nganüy Teat Dios apmayac nej wüx mendrojchay ombas cambaj Efraín maquiiüb Judá. Nej apmendrooch ombas Samaria micambaj Efraín, aton apmembiyayej maquiiüb a Judá.

’Wüx Teat Dios ndoj mayac nej wüx mendrojchay ombas nipilan israel, apmüüch nej mamongoch ngo majneaj aton. Apiüng a nej tengual manood xeyay cambaj cos xeyay axom omeaats, ajcan napac. ¡Nechach, andeacndeácan, cos nguineay nots üech alndom masaj nop nejoc cuane netam marang! Nómban ngo ndom, cos Teat Dios apmüüch miün andeow, apmüüch nej xeyay nerraar. Quiaj monaw Efraín leaw aliün mapacüw apmayambüw Teat Dios alinomb. Nganüy acásan nipilan apmajlüy, ngo matow nej leaw tajlüy nomb.

’Nganüy icona monaw Judá nde mermbolan mendüyiün monaw Asiria cos ngome xeyay nüt langome apmarangüw wüx imbasan nicuajind. Noic nüt Teat Dios apmüüch miün nop naw tiül micual micualüw David marang natang nenajiüt. Quiaj Nangaj Espíritu ocueaj Teat Dios apmüüch nej mendüy xeyay, apmaxom omeaats. Nej apmarang wüx meáwan nipilan atnej netam marang. Meáwan cambaj wüx iüt apmajneaj ajlüyiw, quiaj langome apmajlüy nicuajind ngo majneaj, nicuajind monbiyay. Meáwan nipilan ningüy wüx iüt apmajawüw wüx Teat Dios. Apmapeayiw nipilan monaw miünquiaj apmaquiejliw micosüw teombas aaga natang nenajiüt quiaj. Quiaj Teat Dios apmaquiiüb miün alinomb meáwan nipilan Israel leawa taquiiübaranüw mambüw andüy alinoic iüt. Quiaj meáwan monaw Judá maquiiüb monaw Efraín apmajlüyiw nóiquian apmarangüw noic cambaj, ndoj meáwan apmandüjpiw Teat Dios, masajüw Dios mangüy nej, aw.

**Nop nendeac andeac Teat Dios nenüt Miqueas tamb
maquiaach monaw Judá at monaw Efraín**

(Miqueas 1—7)

Nde janwüx aaga Rey* Jotam tarang atang tiül Judá, at wüx Rey Ezequías tarang natang tiül Judá, Teat Dios tüüch Miqueas

masaj wüx mipoch nej nipilan monaw Judá at monaw Efraín. Miqueas tapiüng:

—¡Inguiayiün majneaj! Netam menguiayiün cos Teat Dios lamapiüng apmüüch icon memongochiün naél ajcan irangan xeyay ngo majneaj. Teat Dios apmandrooch ombas a Samaria, micambaj Efraín, cos lamendüjpiün narangüch dios. Apjarriüm micambajan apmajcueátan. Meáwan narangüch dios leaw andüjpiw monaw Samaria apndrom ombas tengwüy apmandaab. Átan nipilan monaw Jerusalén*, nangaj micambaj Teat Dios, lamandüjpiw wüx leaw arangüw nipilan monaw Samaria. Nganüy at nipilan monaw Jerusalén quiaj lamandüjpiw aaga narangüch dios aton. Nganüy Teat Dios apmüüch miün noic ajlüy montsoj monaw tiül alinoic iüt masap nipilan monaw Efraín maquiiüb mamb. Aton apmüüch miün alinoic ajlüy montsoj tiül iüt Judá mandrojchiw ombas a Jerusalén. Meáwan ayaj apmemongochiün cos lamerangan xeyay ngo majneaj; inejtiün cuajantanej ocueaj alinop, at iyariün miiütüw nejiw aton. Nganüy Teat Dios apmüüch icon memongochiün xeyay monteomeaats. Icona montangtang monlüy wüx nipilan ipiüangan ijawan cuane najneaj netam merangan, cos ngo mind merangan leawa najneaj. Naleaing xeyay apac imeajtsan wüx irangan cuajantanej ngo majneaj. Nganüy masey metüniün ocueaj Teat Dios nej langome apmarang leaw apmesajan, ajowiw.

Aton tandec a Miqueas masaj ajcüwa nipilan monwaiich monpiüng andeacüw andeac Teat Dios, cos aaga meáwan andeacüw quiaj ngo maleaing, andeacndeacüwan. Tasaj nejiw ngome apmambeol nejiw Teat Dios, ngome apmasoiquiw nicuajind cuane netam masajüw nipilan.

Aton tasaj nejiw, Teat Dios apmandrooch ombas a cambaj Jerusalén at minangaj iüm nej, cos ajcüwa monajiüt ngo marangüw leaw netam marangüw wüx majlüy moncüy. Leaw arangüw, ayaríwan leaw apmandeac jan apmüüch nejiw tomiün. Aton cos ajlüy nipilan awajchaw apiüngüw andeacüw andeac Teat Dios. Naleaing monsüet nejiw cos atüniw tomiün wüx asüetiw. Tasaj nejiw lango ndom mawüw wüx masey mapiüngüw Teat Dios almaquiiüb nejiw.

Aton tasaj nejiw a Miqueas nguineay apmajlüy a najneajay nüt wüx Teat Dios apmacueat müüch nejiw mamongochiw ngo majneaj. Tasaj nejiw:

—Alinoic nüt aaga tiüc niüng ajlüy minangaj iüm Teat Dios apmajlüy xeyay nembeat tiüc wüx iüt. Apmapeayiw nipilan monaw tiül meáwan nguiajantanej cambaj wüx aaga iüt cam mequiaachayej wüx aaga poch leaw andiüm Teat Dios marangüch. Tiül aaga nüt quiaj langome apmajlüy monbiyay, meáwan cambaj apmajlüyiw najneájan. Quiaj Teat Dios apmüüch mandilileaw meáwan nipilan israel monlüy nguiajantanej tiül palpálwüx cambaj mandüyiw tiül miiütüw nejiw alinomb. Nganüy tiül aaga nüt cam mimontsoj alinoic cambaj tengual ermbyayon mequiüjpan. Ndoj alinoic nüt icona apmeajndiün mecüliün tiül iüt Caldea* masey ngo mendüüman. Ndoj aag ayaj icona apmendüyiün wüx irangan noic nadam cambaj, xeyay netam ajlüy. Tiül noic nine cambaj Belén, tiül iüt niüng acüliw micual micualüw Judá, apwijquiam nop nine nench, nej apmarang natang nenajiüt tiül meáwan cambaj Israel, ajowiw.

Ndoj tandüy wüx masaj nejiw a Miqueas:

—Teat Dios apiüng icona ngo mendüjpiün opech andeac nej. Nej andiüm majaw meyamban imeajtsan nguineay nej tawün icon tiül iüt Egipto, ndoj tüüch icon meyariün aaga iüt Canaán* cam. Teat Dios lango mind majaw membiyan nimal meajchiün nej; aton nómban ngo mandiüm majaw membiyan micualan meajchiün atnej tarangüw altiül mäjchiw narangüch dios. Leawa nej andiüm majaw merangan, aag ayaj netam merangan atowtow wüx ajlüy moncüy, netam merangan wüx monajneaj. At netam mendüjpiün atnej lajlüy leawa lamayac Teat Dios, nde merangrangayon wüx nicuajind. Nganüy icona leawa irangan wüx aleaic inüjpiün iyariün noic namix nine ipeaxayon, aton aaga neech nej maüm lajneaj tamb tejeje. Nganüy icona monjiür, ngo merangan najneaj wüx ombas alinop, leawa naleaing, iriümban wüx mejiüran meáwan leaw indiüman. ¡Meawarónan monwaiich icon! Nganüy Teat Dios apmüüch icon memongochiün ngo majneaj. Cos lamerangan atnej arang Rey Acab tiül Efraín, nganüy naleaing apmemongochiün xeyay ngo majneaj. Teat Dios apmüüch majntsopiw tiül montsoj ajcüwa moncüy majaw icon

wüx apmetsojon mequiüjpan, mäjchiw icon memongochiün xeyay ngo majneaj ajcan irangan xeyay ngo majneaj quiaj. Ndójuwüx apmüüch mamongochiw ngo majneaj ajcüwa moncüy majaw icon aton. Tiül aaga nüt quiaj Judá apmandüy wüx alinomb marang nadam cambaj. Ndoj apmapeayiw nipilan imiünüw palpálwüx cambaj macüliw ningüy, ajowiw.

Ndoj Miqueas tasaj Teat Dios:

—Ijiür micambaj Teat, atnej arang nop nejiür sap ajiür misap nej. Iich xicon majneaj sajlüyiün ningüy tiül xecambajan, Teat. Aton irang xeyay cuajantanej najneaj wüx xicon; cos atquiaj aldom majawüw nipilan monaw alinoic cambaj, ndoj apmandüjpiw ic aton, cos ique ngo mat ic narangüch dios. At iwün wüx imeaats Teat, meáwan ngo majneaj leaw tarangan. Sayaag Teat, apmerang leaw tendead mesaj xexejchiün Abraham maquiiüb Jacob, apmeach xicon najlüyiün najneaj alinomb, aw.

Nipilan asirio tandrojchiw ombas a Efraín

(2 Reyes 14.26-29; 15.8-31; 17)

Rey* Jeroboam II, aaga natang nenajiüt tiül Efraín, tiül mineat nej tarang xeyay, at tandiüram. Cos Teat Dios tambeol nej xeyay majntsopiw wüx leawa tatsojow maquiüjpüw; condom xeyay tajneaj, tadam aaga cambaj. Tarang natang nenajiüt tiül Efraín ic miow anoic (41) neat. Wüx tandeow quiaj tangóchan micual nej Zacarías marang natang nenajiüt.

Zacarías tarang nop natang nenajiüt lango mat mimeech, atanej leawa altiül lamongoj arangüw monajiüt tiül Efraín. Nganüy ajüüran anaíw caaw tatow arang natang nenajiüt, quiaj nop naxey nenüt Salum tambiy nej. Ndoj quiaj tarang natang nenajiüt a Salum. Atanquiaj Teat Dios tarang leaw tasaj a Jehú, cos tapiüng piquiw micual micualüw nejiw apmarangüw natang monajiüt tiül Efraín.

Salum tarang natang nenajiüt áagan noic caaw cos nop naxey nenüt Manahem tambiy nej, ndoj nej tangoch marang natang nenajiüt.

Manahem tarang natang nenajiüt tiül Efraín gajpowüw (10) neat. Aton lajneaj tam mimeech. Aaga natang nenajiüt naw tiül iüt Asiria tajmeliw tiül iüt Efraín, quiaj Manahem tapiüng

mangüy aaga natang nenajiüt najlüy tiül Asiria*, ngana mambiy nejiw. Wüx Manahem tandeow, quiaj micual nej nenüt Pekaía tangóchan marang natang nenajiüt.

Átan a Pekaía aton lango mat mimeech. Ndoj arang natang nenajiüt iümb neat quiaj nop natsoj nenüt Peka tawitich noic moncüy, tambiy a Pekaía, quiaj tangóchan marang natang nenajiüt. Meáwan natangtang monajiüt tiül Efraín janwüx Zacarías ndójuwüx Peka tamelichaw marangüw natang nenajiüt nde wüx Uzías lajmel arang natang nenajiüt tiül Judá.

Átan a Peka aton lajneaj tam mimeech. Wúxan altiül arang natang nenajiüt, quiaj aaga Rey Tiglat-pileser, natang nenajiüt tiül Asiria, tajmeliw tiül Efraín, tasapüw acas nine micambaj nej, taquiiüb meáwan nipilan moncül quiaj macüliw tiül Asiria. Wüx Peka lamarang natang nenajiüt nimiow (20) neat, nop naxey nenüt Oseas tayambyamb moncüy, tambiy a Peka ndoj tangóchan marang natang nenajiüt. Wüx tamelich mineat nej, quiaj Rey Acaz lamarang natang nenajiüt tiül Judá.

Oseas tarang natang nenajiüt ojquiyej (9) neat, aton lajneaj tam mimeech, naleaing napateay tam quiriw, ngo matnej altiül leaw landoj arangüw natang nenajiüt. Wúxan aliün tiül arang natang nenajiüt, aaga Rey Salmanasar, naw tiül Asiria, tajmeliw tiül Efraín; quiaj Oseas tangüy nej. Cos Oseas tandiüm macueat mangüy teombas cambaj Asiria, áag tüüch mamb masoic aaga natang nenajiüt nacül tiül Egipto mambeol nej. Ndoj tacueat mangüy aaga cambaj Asiria. Wüx Rey Salmanasar tanguiaj, quiaj tayac tiül manchiüc a Oseas ndoj tayeyiw tiüt aaga cambaj Samaria micambaj Efraín, cos atquiaj ngo ndom mawaran. Tatüüch aro mb neat majiürüw, quiaj Asiria tayar aaga cambaj Samaria, taquiiüb mamb meáwan nipilan andüy tiül Asiria, tumb mayac nejiw tiül namix nine micambaj nej. Atánan quiaj ndrot ombas aaga iüt Efraín. Oseas úmbwüx arang natang nenajiüt tiül Efraín.

Teat Dios tüüch mamongochiw ayaj nipilan Efraín cos ngo mandüjpiw opech andeac nej. Nejiw tandüjpiw narangüch dios, tarangüw artül ambiyaw wüx nimal mayacüw nichech müjchiw narangüch dios. Tarangüw meáwan ngo majneaj atnej leaw tarangüw a nipilan cananeo wüx tawün nejiw quiaj Teat Dios

müüch a nipilan israel. Masey tündiw mondeac andeac Teat Dios masaj nejiw macueatiw arangüw ngo majneaj, mandüyw wüx mayambüw Teat Dios, nejiw ngome tacueatiw arangüw ngo majneaj. Leawa tarangüw ngo mandüümüw manguiayiw andeacüw nejiw. Tapots maponchiw a oro marang ijpüw nine toro marang midiosüw nejiw. Altiül tambiyaw micualüw nejiw mambeliw müjchiw aaga narangüch dios. Aton tayambüw monsüet. Meáwan ajcüw leaw arangüw quiaj ngo majneaj, áag tajcüw majaw nejiw Teat Dios, tüüch nejiw mamongochiw xeyay ngo majneaj. Tacül áagan cambaj Judá, átan nejiw aton ngo marangüw meáwan leaw tapiüng Teat Dios.

Quiaj aaga natang nenajiüt naw tiül iüt Asiria taquiiüb miün nipilan monaw tiül alinoic iüt mandüyw tiül cambaj Efraín ingow acüliw quiaj micual iüt. Ajcüwa nipilan quiaj andüjpiw narangüch dios leaw aquiüjpüw miün imiün tiül micambajüw nejiw. Nganüy nejiw tandüümüw mandüjpiw Midios Efraín aton. Quiaj aaga natang nenajiüt naw tiül Asiria tüüch nejiw nop miteaats maquiaach nejiw nguineay mayacüw nimal müjchiw Teat Dios, aaga naleaing Dios almapac.

Nganüy cos ajcüwa nipilan quiaj ayambüw Teat Dios at andüjpiw narangüch dios, áag ngome teamarangüw leaw apiüng nejay Teat Dios.

Rey Ezequías arang najneaj tiül Judá

(2 Reyes 18—20; 2 Crónicas 29—32; Isaías 36—39)

Wüx Ezequías micual Rey* Acaz tarang natang nenajiüt tiül Judá xeyay tajneaj omeaats, tandüüb opech andeac Teat Dios. Tajarrich xeyay artül* leawa ajcüwa nipilan monaw tiül Judá tarangüw mayacayej wüx ichechiw nejiw, müjchiw narangüch dios. Tíülan aaga neat wúxan tajmel arang natang nenajiüt tapots masaj meáwan nipilan tiül micambaj nej nguineay alndom mayambüw mandüjpiw Teat Dios. Cos meáwan leawa landoj arangüw natang nenajiüt xeyay ngo majneaj tarangüw. Áag tataag majneaj apal nadam nangaj iüm, ndoj tapaj macanchich meáwan miteaats at levita aton*, tasaj marangüw meáwan najiüt tiül nangaj iüm atnej netam marangüch. Cos Teat Dios lamüüch mamongoch xeyay ngo majneaj aaga cambaj Judá

cos ngo marangüw meáwan atnej apiüng Teat Dios. Ndoj quiaj a nipilan levita tarangüw aaga leawa lajlüy lamüjndiw, cos atquiaj apmajüiquichaw ajlüyiw nerixix teombas Teat Dios. Aton tawüniw meáwan leawa ngome ocueaj nangaj iüm, ndoj tatajciw majneaj quiaj atnej Teat Dios lamapiüng netam majlüy. Tarangüw xeyay najiüt wüx cos Acaz tümb mambiülüüch mayac ngo matnej netam. Wüx ndot marangüw a najiüt, quiaj a Ezequías tasaj ajcüwa miteaats mambiyaw nimal mayacüw palan ajmel nichech, aton mayacüw nichech wüx nisoet. Ndoj tüüch marangüw najiüt ajcüwa nipilan levita atnej tarang Rey David. Atquiaj tajmeleran alinomb tiül nangaj iüm, marangüch leaw andiüm Teat Dios.

Ndoj Ezequías tapaj meáwan nipilan monaw Judá at monaw tiül cambaj Efraín mambüw marangüw aaga nangox nüt nasoic Pascua.* Aaga nangox nüt tarangüw quiaj, aag ayaj xeyay nadam nangox nüt leawa tarangüw. Meáwan nipilan monaw Judá tapeayiw. Ajcüw monaw Efraín acásan tapeayiw, nganüy altegüy nipilan ngo mambüw, atsojayéjan aaga nangox nüt quiaj. Tiül aaga nangox nüt quiaj meáwan nipilan leawa tapeayiw tambüw majarrichaw meáwan artül najlüy tiül Jerusalén* niüng ambiyaw nimal müjchiw narangüch dios. Áagan najlüy tiül mipüjchiün nangaj iüm mbich ngo majarrichaw. Aton taloxiw tiül lam meáwan artül niüng ambeliw pom müjchiw narangüch dios, cos Teat Dios lamapiüng néjan quiaj netam mandüübaran, at tfülan minangaj iüm nej, ngome nguiajantanej. Masey altiül ajcüwa nipilan quiaj nganaw merixix ajlüyiw teombas Teat Dios, nganüy Ezequías tasaj Teat Dios mawün wüx omeaats nej, cos nejiw andiümüw mandüjpiw nej. Atquiaj tarang Teat Dios. Wüx ndot aaga nangox nüt quiaj, nipilan tambüw andüyiw tiül meáwan micambaj Judá mandrojchiw ombas meáwan artül leawa taxomüw quiaj. Atanquiaj tarangüw tiül acas cambaj ocueaj Efraín. Ndoj meáwan nognop tajtsoriw andüyiw aniüngüw nejiw alinomb. Nganüy aaga Rey Ezequías tanaám ayac nichech tiül nangaj iüm, atnej Teat Dios lamapiüng marangüch. Quiaj tündiw minajiütüw ajcüwa nipilan levita, átan miteaats. Quiaj Teat Dios xeyay tapac omeaats majaw leaw tarang aaga natang nenajiüt, áag tüüch majneaj ajlüy.

Wúxan Ezequías aliün tiül arang natang nenajiüt tiül Judá, aaga natang nenajiüt nacül tiül Asiria* nenüt Salmanasar tandrooch ombas aaga cambaj Samaria tiül Efraín, taquiiüb mamb meáwan nipilan moncül quiaj. Ajfúran gajpowüw (10) neat tatow andeow a Salmanasar, quiaj alinop natang nenajiüt tiül iüt Asiria nenüt Senaquerib tajmel tiül iüt Judá, tümb mambich masap meáwan cambaj tiül Judá. Áagan Jerusalén mbich ngo marang wüx nicuajind, cos Ezequías tangüy aaga natang nenajiüt naw tiül Asiria nde marang nej wüx ombasüw nicuajind. Tawün müüch meáwan mitomiün nej, at tüüch meáwan najmiüc tomiün najmel andüy wüx nangaj iüm. At aton tawün aaga oro najmel wüx apal nangaj iüm ndom mapalüch mangüy. Masey tarang aag ayaj Rey Senaquerib ngome tajneaj omeaats, tüüch mamb acas mimonajiüt nej masajüw a Ezequías:

—Ique nómban ngo ndom mejntsopiün wüx sitiül mind itsojon mequiüjpan xicon. Sitiül mesajan nipilan monaw Egipto* mambeol icon ngome naleaing apmambeolüw. Átan midiosan langome apmambeol icon cos laümb mendrooch ombas miartül nej, ajow.

Ndoj ajcüwa mimonajiüt Rey Senaquerib tapots apajüw masajüw a nipilan monaw Jerusalén, tapiüngüw:

—¡Nde meyarüin andeac Rey Ezequías! Nej teamasaj icon meyacan imeajtsan wüx Midiosan, nganüy Midiosan ngo ndom mawün icon tiül xiwixan cos xicona lananojtiün xeyay cambaj, naleaing midiosüw nejiw ngome tambeol nejiw. Nganüy icona leaw netam merangan, aag ayaj netam merangan leaw sanapiüangan mbich apmejlüyiün najneaj leawa iquiürajpan meamban indüyiün alinoic iüt, awüw.

Nejinguind ngome tangoch andeacüw nejiw cos Ezequías lamasaj nejiw nde mendeacüw. Quiaj Ezequías tamb andüy tiül nadam nangaj iüm, ndoj tüüch mamb majpaj Isaías aaga nendeac andeac Teat Dios. Isaías tasaj nej, aaga Rey Senaquerib apmanguaiy atnej tengual ajlüy alngün naél tiül micambaj nej. Quiaj apmandilil andüy aniüng nej, quiájan apmandeow, ajow. Ngome xeyay nüt tajtsoriw alinomb ajcüwa minipilan Rey Senaquerib.

Acásan nüt Senaquerib tandüy wüx müüch mamb nipilan andüy Jerusalén. Ajcüwa nipilan quiaj ajoyiw mamb noic nawiig. Aaga nawiig quiaj apiüng tiül atanej tapiüngüw mimonajiüt Rey Senaquerib. Wüx ndoj mateow aaga nawiig a Ezequías, tamb andüy tiül nangaj iüm matün ocueaj Teat Dios mawün wüx cambaj Judá teowixaw monaw tiül Asiria, cos atquiaj apmajawüw meáwan nipilan wüx iüt naleaing nej Teat Dios almapac. Isaías tüüch mamb alinomb masoic a Ezequías naleaing Teat Dios apmambeol nej cos ajcüwa mimontsoj nipilan Asirio ngome apmajmeliw tiül Jerusalén. Tfülan aaga ongwiiüts quiaj Teat Dios tüüch mamb nop miángel* nej mambiy mimontsoj nipilan Asirio. Ndójan aag ayaj Senaquerib tandilil andüy Nínive micambaj nej. Wüx álan quiaj ijpüw micual nej tambiyaw nej. Nganüy alinop micual nej nenüt Esarhadón tangóchan marang natang nenajiüt tiül iüt Asiria. Atánan quiaj tajlüy leaw Teat Dios lamüüch manguiay Ezequías asaj nej Isaías.

Ngo majiür acas nüt Rey Ezequías xeyay tiün andeow, taxom nej noic necoy. Quiaj Teat Dios tasaj Isaías mamb masaj Ezequías apmandeow. Quiaj Ezequías tatün ocueaj Teat Dios mambeol nej, tasaj leam omeaats nej tarang xeyay najneaj tatow ajlüy. Teat Dios tasaj Isaías mandilil mamb masaj Ezequías naleaing Teat Dios lamanguiay andeac nej, apmüüch mapac algajpocoic (15) neat. Quiaj Ezequías xeyay tapac omeaats, tarang noic soen najiüngaran nde apac omeaats.

Wüx Merodac-baladan tarang natang nenajiüt tiül iüt Caldea* tanguiy tiün andeow a Rey Ezequías. Quiaj tüüch mamb acas mimonajiüt nej mäjchiw a Ezequías aleaic najneaj, üjchíwan. Wüxan nganaw mandilileaw ajcüwa monajiüt quiaj, Ezequías tüüch nejiw majawüw meáwan mitomiün nej. Ndoj quiaj Isaías tasaj nej noic nüt mimontsoj nipilan caldeo apmajoyiw mamb meáwan mitomiün nej andüy Babilonia micambaj Caldea. Aton tasoic aljane tiül micual nej apmarang minajiüt aaga natang tiül Caldea. Ezequías ngome tayac wüx omeaats aag ayaj, cos nej apiüng sitiül apmajneájan ajlüyiw wüxan nej aliün mapac, ngo metam nej leaw apmamongochiw leaw aliücuw miün. Ndoj Ezequías tandeow wüx landoj lamarang natang nenajiüt nimiow

ojquiyej (29) neat. Quiaj tangóchan micual nej Manasés marang natang nenajiüt.

Manasés, Amón, Josías arangüw natang monajiüt tiül Judá

(2 Reyes 21.1—23.30; 2 Crónicas 33—35; Jeremías 1—6)

Manasés micual Rey* Ezequías tarang natang nenajiüt tiül Judá, tarang xeyay ngo majneaj. Tandüy wüx mawitich alinomb meáwan miartül* narangüch dios leawa miteat nej tumb mandrooch ombas. Ndoj tandüy wüx mayamb meáwan narangüch dios leawa ajcüwa nipilan nomb tacüliw tiül Canaán* tandüjpiw. Aton tarang miartül narangüch dios tiül nadam nangaj iüm najlüy tiül Jerusalén*. At tambel micual nej marang nichech müüch nop narangüch dios. Aton tamb majaw monsüet, monwüney, at tamb majaw monsümüy mondeac aweaag mondeow. Cos tüüch mandüjpiw wüx ajcüwa nipilan monaw Judá marangüw meáwan ayaj, quiaj Teat Dios xeyay tajcüy majaw nej.

Cos Manasés xeyay ngo majneaj teamarang, áag Teat Dios tüüch majlüy acas mondeac andeac nej maquiajchiw nipilan monaw Judá. Nejiw a mondeac andeac Teat Dios quiaj atcüy tapiüngüw:

—Leawa Manasés teamarang quiaj, aag ayaj xeyay ngo majneaj ngome atnej tarangüw nipilan amorreo* moncül tiül iüt cam nde tanomb. Aton tengual mayac wüx nipilan mandüjpiw mayambüw narangüch dios. Quiaj tajlüy atnej Teat Dios lamapiüng: “Sanüüch majlüy ngo majneaj tiül aaga cambaj cam, at tiül nangaj xecambaj Jerusalén. Sanüüch majntsopiw wüx moncüy majaw nejiw wüx apmatsojow, ndoj apmandrojchiw ombas a Jerusalén. Cos ajcüwa nipilan monaw Judá palüy ngo majneaj arangüw, lamüjchiw xic najcüy, nde tanomb wüx awüw tiül Egipto*. Nganüy mbich Manasés lamong wüx ngo majneaj lamarang. Nganüy sanüüch mamongoch xeyay ngo majneaj”, ajjowi.

Cos nejingüind ngome tayar andeacüw mondeac andeac Teat Dios, quiaj Teat Dios tüüch ndeaam a Manasés masap nej monajiüt ocueaj cambaj Asirio* maquiüjpüw nej mamb andüy tiül alinoic cambaj niüng tamongoch xeyay ngo majneaj.

Wúxan alquijaj tatün ocueaj Teat Dios, tapiüng naleaing xeyay ngo majneaj omeaats cos lamajaw naleaing xeyay ngo majneaj tarang. Teat Dios tanguiyaj nej andeac, quijaj tüüch nej mandilil alinomb andüy tiül Jerusalén marang natang nenajiüt alinomb. Atquijaj a Manasés tajaw naleaing Teat Dios aag ayaj almapac. Wüx tandilil andüy Jerusalén tümb mandrooch ombas meáwan artül ocueajiw narangüch dios leawa nej tarang, ndoj tawün miartül narangüch dios leawa tayac tiül minangaj iüm Teat Dios. Tambiy nimal mayac marang nichech müüch Teat Dios. Cas tasaj nipilan monaw Judá mayambüw mandüjpiw áagan Teat Dios leawa naleaing Teat Dios. Aton tataagtaag majneaj aaga muro* neyey tiüt cambaj Jerusalén, at tüüch mamb montsoj andüy tiül meáwan nadamdand cambaj monjiür muro tiül iüt Judá macülüw quijaj. Manasés tarang natang nenajiüt ic miow gajpocoic (55) neat, ndoj tandeow. Quijaj tangoch micual nej nenüt Amón marang natang nenajiüt.

Aaga Amón tarang natang nenajiüt tiül Judá áagan iümb neat, tarang xeyay ngo majneaj. Cos tandüüb aaga narangüch dios leaw miteat nej tandüüb wüx nganaw ndeaam maquiüjpiw nej mamb andüy tiül alinoic cambaj. Wüx tajawüw aag ayaj mimonbeol nej, nguineay xeyay ngo majneaj teamarang atnej leaw tarang miteat nej, quijaj tajcüyiw majawüw nej; ndójwüx tambiyaw nej. Wüx tajawüw aag ayaj micual iüt Judá quijaj tambiyaw ajcüw monbiy quijaj aton, condom quijaj tayacüw a Josías micual Amón marang natang nenajiüt.

Wüx tajmel aaga Josías quijaj marang natang nenajiüt aliün mapateay. Nej tarang leaw niüng alndom, tequijajchay wüx aaga poch leaw Teat Dios tayac, tatüch marang nop najneaj natang nenajiüt tiül aaga iüt quijaj. Tandrooch ombas meáwan miartül narangüch dios tiül Jerusalén, tiül Judá, at miün tiül Efraín. Aton tambiy meáwan miteaats leaw üjchiw nichech ajcüwa narangüch dios. Condom nej, aaga Josías quijaj, tapiüng matajücüh majneaj aaga nadam nangaj iüm niüng ajtan ocueaj Teat Dios. Tüüch mamb mimonbeol nej, ajoyiw mamb tomiün müjchiw a Hilcías minatang miteaats, cos naag aaga tomiün quijaj apmatajücüh majneaj nangaj iüm. Wüx tengual ajlüy najiüt wüx aaga nangaj iüm quijaj, Hilcías taxom noic nemiül nawiiig niüng almajlüy

poch leaw Teat Dios tayac marangüch. Najénan tüüch mamb andüy teombas aaga Rey Josías. Wüx aaga Rey Josías tanguiyay nguineay andeac tiül aaga nawiig, quiaj xeyay tamix omeaats, tüüch mamb mimonbeol nej matüniw manguiayiw cuane apmarang Teat Dios wüx Judá. Josías tajaw ajcüw nipilan tiül iüt Judá, átan tiül Efraín xeyay ngo majneaj tenguijal mamongochiw, cos nejiw ngo marangüw atnej apiüing Teat Dios. Atquiaj landoj lamapiüing tiül aaga nawiig quiaj. Ajcüwa mimonbeol Rey Josías quiaj tambüw matüniw manguiayiw nop najtaj nenüt Hulda cuane apiüing tiül aaga nawiig quiaj, cos aaga najtaj quiaj nop nendeac andeac Teat Dios. Aaga najtaj tapiüing nguineay apiüing Teat Dios:

—Xique sanüüch mamongochiw xeyay ngo majneaj ajcüwa nipilan cam, cos nejiw ngo mandüjpiw leawa sandeac, naleaing andüjpiw narangüch dios. Nganüy áagan Josías teamandüüb opech xepoch, at ateel olaag manguiay leawa sandeac. Nej lamajaw meáwan ngo majneaj leawa nipilan tenguijal marangüw tiül Judá. Nganüy áag ngo narang wüx nicuajind ngo majneaj wúxan nej aliün mapac. Wüx Josías lango majlüy, quiaj sanarang, aw Teat Dios.

Condom quiaj ajcüwa monbeol ocueaj Josías tandilileaw tiüt, tambüw masajüw nej cuane apiüing Teat Dios, leaw tapiüing a najtaj nenüt Hulda.

Quiaj aaga Rey Josías tasojnong meáwan nipilan tiül aaga nadam nangaj iüm ocueaj Teat Dios, cas tapots mateow napac meáwan poch leawa Teat Dios tayac manguiayiw. At tayac mipoch nej apmarang meáwan leaw apiüing tiül aaga nawiig quiaj nde apac omeaats; atanquiaj tapiüingüw meáwan nipilan aton. Wüx landoj aag ayaj, quiaj aaga Rey Josías tapiüing mandrojchich ombas meáwan narangüch dios. Meáwan nüt wúxan aaga Rey Josías almapac, ajcüwa nipilan quiaj tayacüw ichechiw nejiw müjchiw áagan Teat Dios. Wüx amatüch gajpopeac (18) neat tatow arang natang nenajiüt a Josías, quiaj tarangüch aaga nangox nüt nenüt pascua*.

Masey atquiaj tenguijal ajlüy, Teat Dios aliün majcüy majaw ajcüwa nipilan tiül Judá, cos Manasés xeyay ngo majneaj tarang; quiaj tapiüing apmandrooch ombas a Judá atnej tarang wüx

Efraín. Tiül aaga nüt wüx Josías arang natang nenajiüt, Teat Dios tayac nop naxey nendeac andeac nej nenüt Jeremías masaj wüx nipilan tiül Judá. Atcüy tapiüng:

—Micual iüt Judá, apiüng Teat Dios icona ngo meyariün leawa nej lamasaj icon, cos lamerangan xeyay ngo majneaj. Lamendüjpiün narangüch dios leaw icona terangan. Nomb mixejchiün tayambüw áagan Teat Dios almapac wüx tacüliw tiwajchiüc ndoj ajawanüw tiül iüt Egipto. Tiül aaga nüt quiaj Teat Dios tüüch mamongoch ngo majneaj jane ajcüy majaw nipilan israel; nganüy nejiw ngo majüic cua wüx tacueatiw mayambüw Teat Dios, cos nej neech nejiw aaga najneaj iüt cam. Ngome áagan, cos at ajcüwa mondeac andeac Teat Dios at miteaats tacueatiw mandüjpiw Teat Dios. Nganüy meáwan icona teamendüjpiün narangüch dios leaw ngo ndom mambeol icon nicuajind. Icona ijlüyiün atnej nop nipilan ngo mind anganeow nirijrij yow tengual pacaw, teacuiür; apmanganeow leaw ndorrop yow canchünan tiül piedra; quiaj aaga les ndot pacaw yow quiaj ndroj miün ombas. Icona lamemongochiün noic ijquiw naelex, cos ngo meyacan imeajtsan wüx Teat Dios. Nganüy jondot mejawan iliün tiül naél, mbich malüy ipiüangan mawün icon tiül Teat Dios. Nej lamüüch ndrom ombas aaga cambaj Efraín; masey majawüw aag ayaj monaw tiül cambaj Judá ngo mbayamoj, ngo macueatiw arangüw ngo majneaj. Ngo leam omeajtsüw aag miün Teat Dios netam mayambüw. Jondot ajcüwa nipilan monaw tiül Efraín quiaj, mayajcüw nganüy xeyay ngo majneaj tarangüw, nganüy mandüjpiw aag miün Teat Dios; nej Teat Dios apmawün wüx omeaats leaw ngo majneaj tarangüw, at apmaquiiüb nejiw miün andüy ningüy tiül Jerusalén. Najneaj icona, cambaj Judá, nganüy imelichan alinomb meyamban Teat Dios, tengwüy nej apmüüch miün noic ajlüy montsoj monaw calüy apmandrooch ombas aaga cambaj cam, xeyay ngo majneaj apmengochiün. Cos nganüy ajüic nejinguind ngo marang palan, nejinguind ngo mayamb mandüüb leaw naleaing, at nejinguind ngo majaw ngün ngo maleaing. Wüx aag ayaj Teat Dios ngo ndom majiür monajneaj, ngo ndom mawün wüx omeaats leaw arang cambaj Judá; leaw apmarang

aag ayaj apmüüch maquiiübaranüw mamb andüy alinoic iüt, apmaquiiüb nejiw mamb leaw apmatsojow maquiüjpüw, aw.

Wüx lamajiür nimiow gajpanoic (31) neat tatow arang natang nenajiüt a Rey Josías; quiaj Neco aaga minatang ocueaj cambaj Egipto tamongoj quiaj niüng ajlüy cambaj Judá almaquiiüb mimontsoj nej, andüyw mambeolüw aaga natang nenajiüt ocueaj cambaj Asiria tiül noic montsoj. Wüx tajaw nejiw a Rey Josías, quiaj tawüw tambüw matsojow maquiüjpüw. Masey Neco ngo mandüüm majlüy montsoj, nganüy Josías tapac wüx majlüy. Quiaj tandeow aaga Josías, ambiy nej aaga natang nenajiüt naw Egipto. Quiaj ajcüwa nipilan Judá tayacüw marang natang nenajiüt aaga Joacaz micual Josías. Aton Jeremías tarang acas poch ayac misoen andeac wüx Rey Josías ngana ndrom omeaatsaran wüx nej.

Nahúm andeac wüx nguineay aliüc miün apmamongochiw nipilan tiül Nínive

(Nahúm 1—3)

Tiül aaga nüt wüx nipilan monaw tiül Asiria* tandrojchiw ombas a cambaj Efraín, aton wüx a Rey* Josías tajlüy wüx cambaj Judá, Teat Dios tüüch mamb nop nendeac andeac nej nenüt Nahúm masaj wüx nipilan tiül Nínive minatang cambaj ocueaj Asiria nguineay aliüc miün apmamongochiw. Nahúm tasaj nejiw atcüy:

—Jehová nop nej Dios leaw alndom marang meáwan leaw nipilan ngo ndom marang; aton ngo majneaj majaw wüx ngo marangüch leaw apiüng. Wüx nej majcüy nejinguind ngo ndom maw wüx. Nej ambeol leaw nipilan ayamb nej, nganüy ajcüwa nipilan leaw ngo mind majawüw nej mbich androoch ombasüw. Icona nganüy ijcüyiün mejawan nej, áag apmandrooch imbasan; nganüy ajcüwa israelita apmambeol xeyay cos minipilan nej. Masey namong nüt tüüch icon merangan leaw tendiüman wüx ombasüw nejiw mamongochiw naél; nganüy leaw atoyaj merangan wüx ombasüw nejiw. Cos Teat Dios apmüüch miün noic ajlüy nipilan leaw ngo mind mejawan, apmetsojon mequiüjpan, nejiw apmajntsopiw. Quiaj apmaquiüjpüw icon mamb andüy tiül miütüw nejiw, apmejlüyiün quiaj atnej

najonüw mos. Ndoj jane apmanguiy aag ayaj, xeyay apmapac omeaats, cos icona ngo mendiüman nejingüind, aw.

Sofonías apiüng wüx nguineay aliüc miün apmajlüy tiül Judá

(Sofonías 1—3)

Wüx aaga nüt aliün marang natang aaga Rey* Josías tiül iüt Judá, Teat Dios tasaj nop nendeac andeac nej nenüt Sofonías, masaj nipilan nguineay aliüc miün apmajlüy tiül aaga cambaj Judá quiaj. Sofonías atcüy tapiüng:

—Teat Dios lamapiüng apmandrooch ombas jane apmayamb narangüch dios, cos atquiaj mbich apmacueatiw nómban. Icona monjiür najiüt tiül Judá, Teat Dios apmüüch memongochiün xeyay ngo majneaj noic miün mequiüjpan monüjpeay, aton mongün, at meáwan leaw arangüw ngo majneaj wüx ombas nipilan. Teat Dios ajcüy majaw meáwan icon, at icona xan monjiür najiüt, aton icona mondeac andeac Teat Dios, at miün nejiw miteaats aton; cos meáwan icona ngo mat tengüial merangan, ngo meajchiün ilajcan menguiayüün leaw Teat Dios tengüial masaj icon. Teat Dios ngome apmawün icon wüx apmetsojon mequiüjpan leaw ajcüyiw majawüw icon. Wüx aag ayaj apmendeowan tegüyeron, nganüy leaw apmawüw wüx ngo mandeowüw tiül aaga montsoj quiaj, apmaquiiübaranüw mamb andüy alinoic iüt. Nganüy lajneaj memelichan merangan leaw Teat Dios andiüm; cos wüx apmerangan atquiaj, quiaj lango memongochiün xeyay ngo majneaj wüx aaga nüt apndrom ombas cambaj Judá. Wüx icona landoj memongochiün aag ayaj, quiaj Teat Dios apmandrooch ombas acas ajcüwa cambaj leaw tambiyaw icon; condom aag ayaj, quiaj apmaquiiüb miün ajcüwa nipilan israelita leaw aliün mapacüw. Ngome áagan ayaj, at apmüüch icon miiütüw nejiw ajcüwa nipilan leaw tambiyaw icon, cos minipilan nej icon. Tiül aaga nüt quiaj ajcüwa nipilan tiül Israel najneaj apmacüliw, ngome apmajiürüw naél, cos at nejiw ngome apmarangüw ngo majneaj. Apmayacüw wüx omeajtsüw leaw andiüm Teat Dios; áag apmapac omeajtsüw xeyay cos Teat Dios apmambeol nejiw alinomb, aw.

Habacuc asaj nipilan tiül Judá nguineay aliüc miün apmajlüy

(Habacuc 1—3)

Wüx lalip a nüt arang nadam cambaj a Judá, Teat Dios tayac nop nendeac andeac nej nenüt Habacuc. Habacuc tasaj nejiw atcüy:

—Tandeacas tasajas Teat Dios, tatüniüs nanguiay neol nganaw müüch mamongoch ngo majneaj a nipilan tiül Judá cos nejiw lamarangüw xeyay ngo majneaj. Cos naleaing meáwan icona ngo mendüjpiün leaw apiüng Teat Dios; aton ngo merangan atnej netam wüx nipilan atüchiw mal mes niüng apmajüic jane nejiür nisoet jane ngwüy, cos ajawanüw wüx leaw a nemeech nipilan. Teat Dios tasaj xic atcüy: “Ajcüw nipilan caldeo* sanüjchiw mandrojchiw ombas a cambaj Judá. Cos ajcüwa nipilan quiaj napacpacüw, nemejchiw aton, ngo maél mandrojchiw ombas a Judá”, aw Teat Dios. Quiaj tatüniüs nanguiay Teat Dios neol tarang atquiaj, neol ngwa neje najneaj omeaatsa, nangaj neje, nguineay alndom marang atquiaj wüx Judá naag ajcüwa nipilan caldeo quiaj, cos nejiw arangüw xeyay ngo majneaj ngome atnej Judá. Quiaj Teat Dios tasaj xic: “Ngome áagan ayaj sanarang. Ndoj aag ayaj sanüjchiw mamongochiw ngo majneaj ajcüwa nipilan nemeechmejchiw atnej arang caldeo; sanüjchiw mandrooch nejiw ombasüw nipilan imiün alinoic iüt, atnej tarangüw nejiw. Tiül aaga nüt quiaj meáwan nemeechmeech nipilan lango majaw cuane apmarangüw, áagan ajcüwa nipilan monyamb xic mbich apmapacüw. Wüx aaga nüt quiaj apmajawüw alndom narang meáwan cuajantanej ngome aag ajaraw”, aj xic.

’Ajcüwa nipilan leaw monrang dios condom apiüngüw alndom mambeol nejiw, ajcüw ayaj nechachiw. Acüliw mambeol nejiw leawa nejiw arangüw naag owixaw. Naleaing ngo ndom mambeol nejiw, cos aaga dios narangüch ngome almapac. Nganüy Jehová aaga Teat Dios almapac, nómban ngo mat nejiw. Nej ajlüy tiül minangaj iüm nej, meáwan nipilan wüx iüt netam ndijchiümoj mayambüw nej wüx aliw quiaj. Tandilileas nandeac aweaag alinomb Teat Dios, tasajas nganüy lanajaw naleaing nej alndom marang xeyay cuajantanej; at alndom müüch mamongoch ngo majneaj nipilan. Tajawas andiüm mawün wüx leaw minipilan

nej. Masey teamamongochiiüts naél, xique tanaámb ngo nacueat nayamb Teat Dios, cos nej üüch xic sapac, apmawün xic tiül naél, aw.

Joacaz at Joacim tarangüw natang monajiüt tiül Judá
(2 Reyes 23.31—24.7; 2 Crónicas 36.1-8; Jeremías 22.11-12; 25—26; 31; 36)

Wüx landoj andeow Josías tiül noic montsoj, quiaj micual nej Joacaz tajmelarang natang nenajiüt. Aaga Joacaz quiaj tarang natang nenajiüt áagan arej caaw cos a Rey* Necao ocueaj Egipto* tapiüing cambaj Judá netam mangüy tomiün andüy Egipto. Aton taquiüjpüw mamb a Joacaz andüy Egipto, cas tayacüw Joacim michiig nejarang natang nenajiüt. Aaga nendec andeac Teat Dios nenüt Jeremías tapiüing Joacaz ngome apmandilil andüy Judá, cos nej apmandeow tiül Egipto. Atquiaj tajlüy.

Aaga Rey Joacim ngome tarang atnej andiüm Teat Dios. Wüxan amelich arang natang nenajiüt, Jeremías tapiüing sitiül nipilan ngo macueatiw arangüw ngo majneaj, Teat Dios apmüüch miün noic ajlüy montsoj imiün pálwüx iüt mandrooch ombas a cambaj Jerusalén*. Quiaj meáwan nipilan maquiüjpüw miteaats, átan acas monpiüing mondeac andeac Teat Dios nejiw, tapiüingüw apmambiyaw a Jeremías wüx tanguiyaw ayaj. Nganüy wüx tajawüw aag ayaj acas natangtang ombas teat monxey tiül Judá, tapiüingüw aaga nanderac quiaj lamajiür masey miacoic miow (100) neat tatow mandeac nop nendec andeac Teat Dios nenüt Miqueas. Aaga nüt quiaj wüx tapiüing ayaj nejingüind ngome tandiüm mambiy nej. Wüx ndot manguiyaw ayaj a nipilan, quiaj tacueatiw ind ambiyaw Jeremías.

Wüx aaga Joacim lamajiür aroomb neat arang natang nenajiüt, quiaj a Jeremías tamelich masaj a monaw Judá:

—Micual iüt Judá, lamajiür nimiow aroomb (23) neat namelich nasaj icon wüx leaw apiüing Teat Dios; nganüy icona nómban ngo mind menguiayiün. Teat Dios apiüing sitiül apmecueatiün irangan ngo majneaj, nej apmüüch icona nómban aaga iüt iliün tiül cam leaw mixejchiün tündiw. Nganüy cos icona ngo mecueatiün mendüjpiün narangüch dios, áag Teat Dios apmüüch metsojon mequiüjpan aaga Rey Nabucodonosor, natang nenajiüt ocueaj Caldea*. Wüx apmetsojon mequiüjpanüw

apmajntsopiw; ndoj apmaquiüjpüw icon mecüliün tiül pálwüx iüt er miow gajpowüw (70) neat. Quiaj Teat Dios apmambeol Nabucodonosor majntsop wüx atsoj maquiüüb meáwan cambaj leaw ayey tiüt a cambaj Judá. Wüx lamong er miow gajpowüw neat, quiaj Teat Dios apmüüch mamongochiw ngo majneaj ajcüwa nipilan caldeo, nejingwind ngome apmacül tiül miiütüw nejiw, aw.

Aton tapiüng a Jeremías:

—Lamapiüng Teat Dios, aliüc miün nüt apmasaj icon atnej nomb tasaj mixejchiün; nganüy aaga poch ayac quiaj alinoic apmajlüy, ngo matnej tarang aweaag mixejchiün wüx tawün nejiw tiül iüt Egipto. Cos mixejchiün ngome tandüjpiw opech aaga poch leaw tajlüy. Aaga jayats poch leaw apmerangan mequiüjpan Teat Dios, apiüng wüx apmayac tiül imeajtsan mendiüman merangan apiüng nej, quiaj apmejlüyiün minipilan nej. Ngome áagan ayaj, at apmawün wüx omeaats meáwan ngo majneaj leaw terangan, aw.

Noic nüt Jeremías tasaj nop najlüy wüx nerang poch wüx nawiig nenüt Baruc, marang meáwan leaw nej apmapiüng, leawa Teat Dios lamasaj nej manguiyay. Arang atquiaj Teat Dios cos andiüm nipilan tiül Judá macueatiw arangüw ngo majneaj, quiaj lango metam mamongochiw ngo majneaj. Condom wüx Rey Joacim tanguiyay aag ayaj, ngome tayar cos ngo mayaag ngo majneaj teamarangüw. Ndoj tambel aaga nemiül nawiig leaw Baruc tarang cos tandiüm majüiquich nej ngo mayar leaw Jeremías tapiüng. Quiaj Teat Dios tasaj a Jeremías marang alinomb andeac nej, at netam masaj a Joacim nguineay Teat Dios apmüüch nej mamongoch, cos ngome apmamiüraad wüx apmandeow.

Wüxan ayar arang minajiüt aaga Rey* Joacim, nde amb tangüy ocueaj cambaj teombas a Rey Neco ocueaj Egipto. Áag tetam masojnong noic ajlüy tomiün, tatün xeyay mengüyay aag ayaj. Condom Rey Nabucodonosor, aaga natang nenajiüt tiül Caldea, tatsoj aweaag monaw Egipto, tajntsop wüx; ndoj tajlüy teowix nej aaga cambaj Egipto. Quiaj aaga Rey Joacim tetam mangüy teombas Nabucodonosor. Wüx lamajiür aroomb neat, Joacim ngome tandiüm mangüy teombas Nabucodonosor. Quiaj

Teat Dios tüüch mambiyaranüw a Judá, ambiy nejiw montsoj imiün palpálwüx iüt. Condom at a Nabucodonosor tatsoj aweaag a Judá; quiaj tasap maquiiüb mamb a Rey Joacim. Aton taquiiüb mamb tegüy nipilan monaw Judá andüy Babilonia. Ngome áagan, tajoy mamb tegüy copa at nadamdám tas naw tiül nangaj iüm ocueaj Teat Dios. Ajcüw ayaj tamb mayac tiül aaga nadam najneaj iüm niüng acüliw monjiür najiüt tiül Babilonia. Wüx aaga Rey Joacim tandeow, quiaj micual nej Joaquín tangoch marang natang nenajiüt tiül Judá.

**Nipilan caldeo taquiüjpüw mamb tegüy
monaw Judá andüy Babilonia**

(Daniel 1—3)

Tiül ajcüwa nipilan leaw taquiiüb mamb andüy Babilonia aaga Rey* Nabucodonosor wüx ndeaad a Rey Joacim, altiül ayaj apiquiw monench monaw Judá monüt: Daniel, Sadrac, Mesac, at Abed-nego. Nejiw ajcüwa apiquiw monench monxom omeaats tiül, áag Nabucodonosor tandiüm mambeol nejiw wüx mequiaachayej xeyay, cos nej tandiüm müüch matüchiw marangüw monajiüt tiül Caldea*. Teat Dios tambeol nejiw ajcüwa monench quiaj mendüyiw xeyay. Aton Daniel tüüch nej Teat Dios majaw cuane amb apiüng noic naümaran. Nabucodonosor tapac omeaats majaw nejiw, ajcan andüyiw xeyay, áag tayac nejiw nóiquian maquiüjpüw ajcüwa xan mondüy netam ajlüyiw.

Noic nüt a Nabucodonosor teümeay. Quiaj tapaj masaj acas ajcüwa nipilan mondüyndüy mapiüngüw cuane taüm, at cuane amb apiüng leaw aüm quiaj. Ajcüwa mondüyndüy quiaj tapiüngüw ngo ndom mapiüngüw cuane amb apiüng noic naümaran ndot ngo masoiquiw cuane leaw taüm. Wüx tanguiy aag ayaj aaga natang nenajiüt tajcüy, tapiüng mandeowüw meáwan mondüyndüy tiül Babilonia. Condom wüx ajcüwa monajiüt tambüw masapüw a Daniel maquiiüb alarojpüw aqiiüb nej, quiaj a Daniel tatün manguiy a natang nenajiüt neol tarangüw atquiaj. Quiaj tasoic neol. Condom a Daniel tamb majaw a Rey Nabucodonosor matün ocueaj macúlan nej quiriw, quiaj taneam nej ocueaj. Condom Daniel tamb andüy aniüng nej, tasaj ajcüw aqiiüb nej cuane najlüy. Tapots matüniw ocueaj

Teat Dios mambeol nejiw. Quiaj Teat Dios tasaj a Daniel cuane aúm aaga natang nenajiüt, aton cuane amb apiüng. Wüx ndoj aag ayaj quiaj tamb a Daniel masaj nop nenajiüt nde mambiy nejingüind tiül ajcüwa mondüyndüy; iich maquiiüb mamb najen andüy teombas natang nenajiüt. Quiaj taquüiraab Daniel andüy teombas Rey Nabucodonosor. Wüx tapeay quiaj, tapots mapiüng nguineay ajlüy wüx aaga aúm quiaj. Tasaj nej:

—Aaga leaw iúm quiaj, Teat Xan, masey nop xeyay nendüy ngo ndom majaw cua wüx andeac. Nganüy cos aaga Teat Dios almapac andiüm matiib icueaj cuane aliüc miün apmajlüy. Tiül aaga iümeay tejaw nop lombon xeech nipilan nadam; omal nej oro, nganüy mal miüünd nej owix nej mbich plat, aaga teomeaats nej bronce, mitsac nej manchiüc, nganüy oleaj nej tiüt quiriw iüt, quiriw manchiüc. Wüx tengual mejaw aag ayaj, quiaj tsajmbiow noic piedra imiün wüx tiüc; tan ajngot tasap nej oleaj aaga lombon quiaj. Wüx tasap nej aaga piedra quiaj, nómban androoch nej ombas, ancarraxaxay ajmiüc. Condom wüx tajngot aaga napac iünd tatendeay nej mamb. Nganüy aaga piedra quiaj tewüneay marang noic nadam tiüc. Aag ayaj teúm atcüy amb apiüng: Aaga omal nej oro aag ayaj ique Teat Rey Nabucodonosor, cos ique nerjntsop tiül. Aliüc miün nüt apmajlüy alinoic cambaj apmind adam, nganüy naleaing ngome apmatüch; aag ayaj a plat. Condom aag ayaj aliüc miün alinoic, aag ayaj a bronce. Wüx landoj aag ayaj aliüc miün amb piquiw; aag ayaj a manchiüc. Nganüy aaga oleaj nej a lombon quiaj quiriw iüt, quiriw manchiüc; aag ayaj amb apiüng wüx apmbajcamoj. Tegüy apmajntsopiw, nganüy alegüy apmajlüyiw tiüt. Tiül aaga nüt quiaj Teat Dios apmarang noic jayats cambaj leaw nejingüind ngo ndom majarrich nej, mandrooch nej ombas, aw a Daniel.

Tamong aag ayaj tatüch noic nüt a Rey Nabucodonosor tarang nop nadamüy narangüch dios oro. Condom tapiüng, wüx apmajaraw aaga narangüch dios quiaj, netam mangueeran omalaran teombas nej. Jane ngo mandiüm mangueer omal apmajlos tiül noic nadam biümb atnej pow niüng nerraar xeyay. Naleaing nejiwe Sadrac, Mesac, at Abed-nego ngome tangueriw omalüw maximeaw oleaj. Masey Nabucodonosor tandüy wüx masaj nejiw alinomb, ngwa wüx mandiümüwa.

Nejiw nómban ngo mandüümüw manguejriw omalüw maximeaw oleaj. Tapiüngüw atcüy:

—Sitiül xicona sajiüran nop Teat Dios leaw alndom mambeol xicon, áag netam nayamban. Masey ngo mawün xicon tiül iwix nganüy, xicona ngome sanaximean oleaj aaga dios irang quiaj, awüw.

Wüx tanguiaiy aag ayaj a Rey Nabucodonosor tajcüy xeyay, quiaj tasaj ajcüwa mimonbeol nej mapeajquiw a biümb, at iich masapüw maoliw aaga arojpwüw nipilan israelita quiaj majlosüw tiül. Nganüy cos aaga biümb xeyay nerraar, tambiy ajcüwa monxey monlox nejiw tiül. Condom quiaj majaw a Nabucodonosor ajlüyiw apiquiyey a nipilan tengual ajüyjüyiw tiül biümb. Nganüy aaga amb apiquiw wüx quiaj, ajüic atnej ngome nipilan. Quiaj tatüch niüng ajlüy ombey aaga atnej pow quiaj, tapaj nejiw, quiaj tawüw. Aaga arojpwüw nipilan quiaj nómban ngo mandajpwüw nicuajind, at ngo majmboc ombasüw nasop. Wüx tajaw aag ayaj a Nabucodonosor nguineay tajlüy, quiaj tayac noic poch apiüng ngo ndom manderac ngo majnej wüx ombas Midiosüw Sadrac, Mesac, at Abed-nego; jane tandeac apmüünd mamongoch ngo majnej.

Wüx Joaquín tarang natang tiül Judá

(2 Reyes 24.8-17; 2 Crónicas 36.9-10; Jeremías 22.24-30; 29.1-14)

Aga Joaquín, micual Rey Joacim, tarang natang nenajiüt tiül Judá áagan arej caaw. Nej ngome tandiüm marang leaw apiüng Teat Dios, quiaj aaga Jeremías, nendeac andeac Teat Dios, tasaj nej apmaquiüraab mamb andüy alinoic iüt, quiaj apmandeow. Tatüch noic nüt wüx Teat Dios tüüch a Rey Nabucodonosor majlüy teowix nej a cambaj Jerusalén, cos nómban apalüw, ayeyiw tiüt a cambaj. Quiaj a Rey Joaquín lango ndom marang nicuajind, ndeaa, taquiüraab mamb andüy Babilonia, minatang cambaj tiül iüt Caldea; quiaj tamb majmel timanchiüc. Átan mimonajiüt a Rey Joaquín taquiürajpwüw mamb andüy Babilonia, at ajcüwa nipilan monrang cuajantesnej leawa netam, at ajcüwa montsoj ocueaj nej a cambaj taquiürajpwüw mamb aton. Tajcuetiw ajcüwan a nipilan ngo majiürjiür. Aton tayac marang natang nenajiüt a Sedequías michiig miteat Joaquín.

Tiül aaga nüt quiaj Jeremías tarang nawiig müjndiw ajcüwa nipilan leawa taquiiübaranüw andüy Babilonia. Tiül aaga nawiig quiaj asaj nejiw wüx marangüw aniüngüw nejiw quiaj, iich mepiürüw, iich mengoch owixaw; cos apmacüliw quiaj er miow gajpowüw (70) neat cas apmüüch nejiw Teat Dios mandilileaw andüy tiül iüt Judá.

**Ezequiel andeac masaj nipilan monaw Judá, moncül
tiül Babilonia, cuane aliüc miün apmajlüy**

(Ezequiel 1—24)

Tiül ajcüwa nipilan leawa aaga Rey* Nabucodonosor, natang nenajiüt* ocueaj Caldea*, taquiiüb mamb andüy Babilonia, at wüx aquiüraab mamb Rey Joaquín, altiül nop naxey nenüt Ezequiel. Wüx tapeay tiül Babilonia a Ezequiel, Teat Dios tüüch nej majaw noic najneajay atnej aúm. Tiül aag ayaj Teat Dios tasaj nej netam mamb masaj wüx nipilan monaw tiül Judá nguineay aliüc miün apmajlüy wüx nejiw. Atcüy tasaj nej:

—Sandiüm meriümb mesaj wüx nipilan monaw Judá nguineay sanarang wüx nejiw, masey nejiw ngome apmüjchiw olajcüw manguiayiw cos nadam omeajtsüw. Nganüy netam manguiayiw aliüc miün nüt xique sanüjchiw mamongochiw ngo majneaj cos ngo majneaj tengual marangüw. Aaga ngo majneaj apmamongochiw quiaj nejeyéjan quiaj ayacayej tiül; nganüy sitiül ique ngo mesajüw, mbich apmajüic ique teaach mamongochiw ngo majneaj, cos ngo mesajüw leawa lanapiüng sanarang wüx nejiw. Sitiül ique tesajüw wüx, mbich wüxan ombasüw nejiw apmamb aaga ngo majneaj arangüw. Nganüy sitiül ajlüy quiaj najneaj omeajtsüw nipilan, sitiül ique ngome tepaj ocueajiw mesajüw nde marangüw ngo majneaj, nganüy nejiw tarangüw, ajcüwa nipilan quiaj apmamongochiw ngo majneaj ajcan lamarangüw. Naleaing erpüw awaag wüx, cos quiriw ique ngo mepaj ocueaj, alquiriw nejiw tarangüw aaga ngo majneaj quiaj. Nganüy jondot ique tepaj ocueaj wüx nganaw marang, alndom nej mayar indeac, quiaj lango marang ngo majneaj, atanquiaj nej lango mamongoch aaga naél leawa apmajlüy wüx nejiw. Mbich atquiaj ique lamerang leawa tengual nandiüm najaw merang, aj nej Teat Dios.

Aag agüy mipoch Teat Dios, leaw tasoic aaga nendeac andeac Teat Dios nenüt Ezequiel masaj a nipilan monaw Judá:

—Teat Dios apmüüch ajcüwa montsoj ocueaj iüt Caldea mandrojchiw ombas a cambaj Jerusalén*, mambiyaw xeyay nipilan. Altiül apmambiy nejiw lop, altiül apmambiy nejiw monandeow, alegüy apwijchiümoj tiül palpálwüx iüt. Aag ayaj ngo majneaj leaw Teat Dios apmüüch nejiw mamongochiw, cos nejiw ngo marangüw leaw tasoiquiw, tayambüw narangüch dios. Aton ngome áagan, cos tarangüw aag ayaj tiül nangaj iüm. Condom Teat Dios apmüüch maquiiüb nejiw miün ajcüwa caldeo leaw nipilan aliün mapac, andüy tiül Babilonia. At miün a Sedequías apmaquiüraab miün, masey mind acuiür, naleaing nej ngome apmatüch majaw a cambaj Babilonia. Acásan nipilan monaw Judá apmapacüw mandeacüw nguineay amongochiw, quiaj mbich apmajawüw Jehová naleaing Teat Dios nej, aw.

Aton Teat Dios tandeac atcüy, Ezequiel tamongoch masaj nipilan israelita:

—Xique tajlüyiüs atnej nanojaran naquiiüb a nipilan israel. Wüx taxomasüw ngo majiürüw apixaw nejiw, at nefüt ombasüw, quiaj xique tasooigasüw tiül najneaj napixaran. Wüx tajawüw aag ayaj, quiaj terangrangayej wüx, tambüw mayambüw narangüch dios mandüjpiw. Aag ayaj ajlüy atnej wüx nop najjüyjüy najtaj aw meyamb monxey mameay aweaag. Nganüy sanüjchiw mamongochiw ngo majneaj, ajcan arangüw atquiaj.

'Sanüjchiw mamongochiw ngo majneaj áagan nipilan monrang ngo majneaj. Xique ngome sanüüch mamongoch ngo majneaj nop nipilan jondot miteat nej tengwüy micual nej ngo marang leaw sapiüng. Wüx xique süüch mamongoch ngo majneaj nop nipilan, amongoch aag ayaj cos nejay nerang a ngo majneaj quiaj. Jondot nop nipilan ajlüyay wüx arang ngo majneaj, condom nej tacueat marang a ngo majneaj quiaj mandüüb opech marang leaw najneaj, xique sanawün wüx ximeaats meáwan leaw ngo majneaj tarang. Najneaj najaw nop nipilan nerang ngo majneaj wüx macueat aaga tengual marang quiaj, cos ngo mind nüüch nejingüind mamongoch ngo majneaj. Nganüy jondot wüx nop nipilan macueat arang najneaj, mbiüjlam wüx arang ngo

majnej, mbich sanüüch mamongoch xeyay necoy, xeyay naél, apndrom ximeaats meáwan najnej leaw tarang.

'Nde wüx sawüniw tiül iüt Egipto* ajcüwa israelita ngo marangüw leaw sapiüng. Aaga Judá maquiüüb a Efraín ajlüyiw atnej ijpuw monüx nechigayej. Masey lameayiw maquiüjpuw pálwüx monxey, xique taquiübasüw. Nganüy naleaing nejiw ngome tacueatiw, tandüyiw wüx mameayiw maquiüjpuw pálwüx monxey. Judá aag ayaj chingüy, tajaw nguineay tarang micoj nej. At tajaw nguineay tujchiüs mambiy nej aaga Asiria minaxey nej. Masey tajaw nguineay amongoch micoj nej, nej ngome tembol, tandüüb wüx marang atnej. Nganüy xique sanüüch mambiy nej Caldea minaxey nej aton, aw.

Condom ayaj Ezequiel tandec alquiriw tapiüng:

—Aliüc miün wüx a Rey Nabucodonosor apmaquiüüb miün alinoic ajlüy nipilan monaw Judá andüy ningüy, quiaj apmajüic naleaing leaw tengual nasaj icon quiaj, aw.

Rey Nabucodonosor androoch ombas Jerusalén

(2 Reyes 24.18—25.21; 2 Crónicas 36.11-20a; Jeremías 21; 24; 27.12—28.17; 32—35; 37—39; Ezequiel 17.11-18)

Sedequías, micoj a Rey* Joaquín, tarang natang nenajiüt tiül Judá gajpanoic (11) neat, at ngome tandüüb leaw apiüng Teat Dios. Nop nendeac andec Teat Dios nenüt Jeremías tasaj a Sedequías netam marang leaw apmapiüng a Rey Nabucodonosor, aaga natang nenajiüt ocueaj Caldea*, cos Teat Dios apmambeol ngome apmamongochiw ngo majnej meáwan ajcüwa nipilan monaw Judá leaw taquiübaranüw mamb andüy Babilonia, aquiüüb nejiw nipilan caldeo. Nganüy sitiül altiül tind acúlan tiül Judá, tengwüy tind acuiür andüy Egipto*, mbich apmüjndiw mamongochiw ngo majnej. Aton tasaj a Sedequías, Teat Dios apmüüch ndeam, apmasap nej a Nabucodonosor, apmaquiüüb nej mamb andüy Babilonia; quiaj apmandeow najnej miün. Wüx tanguiay ayaj a Sedequías ngome tayar meáwan leaw Jeremías tapiüng. Cos aton almajlüyiw acas leaw newüyayej arangüw nendeac andec Teat Dios; tasajüw a Sedequías Teat Dios ngome apmüüch ndeam nómban a cambaj Jerusalén maneay nej a Nabucodonosor. Aton tasajüw nej laliüc mandilil ajcüwa

copa, átan ajcüwa nadamdam tas leaw tajoyiw mamb naw tiül a nadam nangaj iüm. Quiaj a Jeremías tandüy wüx masaj a Rey Sedequías naleaing a Rey Nabucodonosor apmambich majoy mamb meáwan leaw aliün majlüy tiül nadam nangaj iüm, ndoj apmüüch mandilil wüx Teat Dios apmandiüm. Naleaing Sedequías cos ngome tayar leaw tasaj nej a Jeremías, tayar andeac a nepiüngüw mondeac andeac díos nejiw, quiaj lango marang meáwan leawa tandeaciw nguineay apmarangüw maquiiüb a Rey Nabucodonosor; leaw tarang, tatün mambeol nej aaga natang nenajiüt ocueaj cambaj Egipto.

Ajcan atquiaj tenguijal ajlüy, quiaj Teat Dios tüüch a Nabucodonosor mandüyw wüx mapalpalüw masapüw a cambaj Jerusalén. Atquiaj tajlüyw tatüch nomb neat alwüx pinawan. Tiül aaga nüt quiaj Rey Sedequías tayac timanchiüc a Jeremías, ajcan ngo ndijchiüm mandeac wüx ajcüwa caldeo apmandrojchiw ombas a cambaj Jerusalén. Masey atquiaj tenguijal arangüch wüx a Jeremías, nganüy nej ngo macueat mapiüng wüx nguineay asaj nej Teat Dios masaj nejiw. Noic nüt a Rey Sedequías tapiüng mapeay a Jeremías. Wüx tapeay quiaj tatün manguiay cuane netam marang. Jeremías tandüy wüx masaj nej netam mayamb monajneaj teombas a Rey Nabucodonosor alinomb. Naleaing Sedequías timbol marang.

Tatüch noic nüt wüx ajcüwa nipilan tiül Jerusalén lango maiücüw wüx a lop. Quiaj Sedequías maquiiüb alacas monjiür najiüt ocueaj nej tawüw tiül cambaj ongwiiüts axotayéjan, tandiümüw mecuürrüw. Nganüy ajcüwa mimontsoj caldeo tajawüw nejiw, quiájan ndeajtoj. Condom tajawan osaab oniüg a Sedequías, cas taquiüraab mamb andüy Babilonia. Atquiaj tajiüc naleaing leawa lamapiüngüw a Jeremías maquiiüb a Ezequiel; cos tapiüngüw a Sedequías apndeaam, apmaquiüraab mamb andüy Babilonia. Tajiür nüt naw wüx aag ayaj, quiaj a mimontsoj caldeo tandrojchiw ombas a nadam nangaj iüm, at a nadam natsajyay ombas iüm niüng acül aaga natang nenajiüt maquiiüb tiül najneaj naniüngaran, átan aaga nadam muro* leaw neyey tiüt cambaj. Aton tambiyaw xeyay nipilan, taquiüjpüw mamb andüy Babilonia leaw nipilan tenaw, tacül noic pite.

Noic nanderac andüy wüx Jerusalén üüch mamix omeaatsaran

(Lamentaciones 1—5)

Cambaj Jerusalén* noic cambaj leawa tilüy nüt, tilüy ores chipiow tiül nipilan, nganüy ixainguiün imalan ijawan mejaw, mipángan. Cos leawa sajcüyiün naquiüjpan tawüniw xicon tiül, taquiüjpüw xicon andüy pálwüx iüt, niüng nganüy sajlüyiün atnej najon mos. Meáwan ajcüwa nipilan leaw sajcüyiün naquiüjpan tarangüw wüx ximbasan leawa tandiümüw. Nejinguid ngome tambeol xicon, at nejinguid ngo mawüywüw xicon mamong amix ximeajtsan. ¡Nejinguid! Meáwan aaga ngo majneaj leaw samongochiün quiaj, ajcan ngo narangan atnej apiüng Teat Dios.

Nganüy Teat, ijaw xicon. ¡Mejaw guineay ngo majneaj tenguiäl namongochiün! Naleaing Teat Dios, najneaj irang; netam merang atquiaj wüx ximbasan cos tarangasan adam ximeajtsan, ngo narangan atnej tesaj xicon narangan.

Teat, meáwan leawa nipilan sajcüyiün naquiüjpan apac omeajtsüw majawüw xicon nganüy, ajcan icueat xicon mamix ximeajtsan. ¡Teat Dios, neol ngo meajchiw mamongochiw ngo majneaj najénan ajcüwa nipilan quiaj, cos nejiw ngo majneaj tarangüw aton!

Teat Dios tüüch majlüy meáwan ngo majneaj tiül Judá. Xeyay ngo majneaj tarangüw ajcüwa leawa najcüyiw majawüw xicon; tajarrichaw aaga nadam nangaj iüm. Nganüy nganüy cam ngo majlüy nejinguid tiül Judá leaam omeaats wüx nüt axoodaran, átan aaga nangox nüt ocueaj Teat Dios. Nganüy cam, quiaj lango majlüy miteaats, lango majlüy natang nenajiüt, átan ngo majlüy nejinguid leaam omeaats wüx mipoch Teat Dios. Xeyay amix ximeajtsan meáwan xicon israelita; nguiäj lasajiünts najaw micual xefüt, ajcan amongochiw ngo majneaj teombas alinoic ajlüy nipilan, ndójuwüx lango naxom najaw ajcan sajiünts. Xeyay amb wüx ximeaats meáwan aag ayaj, ngo najaw guineay alndom nüjchiw mapac omeajtsüw. Cos ajcüwa monpiüng mondeac andeac Teat Dios ocueajiw nejiw tawaijchaw nejiw xeyay; tandeacüw andeacndeacüwan. Nejiw ajcüw ayaj ngome tambeolüw wüx nipilan masajüw ngo majneaj tenguiäl marangüw, áag ngo macueatiw marangüw. Quiaj ngo

ndom mambiülüjchiw aaga naél ajngot miün andüy wüx nejiw. Nganüy apac omeajtsüw acuiquiaw meáwan moncüy majaw xicon, cos aaga natsajyay ombas xecambajan Jerusalén nganüy lango majlüy, ajcuaeátan. Quiaj ajüic aton Teat Dios lamarang atnej apiüng apmarang, cos tapiüng apmarang atquiaj jondot ngo majpaj minüt nej. Nganüy lamarang.

¡Teat Dios, nde ndrom imeaats xicon! Xique sawaw Teat Dios apmambeol masey nequiy, sanacül; átan sawaw nej aliün mandiüm xicon. Teat Dios apmarang leaw lamapiüng apmarang. Najneaj majcüy majaw xicon nómban, ndoj nej apmapac omeaats majaw xicon alinomb. Teat Dios ngome apmalox xicon ninguiün nómban. Masey nganüy tengual müüch mamix ximeajtsan xeyay, aliüc miün nüt apmapac omeaats majaw xicon, cos nej andiüm xicon. Netam majawaats leaw arangaats; majawaats sitiül najneaj tengual marangaats wüx nipilan. Sitiül ngo majneaj, netam leaam omeajtsaats wüx marangaats leaw apiüng Teat Dios. Alinoic aton ngo ndom matüniüts masajaats Teat Dios ombeayüüts miün, ngwüy netam müjchiüts omeajtsaats wüx leaw atüniüts.

Teat Dios, malüy sapiüng ngo ndrom imeaats leaw lanamongochiün. Nganüy anayajcan ximeajtsan leaw ngo majneaj tengual namongochiün. Teat, altiwx almajlüy aaga iüt sacüliün wüx cam, meáwan nüt ngo majiür ümb, Teat, satün icueaj nde ndrom imeaats xicon nómban. ¡Imbeol xicon, nandililean alinomb nüjchiün ic ximeajtsan, narangan leaw apmepiüng!

**Abdías, Ezequiel andeacüw wüx nguineay
aliüc miün apmajlüy tiül micual iüt Edom**

(Ezequiel 25; Abdías 1)

Wüx lamajiür acas nüt tatow ndoj mandrooch ombas cambaj Jerusalén* a Rey* Nabucodonosor, quiaj Teat Dios tüüch mandeac aaga nendeac andeac nej nenüt Ezequiel, mapiüng nguineay apmajlüy wüx ajcüwa nipilan moncül tiül Edom*. Ezequiel atcüy tapiüng:

—Teat Dios lamapiüng ajcüy majaw a cambaj Edom, aliüc miün nüt apmüüch ajcüwa israelita mambiy nejiw. Apmarang atquiaj Teat Dios cos ajcüwa nipilan quiaj tambeolüw wüx

ajcüwa nipilan caldeo mambiyaw a micual iüt Judá. Áag Teat Dios apmüüch mambiyaranüw a edomita, ndoj quiaj nejninguind ngome apmacül tiül miiütüw nejiw, aw.

Tiül aaga nüt quiaj, Teat Dios aton tüüch mandeac aaga nendeac andeac nej nenüt Abdías masaj nipilan tiül Edom. Abdías tapiüng atcüy:

—Micual iüt Edom, icona xeyay tapac imeajtsan wüx tenguiayiün ajcüwa caldeo lamandrojchiw ombas a Jerusalén, lambiyaranüw micual iüt Judá. Condom menguiayiün aag ayaj, icuiürran teamban mesapsapan meneayiün meáwan cuajantanej acueatiw. Aton tembiyan leaw tenguijal acuiürrüw; nganüy Teat Dios najénan apmüüch icon memongochiün atnej teajchiün mamongochiw micual iüt Judá. Cos aliüc miün nüt Teat Dios apmüüch majlüyiw najneaj alinomb a israel. Nganüy icona apmembiyaranan ajcan terangan atquiaj, xeyay tajneaj mejawan leaw tamongochiw, aw.

Tambüw andüy Egipto nipilan leaw tenaw tiül Judá

(2 Reyes 25.22-26; Jeremías 40—44; Ezequiel 29—32)

Aaga Rey* Nabucodonosor ocueaj Caldea*, tayac a Gedalías marang natang ocueajiw a nipilan leaw tacüliw miün tiül Judá. Tiül aaga nüt quiaj aaga nendeac andeac Teat Dios nenüt Jeremías alquiaj tiül Judá aton. Cos aaga nop caldeo natang tiül montsoj nejiür nej, tüüch nej mandilil alinomb. Quiaj Gedalías tapots masaj nipilan nde memboloj cos jondot apmarangüw atnej andiüm a Rey Nabucodonosor, quiaj nej ngome apmarang nicuajind wüx ombasüw nejiw. Nganüy naleaing nej a Gedalías tandeow najen miün, tambiy nej nop naxey nenüt Ismael. Quiaj micual iüt Judá timboloj alinomb majawüw a caldeo; quiaj tandiümüw mambüw andüyiw tiül iüt Egipto nómban ganandot mambiyaranüw.

Leaw montangtang tiül nejiw quiaj tambüw mandeacüw maquiüjpüw a Jeremías masajüw matün manguiay Teat Dios nguineay netam marangüw. Tayacüw mipochiw nejiw marangüw leaw Teat Dios apmapiüng. Nganüy tiül omeajtsüw nejiw ngome naleaing tenguijal macüliw marangüw leaw apmapiüng Teat Dios,

cos tiül omeajtsüw nejiw lamapiüngüw apmambüw andüyiw tiül iüt Egipto. Teat Dios tüüch a Jeremías mandeac atcüy:

—Netam mecülfünan tiül Judá, mbich sanüüch icon mejlüyiün najneaj. Nde mermbolan mendüyiün a Nabucodonosor, cos xique ngome sanüüch nej marang wüx imbasan aleaic. Sitiül apmeamban indüyiün Egipto*, nde mepiüangan najneaj apmemongochiün quiaj. Cos jondot meriümban, ngome apmemongochiün najneaj quiaj. Altiül apmendeowan lop, altiül apmendeowan tiül montsoj, aw.

Ajcüwa montangtang quiaj ngome tandiümüw mayariw leaw tasaj nejiw a Jeremías, quiaj tajontsojsoj mamb nipilan andüy Egipto, at a Jeremías taquiiüb tiül tamb. Wüx lapeayiw tiül Egipto, quiaj Teat Dios tasaj a Jeremías masaj nipilan quiaj najénan aliüc a Rey Nabucodonosor apmasap a Egipto. Átan a nipilan israelita leaw alquiaj apmandeowüw cos tengual andüjpiw narangüch dios.

Wüx tengual ajlüy aag ayaj tiül Egipto, tiül Babilonia minatang cambaj ocueaj Caldea, alinop nendeac andeac Teat Dios nenüt Ezequiel tengual masaj wüx nipilan israelita leaw tasap nejiw Nabucodonosor. Tapiüng wüx cambaj Caldea najen miün apmasap a Egipto. Condom tandüy wüx mapiüng:

—Apiüng Teat Dios, aliüc miün nüt nejingüind ngome apmajlüy macül tiül Egipto, condom aag ayaj quiaj apmacüleran quiaj alinomb. Cos Rey Nabucodonosor apmambiy xeyay nipilan leaw moncül tiül Egipto, apmambich majoy mamb andüy Babilonia meáwan tomiün, meáwan cuajantanej najneaj najlüy quiaj. At aton apmandrooch ombas meáwan cambaj tiül aaga iüt quiaj, aw.

Ezequiel andüy wüx masaj nipilan monaw Judá moncül tiül Babilonia

(Ezequiel 33—34; 36—48)

Masey landoj androjchich ombas cambaj Jerusalén*, androoch nej mimontsoj Caldea*, Teat Dios tasaj a Ezequiel nde macueat masaj wüx nipilan monaw Judá moncül tiül Babilonia*, minatang cambaj tiül Caldea, nguineay aliüc miün apmajlüy. Ngome xeyay nüt wüx ndoj androjchich ombas a Jerusalén altiül monaw Judá

tambüw andüyw Babilonia. Quiaj tapots mandeacüw nguineay tajlüy, masajüw leaw moncül quiaj. At Teat Dios quiaj tasaj a Ezequiel mamongoch noic andeac nej, masaj ajcüwa nipilan leaw monaw Judá. Aaga andeac nej atcüy apiüng:

—Sandiüm nasaj icon israelita, icona irangan xeyay cuajantanej ngo majnej. Masey lamejawan cuane tenguijal merangan, nganüy icona ipiüangan ngo metam mejawanan tiül Judá, netam mecülfünan quiaj, cos ajcan Teat Dios tasaj mixejchiün Abraham, aaga iüt quiaj apmacül tiül micual micual nej. Nganüy Teat Dios ngome apmüüch nejinguind macül tiül Judá, cos icona lamerangan xeyay ngo majnej. Atquiaj mbich apmejawan Teat Dios naleaing Dios nej, aw.

Aton Teat Dios tüüch majaw a Ezequiel nguineay arangüw meáwan montüntün anguiay wüx leawa andiüm Teat Dios marangüw, cos ngome naleaing nind marangüw leaw apmasoiquiw.

Teat Dios tüüch Ezequiel mamongoch aaga nanderac cam, manguiayiw ajcüwa monjiür najiüt ocueaj nipilan monaw Judá cos tapiüng:

—Teat monajiüt, nómban ngo mind majaw icon Teat Dios, cos icona ngo mesajan wüx nipilan cuane netam marangüw. Leaw irangan erxomxomayon wüx ombasüw, ngome iriümban wüx membeolan nipilan. At icon nop ngo majnej nejiür sap ngo ndom maxeyay ocueaj, cos ambiymbiy miün a sap matsamb. Ajcan irangan atquiaj, Teat Dios lamapiüng apmawün icon tiül irangan natang tiül micambajan. Ndoj nejay apmasojnong minipilan nej, leaw nganüy lawijchiüjow tiül palpálwüx iüt; condom quiaj apmaquiüüb alinomb andüy tiül iüt israel. At nejay apmajjür nejiw, apmayac tiül najnej tiiüd aton. Apmüüch nop naw tiül micual micual Rey David marang natang nenajiüt tiül nejiw. Tiül aaga nüt quiaj meáwan nejiw apmajnej ajlüyw, cos Teat Dios apmambeol nejiw, aw.

Tüjndiw manguiayiw aaga nanderac cam ajcüwa nipilan monaw Judá moncül tiül Babilonia, üüch nejiw Ezequiel. Atcüy apiüng:

—Lamapiüng Teat Dios, apmüüch mamongochiw ngo majnej ajcüwa cambaj leaw tarangüw wüx imbasan ngo majnej. Aton

apmüüch icon mendililean indüyiün tiül miiütan, ndoj quiaj apmüüch mejlüyiün najneaj, aw.

Aton Teat Dios tasaj Ezequiel atcüy:

—Tüjchiüs mamix omeajtsüw ajcüwa nipilan israelita, cos nejiw tayambüw narangüch dios, tüjchiw xic najcüy xeyay. Wüx arangüw atquiaj tamongochiw ngo majneaj. At wüx tüüchasüw mambüw andüy alinoic iüt, almapeayiw quiaj tandüyiw wüx mandüjpiw narangüch dios. Nganüy xique ngome sanüüch mandeowüw meáwan nejiw, masey ngo mayariw leaw sasajüw. Sanaquiüjpüw mamb alinomb andüy Israel, masey nejiw ngo metam mambüw andüyiw quiaj, ngo mayar nejiw mandilileaw. Xique sanarang atquiaj cos ngo nandiüm manderac ngo majneaj wüx xenüt. Monaw palpálwüx cambaj, palpálwüx iüt apmajawüw leaw sarang, quiaj apleaam omeajtsüw xíquian quiaj naleaing Dios xic. Sanawün wüx ximeats meáwan ngo majneaj leaw tarangüw a nipilan israelita. Aton sanüjchiw majiürüw jayats omeajtsan, at sanüjchiw majiürüw Xeespíritu, quiaj mbich apmandiümüw marangüw leaw sapiüng. Tiül aaga nüt quiaj apmajlüy najneaj alinomb tiül miiütüw nejiw. Nganüy quiür isajüw a israelita meáwan leaw lanasaj ic quiaj, aw Teat Dios.

Ezequiel atquiaj tarang atnej tasoic.

Tajlüy aag ayaj, condom Ezequiel tüünd majaw atnej aúm, taxom majaw nawaag miolaats nipilan chipiow tiül noic püjchiün. Tasaj nej Teat Dios ajcüwa olaats quiaj alndom mapacüw marangüw nipilan alinomb. Quiaj tasaj nej Teat Dios nguineay masaj ajcüwa olaats quiaj. Wúxan tapiüng aag ayaj a Ezequiel, quiaj aaga olaats tesojnongayej, cas tesapayej macüliw niüng netam macüliw. Condom quiaj tajiürüw mionijeaw nejiw, at miotajcüw nejiw aton, nganüy naleaing mondeow nejiw. Condom Teat Dios tasaj alinomb a Ezequiel nguineay masaj ajcüwa mondeow quiaj. Wúxan Ezequiel tapiüng, quiaj ajcüwa mondeow quiaj tapacüw, andúüban witijow lombomoj. Wüx ndoj aag ayaj quiaj Teat Dios tasaj a Ezequiel cua neol tüüch nej majaw aag ayaj; cos apiüng atquiaj apmarang wüx ajcüwa nipilan israelita. Ajcüwa nawaag olaats apiüng wüx nguineay a nipilan israelita wijchiütoj macüliw tiül palpálwüx iüt. Nganüy wüx lapacüw, apiüng wüx nguineay nejiw alinoic nüt apmandilileaw

macüliw tiül miiütüw nejiw; at apmajlüyiw najneajay cos aton Miespíritu Teat Dios apmambeol nejiw xeyay. Tasaj nej Teat Dios aton nguineay a cambaj Efraín maquiiüb a Judá apmüüch majlüyiw marangüw noic nej cambaj alinomb, at nop naw tiül acualaats David apmarang minatang nenajiüt tiül nejiw.

Aton Teat Dios tasaj a Ezequiel nguineay apmajntsop a Israel wüx apmatsoj maquiiüb meáwan leaw ajcüy aweaag. Aton tasaj nej wüx nop natang nenajiüt nenüt Gog, naw tiül iüt Magog. Aaga naxey quiaj apmaquiiüb noic ajlüy montsoj monaw calüy, matsojow maquiiüpw a Israel. Aton tasoic apmüünd mamongoch ngo majneaj a Gog; apmüünd ndrom ombas mimontsoj nej ninguiün tiül iüt Israel.

Wüx lamajiür gajpopeic (14) neat tatow ndoj mandrooch ombas a Jerusalén a montsoj ocueaj Caldea, quiaj Teat Dios tüüch a Ezequiel majaw alinomb nguineay apmajlüy a Israel alinoic nüt. Taxom majaw nop jayats nadam nangaj iüm tiül Jerusalén, tajaw majneaj nguineay ajlüy arangüch, at nguitow adam. Aton tajaw ajcüwa miteaats tengual marangüw minajiütüw nejiw najneaj atnej apiüng Teat Dios. Ngome áagan tajaw, aton tajaw meáwan noic noic ajlüy namix cambaj israelita acüliw tiül iüt Israel nop nej minatangüw.

Rey Nabucodonosor ocueaj Caldea techach, ndrot omeaats

(2 Reyes 25.27-30; Daniel 4)

Noic nüt Nabucodonosor minatangüw monaw caldeo* taúm majaw noic owil nadam xeech xiül landoiquiow teowil. Quiaj aaga nendeac andeac Teat Dios nenüt Daniel tasaj nej cuane wüx amb apiüng aag aúm quiaj. Tasaj nej apmechach ayaíw neat, at apmüet soex atnej boy. Apmüünd mamong michach sitiül nej mayaag leam omeaats naleaing Teat Dios nembeol nipilan marang natang nenajiüt tiül noic iüt. Aag ayaj atquiaj tajlüy. Noic nüt a Rey* Nabucodonosor tajtep andüy cawüx wüx omal aaga nadam iüm niüng acül; tapots ajüyjüy quiaj, tengual mapiüng tiül omeaats nej, nguineay atam ajlüy lamarang noic nadam najiüt, lamarang noic nadam cambaj aaga Babilonia. Cos nej tandüman marang majaw, at lamarang tiül leaw nej andiüm. Aag ayaj alwüx omeaats, quiaj Teat Dios tüüch nej michach ajcan

lamong wüx alombojchay, techach ayaíw neat. Condom wüx tamong ayaíw neat, quiaj tajneaj, tandüy wüx mayar minajiüt nej alinomb. Wüx tamong aag ayaj, nej tajaw nguineay arang Teat Dios, cos alndom marang xeyay cuajantanej leaw nipilan ngo ndom marang, aton arang atnej lamapiüing apmarang.

Wüx tandeow aaga Rey Nabucodonosor, quiaj tangoch marang natang nenajiüt Evil-merodac micual nej. Nej tawün timanchiüc a Joaquín natang nenajiüt ocueaj Judá, tüüch aton majiür noic nadam najiüt tiül Caldea.

**Monaw Media, at monaw Persia tambiyaw nipilan caldeo,
ndoj tajlüy teowixaw nejiw palpálwüx iüt**

(Daniel 5; 7—8)

Nop naw tiül micual nej aaga Rey* Nabucodonosor tanüt Belsasar. Wüx tarang natang nenajiüt aaga Belsasar quiaj, Teat Dios tüüch a Daniel nendeac andeac nej, majaw ijmbüw ajaw nguineay aliüc miün apmajlüy. Leaw tüünd majaw mbas, aag ayaj apiquiwi naw tixiül nimal tenguiaw awüw imiünüw tindec. Wüx tajaw aag ayaj a Daniel, quiaj tatün manguiay nop tiül nejiw ajcüwa ángel* monleben quiaj niüng ajlüy nej, tatün manguiay cuane amb apiüing aag tenguiaw majaw quiaj. Quiaj aaga ángel tapiüing aaga apiquiwi nimal quiaj apiüing wüx apiquiwi nadamdam iüt leaw aliüc miün nüt apmajlüy teowixaw nejiw meáwan cambaj. Tasaj nej wüx aton aaga amb apiquiwi nimal apiüing wüx noic nadam iüt, nej apmajntsop adam tiül meáwan iüt. Aton aaga amb apiquiwi nimal quiaj ajiür gajpowüw weac wüx omal nej. Ajcüwa weac quiaj apiüing wüx gajpowüw minatang monajiüt leaw apchetemoj, anopnopo tiül nejiw apmajlüyiw wüx tiül palpálwüx iüt. Aton tapiüing cuane amb apiüing wüx aaga nots nine weac leaw Daniel ajawüy ajntsop pinawan aaga gajpowüw weac quiaj. Aag ayaj apiüing wüx apmajlüy alinop natang nenajiüt leaw apmajcüy majaw Teat Dios, apmüüch mamongoch xeyay ngo majneaj leaw monyamb Teat Dios. Wüx aag ayaj tapiüing aton nguineay ajlüy, cos wüx apmarang atquiaj aaga natang nenajiüt quiaj, Teat Dios apmüüch nej mamongoch xeyay ngo majneaj. Aton wüx aaga nüt quiaj

Teat Dios apmüüch miün Teat Naxey amb tiül oic, condom nej apmarang natang nenajiüt meáwan nüt wüx iüt.

Wüx iümb neat tatow ndoj aag ayaj, Teat Dios tüüch aaga Daniel majaw alinomb nguineay aliüc miün apmajlüy. Taxom majaw nop sap ajiür ijtsüw miweac nej, nots najal, nots tacots. Aaga sap quiaj nadam, napac, nganüy wüx tajngot nop teants tambiy nej nómban. Aaga teants ajiür aag miün nots nadam weac teombas omal, poliüt ocueaj. Alpoliüm, quiaj tajntsop ocueaj nej anganüy apiquiw weac. Nots tiül aaga apiquiw weac quiaj, tajntsop wüx alinots nine weac, atnej mipüüig nej. Aaga nine weac quiaj apiüng wüx nop naxey leaw apmelombojchay, apmandiümnüüm cuajantanej leaw almajlüy. Nej aaga naxey quiaj, ngome apmandiüm majoyeran nichech andüy quiaj; apmandrooch ombas aaga nadam nangaj iüm. Condom tanguiaj a Daniel nguineay apiüng nop ángel, cos apiüng aaga nadam nangaj iüm apmarangüch alinomb.

Condom quiaj Teat Dios tüüch miün nop ángel nenüt Gabriel masaj wüx a Daniel cuane amb apiüng meáwan leaw lamajaw quiaj. Tasaj nej, aaga sap quiaj apiüng wüx minatang monajiüt ocueaj iüt Media* maquiiüb a Persia*. Nejiw ajcüw aag ayaj aliüc miün nüt apmajntsopiw apmajlüyiw wüx cambaj. Nganüy aaga teants apiüng wüx nipilan griego* cos nejiw apmandüjpiw miün apmajntsopiw apmajlüyiw wüx cambaj. Tasaj nej wüx aton aaga mbas majntsop miweac nej a teants, apiüng wüx nop naxey aaga mbas apmarang natang nenajiüt tiül griego; nganüy aaga alapiquiw weac leawa teoj tajntsopiw niüng poliw aaga nots quiaj, aton apiüng wüx alapiquiw minatang nenajiüt leaw apmajlüyiw. Nejiw, ajcüw ayaj, apmüjchiw mbajcamoj aaga iüt meáwan leaw niüng taneay aaga mbas marang natang nenajiüt tiül griego, apmawüw marangüw apiquiw quiriw. Aton tasaj nej aaga nine tiül weac apiüng wüx nop ngo majneaj natang nenajiüt leaw apmarang xeyay ngo majneaj wüx ombas minipilan Teat Dios.

Noic ongwiiüts aaga Rey Belsasar tarang noic nadam nangox nüt. Quiaj tasaj mimonbeol nej maquiüjpüw miün ajcüwa copa, at miün nadamdandam tas leaw Rey Nabucodonosor taquiiüb miün imiün tiül aaga nadam nangaj iüm tiül Jerusalén*. Quiaj tayariw

ajcüwa copa, maquiiüb aaga nadamdám tas menganeowayej vin jangantanej nipilan. Wüx tengual marangüw aag ayaj tengual mandeacüw wüx aton nguineay najneaj lamarang midiosüw nejiw. Tengualeámban aag ayaj, quiaj majawüw nots owixeran tengual arang poch nanderac wüx otüeng iüm niüng almajlüyiw. Wüx tajaw aaga owixeran quiaj Rey Belsasar mbayat xeyay. Quiaj tapiüng mapeayiw najénan ajcüwa mondüyndüy monaw quiaj tiül Babilonia; cos nej andiüm mapiüngüw cuane apiüng aaga narangüch wüx otüeng iüm quiaj. Wüx tapeayiw, ngo ndom mapiüngüw cuane amb apiüng. Quiaj mimüm aaga natang quiaj leaad omeaats wüx Daniel, quiaj tandec masaj micual nej nguineay andüy a Daniel.

Quiaj aaga nenajiüt tapiüng mapeay a Daniel. Wüx tapeay quiaj, tasaj nej sitiül nej apmapiüng leaw apiüng aaga poch naranguch quiaj apmüünd xeyay cuajantanej nembeatmbeat, at apmüünd majiür noic nadam najiüt quiaj. Quiaj a Daniel tapiüng:

—Teat, xique ngo metam xic meáwan leaw ipiüng quiaj, nganüy xique alndom nasaj ic cuane amb apiüng aaga poch narangüch quiaj. Sapiüng alwüx imeaats wüx miteat tarang natang nenajiüt xeyay tajntsop wüx arangrangüy; quiaj Teat Dios tüüch nej michach, tüünd müet palüy miün soex atnej boy. Tatüch ayaíw neat, quiaj nej tayaag nejáyan quiaj Teat Dios nadam, xeyay alndom marang cuajantanej. Masey ique, Teat Rey Belsasar, ijaw aag ayaj, nganüy ique lamepiüng tiül imeaats xeyay nertam ijlüy ngo matüch ic Teat Dios. Lameyar ajcüwa nadamdám tas mernganeowüy vin, átan ajcüwa copa naw tiül aaga nadam nangaj iüm ocueaj Teat Dios, at tengual melomban midiosan ajcüwa narangüch dios. Aton lango meaach imeaats wüx meyaag nguineay Teat Dios alteowix nej meáwan cuajantanej wüx iüt. Nganüy nej tüüch miün aaga owixeran marang ajcüwa poch quiaj, atcüy apiüng: “Nateoraw, napeaxich, nambajcüch.” “Nateoraw” apiüng wüx lateoraw aaga nüt irang natang nenajiüt, aton alningüy alacas nüt miíüt lango membeat. “Napeaxich” apiüng wüx Teat Dios lamapeax leaw irang, atnej nop naxey nepeax osaab soex, quiaj tajaw Teat Dios ngome terang leawa nej tandiüm majaw merang. Nganüy aaga poch

ndójuwüx, “nambajcüh”, amb apiüng miüt apmbajcam, apmayar quiriw a medo at apmayar quiriw persa.

Tiül aaga ongwiiüts quiaj aaga Rey Belsasar tambiyeran. Condom quiaj ajcüwa montsoj ocueaj medo maquiiüb a persa tajmeliw tiül Babilonia, aaga minatang cambaj ocueaj iüt Caldea. Quiaj a Darío naw iüt Media chetet marang jayats natang nenajiüt.

Teat Dios tawün wüx Daniel, ngo matsambüw nej liong

(Daniel 6)

Wüx chetet a Rey Darío tayac acas monxey majiürüw najiüt mambeolüw nej, cos lajlüy teowix nej xeyay iüt, xeyay cambaj. Tiül ajcüwa monjiür najiüt quiaj altiül a Daniel aton. Darío najneaj majaw a Daniel cos arang minajiüt nej najneaj, áag tandiüm müüch marang nop natang tiül nejiw. Wüx tajawüw aag ayaj aquiüjpüw nej a Daniel ngome tajneaj majawüw, quiaj tayambüw omeajtsüw nguineay marangüw mayacüw asoet nej wüx cuajantanej, condom masajüw a Darío. Masey tayambyambüw ombas nej, ngo maxomüw nicuajind, cos Daniel arang atnej netam marang, ayac wüx omeaats minajiüt nej. Nganüy ajcüw aquiüjpüw nej moncüy majaw nej leaad omeajtsüw wüx alndom maxomüw mayacüw asoet nej wüx apmapaj minüt Midios nej. Tambüw tapots masajüw a Rey Darío mayac noic jayats poch niüng mapiüng nejingund ngo ndom mayamb dios matüniw ocueaj mambeol nejiw, tengwüy alinop nipilan; leaw netam mayambüch aag ayaj néjan aaga natang nenajiüt. Atquiaj netam majlüy leawa atüch noic caaw. Sitiül aljane ngo marang atnej apiüng aaga poch quiaj, mbich apmajlos tiül noic nadam loliüt niüng ajlüy tegüy liong. Wüx tanguiay aag ayaj a Rey Darío taneam, cos tayaag nej apmajlüy xeyay netam, at apmandiüram xeyay. Nganüy ngo mateots wüx tenguiäl ayambaran ombas Daniel majmel asoet nej.

Aaga Daniel xowüy atün ocueaj Teat Dios, apaj minüt arojmbüw tiül noic nüt. Nganüy masey lamanguiay lajlüy noic jayats poch, nej ngo macueat. Wüx tajawüw ajcüwa monxey moncüy majaw nej tenguiäl apaj minüt Teat Dios, quiaj tambüw masajüw aaga natang nenajiüt. Wüx tanguiay a Rey Darío

nguineay lamarang a Daniel, ngome tajneaj omeaats, cos ngo mind müüch mamongoch ngo majneaj a Daniel. Nganüy cos nej taneam aaga poch quiaj, áag netam marang leawa lamapiüng. Quiaj a Rey Darío tasaj mimonrang najiüt nej maquiüjpüw miün a Daniel majlos tiül aaga nadam loliüt aliw tiül liong. Ndoj quiaj a Darío tasaj a Daniel:

—¡Malüy Midios mambeol ic, mawün ic wüx! aj.

Condom quiaj ajcüwa monquiiüb mamb Daniel taloxiw nej tiül a nadam loliüt aliw tiül liong, cas tapalüw naag noic nadam piedre, ndoj tayacüw wüx noic sello nganandot aljane miün mawün a Daniel. Tiül aaga ongwiiüts quiaj ngo majneaj mameay a Darío, ngo majneaj omeaats.

Almiün ram tiüt amb alinoic nüt, tamb acuiür a Rey* Darío majaw a Daniel tiül aaga loliüt, quiaj tapaj. Cas tatün manguiay cuane tarang, tambeol nej wüx Midios neje, tawün nej wüx ngo matsamb nej ajcüwa lionga. Quiaj a Daniel tasaj nej:

—¡Ajaj, teat! Teat Dios tüüch miün nop ángel* mambeol xic, nej tapal ombeayiw ajcüwa liong cos xique ngome aleaic ngo majneaj sarang, aj.

Wüx tanguiy aag ayaj a Rey Darío xeyay tapac omeaats, tasaj ajcüwa mimonrang najiüt nej mawüniw a Daniel tiül aaga nadam loliüt. Wüx tawüniw nej tiül, quiaj tajawüw nómban ngo macochiw nej nicuajind ajcüwa liong. Condom quiaj a Darío tapiüng majlosüw tiül ombiüm liong ajcüwa moncüy majaw Daniel. Almajlosüw tiül ajcüwa monxey quiaj cawüx miün mangoch nejiw ajcüwa liong matsambüw nejiw. Ndoj quiaj a Rey Darío tayac noic poch niüng apiüng meáwan nipilan netam mayambüw Teat Dios, Midios Daniel.

**Tiül mineat Darío maquiüüb
Ciro tüünd majaw a Daniel cuane aliüc miün apmajlüy**

(Daniel 9—12)

Tajlüy noic nüt wúxan ayar aaga neat wüx arang natang nenajiüt* Darío naw Media*, neje aaga nendeac andeac Teat Dios nenüt Daniel tenguijal mateow aaga nangaj nawiiüg ocueajiw nipilan israelita. Tenguijal leaaw omeaats wüx andeac Jeremías aaga nendeac andeac Teat Dios aton, wüx tapiüng apmamong

er miow gajpowüw (70) neat cas witiüt alinomb aaga cambaj Jerusalén. Daniel quiaj taíünd, ngo met, tasaj Teat Dios mawün wüx omeaats meáwan ngo majneaj leaw tarangüw ajcüwa nipilan israelita, nganüy müüch nejiw mandilileaw macüliw tiül miiütüw nejiw alinomb. Aton tasaj Teat Dios nej ajaw wüx meáwan ngo majneaj leaw amongochiw a israelita, aag ayaj nde tanomb lamapiüng Moisés atquiaj apmajlüy. Tapiüng ajaw tajlüy meáwan aaga naél quiaj cos ngo marangüw leaw asaj nejiw Teat Dios.

Quiaj Teat Dios tüüch miün nop ángel* nenüt Gabriel masaj wüx a Daniel leaw aliüc miün apmajlüy. Tapiüng:

—Apmamong er miow gajpowüw (70) seman wúxan nganaw matüch a nüt ndrom ombas aaga iüt cam. Wüx apmatüch aaga nüt quiaj meáwan nipilan apmacueatiw arangüw ngo majneaj, apmarangüw palüy miün najneaj. Meáwan leawa lamandeacüw mondeac andeac Teat Dios aliüc miün apmajlüy tiül aaga nüt quiaj, apmümb majlüy. Quiaj aaga nangaj micambaj Teat Dios apmajlüy teowix nej alinomb. Naw wüx aaga nüt, wüx nop natang nenajiüt apmajlüy wüx ajcüwa nipilan israel mawitichaw alinomb aaga cambaj Jerusalén* hasta wüx aaga nüt aliüc Teat Naxey newün wüx nipilan, landoj lamong ayaíw seman alwüx al er miow ijquiaw (62) seman. Wüx landoj lamong aaga er miow ijquiaw seman quiaj, aaga Teat Naxey quiaj apmajwan ningüy wüx iüt. Quiaj noic ajlüy montsoj apmajmeliw tiül Jerusalén, apmandrojchiw ombas aaga nadam nangaj iüm at meáwan leawa ajlüy quiaj. Wúxan tengualeámban among aaga noic ndojay wüx seman quiaj, aaga minatangüy nemal nipilan quiaj, apmarang noic poch maquiüjpüw aljane; nganüy wüx apmamong pinawan aaga seman quiaj, nej langome apmandiüm majaw majmel nichech müünd Teat Dios. Wüx apmümb aaga ndojay wüx seman quiaj, quiaj Teat Dios apmüüch majlüy meáwan ngo majneaj leawa nej lamapiüng apmajlüy wüx apndrom ombas aaga iüt cam, aw.

Nop naxey nenüt Ciro naw iüt Persia* tandüüban marang natang nenajiüt. Tiül mineat aaga naxey quiaj, Teat Dios tüüch a Daniel majaw alinomb atnej aüm nguineay aliüc miün apmajlüy. Wüx tajaw aag ayaj taél maxom omeaats tiül, quiaj tasaj Teat

Dios masaj nej wüx cuane amb apiüing. Quiaj Teat Dios tüüch miün nop ángel masaj nej wüx. Aaga ángel tapiüing:

—Daniel, Teat Dios andiüm ic xeyay. Iteel ilaag inguiay leaw sanasaj ic. Wüx apmümb mineat arang natang nenajiüt a Rey Ciro, apmajlüyiw alapiquiw minatang nenajiüt ocueaj Persia; aaga amb apiquiw apmajiür xeyay tomiün at apmajntsop tiül ngo matnej meáwan. Naleaing tiül mineat nej apmajlüy nop tiül mimontsoj nipilan griego* apmatsoj aweaag, condom apmawün nej tiül arang natang nenajiüt. Nej a griego aptotom ndoj. Wüx aaga jayats natang nenajiüt quiaj lamajaw landoj latsotoj lango majiür naél majawan tiül, najénan apmandeow. Aaga natang nenajiüt quiaj cos ngome apmajiür acualaats nej, condom wüx apmandeow meáwan iüt leaw apmajlüy teowix nej apmbajcamoj apiquiw ajlüy, ndoj apmajiürjiürayej minatangüw nejiw. Aaga natang nenajiüt ocueaj Siria* apmayar iüt amb calüy, apmajcüy aweaag aaga natang nenajiüt naw Egipto* cos nej apmayar iüt amb cawac. Aaga natang nenajiüt naw Egipto apmajen adam apmajntsop; condom apmajntsop aaga natang nenajiüt naw Siria. Atquiaj apmajlüyiw apmajntsop nop, condom apmajntsop alinop. Wüx aaga natang nenajiüt naw Siria apmajntsop, at apmetam ajlüy, tiül aaga neat quiaj apmajlüy alinop naxey aton apmejüiquichay xeyay andüy, at apmembiy, apmewaiich; aag ayaj aptotom marang natang nenajiüt tiül Siria. Wüx landoj lamayar minajiüt nej, quiaj apmatsoj aweaag aaga natang nenajiüt tiül Egipto, naleaing ngome apndom marang nicuajind, ngome apmajntsop wüx. Quiaj nej apmajcüy xeyay. Wüx andilil andüy timiüüt nej quiaj apmajcüy aweaag a nipilan israelita. Apmüüch mamb noic ajlüy mimontsoj nej mapalüw nipilan nde mayacüw nichech tiül aaga nadam nangaj iüm. Xeyay ngo majneaj apmarangüw quiaj cos apmarangüw meáwan leaw nipilan israelita ngo ndom marangüw, cos atquiaj asaj nejiw Teat Dios. Aaga natang nenajiüt quiaj xeyay ngo majneaj apmarang. Apmawüw tiül ajcüwa nipilan israelita acas leaw apmayariw andeac aaga natang nenajiüt quiaj, apmarangüw leaw apmapiüing masaj nejiw. At apmaw tiül leawa naleaing ayambüw Teat Dios. Ajcüw ayaj apmatsojow maquiüjpüw. Noic nüt apmandeow aaga natang nenajiüt, condom quiaj aliüc nop ángel nenüt

Miguel, aaga nejiür nipilan israelita. Masey apmajlüy xeyay naél Teat Dios ngome apmacueat a israelita apmambeol apmawün wüx. Apmajlüy nüt wüx ajcüwa leaw landeowüw apmapacüw. Altiül apmambüw maquiüjpüw Teat Dios meáwan nüt, altiül apmüjndiw mamongochiw xeyay ngo majneaj meáwan nüt aton, aw a ángel.

**Isaías arang acas poch masaj nipilan
israelita cos landilileaw tiül Judá**

(Isaías 40—66)

Tiül aaga nawiiğ leaw tarang aaga nendeac andeac Teat Dios nenüt Isaías, ajlüy acas poch leaw asaj a nipilan nandilileaw andüyiw Judá imiünüw Babilonia*, natang cambaj ocueaj Caldea*. Atcüy asaj nejiw Isaías:

—Teat Dios lamayac xic nambeol minipilan nej nüjchiw mapac omeajtsüw, nasajüw manguiayiw langochan üjndiw mamongochiw ngo majneaj. Tüjndiw aag ayaj mamongochiw cos nejiw ngo marangüw leaw tasoiquiw. Nganüy aljane apmendeac tiwajchiüc masaj icoots matajcaats majneaj tiüüd cos Teat Dios laliüc majngot. Wüx apmatüch aaga nüt quiaj, quiaj apmajawüw a nipilan nguineay najneajay ajlüy Teat Dios. Nipilan ningüy wüx iüt nóiquian among minüt nej, atnej arang ajpoet mbaj, átan atnej arang noic owil soex. Nganüy aaga poch leaw andeac Teat Dios apmacül meáwan nüt, ngo ndrom ombas. Ajcüwa nipilan leaw ajlüyiw wüx masajüw nipilan tiül Jerusalén nguineay najneaj apmajlüy, netam majtepiw cawüxay wüx omal tiüc mepajüw manguiayaran cuane jayats apmajlüy. ¡Isajan ajcüwa nipilan monaw Judá Midiosüw nejiw lajlüy ningüy! Nej ajngot marang natang nenajiüt ocueajiw nejiw, aton ajngot müüch minipilan nej leawa netam müüch. Cos nej apmajiür minipilan nej atnej arang nop najneaj nejiür sap.

Teat Dios ajaw meáwan cuajantanej, at ngo majlüy nicuajind leaw nej ngo ndom marang. Nej xeyay nadam ngo matnej meáwan cuajantanej, ngo matnej ajcüwa narangüch dios leaw arang nipilan. Cos wüx nop lamarang, ndoj quiaj apmapiüng: ¿Quia najneaja, napaca apmafüca, ngwa ngwüya? Cos nots nej xiül aw quiriw marang soex, alquiriw marang dios. ¡Atquiaj

ajlüy cos nechach nipilan ngo maxomuw majawüw! ¿Nguineay alndom aaga narangüch dios mambeol ajcüwa nipilan leaw aximeaw oleaj, sitiül nejáyan quiaj ngo ndom mexolxolüy? Nganüy Teat Dios xeyay atam, ngo matnej meáwan cuajantanej leaw ajlüy tiül aaga iüt cam, ngo majlüy alinop atnej. Nómban ngo ndom mapiüngaats Teat Dios ngo maxom majaw leaw amongochiiüts, cos nej nómban ngo ndom mümb apac, aton ngo majlüy aleaic naél majaw. Nganüy sitiül icootsa apmüjchiiüts omeajtsaats, nej apmambeol icoots wüx apmayajcaats lango ndom, laúmb apacaats.

'Teat Dios lamapiüng atcüy: "Meáwan nipilan wüx iüt netam mayambüw xic, cos xique altixiwix meáwan iüt at meáwan leaw alwüx. Nganüy icona israelita, tarriüjtas icon mejlüyiün xenipilan. Xique taquiüjpas icon miün, ermiünan palpáwüx iüt metüchiün tiül miiütan alinomb. Xique sapiüng xenipilan icon. Nde mermbolan mendüyiün nejingüind, cos xiquealnaquiiüb icon, tenquial nambeol icon. Sanüüch mamongoch ngo majneaj jane apmandiüm müüch icon memongochiün ngo majneaj. Masey napateay ijlüyiün tanaámb sanambeol icon", aw.

'Atcüy tapiüng Teat Dios aton: "Sanüüch mamb nop naxey apmarang xenajiüt. Xeespíritu apmajlüy maquiiüb nej, aton nej apmapac omeaats majaw nipilan, apmarang atnej netam marang wüx. Nej aaga naxey quiaj ngome nendeacndeac, at afüc wüx cuajantanej. Meáwan nipilan apmateel olaag manguiyaiw aquiaach nej", aw.

'Jehová naleaing Dios nej, ngome apmacueátan ajcüwa nipilan mandüjpiw narangüch dios atánan quiaj. Ngwüy, apmüüch mamongoch ngo majneaj, cos naleaing ngo majlüy alinop dios. Aton lamapiüng: "¡Itejliün ilajcan inguiayiün israelita! Masey ngome terangan leaw sandiüm, terangan adam imeajtsan; nganüy xique sanawün wüx ximeaats meáwan leaw terangan cos ngo nandiüm manderac ngo majneaj wüx ximbas. Sanüüch majoet tiül miiütan at sanüüch icon Xeespíritu. Xique sanüüch marang nadam cambaj alinomb a Jerusalén. Alndom narang aag ayaj, cos sanüüch a Rey Ciro marang masey nej ngo majaw jane xic. Nej apmatsambiich icon merangan leaw indiüman, ndoj quiaj apmewitichan alinomb xenangaj iüm, wúxan aliün tiül arang

natang nenajiüt a Ciro. Sanüjchiw mamongochiw ngo majneaj a nipilan monaw Caldea cos ngo majneaj tarangüw wüx imbasan, aton lamong wüx arangrangayej.”

’Nganüy andüy wüx icon, atcüy apiüing Teat Dios: “Netam leaam imeajtsan lamajiür xeyay nüt tapiüngas sanüüch icon memongochiün ngo majneaj; nganüy lanarang aag ayaj. Naleaing xique ngo nateots nandrooch imbasan; tandiümas narang atquiaj cos atquiaj alndom merquiaachayon wüx nguineay merangan leaw sapiüing. Jondot icona meyariün leaw tasajas icon, ngome tujchiüs icon memongochiün atquiaj. Nganüy iriowan tiül Babilonia indililean andüy Judá; xique sanambeol icon. Icona lamejawan xique nómban ngo mind najaw a nipilan monrang ngo majneaj; nganüy jane apmarang sanüüch mamongoch ngo majneaj”, aw Teat Dios.

’Aton Teat Dios lamapiüing atcüy: “Aaga nerang xenajiüt apmaw ocueaj cuajantanej leaw apmarang, at xeyay apmanderac wüx nej. Apmbayamoj majawüw nej xeyay nipilan imiün tiül palpálwüx iüt, cos apmanguiyiw naag olajcüw nejiw noic nanderac leaw nómban ngome aag manguiyiw. Nipilan ngome apmind majawüw nej. At ombas nej ngome apmajüic arang nipilan cos xeyay ngo majneaj apmarangüw wüx nej. Meáwan apmajcüyiw majawüw nej, apmapiüingüw ngo membeat nicuajind, xeyay ngo majneaj apmamongoch”, aw Teat Dios.

’Masey ngome aleaic ngo majneaj arang, nej apmamongoch meáwan ngo majneaj leaw icoots netam mamongochiüts. Apmamongoch xeyay necoy cos icootsa ngo majneaj tarangaats. Nganüy wüx apmamongoch aaga necoy quiaj, Teat Dios apmawün wüx omeaats meáwan ngo majneaj leaw tarangaats. Cos icootsa ajlüyiiüts at nejiw sap moncueat aquiüüb. Aaga arangaats atquiaj quiaj netam müjndiiüts mamongochiüts ngo majneaj; nganüy nej apmamongoch meáwan ingow amongochiüts. Wüx apmüünd mamongoch ngo majneaj nej ngome apmaleaaig ombeay majcüy; apmafüc miün wüx ndijchiówan ngome apmewüney. Apmambiyaw nej masey ngome aleaic ngo majneaj arang. Wüx landoj lamambiyaw, quiaj apmajaraw meáwan leawa nej tapiüing, leawa nej tarang najneaj. Wüx nej apmamongoch aaga

ngo majneaj, quiaj Teat Dios apmawün wüx omeaats leawa ngo majneaj tarang nipilan, aj.

Isafas níungan tapiüng:

—Teat Dios lamapiüng: “Sitiül aljane aleaic netam nej, ich miün niüng sajlüy, xique sanüüch leaw netam. Icona xeyay najiüt irangan, ngo mexoman wüx nicuajind. Jondot apmerangan atnej sapiüng, apmexoman leaw iyamban. Nganüy cam xique teanasaj icon noic poch, aag ayaj ngo majiür ümb. Sanajiür monajneaj naquiüüb icon meáwan nüt, at icona apmequiajchiün wüx xique nipilan monaw palpálwüx iüt”, aw.

’Nej nganüy almaquiüüb icoots, alndom mawün wüx omeaats leaw ngo majneaj arangaats jondot macueatiiüts meáwan ngo majneaj, mayambaats nej. Meáwan leaw Teat Dios arang, ngo marang atnej icootsa ateotsaats wüx; nej apmarang najneajay. Leawa nej lamapiüng apmajlüy, aaga yaj netam majlüy.

’Teat Dios lamapiüng andiüm majaw marangaats leawa nej andiüm. Netam maxojtaats wüx atüch a nüt axoodaran. Aton nej apmajiür monajneaj majaw nipilan imiün pálwüx iüt, jondot apmayambüw nej marangüw leaw nej andiüm. Cos at a nejiw alndom majoyiw nichech müjchiw Teat Dios tiül nangaj iüm, cos aaga nangaj iüm leaw apmajlüy, alndom mamb quiaj jangantanej nipilan imiün palpálwüx iüt matün ocueaj Teat Dios.

’Teat Dios lamapiüng wüx, masey nej xeyay netam ajlüy, nangaj nej xeyay, nganüy apmambeol ajcüwa nipilan leawa ngo melombojchay nejáyan quiaj, aw.

Condom Isafas tapiüng aton:

—Teat Dios lamapiüng: “Altiül nejiw nipilan israelita ajüüquichaw atnej teamayambüw xic, nganüy mimonrang minajiütüw nejiw mbich arangüw wüx ombasüw leaw andiümüw. Leawa netam marangüw aaga yaj mayambüw monajneaj tiül nipilan, at mandiümüw leawa nipilan ngo majiür, ingow arangrangayej atnej naleaing ayambüw xic”, aw Teat Dios.

’Aaga nerang minajiüt Teat Dios atcüy apiüng: “Miespíritu Teat Dios tenguiál mambeol xic. Asaj xic namb nasaj wüx nipilan aaga najneaj jayats nanderac manguiayiw meáwan nipilan leaw ngome monlombojchay; at leawa nipilan ngo mapac omeaats, nganüy sanüjchiw mapac omeajtsüw. Aton leaw nipilan aliw tiül

manchiüc, sanasajüw alndom mawüw wüx. Sanasajüw nguineay Teat Dios andiüm meáwan nipilan wüx iüt. Aton lamasaj xic napiüng, laliüc miün nüt apmüüch mamongoch ngo majneaj ajcüwa nipilan monrang ngo majneaj. Aton üüch xic niün nüüch mapac omeajtsüw leawa ngo majiürüw apac omeajtsüw”, aw.

Isaías nde amb tapiüng:

—Aton Teat Dios lamapiüng apmajneaj majaw ajcüwa monrang minajiüt nej. Nganüy nipilan monyamb narangüch dios mbich apmambiy. Lamapiüng aton apmüüch majlüy xeyay nüt wüx meáwan nipilan apmajlüyiw najneajay ningüy wüx iüt, ngome apmajlüy nicuajind naél. Wüx aaga nüt quiaj xeyay najneaj apmajlüy cos sap apmetiw maquiüjpüw a sampüy, ngome apmatsamb nejiw, nejinguid ngome apmarang ngo majneaj wüx alinop, aw.

Rey Ciro tüüch mandilileaw a nipilan monaw Judá andüy Jerusalén

(2 Crónicas 36.20b-23; Esdras 1—2)

Ajcüwa nipilan monaw Judá leaw Rey* Nabucodonosor ocueaj Caldea* taquiiüb mamb andüy Babilonia*, macüliw quiaj marangüw najon mos, tacüliw quiaj er miow gajpowüw (70) neat. Atquiaj tarang Teat Dios cos tandiüm müüch maxood a iüt, atquiaj palat a neat leaw netam maxood iüt, cos landoj masoiquiw ajcüwa nipilan israelita atquiaj netam marangüw, condom nejiw ngome tarangüw. Taw nómban atnej lamapiüng apmajlüy aaga nendeac andeac Teat Dios nenüt Jeremías.

Wüx palat aaga er miow gajpowüw (70) neat, ajcüwa nipilan Caldeo lango majlüy teowixaw nejiw meáwan iüt. Tiül aaga nüt quiaj lamayariw ajcüwa persa* átan a medo* aton. Rey Ciro naw Persia nerang natang nenajiüt tiül aaga neat quiaj. Tfíulan nomb mineat nej, quiaj Teat Dios tüüch nej tijniüm omeaats majaw nipilan israelita, quiaj tayac noic poch niüng apiüng: “Teat Dios nembeol xic natüch narang natang nenajiüt ocueaj meáwan iüt, nganüy nej lamasaj xic narang ocueaj nej noic nadam nangaj iüm tiül Jerusalén. Nganüy alndom mandilileaw meáwan nipilan israelita leaw acüliw tiül iüt altixiwix, mambüw andüyiw Jerusalén* marangüw quiaj nangaj iüm ocueaj Teat Dios. Aton

sandiüm nasaj meáwan cambaj leaw acüliw quiaj niüng ajlüy miiütüw nejiw a israelita, mambeolüw wüx cuajantanej leaw apmatüniw nej ocueajiw nejiw andüy wüx arangüch nangaj iüm. Aton apmambiyaw nimal marang nichech müjchiw Teat Dios”, aw.

Meáwan monxey leaw mondüyndüy naw tiül acualaats Judá, at naw tiül acualaats Benjamín, maquiüjpüw a miteaats, aton ajcüwa levita, tapiüngüw nejiw alndom mambüw marangüw alinomb aaga nadam nangaj iüm tiül Jerusalén. Ajcüwa cambaj leaw acüliw niüng ajlüy miiütüw nejiw a nipilan israelita, tujchiw nejiw cuajantanej netamtam nembatmbeat, mambeolüw nejiw wüx arangüch nangaj iüm. Aton Ciro tandilil müüch Zorobabel minatangüw minipilan Judá, ajcüwa copa átan aaga nadamdam tas leaw a Nabucodonosor tajoy mamb imiün tiül nangaj iüm. Meáwan nipilan israelita leaw tandilileaw tiül aaga nüt quiaj andüyiw Judá among ic miow iquiaw mil (42,000). Altiül ajcüwa tandilileaw quiaj tacülüwan tiül Jerusalén, altiül tambüw macülüw tiül alinoic cambaj quiajan tiül Judá.

Ajcüwa israelita andilileaw alinomb marangüw a nangaj iüm tiül Jerusalén

(Esdras 3—6; Hageo 1—2)

Wüx ayaíw caaw tiül aaga neat tatow apepayiw alinomb tiül Judá a nipilan israelita, meáwan nejiw tapepayiw canchiümoj tiül Jerusalén* marangüw a nangox nüt ocueajiw nejiw nasoic: minangox nüt arangüch nden. Aaga Jesúa minatang miteaats, maquiiüb a Zorobabel minatangüy tiül nipilan Judá, tarangüw noic artül* tiül püjchiün iüt ocueaj nangaj iüm, niüng tacül nomb aaga nadam artül; cos netam mayacüw nimal marang ichechiw nejiw müjchiw Teat Dios. Tarangüw aag ayaj cos netam tiül aaga nangox nüt leaw apmarangüw, aton cos netam marangüch meáwan leaw nomb tapiüng Moisés.

Tiül amb ijquiaw caaw amb alinomb neat, Jesúa maquiiüb a Zorobabel tasojnongoj nipilan masajüw cuane netam marangüw anopnopo; cos aaga najiüt andüy wüx witiow alinomb nangaj iüm apmamelich. Tiül aaga nüt wüx ndot aquianderan piedra tiüt, miteaats taindeaw ind, átan a levita tapots atsündiw platiy,

aton tajiüngüw soen manguiay Jehová. Meáwan nipilan tapac omeajtsüw xeyay.

Ajcüwa leaw almacüliw tiül Jerusalén, ngome palüyan nipilan israelita. Altiül pálwüx nipilan leaw tüüch mamb aaga natang nenajiüt ocueaj Asiria andüy Judá. Masey ajcüwa nipilan quiaj ajcüyiw majawüw nipilan israelita, nganüy tapiüngüw majmeliw tiül mambeolüw marangüch aaga nangaj iüm quiaj. Naleaing nejiw ngo mind mambeolüw tiül arangan najiüt, leaw nejiw andiümüw aag ayaj ayambyambüw nguineay majlüy naél tiül nipilan israelita. Quiaj a Jesúa maquiiüb a Zorobabel, aton alinop alijpüw monjiür najiüt, tasajüw nejiw ngo metam napeay miün nipilan mambeol nejiw wüx arangüch nangaj iüm. Tasoiquiw nómban manguiayiw nejiwan quiaj israelita apmarangüw aaga najiüt, atnej lamapiüng aaga Rey Ciro naw iüt Persia. Wüx tasoiquiw atquiaj ajcüwa napeay miün nipilan quiaj, ngome tajnej manguiayiw. Tayambüw nguineay ndom mapalüw ngo majlüy najiüt wüx nangaj iüm. Tambüw mandeacüw maquiüjpüw monjiür najiüt monaw Persia, axotayéjan andeacüw ndom aton mandeacüw ngo majnej wüx ombasüw nipilan israelita. At tarangüw poch müjchiw mamb manguiay a Rey Ciro, niüng andeacüw wüx ajcüwa israelita lajcüyiw majawüw nej lango metam nejiw. Wüx tarangüw atquiaj, quiaj ndot ombasüw malombochiw a najiüt wüx arangüch nangaj iüm. Tiün majlüy najiüt wüx Darío II tarang natang nenajiüt.

Tiül mineat Darío II Teat Dios tüüch mondeac andeac nej monüt Hageo maquiiüb Zacarías masajüw nipilan israelita. Aaga Hageo tasaj Zorobabel maquiiüb Jesúa atcüy:

—¡Israelita! Icona lambójan mepiüangan nganaw matüch a nüt mawiticheran alinomb aaga nangaj iüm, masey icona lamejiüran najnej iniüangan. Nganüy lamejawan Teat Dios ngo müüch majoet, at ngo ndom mejiüran cuane mejiüran tam, cos icona ajcan irangan atquiaj. Meáwan leaw ipiüran ngo mewüney icueajiün, ngo matüch marang nüeteran nanganeowaran tinden, aton ipixan lango mejiüran. Nganüy lamejawan cuane netam merangan, nganüy quiüran iyamban xiül leaw apmetam tiül aaga nangaj iüm, aj.

Wüx tanguiayiw aag ayaj a Zorobabel maquiiüb a Jesúa, timbолоj, quiaj Hageo tasaj nejiw:

—Nde mermbolan cos Teat Dios apmambeol icoots, aj.

Ndoj quiaj Teat Dios tüüch mapac omeajtsüw alinomb a Zorobabel at a Jesúa mandüyw wüx alinomb arangüw najiüt wüx nangaj iüm. Tajiür alinoic alijquiaw seman ndoj quiaj tamelichaw najiüt.

Tajiür noic caaw tatow ndoj aag ayaj, quiaj Teat Dios tasaj alinomb a Hageo leaw netam masaj nipilan manguiyiw, mapac omeajtsüw. Ndoj Hageo tasaj nipilan atcüy:

—Teat Dios lamapiüng: “Leaw niüng lamatüch aaga najiüt niüng tengual merangan nganüy, lajüic ngo matüch matnej aaga nadam nangaj iüm najlüy mbas. Masey, ngo marang nicuajind, icona nde mermbolan; xique sacül tiül aaga nangaj iüm cam, ndoj apmajlüy najneajay, ngo matnej aaga najlüy mbas”, aw.

Tajiür alijquiaw caaw tatow ndoj aag ayaj, Teat Dios tandüy wüx alinomb masaj a Hageo leaw netam manguiyiw a israelita. Teat Dios tandiüm müüch nejiw manguiyiw nganüy, mbich apmambeol nejiw xeyay, cos lamandilileaw alinomb marangüw a najiüt wüx minangaj iüm nej.

Wúxan tamelichaw a nipilan israelita arangüw najiüt wüx nangaj iüm alinomb, andüüban tiünüw acas monjiür najiüt monaw iüt Persia leaw ajcüyw maquiüjpüw, matüniw manguiyiw jane tasaj nejiw mandüyw wüx marangüw najiüt. Quiaj nejiw tapiüngüw asaj nejiw Rey Ciro. Wüx tanguiayiw atquiaj ajlüy aaga nipilan persa quiaj, tarangüw poch müjchiw mamb manguiyiw a Darío II, matüniw manguiyiw majüic naleaingue Ciro nesaj a israelita marangüw najiüt alinomb. Wúxan tengual marangüw aag ayaj macüliw cuane apmasoiquiw, israelita ngo malombochiw najiüt cos Teat Dios tengual mambeol nejiw. Wüx aaga natang nenajiüt tatüch nej aaga poch narangüch, quiaj tasaj ajcüwa mimonbeol nej mambüw majawüw majüic naleaingue Ciro nepiüng. Wüx tapeayiw quiaj tajawüw naleaing Ciro nepiüng. Ngome áagan, cos tandiüm aaga minatang nenajiüt müüch nejiw manguiyiw aton. Tasaj nejiw, nde mapalüw aaga najiüt leaw tengual ajlüy, cos átan nejiw aton netam mambeolüw wüx müjchiw aaga tomiün leaw

ajjiürüw quiaj imiün wüx angüyeran teombas nej. Atquiaj tajlüy, ndoj nejiw ajcüwa monjiür najiüt quiaj tambeolüw wüx a nipilan israelita majüy aaga najiüt. Tiün ndom tiül anaíw neat arang natang nenajiüt a Darío.

Wüx nejiw a nipilan israelita tandondochiw nómban aaga nadam nangaj iüm, tayacüw noic nüt canchiümoj masajüw Teat Dios. Tambiyaw xeyay nimal marang nichech müjchiw Teat Dios, Tiül aaga nüt quiaj meáwan nipilan tapac omeajtsüw. Condom quiaj tasoiquiw a miteaats maquiüjpüw a levita majawüw wüx minajiütüw nejiw alinomb, cos ajjiürjiürayej cuane netam marangüw tiül nangaj iüm, atnej nomb tapiüng Teat Moisés. Amb alinomb neat tarangüw a nangox nüt nasoic pascua*. Tapac omeajtsüw xeyay meáwan nipilan, cos Teat Dios lamambeol nejiw xeyay wüx arangüch aaga nadam nangaj iüm alinomb.

Zacarías andeac masaj nipilan leaw landilileaw andüyiw Jerusalén

(Zacarías 1—14)

Tiülan aaga neat wüx aaga nendeac andeac Teat Dios nenüt Hageo tengual masaj wüx nipilan leaw asoic mapiüng, ata aaga nendeac andeac Teat Dios nenüt Zacarías aton tarang aaga najiüt quiaj. Noic tiül aaga leaw tandeac atcüy apiüng:

—Teat Dios lamapiüng jondot apmarangaats leaw apmapiüng, nej apmambeol icoots alinomb. Nganüy ngome apmandüjpiiüts wüx marangaats atnej tarangüw mixejchiiüts. Neol ngwa xeyay mondeac andeac Teat Dios tasaj nejiw macueatiw arangüw ngo majneaja; nganüy cos nejiw ngome tayariw. Quiaj Teat Dios tüüch nejiw mamix omeajtsüw, tamongochiw xeyay ngo majneaj, meáwan leawa lamasoiquiw apmamongochiw. Tajawüw meáwan leawa tengual mamongochiw aag ayaj cos nejiw ngo marangüw leaw tasoiquiw, aw.

Teat Dios tüüch majaw a Zacarías atnej aúm, leaw aliüc miün apmajlüy. Altiül a leaw tajaw, tajüic aaga cambaj Jerusalén apmajneaj ajlüy alinomb. Zacarías tandeac aton wüx nop natang nenajiüt leaw apmapeay amb wüx nop bur, atnej jangantanej nipilan; naleaing nej apmarang minatangüw meáwan cambajiüt. Aton Zacarías tapiüng;

—Noic nüt ajcüwa nipilan israelita apmaxomüw majawüw Teat Dios. Wüx apmajawüw, quiaj apleaam omeajtsüw nguineay tujchiw mamongoch necoy, ndoj quiaj apmamix omeajtsüw majawüw. Nganüy Teat Dios apmawün wüx omeaats meáwan ngo majneaj leaw lamarangüw, aton apmümb mawün meáwan narangüch dios leaw ajlüy tiül Judá. Apmamb lembem wüx mitiüc Olivos, nganüy aaga tiüc quiaj apmbajcam pinawan. Ndoj quiaj Teat Dios apmarang natang nenajiüt wüx meáwan iüt. Quiaj landoj langome apmajlüy ongwiiüts, at Teat Dios apmüüch mamongoch ngo majneaj ajcüwa leawa ajcüyiw maquiüjpüw a nipilan israelita.

Reina Ester tawün wüx nipilan israelita

(Ester 1—10)

Tajlüy nop naxey nenüt Asuero, minatang nenajiüt ocueaj Persia*. Noic nüt tajcüy aweaag a Reina* Vasti mintaj nej, cos nej ngo mandium mamb tiül noic nangox nüt leaw tarang minoj nej. Quiaj ajcüwa xan leaw ajlüyiw wüx masajüw nguineay netam marang aaga Rey Asuero, tasajüw nej mayamb alinop nüx marang mintaj nej. Cos tasajüw nej aton sitiül apmarang atquiaj mbich apmayariw andeac minojow nejiw meáwan montaj leaw acüliw tiül aaga iüt quiaj. Wüx tanguiy aag ayaj a Rey Asuero, tajaw naleaing apiüngüw; quiaj ndoj tasaj ajcüwa monbeol nej mambüw majüyiw mayambüw meáwan natsajtsajyay ombas monüx, maquiüjpüw miün andüy tiül aaga nadam iüm niüng acül Rey Asuero; ndoj apmarrüüd tiül nop marang jayats mintaj nej.

Tiül Susa, natang cambaj ocueaj Persia, tacül quiaj nop naxey nenüt Mardoqueo israelita nej. Aaga naxey quiaj tatangüch nop nüx nenüt Ester micual micoj nej, cos micoj nej tandeowüw. Tiül aaga nüt quiaj Ester latang laminüx xowüy latsajyay ombas. Quiaj ajcüwa monyamb monüx taquiüjpüw nej mamb maquiüüb altigüy monüx andüy niüng ajlüy Rey Asuero. Aaga najlüy wüx nejaw monüx, wüx tajaw a Ester tajneaj majaw xeyay, xowüy tataag majneaj. Naleaing nej ngo majaw sitiül aaga nüx quiaj israelita nej, aton aaga nüx ngo mapiüng, cos Mardoqueo lamasaj nej nde masaj nejingüind. Aaga Mardoqueo meáwan nüt among tiül aaga iüm niüng ajlüy Rey Asuero majaw cuane tarang a Ester.

Lamajiür nomb neat tatow apeay quiaj a Ester, quiaj tatüch nej macül aweaag a Rey Asuero noic ongwiiüts. Wüx a Rey Asuero tajaw nej, tandiüm xeyay, ngo matnej meáwan monüx; ndoj quiaj tayac nej marang jayats reina, aton ngo majaw sitiül israelita nej.

Noic nüt a Mardoqueo tanguiay nguineay tenguiäl mandeaciüw a minatängüw monjiür aniüng a Rey Asuero quiaj, teamapiüngüw andiümüw mambiyaw a Rey Asuero. Wüx tanguiay aag ayaj, andüüban tasaj a Reina Ester, condom Ester tamongoch masaj a Rey Asuero leaw Mardoqueo tanguiay. Wüx tanguiay aag ayaj a Rey Asuero, quiaj tayamb mambich majaw majüic naleaingue aaga nanderac quiaja. Quiaj tajaw naleaing atnej lamapiüng a Reina Ester. Ndoj quiaj tapiüng marrondüch oniquiaw ajcüwa ijpüw minatängüw monjiür opech nej. Aton tapiüng netam mamongochiw marangüw tiül noic nawiiig niüng ajmel meáwan cuajantanej leaw tenguiäl ajlüy tiül mineat nej.

Tamong aag ayaj, condom Rey Asuero xowüy tajnej aweaag nop nejiür najiüt ocueaj nej nenüt Amán, tüüch aaga Amán quiaj majiür noic nadam najiüt. Ngome áagan, at tapiüng manguereran omalaran müünd a Amán, majüic nop xan xeyay netam. Wüx tajlüy ayaj meáwan nipilan tangueriw omalüw teombas nej; nganüy a Mardoqueo ajáwan, ngo marang. Quiaj Amán tajcüy xeyay wüx tajaw ngo mandiüm magueer omal teombas nej. Tayamb omeaats nguineay mambiy, ngome néjan quiaj, at meáwan israelita tandiüm mambiy. Condom quiaj tayamb jane matsoj wüx masüet mawün ngün nüt apmaw majnej mandeowüw a nipilan israelita. Wüx ndoj aag ayaj, quiaj tamb majaw a Rey Asuero masaj nguineay tiül meáwan iüt niüng nej alteowix almasap, ajlüy noic ajlüy nipilan leaw ngo mandiümüw marangüw leaw apiüng nej. Ajcüwa nipilan quiaj netam mandeowüw, maw. Condom mümb manguiay aag ayaj a Rey Asuero, quiaj tasaj Amán marang leawa ajaw najnej. Aton tasaj marang aaga poch wüx nawiiig müüch mamb ndom mambiyaw ajcüwa nipilan quiaj. Ngome áagan, at tüüch Amán a iquial owix nej cos naag aag ayaj netam membüneyaw nawiiig. Ndoj quiaj Amán tapiüng marangüch poch müjndiw manguiayiw meáwan iüt leaw niüng almasap a Rey Asuero, niüng asaj nejiw netam mandeowüw nipilan israelita tiül aaga nüt.

Wüx Mardoqueo tanguiay nguineay tenguiäl ajlüy, ngome tajneaj mayaag; tajiünts omeaats maquiüüb meáwan nipilan israelita. Condom acas monrang najiüt quiaj tambüw masajüw a Reina Ester nguineay ajlüy a Mardoqueo; lamasooig ngarrats apix nej tenguiäl apaj tenguiäl ajiünts. Wüx tanguiay aag ayaj a Ester quiaj tasaj aaga nerang najiüt quiaj mamb matün manguiay a Mardoqueo cuane naél najlüy. Aaga nasoic quiaj tamb, quiaj tapots masaj neje Mardoqueo nguineay lajlüy cos lajlüy noic poch niüing apiüing netam mandeowüw meáwan a israelita. Aton tasaj majoy mamb noic tiül aaga nawiig leaw apiüing wüx apmandeowüw nipilan israelita. Aton tandiüm masoic a Reina Ester manguiay netam mamb matüch a Rey Asuero masaj nde mambiy a nipilan israelita. Wüx landoj andeacüw, quiaj tandilil, tamb masaj Reina Ester meáwan leaw a Mardoqueo tasaj nej mapiüing. Condom ayaj tasoic alinomb mandüy quiaj müüch leam omeaats a Mardoqueo nejingüind ngo ndom majmel matüch a Rey Asuero sitiül ngo mapaj nej. Cos jondot aljane apmajmel miün, apmambiyeran. Nganüy nej a rey wüx mateots ngo mandeow aljane alndom mandic angot nej narangüch oro, majüiquich masey majmel aaga nipilan quiaj mandeac aweaag. Tiül aaga nüt quiaj lamajiür noic caaw tatow a Reina Ester ngo mapaj nej a Rey Asuero. Wüx ndot manguiay ayaj, quiaj tamb masaj a Mardoqueo meáwan leaw tasoic mapiüing. Tümb manguiay a Mardoqueo, ndoj quiaj tandilil mapiüing, nganüy aaga Ester naleaing reina nej, nganüy masey reina nej cos tiül aaga nüt wüx apmandeowüw a nipilan israelita, ata nej apmandeow cos israelita nej aton. Alinoic aton, jondot nej nganüy ngo mandiüm majlüy tiül naél, quiaj Teat Dios apmayamb aljane miün mawün wüx nipilan israelita, ndoj quiaj a nej apmandeow niüing miün, ngome apmajiür awüneay wüx arang atquiaj. Aton tüüch manguiay a Ester jonde ngwa tüünde marang reina ndom mawün wüx minipilan neje, aaga nganüy amatüch quiaja. Ndoj manguiay aaga nerang najiüt quiaj, andilil miün tiüt tamb masaj a Reina Ester meáwan leawa lamasaj nej a Mardoqueo. Camüm ndom manguiay a Ester, quiaj tüüch mamb manguiay a Mardoqueo alinoic niüing apiüing:

—Najneaj. Sanarang atnej lamepiüng masey ngo najaw sitiül sanapac. Nganüy leaw sandiüm nasaj ic menguiay wúxan nganaw namelich narang aag ayaj, icanchiich meáwan micual miiütaats leaw acüliw ningüy tiül cambaj Susa, iich maiüdüw lop er nüt, iich matüniw ocueaj Teat Dios mambeol xic, aw.

Tandilil alinomb aaga nerang najiüt masaj a Mardoqueo leawa tasoic masaj, ndoj nej tarang atnej tandiüm a Reina Ester.

Wüx ajcüwa nipilan israelita ndot aiüdüw lop, Ester tapiüng marangüch noic nadam nüeteran metiw a Rey Asuero maquiiüb a Amán. Condom nej tamb masooig najneaj apix nej, leaw netam masooig nop reina, cas tamb matüch lembem lareng tiül ombeay aaga niüng acül Rey Asuero. Wüx tajaw nej a Rey Asuero, quiaj tandic aaga nangoraad narangüch oro, condom tamong a reina matüch niüng ajlüy nej. Quiaj a Rey Asuero tatün manguiy:

—¿Cuane ipiüng, Ester? aw.

Quiaj a reina tasaj, nej andiüm masaj nejiw mambüw metiw limnüt maquiiüb a Amán, tiül aaga nüt quiaj. Quiaj a Rey Asuero tapiüng mapeay a Amán, condom quiaj tambüw miijpüéj metiw. Wüx tenguiäl üetiw, quiaj a reina tapiüng andiüm metiw alinomb raw tiüt tan ajlüyiw, ndoj quiaj apmasaj a Rey Asuero cuane xeyay teamandiüm masaj.

Tiül aaga nüt quiaj wüx tajtsor a Amán andüy aniüng nej taxom a Mardoqueo. Mardoqueo atnej mbójan marang ngo mangueer omal müüch nej. Quiaj Amán tajcüy xeyay, naleaing ngo marang nicuajind, tamb tajtsor. Wüx tapeay tinden tapots müüch andeacdeac manguiy mintaj nej, aton manguiyiw ajcüwa monxey leaw xowüy ajneaj aweaag. Telombojchay nguineay nej ajiür tomiün, aton lamajiür xeyay micual nej, at lamüünd noic nadam najiüt majiür. Aton telombojchay wüx nguineay tarang a Reina Ester, cos tüüch nejiw noic nüeteran tiül aaga nüt quiaj, nejiwan quiaj maquiiüb a Rey Asuero. Nganüy ngome áagan cos amb alinoic nüt lamasoiqiw apmandüyiw quiaj metiw alinoic. Ndoj tapiüng, aaga lamarang quiaj nicuajind cos nguineay apmapac omeaats sitiül aliün mapac a Mardoqueo, tengualeámban arang najiüt niüng ajlüy Rey Asuero. Quiaj mintaj nej, at miün ajcüwa monxey xowüy ajneaj aweaag, tasajüw nej marang nómban aaga niüng arrondüch oniqueran,

marang najal oleaj; condom raw tiüt ajwíquian nüt mamb masaj a Rey Asuero marrondüch onic quiaj a Mardoqueo. Wüx tanguiay aag ayaj a Amán, tajaw najneajay; ndoj quiaj tüüch marangüch niüng arrondüch oniqueran.

Tiül aaga ongwiiüts quiaj Rey Asuero ngo majneaj mameay; tasaj nop tiül mimonbeol nej maquiiüb miün a nawiiig leawa narangüch tiül meáwan cuajantanej leaw tenguiäl ajlüy, tenguiäl among tiül mineat nej, mateow manguiay. Aaga nembeol tateow tiül niüng apiüng nguineay a Mardoqueo tüüch manguiay a Rey Asuero wüx tandiümüw mambiyaw nej ijpüw natang monjiür opech nej. Wüx tanguiay aag ayaj a Rey Asuero, quiaj tatün manguiay sitiül tüünd aleaic a Mardoqueo wüx tarang ayaj. Ajcüwa monbeol nej tapiüngüw ngwüy ngo müünd nicuajind. Tenguiäl mandeacüw aag ayaj, quiaj ajngot a Amán masaj a Rey Asuero mapiüng apmarrondüch onic a Mardoqueo niüng arrondüch oniqueran, cos landoj lamarang. Wúxan nganaw mendeac masaj, quiaj wantsat a Rey Asuero majaw nej. Condom tatün nej manguiay, tapiüng:

—Jondot xique sandiüm najüiquich apac ximeaats nüüch aljane ajcan lamambeol xic xeyay, ¿cuane netam nüüch? aj.

Almanguiay ayaj a Amán, tapiüng tiül omeaats: Xique coen andiüm a Rey Asuero quiaj, majüiquich apac omeaats majaw xic, aw. Quiaj tapiüng:

—Netam mesaj aaga naxey quiaj masooig najneaj tiül ipix aton mayac teomal nej micorona, condom cas teaach nop tiül ajcüwa micawüy tsotom wüx, cas tesaj nop xan natang nejiür najiüt aag almequiiüb majüyich nej mamong amb pinawan a cambaj cam tenguiäl apaj mapiüng: “Atcüy alndom marangaran ocueaj nop naxey wüx Rey Asuero mandiüm”, maw, aw Amán.

Quiaj tapiüng a Rey Asuero:

—¡Najneajay! ¡Nguineay texom imeaats aag ayaj! Nganüy quiür najénan irang wüx ombas a Mardoqueo, a israelita, meáwan leaw lamepiüng quiaj, ajow.

Tíulan aaga ümb raw quiaj tamb a Amán marang wüx ombas a Mardoqueo, aaga ajcüy aweaag, atnej lamasoic. Tasooig tiül a Mardoqueo najneajay apix Rey Asuero, at tayac a corona wüx omal nej, aton tamb majan a micawüy Rey Asuero matsotoch

wüx, cas taquiiüb mamb majüyich amb pinawan cambaj, tenguiäl apaj mapiüng: “Atcüy alndom marangan ocueaj nop naxey wüx Rey Asuero mandiüm”, aw. Wüx ndot aag ayaj, quiaj tamb a Amán andüy aniüng nej, ngo majneaj omeaats; tasaj mintaj nej leaw tamongoch, aton leaw monxey xowüy andeac aweaag tasaj. Ngome tatüch masaj a Rey Asuero leaw amb masaj, marrondüch onic a Mardoqueo niüng arrondüch oniqueran. Quiaj mintaj nej maquiajpüw ajcüwa monxey quiaj tasajüw nej:

—Sitiül aaga Mardoqueo quiaj israelita nej, xicona sapiüangan ngo ndom merang wüx nicuajind. ¡Nej apmarang wüx imbas leaw andiüm! ajow.

Aliw wüx aag ayaj, quiaj ajngotoj ajcüwa monbeol Rey Asuero mapiüngüw apmaquiüjpüw mamb a Amán metiw, leaw a reina Ester lamapiüng tim quiaj apmarang. Ndoj wüx tenguiäl anganeowüw vin, quiaj a rey tatün manguiay a reina cuane andiüm mapiüng. Quiaj a Reina Ester tapiüng:

—Xique sandiüm nasaj ic teat, mewün xic wüx nde nandeow, átan micual xefüt aton, cos apmambiyaw xicon. Jondot sanajnapan narangan mos, xique ngome sanasaj ic; nganüy cos xeyay naél sajlüyiün tiül, aw.

Quiaj a Rey Asuero tatün manguiay nej:

—¿Jane teamandiüm marang atquiaja? aw.

Quiaj a reina tasaj nej:

—¡Jogüy alningüy najcüy majaw xicon! ¡Aag ayaj Amán! aj.

Wüx tanguiay aag ayaj a Amán, mbayaw, nómban asol nej. Quiaj taw a Rey Asuero najen ajüy, tamb andüy quiaj niüng apiürpiürüch mbaj lombom, lajcüy xeyay. Ndoj Amán tapots masaj a Reina Ester mawün wüx omeaats leaw nej tandiüm marang quiaj, tengwüy apmambiyeran; tamb andüy wüx a bang niüng reina alntsojliümeay. Quiaj ajngot a Rey Asuero majaw Amán alntsojliümeay niüng ajlüy Reina Ester, quiaj tawüy ombas tapiüng tenguiäl mandiüm masap a Reina Ester. Quiájan nop tiül monbeol Rey Asuero níüangan tasaj nguineay lamarang Amán, lamarang niüng apmarrondüch onic Mardoqueo. Wüx tanguiay ayaj a Rey Asuero quiaj tasaj a mimonbeol nej maquiüjpüw a Amán marrondo onic nej quiaj. Condom wüx lamong ajcüy a Rey Asuero, quiaj a Reina Ester tasaj nej wüx aaga Mardoqueo cos

michiig miteat nej; ndoj quiaj a Rey Asuero tüüch a Mardoqueo aaga nadam najiüt leaw tajiür a Amán.

Landoj ayaj lamong, nganüy aaga poch andeac wüx mandeowüw israelita aliün majlüy, quiaj a Reina Ester tamb alinomb niüng ajlüy Rey Asuero majaw wüx ayaj. Wüx tapeay quiaj, a rey tayar a angot nej narangüch oro mandic müüch nej. Ndoj quiaj a nej tapiüng masaj a rey mandarriich aaga poch leaw Amán tüüch nej maneam; cos sitiül ngo marangüch aag ayaj apmambiyeranüw a nipilan israelita. Quiaj a Rey Asuero tapiüng naél marang, cos aaga poch leaw tambün naag iquial owix nej ngo ndom mandarriich. Quiaj tasaj a Ester maquiiüb a Mardoqueo alndom marangüw noic jayats poch; atquiaj tarangüw. Aaga jayats poch leaw tarangüw apiüng wüx ajcüwa nipilan israelita alndom mewüneayej, tengwüy mambiyaw jane apmandiüm mambiy nejiw tiül aaga nüt lapiürang apmandeowüw. Condom aaga jayats poch quiaj tarangüch tiül palpálwüx ombeayiün leaw andeacüw meáwan a nipilan tiül palpálwüx iüt niüng Rey Asuero almasap, cas tujchiw mamb noic noic nawiiig meáwan iüt manguiayiw.

Tiül aaga nüt narriüjtüch, ajcüwa israelita tambiyaw xeyay nipilan leaw tandiüm mambiy nejiw; aton tandeowüw tiül gajpowüw micual Amán. Leaw israelita moncül miün tiül cambaj Susa, larrow tiüt tengualeámban mambiyaw leaw tandiüm mambiy nejiw. Amb ijquiw nüt tatow ndoj ajlüy moncüy, tarangüw noic nadam nangox nüt. Aton Mardoqueo tarang poch müüch ajcüwa israelita niüng asaj nejiw marangüw atüchtüch miün neat aaga nangox nüt quiaj. Aag ayaj leaaw omeaatsaran wüx nguineay Teat Dios tawün nejiw wüx teowix nipilan leaw ajcüyiw majawüw nejiw. Atquiaj tamelichaw ajcüwa nipilan leaw moncül tiül nadamdamb cambaj marangüw aaga nangox nüt quiaj wüx gajpocoic (15) minüt gajpic (12) caaw; nganüy a nipilan leaw moncül tiül rüch at namix nine cambaj tarangüw aaga nangox nüt quiaj wüx gajpopeic (14) minüt caaw. Aaga nangox nüt quiaj tüünd manüt Purim.

Aaga Mardoqueo tatüch marang nop nenajiüt xeyay atam ajlüy meáwan tiül iüt Persia; áagan najntsop tiül. Mardoqueo xeyay

alinoic, ngo matnej Amán. Nej meáwan nüt tandiüm mambeol nipilan israelita, áag nejw tayambüw monajneaj teombas nej.

Nop miteaats nenüt Esdras andilil andüy Jerusalén

(Esdras 7—10)

Wüx lamajiür ic miow (40) neat tatow ndoj marangüw alinomb a nangaj iüm a nipilan israelita, nop miteaats nenüt Esdras tandilil andüy tiül Jerusalén* imiün Babilonia* aaga natang cambaj ocueaj Caldea. Aaga Esdras quiaj nop naxey nendüy wüx mipoch Teat Dios, arang atnej lamapiüng Teat Dios, aton aquiaach wüx nipilan. Altiül nipilan israelita wüx tanguiyiw apmandilil a Esdras, at a nejw tandiümüw mandilileaw aton maquiüjpüw mamb. Aaga natang nenajiüt ocueaj Persia* ngome tapiüng nicuajind, tandiüm. Ndoj tiül aaga nüt quiaj tandilil xeyay nipilan israelita aquiüjpüw tiül miteaats, aton levita*. Aaga natang nenajiüt ocueaj Persia tüüch tomiün a Esdras mengalüy nimal marang minichechiw nejw müjchiw Teat Dios. Aton tapiüng sitiül aleaic tetam nejw alinoic, nej apmangüy. Ngome áagan ayaj tandiüm mambeol aaga natang nenajiüt, at tarang acas poch wüx nawiig, tüüch mamb andüy teombasüw monajiüt monaw persia moncül tiül iüt Judá, niüng asaj nejw. Wüx apmapeyiw quiaj a miteaats maquiüjpüw a levita nde masajiw mangüyw tomiün teombasüw nejw. Aton tasaj nejw müjchiw a Esdras tomiün leaw apmetam tiül nangaj iüm, átan nüeteran.

Wüx nganaw mawüw a nipilan israelita tiül Babilonia andüy Judá, taiündüw lop ngo metiw, tatüniw ocueaj Teat Dios mambeol nejw titiüü. Tarangüw atquiaj cos Esdras taxing masaj aaga natang nenajiüt müüch nejw montsoj maquiüüb nejw mamb maniüng nejw titiüü; cos nej tiül namong nüt quiaj tengual mandeac wüx nguineay Teat Dios ambeol jane ayamb nej. Teat Dios tanguiy andeacüw, áag ngome tarang nejw nicuajind titiüü, najneájan tatüchiw tiül Jerusalén*. Atquiaj tapeay ajcüwa nadamdám tas nembéatmbeat, at tomiün aton.

Wüx tapeay tiül Jerusalén a Esdras, quiaj tajaw altiül xeyay ajcüwa israelita langoch owixaw maquiüjpüw nipilan imiün pálwüx iüt, mondüüb narangüch dios; at altiül nejw a miteaats,

aton levita. Wüx tajaw ayaj Esdras tamix omeaats, ndoj quiaj tasaj Teat Dios atcüy:

—Teat Dios, nomb xexejchiün ngome tarangüw leaw tesajüw, quiaj teajchiw mamongochiw xeyay ngo majneaj. Tambiy nejiw leaw ajcüyiw maquiüjpüw, aton taquiüübaranüw macüliw andüy pálwüx iüt miünquiaj. Nganüy lameaach xicon nandililean sandüyiün tiül Jerusalén narangan alinomb minangaj iüm. Aton ique teaach majneaj majawüw xicon ajcüwa minatang nenajiüt ocueaj Persia, nganüy tengual najaw lasandüyiün wüx narangan alinomb meáwan ngo majneaj, aj.

Wúxan Esdras tengual mandeac masaj Teat Dios aag ayaj, quiaj tajngotoj a nipilan sonongomoj quiaj mayeyiw nej tiüt. Ndoj tapiüngüw apmatsorijchaw ajcüwa montaj imiün pálwüx iüt maquiüüb micualüw nejiw, mambüw andüyiw aniüngüw nejiw alinomb. Atquiaj tarangüw, tumb matsoriicharanüw meáwan montaj leaw taquiüübaranüw ngome israelita nejiw; tandüyiw tiül miiütüw nejiw alinomb. Aton meáwan monguich leaw tacualüw maquiüjpüw tündiw mambüw; cos tiül mipoch Teat Dios apiüng ngo ndom maquiüjpüw montaj naw pálwüx iüt.

Nehemías awüywüy israelita marangüw alinomb aaga muro neyey tiüt cambaj Jerusalén

(Nehemías 1—7)

Aaga Nehemías nop nej israelita, nerang minajiüt Rey* Artajerjes naw Persia, acül tiül Susa natang cambaj ocueaj Persia*. Noic nüt micoj Nehemías nenüt Hanani, maquiüüb alacas monaw Jerusalén* aton tandilileaw andüyiw Persia imiünüw Judá. Quiaj Nehemías tatün manguiay nejiw cuane tengual marangüw ajcüwa nipilan israelita tiül Jerusalén. Nejiw tapiüngüw nguineay naél tengual mayac nejiw wüx ajcüw nipilan ajcüyiw maquiüjpüw. Aaga muro* neyey tiüt cambaj aliün tiüt nde ndoj mandrojchiw ombas ajcüwa montsoj ocueaj Nabocodonosor, natang nenajiüt ocueaj Caldea. Wüx tumb manguiay aag ayaj a Nehemías, ngome tajneaj omeaats; quiaj tasaj Teat Dios atcüy:

—Teat Dios, ique xeyay alndom merang meáwan cuajantanej. Aton ique tanaámb teamerang leaw lamesaj nipilan jan

apmayamb ic, jan apmarang leaw apiüing tiül mipoch. Xicona israelita, ngome tarangasan atnej tepiüing, quiaj teaach ajcüwa leaw sajcüyiün naquiüjpan maquiüjpw xicon andüy miünquiaj iüt. Nganüy ique lamepiüing sitiül sanandililean alinomb narangan leaw ipiüing, apmeaach xicon nandililean alinomb sandüyiün tiül xeiüitan. Nganüy, Teat, sandiüm merang leaw tengual natün icueaj, aton iich aaga natang nenajiüt majmiüc omal omeaats wüx sanamb nasaj nind sandilil andüy Judá alinomb, aj.

Lamajiür acas caaw tatow ndoj aag ayaj, noic nüt Nehemías tajoy mamb noic nepeax vin müüch aaga natang nenajiüt. Wüx tajaw nej aaga natang nenajiüt atnej ngo mapac omeaats, quiaj tatün nej manguiay cuane nerang nej. Nehemías masey timbol mapiüing, ngome tayac wüx omeaats imbol. Quiaj tasaj aaga natang nenajiüt cuane nerang nej, tapiüing atcüy:

—Ngo ndom mapac ximeaats wüx sawaw aaga cambaj Jerusalén nganaw matajücüch majneaj, aliün jarriüm. Nganüy sapiüing, teat, sitiül apac imeaats mejaw sarang minajiüt ningüy, ngwüy alndom meaach xic namb sandüy Judá, sandiüm nataag majneaj alinomb aaga cambaj Jerusalén, aw.

Aaga natang nenajiüt tapiüing apmüüch nej mamb, at tayac nej marang natang nenajiüt tiül Judá. Aton tüüch nej majoy nawiig müüch ajcüwa monajiüt persa leaw ajlüyiw tiül iüt Judá, niüing asaj nejiw netam mambeolüw a Nehemías. Atquiaj Teat Dios tarang tambeol majlüy meáwan leaw Nehemías tatün nej ocueaj.

Wüx tamb Nehemías andüy Jerusalén lamajiür gajpar (13) neat tatow aw quiaj a Esdras. Wüx er nüt tatow apeay tiül Jerusalén a Nehemías, tasojnong acas monxey quiaj. Condom ongwiiüts taw tamb majüyjüy majaw nguineay ajlüy aaga muro neyey tiüt cambaj, at nguineay netam matajücüch majneaj. Naleaing nganaw masaj nejinguind tiül a israelita, cuane tengual mandiüm marang. Wüx laümb majawjaw nguineay ajlüy aaga muro neyey tiüt cambaj, quiaj tasaj nejiw andiüm majaw maranguch alinomb aaga muro. Aton tasaj nejiw nguineay a rey andiüm mambeol nejiw. Meáwan nipilan taneamüw leaw tasoiquiw, quiaj tamelichaw arangüw najiüt.

Wüx ajcüwa Sanbalat, Tobías, maquiüjpw a Gesem tanguiayiw nguineay tengual marangüw a nipilan israelita,

quiaj tapots mitsojow nejiw, cos ajcüw aaga monxey quiaj ajcüyiw maquiüjpüw. Ndoj tapiüngüw ajcüwa nipilan israelita ngo mayariw andeac aaga natang nenajiüt tüül Persia. Nganüy Nehemías tasaj nejiw manguiayiw Teat Dios apmambeol nipilan israelita, aton tasaj nejiw ajcüwa nipilan quiaj ngo metam macüliw tüül Jerusalén cos ngome israelita nejiw.

Ndoj nejiw a israelita tanaámb tarangüw najiüt, tambajmbajcüw a najiüt majiürjiürüy aneay. Leaw acüliw noic miün, noic nej najiüt arangüw. Atquiaj tenguijal arangüw aaga muro. Aton tenguijal arangüch apal meáwan niüng ajmeleran. Sanbalat maquiiüb a Tobías ngo macueatiw matsojow nejiw. Tenguijal mapiüngüw ngome apndom ombasüw mandondochiw aaga muro leaw tenguijal marangüw quiaj. At tapiüngüw aaga leaw tenguijal arangüch quiaj nómban ngo majiür apac. Condom Nehemías tatün ocueaj Teat Dios mambeol nejiw, ndom meáwan ngo majneaj leaw Sanbalat maquiiüb Tobías tenguijal mandiümüw mamongochiw a israelita, müüch mandüy miün wüx ombasüw nejiw.

Wüx ajcüwa israelita aleambüw pinawan marangüw andüy cawüx aaga muro, quiaj ajcüwa nipilan leaw ngo mind majaw nejiw tajcüyiw, tayambüw alinoic cuane marangüw wüx ombasüw nejiw. Tandüümüw mambiyaw nejiw, cos tapiüngüw atquiaj mbich apmacueatiw arangüw najiüt. Wüx nejiw israelita tanguiyiw nguineay tenguijal mandiümüw ajcüwa moncüy majaw nejiw, quiaj tasajüw Teat Dios tatüniw ocueaj mambeol nejiw. Quiaj tayacüw acas nejiür opechiw nejiw. Wüx tajawüw ayaj monrang najiüt nguineay tenguijal ajlüy, tapiüngüw najneaj macueatiw. Nganüy Nehemías tasaj nejiw ngwüy nde paxiüm ocueajiw; leaw netam marangüw aag ayaj matsojow maquiüjpüw nde memboloj, cos Teat Dios apmambeol nejiw. Condom ajcüwa Sanbalat maquiiüb Tobías tajawüw nguineay israelita tenguijal macüliw nejiw matsojow maquiüjpüw, quiaj lango marangüw nicuajind. Quiaj israelita tandilileaw alinomb marangüw aaga najiüt. Condom Nehemías tambaag a nipilan, pinawan tarangüw aaga najiüt, nganüy alpinawan monjiür opech monrang najiüt. Aton ajcüw leaw tenguijal arangüw najiüt ajoyjoyayej miespadajüw nejiw. Nehemías tayac nop naxey majlüy wüx,

matet nots ind mapaj nej ocueajiw wüx ndot majngotoj ajcüwa moncüy majaw nejiw. Tiül aaga nüt wüx tenguijal ajlüy aaga moncüy quiaj, meáwan monrang najiüt ngo mawüw, ajlüyayej quiaj tiül cambaj. Aton ameayiw miün tiül apixaw nejiw at espada mbich meaw majoyiw, cos apmatsojow jondot majngot ajcüw aaga ajcüyiw maquiüjpüw.

Wüx tenguijal ajlüy aaga najiüt quiaj, Nehemías tanguiaiy nguineay ajcüwa israelita monjiür tomiün tenguijal masapüw marang mimosüw nejiw micual miiütüw nejiw leaw nipilan ngo majiür tomiün. Ngome áagan, at tenguijal manojtiw miiütüw nejiw, ndom mangüyiw nejiw leaw ajüchiw. Nehemías talic nejiw xeyay wüx aaga arangüw atquiaj quiaj. Tüüch nejiw leaam omeajtsüw aton, tiül mipoch Teat Dios apiüng ngo ndom marangüw atquiaj. Wüx tasoiquiw atquiaj, tapiüngüw ngwüy nejiw apmatorijchaw meáwan iüt leaw lajlüy teowixaw nejiw, at a nipilan leaw lamarangüw najon mos aptsajmbiümoj. A Nehemías ngo matün mangüyeran teombas nej leaw netam mangüyeran masey alndom matün, nganüy ngo marang, cos ajaw ajcüwa israelita tenguijal mangüyiw xeyay andüy niüng ajlüy natang nenajiüt.

Aleamb tiül aaga nüt ndot arangüch aaga muro neyey tiüt cambaj; áagan apal ombeay niüng ajmeleran nganaw majmel. Wüx tanguiaiyiw a Sanbalat maquiüüb Tobías, maquiüüb Gesem nguineay lajlüy, tandiümüw mawajichaw a Nehemías; tasajüw mamb majaw nejiw. Nejiw ajcüwa monxey quiaj, ngo mind mandeacüw maquiüjpüw. Tapiüngüw atquiaj cos andiümüw maw tiül Jerusalén a Nehemías, condom quiaj nejiw apmambiyaw. Nehemías ngo majmiüc teowixaw nejiw, condom tarang acas poch masaj nejiw niüng apiüng:

—Sajiür xeyay najiüt leaw netam narang, ngo ndom namb najaw icon, aw.

Nejiw tandüyiw wüx masajüw alarajmbüw, nganüy nej áagan masaj nejiw. Condom tasajüw nej alinomb, nganüy mbich tawüyiw nej ombas, tasajüw nej tenguijal ind awitich moncüy maquiüüb aaga natang nenajiüt ocueaj Persia, atquiaj ndom müünd marang natang nenajiüt tiül Judá. Wüx tanguiaiy a Nehemías tasaj nejiw, aag ayaj tenguijal awajichaw. Cos nej

lamajaw nejiw andiümüw mambaijchaw a israelita, quiaj ngome apmayacüw apal muro neyey tiüt cambaj. Atquiaj Nehemías tayac wüx alquiriw arang najiüt, ngo matnej tim timiwiür quiaj.

Noic ongwiiüts tamb a Nehemías majaw nop naxey leaw nej ayaag najneaj omeaats aweaag. Aaga naxey quiaj tasaj nej aaga ongwiiüts quiaj ajcüw leaw ajcüyw majawüw nej apmandiümüw mambiyaw nej. Aton tasaj nej ich mamb mexotüy tiül nangaj iüm. Nganiy Nehemías tapiüng nej ngome apmamb, ngome apndom majmel tiül, cos áagan miteaats alndom majmeliw tiül niüng ajlüy nangaj. Ndoj Nehemías tajaw jane nerang aag ayaj, cos Sanbalat maquiiüb Tobías tangüyw aaga naxey quiaj mamb mapiüng masaj a Nehemías. Nejiw tandiümüw majmel tiül nangaj iüm a Nehemías, cos atquiaj alndom mayacüw asoet ngo majneaj lamarang ajcan lajmel quiaj.

Ngome xeyay nüt tatow ndoj ajlüy ayaj, ndot nómban aaga muro neyey tiüt cambaj. Aaga najiüt tajlüy laámb apmatüch ijquiaw caaw, quiaj ndot. Wüx laúmb ndom aaga najiüt tajlüy, quiaj tajawüw meáwan nipilan leaw moncül quiaj niüng ajlüy Jerusalén, átan nipilan leaw ajcüyw maquiiüjpüw, tajawüw naleaing Teat Dios ambeol nejiw.

Condom Nehemías tayac acas monxey majiürüw apal muro leaw ayey tiüt cambaj. Tasaj nejiw wüx, netam mapalüw wüx ores apmerraar xeyay, cos monxey apmaxojtüw. Aaga corrül narangüch quiaj nadam, apal xeyay iüt; nganüy a nipilan moncül tiül napeateayiw. Quiaj Nehemías tawüywüy ajcüwa israelita mambüw macülüw quiaj tiül cambaj Jerusalén.

Esdras maquiiüb Nehemías aquiajchiw nipilan macueatiw arangüw ngo majneaj, marangüw leaw apiüng Teat Dios.

(Nehemías 8—13)

Tiül ayaíw micaaw a neat quiaj, ndot marangüw alinomb aaga muro* ayey tiüt cambaj Jerusalén*, tapeayiw tiül Jerusalén meáwan israelita moncül tiül Judá marangüw aaga nangox nüt leaw nejiw ajiürüw, aaga nasoic minangox nüt arangüch nden. Wüx tapeayiw canchiümoj, quiaj nop miteaats nenüt Esdras tawün a nimbiül nawiig alwüx mipoch Teat Dios. Quiaj tateow manguiayiw meáwan nipilan. Aton tajtep lombom cawüx niüng

lombojaran andeacaran, cos tapiüng mbich apmümb manguiayiw meáwan. Nej ngome tateow manguiayeran miün, ngwüy nej tapots mapiüng wüx cuane amb apiüng noicnoic andeac, ndom marangüw a nipilan atnej. Nejiw a levita* aton tambeolüw nej wüx müjchiw ram. Wüx ajcüwa cambaj tanguiayiw ran leaw apiüng tiül mipoch Teat Dios, tamix omeajtsüw, cos tajawüw nejeyéjan quiaj ngome tengual marangüw atnej apiüng tiül. Condom Esdras maquiiüb Nehemías aaga natang nenajiüt maquiüjpüw a levita, tasajüw nejiw ngo metam mamix omeajtsüw, cos aaga nüt quiaj tengual marangüw noic nangox nüt müjchiw Teat Dios, áag netam mapac omeajtsüw wüx. Ndoj aag ayaj, ajcüwa nipilan tambüw mandooigndoijsüw mipüüig xiül marangüw namix nine nden macüliw tiül atnej lamapiüng Teat Dios. Nde tanomb wüx aquiüüb nejiw a Josué andüy Canaán lamong xeyay neat nganaw marangüw najneaj atnej netam marangüw aaga nangox nüt quiaj.

Wüx tatüch nimiow apiquiw (24) nüt tiül miün aaga caaw quiaj, canchiütoj meáwan nipilan masajüw Teat Dios xeyay ngo majneaj omeajtsüw; cos nganüy lamajawüw ngo majneaj tarangüw. Tiül aaga nüt quiaj taw tiül nop mateow mipoch Teat Dios acas ores manguiayeran. Condom tasajüw Teat Dios nejiw xeyay ngo majneaj omeajtsüw, cos lamarangüw xeyay ngo majneaj; aton tapiüngüw najneajay lamarang Teat Dios. Ngome áagan, leaad omeajtsüw meáwan leaw Teat Dios tarang müüch mambeol mixejchiw nejiw nde naw wüx Teat Abraham, ndoj wüx Teat Dios tüüch maquiiüb nejiw ajcüw ajcüyiw maquiüjpüw andüy alinoic iüt. Tatüniw aton mambeol nejiw Teat Dios cos aliünüw teowix natang nenajiüt ocueaj Persia, masey lapeayiw tiül Judá.

Condom aag ayaj tarangüw noic poch niüng apiüngüw meáwan leaw apiüng Teat Dios nejiw apmarangüw. Tandeacüw wüx ngo ndom mengoch owixaw maquiüjpüw aljane sitiül ngome israelita nej; tandeacüw wüx ngo ndom mangalüw cuajantanej ocueaj napeay miün nipilan wüx nüt axoodaran, tengwüy wüx nüt arangüw nangox nüt. Aton tandeacüw wüx, wüx lamapiürüw ayaíw neat miiütüw nejiw, quiaj netam müjchiw maxood nomb neat. Aton leaw nipilan lamarangüw najon mos wüx ajüchayej,

nganüy aptsajmbiümoj; at tapiüngüw tanaámb apmangüyiw leaw netam mangüyeran, cos mbich atquiaj nde amb apmajlüy tomiün tiül nangaj iüm.

Tandiümüw mexeyay nipilan tiül Jerusalén; quiaj tapiüngüw niüng ajlüy gajpowüw nipilan netam maw tiül nop mamb macül tiül Jerusalén. Apmajlüy aag ayaj meáwan tiül israelita, netam aton majaraw aaga apmajawan quiaj ngome nenajiüt nej.

Wüx lamajiür gajpic (12) neat tatow ndoj aag ayaj, Nehemías tamb Persia* majaw a Rey* Artajerjes. Wúxan ngo majlüy Nehemías, nop miteaats nenüt Eliasib tamelich tiül minangaj iüm Teat Dios aaga Tobías amonita* macül tiül noic palaw teomeaats iüm, masey ajcüy majaw israelita. Lamajiür acas neat quiaj tapeay a Nehemías. Wüx tanguiay nguineay ajlüy, tajcüy xeyay cos tiül mipoch Teat Dios apiüng ngo ndom nop amonita majmel tiül nangaj iüm. Quiaj Nehemías tumb mawün cuajantanej ajüür quiaj a Tobías malox ninguiün, condom cas tapiüng müünd merixix alinomb aaga iüm, atnej apiüng Teat Dios.

Nehemías tajaw aton altiül ajcüwa levita ngome tangüyeranüw wüx aaga najiüt leaw tarangüw, áag tajtsoriw andüy tiül micambajüw nejiw. Nej tewün miün alinomb andüy Jerusalén marangüw najiüt tiül nangaj iüm, condom cas tayac acas monxey majlüyiw wüx mangüyiw nejiw. Taxom majaw alinoic, altiül a israelita arangüw najiüt wüx nüt axoodaran, aton altiül ajoyiw nüeteran manüjpiw tiül Jerusalén tiül aaga nüt quiaj. Quiaj apiüng Nehemías mapalaran aaga ombeay muro neyey tiüt cambaj mbich nüt wüx atüch a nüt axoodaran. Ndoj ajcüwa nipilan imiün pálwüx iüt, wüx apmapeayiw quiaj wüx nüt axoodaran tiül Jerusalén, quiaj apmacüliwan apmaxojtüw mbeay cambaj, ngome apmajmeliw tiül. Ajcüwa monüjpeay aton talic nejiw a Nehemías, ndoj quiaj lango mambüw tiül Jerusalén wüx nüt axoodaran. Aton leaw altiül monxey aquiüjpüw montaj imiün pálwüx iüt, tündiw majiürüw naél, ndoj tasaj nejiw sitiül apmacueatiw. Nejiw tapiüngüw apmacueatiw nómban. Aton tawün tiül minajiüt nop miteaats cos aquiüüb micual Sanbalat, leaw ajcüyiw maquiüjpüw a israelita.

Nop nendead andead Teat Dios nenüt Malaquíás asaj wüx israelita leaw netam marangüw

(Malaquíás 1—4)

Ajcüwa israelita wüx landoj mambeol nejiw wüx a Nehemías marangüw alinomb a muro* neyey tiüt cambaj Jerusalén*, Teat Dios tayac nop nendead andead nej nenüt Malaquíás masaj wüx nipilan tiül Judá leaw netam marangüw. Aaga nendead quiaj atcüy apiüng:

—Teat Dios lamapiüng icona miteaats ngo merangan najneaj, ngo merangan atnej netam. Iyacan marang nichech leaw nimal ngome napacüy, cos icona ipiüangan Teat Dios ngome tengual majaw. At a nipilan monquiüb miün nichech, ngo marangüw atnej netam marangüw aton. Sapiüng ngo ndom meajchiün aaga nenajiüt ocueaj cambaj atquiaj ajlüy nimal quiaj, leaw nganüy teameajchiün Teat Dios. Altiül nipilan monaw alinoic iüt ayacüw najneaj nimal müjchiw Teat Dios, ngo matnej icona iyacan.

'Icona miteaats, netam mequiajchiün wüx nipilan xeyay mipoch Teat Dios, ngwüy nde mewajchan nipilan, cos alndom mayac nejiw wüx naél. Aton ngome tengual merangan leawa poch landoj marang Teat Dios maquiüb mixejchiün, áag ngo mambeol icon ndom nipilan mayariw leaw apmesajan.

'Cos naleaing icona israelita wüx iyacan tiüt noic poch mequiüjpan aljane, ngome apmerangan; atánan quiaj tengual merangan wüx Teat Dios aton. At angoch iwixan mequiüjpan nipilan imiün pálwüx iüt, at icueatiün mintajan. Teat Dios lapaxiow manguiay aaga leaw temerangan quiaj. Cos icona ipiüangan leaw ngo majneaj nipilan aag ayaj najneaj, ndoj lametüniün menguiayiün wül nguiane ajlüy Teat Dios, neol ngo majaw tengual ajlüy atquiaj tiül nipilan. Nganüy xique naleaing sasaj icon, noic nüt Teat Dios apmüich miün nop nendead andead nej. Nej aaga naxey quiaj apmataag majneaj a tiiüd niüng nej aliüc, aliüc tiül minangaj iüm Teat Dios; tiül aaga nüt quiaj nejinguid ngo ndom mapal nej. Apmümb mawiichwiich ninguiün cuajantanej leaw ngo majneaj altiül nangaj iüm, ngo mimbol. Quiaj mbich ajcüwa miteaats apmüjchiw nej nichech atnej netam. Nej apmasaj icon wüx aton meáwan ngo majneaj

leaw lamerangan, cos icona indiüman merangan monsüet monwüney. Aton imeayiün mequiüjpan mintaj alinop, at nerwajchan, iwajchan leaw nipilan ngo majiür at monpeay miün nipilan imiün alinoic iüt. Meáwan leaw arangüw atquiaj ajiüquich nej ngo marangüw leaw apiüng Teat Dios.

’Teat Dios ngo ndom mambiülüüch andeac leaw lamasaj mixejchiiüts Jacob, cos icona micual nej icon, nganüy sitiül icona apmerangan leaw apiüng tiül aaga poch leaw lajlüy tarang Teat Dios maquiiüb icon, atanej apmarang aton. Nganüy netam mewüniün noic naw tiül gajpowüw ajlüy leaw apmexaingüin mexoman, condom iquiüjpan miün noic ajlüy, cos aag ayaj leaw atün Teat Dios. Irangan mejaw nguineay apmajlüy. Apmejawan ndoj cuajantanej leaw apmerangan, apmaw icueajiün.

’Icona ipiüangan ngo ndom marangüch leaw apiüng Teat Dios, cos ijawan leaw nipilan ngo mayambüw Teat Dios ajiürüw xeyay. Nejiw arangüw ngo majneaj, ngo marangüw leaw apiüng Teat Dios. ¿Wül aleaic marang nejiw? Icona atquiaj ipiüangan, nganüy Teat Dios lamapiüng laliüc matüch a nüt wüx ajcüw nipilan ngo mayambüw nej quiaj, apmandajpüw atnej nendeajndeaj. Nganüy ajcüwa nipilan monyamb nej mbich xeyay najneaj apmamongochiw. Nganüy nde ndrom imeajtsan meteowan meáwan nüt mipoch Teat Dios leaw Moisés taquiaach wüx mixejchiiüts wüx tiüc Sinaí, aw.

Malaquías tapiüng aton:

—Noic nüt Teat Dios apmüüch miün nendeac andeac nej nenüt Elías. Nej a Elías quiaj apmüüch mapac omeajtsüw nateateran, nacualaran, aag ayaj apmajlüy wüxan nganaw ndilimeay aaga iüt cam, aw.

Teat Dios acueat wüx mamongoch naél nop neyamb nej

(Job 1.1—2.10)

Tanomb tajlüy nop nejiür, nenüt Job, nop naxey nerang leawa Teat Dios andiüm; nej xeyay andiüm marang leawa najneaj. Aton xeyay tambeol nipilan ngo majiür; ngo mawaiich nejingüind.

Noic nüt canchiütoj ángel* niüng ajlüy Teat Dios, at nimeech tamb niüng ajlüyiw nejiw aton. Teat Dios tasaj a nimeech sitiül lamajaw a Job nguineay teamarang leaw nej andiüm, cos

naleaing ngo majlüy alinop naxey wüx iüt nerang atnej arang Job. Quiaj tapiüing a nimeech:

—Teamarang leaw ique indiüm cos teameeach majiür xeyay leaw nej andiüm. Naleaing sasaj ic, sitiül ique apmenood meáwan leawa lameaach, nej apmapaiich ic, aw.

Quiaj tapiüing Teat Dios:

—Najneaj, nganüy apmajawaats tel naleaing ipiüing, ajow a nimeech. —Quiür iwün ocueaj nej meáwan leaw almajiür, nganüy a nej nde aleaic merang wüx ombas, ajow.

Wüx ndoj manguiay aag ayaj a nimeech, quiaj tamb müüch mamongoch xeyay ngo majneaj a Job. Tandrooch ombas meáwan wacüx, bur, sap, at camello*. Aton tüüch majlüy noic monteomeaats, anmümb mandeowüw micual Job. Condom andüübndüübayej miün apeayiw mimos nej leaw tawüw wüx, tapeayiw mapiüingüw leaw tamongochiw micual a Job. Quiaj a Job xeyay tajiünts omeaats tapiüing:

—Xique wüx wijquiatos xeotáagan, ngo naquiiüb miün nicuajind, at wüx sanandeow aton ngo najoy nicuajind, cos Teat Dios neech xic najiür, nganüy Teat Dios lamayar alinomb, najneajay arang Teat Dios, aw.

Condom Job ngo marang nicuajind ngo majneaj, at ngo mandeac wüx ombas Teat Dios masey laümb ndrom ombas meáwan leaw tajiür.

Ajüüran acas nüt wüx canchiütoj alinomb miángel Teat Dios niüing ajlüy nej, at nimeech aton tapeay quiaj. Teat Dios tasaj a nimeech:

—¿Cuane ipiüing wüx a Job? Masey terang wüx ombas nej xeyay ngo majneaj, nganüy nej tanaámb arang leawa xic sandiüm, ajow.

Quiaj a nimeech tapiüing:

—Cos nej ngo mamongoch nicuajind necoy, icueat iich miün andeow xeyay, ndoj tejaw neol ngo mapaiich ic, aw.

Quiaj tapiüing Teat Dios:

—Najneaj, quiür iich miün andeow, nganüy naleaing sasaj ic nde membij nómban, ajow.

Ndoj quiaj tamb a nimeech niüing ajlüy Job, tüüch maxom nej xeyay najloc atnej nasoic yong, anümb ombas. Quiaj tamongoch

xeyay necoy a Job, tüüch nej mamix omeaats. Wüx tajaw nej mintaj nej nguineay teamamongoch, quiaj tasaj nej:

—Nerchach teamerang quiaj, tengualeámban irang leawa Teat Dios andiüm; najneaj mepaiich, ndoj mendeow nómban, ajow.

Job wüx tanguiy leaw apiüng mintaj nej, quiaj tapiüng:

—Nde mendeac atquiaj, cos wüx amongochiiüts najneaj ngo majcüyiiüts; jow anganüy wüx amongochiiüts naél ¿neol tajcüyiiütsa? ajow.

Atquiaj tamongoch a Job, nómban ngome tajcüy majaw Teat Dios.

Arojpwüw monxey ajneaj aweaag Job tambüw mandeacüw maquiüjpwüw

(Job 2.11—14.21)

Condom Job tajiür arojpwüw monxey ajneaj aweaag: nop Elifaz, alinop Bildad, arojpwüw wüx nenüt Zofar. Ajcüw arojpwüw monxey quiaj wüx tanguiyiw aaga nadam naél leaw teamamongoch a Job, quiaj tambüw majawüw cuane nerang nej, sitiül ndom müjchiw mapac omeaats. Wüx tapeayiw quiaj majawüw, chetetoj niüng ajlüy nej ayaíw nüt, ngo masajüw nicuajind cos ayajcüw xeyay necoy teamamongoch a Job. Wüx tumb ayaíw nüt, quiaj a Job tendeac masaj nejiw, tapiüng:

—Najneaj ngo najlüy nómban; tengwüy nandeow, nganüy lango ndom, xeyay necoy aaga teamongoch cam, aw.

Quiaj tasaj nej Elifaz nop nejiw naw tiül arojpwüw monxey ajneaj aweaag:

—Ique xowüy indiüm membeol nipilan wüx amongochiw alngün naél, wüx amongochiw xeyay necoy, jow nganüy ique ¿neol ngo ndom mefüc wüx? Netam leaam imeaats, Teat Dios ambeol xeyay leaw ngo macueat mayamb nej, aton üüch mamongoch naél leaw monrang ngo majneaj. Ique aleaic coen ngo majneaj irang, áag teamamongoch xeyay necoy quiaj; leawa netam merang icheed ipiüng meáwan leaw irang, isaj Teat Dios. Nej alndom mambeol ic meriow wüx najen aaga xeyay necoy quiaj; atquiaj nej apmandilil müüch ic mejiür monapacüy alinomb, aj.

Quiaj tapiüing a Job:

—Teanamongoch xeyay necoy, áag tatüniüs icueajjiün membeolan xic quiriw nafüc wüx aaga necoy cam. Icona ipiüingan xique aleaic sarang, nganüy xique sandiüm mesajan xic ¿cuane nisoet sarang? Cos xique sandiüm sitiül ndom nandeow, naw wüx aaga naél cam nómban. ¿Neol ngo mawün xic tiül aaga naél cam a Teat Dios? ¿Neol tüüch icoots majlüyiiüts, ndoj acueátan icoots mamongochiiüts naéle? Sitiül naleaing xique sarang alngün ngo majneaj ¿neol ngo mawün wüx omeaats sasoe? aw.

Quiaj tasaj nej a Bildad:

—Meáwan tiül icoots ajawaats Teat Dios nej arang leaw xeyay najneaj; nganüy sitiül aljane ayaag xeyay necoy amongoch, tengwüy xeyay naél, aag ayaj cos wüx arang nisoet, aj.

Quiaj tangoch a Job masaj nej atcüy:

—Xique sayaag ngo najiür nicuajind nisoet, nganüy ngo ndom nesaj anaag Teat Dios; cos sitiül sanatün ocueaj nej, nej ngome apmüüch. Xique sapiüing masey nop nerang nisoet tengwüy nop ngo majiür nisoet nej atanej majaw. Cos xique sandiüm malüy Teat Dios müüch xic nayaag cuane ngo majneaj sarang, malüy alndom najaw, aw.

Quiaj tangoch a Zofar masaj nej:

—Job, ique xeyay cuajantanej indeac, iranrangüy wüx ipiüing ique ngo merang nicuajind nisoet; sitiül Teat Dios mandiüm masaj ic meáwan leaw ngo majneaj irang, quiaj apleaam imeaats meáwan leaw nisoet terang. Cos nej ajaw jane nerang najneaj, jane nerang ngo majneaj. Sapiüing ique terang alngün xeyay ngo majneaj. Leawa netam merang icheed isaj Teat Dios mawün wüx omeaats, aton icueat irang ngo majneaj, iyamb nej, quiaj apmejneaj najen, aw.

Cos Job lapaxiow manguiay andeacüw, quiaj tandilil masaj nejiw itsojúyan:

—Wüx indeacan iyajcan xeyay ixoman imeajtsan, nganüy naleaing sanasaj icon xique ngome nop xic chach. Sajaw temertsojon xic, masey ngo narang nicuajind ngo majneaj. Xique lanajaw ajlüy xeyay nipilan arangüw xeyay ngo majneaj, nganüy nejiw ngomeáag mamongochiw xeyay naél ningüy wüx iüt. Naleaing sapiüing, icona ngo maél mendeacndeacánan atnej

teamerangan quiaj, cos naleaing icona ngome tememongochiün nicuajind necoy. Sajaw Teat Dios ngo ndrom omeaats nicuajind leaw arangaats. Xique lanajaw meáwan leaw lamesajan xic, icona teamawaijchan xic cos atquiaj ngo ndom naxom ximeaats. Sitiül icona mepalánan imbeayiün alndom mexoman imeajtsan. ¡Nganüy inguiayiün sanasaj icon! Nde mepiüangan imbeolan Teat Dios wüx aaga iwaijchan quiaj mendeacan wüx ximbas. ¿Neol ngo mermbolan mendüyiün Teat Dios? ¡Malüy ndom nendeac aweaag Teat Dios masaj xic ngo najiür nicuajind nisoet! Naleaing, xique xeyay sandiüm najaw cuane sarang, cos sayaag ximeaats ngo narang nicuajind. Xique tenguiäl namongoch aaga xeyay necoy cam ngo najaw neol, aton ngo najaw cuane sanarang, aw.

Ajcüw ajneaj aweaag Job andilileaw maliquiaw nej alinomb

(Job 15—21)

Quiaj a Elifaz tandilil masaj nej alinomb:

—Ique Job, wüx teamendeac aag ayaj, ajüic xeyay ixom imeaats, indeacndeacán atnej ngo merang leawa Teat Dios andiüm. Quiaj nómban ajüiquich ic aleaic irang leaw Teat Dios ngo mandiüm majaw. Netam leaam imeaats, ajlüy nipilan xeyay axomüw omeajtsüw ngo mat ic. ¿Neol ngo mejaw ngo majlüy nop nipilan ningüy wüx iüt marang palan atnej Teat Dios andiüm? Sandilil nasaj ic alinomb, meáwan leaw monrang xeyay nisoet ajcüw ayaj monmongoch xeyay naél, aw.

Quiaj tangoch a Job mapiüing:

—Malüy ique memongoch aaga necoy cam, alndom nandeac atnej teamendeac quiaj, aton sanayambyamb cuane sanengochay indeac. Naleaing sapiüing jondot xique icona, mbich naleaing sanayamb nguineay alndom nambeol icon mapac imeajtsan. Nganüy ique ipiüing imbeol xic, cos naleaing teameyac xeyay sasoet. Teanamongoch xeyay necoy, meáwan leaw ajcüyiw majawüw xic axomüw cuane wüx mäjchiw mamix ximeaats. Meáwan najneaj nipilan aton ngo ndom majawüw neol teanamongoch a necoy cam. ¿Quiaj naleaingue, ngo ndom mexoman nguineay alndom membeolan xic, mesajan xic leaw alndom müüch mapac ximeaatsa? Majawaats majüic, jane tiül icona alndom majüiquich axom omeaats, aw.

Quiaj tangoch a Bildad tapiüng:

—¿Neol ngo meyamb imeaats Job, cas terndeac? Cos ngo majüic ngün naleaing, ngün ngo maleaing leaw teamendeac quiaj. Ich leam imeaats, ajcüwa nipilan monrang ngo majneaj, ajcüw monmongoch xeyay necoy, aj.

Tangoch alinomb a Job mapiüng:

—Icona xeyay erndeacndeacan. Ipacan wüx ipiüangan xique sarang xeyay ngo majneaj, nganüy naleaing sasaj icon ngo nayaag cuane nisoet sarang. Naleaing, Teat Dios teamüüch xic namongoch aaga necoy cam, ngo najaw neol; xique lango ndom nafüic wüx. Cos naleaing, monrang xenajiüt, sacualajtsüw, at ajcüw sajneaj naquiüjpüw nómban lango mandiümüw matüchiw xic. Naleaing satün icueajiün mendiüman mejawan xic masey quiripite; icueatiün iyambyamban ximbas; cos sawaw naleaing Teat Dios almapac, wüx apmatüch a nüt, apmambeol xic naw tiül aaga naél cam, aw.

Quiaj Zofar tapiüng alinomb:

—Nganüy mbich ngo majneaj nayaag, ngo ndom napal ximbeay. Cos naleaing nipilan leaw monrang ngo majneaj ajüic najneaj amongochiw; nganüy oxep nawiür apmamongochiw xeyay naél, aw.

Quiaj tapiüng alinomb a Job:

—¿Alndom meajchiün xic nendeaca, majneaj quiriw ximeaatsa? Naleaing ajlüy nipilan monrang nadamdandam nisoet ngomeáag najaw mamongochiw xeyay naél tiül minütiw nejiw. Ajcüwa nipilan quiaj nómban ngo marangüw leawa Teat Dios andiüm. Altiül atüchiw majiürüw xeyay cuajantanej nembeatmbeat, aton ajiürüw najal minütiw nejiw, ndoj wüx apmataxeyiw andeowüw najneájan, ajüic ngo mamongochiw xeyay necoy. Icona wüx atquiaj alndom mepiüangan micualüw nejiw apmamongochiw naél, nganüy xique sapiüing wüx nop nipilan landoj landeow, lango metam meyamb imeaats sitiül tamongoch necoy wüx tenguiäl andeow tengwüy ngo mamongoch, cos landoj landeow; aton atnej lango leam omeaatsaran sitiül tarang najneaj tengwüy ngo marang. Masey lamesajsajan xic xeyay, xique ngome sanayar leaw ipiüangan cos

meáwan leaw lanajaw tatow sajlüy ajüiquich icona teaiwajchan, ajowiw.

Ajcüw ajnej aweaag Job tandilileaw masajsajüw nej

(Job 22—31)

Amb arojmbüw wüx Elifaz tasaj a Job:

—Aaga naél leaw teamemongoch quiaj cos wüx mermeech; leaw nipilan monrang xeyay nisoet, ajcüw ayaj Teat Dios üüch mamongochiw xeyay necoy. Naleaing xique sanasaj ic, icueat irang ngo majnej quiaj, iyamb Teat Dios; atquiaj nej apmambeol ic xeyay aton, apmandilil müüch ic majnej ijlüy, aj.

Quiaj Job tangoch masaj nej:

—Naleaing sasaj icon, xique ngo narang nicuajind nadam nisoet; nganüy Teat Dios atnej ngo mandiüm mambeol xic. Naleaing ipiüangan nipilan monrang ngo majnej nguiaj amongochiw xeyay naél, nganüy xique ngome ajcüw xic, aw.

Quiaj tangoch a Bildad masaj nej:

—Teat Dios alndom marang leaw andiüm. ¿Jane nipilan alndom mapiüng nej arang palan atnej andiüm Teat Dios? aw.

Quiaj tapiüng a Job:

—Leaw teamesaj xic quiaj ngo mambeol xic nicuajind. Lanajaw Teat Dios alndom marang leaw nej andiüm. Nganüy, wüx teanamongoch aag agüy ajüic aleaic sarang. Xique ngome sanawaiich napiüng aleaic nisoet sarang, majüic naleaing indeac. ¡Nómban sapiüng xique ngo narang nicuajind! Átan quiaj sanasaj jangantanej wúxan saliün napac cam. Lamajawaats naleaing ajlüy nipilan monrang ngo majnej amongochiw xeyay naél, nganüy xique ngo matquiaj sajlüy.

’Meáwan icoots ajawaats nguiane alndom mayambaats oro, plat, aton meáwan leaw xeyay nembeatmbeat manchiüc tengwüy piedre. Nejinguind ngo ndom maxomaats omeajtsaats leaw andiüm Teat Dios, aton ngo ndom mangalaats axomaats omeajtsaats. Cos nejay Teat Dios úmbwüx axom omeaats marang cuajantanej. Nej asaj icoots sitiül andiümaats maxom omeajtsaats netam marangaats leawa nej andiüm, at nde marangaats ngo majnej.

'Malüy nandilil najlüy atnej sajlüy nomb, narang nop netam naxey mayambüw monajnej wüx ximbas. Xique nomb sambeolüw meáwan nipilan leaw ngo majiür. Nganüy sawaw itsojayéjan xic; átan ajcüwa nipilan leaw arangüw ngo majnej itsojayéjan xic aton. Wüx sawaw meáwan leaw ateotsüw wüx ximbas quiaj, xeyay amix ximeaats. Xique sayaag atnej Teat Dios lango leaam omeaats xic nómban. Nej teamüüch xic namongoch meáwan ngo majnej cam; lango manguiay meáwan leaw teanatün ocueaj. Xique xeyay tambeolas nipilan leaw ngo majiür, tüüchasüw meáwan leaw tatüniw xicueaj. Ngo nawaiich nejinguind, at ngo nandüümdiüm montaj. Xique sayaag Teat Dios ajaw ngo najiür nicuajind nisoet. Naleaing sapiüng, sitiül xique sajiür nisoet, ich macueat xic Teat Dios namongoch xeyay naél. Xique xowüy timbolas nandüy Teat Dios ngana majcüy majaw xic, áag ngo narang alngün ngo majnej. Aton ngo nayac wüx ximeaats xetomiün, ngo namb wüx leaw atiib aaga nüt, caaw, at ngo nayamb narangüch dios. Wüx sawaw aljane leaw ajcüy majaw xic teamamongoch naél, ngo mapac ximeaats najaw. Nganüy sandiüm malüy Teat Dios müüch xic nayaag, masaj xic neol tapots namongoch aaga necoy cam, cos atnej lanapiüng xique ngo narang nicuajind. Áagan ayaj alndom nasaj icon, aw a Job.

Quiaj miarojpüéj ajcüw ajnej aweaag Job ndijchiütoj miün, cos tajawüw a Job nómban apiüng ngo marang nicuajind ngo majnej.

Alinop naxey tamb malic a Job

(Job 32—37)

Quiaj alinop naxey tamb mandeac aweaag a Job. Aaga naxey quiaj nenüt Eliú. Nop aliün memonguich tiül arojpüw monxey quiaj; tacül ndom andeacüw arojpüw ajcüw ajnej aweaag Job cas tendeac a nej. Tajcüy xeyay majaw a Job cos tapiüng atnej ngo majiür nicuajind nisoet, atnej xeyay arang najnej. Aton xeyay tajcüy majaw ajcüwa arojpüw ajnej aweaag Job, cos ngo maxomüw omeajtsüw cuane masajüw a Job, áag tapiüng:

—Tatow imelichan indeacan, xique ngo napiüng nicuajind, cos xique chingüyiüs tiül icona. Nganüy xique sapiüng nguineay áagan montangtang ombas nipilan monxom omeajtsüw, at a

xique alndom nendeac. Teananguiay nde tilüy tengual indeacan, nejingund icon ngo mexoman imeajtsan cuane mesajan a Job. Teananguiay cuane teamasaj icon a Teat cam; nganüy xique atcüy sanapiüng: Teat Dios xeyay nadam ajlüy, nómban ngo ndom mersaj anaag. Teat Dios nguiay ambolooch nipilan mamongoch naél, cos naleaing atquiaj alndom mayamb nej, mimbol majaw nej. Teat Job apiüng ajüic atnej ngo mambeol nop sitiül apmandiüm marang leaw andiüm Teat Dios. Nganüy xique sajaw Teat Dios üüch nipilan meáwan leaw netam mamongoch. ¿Quiaja Job ayaag Teat Dios ngo marang meáwan leaw netama? Sapiüng ngo majneaj leaw teamarang quiaj, cos apiüng Teat Dios teamüüch nej mamongoch xeyay necoy. Naleaing Teat Dios ngo mambeol nop nerangrangüy nipilan sitiül ayamb nej áagan wüx amongoch naél. Sapiüng netam mejiünts xeyay Teat, isaj Teat Dios mambeol ic alinomb. Malüy sapiüng Teat Dios müüch ic memongoch xeyay necoy wüx iwaiich quiaj. Sapiüng meáwan leaw teanasaj ic quiaj naleaing. Cos Teat Dios üüch mamongoch xeyay necoy ajcüwa nipilan leaw monrang xeyay nisoet, atquiaj alndom mandilileaw mayambüw nej. Naleaing sapiüng Teat Dios nómban ngo ndom mayajcaats cuane andiüm, aw.

Teat Dios tanguiay leaw tandeac a Job

(Job 38—42)

Ndoj Teat Dios tüüch majlüy noic napac ijchiür, tendeac imiün tiül noic nadam oic. Imiün pinawan aaga oic quiaj tendeac masaj a Job, tapiüng:

—Ajcüwa monxey quiaj ngo majawüw nicuajind; meáwan leaw teamandeacüw wüx xic nicuajind ngo maleaing. Aton ique, Job, ngo membich mejaw cuajantanej. Cos naleaing sasaj ic, ngo mejlüy quiaj wüx teanarang aaga iüt cam. Ajlüy xeyay leaw ajlüy wüx iüt ngo mejaw, at leaw almajlüy tiül nadam ndec, at wüx ocas aton, at wüx nimal ngo membich mejaw. Aton ique ngo ndom merang leaw xique alndom narang. Áag tasajas ic ngo metam mengoch ximbeay mesaj xic atquiaj, ajow.

Quiaj tangoch a Job mapiüng:

—Naleaing Teat, ique xeyay ijiür cuane mepiüng, xique ngo najiür nicuajind cuane nandeac, aj.

Teat Dios tandilil mandeac alinomb imiün cawüx tiül oic, tapiüng:

—Naleaing sapiüng, xique sarang meáwan najnej. Sajaw cuane teararang, aton xique sawaw nguineay teamong meáwan wüx a iüt cam, aw.

Quiaj tapiüng alinomb a Job:

—Nganüy Teat, sawaw alndom merang leaw ique indiüm. Xique xowüy tandeacndeacas miün masey ngo nambich najaw cuane sandeac. Ninguinüt quiripite sawaw wüx ique. Nganüy mbich lanayaag nguineay ijlüy. ¿Nguineay alndom natüch narang palan leaw ique indiüm Teat? Cos xique nicuajind xic. Xeyay ngo majnej nayaag meáwan leaw lanandeac wüx ique Teat, aw.

Ndoj Teat Dios tasaj ajcüw arojpwüw monxey quiaj, ajcüw nenütiw: Elifaz, Bildad, alinop nenüt Zofar. Cos nejw naleaing meáwan leaw tandeacüw wüx Teat Dios masajüw a Job nicuajind ngo maleaing, ngo matnej leaw tandeac a Job. Tasaj nejw Teat Dios mambüw mambiyaw acas nimal mayacüw marang ichechiw nejw, cas tasajüw a Job matün ocueaj Teat Dios mambeol nejw alinomb. Ajcüwa arojpwüw monxey quiaj, tarangüw atnej tasaj nejw Teat Dios, quiaj Teat Dios tawün wüx omeaats asoetiw nejw.

Wüx ndoj mamongoch xeyay naél a Job, quiaj Teat Dios tambeol nej alinomb; tajiür ijquiaw atow nej leaw tajiür mbas, aton meáwan acualaats nej maquiiüb ajnej aweaag tayambüw monajnej wüx ombas nej alinomb. Tajiürüw gajpowüw micualüw nejw, tamongochiw xeyay monajnej maquiiüb meáwan acualaats nej meáwan tiül minüt nej.

Acas poch andeac wüx ajcüw Salmo

Ajcüwa nipilan israel ajjiürüw noic nawüg leawa aqiiiüb miün tiül coic miow ic miow gajpowüw (150) najiüngaran leawa nejw ajjiüngüw müjchiw Teat Dios. Ajcüwa najiüngaran quiaj asoic Salmo. Aaga Teat Rey David tarang xeyay tiül a nawüg quiaj, nganüy altegüy pálwüx nipilan nerang nej. Altiül ajcüwa nipilan quiaj tajlüyiw wüx lango majlüy Rey David, wüx ajcüwa nipilan israel landilileaw imiünüw Babilonia minatang micambaj Caldea, andüyiw Judá alinomb. Ajlüy tiül ajcüwa Salmo quiaj tarangüch ipajayej

miniüt Teat Dios, isajajey Dios mangüy nej. Altiül tarangüch ndom meáwan nipilan israel leam omeajtsüw meáwan najnejaj leawa Teat Dios tarang wüx nejw, guineay tambeol nejw. Altiül Salmo mbich tarangüch itünajey masajüw Teat Dios mambeol nejw. Ajcüw agüy acas Salmo leawa iün tiül minawijquaw nejw.

Salmo 1

¹ Najnejaj apmajlüy jane ngo mayar leawa asaj nej nerang ngo majnejaj nipilan, átan ngo mandüüb marang leawa arangüw nipilan ngo leam omeajtsüw Teat Dios, ngo mandüyw mitsojow leaw arang Teat Dios.

² Cos wüx mipoch Teat Dios ajiür apac omeaats; nüt ongwiiüts ayac omeaats wüx mipoch Teat Dios.

³ Aaga nipilan quiaj apmajlüy atnej noic owil xiül napiürüch mbeay lam niüng acuiür yow; wüx apmatüch nüt meóng aong, at aop nej ngo majtean. Meáwan leawa apmarang apmaw ocueaj nej najnejaj.

⁴ Nganüy a nipilan ajlüyay wüx arangüw ngo majnejaj, mbich nómban apmajlüyw atnej nendeajndeaj ajimb nejw tiüt iünd.

⁵ Atquiaj wüx nüt Teat Dios apmajüiquich meáwan leaw nipilan tarangüw, ngome apmawüw wüx leaw monrang ngo majnejaj nipilan; átan leaw monjiür nisoet ngome apmateowaranüw tiül monyac omeaats wüx Teat Dios.

⁶ Cos Teat Dios alwüx, teamajaw mitiüjtüw monyamb nej; nganüy mitiüjtüw leaw ngo mayamb nej, mbich apmayac nejw andüy niüng apmamongochiw xeyay ngo majnejaj.

Salmo 2

¹ ¿Neol tapots andeacndeacüw meáwan nipilan meáwan cambaj majcüyw majawüw Teat Dios? Cos naleaing nicuajind ngo ndom marangüw masey mayajcüw xeyayiw, nganüy Teat Dios ayajcüw ngo membeat.

² Meáwan monajiüt monaw tiül meáwan cambaj apsonongomoj, at montangtang tiül cambaj apcanchiümoj nóiquian majcüyw majawüw Teat Dios; apmajcüyw majawüw aaga Teat Naxey leawa nej lamayac majlüy wüx nipilan.

³ Apmapiüingüw: “¡Tabaats majcüyiiüts maquiüjpaats, nde majlüyiiüts miün marang wüx ombasaats leawa nej andiüm!” awüw.

⁴ Nganüy tiül cielo Teat Dios icuiquiáyan nejiw, atsojúyan majaw meáwan leawa tengual ind marangüw.

⁵ Ndoj apmajcüy apmapaj ocueajiw; wüx Teat Dios apmajcüy nómban apmambaiich nejiw.

⁶ Ndoj apmapiüing: “Aag agüy a naxey leawa xique lanarriiüd majlüy wüx nangaj xecambaj Jerusalén”, aw.

⁷ Quiaj apmapiüing aaga Teat Naxey narriüjtüch: “Xique sanajüiquich nguineay lamapiüing Teat Dios. Atcüy lamapiüing: Ique xecual, lanüüch ic wijquiamear wüx aaga iüt cam.

⁸ Itün xicueaj, xique sanüüch ic meáwan cambaj leawa almajlüy wüx aaga iüt cam; meáwan leaw ajlüy wüx aaga iüt cam sanacueat nüüch ic meyar.

⁹ Ipaj ocueajiw naag nangoraad, ipac wüx marangüw meáwan leawa indiüm; jane ngo mandiüm, indrooch ombas atnej majmbaj nop xor”, aw Teat Dios.

¹⁰ Nganüy inguiayiün icona meáwan monajiüt monlüy wüx iüt, inguiayiün wüx ajpaj icueajiün, irangan leawa netam merangan.

¹¹ Netam mermbolan mendüyiün Teat Dios meyamban naag imeajtsan; netam mapac imeajtsan merangan leawa Teat Dios andiüm.

¹² Iyamban micual Teat Dios ngana majcüy majaw icon ndot mendeowánan tiül tiüüd, ngo metüchiün niüing ajlüy nej; cos naleaing najénan apmatüch a nüt wüx nej apmajcüy. Xeyay apac omeajtsüw najneajay apmajlüyiw meáwan leawa ayacüw omeajtsüw wüx nej.

Salmo 8

¹ ¡Jehová, Xeteatiün Dios,
Xeyay najneajay minüt
Ningüy wüx meáwan aaga iüt cam!
¡Meáwan tiül cielo at ninguiün
Lameajchiw majüiquichaw ajneajay minüt!

² Naw teombeayiw monguich
Átan teombeayiw namix nine ajlüy aaga poch mayambüw ic.

Müjchiw majawüw meáwan moncüy majaw ic
Ndom meajchiw ndijchiümoj, maxinguiaw meáwan
Monyambyamb at monpalüch ombas aton.

³Wüx sajaw tiül nangaj cielo leawa terang naag iwix,
Müm caaw at ocas leawa ique terang, Teat,

⁴Lanapiüng: ¿Cuane nejiw a nipilan ndom leaam
imeaats wüx nejiw;

At micual nipilan ndom mendiüm memong ningüy mejaw?

⁵Lameaach majlüyiw laliüc matnej miángel tiül cielo.
Aton lameaach majneajay ajlüyiw, majüic netamüw;

⁶Lameyac teowix nej meáwan najlüy wüx iüt leawa
ique terang naag iwix, Teat;

Meáwan teyac teoleaj nej majlüy wüx,

⁷Meáwan sap, wacüx, átan meáwan nimal leawa
almajlüy tiül xiül,

⁸Meáwan quiec monlüel cawüx, meáwan cüet leawa
almajlüy tiül ndec,

At meáwan omeaats nadam ndec.

⁹¡Jehová, Xeteatiün Dios,

Xeyay najneajay minüt

Ningüy wüx meáwan aaga iüt cam!

Salmo 19

¹Aaga cielo cawüx ajüiquich nguineay ajneaj arang Teat Dios,
meáwan leawa ajlüy cawüx ajüiquichaw naleaing tajlüyiw, arang
nejiw Teat Dios naag owix nej

²Pal nüt, pal ongwiiüts nejiw ajüiquichaw najneajay wüx
ombas Teat Dios.

³Ngo majiürüw nanderac, at poch nómban ngo manguiayeran
andeacüw nejiw.

⁴Nganüy meáwan wüx aaga iüt cam lajüic andeacüw nejiw,
aton lajüic mipochiw nejiw. Teat Dios tayac tiül nejiw a teat nüt
macül quiaj.

⁵Aaga teat nüt quiaj ajüy cawüx atnej arang nop nench laámb
apmengoch owix apac omeaats, atnej arang nop necuiür cos
apmajlüy tiül noic ajlüy moncuiür.

⁶ Ajüy cawüx teat nüt naw niüng ajntsop leawa atüch niüng apmajmel; ngo majlüy leaw ngo mayaag minerraar nej.

⁷ Mípoch Teat Dios aag ayaj najneaj cos angowüüch omeaats nipilan marang najneaj. Leawa andeac Teat Dios aag ayaj naleaing, üüch ram omal omeaats nop nipilan napateay ajaw.

⁸ Mípoch Teat Dios aquiaach najneaj, üüch mapac omeaatsaran; meáwan leawa apiüng Teat Dios aag ayaj ranüy üüch ram oniiügaran.

⁹ Mípoch Teat Dios aag ayaj palan, ngo mümb; Teat Dios arang atnej netam marang.

¹⁰ Meáwan aag ayaj xeyay nandiüram, xowüy latam ngo matnej oro, aton xowüy langan ngo matnej micün xiül.

¹¹ Cos meáwan aaga poch quiaj apaj xicueaj; jane apmandüüb marang, Teat Dios apmambeol nej.

¹² ¿Jane alndom mayaag cuane nisoet ajiür? Iwün meáwan nisoet sajiür, Teat, leawa ngo nayaag.

¹³ Nde meaach xic narang adam ximeaats; imbeol xic naw niüng ajlüy ngo majneaj, cos atquiaj mbich ngome sanajiür xeyay nisoet.

¹⁴ Aton, Teat, iich majneaj xicueaj meáwan poch leawa aw tiximbeay, at meáwan leawa sanapiüng tiül ximeaats majneaj mejaw mapac imeaats, Teat Dios; cos wüx ique sasapüy, aton ique nerwün xic wüx tiül meáwan ngo majneaj.

Salmo 22

¹ ¡Teat Dios! ¡Teat Dios! ¿Neol tecueat xique? ¿Neol ngo mendiüm membeol xic, ngo menguiay sandeaca?

² Xique tenguiat natün icueaj membeol xic; nüt ongwiiüts sajiünts nasaj ic, ique ngo menguiay sandeac.

³ Ique nangaj ijlüy, apajüw minüt nipilan israel.

⁴ Xexejchiün meáwan naél tajiürüw tayacüw tiül iwix, ndoj ique tembeolüw tiül meáwan naél.

⁵ Wüx nejiw tatüniw icueaj membeolüw, ique tembeolüw, nómban ngome taxinguiaw cos meáwan leawa tatüniw icueaj teajchiw.

⁶Xique nicuajind xic, sajlüy atnej nop nine ndiüc ngo mat xic nipilan; itsojayéjan xic meáwan nipilan, tiül xecambaj ngo mandiumüw majawüw xic.

⁷Meáwan leaw ajawüw xic icuiquiayéjan xic, achajwealíwan ombeayiw, alanglangúwan omalüw müjchiw xic, apiüngüw:

⁸“Sitiül nej ayac omeaats wüx Teat Dios, iich mawün nej wüx a nganüy sitiül naleaing andiüm nej, cos nej apiüng andiüm nej Teat Dios”, awüw.

⁹Naleaing, Teat, ique neech xic wijquian, ique neech xic nayac ximeaats wüx ic wüx tengualeámban sachech.

¹⁰Nde wüx ngoyay wijquian, xique lasajlüy lanayamb ic; nde wüx saliün teomeaats xemüm ique Xedios.

¹¹Nde meriow niüng sajlüy cos xeyay ngo majneaj aliüc miün apmajlüy; aton cos ngo majlüy nejinguind alinop jane ndom mambeol xic.

¹²Xeyay moncüy majaw xic teamayeyiw xic tiüt, napatpatüw atnej wacüx naw tiül mífüt Basán.

¹³Tengual charrajow wüx ximbas, ajacjacacüw ombeayiw nejw atnej arang napat liong, tengual aiümüw.

¹⁴Lango najiür sapaç, sayaag atnej tengual sajünch atnej arang yow; meáwan xeolaats tengual tsüjmbiow niüng asojquiy; ximeaats sayaag tengual jayaw atnej arang naj.

¹⁵Lango najiür sapaç, lawaag tiül xinic; nganüy xiniw laquiandeaw tiül xepaj cos ique lameaach xic najmiüc tiüt nómban.

¹⁶Meáwan moncüy majaw xic lamayeyiw xic tiüt atnej arangüw napat pet; lamalojtiw xileaj at xiwix.

¹⁷Alndom nateow meáwan xeolaats; teamajawüw xic meáwan moncüy majaw xic.

¹⁸Tengual ambaagayej wüx sapix; tengual masüetiwiw jane apmayar xecamix.

¹⁹Ique, Teat Dios, nde meriow niüng sajlüy cos wüx ique sajiür sapaç; najénan Teat, mac imbeol xic.

²⁰Nde meaach xic nandeow, Teat; iwün xic tewixaw ajcüwa ngo majneaj nipilan cam.

²¹ Iwün xic teombeayiw ajcüwa napatpat liong cam, aton imbeol xic nde matoliw xic ajcüwa napatpat wacüx cam naag miweacüw nejiw.

²² Quiaj xique sanasajüw meáwan xecoj xechiig wüx ique; aton sawitiün tiül moncanchiün nandeaç nguineay tengual membeol xic, manguiayiw.

²³ Leawa monyamb Teat Dios ich malomb, ich mapaj minüt nej icona micualüw Jacob, indüjpiün Teat Dios icona micual Israel.

²⁴ Nej ngo mawün ninguiün meáwan leawa netün nej ocueaj, nop netiün andüy nipilan wüx teamamongoch xeyay ngo majneaj, ngo mandilil opech maw quiaj; naleaing ayac olaag manguiay, najénan apmambeol.

²⁵ Naleaing, xique sawitiün tiül nipilan tiül cambaj nandeaç wüx minüt nej; at sanarang meáwan leawa xique lanasaj sanarang, majawüw meáwan monyamb nej.

²⁶ Apmajiürüw üetiw nejiw meáwan nipilan ngo majiür, apaxiüm üetiw. Meáwan leawa apmayambüw Teat Dios apmaxomüw; nejiw xeyay apmapac omeajtsüw meáwan nüt.

²⁷ Meáwan iüt meáwan cambaj apmajawüw nej, apmandilileaw mayambüw nej alinomb. Meáwan apmaquiejliw micosüw nejiw teombas nej mapajüw minüt nej.

²⁸ Cos Teat Dios nej minatangüy nenajiüt, apmajlüy wüx meáwan iüt meáwan cambaj.

²⁹ Meáwan nipilan netam meyamban Teat Dios. Netamtam ajlüy nipilan ajlüy atnej netiün andüy nipilan, cos leaw wijquian apmandeow, nejeyéjan quiaj ngo ndom mapacüw.

³⁰ Meáwan monguich leawa aliücüw miün apmarangüw minajiüt Teat Dios, cos icootsa apmandeacaats apmasajajtsüw meáwan najneaj leawa arang Teat Dios.

³¹ Meáwan namix nine ngoyay wijquiamoj apmanguiayiw meáwan najneaj tarang Teat Dios wüx icootsa.

Salmo 23

¹ Teat Dios nejiür xic atnej arang nop nejiür sap, sajiür palan ngo metam xic nicuajind.

²Nej aquiüüb xic mamb naxood niüng ajlüy najneaj nateaic soex, aton aquiüüb xic mamb majiür xic mbeay yow.

³Sitiül aleaic marang xic nej üüch majneaj ximeaats, ambeol xic narang meáwan leawa nej andiüm, napajüch minüt nej.

⁴Masey tengual namongoch xeyay naél xeyay necoy, laliüc nandeow, xique ngo nimbol cos ique Teat Dios meáwan nüt almequiüüb xic tengual membeol xic tengual mejiür xic.

⁵Ique teameaach xic nüet xeyay najneaj nüeteran majawüw meáwan moncüy majaw xic nguineay indiüm xic. Ique apac imeaats mejaw xic, tengoch xic meteng tiximal najmboc angan aceite. At lamechipich sanganeowüy lajtinch tiüt; ique tengual meaach xic xeyay monajneaj.

⁶Naleaing mimonajneaj apmeaach majlüy niüng sajlüy meáwan nüt; niüng icül Teat Dios sanacül nómban meáwan nüt.

Salmo 34

¹Sapaj minüt Teat Dios meáwan nüt, meáwan nüt sanandeaac nguineay ajneaj ajlüy.

²Wüx Teat Dios xique xeyay apac ximeaats, meáwan nipilan leaw ngome arangrangayej apmapac omeajtsüw majawüw, manguiayiw nej andeaac.

³Mayambaats Teat Dios nóiquian, mandeacaats nóiquian nguineay ajneaj minüt nej.

⁴Cos tatüniüs ocueaj nej mambeol xic, nganüy nej lamarang leawa tasajas; tambeol xic nawün wüx ximeaats meáwan leawa timbolas nandüy.

⁵At meáwan leawa monyamb nej xeyay apac omeajtsüw majawüw leawa arang, ngo majiürüw cua neol maxequiw omalüw tiüt maxinguiaw.

⁶Aaga netiün andüy nipilan cam tatün ocueaj Teat Dios mambeol nej, quiaj Teat Dios tiün mambeol nej, tawün nej tiül meáwan naél.

⁷Teat Dios üüch miün nop miángel nej mambeol meáwan monyamb nej, mambeol nejiw tiül naél.

⁸Jondot indiüman mejawan nguineay ajneaj omeaats Teat Dios iyacan teowix nej meáwan, ndoj quiaj apmejawan nguineay

ajneaj omeaats nej; cos apmapac omeaats jane apmayac meáwan teowix nej.

⁹Nganüy icootsa jane lajawanaats marangaats minipilan Teat Dios netam leaam omeajtsaats mapajaats minüt nej, cos meáwan jane apmapaj minüt nej ajiürüw leawa netam nejiw.

¹⁰Masey namix nine liong nguiaj ngo majiürüw üetiw, nganüy icootsa sitiül ayambaats Teat Dios, meáwan leawa netam icoots apmajiüraats.

¹¹Macaron meáwan icona xecualüw, inguiayiün sanaquiaach icon mejawan neol tetam meyamban Teat Dios.

¹²Sitiül indiüm mepac xeyay nüt, ich mapac imeaats meáwan nüt mejlüy najneájan,

¹³Netam mejaw wüx indeac, nde maw timbeay ngo majneaj poch, nde merwaiich.

¹⁴Nde merang leaw ngo majneaj, irang leawa ijaw najneaj; iyamb nguineay ndom mejlüy najneaj mequiiüb meáwan nipilan, indüüb áagan ayaj.

¹⁵Cos Teat Dios alwüx, teamajaw meáwan monyamb nej, aton anguiay andeacüw wüx aleaic atüniw.

¹⁶Meáwan monrang ngo majneaj, Teat Dios ajcüy majaw; lamapiüng apndrom omeaats nómban wüx aaga iüt cam.

¹⁷Wüx monyamb Teat Dios matüniw ocueaj Teat Dios mambeol nejiw, nej apmanguiaj apmambeol nejiw, apmawün nejiw tiül naél.

¹⁸Teat Dios almaquiiüb meáwan nipilan leawa ngo majneaj omeaats, at awün wüx meáwan nipilan jane lamayajcüw ajiürüw nisoet.

¹⁹Meáwan monyamb Teat Dios masey ajiürüw cuajantanej naél; tiül meáwan aaga naél quiaj Teat Dios apmambeol nejiw.

²⁰Teat Dios apmajiür nej, ngome apmüüch poliüm anots miolaats nej.

²¹Meáwan nipilan monrang ngo majneaj, asoetíwan nejiw apmembiy nejiw; nganüy leaw ajcüy majaw nerang najneaj apmamongochiw ngo majneaj.

²²Teat Dios awün tiül ngo majneaj meáwan monrang minajiüt nej; meáwan monyac omeaats wüx nej ngome apmamongochiw ngo majneaj alinoic nüt.

Salmo 37

¹ Nde paxiüm mejaw leaw arangüw ngo majneaj; at nde mejcüy mejaw leaw arangüw ngo majneaj.

² Cos at nejiw soex najen apmandojquich, atnej arang nateaic soex najen aloy.

³ Ique netam meyac meáwan teowix Teat Dios, iich majneaj imeaats mejaw meáwan nipilan; quiaj apmajneaj ijlüy ningüy wüx iüt, apmejiür meáwan leaw netam.

⁴ Iich mapac imeaats wüx Teat Dios, atquiaj nej apmüüch ic meáwan leawa indiüm.

⁵ Iyac teowix Teat Dios meáwan leawa irang. Icül leawa nej andiüm marang; nej apmambeol ic wüx cuajantanej.

⁶ Quiaj nej ranüy apmüüch majaraw nguineay ajneaj majaw ic, apmüüch majaraw irang najneaj.

⁷ Iyac meáwan teowix Teat Dios, ndoj icül leawa nej apmarang. Nde meyac wüx imeaats mejcüy mejawüw nipilan monjiür, monxomxomüy wüx ombas alinop.

⁸ Icueat ijcüy, iwün ningüün meáwan neech memeech imeaats. Nde merlocojchay wüx ijcüy merang ngo majneaj, cos alndom mayac ic tiül naél.

⁹ Cos meáwan monrang ngo majneaj apndrom ombasüw; jan monyac omeaats wüx Teat Dios apmajneaj ajlüyiw, apmüjndiw meáwan a iüt.

¹⁰ Laliüc ndrom ombasüw ajcüwa nipilan monrang ngo majneaj, masey apmeyambüw, langome apmexomüw mejawüw.

¹¹ Meáwan leawa ayajcüw nicuajind nejiw teombas Teat Dios, nejiw apmayariw meáwan a iüt, apmajlüyiw najneajay.

¹² Leaw ngo majneaj nipilan ayambüw nguineay marangüw ngo majneaj wüx ombasüw monyamb Teat Dios; ancapolos oniüjcüw ajcüyiw.

¹³ Teat Dios acuiquiáyan nejiw cos ajaw laliüc mümb minütiw nejiw.

¹⁴ Meáwan monrang ngo majneaj nipilan lamasojndiw miespadajüw nejiw; aton lamawindeaw jeng, landojay apmambiyaw meáwan netiün andüy nipilan, at meáwan monrang najneaj.

¹⁵ Miespada miün nejiw apmambiy nejiw, at meáwan jeng leaw ajoyiw apoliüm ocueajiw.

¹⁶ Masey ngo mejiür xeyay, aag ayaj xeyay nembeat majaw Teat Dios, ngo matnej nop nejiür leaw arang ngo majnej.

¹⁷ Cos Teat Dios apmüüch mümb apacüw monrang ngo majnej; nganüy monrang najnej apmajlüyiw teowix nej.

¹⁸ Teat Dios meáwan nüt tengual majaw nipilan monrang najnej, leaw apmüjndiw apmaiüc nejiw meáwan nüt.

¹⁹ Ngome apmüüch nejiw mamongochiw monxing wüx tengual ajlüy ngo majnej; wüx ajlüy lop nejiw apmajüürüw üetiw.

²⁰ Leaw monrang ngo majnej apmümb minütiw nejiw ningüy; meáwan moncüy majaw Teat Dios apmetitit atnej arang soex, apndromoj atnej nasop.

²¹ Nipilan nerang ngo majnej ajüch ocueaj alinop ndoj ngo mangüy; nganüy nipilan nerang najnej ambeol jangantanej.

²² Meáwan leawa Teat Dios ambeol apmayariw meáwan iüt alinoic nüt; nganüy leawa Teat Dios ngo mind majaw apndrom ombasüw.

²³ Teat Dios tengual majüyich meáwan nipilan; nej apiüng nguiane netam macuüüch oleaj.

²⁴ Sitiül majmiüc ngome apmacúlan tiüt, cos Teat Dios almasap nej owix nej.

²⁵ Tarangas nench, nganüy lasataxey; nómban ngome tajawas Teat Dios macueat najnej nipilan, at micualüw nejiw ngo metünayej.

²⁶ Meáwan nüt ajnej majawüw nipilan üjchiw ajüch; nganüy micualüw nejiw xeyay najnej arangüw.

²⁷ Icueat irang ngo majnej, irang najnej; quiaj apmepac meáwan nüt niüng ajlüy Teat Dios.

²⁸ Cos Teat Dios andiüm majaw marangüch najnej; nej ngo macueat monrang leaw andiüm nej, al teowix nej; nganüy meáwan mondiüm marangüw ngo majnej apmümb ndrom ombasüw.

²⁹ Meáwan monrang najnej apmaneyiw aaga iüt cam, nejingüind ngome apmanood.

³⁰ Nipilan mondüüb Teat Dios axom omeaats wüx andeac; ombeay nej andeac leawa naleaing.

³¹ Mipoch Teat Dios alwüx omeaats nej; nómban ngome aptsajmbiüm oleaj majmiüc tiül ngo majneaj.

³² Nerang ngo majneaj teamacül ngow alndom mayac asoet jane arang najneaj, ayambyamb nguineay mambiy.

³³ Nganüy Teat Dios ngome apmüüch majmiüc teowix nej, aton ngome apmüüch majiür nicuajind asoet wüx apmamong teombas monajiüt niüng ajpaj ocueajaran.

³⁴ Nde paxiüm mecül leawa Teat Dios lamapiüng apmarang; naleaing irang leawa nej andiüm. Nej apmambeol ic xeyay, apmüüch ic aaga iüt leawa lamapiüng; ndoj quiaj apmejaw nguineay apndrom ombasüw monrang ngo majneaj.

³⁵ Xique tajawas nerang ngo majneaj arangrangüy wüx ajneaj ajlüy, arang adam omeaats atnej noic owil nadam najal oleaj xiül, anateaic.

³⁶ Nganüy tamong, ngome tacül, wüx tamongos alinomb tayambas ngo naxom, ndronüyan.

³⁷ Ijaw jane najneaj nipilan nerang palan, cos aaga najneaj nipilan quiaj apmajiür monajneaj meáwan nüt.

³⁸ Nganüy a nipilan monrang ngo majneaj apndrom ombasüw, meáwan micual micualüw nejiw apmümbiw.

³⁹ Teat Dios apmawün wüx jane andüüb wüx marang leaw nej apiüng; wüx nej ayariw apacüw wüx aliw tiül naél.

⁴⁰ Teat Dios ambeol nejiw awün nejiw wüx; apmawün nejiw teowixaw monrang ngo majneaj, cos tayacüw meáwan teowix nej.

Salmo 40

¹ Xique tacüliüs mambeol xic Teat Dios; nej tanguiy sandeac, quiaj tiün mambeol xic.

² Sayaag atnej tawün xic tiül noic lol chipiow ndeor cas tayac xic lemben wüx noic nadam piede nandand potsoj, ndoj tambeol xic najüy najneaj.

³ Lamüüch xic jayats soen ndom natsünd napaj minüt Teat Dios. Nganüy xeyay nipilan apmanguiyiw apmbayamoj

manguiyaw, ndoj apmayacüw omeajtsüw wüx Teat Dios, apmayambüw nej.

⁴Najnejaj apmajlüy apac omeaats jane apmayac teowix Teat Dios meáwan leawa apmarang; jan ngo marang leawa arangüw monrangrangüy, at ngo marang atnej arangüw nipilan mondüüb narangüch dios.

⁵¡Teat Dios! xeyay najnej lamerang, nómban ngo mewün wüx imeaats xicon. Nejinguind ngo ndom mambich mapiüng leawa ique irang.

Sitiül xique napiüng meáwan najnej leawa ique irang wüx xicona ngome apmümb napiüng.

⁶Ique Teat, lango mendiüm mejaw nayac xichech nop nimal; leawa ique indiüm, narang najnej atnej lameaach xic nanguiy, cos nimal nandaab wüx artül mawün nisoet ngo mendiüm mejaw nganüy.

⁷Quiaj tapiüngas: Jogüy xic Teat, sajlüy narang leawa ique indiüm, atnej larangüch tiül nawüig lamapiüng wüx xic;

⁸Wüx sarang leawa ique indiüm xeyay apac ximeaats Teat, cos meáwan mipoch alwüx ximeaats.

⁹Meáwan nipilan lanüjchiw manguiyaw aaga najnejaj poch nguineay ique alndom mewün asoetiw. Ique lamejaw Teat, ngome tacueatiüs nandeaç.

¹⁰Xique ngome taxotas aaga najnejaj leawa ique irang; lanandeaç tiül xeyay nipilan nguineay indiüm xicon, at nguineay iwün wüx asoeteran. Ngome taxotas mimonajnej cos leawa indeaç naleaing, tandeacas aag ayaj tiül nadamdandam moncanchiün.

¹¹Teat Dios, nde mecueat meaach xic mimonajnej cos mimonajnej at leawa najnej indeaç ambeol xic meáwan nüt.

¹²Lachipiw wüx ximbas aaga ngo majnej Teat, cos xeyay nadamdandam naél sajiür, ngo ndom mateoraw. Lamatüchiw xic meáwan ngo majnej meáwan nisoet leaw tarangas, ngo ndom naxaing ximal najaw cawüx cos naleaing sasoet laxeyay ngo matnej miondeats ximal, lango nameaats ximeaats.

¹³Satün icueaj Teat, mewiün membeol xic. Mac najen Teat, imbeol xic.

¹⁴Ich maxinguiaw, ich ndromoj leawa monyambamb ximbas mayacüw xic tiül naél, Teat. Ich mandilileaw majoyiw mamb

mimonxinguiaw leaw andiümüw marangüw ngo majnej wüx ximbas.

¹⁵Meáwan montsojtoj xic, ijchaw napac monxing, ajcüwa monsaj xic: “Jeaw, jeaw”, awüw.

¹⁶Nganüy ich mapac omeajtsüw wüx ic meáwan monyamb ic, Teat, meáwan lajwan asoetiw ich mapiüngüw: “¡Xeyay netam ajlüy Teat Dios, najnejjay arang!” mawüw.

¹⁷Masey ngo najiür nicuajind, masey xeyay netam xic, sawaw Teat Dios alwüx omeaats nej xic, nej apmambeol xic, nej apmawün xic wüx sasoet. Teat Xedios, nde merquiy, mac najen imbeol xic.

Salmo 46

¹Wüx ombas Teat Dios awüneyoots, wüx nej ajiüraats apacaats; nej nembeol icoots meáwan tiül naél.

²Áag ngo metam mimbolaats, masey iüt cam ndrom ombas, masey tiüc majmbaj majmiüc pinawan ndec;

³Masey mapac a ndec meterriür, mapac ajponch müüch melanglangüy meáwan tiüc, ngo metam mimbolaats.

⁴Nots lam acuiür üüch mapac omeaats micambaj Teat Dios, aag ayaj üüch mapac omeaats moncül tiül nangaj micambaj nej.

⁵Teat Dios alpinawan micambaj nej, nejinguind ngo ndom marang wüx nicuajind. Nej nómban ngome apmacueat mambeol.

⁶Meáwan cambaj wüx iüt ancayaingyaingiw, natangtang monajiüt mbayajow; nganüy aaga iüt cam apjayam wüx Teat Dios apmendeac.

⁷Teat Dios najlüy tiül nangaj cielo alningüy maquiiüb icoots. Icootsa awüneyoots wüx ombas midios miteatiiüts Jacob.

⁸Macaron, ijawan nguineay teamarang Teat Dios wüx iüt.

⁹Cos lamüüch macueatiw ambiyayej meáwan nipilan, meáwan cambaj wüx iüt, lamapol meáwan manchiüc meáwan nitil; aton lamabel meáwan carret aquiüjpüw mamb tiül montsoj.

¹⁰¡Ndiychiüron! ¡Ijawan jan xic, xique Teat Dios! Xique sajlüy wüx meáwan cambaj, meáwan iüt, netam mapiüngüw najnejjay sarang, aw Teat Dios.

¹¹Teat Dios najlüy tiül nangaj cielo alningüy maquiiüb icoots. Icootsa awüneyoots wüx ombas midios miteatiiüts Jacob.

Salmo 51

¹Teat Dios, ich majmiüc imal imeaats mejaw xic, irang atnej ique indiüm. Iwün wüx imeaats meáwan ngo majnej leawa tarangas; indarriich nómban meáwan sasoet.

²Ich maw wüx ximbas meáwan nisoet atnej mejants xic, ndom najlüy najnej alinomb.

³Cos xique sawaw xeyay ngo majnej tarangas, meáwan sasoet ngo ndom maw wüx ximeaats.

⁴Xique ngo matnej indiüm tarangas cos tarangas nisoet leawa ique ngo mendiüm mejaw. Meáwan leawa ngo majnej tarangas tejaw, áag netam nangüy, cos atquiaj alndom majaraw naleaing ique irang palan.

⁵Xique wüx nganaw wijquian lanajiür nisoet; wüx xemüm tawijquiach xic lanajiür nisoet.

⁶Ique Teat Dios, xeyay indiüm mejaw marangüch najnej tiül omeaatsaran; nganüy Teat, lameaach xic naxom ximeaats cuane najnej cuane ngo majnej.

⁷Iwün wüx ximbas meáwan nisoet atnej mejants xic, quiaj sanajlüy rajnüy atnej nieve.

⁸Ich xic alinomb mapac ximeaats, mamong nómban meáwan ngo majnej leawa tamongochiüs.

⁹Ixot timbas Teat, nde mejaw sasoet; indarriich meáwan ngo majnej tarangas.

¹⁰Teat, iich xic noic jayats omeaatsaran; aton imbiülüch meáwan ngo majnej amb wüx ximeaats, ndom nayac wüx ximeaats leawa najnej.

¹¹Nde mewün xic niüng ijlüy Teat; nde mewün Minangaj Espíritu wüx xique.

¹²Iwün xic tiül ngo majnej, iich mapac ximeaats; iich xic noic omeaatsaran ndom nandiüm narang leawa indiüm, Teat.

¹³Quiaj sanaquiajchiw wüx ique meáwan monrang nisoet; meáwan monrang ngo majnej apmayajcüw ngo majnej teamarangüw, apmatüniw icueaj membeolüw.

¹⁴Teat Dios, iwün wüx imeaats wüx tambiyas, cos sawaw íquian quiaj alndom mewün xic wüx. Quiaj xique sanajiüng misoen nguineay tewün wüx imeaats meáwan sasoet.

¹⁵Teat, ileaag ximbeay, condom naag ximbeay sanatsünd misoen, sanapaj minüt.

¹⁶Cos sawaj Teat, ique lango mendiüm meaand nichech; aton lango mendiüm nambeleran nimal wüx artül. Jondot mendiüm, xique nde apac ximeaats sanüüch ic, Teat.

¹⁷Naleaing leawa ique indiüm aag ayaj mamix ximeaats, najiünts nayaag meáwan ngo majneaj tarangas, nacueat narang ngo majneaj, narang leawa ique indiüm; aag ayaj mbich ique apmendiüm, Teat.

¹⁸Teat Dios, nde meajchiw mamongochiw ngo majneaj a nipilan israel áag lanarang a nisoet quiaj; naleaing sandiüm najaw meaach witiüm alinomb aaga muro* neyey tiüt cambaj Jerusalén.

¹⁹Wüx xique sanandüy wüx sarang najneaj alinomb, quiaj mbich apmapac imeaats mejaw meáwan leawa sarang; átan meáwan nimal leawa sanajoy nambel wüx artül nüüch ic, apmeyer xicueaj.

Salmo 73

¹Teat Dios najneaj omeaats majaw nipilan monaw israel; najneaj omeaats majaw nipilan monrang najneaj.

²Nganüy a xique alquiripite najmiüc tiül ngo majneaj; tajlüy nandüüb pálwüx tiüüd.

³Xeyay tamb wüx ximeaats, tajcüyüüs wüx tajawasüw meáwan monrangrangüy meáwan monrang ngo majneaj nguineay ajneaj ajlüyiw, tandiümas narang atnej.

⁴Cos naleaing sawaj ngo majiürüw nicuajind naél, ajüic atnej ngo memboloj mandeowüw; nejiw najneaj ajlüyiw ngo miün andeowüw.

⁵Ngome catscatsüy miün ajiürüw naél atnej altiül nipilan; aton ngo marangüchiw wüx ngo majneaj atnej arangüchiw wüx ombas aljane.

⁶Nejiw xowüy arangrangayej wüx cuajantanej, ajlüyayej wüx arangüw ngo majneaj.

⁷Ancamongol ancatsolomb oniüjciw axipeaw; arangüw leaw andiüm omeajtsüw.

⁸Itsojow alinop, andeacüw nguineay apmarangüw ngo majnej wüx ombas nej, arangrangayej wüx mandeacüw cuane ngo majnej apmarangüw.

⁹Alomboochayej wüx andeacüw ngo majnej wüx ombas Teat Dios najlüy tiül cielo; at arangrangayej wüx andeacüw ngo majnej cos andiümüw majüy manguiayeran nguiajantanej.

¹⁰Áag Teat Dios apmüüch miün alinomb micambaj nej, xeyay apmajnej ajlüyiw.

¹¹Nejiw apiüngüw: “¿Quia Teat Dios teamajaw meáwan leawa tengual ajlüye? ¿Quia nguineay anguiay Teat Dios?” awüw.

¹²Ijawan ajcüwa monrang ngo majnej quiaj, najnej ajlüyiw, mitomiünüw nejiw tengual axeyay.

¹³Tapiüngas: “¿Quia naleaingue ngo mambeol xic nicuajind narang najneaja? ¿Quia ngo naxom wüx nicuajind narang najnej nipilan?” saw.

¹⁴Cos xique samongoch necoy meáwan nüt; rawrráwan tiüt samongoch ngo majnej.

¹⁵Ndot sitiül xique napiüng narang meáwan ngo majnej atnej arangüw, leawa andeacüw ajcüwa nipilan quiaj, quiaj apmajüic ngo narang atnej ipiüng; quiaj meáwan leawa aliücüw miün apmewajchaw aton.

¹⁶Wüx tandiümas najaw neol tajnej ajlüyiw ajcüwa monrang ngo majnej quiaj; nómban ngome taxomas ximeats neol tajlüy atquiaj.

¹⁷Noic nüt wüx tajmeliüs tiül minangaj iüm napaj minüt Teat, quiaj taxomas ximeats, teaach xic najaw nguineay aliüc miün apmamongochiw ajcüwa nipilan quiaj.

¹⁸Naleaing Teat, ique lameyacüw wüx noic netsapüp, teamteáman aptsajmbiüm oleajiw nejiw meloxiw tiül ngo majnej.

¹⁹Wüx lajmiücüw tiül ngo majnej, quiaj apndromoj, napac mbol apmambiy nejiw.

²⁰Meáwan najnej leawa tajiürüw apmajlüy atnej ngome tajlüy cos wüx nüt apmapacüw apmayajcüw atnej taümiw.

²¹Wüx teaach xic najaw meáwan ayaj, xeyay ngo majnej tayajcas;

²²Tayajcas nguineay tajlüyiüs, at xic nop chach, nop peaab ngo maxom omeaats, at xic nop nimal.

²³Masey tamongochiüs ayaj, xique meáwan taquiüjpas ic tenetet miác xiwix mequiüüb xic mamb nguiajantanej.

²⁴Ique meáwan nüt tenguiäl membeol xic Teat, aton apmembeol xic apmequiaach xic nguineay narang; ndoj alngün nüt apmequiüüb xic mamb sandüy tiül nangaj cielo.

²⁵¿Jow a xique, jane salnajiür tiül nangaj cielo? Ic miün quiaj, Teat. Wüx sajlüy naquiüüb ic ngo metam nandiüm nicuajind ningüy wüx iüt.

²⁶Xique lango najiür sapac, tenguiäl ümb; nganüy aaga nadam piedra sasapüy wüx, nandand ajlüy, aag ayaj Teat Dios, nej nómban ngo macueat xic.

²⁷Meáwan leawa ngo mandiümüw matüchiw ic Teat apndrom ombasüw, cos ique apmendrooch ombasüw jane apmacueat ic.

²⁸Nganüy xique sanayamb Teat Dios narang leaw nej andiüm, aag ayaj najneaj. Ique Teat Dios wüx imbas sawüneay. Xique sanandeac meáwan leaw lamerang.

Salmo 89

¹Teat Dios, xique sanajiüng soen nguineay ajneaj imeaats meáwan nüt; meáwan monguich leawa aliüc miün apmajlüyiw, sanüjchiw manguiayiw naag ximbeay nguineay ique irang leawa lamepiüng apmerang.

²Meáwan ajneaj imeaats Teat, nómban ngome apmamong, meáwan leawa indeac aag ayaj naleaing; aton ique ngo mecueat merang leaw lamendeac, atnej cielo ngo mamong atquiaj ajlüy mipoch.

³Teat Dios apiüng: Tarangas noic poch naquiüüb a teat naxey sarriiüd; tayacas xepoch nasaj a David nerang xenajiüt atcüy:

⁴“Meáwan natangtang monajiüt leawa sanayac apmaw naw tiül micual micualüw”, saj.

⁵Teat, naleaing aaga nangaj cielo ajüiquich minüt cos meáwan leawa irang najneaj, átan meáwan ángel apajüw minüt cos meáwan indeac naleaing.

⁶Cos ¿jane anop altiül nangaj cielo majlüy at ic, Teat? ¿Jane tiül ajcüwa ángel alndom mat ic masey quiriw?

⁷ Sitiül meáwan ángel mbayajow majawüw meáwan leaw irang, apajüw minüt, ¿jane alinop alndom mapajüch minüt, áagan ique, Teat?

⁸ Teat Dios najlüy tiül nangaj cielo, ¿jane alndom mat ic, Teat? ¡Nejinguind! Ique alndom merang meáwan leaw indiüm, at irang leawa ipiüng.

⁹ Ique ijlüy wüx nadam ndec, wüx axaing napacpac ajponch; alndom mesaj majlüyan, quiaj lango majponch.

¹⁰ Lameaach mamongochiw ngo majneaj aaga cambaj Egipto, cos xeyay arangrangayej; lameajchiw ndajrriümoj tiül palpálwüx cambaj meáwan moncüy majaw ic.

¹¹ Ique neneay a cielo at a iüt, meáwan leawa ajlüy ineay cos ique irang, Teat.

¹² Aaga calüy maquiiüb cawac, ique irang; ajcüwa nadamdám tiüc nenüt Tabor maquiiüb Hermon apac omeajtsüw majüiquichaw meáwan leawa irang.

¹³ ¿Jane alndom matüch apac iwix? Aop iwix aton napac; wüx ixaing miác iwix nómban ajüic nguineay atam ijlüy, Teat.

¹⁴ Ique atatow irang Teat. Najneaj ipaj ocueajaran cos ijaw jane nerang najneaj jane ngwüy. Tanaámb indiüm xicon Teat, cos ique meáwan nüt irang leawa lamepiüng apmerang.

¹⁵ Xeyay apmapac omeajtsüw a cambaj jane apmarang leaw indiüm Teat, cos ique apmerraj mitiüjtüw nejiw.

¹⁶ Meáwan nüt apmapac omeajtsüw wüx ique Teat; xeyay apmapac omeajtsüw majawüw nguineay ipaj ocueajaran.

¹⁷ Naleaing Teat, ique ijchaw majiürüw apacüw, xeyay najneajay cos ique iich xicon najiüran sapacan aton.

¹⁸ Wüx imbas sawüneayon Teat; ique xanatangan, ique nangaj ijlüy tiül cambaj Israel.

¹⁹ Nomb ique teaach majaw nop nendeac indeac cuane indiüm, tesaj: Xique lanarriüd nop nench naw tiül xecambaj marang natang nenajiüt, tambeolas xeyay.

²⁰ Lanarriüd David aag nerang leaw sandiüm; landoj lanayac nangaj aceite wüx ombas nej.

²¹ Sanambeol meáwan nüt, sanayac xiwix wüx omal nej, quiaj ngome apmembol.

²² Ngo ndom mametiw nej meáwan moncüy majaw nej. Wüx apmembiyajej maquiüjpüw ngome apmajntsopiw wüx.

²³ Naleaing xique sanüüch majaw nguineay sanandrojchiw ombasüw moncüy majaw nej. Sanacolatüw tiüt meáwan jan ngo mind majaw nej.

²⁴ Xique sanajlüy naquiüüb meáwan nüt; sanajiür anaag monajneaj, wüx xanüt apndom marang cuajantanej.

²⁵ Nej apmajlüy wüx nde naw mbeay nadam ndec mediterraneo apmatüch mbeay lam Eufrates.

²⁶ Nej apmapaj xanüt apmapiüng: “Ique Xeteat, ique Xedios, ique aaga nadam piedre sawüney wüx”, apmaw.

²⁷ Xique aton sanayac matnej natang xecual; nej najntsop tiül jangantanej natang nenajiüt wüx iüt.

²⁸ Xemonajneaj tanaámb sanajiür anaag; at xepoch leawa sanarang aweaag ngome apndrom ombas.

²⁹ Xique sanüüch majiür xeyay acualaats nej; átan nómban ngome apndrom minüt nej arang natang wúxan aliün majlüy aaga cielo.

³⁰ Sitiül ajcüw micual nej macueatiw marangüw leawa poch tasajasüw, ngo marangüw atnej netam marangüw,

³¹ Sitiül ngo masapüw tiül omalüw leaw lanasajüw, at ngo marangüw atnej apiüng xepoch,

³² Quiaj xique sanüjchaw mamongochaw xeyay ngo majneaj ajcan ngo marangüw leawa sasajüw.

³³ Nganüy ngome sanacueat najiür monajneaj naquiüjpüw micual David, at ngome sanawajchaw nacueat narang meáwan leawa tasajasüw sanarang wüx nejw.

³⁴ Ngome apndrom ximeaats xepoch leaw tarangas; ngome sanambiülüch meáwan poch leawa taw tiximbeay.

³⁵ Xique nangaj, landoj lanandeac, ngome sanawaiich David.

³⁶ Xique sanüüch micual micualüw nejw majlüyiw wüx cambaj Israel wúxan aliün majlüy cawüx tiül cielo teat nüt.

³⁷ Atnej caaw ajlüy cawüx meáwan nüt; atquiaj apmajlüyiw nejw wúxan aliün majlüy cielo.

³⁸ ¿Neol anganüy tewün xic ninguiün, ngo mind mejaw xic? ¿Neol anganüy tejcüy mejaw jane terriiüd marang natang nenajiüt?

³⁹ ¿Lamendrooch ombas a poch leawa terang aweaaga?
¿Ngwüy neol tewün nej tiül arang natang nenajiüt?

⁴⁰ ¿Neol tejmbaj otüeng micambaj nej? ¿Neol tecolot tiüt niüng awüney?

⁴¹ Meáwan nipilan amongoj quiaj manejiw nej; nganüy moncül quiaj atsojayéjan nej aton.

⁴² Meáwan moncüy majaw nej lameaach majnej ajlüyw, lameajchiw mapac omeajtsüw.

⁴³ Lametojcomb oxing miespada* nej, ngo mendiüm membeol nej wüx amb tiül montsoj.

⁴⁴ Lameaach mamong ajnej ajlüy, lamewün tiül arang natang nenajiüt.

⁴⁵ Lameaach mataxey najen; lameaach mamongoch xeyay monxing.

⁴⁶ ¿Teat Dios, ngow apmamong ijcüye? ¿Apmexot timbasa nómban; ngome apmümb ijcüye?

⁴⁷ Ich leaam imeaats Teat, xique ngome xeyay nüt sanacül ningüy. ¿Neol terang atquiaj wüx micual nipilan? Atanej ngo merang, Teat.

⁴⁸ Cos nejingüind nipilan ngome apmapac meáwan nüt, meáwan nipilan netam mandeow. ¿Jane alndom maw wüx, ngo majmel tiül oxiüt?

⁴⁹ Teat ¿nguiane ajlüy ajnej imeaats? ¿Nguiane almajlüy aaga poch leawa tesaj a David apmerang?

⁵⁰ Teat Dios, ijaw guineay meáwan cambaj itsojayéjan monrang minajiüt. Alwüx ximeaats guineay andeacüw ngo majnej wüx ximbas.

⁵¹ Teat Dios ¿neol ajcüwa ajcüyw majawüw ic acuiquiayéjan atsojayéjan leaw andeac aag lameriüd marang natang nenajiüt?.

⁵² Nganüy masey, xique sandeac najnejay minüt Teat Dios meáwan nüt. ¡Naleaing, naleaing!

Salmo 91

¹ Jane ayac omeaats wüx Teat Dios apmajlüy najnej cos Teat Dios teamaniüng nej.

² Xique sanasaj: Sayac ximeaats wüx ique, wüx ique sajiür sapac. Ique Xedios, sayaag alndom nasaj ic cuajantanej xanaél.

³Nej apmawün ic teowix jane apmind mambiy ic, at wüx cuajantanej napat monandeow.

⁴Apmaxot ic apmapeech imbas atnej arang noic quit ameeq aomb nej, quiaj mbich nicuajind ngome apmarang ic. Ique alndom merwüney wüx ombas nej cos meáwan leawa nej andeac aag ayaj naleaing.

⁵Nde mermbol cuane alndom marang ic ongwiiüts, átan cuane alndom marang ic nüt.

⁶Átan cuajantanej najüy caabcüy tiül pojniün ngo ndom marang nicuajind wüx imbas; átan ngo ndom mambiy ic wüxan aliün pechem nüt.

⁷Masey majmiücüw mandeowüw noic mil nipilan niüng ijlüy, at gajpowüw mil amb wüx miác, nde mermbol cos ngome apmatüch ic aaga naél quiaj.

⁸Naleaing ique apmejawüy naag iniiüg nguineay amongochiw ngo majneaj ajcüwa monrang ngo majneaj, nganüy ique ngome apmarang ic nicuajind.

⁹Cos lameyac meáwan teowix Teat Dios, nganüy ique almejlüy atnej tiül minden nej.

¹⁰Ngome apmarang ic nicuajind, ngome apmajmel nicuajind monandeow iniüng.

¹¹Nej apmüüch miün miángel nej niüng ijlüy maniüng ic nguiajantanej meriümb.

¹²Nej apmanetet iwix ngana merrojpeay ileaj tiül piedre mejmiüc.

¹³Alndom mengoch aweaag liong, alndom mengoch aweaag napat ndiüc; at apmexom micual napat liong, apmecuüch tiüt napat ndiüc. Masey, cos nicuajind ngome apmarangüw wüx imbas.

¹⁴Cos nej andiüm xic, xique aton sanawün wüx, at sanajüiquich minüt nej, cos nej lamajaw jan xic.

¹⁵Wüx apmapaj xenüt xique sananguiay andeac nej, apmajlüy niüng sajlüy, sanajlüy naquiiüb tiül naél, sanawün wüx. Condom sanüüch manguiayeran minüt nej.

¹⁶Sanüüch majal minüt nej, aton sanüüch majaw nguineay sawün wüx jangantanej.

Salmo 95

¹ Macaron mapajaats minüt Teat Dios, majiüngaats soen majüiquichaats xeyay apac omeajtsaats müjchiiüts a teat naxey newün icoots wüx.

² Tabaats niüng ajlüy nej, majiüngaats soen, masajaats Dios mangüy nej; majiüngaats najneaj soen andüy wüx minüt nej, masajaats najneajaj ajlüy.

³ Teat Dios xeyay netam ajlüy, nej minatangüy nenajiüt, ngo matnej meáwan narangüch dios.

⁴ Teowix nej almajlüy omeaats aaga iüt, at meáwan tiüc masey najaljal oleaj tiüc, aneay nej cos nej tarang.

⁵ At a ndec aton aneay nej cos nej tarang naag owix nej; aton tarang meáwan nawaag iüt.

⁶ Macaron mapajaats minüt Teat Dios, maquiejliiüts micosaats mangueljriiüts omalaats teombas Teat Dios nerang icoots.

⁷ Cos nej Midiosaats, nganüy icoots micambaj nej. Nej nejiür icoots. Icootsa ajlüyiiüts atnej misap nej, ajlüyiiüts teowix nej. Nganüy netam manguiayiiüts andeac nej.

⁸ Nej apiüng: “Nde merangan adam imeajtsan atnej terangan tiül Meriba, atnej terangan tiül Masah wüx tejüyjüyiün tiül wajchiüc,

⁹ Niüng mixejchiün tachiweaw omeajtsüw wüx xique, tapeaxiw xic majüic alndom narang meáwan leaw ngomeáag majawüw, xique tüüchasüw majawüw xeyay najneaj leawa sarang.

¹⁰ Ic miow (40) neat tajcüyiüs najawüw a cambaj quiaj. Tapiüngas: ‘Aaga cambaj quiaj mbójan macueatiw xic, apiüngüwan ayambüw xic. Nómban ngo mandiumüw mandüjpiw xepoch’, saw.

¹¹ Áag tajcüyiüs tayacas xepoch napiüng ngome sanüjchiw majmeliw tiül a najneaj iüt niüng alndom maxojtüw”, aw Teat Dios.

Salmo 100

¹ Majiüngaats soen majüiquichaats xeyay apac omeajtsaats wüx minüt Teat Dios meáwan monlüy wüx iüt.

²Mandeacaats najneajay wüx Teat Dios. Mambaats niüng ajlüy nej. Mapajaats minüt nej nde apac omeajtsaats.

³Ich leaam imeajtsan naleaing Jehová aag ayaj Dios nej; nej nerang icoots ngome icóotsan quiaj terangayoots; micambaj nej icoots, ajlüyiiüts atnej misap nej.

⁴Matüchiiüts niüng ajlüy nej mapajaats minüt nej; majmeliüts tiül minangaj iüm nej, majiüngaats soen wüx minüt nej.

⁵Cos Teat Dios najneaj omeaats, tanaámb mimonajneaj nej afüc meáwan nüt, at meáwan leawa lamandeaac masaj icoots tanaámb ngome apmümb.

Salmo 103

¹Salomb minüt Teat Dios naag ximeaats; nde apac ximeaats sapaj nangaj minüt nej.

²Salomb minüt Teat Dios naag ximeaats, ngo ndrom ximeaats meáwan najneaj leaw tarang wüx xique.

³Cos nej awün wüx omeaats meáwan sasoet; nej amongoch meáwan necoy.

⁴Nej awün xic tiül ngo majneaj, apac omeaats majaw xic, üüch xic meáwan mimonajneaj nej.

⁵Üüch xic majneaj sajlüy, sayaag atnej laxemonguich alinomb, tanaámb sajiür sapac atnej arang águila*.

⁶Teat Dios ambeol nipilan jane tengual müünd mamongoch ngo majneaj.

⁷Nej tasaj a Moisés cuane andiüm majaw marangüch; nganüy micual Israel tüüch majaw meáwan najneaj leawa nej alndom marang.

⁸Teat Dios najntsop ajneaj omeaats, ngome najen ajcüy, ajiür xeyay monajneaj.

⁹Nej ngo mayac wüx omeaats leawa arangaats, ngome apmajcüy nómban.

¹⁰Nej ngo müüch icoots mamongochiiüts ngo majneaj atnej netam marang wüx meáwan nisoet ajiüraats. Nganaw majaw wüx asoetiiüts atnej netam marang.

¹¹Cos atnej amiünquiaj cielo naw wüx iüt, atquiaj tüüch madam mimonajneaj nej majaw jane andüüb leaw apiüng.

¹²Nej nómban awün niüng ajlüyiiüts mayac miünquiaj meáwan nisoet leawa tarangaats, atnej amiünquiaj nonüt maquiiüb noleat.

¹³Atnej nop nateateran andiüm micual nej, atquiaj Teat Dios andiüm meáwan monyamb nej.

¹⁴Cos nej ajaw nguineay ajlüyiiüts; leaaw omeaats icootsa narangüchiüts naag iüt.

¹⁵Nipilan atnej soex, ajiür minüt nej, atnej ajpoet mbaj tiül wajchiüc nóiquian among.

¹⁶Wüx among napac iünd nómban ambel nej awaag, alüeliich nej mamb; ndoj nejinguid ngome apmandilil majaw nej alinomb.

¹⁷Nganüy mimonajnej Teat Dios nómban ngome apmamong, apmacül wüx ombasüw leawa ayambüw nej, nej apmawün tiül ngo majnej meáwan nacualaran aliüc miün;

¹⁸At jane apmayac wüx omeaats mipoch nej, jane apleaam omeaats marang aaga poch leawa nej tayac marangüch.

¹⁹Teat Dios acül tiül nangaj cielo niüng arang minatang nenajiüt, at meáwan wüx iüt ajlüy wüx aton.

²⁰Ilomban minüt Teat Dios icona meáwan miángel nej, icona xowüy erpacan, teamerangan minajiüt nej, at meáwan leawa nej apiüng.

²¹At icona monrang minajiüt Teat Dios tiül nangaj cielo, ilomban minüt nej, irangan leaw nej apiüng.

²²At icona leawa nerangüchiün, ilomban minüt nej nguiajantanej almejlyiün, at a xique aton salomb minüt nej naag ximeaats.

Salmo 110

¹Teat Dios tasaj aaga Teat Naxey: Cheter amb wüx xeác iyar minajiüt, xique sanüüch miünüw meáwan moncüy majaw ic maquiejliw micosüw nejiw timbas malombüw ic.

²Xique lanayac ic tiül Jerusalén, lanüüch ic mesap nangaj nangoraad chetemear quiaj mejlüy wüx meáwan moncüy majaw ic.

³Wüx nüt ique apmetsoj aweaag moncüy majaw ic, micambaj apmapeayiw nejeyéjan quiaj mambeolüw ic. Atnej arang ajmiüc

naquind andüy wüx arraw, atquiaj apcanchiümoj micambaj wüx nangaj tiüc matsojow.

⁴Teat Dios landoj lamapiüng, ngome apmangowüüch andeac; cos tapiüng ique apmerang miteaats meáwan nüt atnej Melquisedec.

⁵Teat Dios almaquiiüb ic, al niüng ijlüy; wüx apmajcüy apmandrooch ombasüw xeyay natangtang monajiüt.

⁶Apmüüch mamongochiw ngo majneaj meáwan cambaj meáwan iüt. Apmüüch chipiüm tiül mondeow, apmambiy xeyay natang monajiüt tiül palpálwüx iüt.

⁷Nej apmajiür nguiane manganeow yow tiül tiüüd, áag apmayar apac.

Salmo 118

¹Malombaats minüt Teat Dios cos nej najneaj arang; tanaámb ngo mamong ajneaj omeaats.

²Indeacan nganüy icona nipilan israel, ipiüangan nej tanaámb ngo mamong ajneaj omeaats.

³Indeacan icona miteaats monbeol Aarón, ipiüangan nej tanaámb ngo mamong ajneaj omeaats.

⁴Nganüy icona nipilan monyamb Teat Dios, ipiüangan nej tanaámb ngo mamong ajneaj omeaats.

⁵Wüx tajlüyiüs tiül naél tapajas minüt Teat Dios mambeol xic; nej tanguiy sandeac tawün xic tiül naél.

⁶Teat Dios alniüng sajlüy; ngo ndom nimbol nandüy cuane ndom marangüw wüx ximbas nipilan.

⁷Teat Dios alniüng sajlüy, nej ambeol xic; áag sanajaw nguineay apndrom ombasüw moncüy majaw xic.

⁸Netam mayacaats teowix Teat Dios meáwan naél ingow asajaats nipilan mambeol icoots.

⁹Netam mayacaats teowix Teat Dios meáwan naél ingow asajaats monajiüt mambeol icoots.

¹⁰Meáwan cambaj wüx iüt tayeyiw xic tiüt, tandiümüw mambiyaw xic; nganüy xique wüx minüt Teat Dios sanandrooch ombasüw.

¹¹Tayeyiw xic tiüt mapalüw xic ngo ndom naw; xique wüx minüt Teat Dios sanandrooch ombasüw.

¹²Tayeyiw xic tiüt atnej arang napat mbel, tajcüyiw xeyay atnej arang oniw biümb wüx mambeleran sats, nganüy xique wüx minüt Teat Dios sanandrooch ombasüw nejjiw.

¹³Tetecharanas napaç, tandiümüw maloxiw xic tiüt, quiaj Teat Dios tiün mambeol xic.

¹⁴Xique sajiür sapacüy wüx Teat Dios, aton satsünd soen wüx minüt nej, nganüy nej lamawün xic tiül meáwan naél.

¹⁵Ajiüc apac omeajtsüw apajüw aniüngüw nejw monyamb Teat Dios, cos xeyay apac omeajtsüw, laawüw tiül meáwan naél cos owix Teat Dios lamarang xeyay najneaj.

¹⁶Miác owix Teat Dios xeyay najneaj lamarang, Teat Dios ngo mimbol marang leawa andiüm.

¹⁷Xique ngome sanandeow, sanapac nandeaç meáwan najneaj leaw arang Teat Dios.

¹⁸Masey Teat Dios tüüch xic namongoch xeyay ngo majneaj, ngo macueat xic nandeow.

¹⁹Ileajquiün ombeay aaga nangaj iüm najmel, napaj minüt Teat Dios nasaj Dios mangüy nej.

²⁰Aaga apal nangaj iüm quiaj ocueaj Teat Dios, amb tiül apmajmeliw meáwan mondüüb leawa nej apiüng.

²¹Teat, sanasaj ic Dios mangüy ic cos tenguiay sandeaç, tewiün mewün sasoet.

²²Aaga piede leawa taloxiw ninguiün monrang iüm, tapiüngüw lango metam, nganüy laiün marang netam piede tiül oxing iüm.

²³Teat Dios nerang aag ayaj, ajawaats aag ayaj xeyay najneaj.

²⁴Aaga nüt cam Teat Dios nerang, netam mapac omeajtsaats majawaats.

²⁵Teat Dios, tenguiäl natün icueaj anganüy mewün xicon wüx; satün icueaj meaach xicon majneaj sajlüyiün.

²⁶Nangaj nej aaga Teat Naxey niün wüx minüt Teat Dios, naw tiül minangaj iüm Teat Dios tenguiäl nandeaçan: Nangaj nej aaga niün wüx minüt Teat Dios.

²⁷Teat Dios, Jehová minüt nej, nej nerraj icoots; majoyiiüts nichech mayacaats wüx artül müjchiiüts Teat Dios.

²⁸Xedios ic Teat, sanalomb ic, sanapaj minüt nasaj ic Dios mangüy ic.

²⁹Masajaats Dios mangüy nej cos nej najneaj arang, tanaámb ngo mamong ajneaj omeaats.

Salmo 121

¹Wüx saxaing ximal najaw andüy cawüx wüx tiüc, lanapiüng: “¿Nguiane imiün aliüc nembeol xic?” saw.

²Nembeol xic aliüc imiün niüng ajlüy Teat Dios nerang nangaj cielo at nerang nangaj iüt.

³Nej ngome apmüüch tsüjmbiüm ileaj mejmiüc; ngome apmameay, nej tengual majiür ic.

⁴Cos naleaing ngome apmasap nej mbas ongwiiüts, ngome apmameay aaga nejiür cambaj Israel.

⁵Teat Dios, aag ayaj nejiür ic; Teat Dios ajlüy atnej mindiw miác iwix.

⁶Teat nüt ngome apmüüch mümb ipac wüx nüt, átan müm caaw wüx ongwiiüts.

⁷Teat Dios ngome apmüüch ic memongoch ngo majneaj cos teowix nej almejlüy.

⁸Teat Dios teamajiür ic wüx iriow, at wüx indilil, nde nganüy at meáwan nüt.

Salmo 135

¹Malombaats minüt Teat Dios; ilomban minüt nej aton icona monrang minajiüt Teat Dios;

²Meáwan monlüy tiül minangaj iüm Teat Dios, átan monlüy mbeay minangaj iüm Teat Dios;

³Malombaats minüt Teat Dios, cos xeyay ajneaj omeaats; matsündiiüts majiüngaats soen wüx minüt nej cos nej xeyay najneaj arang.

⁴Cos nej tarriiüd a Jacob mayamb nej, tarriiüd a Israel marang minipilan nej.

⁵Aton cos xique saw Teat Dios xeyay atam ajlüy; nicuajind narangüch dios ngo ndom matüch marang atnej.

⁶Teat Dios alndom marang meáwan leawa nej andiüm marang ningüy wüx iüt, tengwüy tiül cielo, tengwüy pinawan nadam ndec; nguajantanej alndom marang leaw andiüm.

⁷Meáwan wüx aaga iüt cam üüch majtep cawüx oic, üüch majlip tiüt ndom majoet, nej ajlüy wüx a iünd aton.

⁸Nej tembiy meáwan mbas wijquiam nacualaran tiül Egipto naw wüx micual nipilan, ndoj wüx micualüw nimal.

⁹Tarang xeyay ateócan, xeyay cuajantanej ngome áag ajarraw tiül Egipto mambaiich a faraón maquiüüb micambaj nej.

¹⁰Tandrooch ombas nadamdam cambaj, tambiy napacpac monajiüt.

¹¹Tambiy a Sehón natang nenajiüt tiül nipilan amorreo, at aaga Og natang nenajiüt naw Basán, at meáwan monajiüt leawa tajlüyiw tiül iüt Canaán.

¹²Ndoj tanood miiütüw nejiw müüch a nipilan Israel mayariw nómban.

¹³Teat Dios, minüt nómban ngome apndrom ombas, meáwan nipilan tengual ajlüyiw ajawüw jan ic,

¹⁴Cos Teat Dios apmajlüy wüx micambaj nej, ngome apmarang wüx nicuajind meáwan monrang minajiüt nej.

¹⁵Meáwan midiosüw palpálwüx cambaj narangüch plat, oro; meáwan aag ayaj nipilan nerang nej.

¹⁶Ajiürüw ombeayiw nejiw, naleaing ngo ndom mendeacüw; ajiürüw oniüjcüw, átan ngo maxomüw majawüw.

¹⁷Masey ajiürüw olajcüw nejiw, ngo manguiayiw nicuajind; átan ngo majiürüw miiündüw nejiw.

¹⁸Meáwan monrang narangüch dios quiaj, arangüw ingowüw nejiw, ajlüyiw at nejiw midiosüw nejiw.

¹⁹Icona nipilan israel indeacan najneaj wüx ombas Teat Dios; meáwan icona miteaats monbeol Aarón indeacan najneaj wüx ombas Teat Dios aton.

²⁰At a icona miteaats naw tiül micual Leví, indeacan najneaj wüx ombas Teat Dios; átan meáwan nipilan monyamb Teat Dios, indeacan najneaj wüx ombas nej.

²¹Meáwan nipilan moncül tiül Jerusalén ipajan minüt Teat Dios, nej acül ningüy tiül Jerusalén. ¡Najneajay minüt nej!

Salmo 137

¹Chetejason mbeay milam cambaj Babilonia najiüntsán xeyay, leaaw ximeajtsán wüx xecambajan Jerusalén.

²Tacueatasánan quiaj xeárpajan rendrendétan cawüx wüx mipüüig najmeaw.

³Monquiiüb xicon miün sandüyiün ningüy teamasajüw xicon natsüندیün soen. Nejiw a monwün xicon tiül xecambajan teamasajüw xicon mapac ximeajtsan. Apiüngüw: “Itsüندیün soen ajcüwa najneaj soen nanguiayiün leawa itsüندیün tiül Jerusalén,” awüw.

⁴¿Nguineay xicona alndom natsüندیün misoen Teat Dios tiül pálwüx iüt?

⁵Sitiül alinoic nüt ndrom ximeaats wüx ique Jerusalén, ich ndrom xewix satsünd.

⁶Sitiül alinoic nüt ndrom ximeaats wüx ique Jerusalén, sitiül ngo leaam ximeaats wüx ique, iich quiandeam xeniw tixipaj ndrom ximeaats sajiüing soen.

⁷Teat Dios, nde ndrom imeaats nguineay andeacüw ajcüwa nipilan Edomita wüx nipilan tiül Babilonia tajndrojchiw ombas a Jerusalén, cos tapiüngüw: “Ijimbean tiüt nómban, nde macül nicuajind,” awüw.

⁸Babilonia, ique at ic napat nimal, najneajay apmajlüyiw jane apmandrooch imbas mengüy meáwan leawa terang wüx ximbasan.

⁹¿Najneajay apmajlüyiw jane apmayar micual masandat wüx piedra!

Salmo 139

¹Teat Dios, ique ijaw nguineay sajlüy, ijaw jan xic.

²Ique ijaw xic sitiül chetejos tengwüy lombojos, masey sal miünquiaj, ique lamejaw cuane tengual amb wüx ximeaats.

³Ique lameyac nómban a tiiüd, aton lamesaj xic ngün tiiüd nandüüb ndom najiür niüing saxood; aton teamejaw xic nguiajantanej namb.

⁴Ngoyay nendeac, ique Teat Dios lamejaw cuane sanandeac.

⁵Ique ijlüy tiximbas at wanxipech, alwüx ximal iwix.

⁶Meáwan ayaj xowüy lajneaj nayaag, masey naél ngo ndom najaw nguineay irang, Teat.

⁷¿Nguiane alndom namb niüing ngo majaw xic Miespíritu? ¿At nguiane alndom namb nexotüy niüing ngo mejaw xic?

⁸Sitiül namb sandüy tiül nangaj cielo, ique il quiaj; jondot namb tiül niüng ajlüyiw mondeow, ique il quiaj.

⁹Sitiül nandüüb mamb aaga nepepep ümb arraw, namb nacül necamb nadam ndec,

¹⁰Miác iwix apmatüch quiaj, ngome apmacueat xic, apmaquiiüb xic mamb; nej apmüüch xic najiür sapac.

¹¹Sitiül napiüng: Pojniün mbich apmaxot xic, nganüy aaga pojniün quiaj apmewüneay marang ran mayey xic tiüt.

¹²Aaga pojniün quiaj ngo ndom maxot xic; ique ran mejaw ongwiiüts atnej nüt; pojniün maquiiüb ran ique Teat Dios atanej mejaw.

¹³Cos ique terang xic, tetangüüch xic wüx sal teomeaats xemüm.

¹⁴Dios mangüy ic Teat Dios cos terang xic, meáwan leawa ique irang xowüy lajneaj; xique nómban ngo najaw cuane sanapiüng cos xeyay najneaj irang, xique sawaw tiül ximeaats.

¹⁵Íquian quiaj tejlüy quiaj Teat, wüx xique tarangüchiüs. Nejingüind ngo majaw wüx terangayos teomeaats xemüm.

¹⁶Wüx nganaw wijquian ique lamejaw xic, átan nganaw nanot xefünd lamejaw cuane sanarang meáwan nüt wüx alnapac; meáwan nüt wüx alnapac lamerang tiül minawiig.

¹⁷Xowüy lapac ximeaats najaw nguineay ique iyac imeaats wüx xic; nómban ngo ndom nateow nguitow leaaw imeaats wüx xique noic nüt.

¹⁸Sitiül nateow, apmexeyay atnej wiiüd; napac sameay, ique tengualeámban meyac imeaats wüx xic.

¹⁹Naleaing Teat, ich mandeowüw meáwan nipilan monrang ngo majneaj. Iwün niüng sajlüy meáwan monbiy nipilan.

²⁰Cos apaijcháwan ic meáwan moncüy majaw ic, atsojayéjan minüt, Teat.

²¹¿Cuane ipiüng Teat Dios, ngo najcüya najawüwa meáwan moncüy majaw ic? ¿Ngo mind najawüwa meáwan monyamb imbasa?

²²Naleaing, xique sajcüyiw najawüw cos meáwan moncüy majaw ic, xique sajcüy najawüw aton, Teat.

²³Ijaw xic Teat Dios, indüy xic, quiaj apmejaw ximeaats; iich xic namongoch naél, quiaj apmejaw nguineay sayac ximeaats wüx ique.

²⁴Ndoj tesaj xic cuane ngo majnej texom wüx ximbas leawa ngo mind mejaw, cas tequiaach xic nandüüb aaga tiüüd leawa apmaquiiüb xic mamb andüy tiül nangaj cielo.

Salmo 146

¹¡Mapajüch minüt Teat Dios! ¡Tanaámb malombaran minüt Teat Dios naag omeaatsaran!

²Xique sanapaj minüt Teat Dios wúxan saliün napac; sanajiüng misoen nej wúxan saliün najlüy.

³Nde metüniün ocueajiw a monajiüt mambeolüw icon wüx ijlüyiün tiül naél, nde meyacan minaeliün teowixaw nipilan, cos ngome apmexoman nicuajind wüx ombasüw nejüw.

⁴Meáwan nejüw apmandeowüw, apmaw miiündüw nejüw, ndoj apmandüyiw tiül iüt. Quiaj meáwan leawa alwüx omeajtsüw nejüw apndrom tíulan aaga nüt quiaj.

⁵Najnejaj apmajlüy jane matün mambeol nej Teat Dios, aaga medios Jacob, cos nej ajaw naleaing apmambeol nej.

⁶Aaga Dios leawa teamatün ocueaj quiaj, aag ayaj Teat Dios nerang cielo nerang iüt nerang ndec, at meáwan leawa almajlüy. Nej arang leawa lamapiüng, nómban ngo mawaiich.

⁷Nej ajaw wüx netiün andüy nipilan, ambeol, üüch majiür üet meáwan nipilan leawa ngo majiür; nej awün timanchiüc nipilan nawüyeran ombas.

⁸Teat Dios aleaaig oniüjcüw nesomb nipilan maxomüw majawüw; aton axaing meáwan nipilan monyamb nej jane lajmiüc tiül naél; nej aton andiüm meáwan monrang najnej.

⁹Teat Dios ambeol napeay miün nipilan, meáwan nendoj monguich, meáwan lemben omal montaj; nej üüch majiürüw leawa netam nejüw; nganüy ajcüw monrang ngo majnej, mbich üüch michachiw, ngo majawüw ngün tiüüd maquiüjpüw.

¹⁰Teat Dios minatang nenajiüt, tanaámb apmarang natang meáwan nüt. Imiün Jerusalén, Teat Dios apmajlüy wüx meáwan nüt. ¡Mapajüch minüt Teat Dios, malombaats!

Acas poch tapiüng monpiüng tiül nipilan israelita

(Proverbios 1—31)

Ajcüwa nipilan israel tajiürüw xeyay najneaj poch leawa nejiw tandeaciw masajüw alinop. Altiül ajcüwa poch quiaj tarangüch tiül noic nawüig tiül Nangaj Biblia leawa tüünd manüt Proverbios. Aaga Rey Salomón nej nop natang nenajiüt tendüy xeyay, nej tarang xeyay tiül aaga nawüig quiaj. Nganüy alacas pálwüx nipilan nerang.*

Aaga Rey Salomón tapaj ocueajiw ajcüwa monench at monüx tiül cambaj Israel, tasaj nejiw acas najneaj poch.

Nop netam müüch olaag manguiy aaga nembeatmbeat poch cam sitiül nej mandiüm mendüy, maxom omeaats wüx cuajantanej.

Áagan nechach nipilan aquiübüquiüjpüw nipilan monrang xeyay ngo majneaj; nganüy sitiül aljane mayamb Teat Dios apmendüy apmaxom omeaats.

Netam meycan teowix Teat Dios meáwan leawa teamerangan, ngwüy nde mepiüangan meáwan leawa teamerangan aag ayaj cos ixoman imeajtsan wüx.

Sitiül nipilan mbójan mandiümüw marangüw leawa Teat Dios andiüm marangüch, nejay Teat Dios apmambeol nejiw marangüw.

Nde mejcüyiün sitiül Teat Dios müüch icon memongochiün naél; nej arang cos andiüm icon.

Nde metüchiün niüng ajlüyw ajcüwa monjüyjüy miün montaj, netam memeayiün mequiüjpan áagan mintajan. Ngo majneaj memeayiün mequiüjpan mintaj alinop.

Netam mepacan wüx meyamban leawa najneaj, leawa alndom müüch icon merndüyün, cos aag ayaj xeyay nembeat ngo matnej tomiün, tengwüy cuajantanej nembeatmbeat.

Wüx nop nacualaran axom omeaats wüx marang áagan najneaj, üüch mapac omeaats xeyay miteat nej; nganüy sitiül nexiül, nechach, üüch ngo majneaj omeaats miteat nej.

Nop nexiül nipilan ayaag meáwan leawa arang aag ayaj najneaj; nganüy nop nendüy nipilan ateel olaag manguiy wüx majpaj ocueaj.

Sitiül nop naxey ngo mapaj ocueaj micual nej, ngo mawüüch wüx arang ngo majneaj, aag ayaj ngo mandiüm micual nej; nganüy sitiül naleaing andiüm micual nej netam malic, mapaj ocueaj, müüch marang leawa najneaj.

Nop nechach nipilan ayaryar miün leaw andeac alinop leaw anguiay; nganüy nop nendüy nipilan apmayar leawa ndoj majaw nejay, majüic naleaingue aag asoic quiaja.

Nop nendüy nipilan ngo majcüy najen, aíüc wüx; nganüy nop nipilan najen ajcüy wüx aleaic ngo majneaj majaw, aag ayaj nómban ajüiquich nej michach.

Sitiül aljane majcüy, aleaic masaj ic, alndom meaach mamong ajcüy sitiül meyamb monajneaj merndeac anaag; nganüy sitiül ique mengoch ombeay mersaj anaag, quiaj nómban apmajcüy majaw ic.

Najneaj masey ngo mejüür nicuajind, meyamb áagan Teat Dios, ngo matnej arangüw altiül nipilan ajiürüw xeyay; nganüy tengual mamongochiw xeyay naél. Najneaj mecül tiül noic nden niüng xeyay andiümamey nej nop maquiüjpüw alinop, masey ngo majiürüw xeyay nüeteran, ingow iret najneaj niüng nimeech nipilan, niüng ajlüy moncüy, masey ajiürüw xeyay cuajantanej.

Leawa teamacül nejiw ajcüwa nipilan monrang adam omeaats, aag ayaj majiürüw xeyay naél.

Najneaj mefüc wüx ijcüy ingow irang nop netam ajlüy natsoj leawa landoj lajlüy teowix nej noic nadam cambaj.

Nop chach ajüic atnej nop nexom omeaats wüx ngo mendeacndeac.

Ajcüwa yow leawa neech mangüneran úpan mayac nipilan tiül naél; nómban ngome apmendüy jane apmandiüm manganeow aag ayaj.

Wüx aljane aleaic ngo majneaj arang wüx imbas nde mepiüng mepalüch ombas; netam mecül cos Teat Dios apmepalüch ombas.

Ngo ndom mepiüangan netam ijlüyiün wüx almequiüjpan acas netamtam ajlüy nipilan; leaw netam merang mecül, nejiw apmasajüw ic nguiane alndom chetemear tiül noic monet, ingow imongoch monxing sitiül mesoic witiümear wüx aaga bang niüng lacheter, müünd chetem quiaj alinop nipilan.

Nde menganeow xeyay cün tengwüy alndom miün indeow.

Ndeme catscatsúyan meriümb mejaw nacül quiaj niüing minden, tengwüy apaxiüm majaw ic.

Ijchan yow at nüeteran ajcüwa moncüy majaw icon wüx apmetam nejiw; atquiaj nejiw apmaxinguiaw, ndoj Teat Dios tanaámb apmambeol icon.

Najneaj mecül tiül noic nine iüm nit mejlüy najneájan, ingow icül tiül noic nadam najneaj iüm mequiiüb nop warraj mbeay najtaj.

Leawa najneaj nanderac napeay imiün miünquiaj, aag ayaj xowüy lajneaj atnej tigüy naquind yow müünd nop wüx laindeow yow.

Moncüy, aag ayaj atnej biümb, nganüy a mondeacndeac wüx ombas alinop aag ayaj atnej soex. Noic biümb najen xejquiej wüx ngo majmel ambel, at wüx noic moncüy, najen ndroj omeaatsaran sitiül ngo majlüy mondeacndeac ombeay mandeacüw wüx ombas alinop.

Nde merndeacndeac cuane apmerang oxep cos aaga oxep quiaj ngo mejaw cuane apmajlüy.

Najneaj mecúlan mandeacüw najneaj wüx imbas nipilan, nde merlombojchay iquiáyan quiaj.

Sitiül nop nipilan ngo mandüüb mipoch Teat Dios, Teat Dios ngome apmanguiay nej andeac wüx aleaic matün.

Sitiül andiümaats maxotaats leawa ngo majneaj tarangaats, meáwan leawa apmarangaats ngome apmaw ocueajiiüts; nganüy sitiül mayariiüts mayajcaats naleaing ngo majneaj tarangaats, ndoj macueatiiüts marangaats, quiaj Teat Dios apmawün wüx omeaats meáwan ngo majneaj tarangaats.

Apéndice

Resumen de los hechos del período intertestamentario

**Leaw tajlüy tiül a neat niüing ümb aaga
Ajlüyay Poch leawa niüing tangoch Jayats Poch
Ajcüwa nipilan mondüyndüy monteow nawiig
monquiajchay wüx leawa tajlüy nomb, asajüw icoots ngün
nüt tajlüy meáwan leaw ajawaats tiül aaga Ajlüyay Poch.**

Tiül aaga nüt wüx tarangaran aaga Ajlüyay Poch, ngranaw ndom ombasaran majmel minüt caaw minüt neat niüing alndom maxomaran omeaatsaran ngüt tajlüy. Aaga ngranüy ajawaats napiürang: ngün neat, tengwüy wüx cas neat, aag ayaj tiün mamelich wüx wijquiat Teat Jesucristo. Ngranüy wüx ateowaats neat 1988, apiüing wüx lamong 1,988 neat tatow ndoj wijquiw Teat Jesús; atquiaj apiüingüw altiül. (Ajlüy xeyay monquiajchay wüx leawa tajlüy nomb apiüingüw Teat Jesús wijquiat mbas quiriw.) Meáwan leaw andeac aaga Ajlüyay Poch leaw Teat Dios tayac, aag ayaj tajlüy mbas, teoj tiün wijquiam Teat Cristo. Áag ngranüy wüx andiümaats mandeacaats leawa a neat nde tanomb netam mamelichaats mateowaats nde naw tiül a neat wijquiat Teat Cristo andüy ninguiün. Ajcüwa neat quiaj, wüx apmarangüch üünd maquiiüb ajcüwa letra cam A. C. (Antes de Cristo) apiüing wüx ngranaw wijquiam Teat Cristo. Jogüy atcüy: 100 A. C. amb apiüing coic miow neat ngranaw wijquiam Teat Cristo; tengwüy 500 A. C., acoquiaw coic miow neat ngranaw wijquiam Teat Cristo. Tanomb wüx ngranaw wijquiam Teat Cristo, sitiül nind meaach majaraw ngüt tajlüy aleaic, netam mepiüing mineat ngün nenajiüt, at cas neat lamarang natang aaga nenajiüt quiaj, quiaj alndom majaraw ngüt tajlüy cuajantanej. Aaga Ajlüyay Poch quiaj atquiaj andeac tiül, áag ngo ndom mexom tiül nguitow neat, at ngo majiür maquiiüb wüx ajcüwa letra A. C.

Ajcüwa nipilan monquiajchay wüx leawa tajlüy nomb lamayambüw nguineay ndom maxomüw ngün neat tajlüy

meáwan cuajantanej najlüy tiül aaga Ajlüyay Poch quiaj. Altiül lamaxomüw naleaing ngüt tajlüy nde naw tiül mineat Rey David andüy miün cam; aton quiripite nde naw tiül aaga neat wüx tajlüy Abraham andüy miün cam wüx tajlüy David. Nganüy leaw axomaats wúxan amelich andeac aaga Ajlüyay Poch, wüx Teat Dios tarang iüt andüy miün cam wüx Abraham tajlüy, nejingüind ngo ndom mapiüng naleaing ngün neat tajlüy. Ajcüw agüy apiüng wüx tajlüy cuajantanej netamtam:

Atnej ajüic Abraham tajlüy tíulan a neat 2000 A. C.

Moisés tajlüy tíulan neat 1400 tengwüy tiül 1300 A. C.

David atnej ajüic tamelich arang natang nenajiüt tiül neat 1000 A. C.

Ajcüw montsoj ocueaj Asiria tandrojchiw ombas cambaj Samaria tiül neat 722 tengwüy tiül 721 A. C.

Wüx montsoj monaw tiül iüt Caldea tajntsopiw wüx tatsojow maquiüjpüw a Rey Joacim, aag ayaj tiül neat 598 tengwüy tiül 597 A. C.

Ajcüwa montsoj caldeo tandrojchiw ombas cambaj Jerusalén tiül neat 587 A. C.

Rey Ciro tüüch mandilileaw a nipilan israelita imiünüw Babilonia andüy Judá tiül neat 536 A. C.

Aaga nendeac andeac Teat Dios nenüt Malaquías tandeac Mipoch Teat Dios tíulan neat 400 A. C.

Aaga piquiw acoic miow (400) neat naw wüx Malaquías andüy miün cam wüx wijquiat Teat Jesús, üünd manüt neat niüng acueateay ajcüwa ijquiaw poch; amb apiüng neat leaw tamong naw wüx ndoj andeac aaga Ajlüyay Poch, condom cas tanderac aaga Jayats Poch.

Wüx ajcüwa nipilan griego tayacüw tiüt a nipilan persa, at tamelichaw marangüw natang ocueaj xeyay cambaj wüx iüt

Aaga Ajlüyay Poch andondoch andeac wüx leaw tandeacüw leaw tarangüw aaga miteaats Esdras, at aaga natang nenajiüt Nehemías, aton wüx aaga nop nendeac andeac Teat Dios nenüt Malaquías. Nejiw ajcüw aaga teat monxey quiaj tajlüyiw tiül a neat 400 A. C. Tiül ajcüwa neat quiaj monajiüt ocueaj Persia* almasapüw meáwan iüt, at a Judá. Masey lamayacüw mipochiw

nejiw masajüw a nipilan israelita mandilileaw andüyiw Judá, marangüw alinomb minangaj iüm Teat Dios, aton mimuro* leaw ayey tiüt a cambaj Jerusalén*, nganüy ajcüwa israelita tengualeámban arangüw leaw tasaj nejiw a natang nenajiüt ocueaj Persia.

Naw wüx Nehemías, aaga tajmel marang natang nenajiüt ocueaj Judá, ayac nej Artajerjes natang nenajiüt ocueaj Persia. Ndoj quiaj tujchiw nganüy marangüw nenajiüt ajcüwa natangtang ocueaj miteaats quiaj tiül Judá. Wüx tajlüy atquiaj, quiaj a minatangtang miteaats tajiürüw nadamüy najiüt. Quiaj tajlüy altiül nipilan tatsojow wüx matüchiw marangüw natang miteaats cos atquiaj alndom majlüy teowixaw nejiw a cambaj, lango mambüw wüx marangüw minajiüt Teat Dios.

Condom aag ayaj, tangochiw a nipilan griego*; níüngan tajntsopiw tiül a coic miow (100) neat angóchan quiaj. Quiaj meáwan nipilan naw pálwüx iüt tandüjpiw wüx leaw arangüw nipilan griego, aton tandeacüw ombeayiw nejiw. Ndójjwüx tíülan a neat 330 A. C. aaga Alejandro el Grande, natang nenajiüt ocueaj Grecia, tandüy teowix nej meáwan cambaj leaw niüng tasapüw ajcüwa nipilan persa tiül aaga nüt quiaj. Ngome xeyay nüt tatow ndoj masap meáwan aaga cambaj, tandeow. Naleaing cos nej ngome tajiür micual nej mangoch marang natang nenajiüt, quiaj ajcüwa minatang mimontsoj nej tembaagayej wüx tawüniw apiquiw quiriw ajcüwa cambaj leaw niüng tasap a Alejandro. Aaga ijquiaw quiriw iüt leaw mbajcat, aag ayaj Egipto* maquiüb a Siria*. Nop tiül aaga minatang montsoj quiaj nenüt Tolomeo tarang natang nenajiüt ocueaj Egipto. Condom tarriiüd a cambaj Alejandria marang natang cambaj ocueaj iüt Egipto. Aaga cambaj quiaj ajlüy mbeay ndec, ajtep quiaj müx; aaga Rey Alejandro terang. Condom alinop minatang montsoj nenüt Seleuco tarang natang nenajiüt ocueaj Siria, aton ocueajiw meáwan iüt moncül amb nonüt ocueaj a Siria, cas tarriiüd a cambaj Antioquia marang natang cambaj ocueaj Siria. Nganüy a Judá cos tacül pinawan ajcüwa cambaj quiaj, Egipto maquiüb Siria, quiaj ajcüwa natang monajiüt ocueajiw ajcüwa cambaj quiaj tenodayej wüx masapüw. Najénan a Rey Tolomeo ndot

ombas masap, quiaj a Judá tanipilan nej Egipto, tatüch masey me acoic miow (100) neat alwüx quiriw.

Nej a Rey Tolomeo quiaj najneaj tarang, tajneaj majaw ajcüwa nipilan israelita, tüüch ajcüwa minatang miteaats marangüw natang nenajiüt ocueaj Judá, aton ngo mapal nejiw nicuajind masey mandüjpiw Teat Dios. Tiül aaga neat quiaj xeyay nipilan israelita ngo macüliw tiül miiütüw nejiw Judá, altiül tajlüyiw tiül Egipto, altiül tacüliw tiül pálwüx iüt. Altiül nejiw a israelita lango manguiayiw ombeay miteatiw nejiw nenüt hebreo*, aaga ombeayeran niüng almajlüy aaga Ajlüyay Mipoch Teat Dios, cos nde nine nejiw tequiaachayej wüx mandeacüw a ombeayeran griego. Wüx tangoch micual Tolomeo marang natang nenajiüt ocueaj Egipto, quiaj tasaj ajcüw israelita leaw andeacüw griego masojndiw poch imiün tiül hebreo mamongochiw andüy tiül griego aaga Ajlüyay Mipoch Teat Dios. Aaga najiüt tajlüy quiaj, üünd manüt Biblia Septuaginta. Tarangüch aag ayaj tfülan a neat 278 A. C. Tarangüch aag ayaj tiül cambaj Alejandría tiül iüt Egipto. Aton tajlüyiw xeyay israelita tandeacüw ombeayeran arameo. Aaga ombeayeran quiaj laliüc matnej a hebreo. Condom altiül nejiw a israelita tasojndiw alinoic poch tamongochiw andüy tiül arameo aaga Ajlüyay Mipoch Teat Dios imiün tiül hebreo. Aaga najiüt leaw tarangüw quiaj üünd manüt Biblia TÁrgumes.

Ajcüwa israelita leaw tawüw tiül Judá ngo ndrom omeajtsüw Teat Dios. Masey miünquiaj almajlüyiw, ngo ndom mambüw tiül nangaj iüm tiül Jerusalén, nganüy nejiw leaaw omeajtsüw nguineay netam mayambüw Teat Dios. Wüx aag ayaj tamelichaw marangüw namix nine nangaj iüm leaw tujchiw manüt sinagoga*. Ajcüwa sinagoga quiaj ngo majiür artül* niüng alndom majmel nimal marang nichech müünd Teat Dios, cos áagan tiül nadam nangaj iüm najlüy Jerusalén alndom majmel nichech. Tetamüw ajcüwa sinagoga áagan canchiüjow tiül ajcüwa israelita mapajüw minüt Teat Dios. Tiül aaga nine nangaj iüm quiaj tatüniw ocueaj Teat Dios, aton tateowüw aaga Ajlüyay Mipoch Teat Dios, at tajiüngüw salmo. Nguij aw tiül nejiw nop lamaquiaach wüx quiriw Mipoch Teat Dios. Jondot tiül noic cambaj masey áagan gajpowüw monxey israelita altiül, nejiw ajcüw aag ayaj apmarangüw quiaj noic nine nangaj iüm. Condom atüüchtüüchan

seman, apcanchiümoj quiaj wüx atüch nüt maxoodaran, mapajüw minüt Teat Dios. Aton ajcüwa nine nangaj iüm quiaj tetamüw mequiaachayej tiül namix nine monguich israelita nguineay mateowüw a hebreo, cos quiaj aldom mateowüw Mipoch Teat Dios. Taw tiül xeyay monxey israelita tandiümüw majlüyiw wüx mateowüw Mipoch Teat Dios, üjchiw omeajtsüw mateowüw nde tegüy ndromo; ajcüwa monxey quiaj tasoiquiw rabí*.

Cos ngome áagan tiül Judá tajlüy nipilan israelita, at amb calüy ocueaj a Israel nenüt Galilea tajlüyiw quiaj xeyay israelita. Aton amb pinawan a iüt Israel tacüliw quiaj xeyay nipilan ngome israelita nejiw. Ajcüwa nipilan quiaj tündiw manütiw samaritano. Xeyay nejiw ajcüwa samaritano quiaj tacual nejiw nipilan monaw palpáwüx iüt leaw tajmeliw quiaj macüliw, ayac nejiw a natang nenajiüt ocueaj Asiria wüx tasapüw a iüt Efraín. Aton altiül micual israelita. Ajcüwa samaritano quiaj maquiüjpüw altigüy israelita tandiümüw mambeolüw a Zorobabel sitiül ndom mawitichaw tiüt alinomb aaga nadam nangaj iüm tiül Jerusalén. Nganüy cos Zorobabel ngome tayar, quiaj tajcüyiw majawüw israelita. Tajlüy aag ayaj, condom quiaj nejiw ajcüwa samaritano tarangüw minangaj iümüw nejiw. At tasojndiw leaw aquiüüb miün minawiig Moisés; quiaj tajiürüw nangaj minawijquiw nejiw aton. Condom ayaj tapots mandeacndeacüw nquineay nejíwan najneaj arangüw wüx apajüw minüt Teat Dios, ngo matnej arangüw israelita moncül tiül Judá. Átan nejiw a israelita tapiüngüw ngwüy nejiw najntsop ajneaj arangüw, áag naleaing. Atquiaj tamelich aneocayej ombasüw a israelita maquiüüb a samaritano, tajcüyiw nejeyéjan quiaj.

Wüx Antíoco Epífanés tarang natang nenajiüt tiül Siria, xeyay ngo majneaj tarang wüx nipilan israelita

Tajlüy aag ayaj wüx Judá tajlüy teowixaw ajcüwa natang nenajiüt ocueaj Egipto*. Nganüy tatüch noic nüt wüx Egipto maquiüüb a Siria* tandüyiw wüx majcüyiw alinomb. Ndoj quiaj a Judá tamong andüy teowix Siria. Aag ayaj tajlüy tiül neat 198 A. C. Wúxan tamong aag ayaj tajlüyiw najneaj acas neat ajcüwa nipilan israelita, ngo marangüw nicuajind ajcüwa natang nenajiüt. Nganüy wüx tiün tsotom a Rey Antíoco Epífanés tiül

neat 175 A. C. quiaj tajiürüw naél, cos a natang nenajiüt ngo majneaj tarang. Tandüüm majaw meáwan nipilan marangüw atnej arangüw a nipilan griego*, mandüjpiw leaw dios arangüw griego. Aag ayaj tayac tiül meáwan iüt niüng nej almasap. Leaad omeaats mayac nop jayats minatang miteaats ocueajiw israelita, ndom masaj nejiw wüx leaw nej aaga natang nenajiüt andiüm. Quiaj tayac nop jayats minatang miteaats nenüt Jasón, michiig ajlüyay minatang miteaats. Quiaj a Jasón tamelich masaj wüx a nipilan israel mandüjpiw wüx marangüw leaw tengual marangüw a griego. Taw tiül ajcüwa israelita tandiümüw mandüjpiw wüx marangüw leaw arangüw a griego, quiaj tayariw leaw asaj nejiw a Jasón. Nejiw ajcüwa israelita quiaj tüünd manütiw helenista*. Aton taw tiül leaw ngo mandüümüw macueatiw leaw apiüng tiül Mipoch Teat Dios, nde ambüw almandüjpiw. Ajcüwa israelita quiaj tüünd manütiw asideo.

Wüx lamajiür aroomb neat tatow arang minatang miteaats a Jasón quiaj, tajlüy nop naxey nenüt Menelao tamb masaj a Rey Antíoco müüch nej marang minatang miteaats. Nej apmamongoch müüch xeyay tomiün jondot apmüüch nej marang aaga najiüt. Quiaj a Rey Antíoco tayac a Menelao marang minatang miteaats, tawün a Jasón. Ngo ndom majawaats sitiül naleaing aaga Menelao quiaj naw tiül acualaats Aarón; leaw naleaing ajüic ngome naw tiül acualaats nej. Wüx tajlüy atquiaj, quiaj ajcüwa asideo tajcüyiw. Noic nüt wüx Rey Antíoco maquiiüb mimontsoj nej tengual ambiyayej maquiüjpüw cambaj Egipto, ajcüwa israelita tanguiyayiw atnej landeow a Antíoco, nganüy aaga nanderac quiaj nanderácan. Condom wüx tanguiyay aag ayaj a Jasón atnej landeow a Rey Antíoco, tandilil andüy Jerusalén*, teyacüy marang minatang miteaats alinomb. Wüx Antíoco tanguiyay aag ayaj tapiüng ajcüwa israelita lango mandüjpiw nej, tengual ind ayambüw moncüy. Quiaj tamb matüch Jerusalén maquiiüb mimontsoj nej. Tambiyaw xeyay israelita; aton altiül tanüüb nejiw marangüw mos. Condom cas tayar xeyay cuajantanej najneaj nembedmbeat naw quiaj tiül nadam nangaj iüm; tajoy mamb andüy Antioquía natang cambaj ocueaj Siria.

Tajlüy aag ayaj, tajiür iümb neat, quiaj a Rey Antíoco maquiüüb mimontsoj nej tamb membiyayej maquiüjpüw a egipcio. Tiül aaga nüt quiaj, ajcüwa romano* moncüliw tiül Italia landüyiw xeyay, lapacüw. Nejiw a romano ngo mandüümüw majawüw a Rey Antíoco masap a Egipto; quiaj tujchiw mamb acas monxey masajüw a Antíoco mandilil andüy Siria. Rey Antíoco tayar, cos ngo majiür cuane alinoic apmarang. Condom lajcüy xeyay, tapiüng mawün ajcüy nej wüx ombasüw israelita. Quiaj tüüch mamb nop minatang mimontsoj nej nenüt Apolonio maquiüüb noic ajlüy montsoj, mandrojchiw ombas a cambaj Jerusalén. Masey israelita tajawüw ajngotoj ajcüwa montsoj, ngo mateotsüw wüx apmambiyaw nejiw; cos ngo marangüw nicuajind leaw alndon müüch nej majcüy a Rey Antíoco. Aaga montsoj quiaj tajmeliw tiül Jerusalén wüx nüt axoodaran; tambiyaw meáwan monxey leaw taxomüw quiaj. Aton tasapüw xeyay montaj at namix nine monguich manüjpiw marangüw mos. Aton tarangüw noic napac iüm niüng awüneayej quiájan niüng ajlüy nadam nangaj iüm, condom cas tapots mambiyaw jane apmind matüch quiaj tiül a nadam nangaj iüm. Meáwan israelita leaw tatüch mawüw tiül a monbiyay quiaj, tecuiürrüw andüyiw palpálwüx cambaj, átan ajcüwa miteaats tacueatíwan a nangaj iüm tecuiürrüw.

Condom Rey Antíoco tayac noic poch niüng apiüng meáwan nipilan moncül tiül a iüt niüng nej almasap netam mandüjpiw áagan narangüch dios leaw nej andüüb. Tiül aaga poch apiüng wüx nejinguind ngo ndom maxood wüx nüt axoodaran, at ngo ndom matajcüch circuncidar* namix nine monench, at ngo ndom mateowaran Mipoch Teat Dios leaw arang Moisés. Jane apmarang aag ayaj apmajiür noic nadam nisoet. Tüüch mamb monajiüt ocueaj nej majüyiw meáwan tiül cambaj ocueaj Judá marangüw quiaj artül* ocueaj narangüch dios. Condom tapacüw wüx masajüw nipilan netam mambiyaw nimal mayacüw marang nichech müjchiw ajcüwa narangüch dios. Tasoiquiw aton netam matsambüw mionij sow. Jane ngo marang meáwan aag ayaj, tambiyaw. Meáwan nipilan ngome israelita moncül tiül Judá lamandüjpiw aaga narangüch dios, áag najneájan majawüw aaga jayats poch quiaj. At nipilan israelita nasoic helenista* ngo

mapiüngüw nicuajind wüx aag ayaj, tarangüw, cos andiümüw mandüjpiw wüx leaw arangüw a griego. Nganüy altigüy ajcüw nipilan israel nasoiquiw asideo tecuiürrüw andüyiw tiwajchiüc mexotayej quiaj, cos ngo mandiümüw macueatiw leaw apiüng tiül Mipoch Teat Dios. Wüx aag ayaj xeyay asideo tandeowüw, ambiy nejiw mimontsoj Rey Antíoco. Ngome áagan, aton tambiyaw nop naxey israelita nenüt Eleazar, acuijchiw, atoliw, cos áagan ngo mandiüm matsamb mionij sow. Nop najtaj tajaw nejay nguineay xeyay ngo majneaj tarangüchiw wux ombasüw ayaíw micual monxey nej. Ajcüwa monxey quiaj tandeowüw cos tandiümüw marangüw leaw apiüng tiül Mipoch Teat Dios leaw netam marangüch. Noic nadam ngo majneaj leaw tarang a Rey Antíoco, aag ayaj wüx tayac tiül a nadam nangaj iüm ocueaj Teat Dios macül tiül nop narangüch dios nenüt Júpiter. Wúxan ayar minüt caaw diciembre tiül neat 167 A. C., quiaj Rey Antíoco tamelich nimal mayac nichech quiaj. At tamelich nop sow tiül nadam nangaj iüm mayac marang nichech müüch aaga narangüch dios nenüt Júpiter. Aag ayaj xeyay ngo majneaj cos Teat Dios lamasaj ajcüwa nipilan israel ngo ndom matsambüw mionij sow, at ngo ndom müjchiw nej sow marang nichech. Aaga lajlüy quiaj landoj lamapiüng nop nendeac andeac Teat Dios nenüt Daniel, nde tanomb lamajiür piquiw acoic miow (400) neat, tapiüng aliüc apmajlüy nop natang nenajiüt atquiaj apmarang. (Ijaw Daniel 11.31)

Ajcüwa acualaats nop miteaats nenüt Matatías tambeolüw quiriw ndom majneaj acüliw a nipilan israelita

Wüx lamajiür anaíw caaw tatow amelich ayac nimal marang nichech müüch Júpiter tiül nangaj iüm ocueaj Teat Dios aaga Rey Antíoco naw Siria*, quiaj nop miteaats israelita nenüt Matatías tayamb nguineay ndom mambeol quiriw minipilan nej. Aaga nop nenajiüt ocueaj Rey Antíoco tasaj a Matatías mambiy nop nimal mayac marang nichech müüch narangüch dios, nómban asaj. Nganüy Matatías ngo mandiüm marang. Ndoj a nenajiüt quiaj tamb mayamb alinop naxey masaj marang, quiaj mbich tarang. Condom Matatías tambiy aaga naxey quiaj, cos tiül Mipoch Teat Dios apiüng nejiw israelita netam mambiyaw

jangantanej israelita jane tayamb narangüch dios. At tajarrich a artül*, tambiy a nenajiüt ocueaj Rey Antíoco. Condom cas tecuiür maquiiüb alacoquiaw micual monxey nej andüyiw tiwajchiüc mexotayej. Atquiaj tajlüy, condom teamtéaman texeyayiw; altiül israelita tambüw majawüw nejiw cos aton andiümüw marangüw leaw apiüng Teat Dios. Condom tesapayej tarangüw noic ajlüy montsoj, ndoj tapots ajmeliw tiül cambaj wüx ngo mateotsaran; ajmeliw tiül ngünantanej cambaj tiül Judá ongwiiüts majarrichaw artül ocueaj narangüch dios. At tatajcüw circuncidar* namix nine monench, at tambiyaw altiül israelita maquiiüb a monajiüt ocueaj Rey Antíoco leaw tengual apacüw wüx müjchiw nipilan mandüjpiw aaga narangüch dios.

Cos Matatías lataxey, quiaj tandeow najen; nganüy wüx nganaw mandeow tayac aaga amb arojpiw micual nej nenüt Judas marang natang ocueaj mimontsoj nej cos aaga Judas ngo mimbol. Judas tarang natang maquiiüb a montsoj israelita. Tanaám tajmeliw tiül palpálwüx cambaj; tajntsopiw arojmbüw wüx tatsojow maquiüjpüw a nipilan sirio. Ndoj quiaj anganüy a nipilan tujchiw manüt a Judas “Macabeo”, ayaj amb apiüng netsündtsünd. Ndójjwüx nej at acualaats nej tasoiquiw “los macabeos.” Aton tasoiquiw asmoneo cos atquiaj tasoic tanomb nop tiül mixejchiw nejiw.

Wüx landoj lajntsopiw ajcüwa israelita atsojow maquiüjpüw nipilan sirio, quiaj a Judas tajneaj mandilil andüy Jerusalén* mataag majneaj a nadam nangaj iüm. Nejaj a Judas maquiiüb mimontsoj nej tatechiw tiüt a nataxey artül tiül nadam nangaj iüm, cos nejiwe nipilan tayariw mayacüw wüx nimal marang nichech müjchiw narangüch dios. Condom cas tarangüw a nganüy jayats artül. Aag ayaj tajlüy tiül minüt caaw diciembre tiül neat 164 A. C., amb aroomb neat tatow amelich ayac nimal marang nichech müüch narangüch dios nenüt Júpiter a Rey Antíoco. Quiaj nejiw a miteaats macabeo lamayacüw alinomb nimal marang nichech müjchiw Teat Dios. Quiaj a nganüy a nipilan israelita tapac omeajtsüw xeyay; tarangüw noic nadam nangox nüt tafüc noic seman. Condom tapiüngüw apmarangüw a nangox nüt quiaj meáwan neat. Aaga nangox nüt quiaj tüünd manüt Janukká tengwüy ‘fiesta de la dedicación’. Wüx aaga Rey

Antíoco tanguiay meáwan nguineay lajlüy tajcüy xeyay, tandiüm mambiy meáwan nipilan israelita. Condom wúxan nganaw marang aag ayaj, quiaj tandeow.

Nejiw a israelita tajiürüw naél maquiüjpüw alacas monajiüt monaw Siria. Ajcüwa montsoj monaw Siria tambiyaw a Judas tiül noic montsoj aquiüjpüw nejiw. Quiaj a Jonatán michiig Judas tangoch marang natang ocueaj montsoj israelita. Ngome xeyay nüt Jonatán tarang minatang miteaats aton, condom tarang natang nenajiüt ocueaj Judá. Wüx tatüch noic nüt aljane tambiy nej, quiaj a michiig nej nenüt Simón tangoch marang jayats natang ocueajiw miteaats, at natang nenajiüt ocueaj Judá. Nej a Simón quiaj néjan quiaj aliün mapac tiül acoquiaw monxey nop necual nejiw micual Matatías. Tiül a nüt quiaj nipilan israelita lamaneam nej ocueajiw a siria ndom majlüyiw nejeyéjan quiaj, lango mapalpal nejiw wüx arangüw cuajantanej leaw apiüng tiül Mipoch Teat Dios leaw tüüch a Moisés. Condom tajlüy aljane tambiy a Simón maquiüüb alijpüw micual nej. Alinop naw tiül micual Simón quiaj, nenüt Juan Hircano, tangoch marang minatang miteaats, at tarang natang nenajiüt ocueaj Judá. Aaga naxey quiaj tatüch majiür xeyay tomiün, aton tsotot nandand, tasap najneaj a cambaj. Tajlüy teowix nej alacas cambaj monyey tiüt Judá. Tiül aaga nüt quiaj Judá lamasoic Judea. Tiül ajcüwa cambaj leaw Rey Juan Hircano tasap, altiül noic ajlüy nipilan nasoiquiw idumeo*. Tanomb tasoiquiw edomita*, tecuiürrüw andüyiw quiaj amb cawac ocueaj a Judea wüx ajcüwa nipilan árabe* tasapüw miütüw nejiw. Rey Juan Hircano tasaj nejiw mapiüngüw nómban ngün andiümüw marangüwa, leaw arang a nipilan israelita ngwa ngwüy mawüw quiaja nómban tiül Judea. Quiaj nejiw a idumeo tapiüngüw ngwüy nejiw apmandüjpiw meáwan leaw arangüw a nipilan israelita. Quiaj tümb majlüy circuncidado* meáwan monxey. Aaga úmbwüx natang nenajiüt aton leaw ndot ombas masap a cambaj, aag ayaj Rey Alejandro Janeo, aton naw tiül acualaats asmoneo, nej tandeow tiül neat 78 A. C.

Cos tajlüy tegüy nipilan asideo leaw tandiümüw Judea majlüy nejáyan quiaj, cos nejiw tengual mambeolüw necamb a miteaats ajcüw natangtang monajiüt asmoneo ndom majiürüw apacüw

xeyay. Ajcüwa noic ajlüy nipilan quiaj, tanütiw saducea; aton tandiümüw mandüjpiw wüx quiriw leaw arangüw a griego. Tayacüw nembeat xeyay aaga nadam nangaj iüm tiül Jerusalén, at a miteaats leaw arangüw najiüt tiül. Tapiüngüw aton majmel nimal marang nichech müünd Teat Dios; aag ayaj apiüngüw netam mapajüw minüt Teat Dios. Ngo mapiüngüw sitiül naleaing almajlüyiw ángel*; at ngo mapiüngüw sitiül naleaing wüx nop landeow, alinoic nüt apmapac. Nejiw apiüngüw áagan a nawiig leaw tarang Moisés tiül Ajlüyay Mipoch Teat Dios, áagan ayaj nangaj minawijquiaw nejiw.

Alinoic ajlüy asideo apiüngüw ajcüwa natangtang monajiüt asmoneo netam macueatiw ajcüyiw maquiüjpüw nipilan sirio, wüxan nejiw a sirio apmayariw ombeayiw mapiüngüw ich marangüw nipilan israel meáwan leaw netam marangüw müjchiw Teat Dios. Nejiw ngo majneaj majawüw leaw arangüw a natangtang monajiüt asmoneo cos anoodayej wüx ind arangüw natang nenajiüt. Ajcüwa noic ajlüy asideo quiaj tasoiquiw fariseo. Ajcüwa fariseo quiaj ayacüw wüx omeajtsüw mateowüw najneajay Mipoch Teat Dios marangüw leaw apiüng tiül. Aton tandiümüw marangüw palpálwüx cuajantanej, masey ngo mapiüng tiül Mipoch Teat Dios. Wüx aag ayaj nguiaj lamapiüngüw nejiw najntsop ajneaj arangüw. Nejiw ajcüwa fariseo quiaj najneaj majawüw aaga jayats mandüyiw marangüw, majlüy monquiaach tiül ajcüwa namix nine nangaj iüm, maquiaacharan nipilan wüx Mipoch Teat Dios. Nejiw apiüngüw aag ayaj netam majlüy, ngo metam majmel nimal marang nichech müünd Teat Dios tiül nadam nangaj iüm. Aton fariseo ngome áagan ajcüwa nawiig leaw tarang Moisés andiümüw; najneaj majawüw meáwan Ajlüyay Mipoch Teat Dios, apiüngüw wüx meáwan ajcüw aag ayaj nangaj; átan a salmos maquiüüb meáwan nawiig leaw tarangüw a mondeac andeac Teat Dios. Nejiw tapiüngüw naleaing ajcüwa ángel almajlüyiw; átan tapiüngüw leaw nipilan landeow, alinoic nüt apmapacüw.

Noic ajlüy nipilan necualaatsayej nasoiquiw herodiana arangüw natangtang monajiüt ocueajiw israelita

Tiül aaga nüt quiaj, ijpüw micual Rey* Alejandro Janeo tengual anoodayej wüx matüchiw marangüw jayats natang nenajiüt ocueaj Judea. Nop naxey nenüt Antípatro tandiüm mambeol nop tiül nejiw ajcüwa tengual ind arangüw natang quiaj, aaga ngo marangüy tiül quiriw. Cos nej núngan ajaw ngome xeyay nüt alndom matüch marang natang. Aaga Antípatro quiaj nop nej nipilan idumeo*, nop nej naxey netam ajlüy tiül Judea. Tiül aaga nüt quiaj ajcüwa romano* moncül tiül a iüt nasoic Italia, lajntsopiw, xeyay atam ajlüyiw wüx meáwan iüt. Tiül a neat 65 A. C. nop natang ocueaj montsoj romano nenüt Pompeyo, tasap majlüy teowix nej aaga Siria*; tajlüy ndoj atnej noic iüt ocueaj Roma. Wüx lamajiür iümb neat tatow ndoj ayaj, Pompeyo maquiüb minipilan nej tajmel tiül cambaj Jerusalén* manood mayar. Quiaj tapiüngüw nganüy ajcüw romano marang natang nenajiüt a naxey leaw Antípatro tengual mambeol necamb; masey nej a Antípatro nejay tengual mandiüm matsotocheran marang natang. Quiaj Antípatro tayamb nguineay ndom majneaj majawüw nej ajcüwa romano. Condom nejiw a romano tayacüw Antípatro marang nenajiüt ocueajiw nejiw tiül Judea. Nganüy micual nej nenüt Herodes, leaw xeyay anguiayeran nasoic “Herodes el Grande” tajmel marang natang nenajiüt tiül Galilea. Tamong aag ayaj, condom tiül neat 40 A. C., ajcüwa romano tayacüw a Herodes marang natang nenajiüt tiül Judea. Nganüy nej a Herodes quiaj tacül wüx aroomb neat cas tasap majlüy teowix nej a cambaj Jerusalén. Ndoj quiaj tamelich marang natang tiül Judea. Nej a Herodes quiaj xeyay ngo majneaj tarang, ngo mandiüm majaw nejinguind. Tümb mambiy meáwan acualajtsüw asmone leaw tenaw. Tambiy nómban ijpüw mintaj nej aton, at tambiy arojpw micual nej. Ngome áagan ayaj, aton tandüüb narangüch dios. Cos tarang atquiaj, nejiw a nipilan israelita ngo mind majawüw nej. Nganüy nej cos tandiüm majneaj majawüw nej a nipilan israelita, quiaj tataag majneaj aaga nadam nangaj iüm; aton cos nej xowüy ind arang nadamdandam najneaj iüm. Nganüy aaga naxey quiaj natang

nenajiüt tiül Judea wüx Teat Jesús wijquiat. Condom ngome xeyay nüt tandeow. (Ijaw Mateo 2.19)

Ndoj tangoch marang natang nenajiüt a Arquelao, micual “Herodes el Grande.” Naleaing aaga natang quiaj xeyay ngo majneaj tarang, áag tawüniw nej ajcüwa romano, tayacüw nop natang ingow aaga natang nenajiüt quiaj. Nop Pilato, alinop Félix, maquiiüb Festo, ajcüw ayaj monbeol natang nenajiüt romano leaw apiüng tiül a Jayats Mipoch Teat Dios (Nuevo Testamento). Aaga Herodes Antipas, aag ayaj nop tiül micual nej a Herodes el Grande. Aag ayaj tarang natang nenajiüt tiül Galilea. Nej aaga nenajiüt leaw tasaj mimonrang najiüt nej mambiyaw a Juan Bautista. (Ijaw Mateo 14.1-12) Nej aton nop tiül nepiüng nguineay apmarangüch wüx Teat Jesús, sitiül netam mandeow ngwa ngwüy. (Ijaw Lucas 23.6-12) Micual micual Herodes el Grande nepiüng mambiyeran a nop mimonquiajchay Teat Jesús nenüt Jacobo (Ijaw Hechos 12.1-3); alinop micual micual micual nej nenüt Herodes Agripa, leaw tamong teombas nej a San Pablo ndom mewüney. (Ijaw Hechos 25.13—26.32)

Ajcüwa monajiüt romano aquiüpw noic ajlüy nipilan necualaatsayej nasoiquiw herodiana, tarangüw montantang monajiüt tiül Judea at tiül Galilea. Nejiw ajcüwa monxey quiaj ngo mapiüngüw nicuajind masey nejiw a nipilan israelita marangüw leaw ayac nejiw wüx mixejchiw nejiw marangüw. Aton masey marangüw leaw apiüng tiül Mipoch Teat Dios. Ngo mendeacüwan wüx masey israelita marangüw atquiaj cos ajawüw ngome tengual mayambyambüw mawitichaw moncüy maquiüjpüw nejiw. Aton cos tengual mangüyiw teombasüw nejiw meáwan leaw netam mangüyiw. Nejiw a israelita ngo majneaj majawüw a nipilan romano cos xeyay israelita tanaámb tengual mandüjpiw mamb mangüyiw teombasüw leaw netam mangüyiw. Aton ayambüw nguineay ndom majneaj majaw nejiw ajcüwa romano. Nejiw a israelita wüx ajiürüw naél ambüw majawüw ajcüw mimonajiütüw nejiw, masaj nejiw cuane netam marangüw. Ajcüw ayaj miteaats noic ajlüy teat monxey xeyay netam ajlüyiw, asoiquiw Sanedrín, aquiüjpüw tiül ajcüw rabí* aton. Tajlüy tiül nejiw leaw tandiümüw mawitichaw moncüy maquiüjpüw romano, ajcüw ayaj tasoiquiw zelotes*.

Wüx wijquiat Teat Jesús, almajlüy xeyay israelita acüliw tiül palpálwüx iüt leaw niüng almasapüw a nipilan romano. Xeyay nipilan ngome israelita wüx tajawüw nguineay arangüw a israelita teandüjpiw áagan nop Dios, quiaj tajneaj majawüw. Tajawüw a nganüy nejiw nechachiw cos tengual andüjpiw narangüch dios. Tandiümüw aton majawüw mandüjpich áagan nop Dios, ndoj meáwan tapiüngüw aton aaga Mípoch Teat Dios ocueajiw israelita najneaj majndüp cos najneaj aquiüb miün tiül, ndom majlüyeran najneaj. Condom xeyay nipilan tarangüw israelita ndoj. Masey tajlüy xeyay leaw taton ngo marangüw israelita, tajawüw naleaing almajlüy áagan nop Dios, condom tambüw tiül namix nine nangaj iüm mapajüw minüt Teat Dios maquiüjpüw a nipilan israelita.

NINE DICCIONARIO BIBLICO

águila Noic netsamb quiec, nadam, napac. Tiül Salmo 103.5
apiüing najal minüt aaga quiec. Ijaw Deuteronomio 14.17

altar *artül* Atnej mes, altiül tarangüw piedre, atam niüing apajaran minüt Teat Dios. Altiül artül tetam mandaab wüx mionij nimalarang nichech müünd Teat Dios, tengwüy narangüch dios; altiül tetam mandaab wüx pom. Ijaw Génesis 13.18; 22.9
amalecitas *nipilan amalecita* Ajcüwa amalecita quiaj noic ajlüy nipilan micual Esaú. Aaga Esaú quiaj micual nej Isaac, tacüliw amb cawac ocueaj iüt Canaán aton; quiaj miün ajlüy a tiüc Sinaí. Nejiw ajcüwa nipilan quiaj xowüy tajcüyiw maquiüjpüw ajcüw israelita. Wüx landoj laawüw israelita imiünüw Egipto, ajcüwa amalecita tayambüw moncüy, tind mambiyaw nejiw. Quiaj Teat Dios tajcüy majaw nejiw, áag tasaj nipilan israelita mambiy nejiw nómban mümbiw. Ijaw Jueces 6.3, 33

amonitas *nipilan amonita* Ajcüwa amonita micual nejiw Ben-ammi, aaga Ben-ammi micual nej Lot. Génesis 19.38 Tacüliw amb nonüt ocueaj lam Jordán, tiül noic iüt leaw nganüy cam anüt Jordania. Teat Dios ngo müüch israelita manojtiw miiütüw nejiw nicuajind, masey nejiw a amonita ngome tajneaj majawüw ajcüwa nipilan israelita. Ijaw 1 Reyes 14.21

amorreos *nipilan amorreo* Ajcüwa amorreo noic ajlüy tiül ajcüwa nipilan cananeo. Meáwan ajcüwa nipilan cananeo quiaj micual nejiw Cam; aaga Cam quiaj micual nej Noé. Génesis 10.6 Ajcüwa amorreo quiaj acüliw tiül iüt Canaán, aton amb nonüt ocueaj aaga lam Jordán, niüing nganüy asoic Jordania. Nejiw ajcüwa nipilan cananeo quiaj xowüy ngo majneaj tarangüw, áag Teat Dios tüüch a israelita miiütüw nejiw, aton tambiyaranüw. Ijaw Génesis 10.16; 15.16

ángel Ayac nejiw Teat Dios marangüw minajiüt nej. Wüx ajarawüw ajüic at nejiw nipilan, masey ngo majiürüw olaats onij, xeyay axomüw omeajtsüw marangüw leaw asaj nejiw Teat Dios. Ijaw Génesis 16.7-11

árabes *nipilan árabe* Ajcüwa árabe micual nejiw Ismael; Ismael micual nej Abraham. Génesis 25.16-18 At micualüw alacas micual Abraham leaw tajiür aweaag amb ijpwúw mintaj nej. Ajcüwa nasoiquiwi madianita, aag ayaj noic ajlüy árabe, aton aaga reina naw iüt Sabá, aaga tamb majaw Rey Salomón, árabe nej aton. Ijaw Josué 15.52; 1 Reyes 10.15

asirios *nipilan asirio* Monaw tiül iüt Asiria, noic iüt leaw nganüy cam ocueaj nej Irak, amb calüy. Nejiw ajcüw aaga asirio quiaj, tajiürüw apacüw xeyay wüx landoj lambajcajow a Judá maquiüüb a Efraín, marangüw palpálwüx iüt. Nejiw ajcüwa asirio quiaj aton tandrojchiw ombas moncül tiül Efraín. Ijaw 2 Samuel 18.6

ayunar *átünd lop, ngo met* Wüx nop nipilan ateots mafünd, afüc wüx ngo met. Nop arang atquiaj ndom majüiquich lamayaag ngo majneaj tarang. Nganüy langome apmandüy wüx marang alinomb aaga ngo majneaj tarang quiaj. Tengwüy ayaag atquiaj alndom müüch nej Teat Dios leaw atün. Ijaw 2 Samuel 12.21-23
Baal Aag ayaj nop nej narangüch dios tandüjpiw ajcüwa nipilan monaw Canaán maquiüüb Tiro. Nejiw apiüngüw a Baal neech meong najneaj meáwan leaw napiürüch. Wüx tapajüw minüt aaga Baal quiaj, ngome áagan ambiyaw nimal marang nichech müjchiw, at tajlüyiwi maquiüjpüw monjüyjüy miün montaj leaw ajlüyiwi teampoots ocueaj Baal. Átan monxey monlüy tiül aaga nangaj iüm quiaj tajlüyiwi maquiüjpüw monxey. Nguiaw ambiyaw micualüw nejiw aton müjchiw aaga Baal marang nichech. Ijaw 2 Reyes 17.16-17

Basán Aag ayaj noic iüt nacül amb calüy nonüt ocueaj Canaán. Nganüy cam ajlüy tiül iüt Siria amb cawac. Ajcüwa amorreo tacüliw quiaj. Nipilan israelita tambiy nejiw, tanojtiw miiütüw nejiw. Ijaw Números 21.33

brea *aonts xiül* Najawan aonts xiül, tetam amb wüx ombas müx ngana majünch. Ijaw Génesis 6.14; Éxodo 2.3

caldeos *nipilan caldeo* Nipilan monaw tiül iüt Caldea. Aaga iüt tajlüy amb cawac ocueaj leawa nganüy nasoic Irak. Ajcüwa caldeo tiün majiürüw apacüw xeyay wüx ajcüwa asirio tandrojchiw ombas Efraín. At tandrojchiw ombas Judá, condom taquiüjpüw among pinawan aaga nipilan quiaj andüy Babilonia, natang cambaj ocueaj Caldea. Ijaw Génesis 11.28, 31; 2 Reyes 24.2

camello Nop nimal xeyay netam nejiw nipilan tiül palpálwüx iüt niüng andeac aaga Ajlüyay Mipoch Teat Dios. Aleaj cuajantanej, aton alndom majteperan wüx opech nej. Tajlüyiw xeyay ajcüwa cambaj monjiür camello. Atüch ijquiaw metre ajal oleaj nej; altiül ajiür ijquiaw mindeoog opech, altiül noic. Oleajiw nejiw napac, xeyay ngo pandam tiül wiiüd. Alndom maünd lop xeyay nüt, aton afünd yow. Ijaw Génesis 24.64

cananeos *nipilan cananeo* Ajcüwa cananeo micual nejiw Cam; aaga Cam quiaj micual nej Noé. Tacüliw tiül iüt Canaán, at tacüliw tiül alinoic iüt quiaj miün. Tarangüw xeyay ngo majneaj cos wüx apajüw minüt midiosüw nejiw ajlüyiw maquiüjpüw monjüyjüy miün montaj; aton monxey maquiiüb monxey quiaj tiül nangaj iüm ocueaj midiosüw nejiw. Ngome áagan ayaj, nguij ambiyaw micualüw nejiw mayacüw marang nichech müjchiw aaga narangüch dios quiaj. Wüx aag ayaj Teat Dios tanood miiütüw nejiw, müjndiw nipilan israelita. Tasoiquiw aton mambiyaw nómban ajcüwa nipilan quiaj. Ijaw Génesis 12.5, 6; 13.12; 37.1; Éxodo 23.28

cebada Noic soex napiürüch, atnej trigo. Nüeteran aong nej. Tetam aton iyacayej ichechiw. Ijaw Deuteronomio 8.8; Rut 1.22

ceneos *nipilan ceneo* Ajcüwa ceneo quiaj, noic ajlüy nipilan tiül nasoiquiw madianita, mbójan mambeolüw a nipilan israelita wüx ajlüy moncüy. Ijaw Génesis 15.19; Jueces 1.16

censo *ateowaran nipilan* Arang aag ayaj nop natang nenajiüt tiül noic cambaj, cos quiaj alndom majaw cas nipilan almajlüy. Aton majaw cuane tenguijal marangüw, at mineatüw nejiw, jan mixejchiw nejiw. Ijaw Números 1—2

circuncidar Wüx nejiw a nipilan israelita arangüw aaga circuncidar quiaj, andojquiw quiripite miotaag omal miyen namix nine monench ajfüran ojpeacüw nüt wijquiaw. Arangüw aag ayaj majüiquich wüx aaga poch tarang Teat Dios maquiüüb nipilan Israel. Ijaw Génesis 17.10-14

concubina "Uünd manütiw ajcüw aaga montaj nanajtajaranüw; ajlüyiw aton atnej monrang najiüt monbeol najtajaran. Tanomb nop naxey alndom majiür acas, alndom mameay maquiiüb atnej langoch owix aweaag; naleaing ngo mandüümaranüw xeyay atnej nop najtajaran. Ijaw 2 Samuel 3.7; 16.21-22; Jueces 8.31

cortín *neteap teomeaats iüm, nepal teomeaats nine nangaj iüm*
Nepal cos atquiaj ngo ndom maxoram majaraw cuane ajlüy tiül.
Ijaw Éxodo 26; 36

cusitas *nipilan cusita* Noic ajlüy nipilan micual nejiw Cam, aaga Cam micual Noé. Tacüliw tiül noic iüt nenüt Cus, nganüy cam asoic Etiopía, altiül Africa, amb cawac necamb a Egipto. Ijaw Génesis 10.6-8

edomitas *nipilan edomita* Micual nejiw Esaú, Esaú quiaj micual nej Isaac. Tacüliw andüy cawac nonüt ocueaj iüt Canaán, nganüy ijac cam amb cawac ocueaj a iüt Jordania. Teat Dios ngome tüüch nejiw a israelita manojtiw nicuajind miiütüw nejiw; nganüy nejiw a edomita nde amb ajcüyiw majawüw nipilan israel. Ijaw Génesis 36.9

Egipto Noic iüt acül niüng ajlüy Canaán, amb calüy nonüt ocueaj Africa. Nomb nejiw ajcüwa nipilan egipcio quiaj, tajntsopiw tiül meáwan cambaj. Nejiw ajcüwa nipilan israelita tacüliw teombas nipilan egipcio xeyay nüt; condom Teat Dios tambeol nejiw ndom mawüw teowixaw nejiw. Ijaw Génesis 12.10

Elam Noic iüt tacül niüng nganüy almajlüy amb cawac ocueaj aaga iüt Irán. Ajcüwa nipilan monaw Elam tasoiquiw elamita. Ijaw Génesis 14.1

embalsamar *ayac najmboc angan wüx ombas a nandeow ndom mafüc acas nüt* Arangüch wüx nop nandeow nipilan, ayambüw meáwan süüig leaw netam mayacüw wüx ombas aaga nandeow quiaj ngana majmboc. Ijaw Génesis 50.2, 3

esclavo *najon mos, nangalüch marang najiüt* Aag ayaj asoic nop nipilan wüx acül teombas alinop, atnej nop boy, nop bur. Ajcüwa nipilan monjiür najon mos quiaj, üp miün masajüw marangüw minajiütüw nejiw, ngo mangüyiw nicuajind; üjchiw áagan nüeteran, napixeran, maquiüüb niüng amey, at wüx mateotsüw manüjpiw, lamanüjpiw. Ijaw Éxodo 1; 20.21—21.33

espada Atnej machat, ajiür oxing amb teombas, altiül ajiür amb teopech aton. Ngome noic nej ombas, altiül nine, altiül nadam. Narangüch aag ayaj bronze tengwüy manchiüc. Tanomb tetam aag ayaj tiül noic montsoj. Ajcüwa montsoj arrondojoj wüx toet. Ijaw Éxodo 32.27

filisteos *nipilan filisteo* Tacüliw amb cawac noleat ocueaj aaga iüt Canaán. Altiül nejiw tacüliw tiül Canaán wüx aliün mapac Abraham. Alacas tapeyiw quiaj wüx nejiw israelita tajlüyiw tiül Egipto. Condom wüx nejiw israelita tawüw tiül Egipto, nejiw ajcüwa nipilan filisteo nde amb tajcüyiw maquiüjpw nejiw. Ijaw 1 Samuel 17.8-57

governador *natang nenajiüt, nembeol natang nenajiüt* Aag ayaj asoic nop nenajiüt, aaga almesap noic iüt. Ajcüwa nenajiüt quiaj alinoic ayariw minajiütüw nejiw ngo mat nejiw rey. Deda amb najmeliw, almawüw, micualüw nejiw ngo ndom masap najiüt ocueaj miteat. Tiül aaga nüt nde tanomb quiaj, nej aaga natang nenajiüt arriiüd jane apmarang gobernador. Ijaw Génesis 37; 39—41

grano *osaab soex* Leaw nganüy ajawaats atnej arang os, trigo, cebada, tengwüy centeno. Wüx ajcüwa osaab soex napiürüch, manchiülaran alndom marang pan, peats, chaw. Ijaw Amós 9.9
griegos *nipilan griego* Moncül tiül Grecia, noic iüt najlüy amb cawac nonüt ocueaj Europa. Nejiw ajcüwa griego quiaj tajnstopiw wüx tumb apacüw a nipilan persa. Tumb majlüy teowixaw nejiw meáwan iüt ocueajiw nipilan israelita. Ijaw Hechos 18.17; Apéndice 1

helenista Nipilan israelita mondüüb leawa arangüw nipilan griego, aton tandeacüw ombeayiw nejiw. Ijaw Hechos 6.1; Apéndice 1

heteos, *nipilan heteo* Noic ajlüy nipilan tajntsopiw xeyay tiül aaga nüt wüx Moisés aliün mapac. Nejiw a heteo quiaj tajlüy teowixaw nejiw meáwan aaga iüt leaw nganüy asoic Siria. Altiül nejiw tacüliw tiül Canaán aton. Miiütüw nejiw Teat Dios tapiüng apmüüch nipilan israelita. Ijaw Génesis 23.10

idumeos *nipilan idumeo* Wüx lamong meáwan neat leaw andeac aaga Ajlüyay Mipoch Teat Dios, quiaj a nganüy tasoiquiw idumeo a nipilan monsoic edomita. Tajlüy nop nenajiüt nenüt Rey Juan Hircano, nej tayac wüx a nipilan idumeo mandüjpiw leaw arangüw a nipilan israelita andüy wüx mondüjpiw Teat Dios. Ijaw Ezequiel 35.15; 36.5

jebuseos *nipilan jebuseo* Noic ajlüy nipilan cananeo, micual nejiw Cam micual Noé. Tacüliw tiül Canaán quiaj niüng ajlüy cambaj

Jerusalén. Cos meáwan nejiw ajcüwa cananeo quiaj palúyan ngo majneaj tarangüw, áag Teat Dios tanood nej miiütüw nejiw müüch nipilan israelita; at tüüch mambiyaw nejiw aton. Ijaw Génesis 10.16; 2 Samuel 24.16-18

Jerusalén Minatang cambaj ocueaj iüt Judá. Ijaw 2 Samuel 5.5
jubileo Noic netam neat ocueajiw nipilan israelita. Aag ayaj arangüw meáwan ic miow gajpowüw (50) neat, quiaj netam müjchiw maxood miiütüw nejiw nomb neat. At netam tsüjmbiümoj meáwan najon mos israelita. Tiül aaga neat quiaj aton netam matsorijchaw meáwan iüt leaw tangalüw, müünd aaga mbas neneay iüt. Ijaw Levítico 25.8-24

juez Nop leaw alndom majaw wüx cuane naél ajiürüw altiül nipilan. Nej apmapeax jane nejiür asoet. Nguiaj ajcüwa montangtang monajiüt ayacüw juez majlüyiw wüx marangüw aaga najiüt quiaj. Wüx nejiw a nipilan israelita lamayariw a iüt Canaán, tajiürüw minatangüw nejiw palúyan juez. Ajcüwa juez quiaj Teat Dios tayac nejiw ndom mayacüw monajneaj tiül nipilan, aton ndom masajüw nipilan leaw Teat Dios andiüm marangüch. Ijaw Jueces 2.18

junco *atnej najcow* Noic nine misoex yow atnej najcow, najntsop tiül yow, narix mixiül nej. Wüx atang atüch ijquiaw tengwüy arej metre ajal oleaj. Atang tiül nerraar iüt, alndom marang nchep, arang jow ameay tiül namix nine; alndom marang cuajantanej. Ijaw Éxodo 2.1-22

levita Israelita nejiw, micual nejiw Leví micual Jacob. Moisés maquiüüb ajcüwa miteaats israelita nawüw tiül micual Leví. Teat Dios tarriiüd ajcüwa levita mambeolüw wüx minajiütüw nejiw a miteaats. Ijaw Números 3—4, 7—8

lino Noic ajlüy soex. Ajcüwa nipilan nde tanomb üjchiw mawaag cawüx mal iüm. Aaga soex quiaj alndom majüyeran marang jael nembeat xeyay, aton arang najneajay cortín (neteap teomeaats iüm). Ijaw Levítico 16.23; Números 28.16—29.40

madianitas *nipilan madianita* Ajcüwa madianita quiaj, noic ajlüy nipilan micual nejiw nop tiül micual Abraham, acual aweaag amb ijpüw mintaj nej. Tacüliw tiül ngo majneaj iüt ngo majiür omeaats, amb cawac amb nonüt ocueaj Canaán. Moisés tamb macül maquiüjpüw ajcüwa madianita wüx tecuiür imiün Egipto.

Ndoj nejiw a madianita quiaj tajcüyiw majawüw nipilan israelita. Ijaw Génesis 37.28; Jueces 7.1

maná *raan nüeteran* Noic nüeteran leaw Teat Dios tüüch nipilan israelita müetiw wüx tajlüyiw tiül nadam wajchiüc ambüw andüyiw tiül Canaán, imiünüw tiül Egipto. Aaga maná quiaj palúyan ümb arraw amileaw. Najneaj wüx meat atnej arang gallet narangüch naag miyow cün. Ijaw Éxodo 16.15-33

marfil Mindiüc olüic elefante, naél maxoram, nembeat aton. Tanderac Solomón tajiür aniüng nej xeyay aaga mindiüc olüic elefante. Ijaw 1 Reyes 10.18-22

medos *nipilan medo* Noic ajlüy nipilan tacüliw tiül iüt Media, aaga nadam iüt quiaj tacül amb calüy ocueaj aaga iüt nganüy nasoic Irán. Noic miün maquiüjpüw a nipilan persa, tarangrangüw xeyay apacüw. Aag ayaj tajlüy wüx ajcüwa nipilan caldeo landoj lamandrojchiw ombas Judá wüx taquiüjpüw nipilan israel andüy Babilonia, natang cambaj ocueaj Caldea. Ijaw 2 Reyes 17.6

Mesopotamia Aag ayaj noic najneajay iüt alndom mapiürüch. Tajlüy pinowan ijtsüw lam, nots nasoic Tigris, alinots Eufrates. Aton tajlüy amb nonüt ocueaj a iüt leawa nganüy nasoic Irak. Ijaw Génesis 24.10

moabitas *nipilan moabita* Ajcüwa moabita quiaj micual nejiw Moab, micual nej Lot. Tacüliw amb nonüt ocueaj aaga ndec nenüt Mar Muerto, tasap tiül quiriw aaga iüt leaw nganüy nenüt Jordania. Masey Teat Dios ngo müüch a nipilan israelita manojtiw nicuajind miiütüw a nipilan moabita, nganüy nejiw meáwan nüt tajcüyiw majawüw ajcüwa israelita. Ijaw Jueces 11.15; 1 Samuel 14.47

muro Tanomb tarangüch naag ndeor aquiüüb piedre, xeyay najal oleaj, ayey tiüt cambaj. Cos atquiaj ngo ndom majmel pálwüx nipilan, at aaga moncül tiül alndom majüyiw cawüx. Ijaw Josué 2.15; 2 Samuel 11.20

nazareo Aag ayaj nop nipilan leaw tayac mipoch nej apmarang minajiüt Teat Dios. Alndom marang noic miün among, tengwüy meáwan nüt wüx nej almapac. Wüx nop nipilan tarang aag ayaj ngo ndom manganeow vin, ngo ndom müet uva, ngo ndom matüch niüng ajlüy nandeow nipilan, at ngo ndom majeperan miondeats omal nej. Ijaw Jueces 13.7

palacio Nadam najneaj iüm niüng acül natang nenajiüt. Ijaw 1 Reyes 16.18; 2 Reyes 15.25

pascua Aag ayaj noic nangox nüt ocueajiw ajcüwa nipilan israelita. Arangüw atüchtüch miün neat tiül aaga seman nasoic nangaj, cos leaaw omeajtsüw wüx aaga ongwiiüts tawüw tiül Egipto. Tiül aaga ongwiiüts quiaj Teat Dios tüüch mamb nop ángel mambiy meáwan natang micualüw nipilan egipcio, at aton natang micual minimalüw nejiw. Nganüy micualüw a israelita ngo marang wüx nicuajind, at minimalüw nejiw wüx tajaw a quiej najmel wüx apal ombiümüw nejiw, miquiej teants tengwüy miquiej sap. Ijaw Éxodo 11.1—13.16

pectoral Noic mbiniün jael tirip, najmel wüx mimbaj nej xeyay nembeatmbeat piedre. Aaga minatang miteaats israelita atijrip mal miiünd nej. Ijaw Éxodo 28.15-30

pentecostés Aaga nangox nüt arangüw nipilan israel ndom leam omeajtsüw wüx nüt Teat Dios tüüch Moisés a tirip piedra alwüx mipoch nej wüx tüc Sinaí. At aton nangox nüt ndoj axainguiw leaw apiürüw. Tiül Jayats Mipoch Teat Dios apiüng wüx nüt tapeay Dios Nangaj Espiritu. Ijaw Éxodo 34.22-23; Hechos 2

persas *nipilan persa* Aaga iüt persa nganüy anüt Irán. Nejiw a persa tarangrangüw xeyay wüx ajcüwa caldeo landoj lamandrojchiw ombas a iüt Judá; condom taquiüjpüw mamb nipilan israelita andüy Babilonia natang cambaj ocueaj Caldea. Condom wüx nejiw a persa tajlüy teowixaw nejiw a Babilonia, tujchiw mandilileaw a israelita andüy Judá. Ijaw 2 Crónicas 36.20-23

profeta *nendeac andeac Teat Dios* Nop nipilan leaw Teat Dios andeac masaj nej, condom nej lamamongoch masaj nipilan cuane tasoic. Nguiaj nipilan ayambüw mondeac andeac Teat Dios matüniw manguiayiw cuane aliüc miün apmajlüy, at wüx andiümüw majawüw nguineay apmarang Teat Dios wüx nejiw. Nguiaj wüx Teat Dios andiüm masaj aljane, nop nipilan tengwüy acas, lamüüch mamb mondeac andeac nej marangüw aag ayaj. Ijaw 2 Reyes 4—5

querubín Narangüchiw atnej ángel, ayac nejiw Teat Dios, tiül cielo acüliw. Ijaw Génesis 3.24

rabí Minüteran asoic aaga nipilan leawa landüiyw wüx aquiaachayej wüx andeac Moisés, at wüx aaga Ajlüiyay Poch tarang Teat Dios maquiiüb nipilan israel. Ijaw Mateo 23.7; Apéndice 1

rebelión *noic ajlüy moncüy* Leaw arangüw wüx nipilan andiümuw majarrichaw leaw poch teamandüüb noic cambaj condom mayacüw jayats poch jayats nenajiüt. Ijaw 1 Reyes 15.25—16.28

reina *najtaj nenajiüt* Nop reina alndom marang atnej arang nop naxey nenajiüt. (Ijaw niüng apiüng rey). Aton asoic reina mintaj nop natang nenajiüt. Ijaw 1 Reyes 1.10-13

rey *minatang nenajiüt, natang nenajiüt* Aag ayaj minatangüy nenajiüt tiül noic cambaj, tiül noic iüt. Wüx mandeow nop natang quiaj, angoch miün micual nej apmarang natang. Nop minatang nenajiüt xeyay nembeat mipoch nej ngo matnej nop nasoic gobernador. Ijaw 1 Samuel 8.1—13.2

rollo *nawiig, nembüül nawiig* Nde tanomb ngo majlüy aaga nganüy nenüt libro; netam marangüch nanderac wüx mitaag teants tengwüy wüx mitaag sap, tengwüy wüx noic nawiig leaw tarangüw naw wüx noic nine xiül nenüt papiro. Tarangüchiw ajcüw aag ayaj ajiür nine oxet at najal, condom ambiülaran wüx ijtsüw nine xiül. Aag ayaj nasoic “rollo.” Ijaw 2 Reyes 23.31—24.7; Isaías 34.4

romanos *nipilan romano* Ajcüwa romano tacüliw tiül Italia, noic iüt nacül amb cawac tiül Europa. Nejiw ajcüwa romano tajntsopiw, tajiürüw apacüw wüx nipilan griego laümb apacüw wüx asapüw iüt. Tiül a nüt wüx Teat Jesús wijquiat, romano alteowixaw a iüt niüng israelita almacüliw. Ijaw Hechos 18.2; Apéndice 1

sacerdote *miteaats* Nop nipilan najlüy wüx mamongoch mayac ichech nipilan. Meáwan miteaats israelita micual nejiw Aarón, aaga michiig Moisés. Cuajantanej nichech leawa aquiüjpüw miün nipilan, nejiw tayacüw müjchiw Teat Dios. Wüx tamelich aag ayaj tarangüw tiül nine nangaj iüm, ndoj tarangüw tiül nadam nangaj iüm. Ijaw Éxodo 28.1-4

Satanás *minatang nimeech* Nej ajcüy majaw Teat Dios. Tiül Mipoch Teat Dios ngo mandeac ran nguiane imiün tajngot. Alndom majawaats cos Teat Dios apiüng nej nerang meáwan leaw

almajlüy, aton cos apiüing meáwan leaw tarang aag ayaj najnej. Wüx aag ayaj xeyay nipilan apiüingüw aaga minatang nimeech quiaj nop naw tiül ajcüwa ángel leaw Teat Dios tarang. Ndoj nej ngome tandiüm marang leaw tasoic, tawaiich aaga naxey narangüch mbas maquiüüb aaga najtaj. Tatsoj omalüw, quiaj ngo marangüw leawa Teat Dios apiüing. Ijaw Isaías 14.12-17; Job 1.6; Lucas 10.8; Apocalipsis 12.9

Sidón Noic cambaj tiül ajcüw meáwan nadam cambaj ocueajiw nipilan fenicio, tacüliw amb calüy ocueaj Israel, ambamb mbeaymbeay aaga ndec Mediterráneo. Nganüy cam aaga iüt anüt Líbano. Aaga Jezabel, micual minatang nenajiüt naw Sidón, tangoch owix aweaag maquiüüb a Rey Acab naw tiül iüt Efraín. Condom nej aaga najtaj quiaj tayac wüx monaw Efraín mandüjpiw aaga narangüch dios nenüt Baal. Ijaw Génesis 10.19; 1 Reyes 16.31

sinagoga nangaj iüm ocueaj nipilan israel. Ijaw Salmo 74.8; Mateo 12.9; Apéndice 1

Sinar Anüt Sinar aaga noic ajlüy iüt nacül amb cawac ocueaj Irak. Quiaj tajlüy aaga nadam cambaj tanüt Ur, niüing wijquiat Abraham; aton niüing tacül aaga nadam cambaj tanüt Babilonia, natang cambaj ocueaj Caldea. Ijaw Génesis 11.2

sirios nipilan sirio Asoiquiw sirio leawa monaw tiül Siria, aag ayaj noic iüt nacül amb calüy nonüt ocueaj aaga nganüy nenüt Israel. Ndeda amb ajcüyiw maquiüjpw nipilan israelita, tiül a nüt wüx ajcüwa iüt Judá maquiüüb a Efraín tajlüyiw palpálwüx. Ijaw 2 Samuel 8.6-12

sítar ayeyiw tiüt Aag ayaj wüx noic ajlüy montsoj ayeyiw tiüt, ayacüw pinawan noic cambaj, ngo müjchiw maw ngo müjchiw majmel ajcüwa nipilan moncül tiül. Arangüw atquiaj cos ambüw wüx ndom mümb ocueajiw nüeteran, yow, ajcüwa nipilan monlüy tiül; condom quiaj apmüjndiw majmeliw, lango majiürüw nguineay mewünayej. Ijaw 2 Reyes 6.8—8.15

tabernáculo nine nangaj iüm Tasoic tabernáculo noic nine nangaj iüm, alndom jarriüm majnej mandeaanderan tiüt. Tetam nejw aag ayaj nipilan israelita mapajüw minüt Teat Dios wüx tajlüyiw tiwajchiüc ajüyiw imiünüw Egipto. Quiaj tambiyaw nimal mayacüw marang nichech müjchiw Teat Dios. Aaga nine nangaj

iüm tarangüw atnej Teat Dios landoj lamasaj Moisés wüx tiüc Sinaí. Ijaw Éxodo 25—27; Levítico 8—9

tienda de campaña *iüm taag, tengwüy iüm tarrang jael* Noic nden iüm alndom marangüch naag tarrang jael, tengwüy naag mitaag nimal, condom alombocheran naag xiül, las, maquiiüb a netocots nexing xiül nepap tiüt. Atamüw aag ayaj niüng ngo majlüy iüm mameayaran tiül. Ijaw Génesis 18.1-10

Tiro Noic tiül ajcüwa nadamdand cambaj ocueajiw nipilan fenicio, tacüliw amb calüy ocueaj Israel, ambamb mbeaymbeay nadam ndec Mediterráneo; nganüy anüt Líbano aaga iüt quiaj. Tiül a nüt wüx almajlüyiw ajcüwa Rey David maquiiüb a Rey Salomón, ajcüw monaw Tiro xeyay tembeol aweaag nipilan israelita. Ijaw 2 Samuel 5.11

tribu *noicnoic ajlüy nipilan necualaatsayej* Ajcüwa nipilan israelita mbajcatorj gajpiüp (12) mbajcaw, aaga noicnoic mbajcaw quiaj asoic “tribu”, meáwan noicnoic ajlüy quiaj micual micual Jacob nejiw. Cos aaga micual Leví tarangüw noic najiüt leaw ngome jangantesnej alndom marang müjchiw Teat Dios, áag Leví ngome tajmel minüt nej wüx nawiig wüx anderac wüx tribu. Ajcüwa micual José mbajcatorj marangüw ijquiw ajlüy. Aaga noic ajlüy Efraín maquiiüb a noic ajlüy Manasés, tajlüyiw ajcüw ayaj micual nejiw nopnop ajcüwa ijpüw micual José; atquiaj palat a gajpiüp ajlüy. Ijaw Números 1.4-49

túnica Noic camix arangüch najal atüch nic oleajaran. Nomb tasooig nej monxey tengwüy montaj. Ijaw Génesis 37.31

Ur Nomb tajlüy noic nej nadam cambaj, at ndoj ombasüw marangrangüw cuajantanej netamtam. Tajlüy tiül iüt Sinar niüng nganüy amb cawac ocueaj a Irak. Ajcüwa tacüliw tiül cambaj Ur ndot ombasüw marangüw nanderac, at tarangüw cuajantanej leaw alndom metam tiül nden. Tiül aaga cambaj quiaj wijquiat Abraham. Ijaw Génesis 15.7; 11.28-31

zelotes Noic ajlüy nipilan tiül israel, xeyay tajcüyiw majawüw nipilan romano. Ijaw Apéndice 1; Lucas 6.15; Hechos 1.13